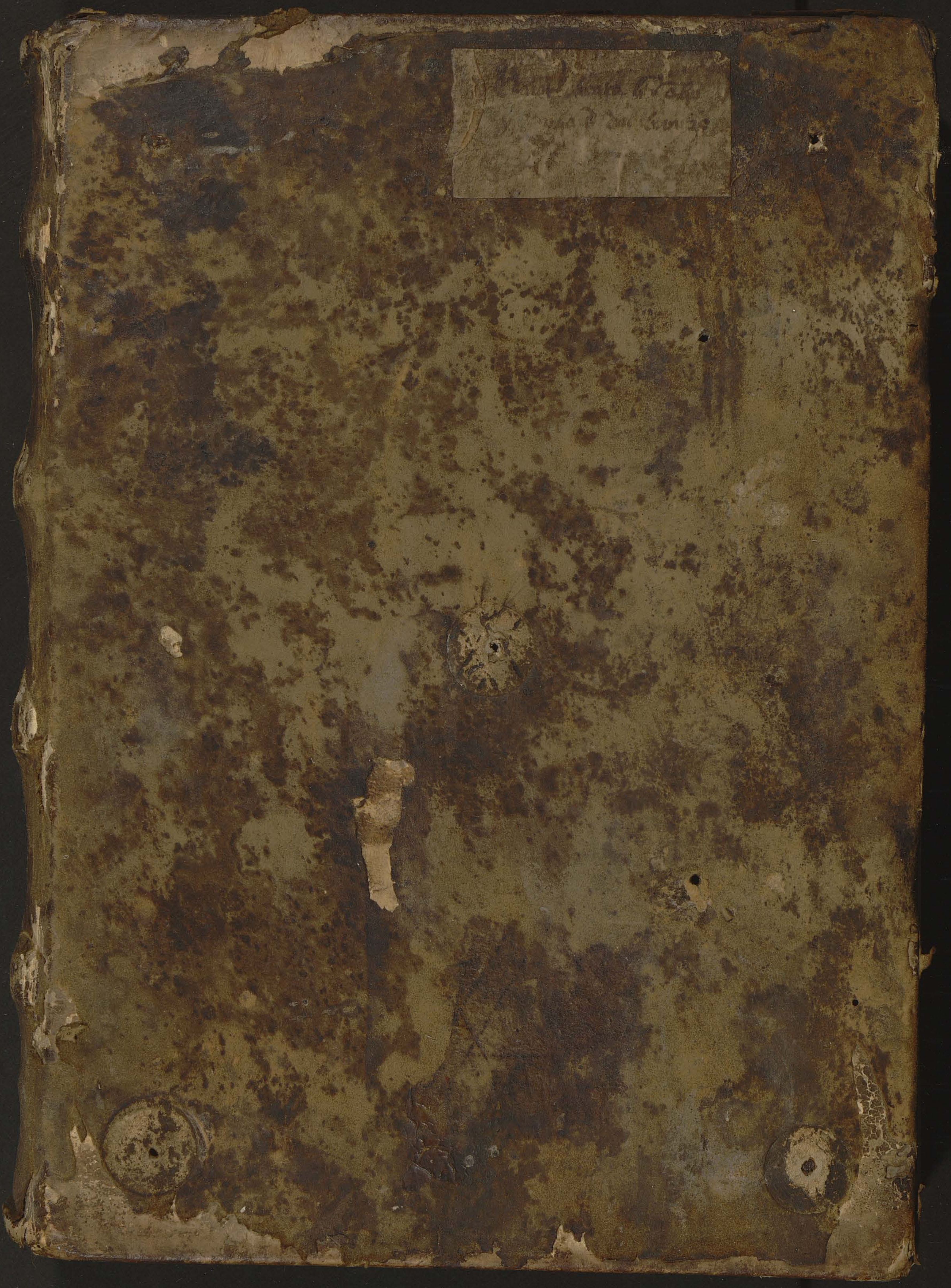

Quodlibeta D. Thomae

Prima

Quesitum est de deo angelo et homine. De deo quesitum est primo quantum ad diuinam naturam, 2o quantum ad naturam humanam assumptam. Circa ad diuinam naturam quesitum est Utrum beatus benedictus in visione qua vidit totum mundum diuinam essentiam vidit et ostendebatur quod sic. Dicit enim gregorius de hac visione loquens Anime videnti deum angusta sit omnis creatura Sed videns deum est videns diuinam essentiam Preterea ibidem subdit gregorius quod totum mundum vidit in diuino lumine Sed non est aliud lumen vel claritas diuini quam ipse deus ut gregorius dicit et hoc est in glosa exo 33 super illud Non videbit me homo et viuet. Ergo beatus benedictus vidit deum per essentiam Sed contra est quod dicitur Jo 1 deum nemo vidit umquam. Ubi dicit glosa quod nullus in mortali carne viuens diuinam essentiam videre potest. Respondeo dicendum quod corpus quod corrumpitur aggrauat animam ut dicitur sap ix. Summa autem eleuatio mentis humane est ut ad diuinam essentiam videndam pertingat, vnde impossibile est ut mens humana diuinam essentiam videat ut augustinus dicit xii super genesim ad litteram nisi huic vite mortali funditus homo moriatur vel sic alienetur a sensibus ut nesciat utrum sit in corpore an extra corpus, sicut de paulo legitur ad Cor xii. Beatus autem benedictus quando illam visionem vidit non huic vite funditus mortuus erat nec a corporis sensibus alienatus, quod patet per hoc quod dum adhuc in eadem visione persisteret, alium ad eam videndam aduocauit ut gregorius refert. Unde manifestum est quod diuinam essentiam non vidit. Ad primum ergo dicendum quod gregorius ex quadam proportione arguere intendit in verbis illis. Si enim videntes dei essentiam in eius comparatione totam creaturam reputant paruum quod ad videndum, non est mirum si beatus benedictus per lumen diuinum ad amplius videre potuit quam homines quiuis videant. Ad 2m dicendum quod lumen dei quandoque dicitur ipse deus, quandoque vero ad lumen diuinatum ab ipso secundum illud ps. In lumine tuo videbimus lumen, hic autem accipitur pro lumine deriuato a deo.

Quesitum est cum quibusdam duo circa naturam humanam primo utrum fuerit in christo vna filiatio qua refertur ad patrem et matrem an due, 2o de morte eius utrum in cruce mortuus fuit. Ad primum sic procedebatur Videtur quod in christo sint due filiationes. Cum enim sit alia generatio qua christus natus est eternaliter a patre, alia qua natus est temporaliter a matre erit et alia filiatio qua refertur ad patrem quam recepit ex tempore ad absolutum absque sui mutatione multo magis absque sui mutatione potest recipere temporaliter aliquam proprietatem relatiuam. Sed filius dei ex tempore recepit ad absolutum absque sui mutatione quod super illud luc. j Magnus erit et filius altissimi vocabitur dicit Ambrosius Non ideo erit magnus quia ante partum virginis magnus non fuit sed quia potentiam quam dei filius naturaliter habet homo erat ex tempore accepturus, ergo multo magis ex tempore potuit accipere dei filius absque sui mutatione nouam filiationem ut sic ei conueniant due filiationes vna eterna alia temporalis. Sed contra quod adhuc quod sit filius, ergo

// He ab eius unitate habet quod sit unus he, sed a filiatione ab habet quod sit

Con.

Et quod beatus benedictus videt diuinam essentiam

Ro.

Exo 33 Non videbit me homo et viuet

Joh 1 deum nemo vidit umquam etc

Augustinus confitentur paulo et moysi vidisse diuinam essentiam et hoc in raptu, sed non vidit

1m

2m

Con.

Multiplicata causa relationum multiplicantur relationes, quando autem est causa filiationis

Et alia qua refertur ad matrem

pater

·/· R°

vna filiatio est vnus filius et non duo ergo in xpo non sunt due filiationes
sed vna tantum / Racio dicitur quia relationes differunt tantum ab omnibus alijs rerum generibus
quia ea que sunt aliorum generum ex ipsa racione sui generis habent quod sint res nature
sicut quantitates ex racione quantitatis et qualitates ex racione qualitatis / Sed
relationes non habent quod sint res nature ex racione rei ad alterum / Inuenimus
enim quedam que non sunt reales sed reales tantum sicut scibile refertur
ad sciam non autem reali relatione in scibili existente sed potius quia scia refertur
ad ipsum secundum philosophum in 5 metaphisice / Sed relatio habet quod sit res nature ex sua
causa per quam vna res naturalem ordinem habet ad alteram / Cum quidem
naturalis et realis ordo est ipsa relatio. Vnde dextrum et sinistrum in ali
sunt relationes reales quia corpore quasdam naturales virtutes. In columpna autem
sunt racione dumtaxat tantum secundum ordinem alicuius ad ipsam / ex eodem autem habet aliquid quod
sit ens et quod sit vnum / et ideo contingit quod sit vna relatio realis tantum propter
vnitatem cause sicut patet de quantitate / propter vnam enim quantitatem in vno corpore
vna est equalitas tantum quamuis sint res multi secundum quos dicitur corpus
dici equale / Si autem secundum omnes illos res multiplicarentur reales relationes
in vno corpore sequeretur quod in vno essent actu infinita vt videtur 4
innata / Et similiter magister est vna relatio magistri omnium quos idem docet
quamuis sint multi res / Sic et vnus homo secundum realem filiationem
vna est filius patris sui et matris / quia vna natiuitate vna tantum ab
vtroque accepit / Sequendo igitur hanc racionem videtur dicendum quod alius sit
filiatio realis in xpo qua refertur ad patrem et alia qua habet a matre
Sed ad verum referatur pertinet / hec enim est verius tenendum quod nulla relatio dei
ad creaturam realiter in deo existit / sed est racionis tantum / quia deus est
super omnem ordinem creature et mensura omnis creature a qua de
pendet omnis creatura et non est econuerso / multo magis quam hoc conueniat
scibili respectu sciencie in quo propter hanc causam non est relatio realis ad sciam / Est
autem considerandum quod subiectum filiationis non est natura vel non pars alicuius. Non enim
dicimus quod humanitas sit filius vel caput vel oculus in xpo autem ponimus no
nisi vnum suppositum et vnam ypostasim / sicut et vna persona
que est suppositum eternum in quo nulla relatio realis ad creaturam esse potest / vt
iam dictum est / Vnde relinquitur quod filiatio qua xpus refertur ad matrem
est racionis tantum / nec propter hoc sequitur quod xpus non sit realiter filius virginis
Sicut enim deus realiter est dominus propter realem potenciam qua continet creaturam
sic realiter est filius virginis propter realem naturam quam accepit a matre
Si autem in xpo essent plura supposita aliqui in xpo ponerent duas filiationes
sed reputatum habet erroneum et in concilijs merito dampnatum. Vnde dico
quod in xpo est vna relatio realis tantum qua refertur ad patrem secundum quod primo ergo
dicendum quod non negamus non esse in xpo realem filiationem qua refertur
ad matrem quia causa relationis deficiat sed quia deficiat subiectum talis relationis
cum non sit in xpo aliquod suppositum creatum vel ypostasis / Ad secundum dicendum
quod eo modo quo homo accepit ex tempore dei personam eo modo accepit fi
liationem eternam in qua non fuit est vt vna esset persona dei et hominis
vt ambo subiectum subsistit / hec autem non est secundum partem ad relationem vel relatum.

| realiter absolutum |

sed ex racione respectus ... respectu alicuius

sunt respectu racionis

qua refertur ad matrem et alia est vna quam habet a patre et alia est

1

2

Thomas in 3 parte q 37 ... de accidentibus

Causam filiationis que est Natiuitas et in xpo due sunt filiationes sunt due Natiuitates

Obiectum filiationis quod est persona vel ypostasis et in xpo tantum vna est filiatio sunt vna ypostasis vel persona

solam — realiter extitit

tempal inherens filio dei s3 p psonale unionem q est i n cata
no aut realiter i ipa pa assumpta / Quod uo i quantu obicit ueritate nihil
Dicit cum alijs unus qual ppr unitate sbal sbi s3 sunt multe qualitates
ut color sapor i pomo. mortuus no fuit / Si em fuit

3a Con

Ad 2m sic patet. Verum q xpc i cruce mortuus ant hic fuit q ipse
aiam a corpe separauit / a ppr uulna s3 no pmoo sit ei seque
q iudei xpm no occidissent s3 q ipse ipius fuit hoicida q e ingens
Et silr nec 2oo q mors que accit ppr uulna peruenit hoi ad sui
ma debilitate puenietis qr i xpo no fuit q declinatis expssoualit
go xpc i cruce noo mortuus fuit s3 humana na no fuit i xo debilior
qm i alijs hominibus / s3 nec alius ho moue ppr uulna manuum tam
cito z pedum / Vulnus at lateris fuit ei infixum seu inflictum pq morte
xpc i cruce mortuus no fuit cum na cam mortis eius uidear ee / xpus ergo mortuus no fuit...
Sz q e q dr Joh xix q xpc i cruce pendens inclinato capite
tradidit spm / mors est p separacom aie a corpe go xpc i cruce
mortuus fuit / Vnde dicendu q absq omni dubio cofitendu e xpm in
cruce uere mortuum fuisse / Sz ad uidendum cam mortis eius q si de
q cum xpc fuit deus z ho eius spcat ptati q q ptinet ad huam nam m ipo.
quod i alijs puris hominibus no cotingit. Voluntati em corp
no subiacent que nalia st / Vnde hec cam assigna que aia xpi sunt
paciebatur z fruebatur s3 eo uolente hic fiebat ut no fieret redundan
ci superioribus uiribus i inferiores ne impedirentur superiores uirtutes
a suo actu ppr passionem inferiorum / quod i alijs hominibus cotigisse no pt
ppr nalem quiettom porz ad inuicem / Et silr i proposito e dicendum

nocumento illato na cedit z

Mors em uiolenta accidit ex hoc q qm diu na resistere pt tam
diu mors retardatur / Vnde i quibus na e fortior ex equali ca tar
dius moriuntur / Erat at sibi uoluntas xpi qm na resisteret tormento
illato z qm cederet / Vnde eo uolente na restitit nocino illato usq
ad finem plus qm i alijs hominibus posssibilitas q i fine pq multam sag
uinis effusionem qui interfecit uiribus exclamauit uoce magna z stati
eo uolente na cessit z tradidit spm / z hoc ut se dnum nec z uite
z mortis ondet / Vnde hoc admirans centurio dixit. Vere hic ho filius
dei erat / Sic ergo z iudei xpm occiderunt nocumentum mortiferum
inferentes / z cum hoc ipse aiam sua posuit z tradidit spm / qr qm uo
luit na nocumento illato totaliter cessit / Nec tn culpandus est
q sui hoicida / Est em corpus ppr aiam z no eco / Vnde iniuria
fit aie cum ppr nocumentum corpi illatum de corpe expellitur contra
nalem appetitum aie / s3 forte no ppr depuatam uoluntatem / Vt se
inficientes / Sz si aia i sui ptate haberet recedere a corpe qm
uellet z iterum aduenire no maioris eet culpe si corpus desereret
qm q habitator deserit domum / culpe tn e inde si expellatur inuitus.
Et p hoc pz respo ad oba.

Consequenter queruntur duo de angelis. Vtrum anglus depedeat a loco
corli s sua eem an sit i loco s opacom tm / 2o de motu
angli. Vtrum possit moui de extremo i extremum sine medio 4

·xi· Ad p^m sic p^ce^r. Vi^r q angelus no sit i loco p opacom tm. pbs
Co· e em ee qm opari. g^o pbs e ee i loco qm opari i loco. Sz
potencia no e ca poi. g^o opari i loco no e ca q^re angelus sit i loco. Sz
·9· so duo angeli pnt opari i vno loco. Si i^r angelus eet i loco solu^s
p opacom. seque^r q plres angeli eent sil i vno loco. q^d reputa^r
impo^e. Sz g^a Nobilius no dependet ab ignobiliori. sz ee
·Re· angeli nobilior e qm locus corpeus. g^o no depedet a loco cor-
peo. Rn^o dd^m q qualr angelus sit i loco corpeo. cosidari
pt ex mo quo corpus e i loco. Est em corpus i loco p gtactu loci.
Contactus at cor^s e p qntite dimesiua. que i angelo no
ueni^r. cu sit incorpeus. sz loco eius e i eo qntitas virtualis.
Sicut i^r corpus e i loco p contactu dimesiue qnti^s. Ita angelus
e i loco p cotactu v^rtutis. Si quis at uelit virtut^s cotactu
opacom vocare ppt hoc q opari e pp^s effcus v^rtut^s dica^r q
angelus e i loco p opacom. ita tn q p opacom no mt^s sola
motio sz q^{ac}uq3 vnicio q sua v^rtute se corpi vnit. p^si^do vl
·1· cotin^do vel quocuq3 alio mo. Ad p^m i^r dd^m q n^l phibet ad
pbs ee alto simp^r. quod no e pbs q^m ad hoc. sicut corpus
albu e simp^r pbs supficie. sz no q^m ad hoc q est colorat^u
t^e pbs simp^r e corpus qm tactus. tn e i loco p cotactu dimesiue
·2· qnti^s. et sil^r angelus p cotactu vir^s. Ad 2^m dd^m q si ad
mo^r p^se ab vno motore no queni^t e^r ut ab a^o sit simul e^e
monea^r. vn r^o mag^r ualz ad o^u eius q^m ad ppositu.
·r^a· Ad 3^m sic p^ce^r. Vi^r q angelus no pt moui de exmo i
Co· exmu. q^n ptrnseat meum. Omne em q mo^r pbs est
ipmutari qm ynmutatu ee. vt p^r i vi phi^c. Sz si angelus
mo^r de exmo i exmu puta de a i b. cu e i b est mutatu ee.
g^o pbs eat ipmutari. sz no qn eat i a. qz tuc nondu moueba^r.
g^o qn eat i c quod e meu int a et b. et oz q trnseat meu.
·9· P^s si angelus mo^r de a i b. sine hoc q ptrnseat meu oz q corpora^r
i a et eme^r i b. Sz hoc e impo^e. qz sic no eet ide angelus. g^o oz
q ptrnseat meu. Sz g^a Omne q ptrnsit meu oz q pbs ptrn-
·sil^a· seat equale ✠ al mi^g al maius. ut d^r i vi phi^c. Et ad s^m
appet. Sz no pt ee mi^g spaciu qm angelus qui est indiuisib^l.
g^o oz q ptrnseat equale. q^d e locus indiuisib^l et puncta^l. Infinita
at puncta s^t int quosq3 duos ermos motus. Si i^r nc^ce eet q
·incedmd oportz q ptrnsiet· angelus i suo motu ptrnsiet infinita q^d e impo^e. Rn^o dd^m
q angelus si uult pt moui de vno exmo ad aliud absq3 hoc
q ptrnseat meu. et si uult pt ptrnsire omia me^a. cuius ro e
qz corpus e i loco sicut cotentu ab eo. et io oz q i motu seq^r loci g^dicam
ut s. ptrnseat me^a pbs qm ad exma puenia^t. Sz cu angelus
sit i loco p cotactu v^rtut^s no subd^r loco. vn no hz ncce ut

sequa^r i suo motu codicos loci · s^z no^ti sue sube q applicet se p
cotactu ^u^tut^e huic loco · ⁊ illi ⁊ si mult abs^z me^o / sic ⁊ mot^9 pt
applicari i medio vni ex̄mo puta albo ⁊ p̄tea nigro indiuis^b
n^c cog^{do} ul cogi^{do} de medijs coloibȝ · q̄mus corp^9 sb^m colori
no possit moui de albo i nigru n̄ p me^a / ad p^m g^o d^m q ubi a
phi ⁊ ei^9 p bo locu h̄t i motu g^ti^o · s^z mot^9 angli no oz q sit co
tinu^9 · s^z ipa successio applicaco^m p^d car^z mot^9 ei^9 d^r · sic et
successio cogitaco^m ul affcto^m d^r mot^9 spual cat^e s^z Aug^s
viij^o sup gen^m ad litt̄am / ad x^m d^m q h^c no accit p corrupco^m
angeli aut noua creaco^m · s^z q^r ei^9 uirt^9 supeminet loco /
Ad i^m no q i q^rtu obici^r d^m q angel^9 no e i loco p comesuraco^z
s^z p applicaco^m sue uirt^e ad locu / que quid^m ee indiui · ⁊ ad
locu diuile ⁊ ad diui^{su} pt g^ti^o moui · sic ad i loco diuisi^li
exeu^s coti^e i^tcipie^{do} spatiu / s^m v^o i loco indiuisi^li e no pt
ei^9 mot^9 ee coti^9 n^c ptrisi^c omnia me^a

Deinde quer^r de homie / ⁊ p^o q^m ad bo^m n^c / 2° q^m ad bo^m gre
3° q^m ad bo^m gle / circa p^m quer^u ta / p^o de vnioe aie ad
corp^9 / vtru^m s^z anima adueniete cor^e corr^pu^r omes for^e que
p^us inerant · ⁊ sbales ⁊ accidetes / 2° de ptate liberi arbi^m
vtru^m s^z ho abs^z gra possit se ad gram ppare / 3° de dilcoe nali
vtru^m s^z ho i statu innoce^c dilex^t d^m pl^9 qm omia ⁊ sme seipo

Ad p^m sic pte^r · vi^r q p aduetu aie no excludu^r omes
forme que p^us inerat / dr^r em gen^m i · fformauit de^9
hoiem de limo tre ⁊ inspirauit i facie ei^9 spiraculu uite
fuisse^t at formass^z corp^9 s inspirado aiam · for · que formado
indidcat excludere^r / no g^o adueniete aia tollu^r omes
forme precedetes / p ulte e q aia sit i corpe formato et
disposito mult^s dispoibȝ / Si i^r aduenie^s aia omes prec^{tes}
formas ⁊ dispones amouet · seque^r q i instati aia totu corp^9
formas ⁊ disponeret ^u^ ee solo dis / p aia no e n^i i cor^e mixto · s^z mixto
forte q̄ h^m ee solo dis p aia no e n^i i cor^e mixto · s^z mixto
cle^{corp} no fit solu^m s^z nim s^z ⁊ s^z form alioqui eet corrupto · g^o
aia no excludit omes for^s i mat^a inuetas / p anima e psto
psttois at no e corpe s^z psice no g^o adueniens corpi cor
rupit for^s pexntes / Sz g^o ois for^a adueniens exnti i actu
e for^a accidetal / ffor^a em sbalis fat ee actu simp^r / Sz si aia
adueniens no destruet pexntes for^s s^z eis adde^r seque^r
q adueniret exnti i actu / q^r queli^z for^a cu sit act^9 fat ee i
actu · g^o aia adueniens excludit for^s pexntes / R^n^o d^m
q impossile e i vno ⁊ eod^m ee plures for^s sbales ⁊ h^c io q^r ab
eod^m h̄t res ee ⁊ vnita^m / mam^tu e at q res h̄t ee p form^m / res
h̄t vnita^m ⁊ p^r h^c vnaqueq^z res i q e mlt^{do} forr^z no e v^m simp^r
sic ho albus no e vnu^m / n^c aial bipes eet vnu^m simp^r si ab a^o eet
al ⁊ ab a^o eet bipes ut phe d^r / Sz sci^{d^m} e q for^e sbales se h̄nt
ad inuice

Right margin notes: 1 · 2 · potest · q · 6^a · Con · R · vnde et p form

Left margin note: simp^r

sicut numeri ut dicitur in viii° methaphisice. Vel etiam sicut figure. Ut de partibus anime dicit
philosophus in ii° de anima. Semper enim maior numerus vel figura in virtute continet in
se minorem sicut quinarius quaternarium et penthagonus pentagonum tetrag.
Et similiter perfectior forma in virtute continet in se imperfectiorem ut maxime in
animalibus patet. Anima enim intellectiva habet in virtute ut conferat corpori humano
quicquid confert sensitiva in brutis. Et similiter sensitiva facit in aliis quicquid vegetativa
in plantis, et adhuc amplius. Sensitiva enim est in homine anima et sensitiva preter
intellectivam ex quo anima intellectiva in virtute continet sensitivam et adhuc amplius.
Sicut superius addit quaternarius posito quinario. Et eadem ratio est
de omnibus formis specialibus usque ad numerum primam. Ita quod non est in homine
diversas formas speciales invenire secundum rem sed forma secundum rationem. Sic considerandum
cum vincente per animam intellectivam et ut senectute per animam sensitivam
et cetera. Manifestum autem est quod per advenientem formam perfectam tollitur forma
imperfecta. Sicut et adveniente figura penthagoni tollitur figura quadrati.
Unde dico adveniente anima humana tollitur forma specialis que prius inerat
alioquin generatio unius esset sine corruptione alterius quod est impossibile.
Forme non accidentales que prius inerant disponentes ad animam
corrumpuntur non quidem per se sed per accidens ad corruptionem subiecti. Unde manent
eedem specie sed non eedem numero. Sic et contingit circa dispositiones formarum
1. elementarium que primitus inerant adveniente apparent. Ad primum quod dicitur
super Basilium: spiraculum vite dicitur ibi gratia spiritus sancti etc. cessat obiectio.
Sicut ut Augustinus dicit spiraculum vite est ipsa anima. Non oportebit dicere
quod anima fuerit formatum sit corpus hominis de limo terre quam ipso spiraculo
divinitus inspirato. Non enim in ea forma tempore precessit inspirationem.
Vel forte Vellus dicere illa forma refertur ad dispositiones acci-
dentales puta figuras et alias huiusmodi que quodam ordine precesserunt in corpore
ante animam intellectivam sicut materiales dispositiones quamvis tamen precesserunt ipsa
anima intellectiva non in quantum intellectiva sed in quantum continet in se virtute quod habetur equaliter
2. de imperfectioribus formis. Ad secundum dicendum quod anima cum advenerit corpori
non facit esse corpus effective sed formaliter tantum. Effective autem facit corpus esse
id quod dat corpori formam ut perficientis sed dispositiones ut id quod preparat
ad formam pervalati (?) et ordine quodam inducendo materiam ad suscipiendum
unum formam vel dispositionem. Quanto enim propinquior fuerit forma
ad dispositio tanto minor est resistentia ad introductionem forme et
dispositionis complete. Facilius enim fit ignis ex aere quam ex
3. aqua quamvis utrumque immediate forma assit. Ad tertium quod elementum
potest forme clarum actu remanere in mixto dicendum quod non potest esse quia
forme clarum non possunt esse in una parte materie simul et cetera quod sunt in divi-
sis partibus que distinguuntur secundum dimensionem quantitatis divisionem et oportebit
quod necesse plura cor sunt sicut ubi quod non sit mixtio vera totius ad totum
sed mixtio ad sensum secundum minima iuxta se posita. Avicenna autem in comento
de Celo ~~de celo~~ dicit quod forme clarum sunt medie inter formas accidentales et substantia-
les et quod recipiunt magis et minus et cetera forme clarum remisse et quodammodo
ad medium redacte quodam fit mixtio secundum Thomam magis possibile est quam primum

sicut est 2o

Nam for^a sbalis e tig quida ee speci^a. vn mdi^t e r^o for^e nu
z fic^e n^c e pgle ut intenda^r z remitta^r, s; omib addico z subtrco
fa^t alia spem. Et io alr^r e ddm s; phm i 1o de gnone. q fore
mixtibilium no manet i mixto actu. s; utute put s; utq fare
sbalis maet i qualite elari. s; remissa z quasi ad meim re
dacta. Qualitas em elar agit i vtute fore sbalis. aliogn
acto que e p calore ignis no timare^t ad fam sbalem.
Ad 2m ddm q aia cu sit for e qda pfcio pticip ho at plis
z io ea aduemete sic ad pfici ut ty ni^t corrupitur.
Ad 3m sic pcet^r ut q ho abs gra p sola natem arbi liberte
posst se ad gram ppare, cra ut dr pu xvi. hois e pare
aim, hc at dr ee alicq q e i eg ptate costitutu, go i ptate
hois costitutu e se ad gram ppare. No go indiget ad hc auxo^a
gre. p Anshel. dt i li. de cau dyal q no io ab caret gra. qr ds
no vult dare. s; qr ipe no vult accipe. pt go si vult se ad gra
ppare abs extioi auxo^a. Sz dicebat q ho indiget i hoc
auxo^e gre qm ad extig moueb. Sz q ho pt moui ad con
usiom nq som ex bonis s; z a pctis. sicut si ab videat aliquem
enorimit pctante z ex horrore pcti ad dm conuti. s; pcm no
e a deo. go abs dei coopacoe pt se ho ad gram ppare. Sz q
p hc ad gram ppam^r p quod ad dm couti^r, s; ad hc indigemq
auxo dine gre. Dr em tren v^o. Couite nos deg ad te et
conuertim^r. go gre dine ad hc pse ad gram impetret. p ad
nichilu pt se ho ppare n cogitado, s; ad hc indiget ho auxo^a
gre. Dr em ij ad Cor iij. No sufficientes sumq cogitare ad
a nob qi ex nob. go indigemq dine gre ad hc q nos ad gra
ppemq. Dr^o ddm q i hac qone cauendq e error pelagij q
ponit q p lim arb^m ho potest adimple lege z vitam eterna
meri. nc indiget auxo^o dino n qm ad hc q sciet q facit.
h^o ps. Doce me dne facere volute tua. Sz qr h nug fm videbat^r
ut sola sciam hremq a deo cantate aqua pcep leg^s implem^r.
hremq a nob. io pgmom pelagiam posuit q iniciu boni opis
hremq a nob. io pgmom pelagiam posuit q iniciu boi opis
e hoi ex seipo consentit fidey p li. aut s; osummato est hoi a do.
e hoi ex seipo. consentit fidey p li. aut s; osummato est hoi a deo
ppacio at ad initiu boni opis ptinet. vn ad errore pelagiam
ptinet dice q ho posst se ad gram ppare abs auxilio
dine gre. Et e q aplm qui dt ad phil j^o. Qui cepit i nobis
opq bom ipe pficiet. ddm e go q ho indiget auxilia gre
no som ad merend, s; z ad hc q se ad gram ppet. ala tn z ala
Nam meret ho p actu uir^t cu no som bom agit, s; bn sed qd
requir^t hitq ut dr i ij^o ethi, z io ad merend requir^r hitual gra.
Sz ad hc q ho ppet se ad hitu cosequend no indiget a^o hitu
qr sic oret procede i infinitu, indiget at dino auxo. no som ad
extioa mouen. put s; ex dina puiden parant^r hoi occoes
salutis pu pcoes ex^a z men estu^es z flagella, s; z qm ad intiore
motu.

Ex ope celesti fit si quid hes honesti
Et venit a superis vel agas bn vl meditaris
Quicquid habes meriti preuenis gra donat
Nil deus in nobis preter sua dona coronat.

vide de hc in sma de pe di q c
Si ex bonis.

In iustificacoe
pctoris sunt 3a

1. deus vocat pctorem vel intus inspiracoe vel extra pdicacoe vel alia fcoe.
2. pctor consentit et dolet.
3. remittit pctm. pctor iustificatur
gram infudit.

In iustificacoe impij sunt sil' x.
motus l. ar.
contricio.
gre infusio.
Culpe remissio.

pam vo veracem nemo meret s; ut q...m et dolorem

x.

Ana. arb^m.
Con.
Si go vellet accipe posst accipe.

indiget ho auxilio

minus prium

du

cau

Hitual gra
Dina puidet
Extiora
Intiora

Facere quod in se est: se ad gratiam preparare.

Sicut materia que preparatur oportet aliquo priori ad agere et ad formam se voluntas quod praeparatur ad id quod fit per perfectionem bonum et ad gratiam per detestationem mali et hoc est facere quod in se est et se ad gratiam preparare. Detestari malum, ubi sufficit ... ad arguit sed ... dei offendit

Dona dei predicta voluntate que se expona ut exhortatur ad bonum preparare et ... aliquo ... voluntate bona ... ut ... que ... et hominem ... dei iustificare ... se ... voluntate ... ut ... di. 26.

put deus tantum hominis motus moz ad bonum sed est pu(n)ctum ... Cor regis in
manu dei quocumque voluit vertet illud. Et quod dicit ... sit probatur philosophus
in quodam capitulo de bona fortuna. Homo enim agit voluntate ... Volunt autem principium est
electio et electionis consilium. Sed autem queritur quare consiliando incipiat non potest
dici quod ex consilio consiliari incepit quia sic esset in infinitum procedere.
Unde oportet ad extremum principium esse quod moueat mentem humanam ad consilium
de agendis. Hoc autem oportet esse ad melius humana mente. Non est corpus
celeste quod est inferius mente ... sed deus ut philosophus ibidem concludit. Sicut in
omnibus motus inferiorum corporum quod non ... mouentur principium est motus celi.
Ita omnium motuum inferiorum mentium principium est a deo mouente.
Sic igitur non potest se ad gratiam preparare nec ad bonum facere nisi per divinum
auxilium. Ad primum ergo dicendum quod per hoc quod homini est se ad gratiam preparare
per liberum arbitrium non excluditur necessitas auxilii divini sicut nec per hoc
quod ignis potest calefacere excluditur necessitas celestis motus. Ad secundum dicendum
.2. quod deus movet omnia secundum modum ipsorum et ideo motio divina a quibusdam par-
ticipatur cum necessitate a natura autem rationali cum libertate propter hoc quod motus rationalis
se habet ad opposita et ideo sic deus movet mentem humanam ad bonum quod tamen deus hor
potest huic motioni resistere et ex deo est quod homo se ad gratiam preparet.
Sed quod gratia careat non habet tamen a deo sed ab homine secundum illud Osee xiii.
Ex te perditio tua israel tantummodo ex me auxilium tuum. Ad secundum
.3. dicendum quod licet peccatum non sit a deo tamen deus peccatum aliquando ordinat ad hoc
quod sit alicui salutis occasio.
.d. Ad 3m sic proceditur videtur quod primus homo in statu innocentie non dilexit deum
super omnia et plus quam seipsum. Sic enim diligere deum est maxime
Coin. meritorium sed primus homo in statu innocentie non habuit unde posset proficere per meritum ut dictum est
in 28 dis. 2i li. sententiarum. Ergo primus homo in statu innocentie non dilexit deum
.9. plus quam seipsum et super omnia. Preterea sic diligere deum est maxime preparatorie
conspueda inclinativum humane ad gratiam habendam. Primus autem homo in statu innocentie potentie
gratiam non habuisse sed sola naturalia ergo non dilexit deum plus quam seipsum
.9. et super omnia. Preterea natura in se recurva est quia omnia que amat
retorquet ad se. Sed patet quod unumquodque et natura magis ergo naturali dilectione
plus diligebat seipsum quam deum ergo non diligebat deum super omnia.
Sed contra si non diligebat deum plus quam seipsum aut ergo magis se aut equaliter
et utroque modo sequitur quod seipso homo frueretur deo se non referret in deum
frui autem seipso inducit perversitatem peccati ut Augustinus dicit. Ergo primus homo
in statu innocentie iam erat perversus per peccatum quod est impossibile. Sequitur ergo quod
dilexit deum super omnia. Respondeo dicendum quod si homo fuit factus in gratia ut ex
libris basilii et Augustini haberi potest quo ista locum non habet manifestum est ei
quod existens in gratia per caritatem diligit deum super seipsum. Sed quia possibile fuit
deo ut hominem faceret in puris naturalibus utile est considerare ad quantum
se dilectio naturalis extendere possit. Dixerunt ergo quidam quod homo vel
angelus in puris naturalibus existens diligit deum plus quam seipsum naturali
dilectione

h amore cocupie qꝛ bono dno magis frui desidat tamen magis et
suauior sꝫ h amore amicicie nalr plus diligit seipm quam deum (vel vel)
Est enim amor cocupie quo dicim amare illud quo volum nali
frui sicut vinu vl ad huius Amor aut amicicie e quo dicimur amare
amicu cui volum bonu Sꝫ ista ponit stare no pt Dilcio ei nal
e queda nalis inclinaco indita ne a deo quod aut nale e pu sinn
e queda nalis inclinaco vl dilcio sit puersa puersa
aut pole e ergo quod aliquis nalis inclinaco diligat plus se quam deum No pt
aut dilcio e vt ab dilcoe amicicie diligat plus se quam deum No pt
ergo tꝫ dilcio ee nalis Dicendum e ergo quod diligere deum sup omnia et plus
quam seipm e nale no solum angelo et homi sꝫ et cuilꝫ creature hoc quod (sensibiliter)
pt amare quocumque amore nali Inclinacioes nales enim maxime cognosca
pnt i hiis q nalr agut absꝫ vois deliberacoe Sic enim agit vnumquodqꝫ
i na sicut aptum natum e agi Videmus aut quod vnumquodqꝫ pt nali quada incli- (Videmus)
natoe opatur ad bonum totius et cum piculo aut detrimento ppo
ut patꝫ cum ab manum expo gladio ad defensionem capitis ex quo
dependet salus totius corporis Vnde nale e vt quodlꝫ ps suo mo
plus amet totum quam seipam Vnde et hac nalem inclinacoem et h
politica virtute bonus civis mortis piculo se expo pro bona quam
tamen aut e quod deus e bonum totius vniuersi quod continet omnia Propter eius
Vnde quilꝫ creata suo mo na plus amat deum quam seipm Insensibilia aut
nalr bruta vero alia sensibiliter creata vero rōnalis per intellectuale amore
qui dilcio dr Ad primum ergo dicendum quod diligere deum vt e principium totius esse
ad nalem dilcoem ptinet sꝫ diligere deum put e obiectum beatitudinis
e gratuite dilcois i qua meritum consistit tamen vero e vt ille sus-
tineamus summam ingratam dutis quod ho in primo statu no huit gratiam p
qua mereri possꝫ Ad 2m dicendum quod nali dilcoe qua deus sup omnia
nalr diligitur pt ab magis et minus vti et quam in summo fuit tunc est
summa pparacio ad gratiam hendam Ad 3m dicendum quod inclinacio vi nal
e ad duo s ad moum et ad agere Illa aut inclinacio ne que e ad
moum in seipa reuertitur e sic ignis mouetur sursum ppr sui conservacoem
Sꝫ illa inclinacio ne que e ad agere no e reuertitur ad seipam No
enim ignis agit ad generandum ignem ppr semetipm sꝫ ppr bonum
generati quod e forma eius et vltius ppr bonum quod e conservacio spei Vnde patꝫ quod
no Vnde e quod dilcio nalis sit i se reuertitur
Deinde queritur de hiis q ptinet ad bonum gratie et primo de hiis que
ptinet ad ipm bonum gratie 2o de hiis q ptinet ad malum
culpe quod ei opponitur Circa bonum gratie queritur primo quid de eo quod
ptinet ad omnes 2o de hiis q ptinet ad clericos 3o de hiis q
ptinet ad religiosos Circa ea vero q ad omnes ptinet queritur de
duabus ptibus penitencie primo de contricione vtrum contritus teneatur velle magis (9a)
esse in inferno quam peccare 2o de confessione
Ad primum sic proceditur Videtur quod contritus no debeat magis velle esse in (Ad primum)
inferno quam peccare pena enim inferni e eterna et irremediabilis De

·g· pcto at libari pt p pniam· g° magis dz uelle pt ac q i infno
ee/ q pena infernj includit culpa· Vna em de penis dampnis
i conscie remorsus de culpa/ Culpa at no includit pena infni
g° magis e eligenda culpa· qm pena infni/ Oz z g e q ansh
d· t li· de similitu q ab magis dz elige ee i infno sine
culpa· qm i padyso cu culpa· qz innocens i infno no sentiet
·s· Re· pena, z pctor i padyso no gaudet de gla/ Ad n° ddm q co
trit tene i gnali uelle pati quacq pena qm pctare· z hc
io qz contco no pt ee sine cai te p qua oma dimittur pcta
Gnali Ex cai te em pl homo diligit dm qm seipm/ Vn caitas
No in spali hc requit ut quacq pena homo cotrit pelegat culpe/
Oz i spali descende ad hac pena ul ad illa no ten qn ymo
stulte facet si quis seipm ul aliu sollicitaret sup hui pti
culaibz penis Manifestu em est q sic delectabilia pl
mouet i pti r cosidata qm i gni· Ita terribilia pl terret
si i pti r cosidant/ Et aliqui st qui i maiori temptacoe
no cadunt qui forte i minori cadent/ Sic ab audiens
adultiu no incitar ad libidine, s si p cosidacoen descenderet
ad singulas iniuctes magis moue r/ Et silr ab no refugeret
pati morte p xo· s si descenderet cosidando singulas penas
magis retrahe r/ Et io descende i talibz ad singula e
induce hoiem i tempcoz z pbe occaon pecandi/ Ad pm g°
·1· ddm q culpa z morlis de se ppetua e/ s ex sola dei ma
remem ht/ pl em pondat bon diui con quod agit cpa
bono ne care cui oppo peca qm ppetuitas pene tpali
·2· culpe/ Ad 2m ddm q remorsus coscie no e culpa s gnus ad
culpa et poss ee sine culpa ut i eo qui ht gsciam erratice
de pcto gmisso/ sic si ab credat a se prius comissu ee illicit
q tn licitu erat z ipe du facet licitu reputabat

Deinde ee cofesn qrit tu/ p° utr sufficiat q ab septo
cofitear an oz q cofitet ubo/ 2° an quis tenear stati
cofiti hita optutate ul poss expectare us ad quadragesimam
3° utru psbr prochial dz crede suo prochiano dicti se
ee alij cofessu z dare ei eukaristiam an non/

·p· Ad pm sic pcte· vi q sufficiat si ab cofitear septo/ Co
Con fessio eni requir ad maifestacoen pcti· s pctm ma
nifestari pt septo sicut z ubo g° suffit si cofitear septo
Oz g e q Ro & dr· Vir cofessio fit ad salm/ Rn° ddm e
Re° q cofessio e quodda sacrale/ Sic em i bapmo requit ad
ex pte minsti f ut abluat z ubo pfert/ z ad ex pte suscipit
sacrm f ut intedat ut abluar/ Ita i sacro pnie ex pte sacdotis
requit q absoluat sub aliq for ubor/ ex pte uo penitetis
requit

q se clavibus ecclie subiciat pctā sua p cofonem manifestās. De necitate
go sacri est q sua pctā manifestet / et q sic nec dispensare posset
sicut nec q baptismus / sz q fiat manifestum no e de necitate sacri adequi (vbo)
nulla necitate cogente possz ab effcm huius sacri pcipe nisi de cofitendo
quod pz esse fin / Nam mutus vel quisz qui vbo cofiteri no pnt suffit
scpto vel nutibus cofiteri nullā amittet necitate pt ab baptismum nisi aqua
ppr hoc q aqua e de necitate sacri / Sz ex institucione ecclie tenetur
hō qui pt ut vbo cofiteatur no ppr hoc solum ut de cofitens cofi
tendo magis erubescat ut qui ore pctat purgetur ore / Sz et
omnibus sacris attendatur id cuius e gnior usus sit i sacrali ablucione (ablucione)
baptismi attendatur aqua qua hoies gnir utuntur ad abluendum / et i
eukaristia panis qui e gnior cibus / Vnde i manifestacione sacrali pccōrum
quenit uti vbis quibus hoies generaliter et expssius suos conceptus
significare cosueverunt / Et attendendum e q i hoc sacro no imprimitur
caracter sz solum cofertur gra ad remissionem pcti / qua remissionem
nq cofert pcando / pctat at qui ordinacionem ecclie ptermittit
Vnde i baptismale qui cosuat ea que sunt de necitate sacri ptermittens
statuta ecclie cofert caracterem sacri sz no sacri effcm / hec at
nichil cofert / Rones at q ad utrumqz pte inducunt no multum
cogunt / Nam nz manifestatio ita expsse pt fieri scripto sicut vbo / Nz
q dr Vtrum cofessio sit ad salutem necessaria de cofessione pccōrum sz de cofessione fidei (+ absqz pcto)

Ad tercium pceditur vr q ab possz differre confessionem
usqz ad extremam / Quia qz eum suat pceptum ecclie no delinquit
Sz ecclia statuit q semel i anno hoies ppa pctā cofiteantur / go
si quis expectat usqz ad terminum ab ecclia costitutum no pctat / Pterea
baptismus e sacrum necitatis sicut et pnia / sz cathecumenus no pctat si
differat baptismum dōc ad sabbatum. Simili go rone nec cotritus pctat
si differat cofessionem usqz ad extremam / Pterea maioris necitatis e cotricio qm
cofessio / qz cofessio sine cotricione no valet ad salutem / cotricio at sine cofessione
pt i aliquo casu valere / Sz e qui e i pctō no tenetur stati conteri
ea intencione ut cessz pctare aliogn pctor p singula momenta
pctaret / go nec cotritus tenetur stati cofiteri ita q pctet si secus agat
Sz q magis e subueniendum morbo spūali qm morbo corpali
sz ab subitis morbo corpali periculo se committeret nisi remedium
mediacione quereret qm cito possz et ex neglia pctaret / multo go
magis pctat qui dt remedium cofessionis adhibere 9 spūale
morbum pcti / Rndeo dd q laudabile e q pctor qm cito comode
pt pctm suum cofiteatur / qz p sacrm pnie cofertur gra q hoiem
reddit magis firmum ad resistendum pctō / Quidā at dixerunt
q tenetur cofiteri qm cito optunitas cofitendi se obtulit ita q si differat
pctat / Sz hoc e 9 rōnem pcepti affirmativi q obligat semp no tn
obligat ad semp sz p loco et tpe / tpe at implendi pceptum de
cofessione vel qm imminet ab casus i quo necce e q homo sit cofessus /

Con
9
pari
9
Con
S. R.

puta si immineat ei mortis articulus vel necessitas accipiendi eucharistiam
vel sacrum ordinis vel aliud huiusmodi ad quod oportet hominem per confessionem
purgatum preparari. Unde si ad horam immineat et absque confiteri permittat
preteriri dummodo debita oportunitas assit. Et quia ex precepto ecclesie
omnes fideles tenentur saltem semel in anno in festo pasche propter
communionis accipere sacramentum. Ideo eciam ordinavit ut semel saltem in
anno quando imminet tempus accipiendi eucharistiam omnes fideles confi-
(9 [?]) teantur. Dico ergo quod differre confessionem usque ad hoc tempus per se loquendo
(Per se) licitum est. Sed per accidens potest fieri illicitum, puta si immineat aliquis
(Partes) articulus in quo confessio requiratur, vel si absque propter contemptum confessionem
differat. Et sic per accidens possit esse tamen dilacio meritoria, puta si ad hoc
differret ut prudentiori confiteretur, vel devocius propter sacrum tempus
peromnes ergo vos concedimus. Ad secundum non quod in contrarium obicitur, dicendum
quod morbus corporalis nisi per mediationem remedii extinguatur semper
invalescit in peius. Non est forte virtute nature fuit extinctus. Morbus
autem peccati extinguitur per contritionem. Unde non est simile.
12 Ad 3m sic proceditur. Videtur quod sacerdos parrochialis non debeat credere
(Con[tra]) suo subdito dicenti se alteri esse confessum ut propter hoc ei
eucharistiam det. Frequenter enim in ipsa confessione aliqui conteruntur
qui prius contriti non fuerunt. Sed sacerdos debet subditum quantum potest
ad bonum inducere. Ergo videtur quod omnino ab eo expetere debeat quod sibi confi-
teatur. Preterea prima xxviii dicitur pastor ecclesie diligenter agnoscere vultum
pecoris sui. Sed hoc non potest melius quam per confessionem. Ergo debet ab eo
exigere quod sibi confiteatur. Sed contra. Si sibi confiteretur posset dicere quod vellet
et crederet ei. Ergo et de hoc sibi debet credere quod sit confessus. Respondeo dicendum
quod in foro iudiciali creditur homini contra se et non pro se. In foro autem penitencie
creditur ei pro se et contra se. Est ergo distinguendum quod duplex sit impedimentum
(Forus: Iudicial[is]) quo aliquis a percepcione eucharistie impediatur. Si enim sit impedimentum
(Penitenc[ie]) ad forum iudiciale pertinens, puta excommunicacio, non tenetur sacerdos
suo subdito credere quod excommunicatus non sit nisi ei de absolucione
constet. Si autem sit impedimentum quod ad forum penitencie pertineat scilicet
peccatum, tenetur ei credere, et iniuste facit si denegat ei eucharistiam qui
profitetur se confessum et absolutum ab eo qui absolvere potuit
vel auctoritate apostolica vel episcopi. Ad primum dicendum quod quidam boni qui in confessione
homines conteruntur et contritus est qui confessum se dicit si verum dicit. Si
vero falsum dicit penitenciam non possit falsum dicere confitendo nec potest absque alia
auctoritate compelli ad confitendum peccatum quod alteri confessus est qui ab- quedam
(Sicut) solvere potuit. Quia ut tamen deum est confessio peccatorum sacramentum est
(2) divino imperio subiacens non humano. Ad secundum dicendum quod spiritualis pastor
vultum pecoris sui debet diligenter agnoscere considerando exteriora
vitam eius sed per modum confessionis non potest diligenter perscrutari sed oportet quod
credat ea que sibi a suo subdito dicuntur.

Deinde querit duo de his que ptinent ad clericos et pmo de officio
ecclie. Utrum ille qui est pbendatus in duabus ecclesiis in die quo divinu ver
officium sit in utraque ecclia debz utrumque officium dicere. 2o de studio theologie
utrum ab teneatur dimittere studium theologie et si sit aptus ad docendum
ad hoc quod intendat saluti animarum. Con.
Ad pmum sic procedit. videtur quod ab in tali casu debeat utrumque officium dicere.
Honus enim debz videre emolumento. Ille ergo qui habet emolumentum pbende
in duabus ecclesiis debz onus suffre utriusque ecclie officium dicat. Item iustum est pi.
ut si habet magis emolumentum ab una ecclia in qua forte ecclia plurius
officium quod est magis onus subeat plurius dando. Non ergo ad eum ptinet
eligere sed ut debz utrumque dicere ut debz officium ecclie in qua habet pinguius beneficium
Oz in contrarium inducitur consuetudo. Respondeo dicendum quod supposito quod ab licite
sit pbendatus in duabus ecclesiis scilicet ex dispensatione considerandum est quod qui
qui in aliqua ecclia pbenda accepit duobus obligatur scilicet deo ut ei
debitas laudes exsolvat per eius beneficium et ecclie de qua accipit
sumptus. Ea vero que ad ecclam ptinent subiacent dispensationi
platorum ecclie et ideo hoc debitum quod debz ecclie exsolvere debz secundum quod sta
tutum est in ecclia et hoc scilicet ut per seipsum si sit pbenda que requirit resi
dentiam vel per vicarium si hoc sufficiat secundum ecclie statutum aut consuetudinem.
Oz debitum quod debz deo per seipsum debz exsolvere non refert ad quem
ad deum quibus psalmis vel ymnis deum laudet ut puta utrum
dicat in vesperis Dixit dominus vel laudate pueri non quantum ad hoc quod homo
debz sequi maiorum traditionem. Et quod laudes deo debz quis unius homo offert
quod scilicet officium dicat secundum consuetudinem alicuius ecclesiarum quarum est clericus
Oz de electione officii vdabile videtur quod debz dicere officium illius ecclie
qua maiorem gradum habet puta si in una sit decanus in alia simplex canonicus
debz dicere officium dignioris ecclie quamvis forte in minori ecclia habet
opulentiorem pbendam quia temporalia nullius momenti sunt spiritualibus comparata
Si vero ambe ecclie sunt equales dignitatis potest eligere quodcumque officium
magis voluerit. Si fuerit absens utriusque ecclia ab scolis si autem fuerit in aliqua
earum presens debz se conformare illis cum quibus conversatur. Et per hoc predi
Ad 2m sic procedit. videtur quod ab qui potest saluti animarum ad obiecta
curam impendere peccet si se studium tempore occupat. Dicitur enim ad
Gal. ult. c. dum tempus habemus operemur bonum. Nulla enim est dignior
iactura quam temporis. Non ergo debz ab tempus in studio expendere divinus saluti
animarum curam impendere. Item perfecti tenentur ad id quod melius est.
Sed religiosi sunt perfecti ergo magis religiosi debent dimittere studium
ut saluti animarum insistat. Item peius est errare in via morum quam in via
pedum. Sed platus tenetur revocare suum subditum si videat eum errare
in via pedum. ergo multo magis tenetur eum revocare ab errore qui est in
via morum. Est autem error si homo pmittat quod melius est ergo platus
debz subditum cogere ut saluti animarum intendat studio pretermisso
In contrarium inducitur consuetudo per vocem. Respondeo dicendum quod aliqua duo
possunt comparari ad invicem simpliciter et secundum aliquem casum. Nichil autem
prohibet id quod melius est simpliciter in aliquo casu esse minus eligendum sicut
philozophari est simpliciter melius quam ditari sed in tempore necessitatis est ditari
melius eligendum

Con. 13.
vt sz utrumque
·9·
·Re·
casus in quo est decanus
quod si in una ecclia sit simplex
canonicus debz dicere
·Re· officium
·Con·
·9·
·9·
·Re·
Simpliciter
Casualiter

[S]imiliter.

Et // p̃ciosa margarita est carior uno pane ꝫ tn̄ in statu necessitatis famis panis p̃eligitur ꝫ id ceterum est. Dedunt p̃ciosa queqꝫ p cibo ad refocil-
landas aīas / Est at̄ cōsiderandū q̄ī quolꝫ artificio et ḋu architec-
tor quandam manualibus qui ope exequntur ſi q̄ ei ab alio exponitur.
Vn̄ in edificijs cōstruendis maiori mercede conducitur qui dispo-
nit de edificio lꝫ parum uel nichil manibus operetur quam manuales artifi-
ces qui dolant ligna et incidunt lapides in edificio at̄ spūali
sunt q̄ī manuales operarij qui pticular' insistunt cure aīaꝝ puta
sacram ministrando. ut ad hoc pticul' agendo quali p̃dicti sunt offi[ci]j
exequi debeant / pptr̃ q̄ et epi[scop]i superintendentes dicuntur et sic theologie
doctores q̄ī sunt principales artifices qui inquirunt et docent
qualiter alij dicunt salutem aīaꝝ pcurare / Dicit igitur melius est docere
sacram doctrinā et magis meritoriū si bona intencōe agatur quam
impendere pticularem curam saluti huius et illius / Vn̄ ap[osto]l[u]s de se dicit j ad
Cor j. Non enim misit me xp̄c baptizare ꝫ euangelizare quamuis baptizare
sit opus ḡnus cōferens saluti aīaꝝ / Et ij ad Tho ij dicit ap[osto]l[u]s
hec commenda fidelibus hominibus qui ydonei erunt et alios docere.
Ipsa et ro demonstrat q̄ melius est erudire de ptinentibus ad salutem
eos qui in se et in alijs pficere possunt quam simplices qui in se tm̄ pficere
possunt in aliquo tm̄ casu necessitate impellente uel imminente. Dicunt epi[scop]i et
doctores p̃missio pp̃o officio pticular' intendere saluti aīaꝝ / Ad
primum g[e]o dicendum q̄ nulla iactura temporis pati[tu]r qui q̄ est melius operatur do-
cendo sacram doctrinam uel qui ad hec p studium se disponit / Ad
2m dicendum q̄ pfectus dicitur ab duplr̄. Vno modo qui habet pfectionem. Alio modo qui
habet statum pfectionis / pfectio at̄ hominis in caritate consistit q̄ hominem deo
et proximo coniungit / Vn̄ Gen̄ ad dilectionem dei dicitur Gen̄ xvij ambula
coram me et esto pfectus / Et Mt̄ u[er]o ad dilectionem proximi post q̄m dixit
diligite inimicos uestros / concludit Mt̄ v. estote ergo pfecti /
Statum pfectionis habere dicuntur qui solempniter obligantur ad aliquid
pfectioni annexum / Est at̄ ad annexum pfectioni caritatis duplr̄.
Vno modo sicut preambulum et p̃paratorium ad pfectionem. ut paupertas castitas
et huiusmodi / quibus homo retrahitur a curis secularium rerum, ut liberius
uacet hijs que dei sunt / Vn̄ hec magis sunt quedam pfectionis instrumenta
pp̃r q̄ Jeronimus exponens illud uerbum petri dicit. Ecce nos reliquimus
omnia et secuti sumus te dicit q̄ non sufficit petro dicere Ecce nos
reliquimus omnia ꝫ addit q̄ pfectum est s. et secuti sumus te / Et iterum
ergo ut uoluntaria paupertate uel castitate seruat / huiusmodi quedam p̃paratoria
pfectionis ꝫ non dicuntur habere statum pfectionis nisi quis se ex solempni
pfessione ad hec obligat / s. cum ad solempne et p̃petuum dicitur
ad habere statum sicut patet in statu libertatis uel minorum et similium.
Alio modo ad est annexum pfectioni caritatis ut effectus. ut s[ic] ab curam aīaꝝ
suscipiat Et etiam ab pfecte caritatis ut ab pp̃r deum amore pmittit

|eius|

Perfectio caritatis { Sufficientie in preceptis / Supererogationis in consilijs

Margin, left of the text (beside the start of the text): .simpliciter melior est qui dispo[nit] de artificio

Margin: Sed etiam principales artifices sunt epi[scop]i qui imperant et disponunt

Margin: ma[?]

Margin: .1.

Margin: .2.

Margin: p̃paratorium.

Margin: Effectus.

dulcedine contemplative vite quam magis amat et accipiat active
vite occupaciones ad procurandum proximorum salutem / Cum utrumque quod hec
modo saluti proximorum intendit hec quidem aliquem perfectionis effectum
sed non habet perfectionis statum nisi episcopus qui cum quadam solempni consecratione
suscepit animarum curam / Archidyaconi vero et parochiales presbiteri
magis habent commissa quedam officia quam quod propter hoc in aliquo perfectionis
statu ponantur / Soli ergo religiosi et episcopi dicuntur perfecti qui statum perfec-
tionis habent. Unde religiosi fiunt episcopi sed non archidyaconi vel presbiteri curati
Cum ergo dicitur quod perfecti tenentur ad id quod melius est verum esse intelligitur de
hiis qui dicuntur perfecti propter perfectionem caritatis hii quoque obligantur non ad hoc ob-
ligantur secundum mensuram sue perfectionis ~~complet~~ / Si autem intelligitur de hiis
qui dicuntur perfecti propter statum sicut episcopi vel religiosi non est verum / Non enim
tenentur episcopi nisi ad quod se extendit cura suscepti regiminis et re-
ligiosi non tenentur nisi ad ea ad que obligantur ex voto sue pro-
fessionis, alioquin esset obligatio ad infinitum cum tamen natura et ars et
omnis lex certos terminos habeat / Dato tamen quod perfecti tenerentur ad id
quod melius est non esset ad propositum sicut ex predictis apparet / Ad 3m dicendum
quod licet prelatus teneatur suum subditum revocare ab omni malo. non tamen
tenetur eum inducere ad omne melius. hec et ideo in proposito locum non habet

Deinde queruntur duo de hiis que pertinent ad religiosos. sicut nunc alie..
religiosos / Primo utrum religiosus teneatur obedire suo prelato
ut revelet ei secretum quod fidei sue est commissum / 2o utrum
teneatur ei obedire ut revelet occultam culpam fratris quam novit /
Ad primum sic proceditur. videtur quod religiosus teneatur secretum fidei sue
commissum revelare prelato precipienti / Ad obediendum enim prelato
obligavit se religiosus professione solempni / Ad tenendum autem secretum
obligavit se simplici promissione ergo magis debet obedire quam servare
secretum / Sed contra hoc Bernardus dicit id quod est institutum pro caritate non militat contra
caritatem / Sed professio obediencie quam religiosus facit prelato instituta est pro car-
itate quia quilibet tenetur servare fidem proximo / Respondeo dicendum quod sicut Bernardus
dicit in libro de dispensacione et precepto / Sufficiens obediencia est ut religiosus
obediat suo prelato in hiis que ad [illegible] pertinent vel directe
sicut ea que in regula scripta sunt vel per reductionem sicut ea que ad hec reduci
possunt sicut sunt ministeria exhibenda fratribus et pene pro culpis infligende
et huiusmodi / Perfecta autem obediencia est ut simpliciter in omnibus obediatur que non sunt
contra deum / Sed quod debeat obedire prelato in hiis que sunt contra deum
vel contra deum est obediencia indiscreta vel illicita / Est ergo considerandum
in proposito utrum sit licitum religioso secretum fidei sue commissum
revelare / et quod distinguendum est de secreto / Est enim aliquod secretum
quod illicitum est celare sicut quod in periculum vergit aliorum quod quisque debet
cavere tenetur. Unde in iuramento fidelitatis continetur quod huiusmodi secreta de-
beat omnibus revelare ~~dicit~~ dyo // Similiter promissio reside fide. 22 q. 5
in tempore noto minime dectum / Nisi forte in confessione audierit quod tunc

// Ad propositum ergo prelatus tenetur religiosus etc secretum pandere
vel se purgasset sed non revelare. dicit Ysidoro

Marginalia (right): quod legis melius que minus obligat; 3.; 17.; Loy; regulam; Sufficiens; Perfecta; Illicita
Marginalia (left): lex; scripta vel

nullo° e reuelandi/ Est at secretu quod de se celari pt sz pcco
z tale secretu religiosg non plato pcipiti pande dz si sit fidi
·|· sue comissu pctat em frangedo fide gmissi/ Ad pm gº dd
q solepnior e obligaco ad suanda ea que st fidei z tacite
q e ex lege nali z ex pmissioe i baptismo fca qm ea q ex
pfessioe religauit/ q subditg debeat plato pcipiti reue
36· d zm sit pcc vz/ lac culpa occulta altig fris/ Dca ut
Ricrog dt no dz occultai culpa vnig i pandiciu mltoz
Coj· Dz psumendu est q platg culpa vnig cognosce uelit pp
%·aliqua bo multitu bom go plato pcipiti dz culpa altig reuelai/ Dz
dimitte g e q gug dt q z si alig pp obiam denug aliqz malu pcare
ullo tamen Dz malu ee ut culpa occulta detegedo aliu infamare go
modo pp hc pp obiam si no dz/ Rn° ddm religiosg platg i ca° pest
obediri debet sicut iudex ecce g i foro iudiciali/ vn adeo pt ex pcepto
subditos obligare ut ei pandan pp que pt iudex ecce g in
R· foro iudiciali iuramentu exigere/ Est go sciem q i eumbz tripex
e mog pcedi/ vng p denunciacon/ alig p inquisicon/ alig
p accusacon/ In ma i denunciacois intendit correctio delin
quetis/ z io si pceptu dm mt xviii° dz pcede correctio fna
ut si corripias eu int te z ipm solu/ q si no audierit te
cora duobz ul tribz testibz ul ultio dicat ecce/ Carit ei
e ut ais pcat fri qm pt/ vn pus ad hc dz niti ut corrigat
cosciam fris suata fama solitarie admonedo/ z pg mon
negligenda cora duobz ul tribz testibz/ Cadz ~~neglia~~ e fama ut emede
coscia/ z ultio ddm e ecce i quo z pcessu cosulit cosce/
Nam pctoz si a pncio° uidit se publicatu amittet uerudia
et obstinacur ~~z ostinaco~~ fiet ~~[illegible]~~ ad pccandu/ In inquisicoe no dz pce
de infa/ i accusacoe no dz pcede i scripto p qua ipe obligat se
ad talione/ i inquisicoe at z accusacoe intendi pe pcantis
pp multitu bom/ Si go appeat accusator i ca° qui se obligz
ad talione pt platg ex pcepto vitc gfone exigere sicut et
iudex ecce g tamen i iura/ Sic z si pcedat infamia pt platg
pcepto inite inquire z subditi tenen obedie/ Si at pceda
p via simplr denunciacois no ten religiosg plato pcipiti
culpa fris reuelare n pcte monicoe cu uideat incorrigi
bile imo magis pccaret si ad pceptu plati reuelaret q plg ten
obedire diuino qm plato/ z mlto magis platg pccaret si sub
·|· ditu induceret ad puertedu ordinem diuinu/ Ad pm go dd
q de pcco pterito de q° ais ia correxisse ad secreta monicone
ul de q° pt sperari correctio n diuina inemia no pt immine
pciclm multitui/ sz de pcco futuro q eet piculosu mltitui ul
spua ul corpla pcte obo/ tuc em no dz amoueri secreta exptare/

s stati piculo occurre. vn̄ z dn̄s no dt. Si p̄tal̄ intendit i futo
s. si pecca in̄ i ptito // ‡ ptinēt. p̄o utp pctm̄ sit n̄a aq̄.
O cit q̄rūr. iuioz ad culpa / 2o utp p̄uriū sit ḡuīg pctm̄ q̄
homicidiū / 3o utp pcc̄t qui p ignorā costitucōm p̄pe nō
suat / 4o utp monch̄ p̄cc̄t morl̄r comedendo carnes //
Ad p̄m sic pcē. vr̄ q̄ pctm̄ nō sit aliq̄ n̄a. Dic em̄ Joh. p̄o
Sine ip̄o f̄cm̄ e n̄l. i pctm̄. Sz q̄ e n̄a aliq̄ nō pt dici n̄l
g̃ pctm̄ nō e n̄a aliq̄ // Oz q̄ sit p̄uo p̄iua. s p̄uo p̄iua nō dic̄
s̄ mag̃ z mīg ut mors z tenebr̄. g̃ vn̄ pctm̄ nō e ḡuīg alt
q̄ e ingen̄s / R̄n̄o. d̄dm̄ q̄ pctm̄ maȷ̄e trāsgressiōis est actꝰ
inordinatꝰ / ex p̄te g̃ actꝰ pctm̄ e n̄a / s inordinaco e p̄uao
z s h̄c pctm̄ dic̄ aliqua n̄l. Et p h̄c pz solo ad obā //
Ad 2m sic pcē. vr̄ q̄ p̄iuriū sit ḡuīg pctm̄ q̄m hōicidiū.
Dic̄ em̄ Rn̄. q̄ q̄ p̄cepta p̄e tabule nō pt dispēsac̄ n̄c deꝰ
n̄c homo / q̄ p̄ceptū at 2e tabule pt dispēsac̄ deꝰ s nō ho / ex
quo pt accipi q̄ ḡuīg sit p̄tal̄ q̄ p̄cepta p̄e tabule quod est.
Nō assumes nom̄ dei tui in uanū / homicidiū at e q̄ p̄ceptū
2e tabule Nō occides / g̃ ḡuīg pctm̄ e p̄iuriū q̄m hōicidiū
p̄ ḡuīg e p̄tal̄ i dm̄ q̄m i hōiem / s p̄iuriū e p̄tal̄ i dm̄ / ho
micidiū i hōiem g̃ rc̄. Sz q̄ pena p̄porcōa culpe. s ḡuīg
p̄uit homicidiū q̄m p̄iuriū g̃ e ḡuīg pctm̄ / R̄n̄o d̄dm̄ q̄ sic
ap̄ls dt ad heb̃ 6. Homines p maiores sui iurāt et omīs
cōtrouersie finis e iuramētū / ꝯfirmat at i ca homicidiū finis eēt
iuramētū si hōicidiū eēt ḡuīg pctm̄ q̄m p̄iuriū / p̄sumere em̄
q̄ qui maiorē culpā homicidiū cōmisisset nō ueret̄ minorē
p̄iurij incurre. vn̄ ex h̄c ip̄o q̄ i ca ꝯtig̃t pctī deferr̄
iuramētū / maīe ostē. q̄ p̄iuriū p maȷ̄a pctō dz hr̄i. Et i
uito qr̄ p̄iuriu̅ nom̄ dei ur̄ q̄ dt dīni noīs denegacō
vn̄ statī s locū pꝰ ydolatriā pctm̄ p̄iurij tz ex ordine
p̄ceptoz appet / Sz z apud gentiles immo cēt horratissem̄
ut dr̄ i 4 methar̄. p̄mas g̃ rōes concedimꝰ / Ad id uō q̄ i
ꝯriū obicit̄ d̄dm̄ q̄ i iudicio huāo nō s̃p q̄ntitas pene uidt
q̄ntitati culpe. Interdū em̄ infligit̄ maior pena p minori culpa
cū ḡuīg nocumētū imminet hōibꝫ ex minori culpa. s s dei iudiciu̅
dm̄ ꝯfuior culpa ꝯfuiori pena p̄uit. vn̄ ut ondat̄ q̄ntitas
ydolatrie z p̄iurij p̄q̄m̄ i p̄o p̄cepto dic̄at. Nō adorabis ea
nz coles. subdit̄ exo 20. Ego sum dn̄s deꝰ tuꝰ uisitās
pctm̄ iniquitates i filios. Et p̄q̄m̄ dic̄at. Nō assumes nom̄
dei tui in uanū subdit̄. n̄c hēbit insonte dn̄s eū qui as
sumpsit nom̄ dn̄i dei sui frustra //
Ad 3m sic pcē. vr̄ q̄ q̄ facit q̄ ꝯstitucōz p̄pe p ignoraciaz
nō pcc̄t. Dt em̄ Aug̃ d̄t pctm̄ a dō est uoluntariu̅ /

Margin notes (right):
‡ d'hc q̄
[illegible]
d. h. x
q. 12 et
d. h. 11. q
Ja. 12.
Con.
Sed q̄ si
pctm̄ nō
est n̄a aq̄.
18.
Con.
q̄m p̄tal̄
est p̄iuriū
est q̄ p̄
cepta p̄e
tabule. 9.
Re
ꝯtrouersie
Jura
homicidi
p̄iuriū
19.
Con.

Ignorancia [Invincibilis · 3 q^e p^ret^ oportet in potencia
Crassa et supina 3 q^e p^ret^ oportet negligencia
Affectata 3 q^e p^ret^ oportet contra p^m malicia]

q^{a} si no sit volu[n]tariu pctm no est / s[ed] ignorancia tat motivu ut d[icitu]r
i iii^o ethi[corum] / go quod fit p ignorancia no e pctm / Ip s[ed] ima dns
pt repete s[ecundu]m sum ordinatu p[os]t ce[r]tu tpe / he at dz coputari
a tpe noticie / Sz q ignorancia iuris no excusat / s[ed] qstitucio
ppe sit iuris / go qui fat q qstitucom ppe p ignorancia no ex
cusat / Rn^o dicedu q ignor^a q e ca actus qui facit inv^{tu} / vn
sp excusat · n ipa igno^a sit pctm / Est at ignorancia pctm
qn ignorat quis que pt scire et te[netu]r / Costitucom at ppe omis
suo mo scire tenen[tu]r / Si go ab nesciat pp^r negligenciam no ex
cusa^r a culpa si q qstitucom agat / Si no ab heat suffic[ien]s
impedimentu q scire no potuit / puta si fuiss[et] i carcere / uel i
tris exoneris ad qs qstitu^o no puenit · ut pp^r ad simile t[a]l[is]
igno^a excusat ut no peccet q qstitucom ppe[agendo] · Et p hc pz
Ad p^m sic pre^r d[icitu]r q monachus peccet / solo ad obita
mor^r comedendo carnes / D[icitu]r eni racio de qsciencie · q monachi
no dnt comede carnes et si q fecint · dnt increpari / s[ed] tn
pena no infligi^r n p pcto mortali / Ip facere q notu e pctm mortale
Sz monachi ex voto obligan^r ad s[er]uanda rgl[am] bti benedicti · i q
cotinet^r q monachi a carne abstineat · go monachi peccat mortal[ite]r
comedendo carnes / Sz q n[on] pctm mortale coced[itu]r alr vel
egris infirmis / s[ed] comede carnes qced[itu]r monachis infirmis
go comedere carnes no e pctm mortale monacho / Rn^o dicedu
q no e pctm mortale monacho ut religioso cuiq[ue] p[ro]s[cr]ibeo quedo
q no sit pctm mortale alti / n sit qtrriu ei ad quod se voto
pfessionis obligauit / p actus ti vel scandali ut aliq[ui]s h[abe]r[e]t
posset ad ei ee pctm · quod no eet alij pctm / Est go coside
q sit i^d ad quod se religiosus astringit / et siquis religiosus
pfitedo ponet se rgl[am] s[er]uaturu uider^r se obligare voto ad
pfitedo ponet se rgl[am] s[er]uatu[ru]m uider^r se obligare voto ad
singula que cotinen^r i rgl^a et q quodlz eorum agedo pecca[ret]
mortal[ite]r / Ex hc se^r q religionis stat[us] eet religiosis laqueu
pcti mortalis a quo vix uel nuq[ua]m posset declinare / Sci go
pres qui ordines instituerunt noletes hominibus parare laqueu
dampnacionis s[ed] magis via salutis · ordinauerunt · forma pfessionis
formam i q pic[u]lm ee no possit · sic i ordine frm pdicatorum
e cautissima et securissima fon pfitedi qua no p[ro]mittit se s[er]
s[er]uare rgl[am] s[ed] obiam s[ed]m rgl[am] / vn ex voto obligat^r ad s[er]uanda
ea q ponu[n]t i rg^a tm[qua]m p[re]cepta et q platus s[ed]m tenorem rgle v[e]l p[re]cipe
voluit / Ceta no que no cotinen^r i rg^a sub p[re]cepto no ca
dut dire s[ed] voto / vn ea p[re]termittes no peccat mortal[ite]r / Sz
bts benedictus statuit monachu pfiti no quidem s[er]uare rgl[am] s[ed] q[ui]d[e]m
pfites p[ro]mittit q[ue]rsaciom morum suorum s[ed]m rgl[am] hc e dcm · ut s[ed]m
rgl[am] dirigat suos mores / q q sat^r sicut ea q sub p[re]cep^o i rg^a h[abe]n[tur] c[u]stodia^r ·

a tpe ordinacionis no a tpe noticie q^o obligat^r qstitucionis ppe obligat · a tpe noticie

·I· · Ipe^r · Ad · Con · Sz · q · ·Re· · Voto et pfessionis · Precepta · No[n] precepta

vel et contempnat viiii h. eam dicit actus suos omnia · vetustinis. Non | Consilia
autem omnia que in veritate continentur sunt precepta / Quedam enim sunt monitiones | Statuta
sive consilia. quedam vero ordinationes sive statuta. ut post completorium | Precepta
nemo loquatur Huiusmodi autem statuta que in veritate continentur non habent vim
precepti / Sicut nec prelatus statuens aliquid intendit semper ad penam mortalis
precepti / Est autem prelatus qui quedam verba animata, unde
se obligare per preceptum / Est autem prelatus qui quedam verba animata, unde
stultum esset putare quod monachus frangens silentium post completorium
peccaret mortaliter nisi forte faceret hoc contra preceptum prelati vel ex con-
temptu vel abstinendo a carnibus non potest in veritate dici ut preceptum
sed ut statutum quoddam, Unde monachus comedens carnes non
ex hoc ipso peccat mortaliter nisi tantum propter inobedientiam vel contemptum /
Ad primum ergo dicendum quod pena in infligitur monacho contumaciter vel inobe- .1.
dienter carnes comedenti, Ad secundum dicendum quod comedere carnes non est .2.
quod notum monachi nisi qui comederet ex inobedientia vel contemptum /
Ad tertium non in contrarium obicitur efficaciam non habet / procedit enim de hiis que sunt
que sunt mala sicut homicidium adulterium et huiusmodi / que sunt omnibus illicita
tam sanis quam infirmis. Non autem procedit de hiis que sunt mala quia
prohibita, aliquid enim potest prohiberi sano quod non prohibetur infirmo,
Dicendum est quod cum est bonum glorie queritur duo de corporibus glorificatis / primo utrum corpus
gloriosum naturaliter possit esse cum alio corpore non glorioso in eodem loco / secundo
utrum hoc fieri possit miraculose, .2.
Ad primum sic proceditur videtur quod corpus gloriosum naturaliter possit esse cum alio corpore in
eodem loco. quia si non, aut hoc esset propter grossiciem sive corpulenciam Ergo
aut propter dimensiones / sed non propter grossiciem seu corpulenciam quia corpus
gloriosum erit spirituale secundum apostolum ad Corinthios xv. Sed nec propter dimensiones quia
cum se tangentium sunt quorum ultima sunt simul necesse est quod puncta unius
corporis naturalis sit simul cum puncto alterius et linea cum linea et superfi-
cies cum superficie, patet ergo videtur et corpus cum corpore. non ergo prohibetur corpus .3.
gloriosum quin naturaliter possit esse simul cum alio loco in eodem corpore Preterea commentator
dicit in viiii phisicorum quod partes aeris et aque propter subintrant se invicem propter hoc
quod partes sunt nimis spirituales sed corpora gloriosa erunt spiritualia ut iam dictum est
ergo corpora poterunt subintrare alia corpora et simul esse cum eis / Preterea glorificatio
non tollit minus sed corpus humanum non potest naturaliter simul esse cum alio corpore in
eodem loco. In statu ergo isto nec post quam erit glorificatum Respondeo dicendum | Sed
quod manifestum est quod corpus humanum in statu isto non potest esse cum alio
corpore in eodem loco / Si ergo corpus gloriosum naturaliter possit esse cum alio corpore
in eodem loco hoc esset propter aliquam proprietatem inditam, in prima proprietatibus autem
hoc propter quod corpus humanum in statu isto prohibetur esse cum alio corpore in
eodem loco / Est enim considerandum quid sit huiusmodi prohibens, Dicunt autem quidam
hoc esse grossiciem vel corpulenciam quandam que tollitur per dotem glorie | Grossicies
quam nominant subtilitatem sed hoc non est intelligibile. Non enim invenitur quid sit | vel Corpu
huiusmodi corpulencia vel grossicies. Non enim est aliqua qualitas, quia | lencia
non apparet quibus dicimus potest quod remota corpus sit vel possit esse cum alio corpore in eodem
loco

Dimensiones

Similiter non potest esse forma nisi materia quae sit partes eius quia tunc intrinseca essentia corporis humani non remanet in gloria quod est haereticum. Et ideo dicendum quod hic philosophus non ad est quam dimensiones quibus substat materia corporalis. Nam est enim ut id quod est per se sit tantum in uno quod conveniens corporis quae sit per accidens. Distinctio autem secundum situm. Per se et per se convenit quantitati dimensiuae quae differentiae esse quantitatis positionem habentis. Unde et partes in se ipso ex hoc ipso distinctionem habent secundum situm quod sit subiectum dimensioni. Et sicut est distinctio diversarum partium unius corporis secundum diversas partes unius loci per dimensiones ita propter dimensiones diversa corpora distinguuntur secundum diversa loca. Duo enim corpora sunt actualiter duo in eo corporalibus. Duas autem partes unius corporis dispositione corporalis. Unde et philosophus dicit in 4 physicorum quod subiunctio tubo ligneo in aqua vel in aere oportet quod cedat tantum de aqua vel aere. Ita et oportet quod cedent dimensiones separatae si natura poneretur. Cum ergo gloria non tollat dimensiones corporis, dico quod corpus gloriosum non potest naturaliter esse

.1. cum alio corpore in eodem loco propter aliquam proprietatem inditam. Sed primo ergo dicendum quod sicut dicendum est corpus humanum in statu isto potest esse cum alio corpore in eodem loco non propter corpulentiam vel grossitiem quae per gloriam tollitur spiritualiter. Apostolus opponit aliter secundum quod corpus est animale. Unde Augustinus dicit non autem grossities vel corpulentia secundum impeditur propter dimensiones. Hoc non quod in divinum obicitur potest melius sophisticatis vos a philosopho in 4 physicorum. Puncto enim et lineae et superficie non debetur locus secundum corpora. Unde non sequitur si tantum corporum se tangentium sunt simul quod propter hoc plura corpora possunt esse in eodem loco. Ad 2um dicendum quod sicut ibi commentator exponit

.2. subiunctio ita fit per condensationem et durum hoc spiritualiter virtute propter raritatem. Esset autem inconveniens dicere hic non quod corpus gloriosum fuit aeri ventus quod similiter ut per se patet 13 metaphysicae patet.

xxij Ad 3um sic proceditur. Videtur quod corpus gloriosum non possit esse simul cum alio corpore in eodem loco. Sicut se habet corpus unum ad unum

Con. locum ita duo corpora ad duo loca. Sed unum corpus non potest esse in duobus locis. Ergo nec duo corpora in uno loco. Praeterea si duo corpora sint in uno loco sumantur duo puncta in duabus extremitatibus loci. Sed certum est quod inter ista duo puncta erunt duae lineae verae duorum corporum in eodem loco constitutorum quod est impossibile. Ergo impossibile est duo corpora esse in eodem loco. Sed contra est quod post introivit ad discipulos ianuis clausis ut habetur Ioh. 20. Quod esse non possit nisi corpus eius simul cum corporibus parietum fuisset in eodem loco. Potest ergo corpus gloriosum cum alio corpore esse in eodem loco.

Quod continuitati? potest unum corpus ad duo loca. Ita duo corpora ad unum locum.

R°. Respondeo dicendum quod sicut iam dictum est duo corpora esse in eodem loco prohibentur ex dimensionibus quae in corporalibus secundum dimensiones dividuntur. Dimensiones autem distinguuntur secundum situm. Deus autem qui est omnium causa prima potest conservare effectus in esse sine causis proximis. Unde sic conservat in sacramento altaris accidentia sine subiecto. Sic potest conservare distinctionem in corporalibus et dimensionibus etiam absque diversitate situs miraculose fieri potest quod duo corpora sint in eodem loco. Unde corpora Christi attribuitur a sub-

quod exivit per clausum ventrem uteri. et quod intravit ianuis clausis per virtutem
divinam. Et similiter dico quod corpus gloriosum quod est configuratum corpori
claritatis Christi potest esse cum alio corpore in eodem loco non propter aliquam virtutem
creatam inditam sed sola divina virtute assistente et hoc operante. Sicut
et corpus Petri sua umbra sanabat infirmos non quidem ex aliqua
virtute naturali indita ~~fuit~~ sed divina virtute assistente et miracula fa- . 1 .
ciente. Ad primum ergo dicendum quod proportio quantitatum sic est intelligenda sicut
se habet primum ad 2m ut duo ad tria. Ita se habet 2m ad 4m. ergo commutatim
sicut se habet primum ad 2m ut duo ad 4m ita se habet 2m ad 4m
in tantum ad se ipsos. Et si hoc ita debet sic procedi sicut se habet unum corpus
ad unum locum ita duo corpora ad duo loca ergo sicut unum corpus ad
duo corpora ita unus locus ad duo loca non sequitur quod si unum corpus
non potest esse in duobus locis quod duo corpora non possunt esse in uno loco. Unum
enim corpus esse localiter in duobus locis implicat contradictionem quia de ratione
loci est quod sit terminus locati. terminus autem est extra quem nichil est rei. unum vel locatum potest
esse in loco extra locum quod si ponatur in duobus locis sequitur quod sit extra suum locum
et ita sequitur quod sit locatum et non locatum. Nec est instantia de corpore Christi
quia non est in sacramento altaris localiter sed per conversionem. Ad 2m dicendum quod . 2 .
duabus lineis veris mathematicis esse infra duo puncta est impossibile
quia in eis non est aliud quod distinguat eas preter magis et minus ex situ. sed duabus li-
neis esse infra duo puncta est impossibile quidem per naturam sed possibile per
miraculum quia remanet aliud quod distinguat eas in lineis duabus ex di-
versitate corporum subiectorum que conservantur virtute divina. et remota
diversitate situs. ~~De quotlibet~~ 2m . 2m .

Questitum est de Christo de angelis de hominibus. Circa Christum quesita sunt
duo. de parte eius primo utrum in triduo mortis fuit idem homo
unus. et 2o utrum quelibet passio Christi sufficeret ad redemptionem . 1 .
humani generis sine morte.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod Christus fuit idem homo in triduo mortis. Con
Sicut fuit Ionas in ventre ceti tribus diebus et tribus noctibus
Ita et filius hominis in corde terre filius hominis qui loquebatur super terram
alioquin Christus fuissent duo filii. ergo fuit idem homo in triduo mortis. Preterea
Ionas fuit idem homo in ventre ceti qui prius fuerat. Sed sicut
Ionas fuerat in ventre ceti ita Christus in corde terre ergo et Christus fuit
idem homo. Sed contra remota forma partis remota forma totius que resultat
ex compositione forme et materie sed in triduo mortis anima separata fuit
a corpore Christi ergo defuit esse humanitas. non ergo fuit idem homo unus in
triduo mortis. Responsio dicendum quod in Christo fuerunt tres substantie unite scilicet . R .
corpus anima divinitas. sed corpus et anima fuerunt unita non solum in una persona
sed et in una natura. divinitas autem in natura quidem non potuit uniri naturae
anime neque corporis quia cum sit perfectissima natura non potest esse pars alicuius nature
sed fuit unita anime et corpori in persona. in morte autem separata fuit anima a
corpore alioquin non fuisset vera mors Christi. de cuius ratione est quod separetur anima

"sed non fuit alius filius hominis in corde terre

a corpore quod per [ad]
Aliud unum sicut
Sed divinitas non
fuit separata nec ab
aliud nec a corpore

patet

quod h[abe]t[ur] ex simbolo fidei i[n] quo de filio dei d[icitu]r q[uod] sepult[us] e[st] et descen[dit]
ad inf[er]na, corpore a[utem] iacente i[n] sepulcro et a[n]i[m]a ad inferos desce[n]dente.
Non attribuun[tur] ista filio dei n[is]i [quia] duo e[ra]nt ei copulata i[n] unitate ypo-
stasis ut p[atet]. Et io de x[rist]o i[n] triduo mortis dup[liciter] loqui possum[us]. Uno m[od]o
q[uantu]m ad ypostasim vel p[erson]am et e[st] id[em] unio simp[liciter] qui a[nte] fuit. Aut
q[uantu]m ad na[tura]m hu[m]a[n]am et h[oc] dup[liciter]. Uno m[od]o q[uantu]m ad to[ta]m na[tura]m que hu[m]ani-
tas d[icitu]r, et x[ristu]s no[n] fuit ho[mo] i[n] triduo mortis. Unde n[on] id[em] ho[mo] n[ec] alig ho[mo]
s[ed] eadem ypostasis. Aut q[uantu]m ad p[ar]te[m] hu[m]a[n]e n[atur]e et a[nim]a quidem o[mn]i[n]o fuit
eade[m] unio eo q[uod] no[n] e[st] t[ra]nsmutata s[ecundu]m s[ubstanti]am, corp[us] no[n] fuit id[em] unio s[ecundu]m
na[tura]m s[ed] no[n] s[ecundu]m form[am] s[ubstanti]alem que e[st] a[n]i[m]a. Unde no[n] p[otes]t dici q[uod] x[ristu]s simp[liciter]
fuit id[em] unio q[uia] quel[ibe]t d[iffe]r[entia] s[ubstanti]alis excludit id[em] simp[liciter]. Eciam est
d[iffe]r[entia] s[ubstanti]alis que p[er] morte[m] separa[tur] et io corp[us] mort[uu]m no[n] altaris tu[m].
Nec ita p[otes]t dici q[uod] sit simp[liciter] id[em] vel aliud, q[uia] n[on] e[st] s[ecundu]m to[ta]m s[ubstanti]am
n[on] id[em] aut aliud. Pri[mu]m ergo d[ict]um e[st] q[uod] e[st] s[ecundu]m q[uod] id[em] et s[ecundu]m q[uod] no[n] est id[em],
s[ecundu]m na[tura]m e[nim] est id[em], s[ecundu]m form[am] v[er]o no[n] id[em]. Aliud 2m ergo d[ict]um q[uod] ho[mo] est
no[men] n[atur]e s[ed] filius e[st] no[men] ypostasis et io magis i[n] triduo mortis x[ristu]s
p[otes]t dici filius ho[min]is q[ua]m ho[mo]. Ad 3m d[ict]um q[uod] similitudo no[n] atten[ditur]
q[uantu]m ad o[mn]ia s[ed] s[ecundu]m q[uantu]m ad p[ro]porcione[m]. Nam x[ristu]s fuit mortu[us]
i[n] corde t[er]re. No[n] aut[em] ionas in ventre ceti.

Ad 3m sic p[roceditu]r. Vi[detu]r q[uod] a[nim]a pa[ssi]o x[rist]i no[n] sufficeret ad redempc[i]o[n]e[m]
hu[m]ani g[ene]ris sine morte. D[icit] e[nim] ap[ostolus] ad gala[thas] ii[o]. Si ex
lege e[st] iusticia, ergo x[ristu]s mortu[us] e[st] gratis i[d est] inutil[ite]r et sine ca[usa]. S[ed] si
a[nim]a pa[ssi]o sufficeret, x[ristu]s gratis mortu[us] e[ss]et, s[ed] h[oc] h[abe]t ap[ostolus] p[ro] inco[n]veni[en]ti,
ergo a[nim]a pa[ssi]o x[rist]i no[n] sufficeret ad redempc[i]o[n]e[m] g[ene]ris hu[m]ani. P[rete]rea d[icit] e[nim] d[eu]s
q[uod] iusto p[re]c[i]o co[m]para[tur] s[ed] iustu[m] p[reci]um p[ro] p[e]cc[at]o p[ri]mi p[arentis] p[rop]t[er] q[uo]d venditu[m]
est i[n] s[er]vitute[m] g[e]n[u]s hu[m]anu[m] e[ss]e no[n] p[otes]t a[li]q[uo]d q[uo]d vita x[rist]i que valet
o[mn]i[u]m ho[mi]n[u]m vitas q[uia] p[e]cc[at]o p[ro]p[ri]o p[er]petuo p[ro]pulsant. Nam p[er] p[e]cc[atu]m p[ri]mi ho[min]is
mors i[n] o[mn]es introiuit, ut d[icitu]r ro[manos] v[o]. Ergo no[n] potuisset hu[m]anu[m] g[e]n[u]s
redimi p[er] alia[m] pa[ssi]o[n]e[m] x[rist]i absq[ue] morte. P[rete]rea g[regorius] d[icit] i[n] xvii mor[alium] q[uod]
nisi x[ristu]s morte[m] indebita[m] sustinuisset, nequaq[ua]m nos a morte
debita liberasset. Ergo pa[ssi]o a[nim]a no[n] sufficeret ad liberac[i]o[n]em hu[m]ani g[ene]ris
sine morte x[rist]i. P[rete]rea ap[ostolus] d[icit] ad hebre[os] x[o], c[a]p[itulo] x[ristu]s una oblac[ione]
co[n]summavit i[n] et[er]nu[m] s[an]c[t]ificatos, et io no[n] est loc[us] h[uius]c[e] oblac[i]o[n]is.
S[ed] manifestu[m] e[st] q[uod] x[ristu]s a[nte] morte[m] multas passio[n]es sustinuit:
esuriens, laborans, co[n]sputus. Si g[ene]r[ali]c[e]r passio[n]es sufficeret, no[n]
obtulisset seipsu[m] ad morte[m]. Obtulit aut[em] seipsu[m] hostia[m] d[e]o
p[ro] p[e]cc[at]is n[ost]ris, ut d[icitu]r ad ephe[sios] v[o], et h[oc] p[er] morte[m]. Ergo pa[ssi]o x[rist]i absq[ue]
morte no[n] sufficeret. S[ed] c[ontr]a i[n]iuria vel pa[ssi]o aliquando mensura[m]
h[abe]t ex dignit[ate] p[er]so[n]e. Maiore[m] e[nim] iniuria[m] pati[tu]r rex si pa-
ciat[ur] i[n] facie q[ua]m a[li]a p[ri]vata p[erso]na. S[ed] dignitas p[ersone] x[rist]i e[st] infinita,
q[uia] e[st] p[erso]na d[iv]ina. Ergo quel[ibe]t pa[ssi]o ei[us] qu[a]ntumcu[m]q[ue] sit minima e[st] infinita,
quel[ibe]t ergo pa[ssi]o ei[us] sufficeret ad redempc[i]o[n]e[m] hu[m]ani g[ene]ris et sine morte.

Ypostasis.

Natura humana.

Burchardus super Cantica hom. [illegible]

No[n] valent expens[...] sum[...] [illegible] absq[ue] ulla [illegible] valent
sed malunt [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] redempcionis

[margin:] aut est verum idem

[margin:] Is[aie] 16

Respo ad 2m

Dicendum ad 2m

Aug 13 de Trinitate: Quidam non alium modum possibilem deo defuisse cuius potestati omnia equaliter subiacent sed sanando miserie nostre convenientiorem alium modum non fuisse.

Ad 2m p. Dicendum quod minima gutta sanguinis Christi sufficeret ad redemptionem humani generis. Potuisset autem aliqua gutta sanguinis effundi sine morte. Ergo et sine morte potuisset per aliquam passionem humanum genus redimere. .1. esse precii
Dicendum quod ad emptionem duo requiruntur scilicet quantitas precii et deputatio eius ad emendum. Si enim aliquis dat precium non equivalens .2. deputatio precii
tanto ei ad ad emendum. Si enim aliquis dat precium non equivalens ad rem aliquam acquirendam non dicitur simpliciter esse emptio sed partim emptio partim donatio, puta si aliquis emat librum qui valet xx libras pro x libris precium conveniens librorum et
partim donatio, puta si aliquis emat librum et precium sufficiens dare vellet, si daret et maius precium et non deputaret ad emendum non diceretur emere
librum. Si ergo loquimur de redemptione humani generis quantum ad quantitatem precii
sic et quelibet passio Christi sine morte sufficeret ad redemptionem humani generis
propter infinitam dignitatem persone et procedunt due ultime rationes. Si autem
loquimur quantum ad deputationem precii, sic dicendum quod non sunt deputate ad
redemptionem humani generis a deo patre et Christo alie passiones Christi absque morte
et hoc triplici ratione. Primo quidem ut precium redemptionis humani generis non solum
.1. esset infinitum valore sed et esset eiusdem generis ut scilicet nos de morte .1. precium eiusdem generis
.2. per mortem redimeret. Secundo ut mors Christi non solum esset precium redemptionis .2. ex virtute
sed et exemplum virtutis ut scilicet homines non timerent pro veritate mori. Et
has duas causas assignat apostolus ad Hebr. 2. ut per mortem destrueret
eum qui habebat mortis imperium. Quantum ad primum et liberaret eos
qui timore mortis per totam vitam obnoxii erant servituti. Quantum ad
2m. 3o ut mors Christi esset et sacramentum salutis dum nos virtute mortis .3. dat salutis
.3. Christi morimur peccato et carnalibus concupiscentiis et proprio affectui. Et hec causa
assignatur 1 Pe. iii. Christus semel pro peccatis nostris mortuus est iustus pro
iniustis ut nos offerret deo mortificatos quidem carne vivifi-
catos autem spiritu. Et ideo humanum genus non est redemptum per aliam passionem
absque morte Christi. Ad primum ergo dicendum quod non fuit ea deputata est .1.
mors Christi ad redemptionem humani generis quamvis minor passio suf-
ficere potuisset ut dictum est. Ad 2m dicendum quod Christus non solum solvendo .2.
vitam suam sed etiam quaslibet passiones patiendo sufficienter precium exsolvisset
pro redemptione humani generis si minor passio ad hoc divinitus depu- Et hoc propter
tata fuisset dignitatem persone Christi ut dictum est. Alie due rationes pro- infinitam
cedunt ex hoc quod alie passiones Christi non fuerunt deputate ad hoc dignitatem
quod per eas absque morte Christi redimeretur humanum genus. Circa persone Christi que
Deinde queritur de angelis et primo quantum ad compositionem ipsorum, 2o quantum deus est
ad tempus creationis ipsorum. Circa primum queruntur duo. Primo utrum
angelus substantialiter sit compositus ex esse et essentia. 2o utrum in angelo sit .3.
compositio essentie et naturae. Videtur quod angelus substantialiter non componatur ex esse et .1. esse
suppositum et natura. Ad primum sic proceditur. Esse enim angeli est ipse angelus .2.
Respondeo dicendum quod quanto aliquid est simplicius est ipsum simplex. Si ergo angelus componeretur
ex esse et essentia componeretur ex se ipso et aliquo. Hoc autem est inconveniens. Non ergo
substantialiter componitur ex esse et essentia sed unus actus cadit in substantiali compositione
sine esse. Sed esse angeli est actus, ipse enim deus attribuit. Hylarius ille

determinatum quod esse non sit actus eius sed subsistens virtutis. Ergo angelus
non est essentialiter compositus ex essentia et esse. Sed contra est quod dicitur in commento
libri De causis quod intelligentia quam dicimus angelum habet essentiam et esse. Respondeo habet
Resp. dicendum quod dupliciter aliquid de aliquo praedicatur: uno modo essentialiter, alio modo per participationem.
Lux enim praedicatur de corpore illuminato per participationem, sed si esset aliqua lux separata,
praedicaretur de ea essentialiter. Secundum hoc ergo dicendum est quod ens praedicatur de solo Deo
essentialiter, eo quod esse divinum est subsistens et absolutum. De qualibet autem
creatura praedicatur per participationem. Nulla enim creatura est suum esse sed est habens
esse. Sic et Deus bonus essentialiter, quia est ipsa bonitas. Creaturae autem dicuntur
bonae per participationem quia habent bonitatem. Unumquodque enim inquantum est bonum est ens,
secundum Augustinum in I De doctrina christiana: inquantum sumus boni sumus.
Quandocumque autem aliquid praedicatur de altero per participationem, oportet ibi aliquid esse praeter id quod ubi
participatur, et ideo in qualibet creatura est aliud ipsa creatura quae habet esse et
ipsum esse eius. Et hoc est quod Boethius dicit De hebdomadibus, quod in omni eo quod est citra
primum aliud est esse et quod est. Sed sciendum est quod aliquid participatur dupliciter: uno modo quasi
existens de substantia participantis, sicut genus participatur a specie. Hoc autem modo
esse non participatur a creatura. Id enim est de substantia rei quod cadit in
eius diffinitione. Ens autem non ponitur in diffinitione creaturae quia nec
est genus nec differentia. Unde participatur sicut aliquid non existens de essentia rei,
et ideo est alia quaestio an est et quid est. Unde cum omne quod est praeter essentiam rei
dicatur accidens, esse quod pertinet ad quaestionem an est, est accidens. Et ideo Commentator
dicit in V Metaphysicae quod ista propositio Sortes est, est de accidentali praedicato
secundum quod importat entitatem rei vel veritatem propositionis. Sed verum est quod hoc
nomen ens secundum quod importat rem cui competit huiusmodi esse sic significat essentiam rei
Divid. et dividitur per decem genera, non tamen univoce, quia non eadem ratione competit omnibus esse,
sed substantiae quidem per se, aliis autem aliter. Sic ergo in angelo est compositio ex
essentia et esse. Non tamen est compositio sicut ex partibus substantiae sed sicut ex substantia
1 et eo quod adhaeret substantiae. Ad primum ergo dicendum quod aliquando ex his quae sibi
invicem iunguntur resultat aliqua res tertia, sicut ex anima et corpore constituitur humanitas
quae est homo, unde homo componitur ex anima et corpore. Aliquando autem ex his quae
sibi invicem non resultat res tertia sed resultat quaedam ratio compositionis,
sicut ratio hominis albi resolvitur in rationem hominis et in rationem albi, et in talibus
aliquid componitur ex seipso et alio, sicut album componitur ex eo quod est album et
2 albedine. Ad secundum dicendum quod esse est actus non quasi pars actus se habens
sed quasi actualitas eius substantiae. Unde et ipse Deus qui est sua actualitas est suum esse.
Ad tertium sic proceditur. Videtur quod in angelo idem sit suppositum
Art. et natura, quia in his quae sunt composita ex materia et forma differt suppositum et natura,
individualem quia suppositum addit super naturam speciei materiam ~~indiv~~, quod non potest esse in angelo
si angelus non sit compositus ex materia et forma. Ergo in angelo non differt suppositum
Con. et natura. Sed dicitur quod suppositum in angelo differt a natura inquantum suppositum intelligitur ut habens
esse, non autem natura. Sed contra: esse cum sit determinatum substantiae, sicut non ponitur
in diffinitione rei, ita non ponitur in diffinitione suppositi vel similis. Si suppositum

ibi decoro [illegible] glo(riosa) au(tem) data est contra divina . i. primo amicus
[illegible] celum depictum s(ive) stellatum [illegible] pellis variata
sunt depictas et si hec attrahat nostros affectus ad depredandum ergo
ibi magis pulcra est pellis exterior que est quasi velamen [illegible] quam
preciosus est thezaurus qui interius latet / sub hac pelle velamine [illegible]
exterior de celo [illegible] pellem [illegible] ut admiremur et ut plus
[illegible] facere [illegible] / [illegible] in dignitatis in attendendo et [illegible]
[illegible] in retinendo . Miraculorum illustracio :–
Quarto fuit miraculorum illustracio de qua [illegible] ut [illegible]
tunc ei signa prestiterunt que apostolus [illegible] credere vidisse
[illegible] est miraculum [illegible] fidelis [illegible] . [illegible]
[illegible] signa petere [illegible] facere in [illegible]
[illegible] ut [illegible] fuit [illegible] fidem [illegible]
. Hec racio tangit [illegible] ut [illegible] ad fidem [illegible] miraculis
fuerint [illegible] plantas [illegible] eis
[illegible] gracia [illegible]
[illegible] radicem [illegible] respondit [illegible]
[illegible] . Hec racio tangit [illegible]
[illegible] . [illegible] miracula que [illegible] facta [illegible]
[illegible] / passionem [illegible] fuisse [illegible] credit [illegible]
ad hec ut credit [illegible] prodigia ad hec ut
credit [illegible] est [illegible] prodigium [illegible] credit
[illegible] credit [illegible] fidem [illegible] . [illegible]
[illegible] miracula [illegible] fidem
[illegible] / [illegible] miraculum [illegible]
[illegible] / hanc
racio tangit [illegible] fide [illegible]
[illegible] .

✠ . [illegible] modis vocabat ad se [illegible]

1. per verbi dei ... [illegible]
2. per [illegible]
3. per famam [illegible]
4. per [illegible]
5. per [illegible]

Verbum dei

[illegible] verbum dei [illegible] quod paulus ... [illegible] penetrat [illegible] ut [illegible] hebreos [illegible]

[illegible] ... [illegible]

[illegible] ... [illegible] nate [illegible] ... [illegible] dei [illegible]

[illegible] ... [illegible]

Diuina inspiratio

[illegible] ... [illegible] porphirius [illegible] Augustinus [illegible] historiarum [illegible] ... [illegible]

[illegible] ... [illegible]

In facie irradiacio

[illegible] ... [illegible] Johannis [illegible] ... [illegible]

[illegible] ... [illegible]

Attractio

[illegible] ... [illegible] Johannis [illegible] ... [illegible] Johannis 6 [illegible] ... [illegible]

[illegible] ... [illegible]

Aut similiter diffinire, ergo suppositum per esse a natura non differt. Nec ergo modo differunt suppositum et natura. Sed quia in omnibus creatis natura constituit suppositum, sed nichil constituit se ipsum, ergo in nulla creatura idem est suppositum et natura. Hanc differentiam quia ad huius questionis intelligentiam oportet considerare quid sit suppositum et quid sit natura. Natura autem quamvis multipliciter dicatur, tamen uno modo dicitur natura ipsa substantia, ut dicitur in v metaphysice, sed quia substantia sit essentia vel quiditas rei vel cuius est diffinitio, ergo sumitur nomine nature prout hic de natura loquimur quod significat diffinitio. Unde Boethius in libro de duabus naturis dicit quod natura est unamquamque rem informans specifica differentia. Differentia enim specifica est completiva diffinitionis. Suppositum autem est singulare in genere substantie, quod dicitur ypostasis vel substantia prima. Et quia substantie singulares composite ex materia et forma sunt magis nobis note, ideo in eis primo videamus quomodo se habeat essentia vel natura ad suppositum. Dubitat quidam utrum forma partis est idem cum forma totius que dicitur essentia vel natura, sed verum sed differt sola ratione. Nam forma partis dicitur in quantum facit materiam esse actu, forma autem totius in quantum constituit speciem. Sit alia dicitur forma partis in quantum facit totum esse in actu, et aliud dicitur alia forma totius in quantum constituit formam humanam et dicitur humanitas, et sic hec in rebus compositis ex materia et forma natura est preter suppositum. Natura suppositi est individuum compositum ex materia et forma ut dictum est. Sed predicta positio non videtur esse vera, quia ut dictum est natura vel essentia dicitur id quod significat diffinitio. Diffinitio autem in rebus naturalibus non solum significat formam sed etiam materiam, ut dicitur in vii metaphysice. Nec potest dici quod materia ponatur in diffinitione rerum naturalium sicut non existens de essentia eius sed preter substantiam, et ideo accidentaliter essentiam incomplete, ut dicitur in vii metaphysice. Relinquitur ergo quod in rebus compositis ex materia et forma essentia vel natura non sit sola forma sed compositum ex materia et forma. Restat ergo considerandum utrum suppositum vel individuum naturale sit compositum ex materia et forma utrum sit idem essentia vel natura. Et hanc questionem movet philosophus in vii metaphysice ubi inquirit utrum sit idem unumquodque et quod quid est eius, et determinat quod in hiis que dicuntur per se idem est res et quod quid est rei. In hiis autem que dicuntur per accidens non est idem. Homo enim nichil est aliud quam quod quid est hominis; nichil enim aliud significatur homo quam animal gressibile bipes. Sed res alba non est idem omnino ei quod quid est album, quod significatur nomine albi. Nam album nichil aliud significat nisi qualitatem, ut dicitur in predicamentis. Res autem alba est substantia habens qualitatem. Si ergo in cuiuslibet potest aliquod accidere quod non sit de ratione sue nature, in eo differt res et quod quid est sive ut suppositum et natura. Natura in significatione nature includitur solum id quod est de ratione speciei. Suppositum autem non solum includit hoc quod ad rationem speciei pertinet sed etiam alia que ei accidunt. Et ideo suppositum significatur ut totum, natura quidem et quiditas ut pars formalis. In solo autem deo non invenitur aliquis actus preter eius essentiam, quia suum esse est sua essentia ut dictum est, et ideo in deo omnino idem, quia aliquod accidit ei preter id quod est de ratione speciei, quia et ipsum esse angeli est preter eius essentiam ut numerum et alia que ei accidunt, que omnia pertinent ad suppositum non autem ad naturam. ¶ Ad primum ergo dicendum quod solum

i copoit' ex ma͞ ⁊ for͞ inc' aliqd͞ actiuis p' eem spei sꝫ ⁊ i sbis
spualib' que n͂o cpoiu͞r ex ma͞ ⁊ for ⁊ io i utrisqꝫ sppm no est
oio id͞ na͞ q᷑ / hc tn͂ alr ⁊ alr / Dupr em ad acci' ul actus p'
vom ver vno quia no cadit i diffine signit eem ver sꝫ tn͂
e designatum ul detmiatum aliq eenaliu p'u'ore sic voce
actit ali utpote p' diffine eius exonis ⁊ tn͂ e detmiatum eem
alis vn' sit eenle hoi ⁊ de voce eius exonis / Alio actit ad ac
eenliu q' nc e i eis diffinitõe nc e detmiatum aliq p'u'ore
eenliu sic albedo actit hoi / Sbis i que sꝫ cpoi ex ma͞ ⁊ for
actit ad p' vom spei exonis utroqꝫ mo / Cu em de voce
spei huac sit q' cpo' ex aia ⁊ cor detmia' cors ⁊ dic e p'
vom spei ⁊ actit hoi inqntu e ho q' sit ex hac aia ⁊ ex hc cor /
sꝫ hc quet psehuit hoi de eis voce eet si diffinire q' eet ex
hac aia ⁊ ex hc cor sic de voce hois cois est q' sit ex aia ⁊
cor / Actidut ⁊ cpoit' ex m͂ ⁊ for p' vom spei alia que n͂ sꝫ
detmiata eenliu p'u'ore / Sbis uo i malib' tant' actidut q'
De aliq p' vom spei que na sꝫ detmiata eenliu p'u'ore ut dem
e / no tn͂ actidut eis aliq que sꝫ detmiata eem spei / q' ipa
na spei no indiuidua' p' ma͞ sꝫ p se ipam ex hc q' te for
nata no e i ma͞ recipit aliq ma͞ vn' p se ipam e no multi uz p' de
plurib' / sꝫ q' no e suu ee / actit ei ad p' vom spei sꝫ ipm esse ⁊ da qda
que attribuu͞r sppto / ⁊ no ne pp' q' sppm i eis no est oio id͞
cu na / Ad 2m dicendum q' no ome id q' actit alicui p' vom spei
e detmiatum eem ipiqut aptreat id poi i voce eiqut dem e
⁊ io lz ipm ee no sit de voce sppti q' tn͂ ptz ad sppm ⁊ no e de
voce nc mattu e q' sppm ⁊ na no sꝫ oio id͞ i quiqꝫ reb' no
e suu ee / Ad 3m dicendum q' i cpoin obiect dem q' na dr costitue
sppm ⁊ i copoit' ex ma͞ ⁊ for no q' na sit vna res et
sppm a'a res / hc em eet sꝫ opiom dnoim q' na spei sit for
tm q' costituit sppm sit totu / sꝫ q' sꝫ modu signifi dr na sꝫ
ut pars voce sꝫ dca sppm uo ut totu / na sꝫ ut costituens et
sppm ut costitutu /

vn — **D**eiii quesitu e de tpe p' qd deq mor cantam spuale
sꝫ sngli utro sit idem cu tpe q' mesat motu eeliu vn͂u
Et uid' q' q' uz sngli diuersite hac tpm assigt uz a'b phus
variu i' uid' hac diuersite tpm assigre / p' ome q' e inqntu e
vnu e / si em no sit vm tpe sꝫ dresa no eit ens q' e ingens
g° oz pone vm tpe tm / Sz tpe quo mesuran' eorles motu
e uius motu p' celi sꝫ phm i x° phi / Sz tpe p' q' moue' ang'
no ht aliqua ordine ad motu g° id tpe e a' a tpe eeliu
vn͂u / p' ppetuo ⁊ eorli n' e eoe sꝫ no ut dr i iiii° metha

Sed angeli sunt perpetui, celi autem sunt corruptibilia, non ergo idem tempus est utriusque. / 2
Ad primum dicendum quod sicut Augustinus dicit in 12 de civitate dei, tempora non fuissent nisi creatura
fieret que ad aliquem motionem mutaret, cuius mutationibus cum alteri ad que simul esse
non possunt cedit atque succedit, secundum etiam tempus ex quo accidit. Quod in 4 physicorum dicitur in
10 physicorum quod oportet loqui de tempore secundum unum motum. Nam tempus est numerus motus
secundum prius et posterius, omnes ergo motus qui possunt mensurari una mensura
habent unum tempus. Qui vero non possunt una mensura mensurari necesse est quod eorum sit — omogenia
diversum tempus. Cum autem mensura sit mensurato ut dicitur in 10 metaphysice est congru-
um quod omnia que sunt unius generis possunt habere unam mensuram quemadmodum. Non autem que sunt
generum diversorum. Motus autem omnes continui (alias generis) conveniunt in uno genere inquantum
sunt commensurabiles, et ideo possunt habere unam mensuram quemadmodum. Mensurantur
enim omnes simplici primo sui generis scilicet velocissimo motu primi celi, unde omnium
motuum continuorum potest esse unum tempus. Cognitum quod quando tempus videatur
esse secundum genus de numero discretorum, quia est numerus, quia tamen est numerus unius continui scilicet
motus sit et ipsum continuum, sicut decem sumpta dicuntur est ad discretum, sed decem
ulne panni est ad continuum. Discretorum autem et continuorum non potest esse una mensura
communis cum sint diversorum generum inquantum sunt mensurabilia. Et ideo necesse est
sunt — si motus aliqui non continui quod tempus eorum sit aliud a motu quo mensuratur
motus continuus. Manifestum autem est quod motus spiritualium creaturarum de quibus Augustinus
loquitur dicens creaturam spiritualem moveri per tempus et non per locum non sunt motus
continui sed vicissitudines quedam discrete. Dicit enim quod per tempus movetur animus vel
reminiscendo quod oblitus erat vel discendo quod nesciebat vel volendo quod
nolebat. Unde manifestum est quod tempus cum non habet continuitatem nisi ex motu quod tale
tempus non est continuum et quod est aliud a tempore corporalium. Ad primum ergo dicendum quod angelus
ex sua duratione motum dat intelligere durationem temporum. Ad 2m dicendum quod eo modo — 2
aliquid est unum quo est et dicitur esse. Quod enim dicitur esse secundum speciem est unum specie non
unum numero. Unde non sequitur si sunt plures homines quod sit homo. Et similiter non sequitur
si sunt plura tempora quod non sit tempus.

Deinde quesitum est de homine. Et primo quantum ad virtutes, 2o quantum ad peccata,
3o quantum ad penas. Circa virtutes autem fuit questio et quantum ad res — et quantum ad res humanas quantum ad res divinas
divinas quesita sunt tria: primo de fide utrum aliquis teneatur credere Christo si visibilia
miracula non fecisset; 2o de fidei sacramento utrum parvuli iudeorum sint
[illegible] — baptizandi invitis parentibus; 3o de quo devotione utrum aliquis
propter consuetudinem possit excusari ne decimas solvat. — .6m.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod si Christus non fecisset miracula visibilia homines — Con
credere non tenerentur. Nunquam enim non factum habet ad quod tenetur preparat,
sed si homines non crederent Christo miracula non facienti non peccarent. Dicit
enim ipse Io. 15: Si opera non fecissem in eis que nemo alius fecit peccatum non
haberent. Et loquitur de peccato infidelitatis secundum Augustinum. Ergo Christus si non fecisset
visibilia miracula homines credere non tenerentur. Preterea nullus potest mutare legem
nisi lator legis vel eo superior. Sed Christus predicabat quedam que videbantur pertinere
ad veteris legis abolitionem sicut quod cibi non inquinarent hominem

tur et quod licet in sabbato operari. ergo si non probasset se esse legislatorem non
fuisset ei credendum. sed hoc facere non potuisset nisi per miracula. Et tamen legislatorem
Moysen primum scilicet ~~[illegible]~~ multa miracula precesserunt. ergo Christo non esset credendum nisi
miracula fecisset. Sed contra magis obligatur homo ad credendum sine visibilibus
quam ad credendum visibilibus signis. sed licet Christus miracula non fecisset ipse tamen
verus deus existens summa veritas erat. ergo et si miracula non fecisset adhuc
erat credendum ei sine gratia. Respondeo quod maior gratia gratum faciens pro
adoptionem | adoptionem sed miracula non sufficiunt probare gratiam gratum facientem, ut habetur Matthei vii
de his qui Christo in iudicio dicent: Domine in nomine tuo virtutes multas fecimus
sufficiunt | Respondebit: non novi vos. ergo multo minus miracula ~~sunt~~ sufficiunt ad probandum gratiam
Respondeo. Si ergo sine miraculis Christo homines credere non tenentur neque et
miraculis factis tenebantur credere dicenti se esse deum quod probatur esse falsum. Unde dicendum quod
R° | Nullus tenetur ad hoc quod credat verbis nisi per hunc modum quo sit sibi possibile
credere. autem est supra potentiam hominis naturalem. unde ex dono dei provenit sicut dicit
apostolus ad Ephesios v. Gratia salvati estis per fidem et hoc non ex vobis. dei
enim donum est. Et ad Philippenses i dicit: vobis datum est non solum ut in ipsum credatis
Trahitur ad credendum adiuvatur aut a deo | sed ut pro ipso patiamini. homo ergo tenetur credere sed hoc quod adiuvatur ad credendum
tripliciter. primo quidem per interiorem vocationem. Io. vi. Omnis qui audivit
a patre et didicit venit ad me. Et ad Ro. viii° quos predestinavit
hos et vocavit. 2° per doctrinam et predicationem exteriorem sicut dicit apostolus ad Ro. x.
Interior inspiratio | Fides ex auditu, auditus autem ex verbo. 3° per exteriora miracula
Exterior predicatio | unde dicitur i ad Corinthios xiv quod signa data sunt infidelibus ut per ea provocentur
Miracula | ad fidem. Si autem Christus visibilia miracula non fecisset adhuc remanebunt
alii modi attrahendi ad fidem quibus homines tenerentur credere. tenebantur
enim homines credere auctoritati legis et prophetarum. tenebantur et interiori vocationi
non resistere. sicut ipsa de se dicit: Dominus deus aperuit mihi aurem. ego autem non | Et ut
contradico retrorsum non abii. ~~Et~~ ipsa vii. ~~de quadam~~ de quibusdam
dicitur: Vos autem spiritui sancto resistitis. Ad primum ergo dicendum quod multa opera
1 | que Christus in hominibus fecit annunciavit et deinde vocavit interius quosdam attraxit
sicut Gregorius dicit in quadam omelia quod Christus per misericordiam magdalenam traxit
intus qui et per clementiam suscepit foris petrum. Annunciavit et deinde regi
vide 2 duo folia | doctrina cum et dicat: Si non venissem et locutus eis fuissem peccatum non
2° | haberent. Ad 2m dicendum quod Christus probat se omnem legislatorem non solum fa-
ciendo visibilia miracula sed et per auctoritatem scripture et interiorem instinctum.
Ad 3m dicendum quod interior instinctus quo Christus probat se manifeste
3° | sine miraculis exterioribus patet ad veritatem quod mentis hominum illuminat et
4 | docet. Ad 4m dicendum quod miracula visibilia sunt virtute divina ad confirmationem
fidei. unde dicitur Marci ultimo de apostolis quod predicaverunt ubique domino cooperante
et sermonem confirmante sequentibus signis. Non autem sunt miracula sufficientia ad demon-
strandum gratiam eius per quem miracula fiunt. Et ideo potest contingere quod alias gratiam
gratum facientem non habens miracula faciat. Sed hoc contingere non potest quod alias falsam
doctrinam annuncians vera miracula faciat quia non nisi virtute divina fieri possunt. sic ei deus
esset falsitatis testis quod est impossibile. Cum ergo Christus se filium dei diceret et equalem
deo eius doctrinam comprobabat miracula que faciebat ~~[illegible]~~. Petrus autem

haut

et ideo credebat Christus per miracula que faciebat esse deum. pt

[illegible]

sed eadem vel maiora miracula fecit non propter esse deus sed per ea quod Christus esset
deus quia petrus non probat seipsum sed ihesum christum esse deum.

Ad xiij sic proceditur. Videtur quod pueri iudeorum sint baptizandi parentibus invitis.
Maius enim est vinculum matrimoniale quam ius patrie potestatis quia ius patrie
potestatis potest per hominem solui cum filius familias emancipatur. Vinculum
autem matrimoniale non potest solui per hominem secundum illud Matth. xix. quos deus coniunxit
homo non separet. Sed propter infidelitatem soluitur vinculum matrimoniale. Dicit enim apostolus j.
ad Cor. vij. quod si infidelis discedit. Non enim est seruituti subiectus frater aut
soror in huiusmodi. Et canon dicit quod si coniux infidelis non vult cohabitare sine
contumelia creatoris quod alter coniugum non debet ei cohabitare. Ergo multo magis propter infi-
delitatem tollitur ius patrie potestatis. Si ergo infideles iudei non habent ius
patrie potestatis in suos filios. poterunt ergo eorum filij baptizari eis invitis.
Praeterea magis debet homo subvenire quam periculum mortis temporalis. Sed si aliquis videret
hominem in periculo mortis temporalis et ei non preberet subsidium peccaret.
Cum ergo pueri iudeorum et aliorum infidelium sint in periculo mortis eterne
si parentibus relinquantur qui eos in sua infidelitate informant. videtur quod sint
auferendi et baptizandi et in fide instruendi. Praeterea filij seruorum sunt servi et in potestate
dominorum. sed iudei sunt serui regum et principum. ergo et filij eorum. Reges igitur et
principes habent potestatem de filijs iudeorum facere quod volunt. Nulla ergo erit
iniuria si per eos baptizarentur invitis parentibus. Praeterea quilibet homo magis est dei a quo habet animam quam patre carnali
a quo habet corpus. Non est ergo iniustum si pueri iudeorum carnalibus parentibus auf-
ferantur et per baptismum consecrentur. Praeterea baptismus est efficacior ad salutem
quam predicatio quia per baptismum tollitur statim peccati macula et reatus pene et aperitur
ianua celi. Sed si periculum consequatur ex defectu predicationis imputatur ei qui
non predicavit ut habetur Ezech. 33. de eo qui vidit gladium venientem et non
insonuit tuba. ergo multo magis si pueri iudeorum dampnentur propter de-
fectum baptismi imputatur ad peccatum ei qui potuit baptizare et non baptizavit.

Sed contra. Nemini facienda est iniuria. fieret autem iudeis iniuria si eorum fi-
lij baptizarentur eis invitis quia amitterent ius patrie potestatis in filios
iam fideles. ergo eis invitis non sunt baptizandi. Respondeo dicendum quod maximam auctoritatem
habet ecclesie consuetudo que semper est in omnibus emulanda quia et ipsa doctrina catholicorum
doctorum ab ecclesia auctoritatem habet. Unde magis est standum consuetudini ecclesie quam
auctoritati vel Augustini vel Ieronimi vel cuiuscumque doctoris. Hoc autem usus numquam
habuit quod iudeorum filij invitis parentibus baptizarentur. quamvis fuerint retroactis
temporibus multi catholici principes potentissimi ut Constantinus et Theodosius
et alij plures quibus familiares fuerunt episcopi sanctissimi ut Silvester Constantino et
Ambrosius Theodosio qui nullo modo hoc pretermisissent ab eis impetrare si hoc esset
consonum rationi. Et ideo periculosum videtur hanc observationem de novo inducere
ut preter consuetudinem in ecclesia hactenus observatam iudeorum filij invitis parentibus
baptizarentur. Et huius ratio est duplex. Una quidem propter periculum fidei. si enim pueri
nondum usum rationis habentes baptismum susciperent cum postmodum ad perfectam
etatem pervenirent de facili possent a parentibus induci ut relinquerent
quod ignorantes susceperant. quod vergeret in fidei detrimentum. Alia ratio est

De hoc vide c. Sicut Iudei. de Iudeis et ipsius glo. [illegible] etc.

q² repugnat iustitie nali / filius enim naturaliter est ad patris et p° quidem a
parente no distinguitur s3 corporaliter quamdiu in vteris matris vtero continetur / postmodum no
postquam ex vtero egreditur antequam vsum li. ar. habeat continetur sub parentum
cura / sub quodam spirituali vtero. Et quamdiu vsum rationis no habet puer no
differt quantum ad ea que agit ab aliquo irrationali / vnde si bos vel equus iure
ciuili est alicuius ut vtatur eo cum voluerit sicut proprio instrumento
Ita de iure nali est quod filius antequam habeat vsum rationis sit sub cura patris
Vnde contra iustitiam naturalem esset si puer antequam habeat li. ar. vsum
a cura parentum subtrahatur vel de eo aliquid ordinetur inuitis parentibus /
postquam autem incipit habere vsum li. ar. iam incipit esse suus et potest quantum ad
ea que sunt iuris diuini vel nalis sibi ipsi prouidere / et tunc esset inducendus
ad fidem no coactione sed persuasione / et potest etiam inuitis parentibus consentire
fidei et baptizari no autem antequam habeat vsum rationis / Vnde de pueris
antiquorum patrum dicitur quod saluabantur in fide parentum / per quod datur intelligi
quod ad parentes pertinet prouidere filiis de sua salute precipue antequam
habeat vsum rationis / Ad primum dicendum quod quia in vinculo matrimoniali vterque
coniugum habet vsum vtriusque potest inuito altero fidei consentire / sed hoc no habet locum
in puero antequam habet vsum rationis. Sed secundum filii [illegible] committi voluerit
Ad 2m dicendum quod a morte temporali no est aliquis eripiendus contra ordinem iuris
ciuilis puta si aliquis a suo iudice condempnetur ad mortem nullus debet
eum violenter eripere / Vnde nec aliquis debet corrumpere ordinem iuris nalis
quo filius est sub cura patris ut eum liberet / Non quod potest hic dici quod puer
iure diuino condempnatus est ad mortem eternam sicut et ceteri omnes qui
dupplici morte fuerunt mortui scilicet temporali et eterna ex lapsu primi parentis
Vnde no potest eripi nisi per parentes vel eos qui supplent vices parentum habentes
in ipsis / Hoc ergo no est hic. Non de bonum esse. Ad 3m dicendum quod iudei sunt serui
principum seruitute ciuili que no excludit ordinem iuris nalis vel diuini /
Ad 4m dicendum quod homo ordinatur ad deum per rationem per quam deum cognoscere potest
Vnde pueri antequam vsum habeant nali ordine ordinantur in deum per
rationem parentum quorum cure naturaliter subiacent / et secundum corporis dispositionem circa
ipsos diuina agenda. Ad 7m dicendum quod periculum quod sequitur ex peccato obmis-
sa nulli imminet nisi ei cui commissum est pro eius officio / vnde Ezechiel
promittitur Speculatorem te dedi filiis Israel. prouidere autem pueris
infidelium de sacramentis salutis pertinet ad parentes eorum / vnde eis
imminet periculum propter subtractionem sacramentorum si eorum paruuli detri-
mentum salutis patiantur /
Ad 8m sic proceditur. videtur quod propter consuetudinem aliqui obligentur de iure
no reddere decimas / magis enim est accipere decimas quam no dare
sed propter consuetudinem in aliquibus terris aliqui milites accipiunt decimas
et hoc ab ecclesia tollatur. ergo multo magis propter consuetudinem aliqui debebunt
ligari ut decimas no soluant nec soluere teneantur / Sed contra ius diuinum
no abolitur per dissuetudinem sed decime debentur de iure diuino. ergo per
dissuetudinem no abolitur ius reddendi decimas contraria consuetudine
no obstante / Respondeo dicendum quod ea que sunt de iure positiuo per dissuetudinem abo-
lentur

Sicut
a
liberi arbitrij
sed postquam habet vsum rationis
2
a per mortem eternam
3
4
7
8
Con
Sicut ergo homines reddere decimas
Pro
[illegible]

Taboleri propter illud non dissuetudine fieri pt pt

Circa non querendum est de iure naturali vel de iure divino non dissuetudine fieri potest
sit licitum furari vel mechari. Est ergo considerandum ad propositum quomodo. Utrum
dare decimas sit vel de iure divino vel de iure posito humano.
Ius autem divinum in novo et veteri testamento continetur et quamvis non appareat in no-
vo testamento aliquod preceptum datum de decimis solvendis sed in doctrina disci-
pulorum vel apostolorum, et cum dicitur 23 ... de solutione decimarum hoc 23
optinuit facere et ita non oportet dimittere. Et quod dicitur pharizeus luce xviii decimas
do omnium que possideo hic magis videtur ad statum veteris testamenti pertinere quam
observantie novi testamenti formam imponere. In veteri autem testamento triplex genus
preceptorum erat. Quedam enim erant precepta moralia, quedam iudicialia, 1. Moralia.
quedam cerimonialia. Precepta moralia sunt que sunt indicta naturali rationi ad que
homines omni tempore obligantur ut honora patrem et matrem. Non mechaberis 2. Iudicialia
et similia. Precepta autem iudicialia sunt per que iudicia exercentur puta si quis
furetur unam ovem reddat iiii or et hec precepta non sunt indicta ratione naturali
Non enim ratio naturalis habet quod ille qui furatur ovem magis reddat iiii or quam tres
vel unam. sed tamen per hoc preceptum determinatur morale preceptum. Habet enim ratio naturalis
quod ille qui furatur debeat puniri. sed quod tali pena puniatur hoc determinatur per 3. Cerimonial.
preceptum iudiciale. Precepta autem cerimonialia veteris legis sunt que pertinent ad
observantiam divini cultus et sunt ordinata ad figurandum aliquid futurum sicut ymolacio
agni paschalis figurabat occisionem Christi. Est ergo considerandum utrum preceptum
de decimis solvendis sit morale vel iudiciale vel cerimoniale. Si enim morale
esset ad hoc omnes tenerentur et omni tempore non obstante contraria consuetudine. sed hoc non videtur
quia ratio naturalis non dictat magis quod homo ministris dei det decimam quam undecimam
vel nonam partem fructuum. Si autem sit preceptum iudiciale non tenerentur sed
omnes ad decimas. sicut non tenentur omnes ad diiudicandum iudicia in
lege veteri conscripta quia iudicialia precepta sunt specialiter illi populo data consi-
derata condicione eius. Non enim eadem omnibus expediunt. Si autem sit preceptum
cerimoniale non solum non obligaret sed et observatum induceret in peccatum.
Peccaret enim si aliquis agnum paschalem ymolaret quia post adventum Christi
cessaverunt. Sed dicendum ergo sicut antiqui magistri dixerunt quod precepta quedam legis
sunt pure moralia ut non occides. quedam autem cerimonialia ut ymolacio
agni paschalis. quedam autem mixta sed de cerimonialibus sicut preceptum de ob- sed aliqua sunt moralia et
servatione sabbati est morale quantum ad hoc quod aliquod tempus quieti deputa-
tur ad vacandum divinis. hoc enim naturalis ratio habet. sed quod dies ~~solempnis~~ septima sit
deputata ad hoc hoc est determinatione dei propter aliquam figuram. Unde hoc est
cerimoniale. Sic et preceptum de decimis persolvendis est quantum ad morale
ut scilicet qui pro toto populo divino obsequio vacant stipendiis populi sustententur
sicut et qui in aliis officiis reipublice serviunt a populo sustententur
et secundum hunc modum ponitur hoc preceptum in novo testamento. Dicit enim dominus Mt x
dignus est operarius cibo suo. Et apostolus dicit i ad Corinthios ix quod dominus or-
dinavit ut qui evangelium denunciant de evangelio vivant et qui altari de-
serviunt de altari vivant. Sed quantum ad determinatum numerum decime non est
de iure naturali. Nam enim est preceptum morale sed est cerimoniale inquantum offertur.

Hic dicitur quando oportet dare decimam partem ...

ad figurale ad cc xiij. vel est et iudiciale secundum generalia ad i ij pp. i q°
multi°do ministrorum tali taxacione opus erat ad ministrorum dei taxacionem
et sustentacionem. Sic in hoc quod ius quod est provide ministris dei in necessariis vite est
de iure divino quod morale precepit et de iure naturali expressius. Ad quemlibet autem
principem qui potest leges condere pertinet ius naturale quod per illas positivas
determinare. Hoc enim est ad ius positivum quod determinatio iuris naturalis
sicut ius naturale hoc quod malefactor puniatur, sed quod tali pena hoc deter-
minatur per ius positivum. Ecclesia igitur etiam habet potestatem condendi leges in hiis
que pertinent ad cultum dei. potuit per ecclesie statutum taxari
quantitates eorum que sunt danda ministris dei a populo. Et ut esset quedam
consonancia novi et veteris testamenti statuit ecclesia ut taxacio veteris testamenti servaretur
et in novo. Unde omnes tenentur ad decimas velint nolint. Posset autem
ecclesia statuere sicut sibi videretur in maiori vel in minori modo. puta
quod daretur octava vel duodecima sicut et quod deretur decima. Patet igitur quod nulla
consuetudo contraria solvit hominem ab obligacione reddendi decimas.
quia obligacio fundatur super ius divinum et naturale. Unde supra tenentur homines
reddere decimas si ecclesia exigat et contraria consuetudine non obstante et in
terris in quibus est consuetudo quibus quod decime non dentur et ecclesia non pet-
it vel ecclesia remittere dum dissimulat et ideo homines in terris illis non peccant
decimas non dando. Durum enim esset dicere quod omnes homines ytalie et
aliarum terrarum damnarentur qui decimas non solvunt. Et hoc augustinus
possumus ab apostolo accipere, cum dabantur necessaria victus ab hiis quibus
predicabat cum non accipiebat. nec tamen peccabat qui ei non dabant.
alioquin male cum eis egisset non accipiendo. presertim cum dicat Actuum xx°.
Non enim subterfugi quominus annunciarem vobis omne consilium dei.
Et ideo apostolus non exigebat quod erat debitum ne daretur aliquid offendi-
culum evangelio ut ipse dicit. Unde non bene faciunt doctores excitare
scrupulum [illegible] decimas exigentes. Et ideo quod contra contrarium obtinet
dicunt quod [illegible] qui accipiunt decimas in quibus non est consuetudo
dari si peccabiliter credere quod ex hoc scandalum oriretur. hoc enim ius est
spirituale debitum ministris dei unde non cadit in laycam personam. sed res
iste temporales que iure exiguntur ex concessione ecclesie date sunt. Sed aliquando
militibus propter aliquam seculariam que fecerunt ecclesie. sic et ecclesia potest remittere
ipsos fructus qui dantur pro decima. nec tollit debitum. non tamen
Deinde queritur est de hiis que pertinet ad iusticiam circa res humanas
et circa hec quesita sunt duo. primo utrum filius teneatur obedire parentibus
carnalibus indifferenter ad omnia. 2°. an venditor teneatur dicere vendi-
tori vicium rei vendite.
Ad primum sic proceditur. videtur quod filius teneatur obedire parentibus carnalibus
quibus ad omnia. Deuteronomii enim xxi dicitur. Si enim genuit homo filium
contumacem et protervum qui non audiat patris ac matris imperium lapidibus
eum obruet populus civitatis. Sed pena non infligitur nisi contra preceptum.
ergo filius tenetur obedire parentibus carnalibus per omnia. praeterea apostolus dicit ad Colossenses iij°.

Filij tenentur obedire parentibus per omnia / per preceptum moralia affirmativa quamvis
non ad semper obligant. tamen nunquam contrarium facere licet. sed preceptum affirmativum est de
honore parentum. nunquam ergo licet filium inobedientem esse parenti quod esset si eius mandato
dato non obediret / tenentur ergo filij in omnibus parentibus obedire // Sed contra non
minus est obediendum patribus spiritualibus quam carnalibus / sed magis ut habetur per
apostolum ad hebreos xiij / sed patribus spiritualibus non tenentur subditi obedire in indifferentibus
indifferentibus / Religiosi enim qui obedientiam profitentur non tenentur obedire
suis prelatis nisi in hiis que sunt secundum regulam ut bernardus dicit in libro de dispensatione et
precepto ergo nec parentibus carnalibus filij tenentur in indifferentibus obedire // Responsio
quod cum obedientia prelato debeatur ad id se extendit obedientia ad quod se extendit
ius prelationis. filium primo quidem quantum ad domesticam curam. Sic
enim paterfamilias est in domo sicut rex in regno / unde sicut subditi regis
tenentur obedire regi in hiis que pertinent ad gubernationem regni
Ita et filij et alij domestici tenentur obedire patrifamilias in hiis que pertinent
ad dispositionem domus // Secundo quantum ad morum disciplinam unde apostolus dicit ad hebreos
xij. patres quidem carnis nostre habuimus eruditores et obtemperabamus
eis / Debet enim pater filio non solum educationem sed et disciplinam ut philosophus
dicit. In hiis ergo filius tenetur obedire patri carnali et non in alijs / Ad primum
ergo dicendum quod loquitur ibi moyses de imperio paterno quod pertinet ad disciplinam
morum / unde ibidem dicitur monita nostra audire contempnit commessationibus
vacat et luxurie atque conviviis / Ad secundum dicendum quod apostolus dicit obedire
esse parentibus per omnia ad que ius prelationis se extendit / Ad tertium
dicendum quod non exhibetur irreverentia patri si non obedit ei in hiis in quibus
obedire non tenetur // Utrum quod venditor non teneatur dicere vicium
Ad xiij sic proceditur / rei vendite emptori Contra secundum leges civi-
les venditor et emptor se invicem decipere possunt / Nulla autem
posset esse deceptio si venditor rei vendite vicium emptori diceret
teneretur non ergo tenetur / Sed dicendum quod leges non loquuntur secundum forum conscientie
sed quod nunc loquimur sed secundum forum contentiosum / Sed contra secundum philosophum ijo ethicorum
intentio legislatoris est cives facere bonos / Cum quod ergo licet secundum leges non
non est contrarium conscientie / Sed contra est secundum leges civiles si aliquis vendat aliquid mor-
bidum tenetur de vicio / ergo tenetur dicere vicium emptori per tullius dicit in libro
de officijs quod ad officium boni viri pertinet ut dicat emptori id per quo
res minus vendetur. hoc autem est vicium rei vendite / ergo venditor
vicium emptori rei vendite tenetur dicere. Responsio dicendum quod ad pertinet ad
bonum virum ad quod tamen omnes non tenentur sicut ad bonum virum pertinet
quod liberaliter bona sua amicis largiatur quamvis ad hoc non teneatur.
sed ad pertinet ad bonum virum ad quod tenetur scilicet quod reddat alteri quod
iustum est. Nam actus iustitie est quod reddatur alteri quod ei debetur et
ideo unusquisque venditor ad hoc tenetur ut iustam venditionem faciat
non autem ut faciat venditionem liberalem / dimittens aliquid de precio iusto /
Iustitia autem equalitas quedam est ut dicitur in v ethicorum / Est ergo iusta venditio

Responsio
pater und carnales habent ius prelationis
cura domestica
morum disciplina
1
2
3
so.
Con
Con
non est generaliter / ita est
Responsio

Facit rem
minus valere — quam pretium acceptum ab emente equatur secundum plus accidens. Si autem vicium rei
venditae faciat rem minus valere quam pretium impositum a venditore, iniusta
est venditio, unde prestat occultans vicium. Si autem non faciat rem minus
Non facit rem
minus valere — valere quam pretium impositum, quia forte venditor minus pretium imposuit
propter vicium, tunc non prestat tacens vicium, quia venditio non est iniusta.
Et forte esset sibi dampnosum si vicium diceret, quia emptor vellet habere rem
pro minori pretio quam valet. Liberaliter tamen faceret si dampnum emptoris con-
tempneret ut satisfaceret, nolens alterius, sed ad hoc non teneatur. Ad primum
1. ergo dicendum quod, sicut dictum est, lex non habet quod licitum sit venditori sum
decipere emptorem et econverso, sed dicit se ad licitum secundum legem, quod secundum legem
2. non punitur, sicut secundum legem veterem licebat libellum repudii. Ad secundum
dicendum quod preceptis legis scilicet divine ad perfectam virtutem cum actus perfecte
virtutis non cadunt sub precepto legis humane, sed lex prohibet quedam
committuntur gradatim homines retrahi a malis per precepta ad virtutes
exercentur; permittit autem quedam minora peccata, eius pena non infligens
quia sine hiis — quia sine hiis non facile inveniuntur homines multitudo; et de talibus est deceptio
que est inter vendentes et ementes, quia plurimi sunt qui nolunt viliter
emere et care vendere, ut Augustinus dicit libro 13 de Trinitate. Ad id non quod in contrarium
1. positum obicitur, dicendum quod id verum est quod morbus pecoris facit pecus minus
2. valere quam vendatur. Ad secundum dicendum quod ea vice tullius dicit quod vir bonus
non tacet vicium rei vendite, quia ad vicium bonum non potest aliquo
decipere. Deceptio autem non est si id quod tacetur de re vendita non
faciat rem minus valere quam pretium quod pro ea accipitur.

Deinde quesitum est de prelatis, et circa hoc quesita sunt duo: primo utrum
peccatum sit appetere prelationem; secundo utrum peccatum sit prelationem habentem
oculum super rem temporalem. — appetere prelationem non ei videtur.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod sit peccatum, quod possit appeti sine peccato
ii. id quod non fuit in statu nature corrupte, sed prelatio non fuit in
Cont. statu nature integre, sed incepit esse post peccatum, cum dictum est mulieri
c. Sub viri potestate eris; ergo peccatum est prelationem appetere. Preterea appetere
debet esse de hiis que pertinent ad statum future glorie, sed in futuro cessabit
omnis prelatio, sicut quod dicit quedam glossa 1 ad Corinthios xv. Sed contra est quod dicitur 1
ad Thymotheum v: Qui bene presunt presbiteri duplici honore digni habeantur. Sed
non est peccatum appetere id quod reddit hominem qui non debet nisi virtuti;
Respondeo — ergo non est peccatum appetere prelationem. Respondeo dicendum quod hanc questionem solvit
Augustinus 19 de civitate dei ubi dicit quod locus superior sine quo populus regi
non potest, et si administretur ut decet, tamen indecenter appetitur. Et ratio est
8. q. 1. In scrip-
ture — quia qui appetit prelationem aut est superbus aut iniustus. Iniustus enim est quia
ubi de re
pastoris
et 1. vide de
eodem ecclesie
12. ar. 18. — ab velit sibi plus de honore accipere aut de potestate aut de aliis bonis
nisi sit maioribus dignus, ut dicitur in 1. ethicorum. Et autem ab estimet
se esse magis dignum prelatione omnibus illis super quos prelationem accipit
superbie et presumptionis est. Unde ~~quicumque prelatus prelationem accepturus~~
pro quicumque prelationem appetit.

Superbus
Iniustus

Gregorius in Registro c. 118 — [illegible] quod moratur ex animo, quoniam confugit est pericli, dum id
est quidvisto ambit, et importunus se ingerit est proculdubio
repellendus; illud quod est vita ad aliena [illegible]
quod agitur ut confitendo declarent et apprehendo
[illegible] in [illegible] descendat.

De Ambrosio 8 q. 1. Illud.

ideo

q̄ e iniustū a superbia / tanq̄ p̄ suū appetitū dz ad placōnē puenire. s; solo dei iudicio s; i q̄d ap̄s ad hebr. v. Nemo assumat sibi honorē. s; qui uocat^r a deo tanquā aaron / pt tn̄ licite appetere se eē dignū placōne uel occupatōibus bonis platis quib; debet^r honor / vn̄ pz ad oppoītū Rō ad ultimū / primo dicendū q̄ vōes nō vere conducūt q̄r z ea que nō sunt i statu innocencie n^c erunt i statu glīe. pnt licite appeti sic subici penitēcie z aliā huiusmodi / quantū aūt placo q̄ntū ad aliq̄d fuisset i statu innocencie z futurā sit i statu glīe s; quantū ad superiorit^te gradus z q̄ntū ad gubernacōnē uel regimē. nō aūt q̄ntū ad coacta seruitutem //

Ad 2m sic p̄cedit^r vi^r q̄ peccauit s̄pūi hūe actū ad temporalia. Dicit em̄ luc. xij. p̄mū q̄rite regnū dei. glo. bona eterna et h̄ omnia adicient^r nob. glo. z nō q̄rentib; / g^o nō l; s̄pūi hūe actū ad terrena / Sz q̄ e q̄ i. ad Cor. ix dicit^r. qui arat / i spe dz arare / glo^u stipendiorū tpaliū / g^o l; s̄pūi de qua ibi loquunt^r hūe actū ad terrena / Rn̄^o dicendū q̄ hūe actū ad terrena q̄ncelt dupl^r. Vno^o sic ad mercedē uel premiū et s̄pūi nō l; hūe actū ad terrena q̄r sic faceret eū venale / Alio^o sic ad stipendia p̄ neccitate sustentacōis uite et l; s̄pūi hūe actū ad terrena / vn̄ i. ad thy. v. q̄ sup̄ id q̄ui bn̄ psunt p̄sbri etc dicit glo. Aug^u Neccit^s e accipe bonit. caritas e p̄be. Nō tn̄ venale e eūm p̄ h̄is / Si em̄ sic uendūt magna rem uili uendūt p̄c̄o / Accipiat g^o sustentacōz neccitatis a pp^o. mercedē dispensacōis a deo / Et p h^c pz r̄n^o ad obiecta //

De cuius questiū sunt de penis peccatorū z p^o de ipīs penis 2° de remissioe penitū / Circa p̄mū questita sunt duo. p̄mo utrū aīa sepata possit pati ab igne corporeo / 2° utrū duo q̄ eadē pena st̄ digni vnus diutius moret^r i purgatorio quā alter.

Ad p̄mū sic p̄ced^r. vi^r q̄ aīa a corp^e sepata nō possit pati ab igne corporeo. q̄r s; phm iij^o phisic^o quod nō tangit. nō agit. s; ignis corporeus nō tangit aīam sepatā a corp^e. cū nō h̄eat t̄minos corporales. que aūt se tangūt h̄nt ultimā simul. g^o aīa sepata nō pat^r ab igne corporeo / p̄ ista q̄ patiunt^r ad inuicē in inuicē conuerti pnt. s; aīa nō pt conuti i ignē corporeū n^c eco. g^o aīa nō pt pati ab igne corporeo / p̄ bn̄ dicit q̄ nichil ardet i inferno n^i ppria uolūtas / s; ppria uolūtas cū sit quoddā spuale nō pt eē mā ignis corpalis / g^o aīa a corp^o sepata nō pt ab igne pati corp^eo / Sz q̄ h^c e q̄d dicit^r ysa ult^o. Ignis eorū nō extinguet^r / Rn̄^o dicendū q̄ pati multipl^r dicit^r. Vno^o pati q̄nt^r dcm idē e q̄d recipe. s; q̄ sentire z intelligere e q̄dā pati z h^c mo aīa q̄ncta corpi pati a rebus corporeis / ~~2° z int^{do}~~ cū sepata a corp^e possit h^c mo a rebus corp^{eis} pati / alt^o q̄rēs e ppr quosdā qui dicūt q̄ aīa sepata a corp^e. z z angelus pt accipe cognicōnē a rebus sensibilibus / s; sicut h opīo eēt vera. tn̄ pati sentiendo z intelligendo e psiti nō puniri. n^i forte p̄ accns

inquantum id quod sentitur vel nititur repugnat nocivo sed ipsum sentire et movere
secundum se consideratum penale non est. Alio modo dicitur proprie pati loquendo secundum quod motus
agentis vel patientis ponitur et pati dicuntur ea que ad nos adveniunt que
contraria nobis vel nociva sunt et secundum hoc infirmitas vel tristitia passiones
Receptio. dicuntur. Et hec quidem passio duplex esse potest. Uno modo per receptionem forme
contrarie sicut aqua patitur ab igne inquantum calefit et per quas diminuitur
qualitas naturalis eius. Hoc modo non potest pati ab igne corporeo quia nec
calefieri potest nec desiccari nec secundum formam aut qualitatem quamvis ignis quamvis
Impeditio. corporei immunis. Alio modo dicitur pati omne id quod quodammodo impeditur
a suo proprio impetu vel inclinatione sicut si dicimus lapidem des-
cendentem pati cum impeditur ne deorsum perveniat. Sic dicimus hominem
pati cum detinetur vel ligatur ne vadat quo vult. Et ita per modum
ligationis quodammodo anima patitur ab igne corporeo. Unde Augustinus dicit xxi
de civitate dei: Non cum hoc est quod mirum spiritum corporalem alligari cum indeque animam
naturaliter alligatam corpori ad vivificandum ipsum. Demones etiam per nigromantiam
potestate superiorum demonum alligantur aliquibus ymaginibus vel aliis
verbis. Unde multo magis possunt spiritus alligari divina virtute igni corporeo ignem
non ut dent vitam sed ut accipiant penam sicut Augustinus dicit. Sed quia quod
est minoris virtutis non potest sua virtute ligare id quod est maioris virtutis
Inde est quod nullum corpus potest ligare spiritum qui est maioris virtutis nisi ab
superiori virtute. Et propter hoc dicitur quod ignis corporeus agit in animam
separatam non virtute propria sed inquantum est instrumentum divine iustitie vindicte.
1 Ad primum ergo dicendum quod ignis tangit animam non quidem tactu mathematico
qui attenditur secundum terminos quantitatum sed magis contactu virtutis non proprie
2 sed quam habet inquantum est instrumentum divine iustitie. Ad secundum dicendum quod ratio illa
3 procedit de passione que est per susceptionem forme contrarie. Ad tertium dicendum quod
spiritualia nos dicimus ardere in inferno quia merentur ardorem.

pt
Ad tertium sic proceditur. Videtur quod duorum qui sunt digni equali pena
unus non possit a purgatorio citius liberari quam alius.
Con Iudicium enim post mortem non est hominis sed dei qui secundum veritatem iudicat
ut dicitur Io. v. Sed qui veritate iudicat esset si eorum qui sunt digni equali pena
infligeretur uni gravior pena quam alteri. Dilatio autem glorie est
maior pena quam acerbitas pene sensus. Contra sicut dicit Crisostomus super Matheum
carere visione divina est maior pena quam quecumque pena sensibilis.
Ergo unus eorum qui digni sunt equali pena non maiorem dilationem
Q glorie patitur altero citius liberato. Preterea malum secundum Augustinum dicitur quod nocet.
Nocet autem quod adimit bonum. Dilatio autem glorie adimit magis bonum
sed bonum meritum et inducit idem quod prius. Sed contra est quod magister dicit in iiii. sententiarum dis-
tinctione xlv. quod illi pro quibus suffragia fiunt plena citius a pena purgatorii liberantur.
Constat autem quod pro uno eorum qui digni sunt equali pena fiunt plena suffragia
quam pro alio. Ergo unus citius liberatur. Preterea in fine mundi inveniuntur aliqui
arentalia quedam habentes quorum dilatio a gloria non erit tam diuturna

Solus [illegible]
in [illegible] 8
[illegible] 9

V. Suffragia
facta pro uno
valent aliis

sicut eorum qui modo cremabilia defunt ad purgatorium / quibus modo
cum mortem martem et vivunt ut Augustinus dicit ergo pari voce et ne cetera qui
equalia cremabilia defunt unus potest magis defici a gloria quam alius et citius
liberari a penis. Et non dico quod in quo fundatur super virtutes suffra-
giorum utrum scilicet suffragia facta pro aliquo valeat alius ~~quam illis pro mo~~
forte magis valent aliter si sunt melius dispositi ad suscipienda
suffragiorum virtutem et ponunt exemplum sicut si accenda cereum in do-
mo pro aliquo divite illuminat omnes existentes in domo et forte aliquos
magis si habeant limpidiorem visum / et secundum hanc opinionem duorum qui
equales culpas in purgatorio detinentur unus non potest citius li-
berari quam alter. Sed hanc opinionem non reputo veram causa vero est quia
suffragium unius valet alterius duobus modis. primo propter unitatem caritatis
quia omnes qui sunt quasi unum corpus sunt et ita bonum unius redundat in omnes
sicut manus deservit toti corpori et sic quelibet caritas membrorum et secundum hoc quodlibet
opus bonum factum ab aliquo valet multis in caritate existentibus. secundum id psalmi particeps
ego sum omnium timentium te et custodientium mandata tua et cetera. Secundo quia per intentionem
alicuius actus eius transfertur in alterum. puta si aliquis pro altero solvat debitum
alicuius pro eodem habet ac si ipse solvisset pro quo solvitur. Primo modo non valet
opus bonum pro morte vivi cuius radix est caritas. Sed secundo opus unius
valet alteri per modum satisfactionis potest unus pro altero satisfacere potest si hoc
intendat / et tunc valor attenditur in suffragiis que ad hoc fiunt
ut peccata hominis liberentur a debito pene / et ideo dico quod suffragia
per hunc modum non valent nisi illis pro quibus fiunt / et secundum hoc si pro aliquo fiunt
multa suffragia citius liberatur a pena purgatorii quam alius pro quo non
fiunt et si equalia peccata detulerint. Contra tamen est quia suffragia pro
uno facta omnibus valent magis sed omnes qui sunt gaudent de
bonis que ex caritate fiunt / et secundum hoc verum est quia illis pro quibus fiunt plus
valent suffragia si sunt maioris caritatis / ad primum ergo dico quod peccato
veniali tamen non habeat aversionem a deo proprie ~~visionis divine~~ loquendo
non debetur pena carentie visionis divine nec simpliciter nec ad tempus
sed quod per hoc aliquis retardatur a visione divina hoc est per accidens / scilicet quia
divina dignitas aliqua peccata non patitur participare summa felicitate / que in
visione dei consistit / justitia autem respicit penam proprie debitam peccato
non autem eam que per accidens consequitur / et per hoc patet solutio ad secundum / tertio dico
et cetera / illi tamen qui in fine mundi reperientur parum habebunt de cremabilibus
de cremabilibus precedentibus tribulationibus purgati; potius et sic
ut acerbitas pene minori tempore recompenset diuturnitatem pene in aliis

Deinde quesitum est de remissione peccatorum et circa hoc quesita sunt duo
primo utrum peccatum in spiritum sanctum sit irremissibile / secundo utrum casu sic
qui moritur antequam usum rationis arripiat cum tamen plenum habeat peccatorum
Ad primum sic proceditur videtur quod peccatum in spiritum sanctum non sit irremissibile
sit irremissibile. Una est enim dignitas et maiestas patris et filii et spiritus sancti

Margin notes:
solum ut quo fiunt ad liberationem prima quod quidem dixerit quod non magis valet illi quam alius ymmo.
Caritas
Expiatio
Cogitacio
Satisfactionis
quia
cremabilibus
r.
Contra

Cura remissionis
peccatorum i purgat[orio]
t[em]p[or]alis vel exp[ost] te

Remittet[ur] In q[uo]o rem[issio]n[is] 2 — Misericordia in delec[ti]one culpe — de pace
Cur remitti[tur] In q[uo]o rem[issio]n[is] 2 — Justicia de obliga[ti]one pene satisfactorie — p[ro]p[ri]o
Per quod remitti[tur] In q[uo]o r[e]q[ui]r[itur] 2 — Dolor de p[e]c[ca]to p[re]terito — Voluntas cauendi de futuro — Communio fidei catholice — Suffragia s[an]c[t]orum et ecclesie — superbia — ob[s]tinac[io] — inuid[ia]

Blasphemia
ordinat[ur] ad
impugnac[i]o[n]em
agnite v[er]it[atis]

Sed p[e]c[ca]tum i[n] filiu[m] no[n] e[st] irremissi[bi]le. D[icitu]r e[ni]m M[a]th[ei] xij[o] Quicu[m]q[ue] ubu[m]
q[uo]d filiu[m] ho[min]is dixit remitte[tur] ei ergo p[e]c[ca]t[u]m i[n] sp[iritu]m s[an]c[tu]m no[n] est ir-
remissi[bi]le. Sed q[uod] e[st] quod ibi[dem] d[icitu]r Qui dixit c[ontra] sp[iritu]m s[an]c[tu]m ubu[m]
no[n] remitte[tur] ei n[ec] i[n] h[oc] s[e]c[u]lo n[ec] i[n] futuro. Ad hoc d[icendu]m q[uod] de p[e]c[ca]to i[n]
sp[iritu]m s[an]c[tu]m aliqui doctores s[un]t locuti. I[n]tellexerunt ut aug[ustinus] p[e]c[ca]t[u]m i[n]
sp[iritu]m s[an]c[tu]m q[ui]a f[in]al[is] i[n]penitu[d]o q[ua] s[cilicet] deus sp[er]ne[re]tur ut d[icitu]r Jo[hannis] iiij[o]. P[e]c[ca]tum
aut[em] i[n] filiu[m] ho[min]is intellexerunt blasphe[mi]a[m] i[n] x[rist]um. Sed hu[m]anam
et utro[que] mo[do] p[ec]cabat iudei i[n] x[rist]um. P[ri]mo e[ni]m mo[do] q[uan]do cu[m] p[ec]cabat
mirac[u]la que p[er] sp[iritu]m s[an]c[tu]m et v[ir]tute sue deitatis faciebat p[ri]ncipi de-
moniorum attribuendo. 2o aut[em] mo[do] q[uan]do eu[m] p[ec]cabat dic[en]do. Ecce ho[mo]
vorax et potator vini et publicanorum amicus, ut d[icitu]r M[a]th[ei] xj[o].
Hanc ergo 2am blasphemia[m] dixerunt remissi[bi]le. q[ui]a h[a]bebat aliqua[m]
excusacionem p[ro]pt[er] infirmitate[m] carnis qua[m] i[n] x[rist]o uidebat. Alia[m]
v[er]o blasphemia[m] dixerunt irre[missibi]le q[ui]a n[ul]la[m] excusacionem h[a]bebat
uidentes mirac[u]la sig[na] et indicia sp[iritu]s s[an]c[t]i et d[iv]init[atis]. Et p[ro]pt[er] h[oc] s[ed]
Crist[o] p[er]secuantib[us] no[n] fuit remissa blasphemia. n[ec] i[n] h[oc] s[e]c[u]lo
n[ec] i[n] futuro. q[ui]a i[n] h[oc] s[e]c[u]lo puniti s[un]t p[er] romanos. et i[n] futuro cruciabu[n]t[ur]
i[n] inferno. S[ecundu]m aug[ustinum] v[er]o sp[irit]ui s[an]c[t]o qui e[st] caritas p[at]ris et filij
attribuit[ur] remissio p[e]c[ca]torum. Ille ergo q[ui] sp[iritu]m s[an]c[tu]m p[ec]cat. qui blas-
phemat ubu[m] dei corde ore et op[er]e. Et qui h[oc] agit p[er] i[n]p[e]nitencia[m]
us[que] ad fine[m] uite sue ut no[n] fiat remissio p[e]c[ca]torum. et tale p[e]c[ca]t[u]m
e[st] q[uod] h[oc] p[e]c[ca]t[u]m i[n] sp[iritu]m s[an]c[tu]m no[n] remitti[tur] n[ec] i[n] h[oc] s[e]c[u]lo n[ec] i[n] futuro.
Doctores v[er]o moderni dixerunt q[uod] q[ui]a p[at]ri attribuit[ur] po[tenti]a filio sap[iencia]
sp[irit]ui s[an]c[t]o bonitas. p[e]c[ca]t[u]m ex infirmitate e[st] p[e]c[ca]t[u]m i[n] p[at]rem. p[e]c[ca]t[u]m
ex ignorancia e[st] p[e]c[ca]t[u]m i[n] filiu[m]. p[e]c[ca]t[u]m v[er]o ex c[er]ta malicia e[st] p[e]c[ca]t[u]m i[n]
sp[iritu]m s[an]c[tu]m. Et q[ui]a ignorancia uel infirmitas excusat p[e]c[ca]t[u]m uel i[n]
toto uel i[n] p[ar]te. Dicu[n]t q[uod] p[e]c[ca]t[u]m i[n] p[at]rem uel i[n] filiu[m] remittit[ur].
uel q[ui]a toto culpa caret. uel culpa diminuit[ur]. malicia v[er]o no[n] ex-
cusat s[ed] aggrauat p[e]c[ca]t[u]m. et io p[e]c[ca]t[u]m i[n] sp[iritu]m s[an]c[tu]m no[n] remitti[tur].
n[ec] i[n] toto n[ec] i[n] p[ar]te q[ui]a no[n] h[ab]et i[n] se aliqua[m] r[ati]o[n]em venie p[er] qua[m] di-
minuat[ur] culpa. et si aliq[uo]d remitta[tur] h[oc] mag[is] e[st] ex m[isericord]ia dei re-
mittent[is]. qui et morbos incurab[i]les curat. q[ua]m ex remissio[n]e p[e]c[ca]ti.
Et p[er] h[ec] p[at]z solo ad o[biect]a.
16 Ad 2m sic p[roceditu]r. V[idetu]r q[uod] cruce signati qui mori[untu]r an[te]q[ua]m iter arripiat
Con h[ab]eat plena[m] indulgenciam p[e]c[ca]torum. Ad h[oc] e[ni]m q[uod] indulgencia
aliq[ui] ualeat requirit[ur] q[uod] sit u[er]e penitens et confessus ut c[on]tinet[ur] i[n] littera
9 p[a]p[a]li. Sed cruce signati decedentes an[te] iter assumptu[m] h[abe]nt h[ec] o[mn]ia q[ue] req-
ru[n]t[ur] s[ecundu]m formam l[itte]re ad p[er]cipie[ndu]m plena[m] indulgencia[m] p[e]c[ca]torum ergo plene
p[ar]ticip[an]t ea[m]. Pr[eterea] sol[us] deus remittit p[e]c[ca]t[u]m q[ua]ntu[m] ad culpa[m]. s[ed] q[ua]ntu[m] ad
immensitate[m] penarum p[ote]st remittere p[a]pa. ergo i[d]e[m] q[uod] cruce signati s[ecundu]m forma[m]
l[itte]re p[a]p[a]l[is] nu[n]ci[a]t pena[m] pacie[ntu]r p[ro] suis p[e]c[ca]tis et stati euolab[un]t. plenam

Blasphemia

2

Superbia

3

Malicia

Explicit
Doctores u[er]o au[gustinus]
+ e[st] bla[s]phemia
dicta q[uod] sp[iritu]m
s[an]c[tu]m q[ui]a sunt
do[ctores] sp[iritu]s s[an]c[t]i

remissionem peccatorum consequitur. Secundo quia Aug. dicit in xv de trinitate quod non eidem
abstrahe telum et sanare vulnus peccati sed telum abstrahitur per remissionem
peccati, vulnus autem sanatur per reformacionem ymaginis, quod quidem fit
per opera satisfactionis. Sed crucesignatus decedens ante iter arreptum
[illegible] laborem arripuit ad reformacionem ymaginis ergo nondum est sa-
natum vulnus et cetera non potest statim ad gloriam pervenire antequam penam
purgatorii paciatur. Pro quibus sacerdos utitur talibus verbis: Ego absoluo
te ab omnibus peccatis tuis. Si ergo crucesignatus decedens evolaret pari
ratione quilibet aliquis a quocumque sacerdote absolutus quod est inconveniens. Respondeo
dicendum quod ad evidenciam huius questionis advertendum est quod sicut supra dictum est
opus unius potest esse satisfactorium pro alio ad quem per intencionem facientis
refertur. Christus autem pro ecclesia sua sanguinem suum fudit et multa alia fecit et
sustinuit quorum estimacio est infiniti valoris propter dignitatem persone. Unde
dicitur Sap. vii. quod infinitus est thesaurus hominibus etc. Similiter omnes alii sancti
intencionem habuerunt in hiis que passi sunt et fecerunt propter deum ut hoc
esset ad utilitatem non solum sui sed et tocius ecclesie. Totus ergo iste thesaurus
est in dispensacione eius qui preest generali ecclesie. Unde dominus Petro cla-
ves regni celorum commisit Mt. xvi. Cum ergo utilitas ecclesie hoc
exposcit potest ille qui preest de isto infinito thesauro communicare alicui
qui per caritatem sit membrum ecclesie de predicto thesauro quantum sibi visum
fuerit oportunum vel usque ad totalem remissionem penarum vel usque ad aliquam
certam quantitatem ita scilicet quod passio Christi et aliorum sanctorum ei imputetur ac si ipse pas-
sus esset quantum sufficeret ad remissionem sui peccati, sicut contingit cum unus
pro alio satisfacit ut dictum est. Ad hoc ergo quod indulgencia alicui valeat
tria requiruntur. Primo causa pertinens ad honorem dei vel necessitatem vel utilitatem
ecclesie. 2o auctoritas in eo qui facit, propria eam potest papa, alii non nisi commissa
potestate ab eo accipiunt vel ordinaria vel commissa seu delegata.
3o requiritur ut sit in statu caritatis ille qui indulgenciam percipere vult.
Et hec tria designantur in littera papali. Narracio causa generis describitur in hoc quod permittitur
de subsidio terre sancte. Auctoritas vero in hoc quod fit mencio de auctoritate
apostolorum Petri et Pauli et ipsius pape. Caritas autem recipientis in hoc quod dicitur
omnibus vere penitentibus et confessis. Non dicitur et satisfacientibus quia indulgencia
non excusat a contricione et confessione sed cedit in locum satisfactionis.
Est ergo dicendum in proposito quod si sic forma papalis littere indulgencie concedatur
accipientibus crucem in subsidium terre sancte, crucesignatus statim habet
indulgenciam etsi decedat antequam iter arripiat, quia sic causa indul-
gencie est non iter sed votum itineris. Si autem in forma littere contineatur quod
indulgencia detur hiis qui transierint ultra mare, ille qui autem decedit
antequam transeat non habet indulgenciam, quia non habet indulgencie causam. 1.
Ad primum ergo dicendum quod in hoc ultimo casu deficit in cruce signato dece-
dente id quod est principalis causa indulgencie. Ad 2m dicendum quod per auctoritatem 2.
solus deus culpam remittit sed ministerio et sacerdos nisi ex hoc et sacram

Nota

vel nostras

oportunum

1. Causa
2. Auctas
3. Caritas

2]

remissionis peccati puta in baptismo vel penitentia et tamen indulgentia non se extendit
ad remissionem culpe quia non est sacramentalis. Unde non sequitur ordinem sed iurisdictionem
potest enim et non sacerdos indulgentiam dare et sacerdos si sit ei commissum
et ideo pena ei totaliter dimittitur si causa subsit non autem si causa desit. Ad 3m
3 dicendum quod satisfactio est penitentia in quantum est actus vindicative iustitie et est
et medicativa in quantum est quoddam sacramentale. Indulgentia autem supplet
locum satisfactionis in quantum est penitentia quia scilicet pena quam alius sustinuit
imputatur isti ac si ipse sustinuisset et ideo reatum pene tollit sed non
succedit in locum satisfactionis in quantum est medicina quia adhuc remanent
pronitates ad peccandum derelicte ex priori peccato ad quod sanandum
necessarius est labor satisfactionis. Et ideo crucesignatis dum vivunt consulendum
est ut non pretermittant satisfactoria opera in quantum sunt preservativa
quod sufficit labor a peccatis futuris sed reatus pene totaliter sit solutus nec ad hoc re-
quiritur aliquis labor. pro parvis ? morientibus autem non est necessaria preservatio
4 sed solum liberatio a reatu pene. Ad 4m dicendum quod verbum sacerdotis
dicentis Absolvo te etc. non refertur ad penam sed ad culpam cuius ab-
solutionis ministerium impedit. Non potest autem aliquis absolvi ab una culpa
quin absolvatur ab omnibus. penam non potest totaliter dimittere vel particulari-
ter particulariter quidem in absolutione sacramentali pena dimittitur. tota vero in
solum penali gratia indulgentie. Sicut et dominus dixit Joh viij° mulieri adultere
Nec ego te condempno vade et amplius noli peccare etc. 3m

Quesitum est de deo de angelis et de creaturis pure corporalibus.
De deo quesitum est et quantum ad naturam divinam et quantum ad naturam
humanam assumptam. Circa divinam naturam quesita sunt duo de potentia di-
vina primo utrum deus possit facere quod materia sit sine forma. 2° utrum possit
facere quod unum corpus localiter sit in duobus locis simul etc.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod deus possit facere quod materia subsistat sine
forma. Sicut enim materia secundum suum esse dependet a forma ita accidens a subiecto
sed deus potest facere quod accidens sit sine subiecto ut patet in sacramento altaris. ergo potest facere quod materia sit sine forma.
4 ... quod deus potest facere quod accidens sit Sed contra deus non potest facere contradictoria esse simul. sed materiam esse sine forma
implicat contradictionem eo quod esse materie importat actum qui est a forma.
non ergo deus potest facere quod materia sit sine forma. Respondeo dicendum quod unumquodque
Re° virtus eius activa est estimanda secundum modum essendi eo quod unumquodque agit
in quantum est ens actu. Unde si aliquod inveniatur forma aliqua vel natura
non limitata seu contracta esset virtus eius se extendens ad omnes
actus vel effectus convenientes illi nature puta si intelligeretur esse color per se
subsistens vel in aliquo subiecto quod reciperet ipsum secundum totum eius posse
sequeretur quod haberet virtutem ad producendum omnes effectus et actus coloris.
Si vero aliquod subiectum non reciperet colorem secundum eius totum posse sed cum
aliqua contractione et limitatione non haberet virtutem activam respectu omnium ac-
tuum vel effectuum coloris. Cum autem deus sit ipsum esse subsistens manifestum
na est quod natura essendi convenit deo infinite absque omni limitatione et contractione. Unde eius
virtus activa se extendit infinite ad totum ens et ad omne quod potest habere rationem

entis vero

Illud ergo solum potest excludi a divina potentia quod repugnat rationi entis. pt
et hoc non propter defectum divine potentie sed quia ipsum non potest esse ens. Unde non fieri repugnat
rationi entis non ens simul et secundum idem respectus. Unde quod aliquid simul sit
et non sit a deo fieri non potest nec ad contradictionem includendo. Cuius est
nunc esse sine forma. Omne enim quod est actu vel est ipse actus vel est potentia
participans actum. esse autem actu repugnat rationi materie que secundum propriam rationem
est ens in potentia relinquitur quod non possit esse in actu nisi inquantum partici-
pat actum. Actus autem participatus a materia non est nisi forma. Unde idem est
dictum materiam esse in actu et materiam actu habere formam. Dicere ergo quod materia sit
2da in actu sine forma est dicere contradictoria simul. Unde a deo fieri non potest. Ad argumentum ergo quod
in contrarium obicitur dicendum quod accidens secundum suum esse dependet a subiecto sicut a
causa sustentante ipsum. Et quia deus potest producere omnes effectus secundarum causarum
absque ipsis causis, ideo potest conservare in esse accidens sine subiecto. Sed materia secundum
suum esse actuale dependet a forma inquantum forma est ipse actus. Unde non

Ad 2m sic proceditur. Videtur quod deus possit facere unum corpus ~~esse simul~~ 2m
simul localiter in duobus locis. Difficilius enim est quod aliqua substantia mutetur
in aliam substantiam quam quod hoc accidens mutetur in aliud accidens. Sed in sacramento altaris Con
ex hoc quod divina virtute substantia panis remanentibus eius dimensionibus secundum
quas commensuratur loco convertitur in substantiam corporis Christi. sequitur quod idem corpus Christi
sit non idem localiter secundum commensurationem propriarum dimensionum sed sacramentaliter
in pluribus locis simul. Ergo potest facere quod convertatur dimensio huius corporis
in dimensionem alterius corporis et erit idem corpus localiter sit in duobus locis.
Sed contra omnia loca distinguuntur ad invicem secundum aliquam loci differentiam
que sunt sursum deorsum antrorsum retrorsum. Sed deus non potest facere quod duo
contraria loca simul sint, quia contradictionem implicat. Ergo idem de corpore. Rº
Respondeo dicendum quod aliquod corpus esse localiter in alio loco nihil est aliud quam corpus circumscribi
et comprehendi ~~a loco ita est in ipso loco~~ secundum commensurationem propriarum di-
mensionum. Cuius autem comprehenditur a loco ita est in ipso loco quod nihil eius est extra ipsum
locum. Unde ponere quod sit localiter in hoc loco [et tamen sit in alio loco] est ponere contradictoria
esse simul. Unde secundum premissa hoc a deo fieri non potest. Ad id ergo quod in contrarium
obicitur dicendum quod difficilius est hoc accidens mutari in aliud accidens
quam substantiam hanc mutari in aliam, tum quia due substantie conveniunt in subiecto materie,
tum quia substantia habet individuationem per principia
que sunt de essentiali natura substantie, tum quia accidens non habet individuationem per principia
sed per subiectum. Unde non est ei pt
accidens non ... est individuale per principia sed per subiectum
quo quod hoc accidens convertatur in hoc accidens. Data tamen quod hec dimensio
converteretur in aliam dimensionem non sequitur quod idem corpus esset in duobus locis simul
sed in uno tantum. quia sicut postquam substantia panis conversa est in substantiam corporis Christi
iam non sunt ibi due substantie sed una tantum, Ita et si hec dimensio huius corporis
converteretur in aliam dimensionem alterius corporis iam non erunt due dimen-
siones sed una tantum, et non commensurarentur duobus locis sed uni tantum.

Deinde quesitum est de deo quantum ad humanam naturam assumptam. Et
circa hoc quesita sunt tria. Primo quantum ad animam. utrum scilicet anima Christi sciat infinita.

2ᵒ qm ad corpꝰ s. vtrū oculꝰ xpi pꝰ mortē dicat̄ equiuoce oculꝰ vel vnīce. 3ᵒ qm ad actū gustandi qui ē comestio. Vtrū s. pꝰ viuē xpc vē comedit incorporando sibi cibum//

3ᵘ
Ad pᵐ sic procedit̄. Vr̄ qꝫ aīa xpi nō possit scire infinita. Nam cū donū creatū cū sit finitū nō pt̄ eleuare creaturā ad id quod ē ꝓpriū dei qꝛ tale ē infinitū. Sꝫ gr̄a vniōis ē donū creatū cognoscere aūt infinita ē ꝓpriū dei, cuiꝰ sapiētie nō ē nūerꝰ, ergo aīa xpi ꝑ grām vniōis nō pt̄ eleuari ad cognoscēdū infinita. ꝑ duos xpi ca. ee. ꝑ eiꝰ potᵘ quod ꝓportiōata q sīt scīa vtꝫ & opō. Sꝫ scīa aīe xpi nō pt̄ ee infinita ergo nec virtꝰ eiꝰ nec opō pt̄ ee infinita ut infinita cognoscat. Sꝫ qꝛ intellꝰ aīe xpi nō ē minor quā volūtas eiꝰ sꝫ volūtas xpi qꝛ ē actꝰ volūtat̄ aīe eiꝰ ē infinitū qꝛ fuit sufficīs ad infinitorꝫ peccatorꝫ abolicōm. Est enī ꝓpiciaco ꝓ peccatis totiꝰ mūdi ut dr̄ Jo. ergo & actꝰ intellꝰ aīe xpi pt̄ ee infinitꝰ ut infinita cognoscat. Rn̄d dicꝫ qꝫ hic ē opꝰ multiplici distinccōe. Pmo enī considerandū ē qꝫ infinitū pt̄ dici & ꝑ formā & ꝑ māz. Dr̄ enī infinitū ex eo qꝫ nō finit̄ finit̄ aūt mā ꝑ formā inquātū mā que ē in potētia ad diuersas spēs termināt̄ ad vnā spēm ꝑ formā, & forma ꝑ māz inquātū forma spēi que nata ē in plurib̄ indiuiduis ee ꝑ qꝫ recipit̄ in hac mā determināt̄ ad hoc indiuiduū. Sic ergo mā sine forma hꝫ rōm infiniti ita & forma sine mā, & iō qꝛ ipa eēnt dīna nō ē recepta in aliquo materiali ut hꝫ puritatem alicuiꝰ potē. sꝫ ē purꝰ actꝰ subsistēs iō dr̄ infinita. Et qꝛ vnūquodqꝫ cognoscit̄ ꝑ formā & ꝑ qꝫ ē in actu iō infinitū ꝑ māz ē ꝑ se ignotū ut dr̄ in 3ᵒ phisicorum. Infinitū aūt ꝑ formā ē ꝑ se notissimū, sꝫ qua ad nos ē ignotū qꝛ excedit nrī intellꝰ ꝓporcōm. Et qꝛ quātitas ē dispōn māe & infinitū quātitatꝰ attendit̄ ꝑ porcōm in assumēdo vnū pꝰ aliud s. inuando ptē pꝰ ptēm. Iste considerādum est qꝫ utroqꝫ modo quāt̄ ad ee infinitū simpr̄. & ꝑ quid. Si enī aliquod corpꝰ sit infinitū ꝑ longitudinē nō aūt ꝑ latitudinē ē infinitū ꝑ quid. si vō fuit infinitū ꝑ omēs dimēsiōes eēt infinitū simpr̄. Sit̄ si intelligāt̄ forma alicuiꝰ spēi ee nō in mā ut platonici posuīt eēt infinita ꝑ quid, finita tamē inquātū determināt̄ ad genꝰ & spēm. Sꝫ dīna eēnt ē simpr̄ infinita qꝛ ē absoluta ab omī circūscrcōe gn̄is vel spēi. Iste considerandū ē qꝫ duplex ē scīa. vna ē q dr̄ scīa visiōis ꝑ quā cognoscunt̄ ea que sīt. erunt. vel fuīt. alia simplicis notitie ꝑ quā agnoscunt̄ ea que nec sīt. erunt. nec fuīt. sꝫ possunt ee. Dom̄ ē ergo qꝫ deꝰ cognoscēdo suā eēntiā qꝛ cōphendit eā cognoscit scīa simplicis notitie infinita simpr̄. qꝛ cognoscit omīa que ipē facere pt̄. nō tamē cognoscit ea in pꝰ assumēndo s. inuando vnū pꝰ aliud. sꝫ oīa sīl. Aīa vō xpi nō cōphendit eēntiā dei. & ꝑ quāꝫ nec virtutē eiꝰ. Vn̄ nō pt̄ cognoscere omīa que deꝰ facere pt̄, & iō nō cognoscit infinita simpr̄. Cōphendit aūt aīa xpi totā potē creature, ~~in pō aūt creatū~~

·3ᵘ·
·9·
tra
no
·No·
Scia visiōis
Scia noticie
simplicis
notitie
Petrꝰ de Tha. super 1. di. 39. 2ᵒ ar. 3ᵐ solucōe vlti arti.
Scīa dei ꝑ qꝫ ... nō ... dīnā. qꝛ vel desinat in mō sabiliū a dō vel in mō ... recd ...

Scīa dei ē tri.
·1· Simplicis intelligēcie & ꝫ ē rōe oīum futurorꝫ sūt possibilīū sīc nō pt̄ deꝰ face aliqꝫ ad vt sit
·2· Visiōis & ꝫ rōe corꝫ que ordināta sīt ad esse ꝑ in actu. hec est oīum futurorꝫ bonorꝫ & malorꝫ
·3· Approbaciōis & ꝫ futurorꝫ bonorꝫ tm̄..

Inpo at cate st infinita no simpr. qr po creatu no se extendit
ad omnia que deus pt. sz h aliqd gens sic hntm e i po ad infinitas
diuisiones. vn aia que scia simpr notic cognoscit infinita h. grad que 1
st i po creature/ Et p hec pz solo ad oba. Nam pme due 1.
rones pcedut de coinucoe infinitorz simpr. Ad 3m ddm q 2.
rones aime que e uta finita simpr. sicut et intus eius/ Quitu at 3.
que ht infinitu magnitu. f e unitu dei et hoius.

Ad 2m sic pcedr. Vr q oculus qui pus morte no fuit cec oclis. sustenta[tur]. Con
Corpus em qui et quelz pcu eius sustentat p ypostasim di ubj
Sz ypostasi dei ubi mansit unita cor qui et eius ptibz pus morte
ge fuit id h sbam corpus quod pus morte sicut an h tori et h oes pts eius.
Ro go oculus qui fuit eqa oculus pus morte, p phi loqui no 9
nouat nisi de hoie puro. sz xpc no fuit ho purus sz ho et deus
go phc dt oclm hois mortui ec eqa oclm, no ht locu i xpo
Sz q. xpc uitr ho cu alijs hoibz et mors eius fuit na sicut et
corpus hoium morts, Cu go oculus cuiuslz hois mortui eqa ocls
dicatur. Vr q et oculus qui pus morte sit eqa oculus. Rndeo ddm q Ro
dicitur vr q et oculus qui pus morte sit eqa oculus. Ro aut
eqtu et uitu dr h diuitanij rom eadm ul no eadm, Ro aut + diffinitu
diffinitiua cuiuslz speci sumitr a for specifica ipius, fform at specifica
hois e aia rōalis, vn remota aia rōali no pt remanere ho
nomen. Sz eqtr tm, Cor at accipe i ptibz q e i toto, Na sic aia se
ht ad totu corpus. ita pt aie se ht ad pte corpus ut nisi ad oclm.
ut dr i 2o de anima, vn separata aia a corpe. sic no dr ho n
eqtr, ita nc dr oculus n eqtr et hc indiuum sine suppoi alta
for sbalis i corpe an aiam ro dicut quida nolut. sine no
ut magis ur cospour in. quodamqz em ceulu puci corp sub.
trahar. ia no remebt eadm ro speci/ vn nc nis uite dr
solo at ht mo aia recedete remebt corpus humanu et ptes eius
h eandm rom speci si aia no uniretur cor ut for/ sz tuc sitr q
nc p unionem aie ect sbalis gno, nc p separacom corruptio
quod quidm poued i corpe quod est hereticu, Dt em dam i 3o. li.
q corruptois ni duo sit/ sit em humas hab pauct famem
sitim labore clauorz pforacom morte separacom aie a corp.
et quecuqz talia, st et corrupcom pfram corpis i ea ex quis
compositu est s. clta. Destructionem at et dissolucom hus ex
princtu corpus dnn no huit ut ait ppha, no dabs sem tuu
uidere corrupcom, Incorruptibile at h insipiente Julianu et galieni
corpus dni dicere h pmi corrupcois situ an rsurre inpiu e, Si ei
incorruptibile no ~~...~~ + i. consbale nobis quod huit et no vi
fra sit q uitr fra ee cicuta ait zopioc et no uitr saluati sumus/

+ omoysion i.

Dissolu... i. destructionem

Sicut igitur Christus in triduo mortis per separationem anime a corpore que est vera
corporis non dicitur fuisse homo vivens sed homo mortuus. Ita nec oculus eius
in triduo mortis fuit vivens oculus sed equivoce sic oculus mortuus.
Et eadem ratio est de aliis partibus corporis Christi. Ad primum ergo dicendum quod substan-
ypostasis. tia dicitur dupliciter. quoniam enim sumitur pro ypostasi et sic verum est quod corpus Christi substan-
tificatum mansit per ypostasim dei verbi. Non enim per mortem solu-
ta est unio verbi neque ad animam neque ad corpus et tunc remanet idem suppositum
Natura. corpus mortuum secundum ypostasim sive suppositum quod est persona verbi. Alio modo acci-
pitur substantia pro essentia vel natura et tunc corpus Christi substantificatur per animam sicut per suam
formam. Non autem per verbum quia verbum non unitur corpori ut forma. hec enim
est heretica secundum heresim arrii et appollinaris qui posuerunt verbum esse in
corpore loco anime. sequeretur etiam quod esset unio dei et hominis facta in natura quod pertinet
ad heresim eutichetis. Sic igitur corpus Christi post mortem est simpliciter idem secundum substantiam
que est ypostasis. Non autem secundum substantiam que est essentia vel natura. ~~[illegible]~~
[illegible] ad equivocatio non respicit suppositum sed essentiam vel naturam quam significat diffinitio. Ad
2. tertium dicendum quod etsi Christus non sit purus homo est tamen verus homo, et mors eius
fuit vera mors. Unde quicquid est verum de homine in quantum est homo et de
morte hominis totum verum est et de morte eius.

Ad tertium sic proceditur. Videtur quod Christus post resurrectionem non comedit cibum vere
ra. incorporando. Quia ut Augustinus libro [illegible] quasi fallit putatus
Con. non est. Unde nec fictio debet poni qui est veritas. esset autem fictio si
non vere cibum incorporaret quem ipse comedere videbatur. Vere igitur
comedit incorporando cibum. Sed contra est quod Damascenus dicit in iiii libro quod Christus
gustavit cibum post resurrectionem sed non lege nature sed dispensationis modo
veritatem credendi faciens resurrectionis, quia hec et eadem caro est que passa est et
r. fr. resurrexit. Respondeo dicendum quod aliquid dicitur esse verum dupliciter. Uno modo veritate
significationis. alio modo veritate naturalis speciei. sic vox vera est veritate sig-
Veritas significacionis quam significat esse quod est. veritas autem naturalis speciei dependet ex principiis speciei
naturalis speciei non autem ex effectibus vel ex hiis que quocumque modo contingunt. unde vox dicitur
vera veritate naturalis speciei que formatur debitis instrumentis et ex ore
alicuius proferentis, non quadam ymaginacione. et si non audiatur quod est effectus — fi
quibus notetur. legimus autem in scripturis Abraham et angelos comedisse — gen. 14 tho.
et Christum post resurrectionem et utraque comestio fuit vera ut Augustinus dicit xiii de
c. xxi civitate dei, aliter tamen et aliter. In angelis enim fuit vera veritate significationis, ita
ut Augustinus ibidem dicit angeli comederunt non quia indigebant sed quia
Significacionis volebant et poterant ut hominibus quandam sui ministerii humanitate con-
venirent. In Christo autem fuit vera comestio veritate naturalis speciei. fuit enim
Naturalis speciei exercitata naturalibus instrumentis ad hunc actum ordinatis. et fuit vera
veritate significationis quia significabat veritatem humane nature in corpore resurgentis.
Quod autem cibus convertatur in corpus est quoddam quod comestionem sequitur. unde
Significacionis in nobis si cibus non convertatur sed statim per vomitum eiciatur ~~[illegible]~~ fuit comestio
que precessit. Non autem conveniebat ut in corpore Christi cibus converteretur. quia iam erat

nichilominus

Comestio vera est cibum sumere frangere masticare inducere
glutire saporis propter cibum in stomachum
mittere. et Christus comedit vere.

Effectus comestionis est per digestionem cibi substantiam
in carnes ossa atque sanguinem convertere
et grossiora emittere. et effectus
comestionis in Christo non fuit quia ille cibus
non per digestionem [illegible] divina [illegible] in carnem [illegible] sed [illegible] aliud [illegible] est

ex statu innocentie et corporeitatis unde ubi ille fuit virtute resolutus
in paciente immo non autem in corpus commixtum et tunc fuit vera comestio absque
aliqua fictione unde patet visio ad obiecta omnia.

(D)einde quesitum est de angelis et circa hoc quesita sunt tria. primo utrum angelus
angelus sit causa anime rationalis. 2o utrum angelus influat in animam
humanam. 3o utrum angelus malus id est demon inhabitet substantialiter hominem in
quolibet peccato mortali. Videtur quod angelus sit causa anime rationalis quoniam
cum parificantur in natura ita quod unum corpus prius
de prius sit prius,

(A)d est alio in ordine nature, id quod est prius est causa eius quod est posterius,
sed anima et angelus in natura sunt pares, in officio dispares, angelus tamen est
prius in ordine nature quam anima humana quia est simplicior, ergo angelus est causa
anime rationalis. Oppositum arguitur quia anima nostra educitur in esse per creationem, sed causare tamen sit potentie infinite
que est solius dei, Non ergo angelus potest esse causa anime rationalis. Huius questionis considerandum quod impossibile
est id quod per creationem producitur ab alio causari quam a prima omnium causa, cuius ratio
est quia quanto aliqua causa est superior tanto eius causalitas ad plura
se extendit quia quanto aliquid id quod ad plura se habet quod ad superiora
se extendit, unde oportet ut in effectibus id quod est prius oportet communius quanto
tamen reservatur. Communius tamen est autem quod in ordine prima oportet communius quanto
aliqua forma est posterior tanto est magis contracta et ad pauciora se ex-
tendit. Quanto autem forma est prior et propinquior primo, tanto oportet quod ad plura
se extendat. Sequitur ergo quod forme posteriores sunt ab inferioribus agentibus producte ... vero et
a superioribus. Et relinquitur quod id quod est primum subsistens
in unoquoque sit a prima omnium causa, quelibet autem alia causa potest primam oportet quod agat
in supposito suo quod est effectus esse primum. Natura autem causa alia potest causare nisi prima causa
presupposito subiecto, creatura
que est deus. Nam causare est producere ad non presupposito subiecto,
id non potest produci in esse nisi per creationem a solo deo causante, sed autem sunt
ea que subsistentia sunt vel non sunt corporea ex materia et forma sed sunt forme
in suo esse subsistentes sicut sunt angeli, vel sunt ea que et si sint corporea
ex materia et forma tamen materia corporis non est inseparabilis nisi ad unam formam
sicut est in corporibus celestibus, utraque enim non producuntur productione
per substantias creatas, possunt autem produci in actu absque productione per
se ipsa ita corporea ex materia et forma quorum materia est in potentia ad diversas formas
et in eadem materia possunt diverse forme succedere, ita et forme que non sunt
subsistentes in suo esse, que quidem non dicuntur esse sed quia habeant esse
~~se~~ aliquam habent esse sine causa, unde non ipse sed se dicit fiunt corpora
sed magis substantia fiunt entia in actu vel non entia sive separabiles. Anima autem
rationalis est subsistens in suo esse aliogenere non possit habere operationem absque
commixtione sive materie. Unde relinquitur quod anima rationalis non possit produci
in esse nisi per creationem et ita oportet quod angelus non sit causa eius sed solus deus.
Ad id ad quod in contrarium dicitur quod prima propositio inducta videtur includere
opposita, si enim anima et angelus parificantur in natura angelus non est prior anima
sed ordine nature nisi dicatur parificari in natura quia conveniunt in natura non quidem
genere speciei sed generis. Non autem oportet quod omnia que conveniunt in natura generis

Aliter non absorbet aquam tamen sitiens aliter vadens solaris quia tamen ... in ... andare ... solus ex parte ...

Ista
Contra
Sed quia anima rationalis
Responsio
vel et commixtione
absque
Sed quia substantia

id quod est prius sit causa omnium aliorum. Et quamvis inter eadem specie non potest esse unum
prius altero tempore loquendo ordine nec quod species ponuntur equaliter de omnibus indi-
viduis ut dicitur in 3o metaphysice, in generibus autem non est sic. Nam inter species unius
generis una est naturaliter prior et perfectior alia. Est autem individuis unius speciei
unum altero tempore prius et quamvis individuum quod est prius tempore sit causa alterius
quod est posterius ut pater est causa filii sicut in obiecto tangebatur, non tamen hoc est vel unum.
Non enim omnes antiquiores sunt causa omnium iuniorum. Sed et contingit quod id
quod est prius inter species eiusdem generis est causa aliorum que sunt post ut motus localis
aliorum motuum et triangulus aliarum figurarum rectilinearum. Non tamen hoc vel unum.
i. animalis Non enim homo que est perfectissima species ~~alius~~ est causa aliarum specierum,
unde non oportet quod angelus sit causa anime. Procedit autem hec ratio secundum opinionem quo-
rundam ponentium deum agere per necessitatem nature ut sit ab uno simplici non sit
nisi unum immediate quod sit causa alterius et usque ad ultima. Nos autem ponimus
deum agere omnia per suam sapientiam per quam ordinem rerum disponit et
ab ipso diversi gradus rerum immediate per creationem producuntur.

4m
Ad 4m

Ad 4m sic proceditur. Videtur quod angelus non possit influere in animam humanam.
Duorum enim distantium unum non influit in alterum nisi per aliquod medium,
sed angelus et anima distant ab invicem. Ergo non sit dare aliquod medium
per quod influat influxus ab angelo in animam. Videtur quod angelus non
possit influere in animam. Sed contra Dionysius dicit 4o capitulo celestis ierarchie homines
purgantur illuminantur et perficiuntur ab angelis, sed hoc non fit nisi per quendam
influxum, ergo angelus potest influere in animam humanam. Respondeo dicendum quod unum
quodlibet agens agit secundum modum sue nature et ideo ubi ignoratur modus nature ibi
necesse est et ut modus actionis eius ignoretur, modus autem nature angelice est ig-
notus nobis secundum quod in se est. Non enim in hac vita scire possumus per essentiam
substantias separatas ut dicit Dionysius 1o et 4o capitulo celestis ierarchie, unde et modos actionis modi
earum non possumus scire nisi per similitudinem substantiarum agentium corporalium. Invenimus autem
in substantiis agentibus quod id quod est actu agit in id quod est in potentia et oportet quod
agens coniungatur passo secundum situm per corporalem contactum. Quanto autem
natura intellectualis est superior tanto est magis actualis ut pote deo similior
qui est actus purus. Unde superiores angeli possunt agere in inferiores an-
gelos et in animas nostras sicut id quod est actu in potentia et huiusmodi actio dicitur influxus.
Quod autem in corporalibus est situs est in spiritualibus ordo. Nam situs est quidam
ordo partium corporalium secundum locum et ideo ipse ordo substantiarum spiritualium
ad invicem sufficit ad hoc quod una influat in alteram nec requiritur
ibi medium corporale seu locale quia huiusmodi actiones sunt supra locum
et tempus que corporum sunt. Et per hoc patet solutio ad obiecta.

Scimus quod sunt sed aliqualiter ea cognoscimus. De eis hec possumus.

Quod actu agit in aliud quod est

5m
Ad 5m

Ad 5m sic proceditur. Videtur quod dyabolus per se solum inhabitet hominem quantum
ad mortale peccatum. Culpa enim mortalis opponitur gratie, sed spiritus sanctus
per se inhabitat hominem cum gratia secundum id ad Corinthios 3o templum dei estis et
spiritus dei habitat in vobis, ergo et immundus spiritus per se inhabitat hominem cum
culpa mortali. Sed contra est quod dyabolus per penam inhabitat hominem sic per suum

effectum

3m

Sed non omne peccatum mortale est a dyabolo, sed quedam a carne et a mundo. Ergo dyabolus non semper inhabitat hominem cum culpa mortali. Respondeo dicendum quod dyabolum inhabitare hominem potest intelligi dupliciter: uno modo quantum ad animam, alio modo quantum ad corpus. Quantum ad animam quidem non potest dyabolus inhabitare hominem substantialiter, quia solus deus illabitur menti. Nec ita dyabolus causat culpam sicut spiritus sanctus causat gratiam. Spiritus enim sanctus intus operatur, sed dyabolus exterius suggerit vel quantum ad sensum vel quantum ad ymaginationem. Dicitur tamen inhabitare affectum hominis per effectum malicie non solum quando ex eius suggestione peccatum perpetratur, sed etiam per quodcumque mortale peccatum, quia ex quolibet peccato mortali homo servituti dyaboli subicitur. Sed quantum ad corpus dyabolus hominem substantialiter potest inhabitare sicut patet in arrepticiis. Sed hoc magis pertinet ad rationem pene quam ad rationem culpe. Pene autem corporales huius vite non semper consequuntur culpam, quia et peccatoribus non inferuntur et non peccatoribus inferuntur, ut dicitur Jo. ix. de ceco nato. Et hoc est ex altitudine incomprehensibilium iudiciorum dei. Unde non cum qualibet culpa mortali dyabolus inhabitat hominem substantialiter et quantum ad corpus. Et per hoc patet responsio ad obiecta.

Corpus

Deinde quesitum est de hominibus. Et primo quesita sunt quedam pertinentia ad quosdam homines excellentis status, scilicet ad doctores et religiosos; secundo quedam pertinentia ad homines inferioris status, scilicet laycos; tertio quedam pertinentia communiter ad omnes homines. De doctoribus sacre scripture quesita sunt duo. Primo utrum liceat ut pro se petat licentiam in theologia docendi. Secundo utrum auditores diversorum magistrorum theologie contrarias opiniones habentium excusentur a peccato si sequuntur falsas opiniones magistrorum suorum.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod nemini liceat pro se petere licentiam docendi in theologia. Doctores enim sacre scripture adhibentur ministerio ubi dignitatis sicut et prelati. Sed non licet alicui petere prelationem, immo ut Gregorius dicit in registro, recusantibus dignitates ecclesie sunt conferende, petentibus autem sunt denegande. Ergo nec alicui licet petere kathedram magistralem ad docendum in sacra scriptura. Preterea Augustinus dicit xix de civitate dei: locus superior sine quo populus regi non potest, etsi administretur ut decet, indecenter tamen appetitur. Ergo et indecenter petitur pari ratione kathedra magistralis, que est locus superior.

Sed contra est quod Gregorius dicit in pastorali quod sedes magistrorum est periculosa. Ergo ... desideranda est sterilis. Sed hoc videtur ad perfectionem pertinere ut aliquis propter aliquod bonum periculis se exponat. Ergo videtur esse laudabile quod aliquis cathedram appetat et pro se petat. Respondeo dicendum quod ad evidentiam huius questionis oportet triplicem differentiam considerare cathedre magistralis et pontificalis, quarum prima est quod ille qui accipit aliquam eminentiam quam prius non habebat, sed solum opportunitatem communicandi scientiam quam prius habebat. Non enim ille qui licentiam dat aliquam scientiam ei confert, sed auctoritatem docendi. Ille vero qui accipit cathedram episcopalem accipit eminentiam potestatis quam prius non habebat. Sed quantum ad hoc in nullo ab aliis differebat. Secunda differentia est quod eminentia scientie que requiritur ad cathedram magistralem.

cathedram magistralem non ...

Eminencia prelati
Sufficiencia sacerdotis

est pstio hominis sup seipm Eminencia uo ptatis que pz ad cathe
dra pontificale est hois p cpa[ra]cioz ad alios 3a dra e qd ad cathedra
3 pontificale sit ho ydoneus p cari[ta]te excellen[ti]e Vn dns an qm
petro ouium suarum curam cmitteret qsiuit ab eo Symo iohis di
ligis me plus his ut d[icitu]r Ioh ult Ad cathedram uo magrale ho
reddit[ur] ydoneus ex sufficientia sciencie His go considatis manifm e
q appete ad q ptinet ad pfectone sui ypius e laudabile vn
appetus sciencie e laudabilis Dr enim sap vi q concupia sapie pduc[i]t
ad regnum ppetuum Appetus aut ptatis sup alios e uiciosus Vera
21 mor / 5 X ut d[icitu]r gg Con im supbie e hoiem hoi uelle dnari vn si ie
qui dat liciam ad cathedram magralem possz eminencia sapie
dare sicut qui pmouet ad cathedram pontificale dat eminencia
ptatis eet sump[to]r exposcenda Cum tn pete excellenciaz ptatis
sit turpe cum aut ie qui accipit liciam ad cathedram magralez
accipit sola optunitate cicandi q h[abe]t pete huiusmodi liciam qm
e i se nullaz uir turpitudinez ctine qe cicare aliis sciam qua qs
h[abe]t laudabile e t ad cari[ta]te ptinet fz id sap viij quam sine fictoe
1 petr X didici et sine inuidia cico Et ibi d[icitu]r Vnusquisqz sicut
accepit gram alterutrum illam administrantes pt tn turpitudinez cō
tinere roe psumptois que eet si ie qui non est ydoneus ad docend
peteret docendi officium fz h psumpo non equaliter e i petentibus liciam
ad docendum et i petentibus pontificatum Nam sciam p qua alis e ydoneus
ad docendum pt alis scire p certitudinem se h[abe]re Caritatem aut p qua
alis e ydoneus ad ~~docendum pt alis scire~~ officium pastorale non pt alis p
certitudinem h[abe]re pt scire et io sp e uiciosum pontificatum pete Non sp
aut uiciosum est pete docendi liciam quamuis honestius sit q p
alium petatur nisi forte ex aliqua ca spali Et p hoc pz rnsio ad
pmas duas roes Ad 3m dicendum q quicqz non cauet periculosa
1 pcet vr contemptus ie cuius doctum pericula inducit Et qz laudabile
e q ho contempnat bona corpalia ppter bona spualia laudabile q alis
periculis corpalibus se exponat ppter spualia bona fz contempnere
spualia bona ualde uiciosum e et io q alis periculis spualibus se ex
ponat e ualde uituperandum Imminet aut pericula spualia
his qui h[ab]ent magistri locum fz pericula magri cathedre pastoral non
deuitat ho p sciam de caritate qua nescit ho se p certitudinez h[abe]re
pericula aut magri cathedre magralis deuitat ho p sciam qua
pt ho scire se h[abe]re vn non e simile de utroqz
So A d 3m sic pcedi[tur] vr q auditores diuersorum magrorum tenencium
diuersas opiones excusent[ur] a pcco erroris si opiones
Con magrorum suorum sequat[ur] D[icitu]r enim dns mt 23 Sup cathedram moysi
si sedimus scribe et phizei omnia q dnt vobis suate et facite
Multo go magis suanda sunt illa q tradunt a doctoribus sacre sapie

go no prestant

go no pant qui eorum opiniones sequuntur. Sed q e qd dr dist. xvj.
Si cecus ceco ducatum prestet et cetera. Sed quicumque errat ceci est.
magistri errat. go quicumque sequitur opinionem errantis magistri in foveam
peccati cadit. Rndeo dicendum quod diverse opiniones doctorum sacre scripture
siquidem non pertinent ad fidem et bonos mores absque periculo auditores
utriusque opinionem sequi possunt / hic habet enim locum quod apostolus dicit
Ro. xiiij. unusquisque in suo sensu habundat. In hijs vero que pertinent ad fidem et
bonos mores nequaquam excusatur si sequitur erronea opinionem alicuius magistri
In talibus enim ignorancia non excusat alioquin immunes a peccato
fuissent qui secuti sunt opinionem arrij et nestorij et aliorum hereticorum
sive heresiarcharum, ut possunt excusacionem habere propter simpliciter auditores
tores si in talibus erronea opinionem sequuntur / In rebus enim dubijs non
est de facili prebendus assensus quinymmo ut Aug. dicit in li. iij° de
doctrina xpiana. Consulere debet quis regulam fidei quam de scripturarum
planioribus locis et ecclesie auctoritate percepit. Cum igo consentit opinioni
alicuius magistri que manifeste testimonio scripture sive que contra id quod publice tenetur
secundum auctoritatem non potest ab erroris vicio excusari. Ad 1 ergo quod in contrarium
obicitur dicendum quod ideo premisit. Super cathedram moysi sedent scribe
et pharisei et cetera. Et quod subditur postea Omnia quecumque dixerint vobis
servate et facite, de illis intelligitur que ad cathedram pertinent ad quam non
pertinet ea que sunt contra fidem vel contra bonos mores.

Deinde queritur est de hiis que pertinent ad religiosos. Et
primo quantum ad ingressum religionis; 2° quantum ad ea que conveniunt
iam in religione existentibus. Circa primum quesita sunt iiij° or. primo utrum
liceat iuvenes inducere ad religionis ingressum per obligacionem
voti vel iuramenti / 2° utrum sint obligati voto vel iuramento
possint absque peccato in seculo remanere / 3° utrum peccatores ad religionem
inducere / 4° utrum peccet qui aliquem invitare facit ne religionem
ingrediatur / Videtur quod non liceat iuvenes inducere ad
religionem voto vel iuramento. Illicitum est

Ad primum sic proceditur.
rem que contra ecclesie inhibicionem agere, Sed Innocentius quartus prohibuit in
quadam littera ad religiosos directa hanc voti suscepcionem. ergo
peccant qui voto vel iuramento aliquos ad religionem obligare presumunt / preterea extra de regularibus et transeuntibus ad religionem cap. j
dicitur nequaquam tondeantur ultima etate et spontanea voluntate, sed qui adolescentes obligati voto vel iuramento ad religionem suscipiuntur
tonsurantur non ultima etate nec propria voluntate sed necessitate obligacionis
voti vel iuramenti ergo videtur illicitum. Preterea magis est necessarium ut aliqui
adducantur ad fidem xpianam quam aliquam religionem, sed ad fidem
non sunt inducendi necessitate sed voluntate. Dicitur enim dist. xlv. ca. de iudeis
quod non vi sed libera voluntate et facultate convertendi suadendum est
ergo multo magis imponenda est necessitas voti vel iuramenti
ut aliqui ad religionem inducantur adolescentes. Preterea hoc videtur
contra honestatem religionis. Sic enim facile est ingressus ad religionem

celestine
suscepcionem

Ita facilis est egressus. Sed ex hoc religio dehonestatur videtur quia de facili
recipiat eos qui de facili exeunt. Ergo iniquum videtur adolescentes
ad religionem recipere. Praeterea non sunt facienda bona ut eveniant mala
sed ex isto bono quod iuvenes inducantur ad religionem sequuntur
multa mala quia apostatant et ultimas nuptias contrahunt
Mathei et multa alia committunt. Ergo non sunt ad religionem advocandi.
Math 22 Praeterea 23 dicit dominus: Ve vobis scribe et pharisei qui circuitis mare et
aridam ut faciatis unum proselitum et cum fuerit factus facitis eum fi-
lium gehenne duplo quam vos. Quod proposito nostro competere efficitur
cum sint inductores iuvenum filii diaboli. Primo quidem quia male inducunt
scilicet contra prohibitionem ecclesie; secundo et quia malo exeunt apostatando et qui
eos inducunt vindictam divine maledictionis incurrunt. Item hoc
videtur contra consilium predicatoris. Dicit enim 1 Joh. 4: Nolite omni spiritui credere
sed probate spiritus si ex deo sint. Tamen non [illegible] hoc autem non videtur esse adeo ut clerus
religionem ingrediatur cum frequenter exeat post ingressum. Dicit enim
Act. 5: Si est ex hominibus consilium hoc et opus dissolvetur, si vero ex deo est
consilium non poteritis dissolvere eos. Ergo videtur quod contra deum faciat qui eos
inducunt. Sed contra utique potest se obligare dyabolo potest et se obligare deo.
Sed pueri possunt se obligare dyabolo peccando ut dicitur extra de delictis
puerorum c. pueris. Ergo et possunt se obligare voto vel iuramento
ad serviendum deo in religione. Praeterea 20 q. 1 dicitur quod firma esse incipit
professio ex quo adulta etas iam esse incepit et que solet apta
nuptiis deputari. Ergo possunt et in tali etate aliqui obligari ad
[R°] religionem voto vel iuramento. Respondeo dicendum quod humani actus propter
diversas causas uniformiter iudicium habere non possunt, nec tamen si contingit ad
aliquo casu esse malum propter hoc est iudicandum esse simpliciter illicitum.
Possibile enim contingere aliquos casus in quo aliquem adolescentem ad religionem
obligare vel et recipere illicitum esset puta si constaret vel probabiliter
crederetur de eius inconstantia si vel quod ad esset huius quod diligenter con-
sideratur in religionibus bene institutis. Dicere autem quod malum est recipere
adolescentes ad religionem est contra id quod super id Exo. 5: Quare moy-
ses et aaron sollicitatis populum ab operibus suis. Dicit glo. Origenis:
Hodie si quis moyses et aaron, id est prophete et sacerdotes, sermo animam
sollicitet ad servitium dei exire de seculo renuntiare omnibus que
possides, attende legi et verbo dei continue audies inimicos et amicos
pharaonis dicentes: Vide quomodo seducuntur homines et pervertuntur adolescentes.
Et precipue hec erant tunc verba pharaonis et nunc amici eius loquuntur.
Est enim contra Christi preceptum. Dicit enim Mat. 19 quod oblati sunt ei parvuli ut
manus eis imponeret et oraret. Discipuli autem increpabant eos.
Ihesus autem ait eis: Sinite parvulos et nolite prohibere eos venire ad me.
Quod exponens Aug. super Mat. dicit quod discipuli Ihesu [illegible] distant
verum iuste reprehendunt eos qui pueros et infantes offerunt. Primo

Dub at horta disti ob suos codescede utilit puero/ hoc
itaqz attende do'ng ne p estimacom sapic excellentor
cotepnamq q magni pusillos ecte phibentes pueros ve
nire ad ihm/ Si tn pueri i tm ecent iuuenes ut nodu usu
rois hrent illicitu eet eos ad religiom attrahe absqz
cossn putu ut dr xx q i c. Addidisti/ Et monachi et quiqz
putu ut infancie anis a putib monastio tradi put. h hc io
z pueri i infatie anis a putibz monastio tradi put. 3 hc io
z pueri i infatie anis a putibz monastio tradi put. ß hc io
dtm est qz pueri quousqz ad annos discretois puenint
st h ius nale i ptate putu. Vn sicut inuitis putibz no st
infidelium filij ad bapm rapiendi ita z no st religioi appli
candi. iam no usu roois p q qm hrent p lim arm hnt sui
ipis ptate i hijs q ad aie sptat salm/ Vn inuitis putibz put
z ad bapm z ad religiom induci/ De no tt putu i infancia
ad bapm recipium ex ordinacoe aplorum vt dyo d ult ca.
et yer/ vt i rebz diuis pueri nutriant z no heant alia
intam diua cotemplatc ut eadem voci i infatie anis monastijs
pueri a putibz offerunt ut dtm est/ Sz qz i hoc addr de obli-
gacoe iuramti z voti ne hc veneat indiscussu cosidan oz
q sz diusa codicom iuuenum e i talibz pcedendum/ Si em
ecent a deo firmi q no timent a religiois pposito resilie
no eet necm eos iurato ul voto obligare z sir si ecent ado
mobiles q z nc credent iurato ul p voto posse firmari
Sz qz ut plurim q q simpr pposito de facili mutant.
obligacom at voti ul iuramti omis obsuat/ Vn cu voto
ul iuramto ad forge melioris vite obligan magis bn firm
eis psta/ Vn Augn dt i ep ad armam z paulim No te
vouisse peniteat ymo gaudeat no licere q cu tuo detrimeto
licuisset. ffelix e necitas q i meliora copellit/ Ad pm go dd
q Innoc i quibusda lris ad religiosos diuis q incipiunt No
som i fauore/ sic dt vos f de firmi uroz cosilio i vtute obie
sub pena excomunicacois auct putum districtus inhibemq ne
an annu pbois elapsu qui e maxe i subsidiu fragilitatis huae
regulari institutu quaeque ad pfessionem uni ordinis sue
ad abrenunciacoz sti seculi faciendam recipe psumatis/ Ez aut ad
pbacom no recipiant iuuenes ul q voto ul iuramento
no obligent ad intrandum sine prudicio tpis z pbonis unqum
inuenis pbitum/ Ad 2m dd q ltima etas indicat tpe pubertatis
ut pz p cam inductum/ tunc em maxime incipit ho lim usu ros
hre de hijs q ptinet ad sua salm/ Est at scam q e dupex
necitas q excludit voti s necitas coactois h aa q ex voluntaria
obligacoe cam z voti no excludit z hq e obligaco iurati ul voti

Ultimo qz pueri
usqz annos
pubertatis in
religione rapi
no put ipsi de
ipsorum parte

.1.

.2.

viii p coactionē nō ē attrahēdi hoīes ut ad fidē ut ad re-
ligionē s3 voto ut iuramento ad hoc eos obligare nō phibet.
Et de hac intēte Aug⁹ dicit felix necessitas que ī meliora co-
X pellit. Et p hoc pz solo ad 8m. Ad 8m dicēdū q ī rebus volū-
tarijs sicut ī naturalibus nō ē iudicandū facile q cōtingit ī paucioribus
s3 q cōtingat ut ī pluribus. plures aūt intrantes remanent ut
7 experimēto p3 quā exeant. Ad 7m dicēdū q cū dicitur nō sūt facienda
bona ut veniat mala. Si hoc ut teneat taliter est oīo verū.
pt aūt enim si quis ea intentione aliquē ad introitū religionis
induceret ut ꝑmoueret apostatare etc. Si nō hoc ut teneat occasionaliter
ut consentire sic ab omnibus bonis eēt abstinendū. Exemplū nō sūt
aliqua hūana bona ex quibus occasionaliter nō possit sequi aliqua mala
ut dicitur Eccl. xi⁰. Qui obseruat ventū nō seminat. et qui cō-
siderat nubes nūquā metet. Tunc aūt solū aliquod bonū eēt
ꝑmittendū ꝓpter quod malū quā malū quod eēt multo maius
quā bonū et frequentius accideret. Deus aūt nō ꝑmisit eligi
xii discipulos ex quibus vnus erat futurus dyabolus. ut habetur Jo. vi⁰.
Et apostoli ꝑmiserunt eligi vii dyacones ꝓpter nicolaū qui ex
6 eis periit. Multo ergo magis religiosi debent ꝑmittere multorum salutem
ꝓpter paucos qui apostatare inueniuntur. Ad 6m dicēdū q illi q
obligati iuramento ut voto religionē intrant nō fiunt q phibiti
erant ut dictum est. vnde ex hoc q intrant nō efficiuntur gehenne
filij s3 filij vite eterne quam deus ꝓmittit anteis. 19. relinquentibus
temporalia ꝓpter ipsum. Sed ex hoc q exeunt post ꝓfessionē efficiuntur
gehenne filij. s3 hoc nō ꝓiudicat recipientibus eos n coram mali
exēplo sūt ꝑuersi. vnde sigūt deus dicit. ffacitis eū filium gehenne
4 duplo quā vos. Quia ut dicit Cris. malorum magistrorum ꝓuocatus
exēplo fiebat peyor magistro. Ad am dicēdū q verbum illud sapit mani-
cheorum heresim qui hac vom ad duas creaturas tōtales ad-
ducunt. Primo quidem ad hoc q omnia corporalia nō sūt a deo. Si enim
inquiunt a deo eēnt nō dissoluerentur. 2⁰ ad hoc q caritas semel
habita nūquā amittatur. 3⁰ ad hoc q caritas et ita qui perit nūquā
nūquā gratiam habuit. Si enim inquiunt gratiam habuisset hoc fuisset opus
dei et ita dissolutum nō fuisset. q et hic videtur intendit ut s. si ab
nō ꝑseuerat ī religione q opus intrandi religionē a deo nō fuit.
Nō enim pt eē ut dei ꝓuidentia fallatur. Est ī sciendū q verba ista
nō dicuntur ad ostendendū q ista q sūt a deo ī ꝑpetuum maneat et corpora
nō ꝑcunt s3 ad ostendendū infallibilitatem diuine ꝓuidentie. vnde signat
+ nō n pt eē ut dei ꝓuidentia fallatur.
nō dicit opus dei indissolubile s3 consilium. sic ergo diuina ꝓuidentia
quandā dat donum gratie ad presentem iustitiam et tamen nō dat eis
donum ꝑseuerantie ut pz p Aug⁹ ī libro de bono ꝑseuerantie.

12 Ad 3m sic ꝓceditur. videtur q illi qui obligati sūt voto ut iuramento
ad introitū religionis nō teneantur intrare statim sed aliquo
interuallo temporis

3m

Sz dns no impedebat nimis hoib; s; hc relinqbat eorz libe
voti. vn dicebat, ut hr mt 19. Si uis ad uita ingredi srua ma^ta
Et itm. Si uis pfetus ee vade et vende oia q hs et da paupib;
Et ap9 j ad Cor vij. De virginib; pcepm dni no heo osiliu
at do / go nr q no ex necitate tenea religionem intre pr iura^tu
ul votu, p^t ng pt iura^to ul voto obligari ad ad i quo detri
mentu pfectois paciat, Sz p^t hc q aliqui religionem intrant
pfectois detrimentu paciunt / Impeditur enim p religiois obs
uancia a visitacoe infirmorz et collacoe elemosinarz et alijs opib;
pietatis / i q summa pars religiois consistit ut Ambros dt. sup. j
j thy v. pietas ad omnia utilis e, go illi qui iurant ul
vouent religionem intre no tenentur / p^t p^s dt in^o de uita conte
platiua. Sic abstinere ul ieiunare debemus ut nos ieiunadi ul
abstinendi subdamus, Sz illi qui sunt i religioe voti ul obie
abstinent ul ieiunant, go minus merent, no go ad religiois sta
tum aliqs iuramento ul voto obligari pt / p^t ra uti e ee diffic
bonum / s; difficilius e bm viuere i sclo qm i religioe, go magis e
virtuosum no go ad statum religiois aliqs iura^t ul voto obligari
pt, p^t quis utilitas pfunda e bono puata, Sz p^t hc q aliqs
religionem intrat derelinqt quam utilitatem / Si enim oms religionem
intrarent no erunt qui plebium cura agerent et ita ppls sine rec
toribus remanet go melius faret si no intrat religionem q si intraret
Sz e q dr i ps Vouete et reddite dno deo nro Vbi dt glo
q vouere voti consulir s; pq voti emissionem reddio voti exigitur
Itm Eccl v dt. Si qd vouisti deo ne moreris reddere Displicet
enim deo infidelis et stulta promissio / melius est enim deo no vouere
quam vota promissa no reddere / p^t Augus dt i ep ad armam et
paulinam Qa ia vouisti ia te astrinxisti aliud e facere no lz pus
quam eres voti reus [illegible] sit q eres inferior quamuis no sit gda
libertas q fit ut no dea q ia lucro reddis / Rn dicendum q dicere q
illi qui voto ul iura^to se obligauit ad introitum religionem no
tenea hereticum e. Quicumqz enim dt no ee peccatum id q e q
pceptum di hereticus iudicandus sit hereticus iudicare quicumqz diceret
q fornicacio simplex no sit peccatum mortale / Est enim q hc pceptum
No mechaberis ut sci exponunt / Sz at excellenciora pcepta pe
table q ordinantur ad dileccioz dei sunt quicumqz dt q sine pecto
pterm possit ad ptinens ad pcepta pe table e magis hereticus
cu at impleco voti ptineat ad latria magis tu e q quicumqz dt
votum no ee implendum lo q pceptum pe table qd e No assumes
nomen dei tui inuanum. Vn magis e hereticus quicumqz hc dt ul forte di
cat q intrare religionem sit illicitum. Iuramenta enim ul vota facta
de rebus illicitis no sunt obligatoria sed ysidorus i mal promissis rescide
fidem

quia / per / Ro
est manifeste
De cultu latrie soli deo exhibendo ... docet ... implend ... latrie ... pceptum pe table qd est

Sed hoc etiam est hereticum dicere quod non sit licitum intrare religionem. Est enim
expresse contra Christi consilia. Unde Gennadius dicit quod ille qui est obligatus voto
vel iuramento ad intrandum religionem potest absque peccato in seculo remanere
1 est manifeste hereticus si tamen in hoc pertinaciter perseveret. Ad primum ergo dicendum
quod necessitas voti vel iuramenti non excludit voluntatem ut dictum est.
Sicut enim qui ex lege quis obligatur ad servandum dei precepta que tamen
voluntarie servat. Unde et dominus dicit Si vis ad vitam ingredi serva
mandata. Sic ille qui emisit iuramentum vel votum obligatur ex
quadam privata obligatione et tamen voluntarie implet iuramentum vel
votum. Ita tamen quod iuramentum vel votum licitum est ei facere vel non facere.
Unde dominus dicit Si vis perfectus esse. Et paulus de virginitate consilium
2 dat. Sed postquam iuramentum vel votum emissum non est impletum. Ad secundum
dicendum quod illud vero continet heresim damnatam scilicet quod melius sit in seculo
remanere et operibus pietatis vacare quam religionem intrare. Continetur enim
inter errores Vigilantii contra quem Ieronimus scribens dicit Iste venenum
perfidie contra catholice fidei immiscens conatur impedire virginitatem odisse
pudiciciam in convivio secularium contra sanctorum ieiunia declamare et
postmodum contra similes alios a vigilantio propositos disputans
venit ad istum articulum dicens Cum autem asserit eos melius facere qui
utuntur rebus suis et paulatim fructus possessionum pauperibus divi-
dunt quam illos qui possessionibus venundatis simul omnia largiuntur.
Non quidem a me eis sed a deo respondetur. Si vis perfectus esse vade et vende
omnia que habes et da pauperibus et veni et sequere me. Iste gradum
tu laudas secundus vel tertius gradus est. quem et nos recipimus dum
sciamus secundis prima et tertiis secunda preferenda. Et ideo in libro de ecclesiasticis dogmatibus
cum aliis erroribus et ille damnatur cum dicitur Bonum est facultates cum dispensatione
pauperibus erogare, melius est pro intentione sequendi dominum insimul donare
et absolutum sollicitudine egere cum Christo. Nec solum status religionis preferendus ato solitudine
elemosinis quas quis facit in seculo sed etiam virginitati in seculo observate. Dicit
enim Augustinus in libro de virginitate Nemo quantum puto ausus fuerit virginitatem
3 preferre monasterio. Ad tertium dicendum quod id quod fit ex voto laudabilius et magis
meritorium est quam si fiat sine voto. Quod ex hoc patet quia omnis actus de se
tanto est magis laudabilis et meritorius quanto ex digniori virtute procedit.
Sicut opus iustitie si fiat ex caritate laudabilius est quam ex alia virtute.
Sicut enim qui ieiunat absque voto facit actum virtutis que est abstinentie.
Ille autem qui ieiunat implens votum abstinentie facit ex ~~alia~~ actum + quod cum +latrie
ordinat nos ad deum est nobilior virtus quam abstinentia vel quecumque
alia virtus que ordinat nos circa bona creata. Propter quod et Augustinus dicit in
libro de virginitate quia nec virginitas quia virginitas est honoratur sed quia est deo
dicata quam fovet et servat continentia pietatis. Et ergo Prosper dicit
Sic abstinere vel ieiunare debemus ut non nos ieiunando vel
abstinendo necessitati subdamus. Intelligendum est de necessitate coactionis que voluntatem
excludit. Unde subdit Ne iam devoti sed inviti rem non voluntariam faciamus

sio

Necitas at uoti ulimamenti no excludit uo^te^ ut dcm est dicend
e at ultio q si illi qui remanet ex uoto no placet h se remanet
placet tn complecio^r uoti et magis merito^r ceteris parib; qm ille
remanens cui placet et h se remanet quia magis e meritor delectari in
actu latrie qm i actu abstinencie / Ad 3m dcm q duplex e diffi-
cultas Una e ex arduitate opis sicut ussimite s^uae et h^s et t^l
difficultas fac^t ad augmentu meriti / Alia difficultas e ex impe-
dimentis et periculis imminentib; et t^l diffi^tas no fac^t ad aug^m s^e
h ad diminucionem ipius / No em mir ee prudens nec multu adre
bonum nir^t qui pericula no cauet et t^l difficultas ad bn uiuend
imminet i seculo remanentib; / Ad 4m dcm q i^a sunt ro ui-
gilancie heretici ut pz p Ieronimu qui dt i lio vigilanciu No st a
studio suo monachi deterrendi quonius an lingue uipperee morsu
seuissimos paciantur quia argumentans Et dicit si omes se clau-
serit et fugerit i solitudine quis celebrabit ecclesias quis pecatores ad pniam poterit reuoca-
re / et ueritas
h^e em modo si omes essent fatui sapiens ee quis poterit et ueritas
no erit approbanda / Si em omes uirgines fuerint nuptie / nup^)
cie no erunt et peribit humanum genus / Rara e uirtus nec a plurib; appeti-
tur Stultus e c^r hui^s timor cum religionis bonum sit tam difficile et
arduum ut pauci religionem intrent i comparacione multis i seclo
remanent / sicut si quis timet haurire aquam ne fluu^s deficiat. /
Ad 3m sic proceditur Vr q illi qui st i seclo peccatores no st i reli-
gionem admittendi / Co^z em prius exercitandi i opib; perceptoru
quam intre ad impleccionem consiliorum ut de iuueni p^u^e^natur ad
quem mitte ad impletionem consiliorum ut de iuueni ... / Sz
torum ergo no st recipiendi i religionem i quo oz seruare consilia / Sz
u^z ergo dns matheum publicanum ad statum perfectionis uocat^t ut h^r
q e q dns ... acto nra e instructio / go et nos debemus
... Omnis auct^t acto nra e instruccio / ergo et et nos debemus
peccatores qui st i h^c seclo uocare et recipere / Rnd^o dicendum q maxime
utile e peccatorib; ut ad religionem transeant / Peccatorib; ei duo
st nec ad salutem p^o quidem ut de peccatis preteritis pniam agant /
2° ut de cetero a peccatis abstineant / ad utrumq^z at horum maxime
opa^r religio / Primo em status perfectionis pniam ~~religionis~~ q^a n^a satis
facto adequi pt pniam religiosi / qui et se et sua totaliter deo dat
... p^n no pao ... pniam ut religionem intrauerat cum i commutatione
satisfactionis quantacumq^z cuius consulit religionis ingressus ut pz
33 q ta c Admonere ubi papa quendam qui uxorem interfecerat
induat ut ingrediatur monasterium / et humiliatus sub manu abbatis
cuncta conseruet q eis imperantur aliqui iniugit ei grauissimam si elegerit
i seclo remanere / Sic ... peccata plurimum ualet religionis status
Difficile em e q i seclo commanentes a rebus mundi no alliciantur
pp^ra q dt xix h exponit Cum dns dt h^c ee impossibile q s diuites

q diuites | intret

Left margin: Scilicet
Left margin: Impom / potest / hemi
Right margin: x
Right margin: z
Right margin: diuites
Right margin: quis celebrabit ecclesias quis peccatores ad pniam ... poterit ... hominem ... patere ... ...
Right margin: B
Right margin: Coni
Right margin: Ro
Right margin: religionis est status
Right margin: Stephanus
Right margin: pniam

per amorem intraret in regnum celorum. Sed quod dives qui habet divitias intret
est valde difficile. Unde et Eccli. 31 dicitur: Beatus dives qui inventus est
sine macula. Et ad huius difficultatis commendationem subdit: Quis
// Gregorius ut — est hic et laudabimus eum. Dicit Gregorius: Sancti viri ut ab illicitis // ut
abstineant, et licita pretermittunt. Unde manifestum est quod non peccant, sed
laudandi sunt qui peccatores ad religionem inducunt. Nam et
dominus dicit de seipso: Non veni vocare iustos sed peccatores ad penitentiam.
Ad id ergo quod in contrarium dicitur dicendum quod verbum illud procedit contra doctrine
evangelice et contra verum philosophie. Contra doctrinam quidem evangelicam quia consilia
evangelica ad hoc dantur ut per ea homo facilius salutem consequatur. Unde
status secularium periculosior dicitur esse quam status religiosorum. Stultum
ergo est dicere quod aliquis qui debilior est propter peccata que commisit non
sit ad securiorem viam fugiendum. Est etiam contra doctrinam philosophi que
docet illos qui sunt ad unam partem inclinati in contrarium debere reflecti, sicut
faciunt illi qui tortuosa lignorum tollunt in contrarium dirigunt.
19. Ad duodecimum dicendum videtur quod quis absque peccato possit aliquem iuramento
Vo — Restringere ad hoc quod religionem non intraret. Quod enim licitum est
fieri licitum est iurare. Sed licitum est alicui seculari quod numquam religionem
intraret. Ergo licite potest hoc iurare quare talia iuramenta aliquem astringens
non peccat quia non facit eum iurare ad illicitum. Sed contra propositum intrandi
religionem a spiritu sancto est, 19 q. 2 c. Due. Sed resistere instinctui
spiritus sancti grave peccatum est, de quo beatus Stephanus reprehendit iudeos
Act. 7 dicens: Vos semper spiritui sancto resistitis. Ergo ille qui aliquem iuramento
Ro — astringit ad non intrandum religionem graviter peccat. Respondeo dicendum quod
sicut supra dictum est. In actibus humanis non est ad simpliciter iudicandum
licitum vel illicitum propter id quod accidit in aliquo particulari casu, sed propter id quod
est in pluribus, sicut et in rebus naturalibus consideratur quod in pluribus contingit.
Licet autem in aliquo casu absque peccato aliquis possit astringere aliquem iuramento ad hoc
puta — quod religionem non intraret, puta si esset in matrimonio ligatus et vellet absque
consensu uxoris religionem intrare vel in similibus casibus, simpliciter autem loquendo
inducere aliquem ad iurandum quod religionem non intraret grave est peccatum.
Si enim vellet aliquis religionem intrare et immineret opportunitas temporis
et omnes alie circumstantie convenirent graviter peccaret qui eum aliquis
ab ingressu religionis prohiberet. Unde dominus dicit Matth. 23: Ve vobis phariseis
dicens: Ve vobis pharisei qui nec ipsi intratis in regnum celorum nec alios
intrare sinitis. Cum autem aliquis aliquem iurare facit quod religionem non
intraret, impedit eum quantum in se est ab ingressu religionis secundum quodcumque
tempus et secundum quamcumque circumstantiam opportunam, quia in universali includuntur
| — omnia particularia. Unde manifestum est quod graviter peccat. Ad id vero quod in
contrarium obicitur dicendum quod quamvis licitum sit ab aliquo bono opere abstinere
tamen illicitum est vel sibi vel alius impedimentum apponere quo minus in bonum
opus procedere possit; sicut licitum est non dare elemosinam huic pauperi
illicitum tamen est se vel alium iuramento astringere ad hoc quod alicui elemosinam non det.

Cuius vero est pmittere actum virtutis pt ab absq peccato eo q precepta affirmativa q sunt de actibus virtutum non obligat ad semper. Sz impeditum alicui (alicui)
appone bonis opibus dirite virtuti contrarium. Et ideo cadit sub prohibitione
precepti negativi q obligat ad semper. Vn omnia talia invamenta sunt illicita.
nec sunt observanda. sz illi qui hec iuvant iurando puniri sunt. Quia
invamentum hominem obligare non pt contra caritatem dei et proximi.
Vn quamvis licitum sit aliam religionem non intrare. illicitum tamen
est impedimentum iuramento apponere s vel alius. Est enim contra perfectionem vite
et contra consilium xpi. De hiis q competunt in religione existentibus
Deinde questa sunt tria. Primo utrum religiosi qui nichil habent in
proprio vel qui possit elemosinam facere de hiis q sunt in elemosinam data.
2o utrum aliquis in religione existens facere prem suum contra utilitatem ope
primi posset exire absq licentia prelati sui ut subveniat patri. 3o utrum
status religionis sit perfectior quam status sacerdotum parochialium et
archidyaconorum. Videtur q religiosi qui nichil habent in proprio vel qui
Ad primum sic proceditur. non possunt elemosinam facere que eis proficiat.
Nobis enim proficiat elemosina facienti nisi debito modo fiat. sz tales
religiosi non possunt elemosinam debito modo facere. dz enim elemosina de proprio
fieri. sicut dicitur thob. iiijo. Si multum tibi fuerit habundanter tribue. si autem modicum
fuerit id ipsum libenter impertiri stude. Tales ergo religiosi qui nichil suum
habent nec in proprio nec in communi non possunt elemosinam facere q eis proficiat. sz si
quam elemosinam de elemosinis sibi factis faciunt eis proficiat alicuius elemosinam
perceperunt. Sz contra mensura opera elemosinarum largitio plurimum invenitur
fructuosa. Dicitur enim dan. v. peccata tua elemosinis redime. Si ergo
religiosi elemosinas facere non possunt q eis proficiat. esset peior conditio
religiosis quam aliis et in spiritualibus bonis. Dicendum q religiosi quamvis
habere non possunt tamen aliquis vim dispensationis habere sive de fructibus possessionum
quarum sive et de elemosinis ptiis eis collatis. hoc refert quantum ad
propositum pertinet utrum huiusmodi dispensationem habeat auctoritate sui ordinis
vel auctoritate alicuius superioris prelati. Hiis enim quibus dispensatio commissa est
possunt meritorie elemosinam facere de bonis quorum dispensatio eis con
mittitur si q eis committitur. Et huiusmodi elemosina meritoria est et eis qui mi
nistrum exercent. et illis quorum usibus huiusmodi res deputate non sunt.
Si non aliquis religiosus sit cui non sit huiusmodi dispensatio commissa
ei non licet elemosinam facere. Et per hoc patet responsio ad obiecta.
Ad 2m sic proceditur. Videtur q religiosus si indigeat patrem suum et
matrem necesse est absq prelati sui licentia possit claustrum exire
ad subveniendum patri. Non enim permittendum est mandatum dei propter tradi
tiones hominum. Vn dicitur matth. xv. q quosdam dicit irritum fecistis mandatum
dei propter traditiones vestras. Sz ad subveniendum parentibus homo astringitur
per hoc preceptum domini honora patrem tuum et matrem tuam. In quo quidem honore
intelligitur necessitatis subventio. Ergo videtur q obstantibus religionis observantiis

alicui
ff.
Con
videtur
i. q dicitur ob
sunt dicta
S̄K
commissa
dispensatio
non commissa
16
Con

Sed quia dicitur alibi opus elemosinarum largitas plurium invenitur fructuosa dicitur Danielis iiii peccata tua elemosinis redime

Ieronimus ad Rusticum monachum. Licet pater in limine iaceat licet mater per pectus ubera ostendat per calcatum perge patrem et per calcatam perge matrem siccis oculis ad vexillum crucis evola

quest hominum statuta debeat quis religiosus exire claustrum ad subveniendum parentibus sed propter preceptum dei. Sed quia spiritualia preferenda sunt carnalibus, sed religiosi se obligaverunt ad obsequium spiritualis patris scilicet dei cui magis tenentur secundum illud Hebr. xij quanto magis obtemperabimus patri spirituum et vivemus. Non ergo debent dimittere sui ordinis observancias ut parentibus carnalibus ministrent.

R[esponsio]. Sed notandum quod aliud est dicendum de eo qui nondum religionem intravit et aliud de eo qui iam in religione est professus.

Non professus — potest — Non potest: Ille enim qui nondum religionem intravit si videat parentem suum in magna necessitate cui per aliud modum non possit subvenire non debet religionem intrare sed tenetur parentibus ministrare maxime si absque periculo possit in seculo remanere. Si vero per alium possit suis parentibus ministrare potest si vult religionem intrare. Unde Crisostomus exponens illud Dimitte mortuos sepelire mortuos suos dicit quod malum est abducere hominem a spiritualibus et maxime cum fuerint qui ministerium parentum compleant. Erant enim aliqui qui complere poterant illius funeris sepulturam.

Professus: Postquam vero aliquis in religione professus est mortuus mundo. Unde per spiritualem mortem deo obligatur a curis impedientibus parentibus, sicut et deo obligatur per mortem corporalem et ideo non peccat nec contra preceptum dei agit si in claustro remaneat sub precepto prelati sui parentum ministerio pretermissa. Est enim factus impotens ad reddendum debitum ministerii absque propria culpa, debet tamen quantum potest salva ordinis observantia satagere ut per seculares vel per alium suis parentibus subveniatur si in necessitate fuerint constituti.

1. Ad id vero quod in contrarium obicitur dicendum quod religiosus tenetur ad implendum id quod ad religionem pertinet non solum ex traditione humana sed et ex precepto divino. Obligatur enim ex voto emisso ad obediendum prelatis suis. Impletio autem voti cadit sub precepto divino. ergo etc.

·Xm· Ad xm sic proceditur. Videtur quod presbiteri parochiales et archidiaconi sint maioris perfectionis quam religiosi. Dicit enim Crisostomus in suo dyalogo

Con[tra]: Si talem mihi aliquem adducas monachum qualem ut sic exaggerando dicam helyas fuit. Non tamen illi comparandus est qui traditus est populis et multorum peccata ferre compulsus immobilis perseveravit et fortis. Et parum post dicit Si quis mihi proponeret optionem ubi mallem placere in officio sacerdotali an in solitudine monachorum sine comparatione eligerem id quod prius dixi. nec cessavi laudans et beatos predicans eos qui officium ecclesie bene ministrare potuerunt et quos laudabam tunc et beatos predicabam

bam: non utique refugerem si ydoneum me ad hoc gubernaculum viderem. Et in sequenti capitulo post modicum dicit. Bonum inquam ammonuisti dulcissime istorum enim in speculacionem nunc recordabor cum de sacerdotio fit sermo. Verum si quis bene conversacionem multorum potest imperturbatum. si vero multorum plene sciret et continue splendere et illa monachorum bona incorrupta bona et incorrupta servare omnibus est preferendus. Ergo quia omnibus videtur quod presbiteri parochiales

prefert

et archidyaconi sibi iniuncta esse regant sunt omnibus et religiosis p-
ferendi. pro Clericus in eodem li. dicit. Si quis bene administrato sacerdotio illis
preponitur qui mortales sudores consolat eos tamen distale repetens quoniam
ut priuatum et [illegible] regere. Sed multum et bene regere officium quod reguntur
pre priuate. ergo multo magis est quod sacerdos parochialis uel ar-
chidyaconus bene se habeat in suo officio quam religiosus in suo. pro episcopi sunt in
statu perfectionis quam religiosi alioquin non liceret de religione ad episcopatum
transire. sed presbiteri parochiales et archidyaconi similiores sunt episcopis quam
religiosi quia sicut episcopus habet curam animarum in suo episcopatu. Ita parochiales
et archidyaconi in suo archidyaconatu ergo parochiales et presbiteri sunt magis in statu
perfectionis quam religiosi. pro bonum publicum preferendum est bono priuato. Et
uita actiua est magis fructuosa quam contemplatiua, et nullum sacrificium
est deo acceptius quam zelus animarum. Sed archidyaconi et presbiteri intendunt
utilius quam multitudinis zelo salutis animarum in actiua uita fructuosius
ergo preferendi sunt religiosis qui saluti proprie student in uita contemplatiua
deo similiores. pro autem amplius a deo commissum est magis necesse sibi ad
ministret. sed sacerdoti et archidyacono amplius commissum est. quia plura ab eo
requiruntur in iudicio ergo bene administrando amplius meretur. Sed contra est quod dicitur
xix q. ii. c. Due. Si quis in ecclesia sua sub episcopo populum regat et secu-
lariter uiuit afflatus spiritu sancto in aliquo monasterio uel regulari canonica
saluare se uoluerit quia lege priuata ducitur nulla ratio exigit ut publica co-
stringatur. Sed lex priuata que est lex spiritus sancti ut ibi subditur magis
ducet hominem ascensiones in corde suo disponere ut in ps. dicitur. ergo sta-
tus religiosorum est perfectior quam status presbiterorum. Responsio dicendum quod perfectio
spiritualis uite ex caritate pensanda est qua quanto quis caret spiritualiter nihil est
ut dicitur i. ad Cor. xiii. Ab eius autem perfectione semper abest dicitur esse perfectus.
Unde dicitur ad Col. iii. Super omnia caritatem habete que est uinculum perfectionis.
Amor enim uim transformatiuam habet quod amans in amatum quodammodo
transfert. Unde dicit dyonisius x c. de di. no. Est autem extasim faciens
diuinus amor non sinens sui ipsorum amantes esse sed amatorum. Caritas ergo
totum et perfectum est idem ut dicitur in iii. phisicorum. Ille perfectam caritatem habet qui totum
in deum per amorem transfert se ipsum et sua omnia postponens propter deum.
Unde augustinus dicit xiiii. de ci. dei quod sicut ciuitatem babilonis facit amor sui
usque ad contemptum dei. Ita ciuitatem dei facit amor dei usque ad contemptum
sui. Et in li. lxxxiii q. dicit quod perfectio caritatis est nulla cupiditas. Gregorius
et super eze. quod cum quis aliquid suum deo uouet et aliud non uouet sacrificium est.
cum uero omne quod habet omne quod sapit omnipotenti deo uouet holocau-
stum est et latina lingua dicitur incensum. Cuiuscumque ergo mens sic caritatis
intus ut se ipsum et omnia contempnat propter deum sicut apostolus ad phil. iii.
Que michi fuerunt lucra arbitratus sum ut stercora ut christum lucrifaciam.
Iste est perfectus siue sit religiosus siue secularis siue laycus et in matrimonio
iunctus. Abraham enim matrimonio erat iunctus et diues cui dominus dicit gen. xvii.

perfectio spiritualis uite consistit in caritate

omne quod uiuit omne quod sapit

Nota quod aliqui sunt perfecti qui non sunt in statu perfectionis et aliqui
sunt in statu perfectionis et non sunt perfecti / [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] sunt non [illegible] et aliqui [illegible] ad quod se non obligaverunt [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] Nolo [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et non [illegible]

Nota

Perfectus.

Statu perfectionis

Ambula coram me et esto pfectus. Sz q2 hc est difficile Eccli. 31 Quis
est iste et laudabimus eu Beatus dives qui inventus est sine macula et post aurum non abijt / et post
pecunia subditur. qui probatus est in eo et perfectus inventus est. Sz advertendum
q aliud e ee pfcm et aliud ee i statu pfccois. Sut etem aliqui i
statu pfccois qui nondum st pfci sed intendit et pcedere. Sut et
aliqui pfci qui i statu pfccois no st. Et quamvis status pfccois
multa faciat ut virtutes et firmitate et si qua st talia / tn dicit
aliquos ee i statu pfccois status accipitur p codicoe sz q libtas
ul suitus dr statis put consuevit dici q error psoe ul condicoe
ul status impedit matrimonium No aut error fortune ul qualitatis ut hc in
dr status 29 q. 1 Si quis i ea ca ul ea status interpellatum fuerit
no p exploratores i. p procures sz p seipsos e agendum. Sic et taliter dicendo
statum ibi ppe i statu pfccois ee dicuntur qui se suitu subiciunt ad
opa pfccois adimplenda / Manifestum e aut q suitus libertati oppo-
nitur libtas aut faciendi quedam p votu tolli q2 votum est vovere / ut it e
reddere ut tr. Deutronomium. Sz qui se ad aliquod voto obligat in quantum non
se subiciat quodammodo se constituit suum libertate se privando. Sz quod
ex ab se voto obliget ad aliquod pticulare opus implendum consti-
tuit se quodammodo suum no simpliciter sz secundum quid vel illud ad quod se obligat.
Si vo simpliciter p votum totum vitam suam dedicet deo ad implendo
ea que st opa pfccois ppe dicitur seipsum simpliciter suum constituit.
Unde ppe hc ponit i statu pfccois / unde et totum se deo vovendo holo-
caustum offerre dicitur ut gregorius dicit hc aut modo obligant totum vitam
suam ad ea que st pfccois / Epi i sua consecracoe pfessionem quandam
faciunt qua obligant ad cura gregis suscepti sz id q ad epo ul
donum etiam fidei apprehendit vita eterna i qua notatus est et con-
fessus bona confessionem coram multis testibus ul i ordinacoe ul i
pfessione ut glo. dicit. Religiosi et i sua pfessione totum vitam suam obligant
deo ad ea q st pfccois. Unde et ubique suum dicunt. Dicit enim 2 ad Corin-
thios iiij. No enim pdicamus nosmetipsos sz Ihm Xpm Nos aut suos nos
ppe Ihm quod ptinet ad epos. Religiosi et sui ul famuli noiantur
ut dicit dyos. vi. ca. ecclesiastice ierarchie. Et io tam religiosi quam epi st
i statu pfccois, unde et utrisque i assumpcoe hius status solempnis benediccio
adhibetur / ut pz p dyo. v. et vi. ca. ecclesiastice ierarchie / Archidyaconi aut
ul presbiteri no obligant voto totam vitam suam ad id q cura gregis
requirit. Unde nc i eorum institucoe aliqua eis benediccio adhibetur. que
exhibetur monachis ppe pfccoem assumpta ut dicit dyo. vi. ca. ecclesiastice ierarchie.
Et io ex hc q committitur eis cura parochie ul archidyaconatus
constituunt quidem i aliquo officio no aut assumuntur ad statum pfccois
aliquin coruit apostate dimittendo parochias et prebendas sine cau-
sa cathedralis ecclesie accedendo / Neque enim a statu pfccois discedere pt
nisi moriendo pcedendo ul apostatando / et inde e q dyo. i ecclesiastica ierarchia pfccoem
attribuit solis epis quasi pfccoribus et monachis quasi pfcis. Illuminare autem attribuit
presbiteris tamquam illuminatoribus p sacramentorum administracoem et sacerdotibus tamquam illuminandis.

liber

dedi

purgatorium non dyaconibus tamen purgatoribus / et ordini immundorum
tamen purgandis / Ad primum ergo dicendum quod ad omnes illas quibus auctoritates
bitur videri posset quod loquitur de sacerdote parochiali sed de episcopo qui
antonomatice sacerdos dicitur quia summus sacerdos / et hic modus loquendi est
plurimum consuetus ut sacerdotes episcopi nominentur et per hoc responsio iuri congrue
secundum intentionem operis in quo Crisostomus Basilium consolatur de sua promocione
utique enim erat in episcopum electus // Ut tamen pertineatur ad singula videamus
Ad primum dicendum quod si quis considerat verborum circumstantias vel ad propositum
faciunt / permittit enim si illi qui in secreto habitat vel multorum sermonibus
non moventur dicit quidem est laude patria non tamen ydoneum argumentum
artis tum non sunt in mediis fluctibus et de tempestate liberare potest
tunc iusto testimonio peritiam gubernatoris ab omnibus perpendet et tunc con
cluditur ita / et similiter si aliquem talem adducatis monachum ut sagi
tatorum dicitur Helyas fuit qui diu solus est si non perturbatur
nec grave peccat / quippe quia non habet quibus stimuletur atque exasperetur
non tamen illi comparandus est qui traditus populis et multorum peccata
ferre compulsus immotus perseverat et fortis / quia sic in tranquillitate sicut in
tempestate gubernavit seipsum. Ubi manifestum est quod comparat statum
statui sed imperfectibiliter imperfectibili / Cum enim monachus in claustro ha
bitans non peccat non ita est evidens argumentum virtutis sicut si presbiter vel episcopus
vel quicumque rector populi in mediis perturbationibus abstinet a peccato /
Sicut non est argumentum tante industrie si gubernator absque periculo na
vigat in mari tranquillo ac si navigaret in mari tempestuoso
et tamen ad industriam naute pertinet ut mare tempestuosum devi
tet / Sic igitur ex premissis verbis vel aliis ostendi potest non quod periculosior est status
huius curati aliorum quam monachi et quod in maiori periculo inoccente se habeat
maioris virtutis argumentum est Unde maior virtus requiritur ad hoc quod quis conservet
se a peccato immunem inter populos quam in religione sed maioris virtutis
est vitare pericula religionis intrando quam pericula non vitare quanto
enim quis magis amat suam salutem tanto magis sue salutis vitare
pericula. Et per hoc patet responsio ad secundum Non enim dicit quod mallet esse in
officio sacerdotum quam in solitudine monachorum sed quod mallet placere
quis in / quilibet enim sapiens magis vellet habere tantam virtutem per quam
posset esse in periculis securus existere quam talem virtutem qua posset ex
pericula salvari sed quia presumptuosum erat ab tale virtutem se habere
presumat per quam possit et inter pericula esse tutus virtuosus erat quod se
ex periculo ponat unde ipse subdit Et laudabam tanto studio
et bonum putabam sic officium administrare non ut habent defugien
sed ut ydoneum ad eius gubernationem me inde unde perpendet ergo refugiebat
gerebat / et sic patet responsio ad tertium Si quis enim in confusione multorum potest
post imperturbatum illum nitorem plene servare et continere splendorem et
alia monachorum bona incorrupta et inconcussa servare omnibus prefundere
maioris enim virtutis indiget ut premittitur ab perfectum consuetudinem et inter pericula
consummet /

perituri quod si etiam extra pericula

quia tantam virtutem per quam in dono certo sibi supponebat aptam habere /

naturam

equalis

non

Sed tu parum amas puritatem suam quicumque qui puritatis pericula non evitat
maxime quae difficillimum est et rarissimum quomodo puritatem servare sicut
maxima puritas fuit beatae agnetis quae et in lupanari posita virginalem
puritatem servavit et tu quantumque puritatis amator eras numquam in lupanari
hac sua virtute omnes elegisses sed quanto magis puram mentem habebat
tanto magis lupanaria propria voluntate vitasset. Et simile est in omnibus
talibus. Ad quartum dicendum quod ducitas id non pertinet ad perfectam vitam sed
ad ordinem dignitatis. Sicut enim privatus distat a rege, sic
non habens prelationem ad habentem. hoc enim quaeritur an sit maior dignitate
prelationis habens curam animarum non habente. Ad quintum dicendum quod idem videtur
de episcopis et plebanis. Nam episcopi principaliter populi curam habent. plebani autem
et archidiaconi sunt subministratores et coadiutores eorum. Unde dicitur xvi q. i
Omnibus presbiteris et dyaconibus et ceteris clericis attendendum ut nihil absque episcopi
proprii licentia agant. Non itaque missas sine suo iussu quisque presbiterorum
in sua parochia agat. Non baptizet nec quicquam absque eius permissione
faciat. Et i ad Cor. xii dicitur in glossa quod opitulatores sunt qui
maioribus ferunt opem ut tytus apostolo vel archidiaconus episcopo. Gubernatores
vero sunt minorum personarum gubernatores ut sunt presbiteri. Unde si quis consideret
hoc modo regimen ecclesie comparatur archidiaconi et plebani ad episcopum
sicut in regimine temporali prepositi et baliui ad regem. Et ideo sicut rex comparatur et
in regno non autem prepositi et baliui, ita et episcopus in ecclesia
non autem prepositi vel plebani et propter hoc episcopatus est ordo comparatione ad
corpus misticum non autem plebanatus vel archidyaconatus sed officium tantum.
Episcopis ergo similes sunt archidiaconi et plebani sicut coadiutores et ministri.
Sed episcopis sunt religiosi similes in perpetua obligatione quae facit statum perfectionis.
Ad sextum dicendum quod aliquando duo opera vel in bono vel in malo possunt ad invicem
comparari. Uno modo secundum genus sicut dicimus continentiam virginalem preeminere in
bono continentiae viduali. In malo vero homicidium furto. Et hoc modo vita
activa est fructuosior quam contemplativa sed contemplativa multo maior est
quam activa ut gregorius dicit in vi moralium. Unde zelus animarum est sacrificium deo
acceptissimum si tamen ordinatus fuerit ut scilicet homo primo habeat caritatem salutis suae
et postea morum aliorum. Alioquin nihil prodest homini si universum mundum lucretur
animae vero suae detrimentum patiatur ut dicitur mt. xvi. Alio modo possunt opera operi
comparari in bono vel in malo non secundum se sed in ordine ad alium actum sicut
abstinentiam preferri in bono sumptioni cibi tamen sumere cibum cum aliquo propter
caritatem preferri abstinentiae et in malo adulterium preferri furto tamen furari
gladium ad occidendum est gravius quam adulterium. Tertio preferri opus operi in
bono vel malo ex voluntate facientis. quod enim per impetum voluntatis fit minus
vel peius iudicatur. Si ergo comparas opera plebani vel archidiaconi operibus
religiosorum tertio comparatione scilicet per impetum voluntatis tunc tantum melius iudicandum est
quia ille qui ex fervenciori caritate opera operatur magis meritoria habet. Si vero operentur
secunda comparatione scilicet in ordine ad aliquid ad quod opus sit opera religiosi sunt in comparabili
comparatione eminenciora operibus archidiaconi vel plebani. Ea enim quae religiosi agunt

3m

ad iam vadit vescimur q totam vitam suam deo devovit. vnde non est pensandum
quid faciat sed magis ad que facienda se devovit et quodammodo comparatur
ad eos qui aliquod finitum bonum opus faciunt sicut infinitum ad finitum.
Qui enim se dat alicui ad faciendum opera que iubet in infinitum
magis se dat ei quam ille qui dat se ei ad aliquod opus faciendum. vnde
supposito quod religiosus secundum consuetudinem sue religionis faciat aliquod opus
quod sit parvum secundum se tamen recipit magnam intencionem ex ordine ad
p[ro]prie obligacionem qua se totum deo dedit. Si non comparantur ipsa opera
secundum se secundum suum modum comparacionis sicut aliqua particularia opera que plebani
faciunt uel archidiaconi sunt maiora aliquibus particularibus operibus que religiosi
faciunt sicut magis est intendere saluti animarum quam tenere
silencium uel aliquid huiusmodi si tamen omnia omnibus comparentur multo
maiora sunt opera religiosorum. Si enim procurare salutem aliorum sit magis
quam intendere solum loquendo in genere tamen non quocumque modo intendere saluti aliorum prefertur ei quod est quocumque modo intendere
de saluti sue. Si enim aliquis totaliter et perfecte intendit sue saluti multo
magis est quam si aliquis multa particularia opera agat ad salutem aliorum
si saluti proprie et si sufficienter non tamen perfecte intendat. Ad aliud dicendum quod quibus
in stare est ad plus et minus. vnde si illius cui plus commissum est tanto
sit melior administracio quanto maius est quod ei committitur absque
dubitacione plus meretur. Si non iste cui minus committitur multo plus facit
quam iste cui magis committitur et si bene faciat tamen aliquid plus meretur. quod
ex verbis humanis apparet. qui enim minus bursarum proficit [i. papret] si plus lucrat
magis debet esse acceptus quanvis ad huiusmodi curam animarum magis sit
commissum quantum ad dignitatem quia tamen religiosi maiora opera faciunt
ut dictum est magis merentur. que pertinent ad laycos et primo de
Ceterum quesitum est de hiis matrimoniis vtrum mulier que post votum
continencie emissum contraxit matrimonium in facie ecclesie possit absque
peccato viro suo carnaliter commisceri. 2o de usura. vtrum aliquis licite
possit retinere id quod acquisivit licitis matrimoniis de pecunia [Vsuraria]
Ad primum sic proceditur. videtur quod mulier que post votum continencie
emissum in facie ecclesie contraxit cum aliquo matrimonium possit ei post matrimonium
absque peccato commisceri. Quod enim fit auctoritate ecclesie caret peccato cum fiat :18:
auctoritate christi secundum id apostoli ij ad Cor ij. Nam et ego quod donavi propter vos donavi [Con]
Et loquitur in persona christi. Sed predicta mulier ex hoc ipso quod in facie ecclesie contraxit
matrimonium ecclesie auctoritate per statutum accepit ad actum matrimonii qui est carnalis
commixtio. ergo non peccat si viro suo carnaliter commisceatur. Sed contra votum continencie
est excellencius quam votum abstinencie. Cum ergo non est dignior ponderacio continencie
quam votum abstinencie peccat mortaliter ut dicitur extra 26. Sed qui facit contra votum abstinencie peccat mortaliter
puta si aliquis frangat ieiunium sexte ferie quod vovit servare in sexta feria
ieiunatum vovisset ergo multo magis ipsa peccat mortaliter si contra votum continencie
emissum alteri per viro carnaliter commisceatur. Respondeo dicendum quod votum continencie [Re]
est duplex scilicet simplex et solempne. Solempne autem votum continencie impedit
matrimonium contrahendum et dirimit iam contractum id est facit ut non sit matrimonium quod contrahitur [Solempne]
post votum solempne.

Simplex continencie
impedit contrahendum
et non dirimit. 10.

simpl.

Dū maritū ē qr pq uotū solempne nō excusat a pctō si qs m'riom
i facie ecc'e de fcō contrahat et carnali copula utat. Uotū uō simplx
impedit quidē m'riom contrahendū nō at dirimit contractū. Nō eī
facit qr m'riom sequens sit nullū. Sz solum m'riom contrahens mortalit' pctat.
M'rio. at contracto mulier nō ht' sui corporis ptātē sz vir et similr
ec°. Ucz at pt alteri denegare qr suū ē. Et ita mulier m'rio iuncta
et si simplx uotū pmisit nō pt denegare viro sui usū. Propterea
pq quā fuit m'riom p carnale copulā consūmatū. Nemo at
faciens quod dz pctat. Unū hic ab omibz dr qr mulier q
pq uotū simplx continentie m'riom contractū carnali cop'la consumat.
iam nō pctat reddendo debitū viro. Sz an pctet exigendo
debitū. Dr quidā dubibz qr et absqz pctō exigere pt ne
intollerabile sit ei m'riom onus. Sz uerius dici videt qr nō pctat reddo.
qr hoc uoti est. Pctat at exigendo qr hoc ē nō q tenet astricta
p obligacōm pcedentis uoti. Huius at diuersitatis rō ē qr uotū so-
lempne ht' pmissiom ex quadā tradicōe. Unū uotū continentie
nō solempnizat' nisi vel p susceptōm ordinis sacri p qm hō
actualit' diuino cultui mancipat' vel p pfessiom ad certā regulā
et susceptōm habitus pfessorū. qr et sit homo actualr mancipat'
ad seruiendū deo i religiōe. Uotū at simplx ht' pmissiom sine
tradicōe. Manifestū ē aūt qr pq quis aliquā rem q erat sue ptatis
alicui uō solum pmisit sz et tradit. nō pt eā ulterius alteri dare
puta equū vel ueste et similia. Et si pq mom alteri donare uoluit
sā dacō nō ualet. Unū pq quis ab p uotū solempne continentie
corpus suū deo nō solum pmisit. Sz et tradit ad celibē uitā agendam
nō pt id ulterius coniugi dare ut sit ex uoti reddere debitū
teneat'. Qui nō pmittit aliquid alicui nondū tamen tradit id. si pq
mom id tradit alteri alteri pmissionis fidē frangit. tamen sā
dacō ualz ita qr ille cui dat' pt re data uti ut uult. Si ergo
psona que p simplx uotū deo corpus suū pmisit ad celibē
uitā ducendā si pq mom corporis sui ptātē tradat coniugi
actualit' p m'riom consumatū pctat quidē frangens uoti fidē
tamen donacō hz robur. hēt i eius corpore ptātē. Unū nō pctat de-
bitū reddens. ~~uz ad utrūqz reddē~~ Ad primū ergo dicendū qr mulier
que emisit uotū continentie contrahens i facie ecc'e accipit ab eccā
auctē ut carnali cop'la utat' qr si ecc'a constaret de uoto emisso
m'riom inhiberet. si at sciret et dispensaret i uoto simplici continentie
auctē aplica. pq dispensacōm nō pctaret mulier exigendo
nec reddendo debitū. Ad 2m dicendū qr ē i contrariū dicendū qr eadem rō ē i
uoto continentie et i uoto abstinentie. Sicut eī psona q pq uotū
simplx continentie emissū sui corporis ptātē coniugi tradit absqz pctō
carnali cop'la uti debitū reddere. Ita qui pq uotū abstinentie
sui corporis ptātē alteri tradit religiom ingrediendo absqz pctō pt renū-
ciare. solum obiam plati et obsuanc' religiōis p qr uotū solempnizat ab
[illegible]
aliis uotis absoluat'.

Und' oportet
v'n·q
n·8c

Ad 3m sic pce. Vr q qq ab de pecunia usuraria lucrq fuit · 19 ·
reddere teneatur. Dicit enim aps ad Roma xj. Si radix sca et · Ca
rami. sz radix hmoi lucri e infecta z usuraria · go totu e infectu
z usurariu · no go pt huiusl lucru retine. Sz q quibz pt tene id
quod licite acquisiuit. sz quod acquirit de pecunia usuraria
aliter licite acquirit · go licite pt retinere. R. no ddm q hg qonib
initas pt apperere si conside r q re usura accipe sit pecum · · R ·
Non e eni pecum solu q e phibitu · sz q e g rotu naturam ut z
ph dt i j. polit. Sed ad eius euidentiam consid q rerum i usu hominu
venientiu queda st quorum usus no e ipius rei consumptio z si totu · Usus non est
grat re deteriorari ut cosuri p usu. ht e p actus sic domus uestis · consumptio ·
z hg. No eni uti ueste no e deble eam nz uti domo e destruere
ipam. z i talibz ad e dare usu rei z ad e dare sbam rei. et pp hoc
qui p accomodacom usus rei alti cocedit no pp hoc dnium rei
transfert. z p hoc z pt uendi usus rei dnio rei manente apud dnum sic
pz i coductione z locacone qui st cotcty liciti. queda no res st · Usus est
quaru usus n e aliud qm consumatio ipaz. sicut pecunia qua · consumptio
uti expedo. vinu quo uti bibendo z eius hg. i quius uti re n
e ad qm consume ipam. z io i talibz qui cocedit rei usu p mu
tuu transfert z rei dnium. Cu ergo usus tl no e separatur ab ipa re
quicumqz uendit usu talium rerum recipiendo sibi obligacoz ad
sorte reddenda manifestu e q id uendit bis q e g nature iusti. 3
z io exigere usuram e sz se iniustu tenetur go ab id qd accipit ult
sorte restituere q iniuste accepit z p quibz damp refundere
usz ad interesse. Sz cu pecunie usuarie no sit alius usus qm ipa
eius sba · ut e iam dcta pz qm q ex quo pecuniam usuraria
reddit de usu pecunie n reddere tenetur. tenetur enim ab reddere id
quod lucrq eet ut de domo aliena · ut de equo ut ad hg.
z p qm re hg reddidisset q i talibz appreciatur res z usus rei.
Ad id go quod i qrm obi ddm q pecunia usuaria no se ht
p modum radicis ad lucrum quod de ea fit sz solu p modu me ·
Radix enim aliquatr ht uirtute cae actiue nuqm inistt alimentu
toti plante. vn i huanis actibz uolz z intencio gparatur radici
que si puesa fuerit opus erit puersu. No at hoc uerq est i eo q e
male. pt enim aliter ab malo bn uti.
De q questitu e de hiis q ptinet qm ad omes homies
eius z po qm ad aiam 2o qm ad corpus 3o qm ad actu
homis. Circa aiam qsita st tria. po qm ad sbam eius. Vtru sit
copoi ex ma z forma. 2o qm ad qgnicom eius 3o qm ad pena
Ad primum sic pce. Vr q aia sit gpo ex ma z for. · ipius ·
Inqu enim huaq copar ad sbas intellectuales supiores · 20 ·
p recessu simplic. sz ome q recedit a simpl incidit i aliqua · Ca
copoz pa at gpos e ex ma z for. go aia huana e gpo ex ma z
for. Sz g e q ph dt i 3o de aia q species rerum malium pt st i ipis rebz

nõ sit intelligi{bi}les actu q{ui}a s{un}t i{n} m{ateri}a s{ed} p{ro}ut s{un}t i{n} a{n}i{m}a i{n}t{ellectiv}a hu{m}ana
Ro — s{un}t intelligibiles actu q{ui}a nõ s{un}t i{n} m{ateri}a Nõ g{ener}o a{n}i{m}a hu{m}ana ẽ c{om}posita ex
m{ateri}a et for{ma} Ad p{r}i{m}o d{icen}d{u}m q{uod} si m{ateri}a dicat{ur} o{mn}e id quod ẽ i{n} potẽtia
quocu{m}q{ue} mo{do} et for{ma} dicat{ur} o{mn}is act{us} n{ecessari}e ẽ po{n}e{re} q{uod} a{n}i{m}a hu{man}a
et quel{ibet} s{ubstanti}a c{re}ata ẽ c{om}po{s}i{ta} ex po{tentia} et actu. Ma{n}ifestu{m} est e{nim} q{uod} sol{us}
de{us} ẽ su{u}m ee q{ui}a ee{ntia} c{um}l{ibet} ex o{mn}ib{us} in q{ui}b{us} s{cilicet} su{u}m ee ẽ sua s{ubstanti}a q{uod} de
n{ecessitat}e a{liqu}o diti p{ote}st. ee e{nim} subsiste{n}s nõ p{ote}st ee n{isi} vnu{m} sic n{ec} albedo
subsiste{n}s nõ p{ote}st ee n{isi} vnu{m} Op{ort}et i{gitur} q{uod} quel{ibet} a{li}a res sit e{n}s p{er} p{ar}ti-
cipatio{n}e{m}. Ita q{uod} a{liu}d sit i{n} eo s{ubstanti}a p{ar}ticipa{n}s ee et a{liu}d ip{su}m ee p{ar}ticipatu{m}
Sic po{tentia} se h{abe}t ad actu{m} v{nde} s{ubstanti}a cu{m}q{ue} v{e}l c{re}ata se h{abe}t ad su{u}m ee
sic po{tentia} ad actu{m} sic i{gitur} o{mn}is s{ubstanti}a c{re}ata c{om}po{s}i{t}a ẽ ex po{tentia} et actu
i{d est} ex eo q{uod} ẽ et ee ut boec{ius} d{icit} i{n} li{bro} de ebdo{madibus} sic albu{m} c{om}po{n}{itur} ex eo
q{uod} ẽ a{liqui}d et a{liqui}d. Si v{er}o m{ateri}a p{ro}p{ri}e accipi{tur} id q{uod} ẽ po{tentia} t{antu}m sic i{m}p{ossibi}le
ẽ q{uod} a{n}i{m}a hu{m}ana sit c{om}po{s}i{ta} ex m{ateri}a et for{ma} et h{oc} p{ote}st ma{n}ifestari dup{lici}t{er}.
/. p{ri}mo q{ui}de{m} q{ui}a ẽ intellectual{is} s{ubstanti}a. ma{n}ifestu{m} ẽ e{nim} q{uod} intell{ectu}s i{n} actu est
intellectum i{n} actu. intellectum a{u}t i{n} actu ẽ a{liqui}d in q{uantu}m est i{m}m{ateri}ale.
Est e{nim} a{liqui}d p{er}fect{e} cognoscibile in q{uantu}m ẽ i{n} actu nõ a{u}t i{n} q{uantu}m ẽ i{n} po{tentia}
ut d{icitu}r i{n} ix metha{phisice}. v{nde} cu{m} m{ateri}a sit e{n}s i{n} po{tentia} for{m}e i{n} m{ateri}a exi{ste}n{te}s
nõ p{ote}st ee p{er}fect{e} cognita n{ec} intellectiva i{n} actu. v{nde} s{equitu}r q{uod} n{ull}a s{ubstanti}a
intell{ectu}a{lis} cu{m}q{ue} p{er}f{ect}io est ip{su}m intellectu{m} i{n} actu sit m{ateri}al{is} eo q{uod} op{ort}et p{er}-
fect{i}o{n}e{m} p{ro}portionari p{er}fectibili. 2o app{ar}et id{em} ex h{oc} q{uod} a{n}i{m}a est for{ma}.
cu{m} e{nim} for{ma} sit act{us} et id q{uod} ẽ i{n} po{tentia} nõ possit ee act{us} i{m}p{ossibi}le ẽ
q{uod} a{liqui}d c{om}positu{m} ex m{ateri}a et for{ma} s{ecundu}m se tot{um} sit for{ma}. Si i{gitur} a{n}i{m}a q{ua}m po{nun}t
c{om}po{s}i{tam} ex m{ateri}a et for{ma} sit forma s{ecundu}m aliq{ua}m sui p{ar}te{m} q{uod} ẽ act{us} cu{m}q{ue}
n{ull}a p{ar}s ẽ m{ateri}a s{equitu}r q{uod} a{n}i{m}e p{ar}s nõ sit m{ateri}a. h{abe}t e{nim} dic{itu}r a{n}i{m}am
q{uod} est act{us} corporis a{n}i{m}ati. Ad id v{er}o q{uod} i{n} c{on}t{rariu}m obicit{ur} d{icen}d{u}m
q{uod} po{tentia} et act{us} s{un}t p{ri}ma p{ri}ncip{i}a i{n} g{ene}re s{ubstanti}e. m{ateri}a a{u}t et for{ma} s{un}t p{ri}ncipia
mobilis — i{n} g{ene}re s{ubstanti}e m{ateri}al{is}. v{nde} nõ op{ort}et o{mn}e{m} c{om}po{s}itio{n}e{m} i{n} g{ene}re s{ubstanti}e ee ex
m{ateri}a et for{ma} s{ed} h{oc} solu{m} n{ecessari}e est i{n} s{ubstanti}is mob{ilibus}.

21 — Decimu{m} quesitu{m} ẽ de a{n}i{m}a q{uantu}m ad ei{us} cognitio{n}e{m}. Et circa h{oc} q{ue}sita
s{un}t duo. p{ri}mo utru{m} a{n}i{m}a sep{ar}ata a cor{por}e cognoscat alia{m} a{n}i{m}a{m}
Con — ho{min}is q{ua}m i{n} hac vita cognouit et u{idet}{ur} q{uod} n{on}. O{mn}is e{nim} c{o}g{n}itio
ẽ p{er} aliqua{m} similitud{in}e{m}. s{ed} i{n} vna a{n}i{m}a nõ fu{n}t exp{re}ssa alti{us} a{n}i{m}e
similitudo i{n} hac vita que possi{n}t i{n} ea p{ost} morte{m} remane{re} g{ener}o vna
a{n}i{m}a sep{ar}ata p{ost} morte{m} nõ p{ote}st alia{m} cognoscere. p{ra}et{er}ea ph{ilosoph}{us} d{icit} i{n} i de
9 — a{n}i{m}a q{uod} corr{u}pto cor{por}e a{n}i{m}a nõ re{m}iniscit{ur}. Nõ g{ener}o recognoscit a{n}i{m}a{m}
q{ua}m i{n} hac vita cognouit. S{ed} c{ontr}a ẽ q{uod} d{icitu}r luc. 16. Dives i{n} i{n}f{er}no
s{ed} a{n}i{m}am post{ea} recognouit lazaru{m} i{n} s{in}u{m} abrahe s{ed} a{n}i{m}am
Ro — ex co{n}tr{ari}o. Ad p{ri}mu{m} d{icen}d{u}m q{uod} cu{m} n{ull}a s{ubstanti}a p{ro}p{ri}a op{er}a{tio}ne destituat{ur} n{ecessari}e ẽ
pone{re} cu{m} a{n}i{m}a i{n}t{ellectiv}a p{ost} morte{m} re{m}aneat q{uod} aliq{ui}d intelligat.
N{ecessari}e ẽ a{u}t ei attribue{re} alt{er}i{us} t{antu}m modu{m} intell{igen}di ut s{cilicet} intelligat v{e}l
abst{ra}he{n}do sp{eci}es intelligibiles a reb{us} sic{ut} i{n}t{ellig}it cor{por}i vnita v{e}l p{er} sp{eci}es
vel

intelligibiles in corpore acquisitas et in ea conservatas post mortem et per
alias species concreatas ut qualitercumque desuper influxas. Circa
secundo dicunt quod anime separate intelligunt abstrahendo species intelligibiles
a rebus sed hoc esse non potest. Abstractio enim specierum intelligibilium a rebus
sensibilibus fit mediante sensu et ymaginatione quorum operationes cum sint
per organa corporalia anime separate attribui non possunt. Unde alii hoc
negantes dicunt ultimo quod nec et per species acquisitas a rebus sensibilibus
dum esset in corpore anima separata intelligit. Ponunt enim Avicennam sequentes
quod intellectus non conservantur in intellectu possibili nisi dum actu intelligit. Sed conservantur
species percipientes virtutes sensibilium scilicet in ymaginatione et rememoratione
ad quas dum intellectus possibilis se convertit de novo influunt in ipsum intellectus
ab intelligentia agente. Cum igitur iste memorativa et ymaginativa corrumpantur
corrupto corpore eo quod sunt virtutes organi corporalis sequitur quod anima nullo modo
intelligere possit per aliquas species a rebus sensibilibus acceptas. Unde relinquitur
secundum eos quod anima separata intelligat per species concreatas sicut et angeli.
Sed dicendum quod haec quidem positio irrationabilis videtur quantum ad utrumque dictorum. Quod enim
species intelligibiles in intellectu possibili non conserventur est contra rationem. Quod enim in
aliquo recipitur est in eo per modum recipientis. Unde cum intellectus possibilis habeat
esse stabile et immobile species intelligibiles oportet quod in eo recipiantur stabiliter
et immobiliter. Est et contra Philosophum qui dicit in III De anima quod intellectus possibilis cum
fiat singula hoc est accipiens species singulorum ut sciens et ut dicitur in
facere ut in eo qui habet scientiam tunc dicitur secundum actum hoc autem contingit accidit
cum possit operari per seipsum. Est quidem igitur et tunc potentia quodammodo non tamen
simpliciter antequam addisceret vel inveniret. Ex quibus verbis apparet quod species
intelligibiles quodammodo sunt habitu in intellectu possibili quamvis actu non appareant. Secundo
et quod dicunt animam habere species intelligibiles concreatas irrationabiliter dicitur.
Si enim potest eis uti dum est corpori unita sequitur quod possit homo intelligere ea
quorum sensum non accipit ut puta quod cecus intelligat colores quod patet
esse falsum. Si autem per unionem ad corpus totaliter impeditur anima humana
ut speciebus intelligibilibus concreatis uti non possit sequitur quod unio corporis
et anime non sit naturalis. Illud enim quod est de natura rei non totaliter impeditur
per aliud quod est rei naturale aliquin natura faceret aliquid illorum frustra.
Sic igitur dicendum quod anima separata intelligere potest per species intelligibiles quas per quedam
sensus a rebus acquisivit dum esset in corpore. Sed iste modus cognoscendi
non sufficit quia multa cognoscit anima separata que nobis in hac vita
non cognoscuntur maxime quia invenimus quod anime illorum qui
in parvis uteris moriuntur quam forte vix intellectus usum habuerunt et per
quas vix aliquas species intelligibiles acquisitas nisi post mortem intelligant.
Unde oportet addere quod anima in sui separatione a corpore recipit influxum virtutis
intellective a natura superiori scilicet divina secundum ordinem naturalem quod exprimitur
eo quod anima humana quanto magis ex corporeis sensibilibus abstrahitur tanto
magis potest esse particeps superioris influxus sicut patet in dormientibus
et in alienatis quibus et quedam futura providet. Sic igitur anima separata

pt quam alia cognoscere tu p noticiã quã de ea acquisiuit i hac
uita p aliquã similitu^em effectus ipius qui e i uita hominis. tu p
aliquã similitu^e influxã a deo nali influxu. Et p hec pz ro
ad pri. Ad 2m dicendum q phus loquitur quantum ad memoriam et reminiscentiam
que e p actus potentie cuiusdã sensitiue utentis organo corporali. quo
corrupto cessat actus talis potencie.

22ª Ad 2m sic proceditur. Videtur quod liceat ab aliquo moriente requirere
q reuelet statum suum post mortem. Non enim licet inquirere quod deus
uult ee absconditum. sed id. Eccli iiiº. Altiora te ne quesieris. Sz deus
uult ee absconditum statum anime post mortem q pz ex hoc q diuiti pe-
tenti ut lazarus mitteretur ad fratres suos uiuentes. est hoc denegatum
sicut dicitur luc xvi. Non ergo licet a morientibus ad requirere. Sz contra est q
dicitur ii macha. xii. Sancta et salubris e cogitacio p defunctis exorare.
Sz homo prouocatur p hoc q cognoscit naturam eorum quam habent post
Rº morte. ergo licitum e et perfectum hoc a morientibus requirere. Respondeo dicendum q
tunc peccatum sit quando non ut pz p damasc. i iiº. li. requirere impletionem
naturalis desiderii non e peccatum nisi aliqua inordinacio adiungatur
sicut pz i sumptione cibi et potus. homo at naturaliter scire desiderat.
unde si requirat aliquis ui noticia non e peccatum nisi forte p accidens
hoc e p aliquam inordinacionem adiunctam. puta si p studium et
inquisicionem aliarum scienciarum impediatur ab hiis que tenetur intendere
puta si prior impediatur ab officio debite peragendo propter studium geome-
trie. et si quis inquirat ad agnoscendum superbe ut presumptuose
de sua facultate confidens. et si qua alia de inordinacio circa hoc contingat.
Nulla at inordinacio i hac acquisicione uidetur si aliquis requirat a
moriente cognoscere statum suum post mortem. supposito tu hoc dimo
modico. unde nullo modo uidetur quare debeat hoc dici ee peccatum nisi forte ex
dubitacione fidei de futuro statu. quia qui temptando inquirat.
Ad id uero q i contrarium obicitur q deus uult nobis multa sic ee ab
scondita ut eorum noticiam propriis uiribus et ingenio acquirere non possimus
que tamen uult reuelari humilibus et pie querentibus sicut id dicitur Abscondisti
hec a sapientibus et prudentibus et reuelasti ea paruulis.
Unde non e mirum si superbis fidelibus superbis diuitibus deus aliqua no-
lunt reuelari que tamen uult reuelari fidelibus pie et humiliter requirentibus.

Deinde queritur e de anima quantum ad penam et dampnationem. Circa quod
quesita sunt duo primo utrum anima possit pati ab igne corporeo
2º utrum dampnati i inferno gaudeant de penis inimicorum suorum
quos uident secum puniri. non possit pati ab igne

23 Ad primum sic proceditur. Videtur q anima separata a corpore et laudem agentis
Rom e proporcionata passioni pacientis. Sz actio ignis cum sit
corporis physici e actio naturalis consistit i mouendo. ergo non potest pati ab
igne corporeo nisi q mouetur. sed anima non mouetur cum sit impartibilis. non at
impartibile mouetur ut patet i 6 phisicorum. ergo anima non patitur ab igne corporeo.

Sz q̄ ē q̄ dimebi i inferno. expōnit q̄ aiam dr. Cruciōr i hac flama Re°
ut dr luc. 16. Vnō dōm q̄ aīa patit pena ab igne corpeo
sicut fides katholica docet. Cz at ignis corpe9 agit i aiam
sepatam hc nō ht ex nā sua. s; inq̄ntū ē instrum dīne iustie
ut dr prius. Aduertend; tn̄ ē q̄ nll instrum agit i vtte supiors
agentis nisi exercendo aliquā actionē eē qnatalem alioqn
frustr adhibet ad effcm. sicut serra inq̄ntū ē instrum artis
fit arte secando. Et aqua baptismal abluit ut instrum
dīne mīe corlīa abluendo. Si r ignis corpe9 agit i igni
aiam ut ē instrum dīne iustie puenit videre ē q̄ hc fiat
p aliqm actionē. sl corpeo condlēs. Nō at pt dici q̄
ignis alteret aiam calefaciendo a desiccando vel igni
endo ipam. Vn relinquit modū quē Augus po. xxi de ci. di
s. q̄ aīa sepata vel spc demonis patiat pena p alligationē
quādā ab igne corpeo. Videmus ēm spm corpi alligari
qūqz quidē nār sicut aīa alligat cori. quqz at q̄dā supiori
vtute sic p vtute supiorz demonū inferiores demones alligant
arte nigromantie ymaginibz vel anulis vel alys hmōi rbz
Multo r vtute dīna magis demones vel z aie alligari pnt
igni corpeo ut ab eo assumat pena. Vn pz visio ad i.
q̄ i quātū obiectū q̄ pcedit ab actoē ignis que est p
d um sc pte. Vr q̄ dampti i inferno gaudent exaltacōm 3ª
z cosolant de penis inimicorū suorz quos fecit Con
videt i inferno puniri. cōa sup id. ysa. xiiij°. comes pucipes
tre surrexerunt de solys suis dt glo. Ieron q̄ solatiū ē mal
inimicos suos socios hre penarz. Sz q̄ omē gaudiū di
minuit dolorē ut pz p phi. i vij ethi. Sz dolor dāptorz
ē finitus intēsiue trigo pnt multiplicari inimici aliqs dāpti
i inferno q̄ totalr dolor eoz delet q̄ ē cō dīnā iustitiam
Vnō dōm q̄ ut phūs ēt dicit. si diuisas rōes ēē delectabile z triste Re°
tū sumpr dr tale ab eo q̄ preminet. ab eo nō q̄ est mi
denominat. h q̄ dōm ē go q̄ pcā inimici cōsidata ab eo
qui ē i inferno ht quodā vermē delectal. vermē quidē de Et quoddā vermis tristitie
lectal ht inqntū impler nos dampti de malo inimici, inimici
eorū sui descendunt ad infernū dapnati cū armis suis
i. cū affectionibz prius ut dr eze. xxxij. Sz ex aia pte ht
vermē tristal ppr duos. pmo quidē inqntū pena inimici impler 1 Justitia
dīna iustia quā odiunt z blasphemat dampti i inferno
h id apoc. 16. Estuauit hoies estu mago z blasphemauit
nomē dni. 2o ppr. vme cōscie. sic eim i eis pur affectos
vermet. q̄ tn de eis dolet ad puniconē nō ad purgacōm 2 Verme
h id sap v. pniam agentes z p angustia spc gemētes. Vn
sic penitētes i hac vita dolet z i dolore gaudent. Ita dampti i

infirio gaudet de penis inimicorum suorum et tamen de ipso gaudio
magis dolent et precipue si persenciunt eis damnacionibus tantum. Et per
hoc patet visio ad obiecta // quantum ad corporis sexum. Utrum sicut
27. Quesitum est de homine primus homo si non peccasset tot fuissent
nati masculi quot femine et videtur quod sic. In paradyso enim ubi
si diligens fuisset thorus immaculatus et nuptie honorabiles neque conti-
nuissent sed omnes indubie usi fuissent ut impleretur preceptum domini
primis hominibus datum. Crescite et multiplicamini et replete terram.
ut habetur Genesis I. Sed in statu innocencie neque masculus habuisset plures
uxores neque aliqua mulier plures viros nec aliquis ab alio morte
(?) fuisset ergo sequitur quod tot masculi nascerentur quot femine. Sed contra est quod dicit
Gregorius in moralibus super illud Nunc dormiens silerem dicit Si putredinem (?)
nostra putredo peccati corrumperet nequaquam ex se filios gehenne ge-
neraret. Sed hii qui nunc per redemptorem salvandi sunt non sunt equaliter
masculi et femine ergo nec in statu innocencie equaliter nascerentur masculi
et femine. Respondeo dicendum quod si Adam non peccasset nec aliquis de stirpe eius
sanctis videtur esse concedendum quod tot nascerentur masculi quot femine
sicut racio probat. Ad id vero quod in contrarium obicitur potest dici quod cum soli
deo cognitus sit certus numerus electorum incognitum est nobis utrum inequa-
les salventur masculi quot femine. Sed si presupponitur quod in equali numero
masculi salventur et femine potest dici quod cum dicit hii qui nunc per re-
demptorem salvandi sunt ... hoc preponens hii non faciunt per equale // q
de inmutacione sed simpliciter est sicut cum dicitur Hec herba crescit in orto
meo, ut intelligatur vel significetur genus quod soli salvandi ab eo nascerentur.
quia neque nascendo ab eo traherent damnacionis causam. Non autem potest dici
quod iidem homines numero nascerentur qui nunc nascuntur. Manifestum enim
est quod non potest idem esse homo numero si ab alio patre vel ab alia matre nasceretur.
Certum autem multi sunt qui ex pluribus uxoribus filios susceperunt
qui salvantur sed in statu innocencie pluralitas uxorum non fuisset
impossibile esset quod iidem homines numero tunc nascerentur qui nunc salvantur.
Quesitum est de actibus qui in omnibus hominibus, et primo
de consciencia, 2o de penitencia. Circa primum quesita sunt duo primo
utrum consciencia possit errare, 2o utrum consciencia erronea ligat.
26. Ad primum sic proceditur. Videtur quod consciencia errare non possit quia Ro-
manorum 2o dicit glossa quod consciencia est lex mentis nostre que est lex naturalis sed lex
naturalis errare non potest ut patet in primis principiis demonstracionis de quibus
homo naturaliter iudicat ergo consciencia non potest errare. Sed contra est quod dicit
Johannis 16 dicit Christus. Venit hora ut omnis qui interficit vos arbitretur
se obsequium prestare deo. Sed hec non est nisi consciencia errante ergo etc. Respondeo dicendum quod consciencia sicut ipsum nomen
sonat importat applicacionem sciencie vel noticie habitualis ad aliquem propriam
actum. Nomine autem noticie qua homo habet potest ad suum actum applicare
sicut memoriam putat ... homo dicit ... habere conscienciam testificante.

[Margin:] 27. Con

solum nisi eo electi nascentur quod qui nunc salvandi sunt

masculi et femine vel equaliter tot

26. Con ergo vel consciencia secundum Basilium dicit quod consciencia est naturale iudicatorium ... naturale iudicatorium ... non potest errare

Synderesis
Racio
Consciencia

... naturalis est ... et stimulus ... bonum et ab honestis ... Si ... iudicat ... Si ... applicat ... bonum ... malum fugiendi ... diligere deum ... synderesis ... voluntas

q fet ad vel no fet. sive etiam vlem. vel ptinu quia p qua ho pt
cognoscere utru ad sit faciendum vel no faciendum. Et sic hec cosciencia
dr urgere vel impedire. Manifestum est at q si accipiamus diversas cog-
nicoes i aliq cosciencia pt ee error. i aliq non. In pmis ei principiis
naturaliter cognitis sive sint speculativa sive operativa nq pt errare
sicut i hc. Omne totum maius est sua pte. Nulli iniuria est
facienda. In aliis at huiusmodi cognicoibus magis particularibus sive
ptineant ad pt [struck through] ad vonem inferiorem q considerat
humana sive ad vonem superiorem q considerat divina pt multiplex
error accidere. Manifestum est at q i applicatione multarum cog-
nicionum ad actum pvenit error. quecumque cognicionum fuit er-
ronea. sicut pz q falsitas accidit i q. quecumque premissarum fuit fa[lsa].
Sic ergo licz i cognitione pmorum principiorum universalium naturalis non sit error.
tn q2 i aliis particularibus infirmitur vel diuin pt error accidere.
Ideo cosciencia hominis errare pt. Sic pz q hereticus qui ht consciam
nunqm iurandi ht consciam erroneam. Similiter hic q credit ee
iuramentum ee cont preceptum dei. Sed i hoc no errat. Et q estimat ul
ee faciendum cont preceptum divinum. Ad primum ergo dicendum q principia pti-
nent utrique concludendi ex pmis principiis. Veluti unu coelo
attribuunt principiis. p sic principiis universalibus naturalibus sic ex piis et prese nota
principia conscientia dr lex naturalis vel naturale iudicatorium. Unum pz ad sim.
Dictum sic patet. Patet q cosciencia erronea no ligat ad pctm.

Ut enim Augustinus dicit contra Faustum. Omne pctm est contra legem eternam
que est lex dei. Sed quecumque cosciencia errans pficit est quia non est contra legem dei.
sicut pz i hereticis qui cosciencia erronea pficiente noluit iurare
nec comedere carnes nec bibere vinum. Non est ergo eis pctm. Si com
consciam hic faciunt. Et ita conscia erronea no obligat ad pctm.
In conscia erronea quecumque dictat homini q faciat hoc q est contra legem
dei. Sicut hereticis sua conscia erronea dictat q pdicet contra legem
et fide catholicam. Sed faciendo contra legem dei peccat mortaliter. Similiter fa-
ciendo contra consciam erroneam peccaret mortaliter. Sequitur q utrobique
esset pctm. sive pveniret contra legem dei sive non. Et ita esset perplexus
q ult ee inconveniens. Quia sequeretur q no patet ei via salutis. Cum
tn omnibus pateat p pniam i hac vita. Non ergo conscia erronea
ligat. Sed contra est q Roma. xiiii. super illud. Omne quod non est ex fide
pctm est. Dicit glossa q qui facit contra consciam edificat ad iehennam.

Respondeo dicendum q cum actus recipiat spem ab obiecto non recipit spem
ab eo sm materiam obi. Sed sm vonem obi. Sic visio lapidis no recipit
spem a lapide sed a colore q est pse obiectum visus. Actus at actus
humanus ht vonem pcti vel meriti inquantum est voluntarius. Obiectum at
voluntatis est bonum apprehensum. Et io actus humanus iudicatur bonus vel ma-
lus vel meritorius sm bonum apprehensum i q pse volens fertur. Et non sm
materiale obiectum actus. Unum si ab credentibus occidere pctm occidit sm meritorum
pnadiuri pctm.

|| sicut effectus cae
pvenit et eadem
vonem q2 consciam
pnr vel dependit
q. 24.
v...

Con

9

S. Re^o

3m

venator — feram

Et econtrario si aliquis [venator] putans occidere feram debita diligentia
adhibita occidat casualiter hominem immunis est a peccato homicidii.
1. Si ergo aliquid sit contra legem dei ut levare festucam de
apprehendat — terra vel similia, id apprehendat conscientia ut contra dei legem existens et nos
in ipsum feramur, manifestum est quod nos ferimur per se loquendo et formaliter
in id quod est contra legem dei, materialiter autem in id quod non est contra legem dei. Et ideo
manifestum est quod est ibi contemptus dei, et ideo necesse est quod sit ibi peccatum.
Et ideo dicendum quod omnis conscientia sive recta sive erronea sive in
per se malis sive in indifferentibus est obligatoria, ita quod qui contra conscientiam facit
1. peccat. Ad primum ergo dicendum quod licet hereticus qui iuvat conscientia erronea
conducente materialiter loquendo non faciat contra legem, formaliter tamen facit ut dictum
2. est. Ad secundum dicendum quod si alicui dictat conscientia ut faciat id quod est contra
legem dei, si non facit peccat et similiter si facit peccat, quia ignorantia iuris
non excusat a peccato nisi forte sit ignorantia invincibilis sicut est in
furiosis et amentibus quos omnino excusat. Licet tamen sit perplexus
simpliciter, sed [struck out] secundum quid; potest enim conscientiam erroneam deponere et tunc
facere secundum legem dei et tunc non peccat. Non est autem inconveniens quod aliquo posito
aliquis sit perplexus, sicut sacerdos qui tenetur cantare si sit in peccato peccat
pluries — cantando et non cantando, nec tamen est simpliciter perplexus quia potest penitentiam
agere et absque peccato cantare. Sic etiam in syllogisticis uno inconvenienti
dato alia ~~consequuntur~~ contingunt ut dicitur in primo posteriorum.

Quartum quesitum est de penitentia et circa hoc quesita sunt duo. Primo utrum
quando sacerdos si penitenti dicat: quicquid boni feceris sit tibi in
remissionem peccatorum, sit satisfactio sacramentalis. Secundo utrum ei qui postea
omisit divinum officium dicere cum teneretur ad ipsum possit imponi aliqua
penitentia pro tali omissione vel sit ei imponendum quod iteret quod omisit.
28 — Ad primum sic proceditur: videtur quod predicta satisfactio non
Con. — sit sacramentalis. Sacramentalis enim satisfactio ad aliquid obligat; sed
per predictum modum satisfactionis inducitur ad nichil ligatur, ergo videtur sacramentalis
satisfactio. Sed contra: in iure sacramentalis satisfactio contra preferta ad nichil
Sed penitens cui sit satisfactio iniungitur a sacerdote nichil ad terminum
impleat cum nichil aliud sit quam mandatum, ergo huiusmodi satisfactio est sacramentalis.
Respondeo dicendum quod hic est quadruplici distinctione utendum. Primo enim
1. — considerandum est quod peccator est debitor alicuius satisfactionis dupliciter: uno modo
ex iniunctione sacerdotis, alio modo ex peccato commisso. Unde si contingat
Debitor — quod sacerdos minorem satisfactionem imponat penitenti quam sit illa ad
quam obligatur ex quantitate sui peccati sublata eo quod remittitur virtute
clavium et contritionis peccatoris, nichilominus penitens ad aliquid nichilominus obligatur, quod si
in hac vita non perficit in purgatorio exsolvet. Et ergo si sacerdos
imponat maiorem penitentiam quam penitens facere tenetur presupposita remissione
que est facta per vim clavium et contritionem peccatoris, nichilominus penitens tenetur facere quod sibi est
2. — iniunctum si assit facultas. Secundo considerandum est quod opus quod quis facit ex iniunctione
sacerdotis penitentiali duplicem habet efficaciam et valorem penitentialem, uno modo ex natura operis.

Confessor notet hec diligenter — operis: ex natura / ex vi clavium

Alio° ex vi clauium. Cu em satisfctio a sacdote ab'te iniuncta
sit ps pnie. maiu3 ē q' i ea opa' uis clauiu ita q' amp valz
ad expiandu ptm. qm si ppo arbo. ho faceret id opus. 3° cosid
ē q' satisfctio ad duo valz. Valz em ad expiacoz culpe ptite
Valz z ad cautela culpe fute. sic tu ho remnat t p hc pbet
ei remediu q° futas gcupias carnis. 3te x° cosid est q' sac
dos pt penitenti satisfctonu iniuge vl ex ppo arbo vl ex
cosilio alie°. Est g° dd3 q' sic pt sacdos iniuge satisfctonu
penit ex arbi° alie° ita ex ar° ipi° penitetis sic si dica
facias hc si potes z si no potes facias hc. Et sic vi' cu sac
dos dt q'cqs boni feceris sit t i rmissioz petoz. Vr at satis g'us
q' sacdos no oneret penite gui one satisfctoibs q' sic pius
ignis a multis tepoits de facili extinguit. Ita poss3 cotinge
q' pius affctus cotcois i penite imp expitatu ppu gue onu
satisfctois extinguer petore to. desppante. Vn melig ē q'
sacdos penit indicet quta pena eet e' p petis iniugeda
z iniugat t'n' alique qd penites tollarter feat. ex cuig
impletoe assuefiat ut maiora impleat q' sacdos e' iniuge
no attepitass3 z hc mo q' pt minctonu expssa fat penites
accipiunt maiore vi expiatois culpe ptite. ex i° gnali
iunctoe q' sacdos dt q'cq boni fecis sit t i rmissionu petoz
Vn laudabr cosueuit hc a multis sacdotibz dici. lz no heat
maiore viu ad pbedu remediu q' futura culpa z q'm ad hc
satisfctio tn ē sacral inq'tu virtute clauiu ē culpe gmisse ex
pia°. Et p hc r'n' ad obiecta. dium offiu sit iniugedu

Ad 3m sic pcet qui obmisit dice q' itato dicat. Cui em
ate ad aliqd debitu spuale impleudu no pt libari n
id debitu soluat. Si i'a°s teba' ad hc debitu s ut diuu of
fiu dicet vi' gm posst absolui n hc debitu soluat. Sz 3° ē q'
pnie st arbitrarie g° p petō t obmissiois q' ē pea s a'un
sacdos pt impoi. Rn° dd3 q' t omi diuo offi° z hc gne q' pt3
ad laude dei z ad suffragiu fidem. s3 distinguit viu offiu
ab a'o. s. diusite tpm z locoz. Roa' em institutu ē ut diuse
deo laude s. cogruencia tpm z locoz. z io sit i diuis offiis
exsoluedis obsuada ē cogruitas loci ita z cogruitas tpis
q' quid obsuari no posset si optet iniuge obmitteti q' hoc
dicet qd obmisit. Forte em i coplotorio dicet i a lucis z i tpe
paschali dicet offiu dnice paniis q' eet absurdu z io no
vr ee iniugendu ei qui obmisit diuu offiu q' hoc ~~tenet~~ casu
repetat. s3 a'o a'o ad diua laude ptis, puta q' dicat septe
ps vl viu psltiu vl a'o amp s qutite delicti. Id i no qd

Expiatio
Cautela
Satisfactio ex arbitrio alie
vide decr. Cap. Alligat 26 q.
Satis expiativa
29
Con
No

Si conuiu obicit dd'm q tempe debito offim ptermittere iam est impotens ad soluendum tpe debito et io q' hc no pt facere iniungenda e ei aliqua alia pnia/

Secundū quositum est de arcualī pluuie tonrli. Et circa hc qsita sit duo/ pmo utrū sit de arcu nubiū qui dr yris signum diluuij no futuri/ 2o utrū possit demrative pri q mundus no sit eternus/

Ad pmu sic pcedit. Vr q arcus nubiū no sit sigm diluuij no futuri. Illud enim q fit ex ncitate

3o nature no ui ee institutū ad aliqd significandū/ sz arcus nubiū

Con puenit ex ncitate nature pp' oppositōm solis ad nube roridā. go no

ui ee sigm diluuij no futuri/ pt hunc appardes arcus sic yris

et halo i. circuls continens sole et luna. et a'a hg'. Eciunt pter ex vaporibus humidis i aere existētibs ex quibus fetur pluuie q' diluuii faciunt go appdo yris magis e sigm diluuij futuri qm no futuri.

Pr si sigm e diluuij no futuri. a e sigm diluuij nūqm futuri a e sigm diluuij no futuri usqz ad aliqd tpe/ si at e sigm diluuij nūqm futuri. no optuisset q appuisset nisi semel, si at e sigm diluuij no futuri ad aliqd tpe oz ee determinatū/ qd quidē determinad n pt nc auctte scripte nc roe humana go frustra hg' sigm dat/ Sz 9 e q dr gen viij. Arcū meū ponā i nubibus celi. hc erit sigm federis int me et terrā, Et pocea subdr/ Et no erunt ultra aq diluuij ad

Rõ delendā vniusa carnē/ Rn' dd'm q thus q' i nri testo dupmo quidē obsuanda e intās lr'alis, sz qz nec testm e fca nomi pluij qz i nc tes. sic aliq ppom' ut mos loquendi ad figuram designet. dd'm e go q qz re rūn mults sunt latentes, effectus at st manifestiores, io effectus ponunt i designacōe cāzz/ Est at cōsiderandū q pluuiaz cā efficiens quidē e sol, mlis no napor humidus eleuatus de terra et aquis p uirtutē sol. sz at duo i tripici dispone pnt se hre. Cumqz enim calor solis oio supabundat napores et exiccat eos. et tunc pluuie sequi no pnt, vn i egipto et i terris multū calidis raro st pluuie i estate et pp ppinquitē solis st pluuie rariores i yeme no frequētiores Cumqz uo econuso uirtus sol ad hc usz ualet q napores elcuat sz tm no pt eos desiccare et tunc suphundat pluuie. et e ro diluuij aquaz, quqz uo medio mo se ht. s. ut uirtus solis no solū opet ad eleuacōm naporz sz et ht uictōm sup eos ut no tm multiplicentr q diluuium inducere pnt. nz et ut napores oio desiccentur. et pluuia no sequatur et ex hac media dispone ut gparacōe sol ad napores cāt yris q no appet napoibs oio desiccatis nz et eis i aere oio suphundātibs, et io yris est sigm diluuij no futuri nisi pret ex tli cā q repugnat diluuio/ Ido et scptā tli mo lo'di utitr qz p yridim sr xps p quē ptegimr a.

|| aut. ||

spuali diluuio. Ad pm qo ddm q vns pte naliu ex talibz causis 1
que repugnat diluuio et io gent vns du signu diluuij no
futuru. Ad 2m ddm q pt sive pluuias s no suphundantes usq 2.
ad hoc q faciat diluuiu. Ad 3m dd q vns fenit appens st 3.
q tam diu no erit diluuiu qum diu sol et vapores eadem dispoe
constituit et io no e supfluu q frequet appet et.

Ad 3m sic ptr vr q demratiue pbari possit mundu no ee 3
eternu. si em mundus eet etnus no posset computari nus anorum Con
ab inicio mundi hic at nus scribitur i paschali cereo. sic go no 5
posset paschalis cereus i ecclia benedici. p epacte computan
h excrescentia annorum lunariu sup anos solares s tales excres
centie computari no posset si mundus eet etnus go mundus no e etnus.
Sed q. io q e fidei no pt demrari. qr fides est no apparenciu
ut dr ad hebr xi. Sz mundu ex quoda pricio tpis e fidei
articulus. Vn et pphe a moyse dem e. In pricio creauit deus celu et
terra. ut gn 1. omne ezech. go mundu no ee eternu no pt
demratiue demrari. Dr no ddm q ea q simpr notr dine subsistit
demratiue pri no put. Ut dr 1 ad Cor 2o. que st dei Nota
nemo nouit n sps dei. Creacio at mundi no dependet ex
alia ca n ex sola dei vote. Vn ea q ad pricipiu mundi ptinet demo
stratiue pri no put. s sola fide tent pphete p spm sm reue
lata st. sicut aps pq pmissa ubba subiungit. Nob at reuelat
deus p spm sm. Est at valde cauendu ne de eis q fidi st
aliqs demraciones adducere psumat ppr duo. pmo quid qr i hoc
derogatur excellencie fidei cuius vitas omne humana roem excedit
1. s id Eccl 3o. plima sup sensu hois onsa st t. Secudo at demrate
2. rri put roi humanae subdunt. 2o qr cu plurim ederes roes friuole
sunt dat occoem irrisionis infidelibz. Du putat q ppr roes
huiusmodi hys q st fidi assenciamus. et hoc expresse appet i roibz hic
inductis que derisibiles st et nullius momenti. Ois em pmo 1
induct de cereo paschali n aut. pre aut p auctem no e
demratiue pre s fidi sup opionem faceret et tu multo validior
eet auctas sacre scripte qum cerei psitum cu sine assumptione
anorum mundi cereus paschal benedici possit. No em e de
necite paschal cerei tal assumpcio. Vn i multis tris no e co
suetu q ad cereu assumpta. Et q 2o oppo derisibile est. No 2
em excrescencia annorum lunariu ad solares computa ab inicio
mundi s ab aliq determinata radice puta ab aliq gunctoe opacte solis et lune
vel ab aliquo huius sic et i oibz alijs computacoibz astrono vel ab aliq
micis etc.

Sed quotlibetu 3m. 4.

Idee.

Quesitum est de rebus divinis et humanis. Circa res divinas quesitum
est primo de essentialibus, 2o de personalibus. Circa essentialia quesitum
est primo de scientia dei, 2o de eius potentia. Circa scientiam quesitum est
utrum in deo sint plures ydee et utrum quot. Dicit enim Augustinus in libro 83 q.
quod deus singula propriis rationibus creavit et alia ratione hominem, alia ratione equum.
Sed rationes rerum in mente divina dicuntur ydee ut patet per Augustinum ibidem; ergo
sunt plures ydee. Preterea secundum hoc sunt aliqua distincta quod deus eorum distinctionem
cognoscit. Cognoscit autem eorum distinctionem in seipso; ergo dis-
tinctiones rerum sunt in deo plures et distincte ydee. Sed contra: omne
nomen quod in divinis dicitur aut est essentiale ut deus, aut personale ut pater, aut
notionale ut generans. Sed hoc nomen ydea non est personale nec
notionale quia non convenit tribus personis; ergo est nomen essentiale; sed nomen essentiale
multiplicatur in divinis; ergo non possumus dicere quod in deo sint plures
ydee. Responsio: dicendum quod duplex est pluralitas. Una quidem pluralitas est
rerum et secundum hoc non sunt ydee. Nominat enim ydea formam exemplarem. Est
enim una res que est omnium exemplar, scilicet divina essentia, quam omnia imitantur
in quantum sunt et bona sunt. Alia vero pluralitas est secundum intelligentiam rationum
et secundum hoc sunt plures ydee. Licet enim omnes res in quantum sunt divinam essentiam
imitentur, non tamen uno et eodem modo; omnia imitantur ipsam, sed diversimode
et secundum diversos modos. Sic ergo divina essentia secundum quod est imitabilis hoc modo ab
hac creatura est propria ratio et ydea huius creature et similiter de aliis. Unde secundum hoc
sunt plures ydee secundum quod intellectus divina essentia secundum diversos respectus quos res
habent ad ipsam, causa diversimode imitantes. Huiusmodi autem respectus non
solum intelliguntur ab intellectu creato sed et ab intellectu increato ipsius dei. Scit
enim deus et ab eterno scivit quod diverse creature diversimode erunt eius
essentiam imitature et secundum hoc ab eterno fuerunt in mente divina plures ydee
sicut rationes intellecte in deo. Hec enim sunt nomen ydee ut sit scilicet quedam for-
ma intellecta ab agente ad cuius similitudinem exterius opus producere intendit,
sicut edificator in mente sua precipit formam domus que est quasi ydea
in materia fiende. Ad primum ergo dicendum quod Augustinus intelligit esse aliam et aliam rationem
secundum diversitatem respectuum ut dictum est. Ad 2m dicendum quod cum dicitur secundum hoc sunt
res distincte prout deus earum distinctionem cognoscit, hec lo-
cutio est duplex. Cum enim dicitur secundum quod deus cognoscit potest referri ad
cognitionem divinam ex parte cogniti vel ex parte cognoscentis.
Si ex parte cogniti sic est vera locutio. Est enim sensus quod hoc modo res sunt
distincte sicut deus cognoscit eas distinctas. Si vero referatur
ad cognitionem ex parte cognoscentis sic locutio falsa est. Esset enim sensus
quod res cognite eum modum distinctionis habeant in intellectu divino quem habent
in se ipsis, quod falsum est, quia licet res sint diverse creature non tamen in intellectu divino, sed
et res in se ipsis sunt materiales, in intellectu autem divino immateriales, et hoc ultimo sensu procedebat

obo

Ad 3m dicendum quod uno primo procedit de pluralitate reali etc. cum pluralitas in
nominibus enunciabilibus non inveniatur. sed solum pluralitas que est intellectus rationum/ 2m
Decimum quesitum est de pertinentibus ad potentiam dei et primo utrum in deo
sit virtus, 2o de quodam effectu divine virtutis utrum scilicet aque sint Loc
super celos, 3o ad quid virtus divina se extendere possit//
Ad primum sic proceditur videtur quod in deo non sit virtus, quia ut philosophus dicit in primo
de celo virtus est ultimum potentie, sed divina potentia non habet ultimum cum
sit infinita ergo in deo non est virtus, Secundo quia omne immediatum operationis
prius virtus est, opo cum a virtute aliquid procedit. sed in deo est aliquid immediatum
operationis prius quia deus immediate aliquid operatur ergo in deo est virtus// Respondeo dicendum T. h
quod qualitercumque virtus ~~opa~~ accipiatur sit potentie complementum et ~~...~~ id est
quia virtus unicuiusque rei quod bonum facit habentem et opus eius bonum reddit
ut dicitur in ii ethicorum/ tunc enim omnis potentia esse completa quando et agentis est perfectum
et actio perfecta/ Cum ergo potentia dei sit maxime completa potentissime in
deo virtus invenitur, unde dicitur sap. xii virtutem ostendis tu qui non crederis
in virtute consummatus/ Et in psalmo magnus dominus et magna virtus eius,
Ad primum ergo dicendum quod quamvis virtutes notificentur non per actum quod de virtute 1
eorum producitur. sed per id ad quod virtus ordinatur et ab eo speciem habet, sicut
Augustinus dicit quod fides est credere quod non vides/ credere enim non est ipsa
fides sed actus ad quem fides ordinatur, et hoc modo philosophus diffinit virtutem
cum dicit quod virtus est ultimum potentie/ quia secundum virtus in attenditur in ordine ad hoc
in quod ultimum potest sicut virtus eius qui potest ferre centum libras ut ipse 100 libras
libri dicit non consistit in hoc quod ferat. 100. sed in hoc ut ferat quod ultimum
in quod potest non vero potentia sed vero totius quod potest/ virtus igitur divina non potest
attendi secundum aliquid ultimum operis ipsius/ quia nullum opus eius est quod adequet
eius virtutem ut deus amplius facere non possit, sed virtus eius attenditur secundum
totum in quod potest. hoc autem infinitum est quia deus infinita facere potest
unde et virtus est infinita et hoc est ultimum eius infinita posse sicut virtutis
finite ultimum est aliqua determinata posse//
Ad secundum sic proceditur videtur quod aque habentes rationem speciem aque elementaris 3m
super celos existant homo enim dicitur minor mundus propter similitudinem
quam habet cum mundo maiori, sed videmus quod in corpore humano supponitur Loc
cerebrum quod habet naturam aque cordi quod habet proprietatem ignis in quantum in eo est fons
naturalis caloris ergo et in mundo maiori aqua supponitur aliis elementis
et hoc videtur esse Augustinus in xi de civitate dei vbi dicit de quibusdam qui ponderibus
elementorum moventur et ideo non putant aquam fluidam grave quod similiter
in superioribus mundi locis potuisse constitui qui si vero suas si ipsi
hominem facere potuissent, non ei pituitam quod grece flegma dicitur et quam
in elementis nostris aque vice obtinet in capite ponerent/ Sed contra quia pars mundi
aptissime et ordinatissime sunt disposite secundum suam naturam sed id quod speciem aque habet/

S. Re

na e pondosu et ita na subsidet corpibus leuibus aeri et igni.
No go ad hus vam mini aq sup celos existit. Unde dz q sac
scpta q menti no pt expsse dt aquas ee sup celu. Dr ei gen i.
q diuisit aquas q st sub firmamto ab aquis q st sup firmamtu
Et i ps dr aque q sup celos st lau no dni/ Et io sic Aug
i yo sup gen dt ad litam quo et qualescuq aque ibi sint ibi
ee eas mime dubitem/ Maior quippe e scpte hg auctas qm
ois huai ingenij capacitas/ Sz sicut Aug so egdz li dt. tpe e
nimis et piculosu et magis cauendz ut vanu de his rebus s
nalibus qt si vanas litas loqute ita delibare quilz infidel
audeat ut queadmodu toto celo errare cospiciens visu
tene nequ possit et no ta molestu e q errans homo derider
sz auctores nri ab eis q foris st talia sensisse credunt et cu
magno eorz exicio cu salute satagimus tqm indocti rep
hendunt atq respuunt/ Et io sic ipe subiungit multas expo
sicoes indendz est qs ipe posuit i libris gen et exerpia pa
expo q alti exponi no puderet que forte melior est/
Sic go q dr de aquis sup celos exntibus mla pt intelgi.
1 celu aereu — Uno modo ut p firmamtu ul p celos no intelgas firmamtu. s celu
i quo st sydera sz hunc aere i quo aues dr volare sup que
aere aque vaporabilit elevant et ex inde pluuie generant/
Et de hac expone dt Aug i yo sup gen ad litam, hanc
cosidacoem dignissima induco, Cz cum dr Nz q fidem est
2 celu sidereu — et pmpto posito docu credi pt/ Si at p firmamtu ul celos
intelga firmamtu ubi st sydera posita sic sciem e de hoc firmamto
diusas opiniones fuisse/ quida eni posuit firmamtu i.d. ex
iiijor elemtis cpom que m fuisse po empi/ et s hec ul phabit
dice sup celu sydereu ee aqs elemtares tqm simpliciores et et sup igne a quo nocat celu empireu/ Alioz at
po e q celu ul sit igneu ne sic posuit plo. ul ng sit de
na iiijor elemtoz sz hus alterie mni sit posuit Aristoteles
Utroqz hoz supposito ingenis m sup firmamtu i.d. aqm ele
metare m ee disposita, Nuc eni sic Aug dt i io sup gen
queadmodu deg instituit nas oium nos qt qre no qstrois
ul ex eis ad miraclm poe sue velit opari/ sz tn aqs
3 na corpalis — aliquales sup huiusmodi firmamtu pone possimus/ Uno modo p aqs ut
intelgas tom mini corlem sit accipi i pro gen et s expo
Aug Et io s hc mltu aquas ee sup celos sydereos
ut ad e dice qm ad de na corli sup hos celos existere/
et hc et a dnis phoz modnoz no discordat qui posuit
sup octam spam i q st stelle alia spam i q nu e stella
4 Celis aqs qz dyaphu — Et hanc expone pot Aug sup gen q manicheos, Alio pt
dici q sit celu empireu dr igneu no qz hoat spem ignis.

xm

sed propter splendorem. Ita et aque super celos dicuntur non quia habeant speciem aque sed quia habent dyaphanitatem ad modum aque ut supremum celum sed quia empireum dicitur sit totum splendidum, secundum autem post hoc quod aqueum dicitur sit totum dyaphanum, 3m autem celum quod dicitur sydereum sit partim lucidum partim dyaphanum. Sic igitur quantumcumque potest unitas sacre scripture salvari divisione, non est coartandus sensus sacre scripture ad aliquod horum, sed dicendum ergo quod homo assimilatur maiori mundo quantum ad aliquid, scilicet quod constat ex corporali et spirituali natura sicut et totum universum, non tamen quantum ad omnia assimilatur universo. Ordo enim partium in homine non est secundum quod exigit corporis natura sed prout exigit vero finis. Potentia enim cor in medio ut ex eo diffundatur oppones interde facili per totum corpus, cerebrum autem potentia in supremo ut opponens naturalis que ibi quodammodo perficiuntur non impediantur per diversas corporum conssimilitatem. Sic et ordo cognitionis humane non est secundum ordinem naturalium sed quo ad nos. Augustinus autem non inducit quod assendo sed obviando hiis qui scripturas sacre impugnant.

Deinde considerandum est de hiis ad que divina potentia se extendit. Et circa hoc queruntur duo. Primo utrum deus possit aliquid in nichilum redigere. 2o si aliquid esset in nichilum redactum utrum deus possit reparare idem. Circa primum sic proceditur. Videtur quod deus possit aliquid in nichilum redigere. Primo

Equalis enim est distantia non entis ad ens et entis ad non ens. Sed deus potest ex nichilo aliquid facere, ergo deus potest ex aliquo facere nichil. Sed quia deus non potest esse causa defectiva sed causa que facit tendere in non esse est causa defectiva, ergo deus non potest redigere aliquid in nichilum. Respondeo dicendum quod de potentia dei loqui possimus dupliciter. Uno modo absolute considerando eius potentiam, alio modo considerando ipsam in ordine ad sapientiam vel prescientiam suam. Loquendo igitur absolute de dei potentia sic potest deus universam creaturam redigere in nichilum, cuius ratio est quia cum causa non sufficit producere in esse a deo agente sed etiam per actionem dei conservatur in esse, sicut dicitur Hebreorum 1o portans omnia verbo virtutis sue. Unde Augustinus dicit super genesim ad litteram quod virtus dei si aliquando ab eis que creata sunt regendis cessaret, simul et eorum cessaret species omnis quia creaturarum natura concideret. Sicut autem deus sponte voluntate agit et non ex necessitate nature ad rerum productionem, ita et ad earum conservationem, et ideo potest subtrahere suam actionem a rebus conservandis et hoc ipso omnia in nichilum decidere. Si vero loquimur de potentia dei in ordine ad eius sapientiam vel prescientiam, sic non potest fieri quod res in nichilum redigantur, quia non habet hoc divina sapientia. Creavit enim deus ut essent omnia, ut dicitur Sapientie 1, non ut in nichilum caderent. Ad 3m dicendum quod causa defectiva aliquid potest esse dupliciter. Uno modo ex propria intentione, sicut tenebras abstrahendo lumen causat tenebras, et hoc modo non oportet quod sit causa defectiva, id est quod causat per defectum defectus. Sic autem deus potest esse aliquorum defectuum causa vel excecationis vel obdurationis vel ad

Primo

Coy

Absoluta

deus ... 16

Ordinata

michilacois si vellet / Alio° ad ē ta defcus pt intencom / ex spo oz
q ta defcus sit defcua qr ex defcu agentis qt q no inducat p
fectom i suo effcu et deus no pt ee ta defcus s tendenti i n ee /
Ad 3m sic pcē vr q deus no possit id quod i nihilu redactu ē
1a / cor / idem nuo repare / Dt em phs i 5° de gnone q ea quorum sbā
corrupit no revertentur eadem nuo sz corpa que i nihilu rediguntur sbā
corrupitur ergo eadem nuo revertari no pnt / Oz 9 ē q aug 8° de ci
Si caro humana omnibus pressis moib nc ulla eius materies i ullis la
tibus remansisset vnde si vellet ea repararet omnibus sz n° ma re
manente de re corrupta q corrupit i nihilu redigit ergo deus id quod
ē i nihilu redactu pt idem nuo repare / p dna est ea nunc sic dam gt
sz nunc no fat aliqua dnam qr no ens no st species nz dne s phm
go id quod repa a deo pt ee pnm et idem nuo quuis i nihilu fuit
redactu / Rn° dom q i his que i nihilu redigi pnt ē queda dna
3° / Unitas sz durationis continuitate / attendenda / queda em st quorum unitas i sui rōe ht durationis
continuitate sic pz i motu et tpe et io interrupcio talium durat contra
unitati corp s nun / ea no q condicionem implicat no continue sb
nuo deo pglū / qr deficiunt a rōe ens / et io si huius i nihilu rediga
deus ea no pt eadem nuo repare hc et eet face condicoria sil ee
na puta si motus interruptus eet unus / Alia no st quorum unitas
Unitas no hz dna° continuitatis / no ht i sui rōe continuitatem durationis / sicut unitas rerum pmanencium
nisi p actus inquantum corp ee sbm ē motui / sit em et mesura
huius tpe et corp ee ē unum et continuum sz unitatem et continuitatem tpis / et qr
na agens no pt ista pducere sine motu / inde ē q nale agens
no pt huius repare eadem nuo si i nihilu redacta fuerit sba care
corrupta / sz deus pt repare huius sine motu qr i eius ptate ē q
pducat effcus sine causis mediis et io pt ea eadem nuo repare
.1. ecc si i nihilu elapsa fuerit / vn pz rnsio ad pm et ad 2m
.2. Ad 3m dom q alius modo q una ens / sz p hc q ad reducat i
.3. nihil interrupt continuao eenti q ptinet ad unitatem motus et
corp que continuantur ad motu // ptinet ad pm filij.
cum questitu ē de psonalibus que po quantum ad nuu dna, 2°
Quantum ad nuu assupta / Circa pm quesita st duo po utrum
pr eodem ubo dicat se et catura, 2° utrum filius sua filiacoe
distinguatur a spu sco // no eodem ubo dicat se et catura
6 Ad pm sic pce vr q pr Dicit em se soli pri qt ut aug
Joy dt vj de tri sz dice catura gt toti trinitati / Circa em que
importat rectu ad creatura toti trinitati quenit / ut pz p dpo
yo ea de di no go pr no eodem ubo dt se et catura / p cata
9 ptet a dō p mom no filius at qui ē ubu quo pr dt sepm
ptet a dō p mom nc / circa ut hylar dt i li de synodis omnibus
cataris sbam uoce dn attribuit filio at di nun dt natitas go no idem
Re° est ubu quo pr dt sepm et quo dt catura / Rn° dom q sic aug pt de ē dt.

Verbum dei reputatur aliqua per verbum mentis quod dicitur ad eum quia quedam
acceptio actualis mentis notitie. Verbum enim id quod scimus actu considerando con-
cipimus. Sic verbum mentis nostre est et hoc est quod verbo exteriori significamus. Sed quia non
tamen id quod habitu scimus actu mente concipimus. Sed de uno intellectu
movemur ad aliud, ideo est quod in nobis non est unum solum verbum mentale
sed multa quorum nullum adequat nostram scientiam. Sed deus quicquid scit actu
intelligit et ideo in mente eius non sunt verbum verbo. Et sicut eadem scientia scit
se et omnia alia, ita et eodem verbo exprimit seipsum et omnia alia. Hoc est
eius verbum perfectum, ut Augustinus in eodem libro dicit: si aliquid minus esset in eius verbo quam
in scientia. Unde quicquid pater scit totum unico verbo suo dicit, et ideo necesse est quod idem
sit verbum quo dicit seipsum et quo dicit creaturam. Ad primum ergo dicendum quod dicere si
ipse sumatur solus pater dicit quia solus ipse generat verbum. Hoc tamen verbo exprimitur
quidquid tota trinitas scit quia trium personarum una est scientia. Et ex hac voce
verbum importat respectum ad creaturam in quantum est expressio quedam sicut
quam pater habet generaliter de aliis personis cum creatura. Ad secundum dicendum quod aliud est
verbum et id quod dicitur verbo. Hoc enim verbo quod est lapis, sed res que non
est verbum sed corpus. Unde michi procedit creaturam procedere ex deo per modum
voluntatis. Verbum autem quod dicit creaturam per modum nature.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod filius distinguatur filiatione a spiritu sancto.
Eodem enim quo aliquid constituitur et ab alio distinguitur. Sed persona filii
constituitur filiatione que est proprietas personalis constituens personam filii. Ergo
filiatione distinguitur a spiritu sancto. Secundum quod est quod Boecius in libro de trinitate dicit quod so-
la relatio in divinis multiplicat trinitatem. Et Anselmus dicit in libro de processione
spiritus sancti quod ibi persone distinguuntur prout divine ubi occurrit relationis
oppositio. Sed filius non opponitur relative spiritui sancto filiatione sed solum patri.
Ergo filius non distinguitur filiatione a spiritu sancto sed solum a patre. Respon-
deo dicendum quod hoc modo se habent proprietates personales in divinis ad distinguendum
personas sicut se habent in rebus naturalibus forme substantiales ad distinguendum
species rerum. Sed tamen quod a creaturis extra ad deum assumpta non omnino simi-
liter. In rebus autem naturalibus distinguitur aliquid per formam suam ab aliis dupli-
citer: uno modo secundum contrariam oppositionem forme ad formam, et hoc modo distinguitur
unaqueque res naturalis ab omnibus speciebus sui generis que habent formas
oppositas, sicut quod genus dividitur oppositis differentiis, sicut saphirus distinguitur
sua forma ab omnibus aliis formis ut speciebus lapidum. Alio modo distinguitur
res naturalis per suam formam tamquam per habere et non habere, et hoc modo quod habet formam
naturalem distinguitur ab omnibus non habentibus formam eandem, sicut saphirus
per suam formam naturalem non solum ab aliis generibus lapidum sed a
speciebus animalium et plantarum. Dicit ergo dicendum est quod filius sua filiatione dis-
tinguitur quidem a patre secundum oppositionem relativam filiationis ad paternitatem,
sed a spiritu sancto distinguitur filiatione per hoc quod spiritus sanctus non habet filiationem
quam filius habet. Et per hoc patet responsio ad obiecta.
Quoniam quesitum est de filio quomodo ad nos assumpta et eadem questio est

Si ipse sumatur est pro dicere verum quod solus pater generat et in divinis dicere ...

Ad

Contra

Responsio

Oppositio forme

Per habere et non habere distinguitur

Distinguitur

Sed

Con Utrum sit unum numero corpus quod affixum cruci et iacens in sepulchro. Et videtur quod non
quia que differunt specie differunt numero sed corpus quod appensum in cruce et iacens
in sepulchro differunt specie eo modo quo mortuum et vivum differunt specie. ergo
non est unum et idem numero. Sed contra quecumque sunt unum et idem supposito vel ypo-
stasi sunt unum et idem numero. sed corpus quod iacens in sepulchro et appensum
cruci est unum et idem supposito sive ypostasi quia ypostasis verbi divini nunquam
separata est ab eius corpore. ergo corpus quod est unum et idem numero appensum
Rº cruci et iacens in sepulchro. Respondeo dicendum quod circa hoc tamen devenit due
dampnate hereses quarum una est arrianorum qui cum ponerent Christum
animam non habuisse sed verbum corpori loco anime unitum per quod possunt
quod verbum separatum est in morte a corpore sic manifeste patet in quodam sermone
arrianorum contra quem Augustinus disputat. Alia vero est heresis gabanitorum
que est in sexta synodo dampnata qui cum ponerent unam mixtionem com-
positam ex humanitate et divinitate posuerunt illam mixtionem semper incorruptibilem
et ita posuerunt corpus sic incorruptum non solum corruptione putrefac-
tionis sed fides catholica tenet sicut idem patet. Non dabis sanctum tuum videre
corruptionem sed et corruptione que pertinet ad rationem mortis
quod est in primum quod patet per damascenum in libro tertio. Sic igitur ad excludendum heresim
primam oportet nos ponere perpetuitatem in supposito in corpore quod appenso cruci
et posito in sepulchro. Ad excludendum vero secundam heresim oportet nos po-
nere quod circa mortem et interim quia prima veritas maior fuerit quam secunda dicendum
dicendum est quod est idem numero corpus quod appensum cruci et iacens in sepulchro.
Ad primum ergo dicendum quod veritas illa non tenet in corpore quod per unitatem ypostasis.

q Deinde querendum est de rebus humanis et primo de gratia et de gratie
sacramentis 3o de actibus humanis. Circa primum queritur utrum
Con deus semper faciat novam gratiam et videtur quod sic. Augustinus enim super Genesim
ad litteram comparat infusionem gratie illuminationi. Sic inquit aer
presente lumine non factus est lucidus sed fit quia si factus esset non fieret et et
absente lumine lucidus non manet. Sic homo deo sibi presente illumina-
tur absente autem continuo tenebratur a quo non locorum intervallis sed voluntatis
aversione disceditur. sed sol semper facit novum facit lumen in aere ergo deus semper
facit novam gratiam in anima. Sed contra nobiliorum causarum nobilius est esse
sed gratia nobilissima causata est quia est perfectio nature rationalis causate ergo eius esse est
nobilissimum. Non ergo datur semper in momento et ita non semper deus facit
Rº novam gratiam. Respondeo dicendum quod duplex est actio. quedam que fit cum motu
et talis actio semper est cum aliqua innovatione quia semper in motu aliquid fit et aliquid
Cum motu desinit esse inquantum accedit ad terminum et recedit a termino. et propter hoc
philosophus dicit in primo physicorum quod in omni motu est quoddam fieri et corrumpi.
Sine motu Alia autem actio est que est sine motu per simultaneam continuationem forme intentionis sicut
agens suam similitudinem imprimit recipienti disposito. et talis actio in
Primum principio quidem est cum innovatione sed cum de novo acquiritur forma in subiecto.

sed tamen ipsius actionis sicut sol habet motum adiunctum sed semper influxus sine mutatione ita et nulla habet motionem. Et hec non tamen gratia a deo in anima. ~ continuatio

Unde dicendum quod quamdiu gratia durat in anima deus in anima operatur causando eam non tamen quod faciat semper novam gratiam et quod singulis momentis conservat corporaliter sed quod eandem gratiam quam primo infundit semper operatur in anima. Conservat ipsam quod semper difficile est ad intelligendum non valentibus abstrahere considerationem suam ab actionibus que sunt cum motu in quibus semper ad motum valet ut dictum est. Ad primum ergo dicendum quod lucem semper fit in aere quod semper a talede solis illuminatur conservatur non quod semper fiat quo ad ipsum et ad lumen.

Deinde quesitum est de sacramentis et primo de sacramento penitentie. Utrum per absolutionem sacerdotis remittatur culpa. 2º de sacramento matrimonii. Utrum vir possit accipere aliam si timeatur de incontinentia uxoris non valentis virum sequi. Absolutionem sacerdotis culpa remittatur.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod per. Dicit enim Hugo de sancto victore in libro de sacramentis quod sententiam petri sequitur sententia celi sed sententia celi est de remissione culpe ergo remissio culpe sequitur per sententiam petri que est sacerdotis absolutio. Preterea sacramenta sunt medicina contra peccata sed per medicinam sanantur vulnera vel egritudines ergo egritudo vel vulnus peccati sanatur per sacramentum penitentie quod consummatur in hoc quod sacerdos dicit. Ego absolvo te sicut sacramentum baptismi in hoc quod dicit. Ego te baptizo ergo per absolutionem sacerdotis dimittitur culpa. Sed contra est quod per solam contritionem dimittitur peccatum. Unde in psalmo. Confitebor adversum me iniusticias meas domino et tu remisisti impietatem peccati mei. Sed contritio precedit absolutionem sacerdotis quia sacerdos non debet aliquem absolvere nisi estimet eum contritum. Ergo remissio culpe precedit absolutionem sacerdotis non ergo per absolutionem sacerdotis culpa remittitur. Dicendum quod sacramenta dupliciter operantur. Uno modo secundum quod exhibentur in actu. Alio modo secundum quod habentur in voto. Et hoc ideo quia sacramenta operantur ut instrumenta divine iusticie et misericordie iustificantis. Deus autem est respiciens ad hominis cor. Sicut dicitur Primo Regum 16. Homines vident ea que apparent. Deus autem intuetur cor. Et ideo quamvis res naturales non agunt nisi presencialiter adhibite sacramenta tamen agunt et si quod sunt in voto sed plenius sacramentale effectum inducunt quando actu exhibentur sicut patet in baptismo. Nam cathecuminus si sit adultus et habeat baptismum in voto iam consecutus est effectum baptismi quantum ad emundationem a peccato et consecutionem gratie que est principalis effectus dei sed quando actu baptismum accipit suscipit eam vacationem et remissionem totius pene. Si quis tamen esset qui non prius haberet baptismum in voto quam actu baptizaretur sicut patet in pueris simul reciperet per baptismum gratiam remittentem culpam. Et omne aliud sacramenti effectum et hoc contingeret in adulto si simul cum baptizaretur votum baptismi conciperet et idem est in sacramento penitentie quod consummatur in dispensatione ministri absolventis. Verum cum ab actu absolutionis consequitur plenarie sacramenti effectum sed si aliquis ante absolutionem habeat sacramentum in voto secundum quod proponit se subicere clavibus ecclesie iam virtus clavium operatur

Actu.
Voto.

z gsē remissiōm culpe / si quis tn̄ i ipā absolutōe incipet cōtri
z claues eēe hrē i uoto i ipā absolucōe sacdots culpa ei di:
mittet p gr̄am que infundit i hc sacro sicut z i alijs sacris
noue legs / Vn̄ quoqz dr̄ q aliqui nō pfce cōtti ūtute clauiū
gr̄am contricōis cōsequūt dumō nō ponat obicē spui scō /
z id ē i alijs sacris noue legs i quib gr̄a cōferr / Vr tn̄ ee
drā int bapm z pniam pp hc q sacrm̄ pnie sp exhibet
adultis i quib ut plurim cōtto pcet tpe cōfessionem z absolucōz
Bapms at multocies cōfert pueris i quib uotū bapmi nō pcet
Vndo at similr appet si z bapms exhibet adultis / Ad pm̄ g
dōm q ubū hugs nō ē sic intelligm q sn̄ia petri i sacdote absol
uete pcedat tpe sn̄iam celi i dei remittents culpā / s q i
sn̄ia petri apphat sn̄ia dei / Ad zm dōm q medicina sacral
opar nō solum actu adhibita s z i ppōito exns z io quoqz sanacio
uulnerz pcedit sacrale absolucōm / Ad zm dōm q nūquā pt
ee uā cōtricō sine uoto clauiū eēe quātūcūqz sit dolor
de pcto ptito z ppōitū abstinendi i futuz ut io i cōtricōe
culpa remittatur / Vtrum uir possit accipe cruce ad tuicendū

·xi·
·Co·

Ad zm sic pcr Vr / ult mac nolete uxore si de eius
incōtinencia timeat / Nō em dz hō pmitte ppriā salute
p salute aliena / s hō priuat salute ppā p hc q cruce signat
quib plena remissio pctorz / g nō dz hō pmitte ut p:
uideat saluti uxoris / Sz ō ē q Augs dr / Si abstineas sine
uoluntate uxoris tribuis ei fornicacōis licenciam z pctm illi
tue imputabitur abstinencie / Sz accipiendo cruce impedit a
reddicōe debiti g uir q pctm uxoris si nō cōtineat
imputabitur uiro / Rndo dōm q ea que sūt necccia non sūt pmittenda

·Re·
·&·
Necessitas
Utilitas

pp ea que sūt ppe utilia / Vn̄ z dus ait xv· rephendit phi:
zeos qui docebant pmitte mādatū dei de honorando pntib
ut aliq uoluntarie obligacōes deo offerrent / Est nccitas at
uiro imminet ut gerat curā uxoris / q caput mulieris
ē uir· ut dr i· ad cor xi· / Sz q accipiat cruce ad tuicendū
fretandū subiacet ppe utilitati / Vn̄ si uxor tal que sequi nō
posset pp aliqd liciū impedimentū z de eius incōtinencia timeat
nō ē ei cōsulendū ut accipiat cruce z dimittat uxore
Sec at ē si uxor cōtinere uoluntarie pponat ut uelit uel
possit sequi uirū suū / Ad pm̄ g dōm q hc z ad salute

·i·

ppriā uiri ptinet ut gerat curā de salute uxoris que
uiri regimini cōmittitur / Vtrum actibus z pō de actibus ptinentibus

Deinde cm quesitū ē de actibus ad platos / zo de actibus qui
pnt ptinē ad oms / ptinet at ad platos ppter
dispēsacōe i pcepto exequitacōe rebellates pape z bulla
eccia gsce / Vn̄ et pmo querir iiijor / po de obiam et pcep platorz

Utrum religiosus teneatur obedire prelato suo precipienti ei in virtute obedientie quod revelet ei crimen fratris occultum. 2o de dispensacione. Utrum papa possit dispensare in bigamia. 3o de exequtacione. Utrum abbas teneatur litteras exequtatores illos de quorum exequtacione et inter partes est diversa sentencia quidam dicentibus eos exequtatores esse et aliis non esse. 4o circa collacionem beneficiorum. Utrum prelatus ecclesie licite possit dare beneficium consanguineo suo ydoneo omisso si quando faciliter occurrit ei alius et magis ydoneus.

Quod subditus non teneatur obedire prelato precipienti revelacionem criminis occulti. .xiii. Cos.

Ad primum sic proceditur. Videtur. Nullus enim tenetur obedire alicui in hoc quod non subditur eius iudicio. Sed occulta non subduntur iudicio humano sed soli iudicio divino. Ergo et eorum revelacionem subditus non tenetur obedire prelato precipienti. Sed contra est quod prelatus in causis religiosorum plus potest precipere quam de quo iudex secularis ut ecce qui potest exigere iuramentum ab aliquo ut revelet id quod scit de aliquo occulto ut dicit quedam decretalis de purgacionibus. Ergo pari racione prelatus in causis potest religioso precipere in virtute obedientie ut dicat ei si quid scit de aliquo crimine occulto. Respondeo dicendum quod peccatum dupliciter potest esse occultum. Uno modo simpliciter ita quod ad multorum noticiam non pervenit et tale peccatum occultum non est secundum facienti et ideo qui tale peccatum occultum fratris scit secundum hoc debet intendere ut fratris peccantis saluti provideat. Quod est institutum esse a domino ordo correctionis fraterne ut primo quidem corripiat ab fratrem occulte peccantem inter se et ipsum solum secundo adhibeat duos vel tres testes et tunc tandem si non corrigatur dicat ecclesie. Quem ordinem si prelatus precipiat ut peccatum fratris occultum dicatur ei non est obediendum et ipse peccat precipiendo quia oportet deo magis quam hominibus obedire. Si autem peccatum fratris non sit adeo occultum quin et per aliquas suspiciones in multorum noticiam perveniat unde multorum scandalum oriatur iam peccatum non solum nocet illi sed multis et contra bonum multitudinis prefertur bono unius ideo prelatus debet diligenter inquirere de facto ut scandalum sedat multitudinis vel per penam peccantis vel per eius exequtacionem et ideo in tali casu potest precipere scienti crimen fratris quod manifestet et tenetur precipienti tenetur prelato obedire. Sic enim cum non sit omnino occultum crimen pertinet ad iudicium prelati et in hoc casu loquitur decretalis non autem in primo. Unde patet responsio ad obiecta.

Peccatum occultum

Simpliciter.

Non simpliciter.

.xiii. Con.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod papa non possit dispensare in bigamie irregularitate. Non enim potest ab homine dispensari in hiis que sunt divinitus instituta ut Bernardus dicit in libro de dispensacione et precepto. Sed doctrina apostoli in qua continetur quod bigamus non promoveatur ut patet 1 ad Tymotheum iii°. Et est divinitus promulgata sicut idem apostolus ii ad Tymotheum ultimo. An experimentum queritis eius qui in me loquitur Christus. Ergo papa non potest cum bigamis dispensare. Sed contra est quod in decretali dicitur quod papa cum quodam bigamo dispensavit. Respondeo dicendum quod papa habet plenitudinem potestatis in ecclesia ita quod quecumque sunt instituta per ecclesiam vel ecclesie prelatos

Re.

papa dispensat cum bigamo contra preceptum apostoli. Quid potius suadent qui fuit maior in auctoritate quam paulus xx di. Sacrosancta. Preterea interdicta est ordinatio bigamorum ab homine et non a deo et ... Item non constringitur papa per illud per habitum nisi cum ... primus non sit ab illo ... ad ... vt. ... et Iudeus ... Nouit et de Elec. Signif[illegible]

sunt dispensabilia a papa. Hec enim sunt que dicuntur esse iuris humani vel positiui. Circa ea vero que sunt iuris diuini vel iuris naturalis dispensare non potest quia ista habent efficaciam ex institutione diuina. Ius autem diuinum est quod pertinet ad legem nouam vel veterem. Sed hec est differentia inter legem vtramque quia lex vetus determinabat multa tam in preceptis cerimonialibus pertinentibus ad cultum dei quam et in preceptis iudicialibus pertinentibus ad iustitiam inter homines conseruandam. Sed lex noua que est lex libertatis preceptis huiusmodi determinationis non habet sed est contenta preceptis moralibus naturalis legis et articulis fidei et sacramentis gratie. Vnde et dicitur lex fidei et lex gratie propter determinationem articulorum fidei et efficaciam sacramentorum. Cetera vero que pertinent ad determinationem humanorum iudiciorum vel ad determinationem diuini cultus libere permisit christus qui est noue legis lator prelatis ecclesie et principibus secularium populorum determinanda. Vnde omnes huiusmodi determinationes pertinent ad ius humanum in quo papa potest dispensare. In hiis solum vero que sunt de lege nature articulis fidei et sacramentis noue legis dispensare non potest. Hoc enim esset posse contra veritatem. Manifestum est autem quod bigamum non promoueri neque est de lege nature neque pertinet ad articulos fidei neque est de necessitate sacramenti quod patet ex hoc quia si bigamus ordinetur recipit ordinis sacramentum sed hoc pertinet ad quandam determinationem diuini cultus. Vnde et hoc papa potest dispensare licet dispensare non debeat nisi ex magna et euidenti causa. Sicut et posset dispensare circa hoc quod aliquis sacerdos non indutus vestibus sacris conficeret corpus christi. Et eadem ratio est de omnibus aliis huiusmodi que ex institutione humana processerunt. Ad primum ergo dicendum quod apostolus ... in doctrina sua aliqua posuit quedam quidem sicut promulgator iuris diuini sicut est quod habetur gal. v. Si circumcidimini christus vobis nichil proderit, et multa alia huiusmodi. Et hec papa non potest dispensare. Quedam vero sicut papa auctoritate aliqua statuens. Nam ipse dicit i Cor. xi. Cetera cum venero disponam. Et ibidem xvi mandauit ut collecte que fiunt in sanctos per vnam sabbati fiant, quod non pertinet ad ius diuinum. Et similiter est quod dicit de bigamo non promouendo non est iuris diuini sed institutio auctoritatis humane diuinitus homini concesse. // ...tad illi examinati esse quare

Ius diuinum promulgans / papa Nunc statuens

ix

Ad tertium sic proceditur. Videtur quod debeant examinationem sapientes. Quia opinantur quod sicut vnus episcopus non potest auferre beneficium quod clerico concessit sine culpa, sic non magis debet quis fidelium cuiuslibet fidelis quam beneficium clerico ab episcopo collatum ergo nec quis fidelium est alteri subtrahenda sine culpa. Sed quod dubitatur an causa subsit proprior debet esse circumspectus boni viri ad interpretandum intentionem precedentis ex quo dubitatur de examinatione aliquorum magis debet eis stare per hoc quod non sunt examinati et ita non debent examinari. Sed contra est

q si ab percussus in bello moriatur si ignorem quis eum percusserit propter dubium
quibus qui sunt in bello irregulares habentur secundum iura ergo a similitudine videtur q
ex quo dubium est de aliquibus an sint excommunicati q propter maiorem
cautelam sunt vitandi. Respondeo q dubitatio de excommunicatione aliquorum
aut precedit sententiam iudicum aut sequitur si precedit puta cum nondum est
declaratum per iudicium contra aliquos esse excommunicatos non sunt vi-
tandi quousque certo iudicio determinetur. In hoc enim casu verum est
q in dubio pars nostra est melior potestas dicitur in deuteronomio. Si difficile et
ambiguum apud te iudicium esse perspexeris et iudicium intra portas
tuas iudicum verba variari venies ad sacerdotes et ad iudicem
queres quod ab eis et facies quodcumque dixerint. Sed si ambiguum
oriatur post concordem iudicium determinationem magis standum est sententie
iudicum dum per viam proinde quod iudices sollicite discutientes
negotium plenius parit propter veritatem et si sunt minus periti quam alii
qui perfunctorie constituuntur et ex ordinarie secundo quod esset in magnum
nocumentum utilitatis cuius status hominum si sententie non assisterent si quilibet
pro suo libitu vellet sententie calumpniam ingerere quod sit longia
et cetera in criminalia et ideo in tali casu magis est assistendum sententie iudi-
cum nisi forte sit per appellationem suspensa. Et per hoc patet responsio
ad xiij sit pertinet. Utrum q prelatus ecclesie non possit ad obita
R curam committere suo consanguineo minus ydoneo postposito
meliori. Videtur enim sue filie committit sponsam que magis est ydoneum
et sponsus sue sponse committit fidelissimum custodem pro posse. Sed maior
prelatus ad ecclesiam et subiecta corpora vel sicut pater ad filiam
vel sicut sponsus ad sponsam ergo debet ei de persona ydonea providere quam
melius potest. Sed contra iohannes evangelista magis fuit ydoneus et tamen con-
sanguineus per carnem et tamen pretulit ei petrum in regimine eccle-
sie ergo et prelatus si habeat consanguineum ex ydoneum non debet ei providere in
ecclesia magis quam filio et ydoneo multo tamen minus si sit minus ydoneus
Sed hoc est q secundum ordinem veritatis homo plus debet diligere et magis
coniunctos secundum hiis quos magis ex caritate diligit et magis debeat
providere unde corporis membrum crescat. Cum ecclesia ex bona dispensatione
crescat membris administrantibus videtur q prelatus magis debeat
suis quam extraneis providere et si sunt minus ydonei. Respondeo dicendum q
aliud est dicendum de consanguineo prelati ex ydoneo et aliud de minus
ydoneo. Si enim sit ex ydoneus potest prelatus suum consanguineum pre-
ferre nisi forte ex hoc scandalum oriatur vel aliqui ex inde ma-
lum exemplum accipiant ut probabiliter sumi possit q alii prelati hoc exemplo
inducantur ad dandum suis consanguineis et minus dignis beneficia
quod ex quo non decipit utilitati ecclesie cum ex ydoneo providetur hic a
hoc provisionem et amori naturali satisfacere qui non est in hoc casu secundum magis
tamen infert

[illegible] ... est ... abnegavit
1 thy 5 Si quis autem suorum et maxime domesticorum curam non habet fidem abnegavit

·xiii·

Et hoc sumitur Genesis xlvii ubi Pharao dixit ad Joseph de fratribus suis Si
nosti in eis viros industrios constitue eos magistros pecorum meorum/
Minus ydoneus — Si vero sit minus ydoneus consanguineus prelati non debet eum preficere ad curam
ecclesie preposito meliori. Duplici vero. Primo quidem quia hoc minus esse quam
fidelitas quam in bono dispensatore dominus requirit. Non enim faceret
In fidelitas — fidelis negotiorum alicuius domini qui posset rem eius meliorare si hoc
pretermitteret ut suis consanguineis satisfaceret. 2o quia hoc minus ad per-
·2· — sonarum acceptionem pertinet que consistit in hoc quod aliquis accipit pretextu
Personarum acceptio — conditionem persone que non facit ad negotium sicut si aliquis daret sinam
pro aliquo quia dives est et non iustitiam habet que est conditio faciens
ad negotium. Esse autem consanguineum non est aliqua conditio pertinens
ad curam ecclesie que non obtinetur iure consanguinitatis sed divino
munere. Est autem conditio faciens ad negotium et dispensationem
primo [illegible] bonorum. Unde si episcopus proximam bonis magis provi-
deat suo consanguineo minus ydoneo non est acceptio personarum
sed si vero consanguinitatis ei provideat in primo [illegible] non caret
vitio personarum acceptionis de qua [illegible] dicitur in [illegible] dispen-
satoribus exponens id quod habetur Jacobi ii Nolite in personarum acceptione
habere fidem domini nostri Jhesu Christi [illegible] et dicit ut habetur [illegible] contrarium
ex quarta tribu a moyse eligi ut fierent principatum in populo non
sanguinis deserviendi esse sed merito. At nunc plurimos habent re-
bus factos faciunt non quia eos in ecclesia columpnas eligere quos
plus cognoscant esse prodesse sed quos vel ipsi amant vel quorum
sunt obsequiis deliniti // actibus qui pertinent ad alios homines pertinet
Deinde quesitum est de / Et primo de actibus pertinentibus ad virtutem
intellectivam 2o de actibus pertinentibus ad virtutem appetitivam. Circa primum
quesita sunt tria. Primo utrum aliquis possit sine peccato appetere scientias
magicas 2o utrum enunciabile quod semel est verum sit semper verum 3o utrum
magister determinando questiones theologicas magis debeat uti ratione vel auctoritate
16 — Ad primum sic proceditur. Videtur quod homo sine peccato possit appetere scien-
Con — tias magicas. Non enim est peccatum appetere id per quod perficitur
homo in optimo quia verum est bonum intellectus ut dicitur in vi ethicorum. Scientia autem
veritatem est ergo homo potest licite appetere scientiam qualemcumque et ita sine
peccato potest homo appetere scientias magicas. Sed quod prohibitum non est de
illicito sed scientie magice sunt prohibite ergo illicitum est appetere eas
Respondeo — scientias. Respondeo dicendum quod actus humanus potest dici bonus dupliciter. Uno modo ex genere
alio modo ex circumstantia. Ex genere quidem dicitur esse actus bonus eo quod actus
cadit super materiam debitam. Debita autem materia appetitus est bonum
unde appetere quodcumque bonum est bonum in genere. Omnis autem scientia
sive quecumque cognitio bonum aliquod est. Alioquin deus cum non mali
meretur non haberet omnem scientiam tam bonorum quam malorum. Unde appetere
quamcumque scientiam vel notitiam quarumcumque rerum sive bonorum vel ma-
lorum

est bonum in genere sed tamen secundum diversas circumstantias additas potest esse bonum
vel malum et precipue hec diversificatur secundum intentionem finis. Nam si aliquis
appetat scire scientias magicas ut eis utatur est malum, si autem ap-
petat eas scire ut eas confutet et reprobet sic est bonum et licitum.
Similiter et ex conditione persone potest hoc diversificari vel et ex modo appetendi.
Si enim aliquis appetat scire huiusmodi scientias ut earum noticia perveniat aliis
utilioribus rebus inordinatus est appetitus, et similiter si sit talis persona ad
quam non pertineat hec scire inordinate hec appetit. Ad primum ergo dicendum 1
quod omnis scientia potest intueri in aliquo sui bono quia omne verum est quoddam
bonum intellectus sed non omnis scientia potest intueri in suo optimo sed illa sola que est
circa primam veritatem. Nec etiam verum est quod magice artes sunt scientie sed potius
sunt quedam fallacie demonum. Ad secundum dicendum quod huiusmodi artes sunt prohibite 2
quantum ad suum usum. Si non prohiberetur alicui et earum studium propter
periculum utendi tunc esset malum quia prohibitum.
Ad xiii sic proceditur. Videtur quod omne enuntiabile quod semel est verum semper futurum esse ja
verum. Si enim hoc esset verum in aliis enuntiabilibus pari ratione hoc Con
esset verum in enuntiabilibus de futuro. Sed istud non est verum quia ut dicit philosophus in 2o
de generatione futurus quis incedere non incedet. Ergo non omne enuntiabile
quod semel est verum semper esse futurum verum. Preterea si partes sunt eedem et totum est idem
sed partes enuntiabilis sunt predicatum et subiectum et compositio. Ergo idem est enuntiabile componente
eodem subiecto et predicato et compositione. Sed tali componente eodem enuntiabili contingit
quod sit quandoque verum et quandoque falsum sicut hoc enuntiabile Sortes sedet est verum
eo sedente et falsum est eo non sedente sicut dicit philosophus in predicamentis ex eo quod res est
vel non est oratio est vera vel falsa. Ergo enuntiabile quod semel est verum non propter hoc semper
est verum. Sed contra ista enuntiabilia Sortes currit et Sortes cucurrisse seu
cucurrisset et Sortes facere cursurus non differunt nisi secundum diversam consignificationem
sed diversa significatio non tollit perdemptionem nominis. Idem enim nomen dicitur esse
pro omnibus casibus et in singulari et in plurali numero. Ergo et predicta tria enuntiabilia sunt
unum enuntiabile. Sed si unum horum semel sit verum semper oportet quod aliud eorum sit verum
quia si semel est quod Sortes currit ergo si enuntiabile eorum semel est verum semper erit
verum. Respondeo dicendum quod huius dubitationis nisi in hoc consistit ut sciatur R
utrum sit idem enuntiabile quod est de presenti preterito et futuro. Si enim hoc verum sit
quantum erit verum quod enuntiabile quod semel est verum semper erit verum. Sed forte hec
dubitationem aliquam habere possit eo quod enuntiabilia de futuro contingenti
sed hec est alterius inquisitionis. Si non sunt diversa enuntiabilia de presenti
preterito et futuro diversimode se habent sicut est autem idem enuntiabile quod est de presenti
qualitercumque res se habebat seu habeat manifestum est quod idem enuntiabile
quandoque est verum quandoque falsum sicut quod philosophus dicit in predicamentis quia eadem oratio et opinio
quandoque est vera quandoque falsa. Ad cuius evidentiam sciendum est quod sicut philosophus in perihermeneias
tamen quedam per ordinem intellectum. Nam voces sunt signa intellectuum intellectus autem
sunt similitudines. Manifestum est autem quod unitas vocis significative vel diversitas

xxvii

no dependet ex vnitate vel diuersitate rei significate alioquin non esset aliquod
nomen equiuocum sed hoc est quia si sint diuerse res erunt diuersa nomina et
non idem nomen. Dependet igitur vnitas vel diuersitas nominis significantis
siue complexe siue incomplexe ex vnitate vel diuersitate nominis ad
intellectum quorum vnum s. nomen est signum et alterum significatum tantum intellectus ad signum
et significatum sit res posita in nomine vel eiusmodi esse ad diuersum vel propter
diuersitatem nominis tamen sit et in synonimis in quibus est diuersa nomina sed
idem significatum omnino sed et cum diuersitate nominis potest esse diuersitas intellectuum sine
propter diuersitatem rei intellecte siue propter diuersitatem modi intelligendi. Vnum quodque est
diuersitas significationis que secundum diuersum modum intellectus. Vna et eadem
res et precipue hoc apparet in tempore quo preest administratio opponi intellectus
humani componentis et diuidentis ut dicitur in 3o de anima. Et ideo dicimus quod est
idem enuntiabile sortem sedere et sortem sedisse vel sessurum esse. sed sortem sedere
idem est enuntiabile quod quod est eadem nominum et idem modus significandi et ideo patet quod
idem enuntiabile quodque potest esse verum quodque falsum verum duo prima concedimus.
Ad 3m dicendum quod diuersitas significationis tollit nominis ydemptitatem
in tantum quod obliqui sed proprie non sunt nomina sunt tamen vnum nomen non simpliciter
sed in quantum conueniunt in vno ordine declinationis.

ps Ad 4m sic proceditur. Videtur quod magister determinans questiones theologicas
Con magis debeat uti auctoritate quia in qualibet scientia questiones determinantur
per sua principia siue illius. sed principia principiorum sunt articuli fidei qui nobis
per auctoritatem innotescunt. ergo maxime questiones theologice sunt determinande per
auctoritates. Sed contra est quod dicitur ad Thitum ja° vt sit potens exhortari
in doctrina sana et contradicentes reuincere. Sed contradicentes melius
reuincuntur rationibus quam auctoritatibus. ergo magister oportet determinare questiones
• Ro per rationes quam per auctoritates. Respondeo dicendum quod quilibet actus exequendus est
secundum quod congruit ad suum finem. Disputatio autem ad duplicem finem potest ordinari.
Quedam enim disputatio ordinatur ad remouendum
1. Ad remouendum dubitationes dubitationem an ita sit. et in tali disputatione theologica maxime
utendum est auctoritatibus quas recipiunt illi cum quibus disputatur
puta si cum iudeis disputetur oportet adducere auctoritates veteris testamenti
si cum manicheis qui vetus testamentum respuunt oportet uti auctoritatibus
noui testamenti si autem cum scismaticis qui recipiunt vetus et nouum
testamentum non autem doctrinam sanctorum nostrorum sicut sunt greci oportet cum
disputatione eis noui et veteris testamenti et illorum doctorum quos recipiunt et
si opus fuerit oportet ad eos conuincendos ad rationes naturales confugere.
2. Ad instruendum Auditores Quedam vero disputatio est magistralis in scolis non ad remouendum
errores sed ad instruendum auditores ut inducantur ad intellectum
veritatis quam intendunt et tunc oportet rationibus inniti inuestigantibus veritatis radicem
et facientibus scire quomodo sit verum quod dicitur. alioquin ~~tamen~~ certificatur quidem
auditor quod ita sit. sed nichil scientie vel intellectus acquiritur sed vacuus
abscedit. Et per hec patet responsio ad obiecta.

sed iudeis auctoritatibus magis credunt

doctrina est ut Aurea sed premium in celo; Aureola sed premium accidentale quod redditur operi excellenti per Martirio, Virginitati, Predicationi; Palmam sed premium accidentale quod non operi vel iudicio debetur sed voluntati.

xm

Deinde quesitum est de rebus pertinentibus ad vim appetitivam. Et primo de || De martirio
bonis, 2o de malis. Circa primum queruntur duo: primo utrum aliquis absque
perfecta caritate possit se martirio offerre, 2o utrum martirium pati pro Christo
Ad primum sic proceditur. Videtur quod aliquis absque caritate perfecta / sit in precepto.
Ad possit se martirio offerre quia super illud Psalmi: Dilexi mandata tua 19.
super aurum et topazion, dicit Glossa quod minima caritas plus diligit Dei legem Cap.
quam milia auri et argenti et eadem ratione quam omnia temporalia. Sed id quod magis
diligimus exponimus pro eo quod magis diligimus. Ergo et omnia temporalia et etiam
propriam vitam exponeret pro Christo qui habet minimam caritatem. Sed contra: si aliquis
absque caritate perfecta potest se offerre martirio, pari ratione poterit martirium
sustinere absque caritate perfecta. Sed hoc videtur esse contra illud Iohannis XV: maiorem
caritatem nemo habet quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis.
Ergo aliquis absque caritate perfecta non potest se ad martirium offerre. Respondeo dicendum Re.
quod in operibus virtutum duo sunt attendenda, scilicet id quod fit et modus faciendi.
Contingit autem id factum quod fit sine aliqua perfectam virtutem fieri et non
solum ab habente parvam virtutem sicut aliquis non habens iustitiam potest facere Quod fit
aliquod opus iustum. Sed si attendamus modum faciendi, ille qui non habet Modus faciendi
virtutem non potest operari sicut ille qui habet, nec ille qui habet parvam sicut ille qui
habet magnam, qui operatur faciliter et prompte et delectabiliter, quod non ita
faciat vel qui caret virtute vel qui parvam habet. Sic ergo dicimus quod hoc
opus quod est offerre se martirio vel etiam martirium sufferre potest facere non solum
caritas perfecta sed etiam imperfecta et quod plus est, etiam qui caritate caret. Sed id
Apostolus ad Corinthios 13: Si tradidero corpus meum ita ut ardeam,
caritatem autem non habuero etc. Sed caritas perfecta hoc facit prompte et delectabiliter
sicut patet de Laurentio et Vincentio qui in tormentis hilariter ostendunt.
Hoc autem non potest facere caritas imperfecta vel etiam qui caritate caret.
Et per hoc patet responsio ad obiecta. / martirium propter Christum non sit in precepto 20.
Ad 2m sic proceditur. Videtur quod pati. Nichil enim videtur quod homo debet suam Cap.
animam quam quod proprium corpus ponat ut dicit Gregorius in prima omelia: Ego sum
pastor bonus. Sed dimittere omnia sua propter Christum non cadit sub precepto
sed sub consilio. Ergo et exponere corpus suum martirio non cadit sub precepto.
Sed contra est quod Augustinus dicit 13 de Civitate Dei: tunc dictum est homini moriens si pre-
ceptum nunc dicitur morere ne pecces. Sed id quod oportet nos facere ne Petitur utrum cadat
~~peccemus~~ cadit sub precepto. Dicendum quod nec absolute alio modo sed circa preparationem sub precepto
quia enim preceptum importat rationem debiti, id absolute cadit sub precepto ergo mors
quod est debitum propter ad perpetuum sicut precepta de honore parentum vel martirii
de amando Deum. Sed quedam sunt quod id quod fit ad esse debitum non prestat cadit sub
sed potest occurrere unde hoc cadit sub precepto non absolute sed secundum preparationem animi precepto.
ita scilicet ut homo habeat animum paratum ad faciendum id quod debitum redditur ex Respondeo dicendum
aliqua causa occurrente. Et hoc modo exponit Augustinus illud Domini preceptum quod posui contra vero. quod aliquis

Absolute:
Secundum preparationem animi:

Premium: Essentiale quod consistit in visione et fruicione Dei et dicitur substantiale quia fundatur in visione et fruicione tamquam noster bonus est Deus et illo perfecte habito perfecte est homo beatus. Et hinc dicitur.
Accidentale est quod consistit in gaudio quod habetur de bono creato vel de liberacione ab aliquo malo hinc dicitur.

Aurea: sed ~~Palma~~ ... virginibus, martiribus et confessoribus.
Aureola: virginum, martirum, confessorum ... Palma est quod ... volunt(?) intelligi(?).

q. 7 in 2a di. 33 c. ultimo sm Thom. et 24 di. eiusdem

Primus motus · est cogitatio vel suggestio —— Veniale
Delectatio vel titillatio inferioris partis rationis indeliberata et non morosa
Opus completum vel complecendum deductum seu consensu vel superioris partis rationis
Glo... de peccato.

xiij

Si quis percusserit te in una maxilla prebe ei et aliam maxillam, q.d. si
opus esset et hoc exigeret salus animarum homo deberet esse paratus ad hoc
faciendum / et propter hoc mortem sustinere interius propter Christum cadit sub precepto
quia si homo deberet habere animum paratum ut prius permitteret se occidi quam
Christum negaret vel mortaliter peccaret / Et relinquere bona propria cadit
sub precepto quia debet esse paratus animo Christi magis sustinere rapinam
bonorum suorum quam Christum negare vel mortaliter peccare / Et per
hoc patet responsio ad obiecta. // Et de primis motibus. Circa quod
enim quesitum est de malo, quesita sunt duo. Primo utrum primi
motus sensualitatis sint peccata / 2o utrum in fidelibus sint peccata mortalia /
Ad primum sic proceditur. Videtur quod primus motus sensualitatis sit peccatum. Dicit enim magister
24 xxiiii dist. 2i li. sen. quod temptatio a carne non potest esse sine peccato.
Con Sed quilibet primus motus est temptatio a carne, ergo primus motus non
potest esse sine peccato / Sed contra est quod dictum est ut supra, ideo non ergo requirit peccatum
in uno mortali cor. Dicit glossa: Non prohibet concupiscentiam que vitari non potest
sed id quod non potest vitari non est peccatum, ergo concupiscentia que est primus motus
Ro non est peccatum / Respondeo dicendum quod motus importat inclinationem quandam
ad terminum / que quidem inclinatio pertinet ad appetitum in humanis
actibus. / Est autem in homine triplex appetitus: unus quidem naturalis secundum quem
vis appetitiva pertinet ad animam vegetabilem sicut est enim digestiva
Naturalis et expulsiva et retentiva / 2us appetitus est sensualitas quod movetur secundum appre-
Appetitus Sensitivus hensionem sensus / 3us appetitus est voluntas quod movetur secundum appetitum rationis vel
secundum iudicium rationis / Peccatum autem quod habet rationem culpe de quo nunc loquimur
Voluntas non potest esse sine actu voluntario qui scilicet est aliqualiter in potestate peccantis.
Actus autem appetitus naturalis non subiacet imperio rationis sicut nec actus
aliarum potentiarum vegetabilis anime et ideo in actu talis appetitus non potest consistere
culpa sicut quod homo esuriat vel sitiat absque culpa est. Et idem dicendum
est de aliis huiusmodi / Sed actus appetitus sensitivi subiacet imperio rationis
quia ratio preveniens ipsum potest ei imperare vel et impedire et ideo talis
motus potest habere rationem culpe et si sequatur iudicium rationis potest et
24. 33 di. esse peccatum mortale sicut et motus exteriorum membrorum imperati
a ratione / Si autem preveniat iudicium rationis est quidem peccatum si inten-
dat in aliquid illicitum quia in potestate hominis fuit ipsum cohibere.
Est tamen veniale peccatum et levissimum ut patet per Augustinum xii de trinitate.
Et hoc dicitur primus motus peccati / Motus autem superioris appetitus id est voluntatis
sequitur iudicium rationis ita potest esse peccatum mortale / primum concedimus
Ad 2m dicendum quod concupiscentia non potest vitari sic quod nullus concupiscentie
motus surgat quia dum resistitur uni insurgit alius, potest tamen vitari
singuli. Et ex hoc quilibet habet aliquid de ratione peccati licet non habeat rationem
ad 2m // perfecti peccati quod est peccatum mortale. /
Con Ad secundum sic proceditur. Videtur quod in fidelibus primi motus sint peccata mortalia /

Quia sicut Augustinus dicit in libro de gratia et libero arbitrio: Eos qui non sunt in Christo Iesu
scilicet dampnatio si sentiant concupiscentiam etiam si non sentiant. Sed qui
sentiunt concupiscentiam est habere primum concupiscentie motum ergo infideles qui
non sunt in Christo Iesu peccant mortaliter secundum primos motus quia dampnatio
non debetur nisi peccato mortali per quod homo debet habere originalis iustitie
secundum quam concupiscentia reprimatur. Contra quod debitum est quod concupiscentie motus
ergo quod concupiscentie motus est peccatum mortale. Omne enim quod est contra
debitum habet peccati mortalis rationem. Sed quanto est altior gradus
tanto est magis grauior, sed altior est gradus fidelis quam infidelis, cum
ergo primi motus fidelium non sint peccata mortalia multo magis primi
motus infidelium. Responsio. Dicendum quod primus motus sicut dictum est est
motus sensualitatis preveniens deliberationem rationis. Eadem autem natura
sensualitatis est et rationis in fidelibus et in infidelibus. Ad minorem autem sensualitatis
et rationis pertinet quod motus sensualitatis qui est absque deliberatione rationis
non possit esse peccatum mortale quia est quod consistit in aversione a deo
ad quem converti non potest homo nisi per rationem et per quam aversio a deo
que constituit peccatum mortale non potest esse nisi in ratione ut patet per Augustinum
de civitate dei. Et ideo dicendum est quod primi motus infidelium non sunt peccata
mortalia sed venialia. Ad primum ergo dicendum quod dictum Augustini dependet
ex verbo apostoli qui concludit ad Romanos viii. quod nichil est dampnationis
hiis qui sunt in Christo Iesu qui non secundum carnem ambulant. Videtur ergo quod hiis
qui non sunt in Christo Iesu sit ad dampnationem et si non secundum carnem am-
bulent motibus carnis consentientes alioquin nichil plus haberent
hii qui sunt in Christo Iesu quam alii. Est ergo ad dampnationem hiis qui sunt
in Christo Iesu si non sentiant motus carnis quamuis non consentiant.
Quod qualiter sit intelligendum ex processu apostoli apparet. Premiserat
enim reparationem quantum ad mentem sed non quantum ad carnem. Premiserat
enim. Ergo ipse mente quidem servio legi dei carne autem legi peccati
scilicet propter legem fomitis que adhuc manet in corporis membris. Quia igitur
hii qui sunt in Christo Iesu videntur adhuc pristine dampnationi subiacere
propter fomitis motus concludit apostolus quod nichil est dampnationis hiis
qui sunt in Christo Iesu si non secundum carnem ambulant quia dampnatio originalis
peccati soluta est per gratiam Christi et ideo quamuis actu vincat fomes
peccati dampnationem tamen actualis peccati non incurrunt qui non am-
bulant secundum carnem. In infidelibus non manet peccatum originale non
solum actu sed et reatu et ideo est eis ad dampnationem ex parte originalis
peccati non autem ex parte actualis si concupiscentiis non consentiant.
Ex hoc ergo non sequitur quod in fidelibus primi motus inducant dampnationem
peccati mortalis sed scilicet quod habeant annexam dampnationem originalis peccati.
Ad secundum dicendum quod debitum originalis iustitie pertinet ad defectum ipsam per
infidelis vel rationis humane nature quam a primo parente contraxit cui col-
lata est originalis iustitia et ideo id quod pertinet ad defectum originalis iustitie pertinet
ad peccatum nature scilicet ad peccatum originale non ad peccatum actuale quod est primum

||aut|| mortale etc.

Articulus est

Ca. 33 — Obiectum est ultra pueri non exercitati in preceptis sint recipiendi
vel obligandi voto vel iuramento vel beneficiis alliciendi ad
ingressum religionis / et videtur quod non. Perfectio enim consiliorum ad quam
ordinantur religiones a Christo exordium sumpsit. Sed Christus primo
consilium perfectionis dedit adolescenti qui precepta servaverat ut patet Matthei 19.
Ergo soli illi qui sunt exercitati in preceptis sunt ad religionem obligandi
et recipiendi. Preterea Gregorius dicit super Ezechielem: Nemo repente fit summus,
Sed in bona conversatione a minimis quis inchoat ut ad magna
perveniat. Sed magna sunt consilia que pertinent ad perfectionem vite,
d. pen. di. 4 c. h. q. de cau. — minora autem sunt precepta que pertinent ad communem iustitiam. Ergo prius
debent pueri exercitari in preceptis quam ad consilia inducantur.
Preterea Exodi 21 dicitur: Si quis aperuerit cisternam ceciderit que bos vel
d. Ieronymi et da... — asinus in eam, dominus cisterne reddet pretium iumentorum. Sed ille qui
aliquem puerorum nondum in preceptis exercitatum ad religionem
inducit quodammodo aperit ei cisternam quia plerique tales reli-
gionem ingredientes egrediuntur et in desperationem incidunt
quasi in quandam spiritualem cisternam. Ergo videtur quod illi qui eum inducit
ei hoc imputetur ad peccatum. Preterea id quod est expediens quantum utilitati
non est tollendum. Sed expedit quantum utilitati quod homines propria libertate
utantur ad bonum faciendum. Ergo non est alicui auferenda talis liber-
tas per obligationem voti vel iuramenti. Preterea beatus Benedictus monachorum
institutor almificus in sua regula statuit quod novitiis ad reli-
gionem non sit facilis prebendus ingressus sed probandus sit an
spiritus a deo sit. Ergo multo minus sunt aliqui muneribus vel beneficiis
alliciendi. Preterea Gregorius dicit et habetur in decretis dis. xlviii: Sicut nequaquam
edificati parietes non prius tignorum pondus accipiunt nisi
Sicut Neophyti — novitatis sue humore siccentur, ne si ante pondera quam solidentur
accipiant, cunctam simul ad terram fabricam deponant. Sed quia pueri qui
nondum sunt exercitati in preceptis sunt quasi parietes nondum desiccati
ergo non sunt eis imponenda tigna id est gravia onera religionis insti-
tuta. Preterea status religionis est status penitentie. Sed pueri excipiuntur ab omni
penitentie cohertione ut habetur in decretis de penitentia dis. iii. Ergo non sunt
ad religionem inducendi. Preterea sicut dicitur xv. q. [illegible] quod quis non
optat vel eligit perfecto non diligit. Qui autem non diligit facile
contempnunt. Sed pueri antequam sunt exercitati non habent firmam electionem
ergo nec firmam dilectionem. Facile ergo religionem contempnerent si in
tali etate ad religionem inducantur. Preterea proverbiorum xx dicitur: hereditas festinata
minuetur. Sed videtur esse nimia festinantia quod aliquis ad consilia
convolet nondum in preceptis exercitatus. Ergo videtur quod horum spiritualis
hereditas de facili minuatur. Non ergo sunt ad religionem inducendi.
Preterea non minor cautela est adhibenda in ingressu religionis quam in susceptione
ordinis.

Sz i ordinib[us] phient' ad maiores accede qui moveri no acce-
perint. go z nec dz ab ad obsuatia[m] tusilioz z religiom tusire
n[isi] prius p[re]cept[orum] obsuato[re]s p[ro] duo st ho[m]i nec[essari]a s[cilicet] mete viii et
opari bon[um] sz met[er]do viii stultu[m] reputare qui prius ad dif-
ficiliora se tusferret qui lenio[ra] intelliget. go stultu[m] est q[uod] i
opone boni ab prius tuseat ad [con]silia qui i p[re]cept[is] exercitat[us]
p[ro]terea i religione exerciti q[uod] cura age aliorum ut salute
suipsi[us] sz i hiis qui eligu[n]tur ad aliqua cura[m] ecc[lesi]a[sti]ca[m] oz eligere
meliores go oz eos qui ad religionem assumu[n]tur eligere melio-
res hii aut st qui st exercitati i p[re]cept[is] go tales st ad reli-
gionem inducendi p[ro] quod e i se bon[um] si ex eo su[m]a[tur] p[e]cc[a]ti
occo e abiciendu[m] sicut sup[er]es eneu[m] que[m] moyses fecit ex
mandato dni ad sanandu[m] filios isrl ut h[abetu]r Nu[m] xxi[o]
Ezechias combussit q[uia] ex eo su[m]ebat ydolatrie occo/ Sic
z q[uam]uis bonu[m] sit sz se bona tn reprehendi si minor puta
maior bonu[m]/ Cu[m] go aliqui inexerciti i p[re]cept[is] su[m]at occasionem
pcti ex ingressu religionis ab ea recedentes i q[uam]uis re-
ligio sit sz se bona tn n[on] q[uod] inexercitatos ad religionem in-
duc[er]e sit intendu[m] p[ro] gg[regori]us dt z h[abetu]r i decret[is] dis xlviii Casu
appetit qui ad su[m]mu[m] loci fastigiu[m] p[re]posit[is] gradib[us] p abrupta
quer[it] ascensu[m]/ Sz p[re]cede ad [con]silia no obsuat[is] p[re]cept[is]
e p[ro] p[re]ponere gradu[m]. go n[on] q[uod] hoc sit casu q[uia] e z ita ad hoc no
st aliqui inducendi p[ro] dam[ascenus] dt i ii[o] li[bro] q[uod] no e utile inexp[er]tu[m]
exercite z inp[ro]batu[m] incorporee frui ut no i sup[er]bia inci-
dat z i laqueu[m] dyabolo go pari ro[n]e no e utile inp[ro]batos et
inexp[er]tos i p[re]cept[is] ad statu[m] contemplacionis assu[m]i ad qu[em]
religio ordinat[ur] p[ro] ggg dt i vi moral[ium] q[uo]d hic contemplacio ad
rachelem lyatos p[er]venit, Ita p[er]fect[us] quisq[ue] an[te] vite actiue
ad fecu[n]ditate[m] iu[n]git[ur] z p[ost]q[uam] contemplacione ad requie[m] copula[tur]
Sz activa vita consistit i obs[er]va[n]cia p[re]ceptoru[m] stat[us] aut religionis
p[er]tinet ad vita[m] contemplativa[m] go no st aliq[ui] ad religionem
inducendi anq[ua]m sunt i p[re]cept[is] exercitati p[ro] ul[tra] p[ro]missio e
facienda cuiq[ue] solo no e licita/ Sz pl[er]iq[ue] ad alicui[us] p[ro]missu[m]
religionis no e licitu[m] Dr eni[m] i decret[is] i q ii Nu[n]q[uam] legi[mus]
e disti[tu]tos uel corp[or]e nuptios co[m]isos quempia[m] ad dei cultu[m]
aliquo munere intuitu p[er]uocasse/ go no st aliq[ui] p[ro]missionib[us]
ad religionem alliciendi p[ro] ul[tra] qui no e exercitat[us] i armis
sz leges e admittend[us] ad milicia[m] corporalem Sz religio est
stat[us] milicie sp[irit]ual[is] go no st aliqui recipiendi ad religionem
nisi prius exercitati i p[re]cept[is] q[ui] i quida[m] sp[irit]ualib[us] armis p[ro]
qui no pt obligari ad min[us] no pt se obligare ad mai[us] nisi
sit iuc[un]du[m]/ Sz pueri an[te] xiiii annos no pnt se obligare

Sicut Neophitu

c[ontra]

3 post
gen 29

Nu[m] p[ro]o

ad inito(rum) quod e(st) min(us) g(o) multo min(us) ad religionem / p(ro)be(tur) M(a)t(th)e(i) v
q(uod) d(omi)n(u)s demoniatu(m) qui curat(us) no(n) p(er)misit secu(m) mere nam(que)
que s(un)t curat(i) (et) religione(m) / p(er) demoniatu(m) e(ni)m curatu(m) sig(nifican)t(ur) ho(min)es
a p(e)cc(a)tis co(n)u(er)si / g(o) no(n) s(un)t ad religionem acceptandi peccatores stati(m)
co(n)u(er)si an(te)q(uam) i(n) p(re)cept(is) exercitent(ur) / p(ro)b(atur) bonor(um) op(er)um fructus h(abe)re
de(bet) q(ui) de egipto exi(t) ut d(icit) qued(am) glo(sa) exo(di) xiiij
S(ed) exire de egipto e(st) exire de mundo religione(m) intra(n)do
g(o) illi qui volu(n)t religione(m) intrare d(e)b(e)nt p(ri)us fructus bonor(um)
op(er)um h(abe)re p(er) obs(er)vanciam p(re)ceptor(um) / p(ro)b(atur) Aug(ustinus) d(icit) i(n) li(bro) de s(er)mone
d(omi)ni i(n) monte q(uod) o(mn)is p(re)su(m)ptio e(st) coherce(n)da / s(ed) mag(is) p(re)sump(tio)
vi(detur) e(ss)e q(uod) aliq(ui)s velit ascendere i(n) arce(m) co(n)siliorum no(n) obs(er)vat(is)
p(re)ceptis / g(o) tales s(un)t cohercendi (et) no(n) alliciendi ad religionis
ingressu(m) / p(ro)b(atur) Aug(ustinus) d(icit) i(n) eod(em) li(bro) q(uod) maiora maiorib(us) (et) minora
minorib(us) s(un)t adhibenda / s(ed) co(n)silia s(un)t maiora g(o) no(n) s(un)t pu(er)is
inexercitat(is) exhibenda (et) ita pu(er)i no(n) exercitati i(n) p(re)cept(is)
no(n) s(un)t ad religione(m) trahe(n)di / S(ed) q(uod) e(st) q(uod) d(icitu)r xx q. ij. Cu(m)
qua(m)uis (et) i(n) p(ar)entib(us) so(lea)t(ur) filios suos religioni tradere no(n) amp(li)
us q(uam) ad xiiij(m) etatis sue annu(m) licitu(m) e(ss)e potest p(ost)ea v(ero) a(u)t(em)
cu(m) vol(un)t(ate) p(ar)e(n)tu(m) cor(um) a(u)t si sue devocio(n)is sit solitariu(m) votu(m)
erit filijs licitu(m) religionis assumere cultu(m) s(ed) p(ost) xiiij(m) annu(m)
no(n) stati(m) s(un)t ho(min)es i(n) p(re)ceptis exercitati g(o) p(ossu)nt religione(m) ingredi
pu(er)i an(te)q(uam) sint i(n) p(re)ceptis exercitati / p(ro)b(atur) mag(is) e(st) q(uod) aliq(ui)s recipia(tur)
ad regi(m)en sui (et) alior(um) q(uam) q(uod) recipia(tur) i(n) religione i(n) qua sub
regi(m)i(n)e alt(er)i(us) vivit / S(ed) salo(mon) adhuc pu(er) ex(is)t(en)s assu(m)pt(us) e(st)
ad regi(m)en sui (et) alior(um) / vn(de) d(icitu)r j. palip. 29. locut(us) e(st) david rex
ad o(mn)e(m) ecc(lesi)a(m) Salomone(m) filiu(m) meu(m) elegit de(us) adhuc
pu(er)u(m) (et) tenellu(m) / g(o) multo mag(is) p(ossu)nt pu(er)i no(n) exercitati i(n)
p(re)cept(is) ad religione(m) induci / p(re)t(er)ea votu(m) l(icitu)m no(n) e(st) illicitu(m) ex
ei(us) solucione no(n) redd(it)ur r(e)i / S(ed) s(ecundu)m Aug(ustinu)m qui vove(n)t co(n)ti
ne(n)cia(m) i(n) a(n)nis pu(er)ilib(us) fi(u)nt rei si votu(m) no(n) exsolvant g(o)
no(n) e(st) illicitu(m) q(uod) i(n) pu(er)ilib(us) re(ligionem) / p(re)t(er)ea no(n) e(st) illicitu(m) q(uod) quis no(n) re
trahi(tu)r a bono s(ed) mag(is) p(ro)vocat(ur) ad meli(us) / Aug(ustinus) g(o) stat(us) re
ligionis i(n) quo co(n)silia s(er)vant(ur) sit melior q(uam) secular(is) i(n) q(uo)
sol(u)m p(re)cep(ta) s(er)vant(ur) / vi(detur) q(uod) (et) b(e)n(e)ficijs induci d(e)beant pu(er)i (et)c.
xx q. 1 Firma — P(rop)t(er) xx q. i d(icitu)r Firmata aut(em) erit virgini(ta)t(is) p(ro)fessio ex q(uo) adulta
ctas iam e(ss)e cepit (et) que solet apta nupcijs deputari / S(ed) no(n)
stati(m) i(n) hac etate viri vel mulieres s(un)t i(n) p(re)cept(is) exercitati g(o) an
te q(uam) aliq(ui)s i(n) p(re)cept(is) ex(er)cite(tur) licite p(ossu)nt religioni astringi (et) vo
to vel iura(men)to / p(re)t(er)ea t(a)l(is) obligacio e(ss)et illicita s(i) q(uod) pu(er)i no(n) exercit(ati)
i(n) p(re)cept(is) voto vel iura(men)to ad religione(m) obligan(tur) a(u)t h(oc) e(ss)et q(uia) e(st)
p(er) se mala a(u)t q(uia) e(st) p(ro)hibita / s(ed) no(n) e(st) p(er) se mala q(uia) sic exercendo

Consiliu est melioris boni persuasio ad qd' nd tenetur ex precepto

Paupertas

Audit
Obedientia

Virgo
castitas

Diligit
dilectio inimicorum
seu Caritas

Miseretur
Misericordia
dare quibus egeo
qz dare superfluum
est precepti

Simplex
Simplicitas
verborum

Mansuescat
mansuetudo

Inteudit
rectitudo
intencionis

Doceat
Conformitas
vite ad doctrinam

Evitet
vitare occasiones
peccandi.

Non sis sollicitus
spretio sollicitudinis

Providencie spiritualis laudabilis. 1 cor. 7. Qui sine uxore est quomodo deo sit sollicitus quomodo placeat deo. | Et iste concernit omnes perfectos | 1 pet. 2 omnem sollicitudinem vestram proicientes in eum

Providencie temporalis laudabilis. | concernit eos qui plus concernit plures et religiosos officiatos | Ro. 12 Qui preest in sollicitudine

Cure temporalis quo ad corpus. luc. x Martha martha sollicita es et turbaris.

Superflue thezaurizacionis quo ad avariciam Gen. 3 petens superflue supplicabilis. Dat deus affluenciam et avaris superfluos ut addat congreget et tradat ei qui plus placuit deo. Et hec vanitas et cassa sollicitudo mentis.

Fratrem corrigat duodecimus
i. fratrem corrigere de superuenientibus

Amoris. Mt 18. Si peccaverit in te frater tuus corripe eum inter te et ipsum solum

Timoris. Si te non audierit adhibe tecum unum vel duos

Pudoris. Si nec illos audierit dic ecclesie. Si nec ecclesiam non audierit sit tibi sicut ethnicus et publicanus
i. excommunicandus a populo et ab uniuersitate.

sine adimplecione promissionis est peior et presumpcio pessima
Cum igitur videmus quod adimpleverunt ea que promiserant in puer-
ilibus annis et in hiis promissis perseveraverunt magis commendamus
Secunda non est illicita obligacio quia prohibita. Non enim prohibetur
in lege nostra. Dicitur enim Num. xxx. Mulier si quippiam voverit et no
astrinxerit iuramento que est in domo patris sui et etatem adhuc
puerili si cognoverit pater votum quod pollicita est et iuramentum
quo obligavit animam suam et tacuerit voti rea erit quicquid polli-
cita est et iuravit opere implebit, si autem audivit et contradixit
pater et vota et iuramenta eius irrita erunt nec obnoxia tenebi-
tur sponsioni eo quod contradixit pater. Secunda non est prohibitum iure canonico -20 q. 1.
quia decreto Leonis pape cuius auctoritas inducitur. Secunda non puelle
est prohibitum lege civili quam magis inducunt homines a recedendo
a mundo et sequendo perfectionis opera, ergo licitum est obligacio nostra
et maxime pueros nondum expertos tales in preceptis ad religionem Re°
hunc dicimus quod hoc quod pro quodam hic inducitur dubitacionem non habet
8. nisi quia quidam [illegible] obnubilacione conantur.
Unde hic locum habet illa [illegible] de c. [illegible]
et ceterorum [illegible] quod iusticie motu et [illegible]
pro [illegible] plene reddenda [illegible] quia nec apta [illegible]
[illegible] sunt obstinatissima [illegible] quia et ea que [illegible]
non ferunt [illegible] sit [illegible]
[illegible] plures quia vero clavis [illegible] non solum [illegible]
[illegible] quedam tangendas [illegible] offerimus et [illegible]
quas [illegible] finis est si [illegible] existimemus
Nam qui ut non [illegible] dimisit [illegible]
ment ut et si intellexerint non obediunt videtur et loquun-
tur iniquitatem atque infatigabiliter. Nam si [illegible]
[illegible] quorum obnoxia fronte [illegible] non cogi-
tare quid [illegible] disputacionibus con-
[illegible] sit in infinitum et [illegible] et infructuosum
[illegible]. Et ergo hic modus [illegible] manifeste et
[illegible] et si in communi [illegible] sunt que aliquod
pondus non habent [illegible] oportet [illegible]
replicare. Si quis enim [illegible] scribat quod
ut alii intelligere [illegible] possint an doceat [illegible]
primo [illegible] singula [illegible] est
hoc pueros esse infra annos pubertatis in religione [illegible] i annos pubertatis
[illegible] malum immo est expediens et fructuosum quia [illegible] quod
[illegible] assumimus [illegible] et firmius tenemus [illegible]
Adolescens [illegible] via sua ambulat et cum senuerit
non recedet ab ea. Et ideo apostoli instituerunt ut pueri esse

infantes ad sanctam religionem recipient ut in ea nutriti firmius
et perfectius in ea maneant / Et hoc est quod Gregorius dicit in ult. ca. extra de reg.
Sym statim lege confirmati infantes ad bonum statum habent
consuetudinem ab omni remoti errore et immunde vite exceptis
hoc dominus inter discipulos et apostolos ad mentem venit et infantes
bonum suscipe infantes / Multo autem magis expedit vita
sancta inspiciendum vita quam vita religiosorum secularium vita
Christum tu in prima etate omnium ramorum erat perfectissimus religi-
osis status sed id scilicet inter. Multiplicius ordinari debet cor-
pus et anima sua ut quisque corpus quod possidebat ad suum
esse dicebat sed etiam illas animas quas / Ad cuius vite exemplar
omnes religiosos sed institute. Et ideo religiosorum institutores ex
causa ea qua et apostoli moti sunt ad recipiendum infantes in reli-
gionem / ut patet de beato Benedicto qui ut in ii. dialogorum legitur recepit
maurum theodorum et placidum septennem / Est tamen quedam
distinctio hic attenda. Nam pueri ante annos pubertatis ex natu-
rali inhabiles sub cura parentum pro hoc quod parum discretionis habent
sed quia possunt bene regi secundum eos et ideo in hac etate possunt quando
religioni tradi si a parentibus offerantur et sic rata traditio / pre-
sertim ad annos pubertatis pervenerint habentur prima oblatio
Non xx q. dicit et hoc xx q. ii. addidisse / Si pater et mater filium
filiam vel nepotem septa monasterii infantie annis sub regulari tra-
diderint disciplina / vero licuit eos postquam pubertatis impleverint
annos egredi et matrimonio copulari / hoc omnino demitum quod nefas
est ut oblatus a parentibus deo filiis voluptatis frena relaxarent
Si autem in hac etate ipsa sponte se religioni tradiderint post hoc propter
assensum vel dissimulationem parentum rata est / ut xx di. xxx / Si in
qualibet minori etate religionis tonsuram vel religionis vestem
debitam in utroque sexu filiis et vel utrique ambo parentes dederint
vel forte volentibus vel inscientibus sed parentibus a se suscepta non
mox insanam in filiis abdicaverint sed vel coram se vel ecclesia pala-
quam in conventu eorum filios chalibe pervenerint ad secularem
reverti habitum filiis ipsis quoque penitus non licebit / Omnes pueri
annos pubertatis transcenderint possunt et invitis parentibus ad reli-
gionem transire nec sunt repellendi immo magis invitandi / ut enim
gregorius dicit in quadam omelia. Ad vitam bonam aliqui in puericia aliqui in
adolescentia aliqui in iuventute aliqui in senectute aliqui in decrepita
etate producuntur et in nulla etate sunt repellendi minus tamen sunt repel-
lendi in puericia. Dicitur enim Matthei xix ca. Sinite parvulos venire ad me et nolite prohibere eos.
non repellere ab eo simpliciter infantia / Nam si sit furti fuit quod
vetatur filium ad patrem venire / si autem peccatores fuit sed vel ut quidem
semper damnabilis perferrent absque culpa videatur / quam aliquibus
semper damnationis perferrent / aliquis tamen dicunt quod non sunt recipiendi pueri

oblatus

post annos pubertatis

ad religionem qz exibunt z peiores efficientur/ ß q addunt quida
vox pns pueros excitari i precepts z postea transferre ad consilia
obseruanda i religione ex so intu pret// Videtur enim q precep
pant viam ad consilia, no at est sic, ymo potius consilia
pant via ad precep seruanda; qz p consilia remouet ho a rebus
seculi et quas occupatio difficile e q innocentia seruet/ Vn
hylarius dt sup mt. quc omnis subit innocentem maneret opn
occupata re enim solius famulatui dei no sine seculi uitiis
assequatur/ Et io dns dt mt. 19. q difficile e qui pecunias hnt intrare
in regnum celorum/ qz difficile e q ho precep seruet quius intrare
i regnum. nisi sequens consilia diuitias relinquat// Et io
pueri ad hc q innocentiam seruare possint i obseruan mandatorum st
prandi z quodam premuniendi i exercitio consiliorum/ nc st repellendi
quamuis rerudita uideant i preceptis// Dt enim Origenes sup mt
quida puerile simonem hntes offerunt saluatori pueros et
infantes/ Qui at uident perfectiores pns qui discat verum iustie
reprehendunt eos qui pueros z infantes adhuc mis erudientes
offerunt xo. Dns at hortatur discipulos suos condescendere utilitatibus
puerorum/ hc at donum attende ne estimatione sapie excellentis
condempnent qui magni pusillos esse perficientes pueros
uenire ad christum/ Sz q ultius querit an ante religionis ingressum
sint uoto ul iuramento ad religionem obligandi manifeste pz q
sic enim i malo quanto uolo e confirmata ad malum tanto peior
est sicut i obstinatis pz qui ex malicia peccant/ Ita z i bonis
quanto uolo melior est tanto e magis firmata z astricta ad
bonum/ Vnde bonum sit q primus ad religionem ueniat multo melius
e q eorum uolo sit ad hc firmata quod fit uoto ul iuramento
vnde z dauid dicebat Iuraui z statui custodire iudicia iustitie
tue/ Et augustinus dt i ep ad paulinum z armentarium felix necessitas
que ad meliora compellit// Vltio at considerando restat an sint beneficiis
alliciendi z siquidem conuentione ul pacto primum alicui detur ul
quodamquam bonum benefic ut religionem intret. hc e illicitum
Si at ab aliquo ei beneficia temporalia conferat ut auferat impedimenta
quibus impeditur a religionis ingressu ul z ut eum intrat
ul dona faciat ad hc q sit religioni aptus hc no e illicitum
ß laudabile/ sicut z si beneficiis temporalibus ab aliquo alliciat ut
eum fauorabilem se reddat no intendens gloriam propriam ß gloriam dei
z proximi salutem. laudabile est// Sic z apostolus de seipso dt i Cor. xo.
per omnia omnibus placeo// Deus etiam aliquos temporalibus beneficiis
allicit ad bonum agendum i ecclesia z quidem temporalium distributionibus
alliciuntur aliqui ad esse deseruiendum no qz premium accipiant
ß sunt quedam secularia illectiua ad seruiendum deo/ sicut z dns dt
mt 6. primum querite regnum dei z iustitiam eius z hec omnia sunt uite adiciunt
uobis

Voto vel iuramento

Beneficio/ ß

1 Ad primum ergo dicendum quod sicut Christus ad consilia invitavit adolescentem in
praeceptis exercitatum, ita etiam vocavit Matheum publicanum non
exercitatum in praeceptis sed potius peccatis implicatum. Ex quo accipere
possumus quod ad consilia observanda et religionem adnotandi sunt
2 non solum exercitati in praeceptis sed etiam non exercitati. Ad secundum dicendum quod
diversitas graduum dupliciter attendi potest: uno modo in diversis statibus sive
conditionibus quarum prius exercetur in minori statu sicut videmus quod illi
qui volunt fieri milites non exercitantur prius in lanificio sed a principio
exercitantur in militia. Sic et qui volunt fieri clerici non prius exercitantur
in vita laicali sed clericali. Et hoc modo qui volunt religiosi fieri
non quod prius exercitentur in vita seculari sed optimum est eis si a principio
exercitentur in vita religionis, quia magis poterunt in ea proficere.
Unde dicitur Tren. iij. Bonum est viro cum portaverit iugum domini ab
adolescentia sua. Alio modo potest accipi diversitas graduum in eodem statu et
conditione. Et hoc modo dicitur [illegible] quod in qualibet bona conversatione incipiendum
est a minoribus ut ad maiora perveniatur. Sic enim milites a
rudimentis militiae et clerici a rudimentis clericaturae, ita et re
ligiosi incipiunt a rudimentis religionis ut proficiant usque ad
3 summum. Ad tertium dicendum quod duplex est occasio scilicet data et sumpta. Tunc
quidem dat aliquis occasionem alteri ruendi vel in cisternam cadendi
quando facit aliquid ut dicitur minus rectum, ex quo datur proximo occasio ruinae et
tunc ruina proximi imputatur danti occasionem. Aliquando autem non est occasio
data sed sumpta, puta cum aliquis inducit aliquem ad bonum et
ipse ex hoc fit deterior. Et non est relinquendum inceptum bonum propter
hoc quod isti sumunt inde occasionem ruinae. Unde et dominus non dimisit prae
dicationem veritatis propter scandalum phariseorum ut habetur Matth. xv. Et
Augustinus dicit in epistola ad Bonifacium et habetur 23 q. 4 Ipsa pietas etiam
quod si plurimi essent in domo ruitura et in ea saltem unus liberari
posset atque dum id facere conaremur alii semetipsos praecipi
tatione necarent doleremus de ceteris utique unius salute con
solaremur. Ad quartum dicendum quod libertas necessitati coactionis opponitur
4 quae necessitas non est adhibenda sed necessitas quae est ex suppositione
finis non opponitur libertati et tali necessitati expedit uti ad quandam
utilitatem. Alioquin nec pacta promissionibus firmata nec iuramentis
verbis humanis fieri deberent. Multo autem magis per huiusmodi expedit
homines obligari ad divina quae sunt meliora. Ad quintum dicendum quod
5 difficultas ingressus tollitur in religionibus per hoc quod datur intrantibus
annus probationis in quo difficultates religionis experiuntur.
6 Ad sextum dicendum quod panno nondum desiccato non est onus signorum
imponendum. Non tamen per hoc negatur quin sit pannus desiccandus. Desiccatur
autem pannus a pristino humore secularis affectus per religionem. Et ideo
dicit quod prius exercitentur aliqui in religione quam eis onus praelationis
vel sacrorum ordinum imponatur. Et de hoc omnem locum ergo ut patet per ea

[Margin, beside section 2:] et ideo oportet quod qui tendit ad maiorem statum etc. conditionem // oportet

[Margin, beside section 4:] // est necessitas absoluta et hoc

que procedunt in 1o capitulo et in 2o omnium Ezechielis. Ad 7m dicendum quod status
religionis et est status penitentie et est exercitium sive scola perfectionis. Unde ad
religionem recipiendi sunt peccatores propter penitentiam et recipiendi sunt
peccatores pueri innocentes qui in scola quadam perfectionis ut perfec-
tius innocentiam servent. Ad 8m dicendum quod si omnino inviti pueri ad 8
religionem ducerentur timendum esset de casu futuro. Sed ex quo sponte
volentes se obligant et religionem introducuntur non habet locum ro
inductio. Ad 9m dicendum quod sit magnum et parvum velocium et parvum 9
secundum proportionem durationis relative dicitur festinatum sive velox et tardum
Nam festinatum sive velox est quod in parvo tempore multum movetur.
Illa ergo scientia minuitur que est festinata vel velociter ad debitum modum
puta si aliquis statum a principio aggressus contemptis rudimentis
illius status ea que sunt perfectorum in statu ipso attemptare vellet.
Non est autem scientia festinata si exercitium perfectionis et quasi quandam scolam
que est religio a pueritia aliquis ingrediatur. tunc enim est rudimentum
perfectionis ut etiam si a pueritia quis huiusmodi perfectionem aggrediatur.
sic habet ut proficiat. Sicut et Augustinus de doctrina christiana dicit tanta
inquit est christianorum profunditas litterarum ut in eis quotidie profi-
cerem si eas solas ab ineunte pueritia usque ad decrepitam senectutem
summo studio meliori ingenio conarer addiscere. Ad 10m dicendum 10
quod diversi ordines sunt quasi diversi gradus unius claustralis militie. ideo
oportet ut a minoribus incipiat qui ad maiores tendit. Non autem oportet
quod qui tendit ad sacros ordines exerceatur in hiis que pertinent
ad inferiorem statum laycalis vite. Et similiter in vita religionis
oportet quod a rudimentis eius incipiat qui religionem ingreditur
ut ad summum apicem religionis pertingere possit. Non tamen oportet eum prius
esse exercitatum in seculari vita. Ad 11m dicendum quod intelligitur 11
et oportet quod aliquis a minoribus in eadem scientia incipiat ut ad maiora per-
veniat. Non tamen oportet quod quicumque vult aliquam scientiam addiscere
quod exerceatur in qualibet minori sicut qui volunt addiscere aliquam
scientiam vel artes liberales non oportet quod prius exerceatur in mechanicis
sed solum hoc oportet quod minor scientia parat viam ad maiorem. Vita autem secu-
laris non parat viam ad religionem sed magis ab ea abducit.
Unde Gregorius dicit in principio moralium Cum adhuc me cogeret animus presenti
mundo quasi specie tenus deservire cepit multa contra eius ruinam
cura succrescere ut in eo iam non specie sed quod gravius est mente retinerer retinerer
Exercitio autem observantiam consiliorum parat via ad totius et perfectius precep-
ta divina observanda que oportet et in seculari vita observari. Ad 12m 12
dicendum quod votum iam deficit in multis. Primo quidem quia ille qui religionem
intrat non ad hoc eligitur ut sibi vel alterius curam gerat animarum magis
sed magis ut sit sub obedientia et cura alterius. Secundo quia hoc non gaudetur ab
omnibus quod necesse sit eligere meliorem ad regimen prelationis sed sufficit
quosdam sufficit eligere bonum. Tertio quia si oportet eligere meliorem ad prelaturam
non quidem simpliciter meliorem sed meliorem et magis ydoneum ad hoc.

pueri autem et si non sunt meliores simpliciter quam adulti sunt tamen magis ydonei
ad hoc ut in religione nutriantur. Unde Anselmus in libro de similitudinibus comparat
eos qui a pueritia nutriuntur in religione angelis, eos autem hominibus
quia angeli a principio, homines autem processu temporis ad vitam eternam
pervenerunt. Secundo quia ad episcopatum non eligitur nisi unus et ideo maior
necessitas est quod melior assumatur quam in introitu religionis quo
plures accipi possunt. 13 Ad xiiijm dicendum quod non solum id quod est peccatum
prohibet actionem virtuosam sed etiam id quod habet speciem mali. Unde apostolus dicit
ad Thessa. ult. Ab omni specie mali abstinete vos. Et quia
sponsus eneus et si secundum se esset bonus ex sui institutione tamen speciem
habebat mali propter similitudinem ydolatrie, nam apud eos qui
erant ad ydolatriam proni non erat dimittendus sed subtrahendus.
Introitus autem religionis nec est secundum se malus nec habet speciem mali.
Venditio autem et si sit de genere suo bona tamen ad hoc quod sit actus virtutis
exigitur quod sit vestita debitis circumstantiis, scilicet ut sit congruus et pro
loco et tempore. Non est congruus pro(?) qui minor pretio maiori venditur,
contra sit dicitur Hebr. vij. Sine ulla contradictione quod minus est a maiori benedicitur.
14 Ad xiiijm dicendum quod ille qui accedit ad consilia non quidem ascensu
per abrupta per superiores gradus sed magis recedit ab hiis que possunt
hominem impedire ab observatione preceptorum sicut dictum est. Ad
15 xvm dicendum quod sicut dictum est magis esset conveniens concludendo. Ideo
enim deus hominibus et principibus vestibus incorruptibilem non statim addidit quia hoc
non esset eis utile sed superbiendi occasio, habundantia enim temporalium et
corporalium bonorum est materia superbie et ideo utile est homini ad superbiam vi-
tandam ut ad consilia tendat temporalium habundantia derelinquens.
16 Ad xvjm dicendum quod amplexus Rachel significat quietem contemplationis
ad quam et consilia sequentes non statim a pueritia pervenire possunt
sed post longum exercitium mandatorum in vita seculari. Ad xvijm
17 dicendum quod si beneficiis temporalibus aliqui alliciantur ad religionem
cum pacto sicut solet fieri in emptione et venditione est illicita solo.
Si autem alius promittat sine pacto non est illicita solo. Et
ideo bene potest promissa libera in eadem tamen subiungitur nisi forte de
pauperum alimento quis indigne proponat. Et iterum subditur.
18 Dum tamen absit pactio et omnis conventio. Ad xviijm dicendum quod status
religionis comparatur ad eos qui in eo proficiunt est spiritualis milicia, comparatur vero
ad eos qui de novo intrant est quasi quoddam tirocinium exercitium
et ordinatur ad maiorem perfectionem quam a pueris ab hoc exercitium subeat. Sicut
de exercitio milicie temporalis Vegetius docet in libro de re militari.
19 Ad 19m dicendum quod obligatio professionis minorum coniugalis non potest fieri
ante annos pubertatis cui obligationi similis est professio qua fit in
religione ad perpetue remanendum in ea, sed ante annos pubertatis

post aliquam professionem futuri matrimonii sicut est in sponsalibus cum assimilatur
obligatio que est ad religionem. Ad 20m dicendum quod sicut glosa dicit ibidem quod 20
hic qui demoniacus fuerat quem volebat esse in navi cum christo sit desiderium
eorum qui sunt a peccato mundati qui cupiunt dissolvi et esse cum christo
sed hoc non statim eis concedit sed oportet quod prius in hac vita laborent annun-
ciando verbum dei. Unde patet quod quod est ad propositum. Ad 21m dicendum quod questio 21
de magis exercitatis in bono ex comparatione in ex seculo ad religionem
transit tanto facilius tanta perficere potest sed quod in seculari vita multa
imminent pericula quibus hii exercitium vitant impedimentum. Tamen quod a
perfectione impedita deprimat per observantiam consiliorum. Ad 22m dicendum 22
quod difficilius est observare precepta in vita seculari quam in vita religiosa
magis enim virtus requiritur ad hoc quod aliquis in seculo vivens se immaculatum
a maioribus periculis conservet. Unde dicitur Ecclesiastici 31. Beatus dives qui inventus est
sine macula et post aurum non abiit. Quis est hic et laudabimus eum. fecit enim
mirabilia in vita sua. Et ideo maioris perfectionis videtur esse si tamen sit perfectio
simpliciter quod aliquis in seculo vivens conservet se immaculatum quod quod tante
virtutis se non existimans ad religionem transeat ut facilius a peccati
macula conservetur. ad modum zachei qui cum statura pusillus esset ad
hoc ut ihesum videret ascendit in arborem sicomorum id est ficum fatuam quam
religio dicitur. Ad 23m dicendum quod in minori statu maiora maioribus sunt 23
attribuenda et tamen qui ad maiorem statum perficere vult oportet quod in minori
perseverancia illius status accipiat sed ad Ecclesiastici 21 que innuitur mala
non consuevit sequentur quorum [illegible]. Et ideo ad hoc quod aliquis perveniat
ad perfectionem religionis oportet quod a prima etate sese ad hoc assuefaciat.

Secundo queritur utrum consilia ordinentur ad precepta. Et videtur quod
non. Illud enim ad quod ordinatur aliquid posterius est quia finis prior est intentione
et posterior in executione. Sed observatio preceptorum debet esse prior in
executione quam impletio consiliorum ut patet Matthei 19 de adolescente
qui se dicebat servasse legis precepta. Non ergo consilia ordinantur ad
precepta sicut ad finem. Preterea omnis finis est perfectior hiis que sunt ad finem
sed consilia sunt perfectiora preceptis quia consilia pertinent ad perfectionis statum
precepta autem pertinent ad quemlibet [illegible]. Unde consilia preceptis
superadduntur ut patet per hoc quod dominus Matthei 19 dicit adolescenti qui precepta
servaverat. Adhuc unum tibi deest. Si vis perfectus esse etc. ergo consilia
non ordinantur ad precepta. Preterea secundum philosophum in 2o phisicorum sicut
se habent principia ad conclusiones ita se habent fines ad ea que sunt ad finem.
Sed talis est habitudo principiorum ad conclusiones quod positis principiis ponuntur
conclusiones non autem econverso quia quandoque ex falsis concluditur verum. Ergo talis est habitudo
finium ad ea que sunt ad finem quod posito fine ponuntur ea que sunt ad
finem. Sed positis preceptis non ponuntur consilia, multi enim observant
precepta qui non observant consilia. Ergo consilia non ordinantur ad precepta
sicut ad finem. Preterea Augustinus dicit in libro de sancta virginitate: [illegible] desiderium

qui ppr pus scdm virgin^te sola ee observanda senciunt, sz observao
preceptorum ptinet ad pus scdm go consilium virginitatis non e impleo
ppr precepta et eadem roe e de aliis consiliis p precepta ptinentia videntur
ad vitam activam consilia aut ad vitam contemplativam, vnde ait
xviii ubi enumerantur precepta legis dt glo. Ecce vita activa, Vbi
aut postea subdit. Si vis perfectus esse etc. dt. Ecce vita contemplativa
Sz vita activa ordinatur ad contemplativam et non econverso ergo precepta
ordinantur ad consilia et non econverso, p dns miraculose legitur turbas
refecisse primo quidem saciavit quinque milia hominum ex quinque
panibus et duobus piscibus ut legitur ait ix, 2o de vii panibus et
paucis pisciculis saciavit iiii milia hominum ut habetur ait xv. Et dt
glo. ait ix. quinque milia p v sensibus corporis hii sunt qui in seculari
habitu exterioribus recte uti noverunt, hii v panibus i legalibus preceptis
ad hoc necesse instruuntur, Nam qui mundo integre renunciat
iiii milia sunt et a vii panibus i ewangelica perfectione sublimes
et spirituali gratia reficiuntur, sz primo pavit dns v milia hominum
v panibus quam iiii milia ex vii. ergo precepta sunt prima consiliis
et non econverso, p dispones precedunt perfectionem et ordinantur ad ipsam,
sz precepta sunt dispones ad consilia, Dt enim glo. ieronimi super psalmum
ait iiii sunt qualitates de quibus scda ordinatur contexuntur precepta
mandata testimonia ex[...]a i precepta iusticia i mandata cari[...]s
i testimoniis fidei, i expone perfectione ad quam ptinent consilia
ergo videtur quod precepta ordinantur ad consilia et non econverso, p primo non e ad
pus, Sz sicut dt quedam glo. super ps. Caritas primo via est proficiendi
ad videndum ... De actu aut caritatis dantur precepta ergo videtur e quod
i vita spirituali quam precepta Non ergo consilia ordinantur ad precepta
sz potius econverso, p super id ps. Sicut ablactatus super matre sua
dt glo. Sicut v tempora novit i portacone carnis ita et i spirituali
profectu ergo tempus e conceptionis ... est i vtero aliquis, 3m emissionis
2m portacois et lactacois, 4m ablactacois, Ita et i vtero
matris ecclesie primo concipiunt dum fide imbuuntur instruuntur
Inde quasi i vtero aliuntur ... primordiis proficientes deinde ma
nibus ecclesie portantur et lacte nutriuntur. Dt cum iam gradu scdi
a lacte ... accedamus ad mensam patris, et postea subdit.
Multi vero hunc ordinem perturbant ut heretici et scismatici qui an
tempus a lacte separantur unde extinguntur, sz separari a lacte
e facilibus dimissis ad difficiliora ... Cum vero consilia sunt
difficiliora quam precepta videtur quod periculo extinctionis se exponat
qui ad consilia accedunt nisi prius eduntur i preceptis precepta ergo
ordinantur ad consilia et non econverso, p gregorius dt super ezech. Cum ex
precepto bonum facere inchoatum e, sz id quod e inchoacionum ordinatur
ad id quod e perfectionis et non econverso ergo precepta ordinantur ad consilia et non econverso.

puirtus infinita innu[m] s[ed] n[on] a opa[r]i p[ro]ut b[ene] tor[ment]e alibi ea q[ue] p[er]tinet ad
ee sit membr[um] p[ar]ticula q[uam] ea q[ue] s[unt] de b[ene] ee ergo i[n] p[ro]gressu virt[utis]
p[ri]ora s[unt] p[re]cep[ta] que s[unt] de ee virtut[is] q[uam] co[n]silia q[ue] s[unt] de b[ene] ee
ip[s]i[us] et eciam q[uod] p[ri]us / p[ro]p[ter] sicut e[st] ordo i[n] addiscendo ita et i[n] operando
s[ed] i[n] addiscendo o[porte]t incipe[re] a facilioribus ut ad difficiliora p[er]ueniatur
ergo i[n] operando o[porte]t p[ri]us imple[re] p[re]cep[ta] q[ue] s[unt] faciliora et tu[n]c d[e]i[nde] ad
co[n]silia, p[ro]p[ter] ap[osto]l[u]s v. di[ci]t i[n] glo[sa] q[uod] s[er]mo d[omi]n[u]s e[st] nob[is] via q[ua] curvimus
s[ed] s[er]mo d[omi]n[u]s p[re]ordinat p[re]cep[ta] co[n]siliis ut p[ate]t ap[osto]l[u]s v ubi p[ri]mo po[nitur]
id q[uod] p[re]cep[tu]m e[st] i[n] l[ege] antiq[ua] et p[ost]ea sup[er]additur id q[uod] p[er]fect[i]o[n]is est, ergo
nec[esse] q[uod] obs[er]uancia p[re]cepto[rum] sit p[re]ordinata obs[er]uacioni [con]silio[rum]
p[ro]p[ter] id q[uod] e[st] mi[n]us i[n] aliq[u]o g[e]n[er]e ordinatur ad id q[uod] e[st] maxi[mu]m i[n] g[e]n[er]e
s[ed] n[on] e[st] mi[nus] i[n] vita [christi]ana q[uam] obs[er]uancia p[re]cepto[rum], n[on] at mag[is]
q[uam] obs[er]uancia co[n]silio[rum] ergo p[re]cep[ta] ordinantur a[d] co[n]silia, p[ro]p[ter]
ierony[mus] di[ci]t sup[er] ap[osto]l[u]s c. xiii p[re]cep[ta] leg[is] imple[re] negligit, p[er]f[ect]ora
implendo p[ate]t, ergo o[porte]t q[uod] p[ri]mo aliq[ui]s impleat p[re]cep[ta] q[uam] co[n]silia
et p[re]cep[ta] ordinantur ad co[n]silia, p[ro]p[ter] p[ri]us e[st] a q[u]o no[n] co[n]uertitur [con]sequentia
essendi / s[ed] a p[re]cept[is] n[on] co[n]uertitur [con]sequentia essendi ad co[n]silia / No[n] e[ni]m se[quitur]
si ali[qui]s s[er]uat p[re]cep[ta] q[uod] s[er]uet [con]silia ergo obs[er]uacio p[re]cepto[rum] n[atur]a[lite]r p[r]ior est
et ordinatur ad obs[er]uancia[m] co[n]silio[rum] / S[ed] [contra] q[uod] e[st] q[uod] Aug[ustinus] di[ci]t i[n] enchi[ridion]
Cuncta q[ue] ma[n]dat deus ex quib[us] vnu[m] e[st] No[n] mechaberis / et
cuncta q[ue] no[n] iubentur s[ed] sp[irit]uali co[n]silio mone[n]tur ex quib[us] vnu[m] e[st]
Bonum est ho[m]i[ni] mulierem no[n] tangere, tu[n]c recte fiu[n]t cu[m] refer[u]ntur
ad dilig[en]d[u]m deum, et p[ro]ximum p[ro]pter deum / s[ed] hec duo cadu[n]t sub p[re]cep[to]
ut p[ate]t ap[osto]l[u]s xx ergo co[n]silia ordinantur ad p[re]cep[ta] / p[ro]p[ter] id q[uod] e[st] el[e]ccio[n]is
ordinatur ad id q[uod] e[st] nec[essi]t[at]is q[uia] el[e]ccio e[st] eo[rum] q[ue] s[unt] ad finem / s[ed] co[n]-
silia s[unt] el[e]ccio[n]is / p[re]cep[ta] a[utem] nec[essi]t[at]is / ergo co[n]silia ordinantur ad p[re]cep[ta]
p[ro]p[ter] id q[uod] p[er] plures ad p[er]fect[ionem] ordinatur ad id
s[ed] p[er] co[n]silia plures et melius co[n]s[er]uantur p[re]cep[ta] ergo [con]silia ordinantur
ad p[re]cep[ta] / Ad q[uestionem] d[icen]dum q[uod] p[re]cep[ta] dantur de actibus virtutu[m] Dupl[ex]
a[utem] e[st] actus virtutu[m] s[cilicet] interior et exterior et utraq[ue] actus cadit sub
leg[is] p[re]cepto / Vnde Aug[ustinus] di[ci]t c[ontra] faustu[m] q[uod] q[uia] iudei no[n] int[e]ll[ig]ebant
homicidium i[n] p[er]empcione cor[poris] h[om]i[n]is a[d]i[m]plerit d[omi]n[u]s o[mn]em iniqu[u]m
motu[m] ad nocend[um] f[rat]ri i[n] homicidii g[e]n[er]e deputauit / sic et tu[n]c
co[n]cubitu[m] cu[m] femina illicita i[n] cogitacio[n]e a[ppetitu]s vocari mechia[m] q[uod] e[rat] i[n] lege
p[ro]hibita s[ed] d[omi]n[u]s determinauit et interiore[m] [con]cupiscen[tiam] ad h[oc] p[er]tine[re] / Vn[de]
manifestu[m] e[st] q[uod] interiores actus virtutu[m] sub p[re]cepto cadunt /
co[n]silia v[er]o ordinantur ad p[re]cep[ta] / et si q[ue] s[unt] de interioribus virtutu[m]
actibus / et si q[ue] s[unt] de exterioribus actibus / s[ed] diu[er]simode / Na[m] ad interiores
actus virtutu[m] moraliu[m] p[er]tinet ad mente[m] p[ur]ificare ut s[cilicet] mens
ho[m]i[n]is a passionibus mundiat[ur] et ab exterior[um] reru[m] cupi[di]t[at]e
sit lib[er]a et ult[er]i[us] o[mn]ib[us] v[ir]t[ut]ib[us] [tam] moralib[us] q[uam] theo[logica]l[ibu]s ordinatur.

S. R[esp]o

Interiores actus v[ir]tutu[m] ordinant[ur] s[ecundu]m ad fine[m] ... omnes virtutes

ad dilectionem dei et proximi. Et ad hec omnia consilia ordinantur sicut ad
finem scilicet ad caritatem dei et proximi ad mentis puritatem. Unde dicitur in
collationibus patrum quicquid nos ad virtutem cordis dirigit tota virtute
sectandum est quicquid autem ab hac retrahit ut perniciosum ac noxium
vitandum est. Propter hanc enim universa agimus atque toleramus. Propter hanc
parentes. patria. divitie. delicie mundi huius et voluptas universa
contempnitur sicut puritatem cordis perpetuam retineamus. Et post
ea subditur. Propter hanc ieiuniorum media vigilias labores corporis
nuditates lectiones ceteras quoque virtutes debere nos suscipere
noverimus ut per illas ab universis passionibus noxiis illesum
preparare cor nostrum et conservare possimus et ad perfectionem caritatis
istis gradibus innitendo condescendere. Et post hec idem Augustinus dicit in li.
retinendus — de moribus ecclesie Non recipiendus magis continentibus laborem qui pollicitus
sed concupiscentie pro domandus et dilectionem firmandam recapide vigilat
omnibus intentio. Et ibidem dicit Caritas precipue custoditur si
caritati [illegible] caritati [illegible] caritati multum appetatur. Unde et
apostolus .1. ad Cor. vii virginitatis consilium ad hoc ordinandum docet
ut innupta cogitet que dei sunt quomodo deo placeat.
Et dominus Matthei 19 paupertatis consilium ad hoc ordinat ut homo dominum
sequatur quod fit per recitum et puritatem interioris affectus. Sic in con
silia ordinantur in finem ad precepta si quidem sunt de interioribus actibus
Exterioribus — virtutum. sed si quidem sunt de exterioribus puta Non occides non furtum
facies ut ordinantur consilia ad precepta non sicut ad finem. Non
enim homo propter hoc virginitatem servat ut ab adulterio abstineat
Neque in fine ab ~~furto~~ sine abrenuntiat ut non furetur aliena.
~~propter~~ — tamen exteriora opera consiliorum sunt in[illegible] quam interiora opera pre
ceptorum ordinantur tamen ad ea in quantum faciunt ea tutius et firmius
conservari qui enim sua dimittit multo magis abstinet a
rapiendis alienis. Unde et Augustinus in libro contra Faustum omnia ex
hebreorum lege concordata ita dominus commendat ut quicquid ex
persona sua insuper loquitur ad exponendum commendanda valeat
si quid in obscurum posuisset vel ad tutius conservandum quod in non
luisset. Et in li. de sermone domini in monte dicit quod dominum sunt que
ad perfectionem multo magis sunt que precepta sunt — adduntur ad inchoationem. Sic ergo patet quod consilia ordinantur
sicut ad finem ad precepta prout sunt de interioribus actibus virtutum
sed ad precepta si quidem sunt de exterioribus actibus ordinantur consilia
ad hoc quod tutius et firmius serventur per modum predictum.
Et propterea hec est causa [illegible] summa cum interiorum actuum observa
tionem ex interiori affectione [illegible] disposite. Ad propositum quod
quod si quosdam divites [illegible] dicens se precepta observasse
et petens quomodo ad vitam perveniret quod ibi [illegible] pertinentibus ad interiorem
actum scilicet Diliges proximum tuum sicut teipsum. Unde Origenes dicit super Mattheum

xm

Scptu e i ewangelio sm hebreos qm cu dns dixisset ei. vade et vende
omnia que habes, cepit dives scalpere caput suu et no placuit
ei. Et dixit ad eu dns quo dicis feci legem et prophetas
Scptu e i lege Diliges proximu tuu sicut teipm. Et ecce multi
fres tui filij abrahe amicti st stercore morientes p fame
et domus tua repleta e multis bonis et no egredit ex ea
oio aliqd ad eos. Jmpossibile eni e impleri pdcm mandatu et ee
divite et maxime here tantas possessiones. Et hoc id affirmat p
Jeronimu qui dicit sup Mt. Mentit adolescens. Si eni qd positu e i
mandato Diliges proximu tuu sicut teipm. ope complesset quo
pacto audiens Vende omnia que habes et da pauperibus. tristis
abijsset. Sz qz Crisostomus et alij expositores dicut adolescente
istu no fuisse mentitu Vtrumqz saluari pt. Na hoc preceptu
Diliges proximu tuu tc dupliciter pt observari. Vno modo imperfecte
ut s. alis no faciat qd proximus qd sibi no vult fieri. et ut sine det- 1
mento proprio subveniat. Alio modo ut s. ad subveniendu indigentibus proprijs
Sic eni modo no impleb hoc preceptu qui cu multas divicias habeat
ea reservat permittens proximu egere. Consilia aut ad hec
ordinant ut precepta perfecte custodiant. et io dns observandi precepta
imperfecte sua addidit consilia precepta perfecte conservent. Ad 2m qd p
fectio attenditur i preceptis sm qd sunt de interioribus virtutum actibus consistit
enim. Na caritas e vinculum perfectionis sic apostolus dicit ad Colo. iiia. 2
Et io cu dns precepta caritatis premisisset Mt. v. subiungit. Estote ergo
perfecti. Sz i consilijs que sunt de quibusdam exterioribus actibus con- 1
sistit perfectio instrumentaliter qz hmoi consilia sunt sicut quedam instrumenta
p que facilius ad perfectionem pervenit. vnde i collacionibus patrum dr.
Jeiunia. vigilie. meditacio scripturarum. nuditas ac privacio
omnium facultatum no perfectio sz perfectionis instrumenta sunt. qz no i ipis
consistit disciplina illius finis sz per ea pervenitur ad finem. Et augustinus
dicit li. de perfectione iusticie. Sic ad eam precepta perfectionis ne
currere negligamus ad perfectionem caritatis. Et Jeronimus sup Mt. dt
exponens id. Ecce nos reliquimus oia et sc. sumus te. Grandis fiducia
no sufficit tm relinquere inquit qd perfectum e. et secuti sumus te.
qd ergo erit nobis q. d. fecimus quod iussisti. qd ergo dabis premij.
Precepta ergo imperfecte observata ptinent ad quandam iusticiam.
sz perfectio iusticie consistit i ipa plena observancia mandatorum. Ad 3m 3
qd ad ordinacionem ad finem dupliciter. Vno modo ut necessarium ad finem sic ergo
finis ee no pt sic cibus ad vitam corporis observanda. Alio modo sic
necessarium ad finem sine quo ad finem no ita bene pervenitur pt sic equus
ordinatur ad iter. no qz sine equo alius ire no possit sz qz i equo
melius vadit. Sic et consilia ordinantur ad precepta. no qz sine con-
silijs precepta adimpleri no possint et qm ad interiores. Na abraham

qui et coniugio et diuiciis utebatur fuit coram deo perfectus. sicut Genesis
xvii. Ambula coram me et esto perfectus. Sed quod per consilia facilius
et expediatius ad perfectam preceptorum obseruanciam peruenitur. Ad xiii
dicendum quod Augustinus in libris illis intendit concludere quorundam dictum
qui credebat virginitatem esse necessariam ad vitandum tribulacionem
carnis quam in matrimonio sustinentur. Obseruacio vero preceptorum et si in hoc
seculo fiat non tamen pertinet ad hoc seculum sed futuro seculo congruit.
Ad xiiii dicendum quod precepta pertinent ad activam et contemplativam
vitam. consilia vero sunt instrumenta contemplative vite. sed ibi parcit
mencio de preceptis ordinatis ad proximum que pertinent ad
activam. Ad xv dicendum quod in ipso exercicio preceptorum convenit
inveniri quandam perfectionem. unde non potest dici quod Iudeus quoque nullum potest
ad precepta et unus est nullum ad consilia. sed primum pertinet ad imperfectam
obseruanciam preceptorum qualis est in seculari vita intendunt habere.
2m vero pertinet ad perfectam obseruanciam preceptorum ad quam or-
dinantur consilia. Vel dicendum quod primo dominus posuit v milia quam x
milia. quod quia ab exteriori in vita seculari quam tenerat ad religionem
quia et religionem intrantes non statim perfectionem adipiscuntur. sed ad
perfectionem assequendam se exercitant sicut et intrantes scolas logice
non efficiuntur statim logici. sed ad hoc se exercitant. unde et religio
quedam perfectionis scola est. Ad xvi dicendum quod exempla que traduntur in
evangelio sunt exempla de hiis que pertinent non solum ad consilia sed et ad perfectam
obseruanciam preceptorum. unde et ibi subditur exempla ut hic Discite
a me quia mitis sum. Ad xvii dicendum quod caritas habet ulteriores gradus. 8
Nam primo est caritas incipiencium et postea proficiencium et ultimo perfecta.
Unde caritas in spirituali vita est et principium et finis. Ad xviii dicendum 9
quod obseruacio consiliorum est difficilior quam obseruacio preceptorum
quantum ad interiores actus. tamen obseruacio preceptorum perfecta quantum
ad exteriores actus est longe difficilior. Difficilius enim est
deponere omnem cupiditatem quam possessiones. et tamen difficilius est obseruare
exteriores actus preceptorum sine consiliis sicut ex premissis apparet.
Ad xix dicendum quod incipientes sunt in ordine instruendorum ab 10
aliis et ideo ex precepto monentur ad ea facienda tam in vita secu-
lari quam in religione. sed quia perfecti operantur ex interiori habitu 11
que exsequuntur non solum consilia sed et precepta. Ad xx dicendum quod sic-
ut dictum est caritas est principium spiritualis vite et finis et ideo et ipsa perfecta
inchoata tamen dicitur esse exercens spiritualis vite et ipsa sunt tamen pertinens
ad perfectum esse spiritualis vite et tamen ea que sunt debent esse ordinata
ad obseruacionem eorum que sunt de esse vite. Ad xxi dicendum quod et si dicta
prius addiscuntur ea per que perfectius intenditur quamvis illa facilius sint
interiora velud hec sicut quemadmodum sic facilius est sic arguere
eo modo quo et ydiote utuntur dyalectica quadam quam scire ...

loquere et tamen praeaddiscitur vere loquere ad hoc quod ab perfectis argumentum valeat etiam quantum ydiote argumentantur. Et sic facilius est observare praecepta secundum imperfectum modum quam observare consilia. et tamen qui tendunt ad perfectam observationem praeceptorum oportet quod incipiant a consiliis sicut a quibusdam instrumentis. Ad 13m dicendum quod illa quae ibi 13
dominus superaddit non sunt consilia sed praecepta ut patet tum ex verbis illis domini quae ibi ponuntur tum etiam ex expositione Augustini in libro de sermone domini in monte. Ad 14m dicendum quod observantia praeceptorum secundum imperfectum modum est 14
minus in spirituali sed est maior quam observantia perfecta. Ad 15m dicendum quod 15
perseverantia castitatis non solum sunt consilia sed et praecepta ut patet ex dictis.
Ad 16m dicendum quod illud a quo non contingit quandoque recedi et si sit perpetuum quodammodo non oportet tamen quod semper perpetuum sit tempore. Non enim in angelis unde patet in eis quorum non omne perpetuum sit intellectum quod statim a primo angeli perfectam vitam habent quae est intellectualis, et sic qui voluit perfecte praecepta custodire statim a principio consilia assumere debet sed non omnes observantes praecepta observent consilia. // Quintum 16

Quesitum est de deo et angelis et hominibus. De deo quesitum est et quantum ad naturam assumptam et quantum ad naturam divinam. quesitum est et de scientia et de potentia dei. Circa scientiam dei quesita sunt duo. primo utrum deus sciat primum instans in quo potuit mundum creare. secundo utrum praescitum a deo possit damnari. quantum ad naturam divinam

Ad primum sic proceditur. videtur quod deus sciat primum instans in quo potuit mundum creare. deus enim potuit mundum creare antequam creavit. non autem potuit creare tempore infinito ante. quia sic ei esset coaeternus. ergo est dare aliquod instans in quo primo potuit mundum creare. Contra quia deus non scit quod eius omnipotentiae praecedere. immo displiceret autem eius omnipotentiae si esset aliquod instans in quo primo potuit creare mundum quia sic eius potentia ad illud instans limitaretur. ergo deus non scit primum instans in quo potuit creare mundum. Contra

Respondeo dicendum quod duplex dicitur ad sensum in aliqua mensura loci vel temporis. Responsio
Uno modo propter ipsam mensuram et circumstantias effectus producti a deo vel aliis agentibus in loco vel tempore. Alio modo ut sumitur ideo quod sit producta mensura loci vel temporis et hoc modo mundus a deo in esse productus non quod in aliquo loco vel tempore preposito sed quod simul cum mundo et locus et tempus producitur. Unde aliud est utique cum dicitur quod deus potuit facere aliquem particularem effectum puta equum vel hominem antequam fecit vel et alibi quam fecit. et aliud cum hoc de mundo dicitur. Nam cum de homine vel equo hoc dicitur significatur aliquod tempus vel locus ab esse in quo homo a deo fieri potuit, sed cum hoc de mundo dicitur non significatur quod sit aliquod tempus ante mundum vel ab loco extra ipsum. sed solum quod deus potuit mensuram loci vel temporis mundi facere maiorem. Si vero quaeratur utrum potuit mundum facere infinitum antequam fecit. sub hoc quod respondetur ad primum. facere maius tempus et infinitum antequam fecit facere potuit.

Dei enim po e eterna cui n attribuere potuit ut incipet quoque fa-
te mundi tu prius no potuit, si uo referat ad ipsum mundum, sic
no potuit fieri ut eet ex supp catholice fidei indicante q hz
mundum quoque no fuisse Sicut enim deus no pt face q id qd
fuit no sit factum ut ita dicatur. Ita no pt face ut q fuit
quoque nunquam no fuit, sz hunc go ssum dr q deus no potuit
mundum face i infinitum an qum fecit, sz adhuc intelligitur e
q infinitum dr dupr. Vno i actu et dr sz mom pdcum
q deus no potuit face mundum i infinitum anqum fecit i q
duratio mundi i infinitum an precessit. Alio dr infinitum
sz potestatem et potuit deus i infinitum mundum face anqz fecit:
qr quantumcumque an dr cum fuisse adhuc potuit eet prius
facere et no e dare primum instans i quo deus potuit face mundum
Est at dare primum instans i quo fecit sit et e dare supremum an-
gelum No tn est supremum ultra quem face no potuit, et pz in

Ad 4m sic procedit. Vr q psciti a deo no possunt ad graciam
sunt devenire Sicut enim aliqui sunt electi a deo ab eterno
ad graciam habendam Ita et aliqui sunt presciti a deo ad hoc q fre
nec relinquunt sz naturalibus no merentur. nec devenirent. go prescitia
deo no devenient. Sz q nemo dampnatur a deo n ppr demeritum
cum deus sit iudex iustus, sz prsciti dampnantur a deo go demeri-
runt. Dicendum q sciencia dei comparatur ad res creatas sicut ars ad
artificiata sicut ars no semper e cognoscitiua. sz factiua illorum
que sz arte fiunt, peccata no quod ab arte regule deviant
e cognoscitiua tm. Ita et scia dei e factiua et cognoscitiua omnium
bonorum malorum no sunt peccatorum que sunt declinaciones a diuina
Aeterna lege ipsius scia dei e cognoscitiua no at causativa
et pz q boni qui p graciam iustificantur no sunt sola a deo ab
eterno precogniti sz et electi ad graciam habendam peccatores at
qui no iustificantur p graciam no sunt electi nec predinati a deo
ad culpam sz sunt presciti q no sunt graciam habituri sed nec
sunt relinquendi Sz rmiando omne agens pt i id q e infe-
rius no at i id quod e supra se natura sibi relicta no pt i actum
meritorium qui e sz facultatem nec pt aut i actum peccati qui est
demeritorius sicut i aliquid infra nr humanam excedens hoc enim
pecando desertur a dignitate nre sue et pt demereri.
Ad primum go dicendum q ad hoc q dr natura no meretur nec demereri
pt intelligi dupr. Vno sic q natura pura no sit meritum nec
demerita et verum e q indita sit supra nam demerita sit infra nam
Alio pt intelligi q natura no sit potencia merendi nec demerendi
et sic e falsum Natura enim adiuta p graciam sit potencia merendi s
at relicta pnt ee potencia demerendi ut dictum est

Cyprianus Nisi deus valida manu sic movit dns petrum soluit
ipsum ad mortem sibi i melior peccatorum permanebit
pz Sepius vacillans et no redicens. pz cum hoc xpc in petrum iure
sed no peccauit xpc a petro recedere
Magis igitur mirandi dei virtus
q illud quem in petrum reddit
resurgere fecit.

V. Deus possit facere quod preterita non fuerint vide in prima parte q. 25 ar. 4.

Aristoteles 6. Ethicorum. Hoc solo Deus privatur ingenita facere que sunt facta.

Deinde circa potentiam Dei quesita sunt duo. primo utrum Deus possit virginem corruptam reparare. 2o utrum Deus possit peccare si vult.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod Deus possit virginem reparare. Ad omnipotentiam Dei pertinet quod non sit impossibile apud Deum omne verbum ut dicitur Luc. 1. Sed hoc est quoddam verbum virginem reparare post lapsum. (3a. Contra)

Sed contra est quod Ieronymus dicit. Cum Deus possit cuncta non potest reparare virginem post ruinam. Et habetur in decretis 32 q. 5. Respondeo dicendum quod in virginitate duo possumus considerare quorum unum est integritas mentis et corporis (ipsa) et Deus potest virginem reparare post ruinam. potest enim et mentem reintegrare sive per gratiam et corpus consolidare per miraculum. Alia autem conditio est ad integritatem perditae quod scilicet virgo non fuit cognita viro. Et quantum ad hoc Deus non potest virginem post ruinam reparare. Non enim potest facere ut ~~tamen~~ ea que iam cognita est a viro suo non fuerit cognita sicut nec de aliquo quod iam factum est potest facere quod non fuerit factum. Potentia enim Dei se extendit ad omne ens. unde potentiam id a Dei potentia excluditur quod repugnat rationi entis sicut hoc est simul esse et non esse. Et eiusdem rationis est quod fuit non fuisse. Unde Augustinus dicit 26 contra Faustum Manicheum dicit si omnipotens est Deus faciat ea ut que facta sunt facta non fuerint. non videt ~~hoc se dicere faciat ut ea que vera sunt eo ipso quod vera sunt falsa sint~~. Ad primum ergo dicendum quod cum verbum sit conceptus mentis non quod contradictionem implicat verbum dici potest quia non cadit in conceptu mentis ut patet in 4 methaphysice.

(R[espondeo]. 1. Integritas. 2. Factum.)

(id est quod implicat contradictionem)

(+ videbis se dicere si optat est factum at ut ea que vera sunt falsa sunt.)

Secundo utrum Deus potest peccare si vult. (Secundum)

Ad 2m sic proceditur. Videtur quod hec sit [falsa]. De quocumque enim possumus dicere quod homo potest facere si vult potest et dici similiter quod homo facere id. Si igitur hec propositio est vera Deus potest peccare. sed hoc est erroneum. ergo et prima. (Con[tra])

Sed contra quicumque vult peccare peccat. Sed si Deus vult potest peccare. ergo Deus si vult potest peccare. Respondeo dicendum quod hec conditio si ordinem quendam importat. potest autem in proposito duplicem ordinem importare. Uno quidem modo ordinem cause seu potentie. et hoc non ~~importat~~ [in] proposito. Voluntas enim Dei est prima et causa omnium causarum non tamen corporis que pertinet ad divinam naturam. unde non dicimus quod Pater generat filium voluntate sed natura ut patet per Hugonem in libro de synodo. Potentia autem Dei ad ipsum divinam naturam pertinet. Unde hoc ipsum quod est posse peccare non est subiectum divine voluntatis. Alioquin voluntas Dei esset prior immediatis divine naturae quod est impossibile. (Res[pondeo]. Cause. Consequentie)

Alio modo potest importare ordinem consequentie. et secundum hoc locutio est vera si Deus ~~vult peccare~~. Sicut enim sine contradictione sit argumentatum ex impossibili posito quod Deus vult peccare ergo potest peccare. Omnia enim que vult potest sed non e converso. Ad primum ergo dicendum quod cum dicitur si homo vult currere potest currere antecedens est possibile et ideo quod est similiter possibile. Sed cum dicitur si Deus vult peccare potest peccare antecedens est impossibile. ergo non prohibet consequentiam esse veram quantum ex utroque impossibili.

(ut peccare potest peccare)

Conclusio.

Petrus Damianus putat virginem post lapsum reparari sed non videtur. libro de privilegio Ecclesie Romane

1. ut virginem liberat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] reparare
2. [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] vel [illegible] [illegible] [illegible]
3. ut [illegible] [illegible] signa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
4. ut [illegible] arbitrium [illegible] voluntati

De eo quod ad iiii assumpta quesita sunt duo. primo utrum totus
sanguis quem christus in sua passione effudit in resurrectione ad corpus
eius redierit. secundo in quo christus nobis signum magne dilectionis exhibuit
utrum in hoc quod christus est passus pro nobis vel in hoc quod corpus suum dedit nobis
sub sacramento in cibum. Videtur quod totus sanguis christi qui est in passione
·r· Ad primum sic proceditur. eius effusus ad corpus eius in resurrectione redierit
Resurrectio enim nostra conformis erit resurrectioni christi. secundum illud philippenses iii
Con Reformabit corpus humilitatis nostre configuratum corpori claritatis sue. Sed ad
corpus nostrum in resurrectione redibit totum quod fuit de veritate humane nature
Sanguis autem christi in passione effusus fuit de veritate humane nature. et sacra-
dum secundum illud. Crucis sacer cruor perunxit fusus agni corpus. ergo videtur
quod ille sanguis in passione effusus in resurrectione ad corpus eius redierit. preterea
·q· verbum dei numquam deposuit quod in natura assumpsit. partibus humane
nature ab invicem in passione separatis. sed verbum dei assumpsit in natura nostra
non solum corpus sed etiam sanguinem. ergo sanguis ille numquam fuit a verbo de-
positus. redijt ergo ad ipsum in resurrectione. Sed contra est quod in aliquibus ecclesiis
Re° sanguis christi usque ad hodie dicitur servari. Responsio. dicendum quod in resurrectione tam christi
quam nostra totum quod fuit de veritate humane nature reparabitur. non autem illa
que de veritate humane nature non sunt. sed quamvis tamen ea que sunt de
veritate humane nature sit diversa diversorum opinio. secundum qualemcumque tamen
opinionem non totus sanguis nutrimentalis in quantum ex cibis generatur
pertinet ad veritatem humane nature. Cum ergo christus ante passionem comederit
et biberit ut patet in eo fuisse aliquem sanguinem nutribilem qui
ad veritatem humane nature non pertinet. et quem non oportet ad corpus
eius redire. Sed quia specialiter fit questio de sanguine in passione effuso
pro redemptione humani generis. et hic magis dicendum videtur quod totus ille in
resurrectione ad corpus christi redierit triplici ratione. quarum prima accipi potest
ex etate christi patientis. passus est enim in perfectissima etate qua
maxime ea que in homine inveniuntur ad veritatem humane nature pertinere
videntur tamquam ad maiorem perfectionem adducta. secunda sumitur ex
merito passionis. si enim sanctorum martyrum vulnera que pro christo
sustinuerunt quemdam privilegiatum fulgorem in resurrectione habebunt
ut augustinus dicit 22 de civitate dei. ergo multo magis sanguis christi qui
pro salute humani generis effudit ad gloriam resurrectionis pertinere reparatus
est. tertia vero potest sumi ex ipsa virtute passionis. sanguis enim christi in
passione effusus humanum genus sanctificavit secundum illud ad hebreos ultimo. ut
Iesus sanctificaret per sanguinem suum populum extra portam passus est.
humanitas autem christi salutiferam virtutem habuit ex verbo sibi uniti
ut damascenus dicit in iii libro. unde manifestum est quod sanguis christi in passione effusus
qui maxime fuit salubris fuit divinitati unitus et ideo oportuit quod
in resurrectione iungeretur aliis humanitatis partibus. Sanguis autem christi qui est in

tm

quęda corp[us] d[icitu]r ex quada[m] ymagi[n]e v[e]l p[ro]fusa[m] i[n]a[n]i[m]a[n]lo[rum] e[ss]e
p[ro]fluxisse ut [et] alias ex corpe xpi / Et p[er] h[oc] p[ate]z visio

Ad x[iii] sic p[ro]ce[dit]ur vi[detur] q[uod] x[pus] maius dilectio[n]is signu[m] nobis g[ess]it
tradendo corp[us] i[n] cibu[m] q[uam] patiendo p[ro] nobis / Caritas
eni[m] p[at]rie p[er]fectior e[st] q[uam] caritas vie / S[e]z b[ene]fi[ciu]m e[st] quod nob[is]
contulit corp[us] suu[m] dans nob[is] i[n] cibu[m] magis assi[mi]lat[ur] car[ita]ti
p[at]rie i[n] q[uo] plene fruemur deo / pa[ssi]o at[tamen] qua p[ro] nob[is] subijt
magis assimila[tur] caritati vie i[n] q[ua] nob[is] p[eri]c[u]l[u]m i[m]mi[n]et patie[n]d[i] /
E[r]go maius e[st] dilectio[n]is signu[m] q[uod] corp[us] suu[m] n[ost]r[u]m tradi[di]t nob[is] i[n] cibu[m]
q[uam] q[uod] passus e[st] p[ro] nobis / S[e]z [contra] e[st] q[uod] d[icitu]r Jo[hannis] xv · maiore[m] cari[ta]te[m]
nemo h[abe]t q[uam] ut a[n]i[m]am sua[m] ponat quis p[ro] amicis suis /
R[espondeo] d[icendum] q[uod] id q[uo]d h[ic] e[st] potissimu[m] i[n] vnoq[uo]q[ue] g[e]n[er]e mensura e[st] om[n]iu[m]
eor[um] q[ue] s[un]t illius g[e]n[er]is · ut p[ate]z p[er] ph[ilosophu]m i[n] x metha[physice] / potissimu[m] at[tamen]
i[n] g[e]n[er]e amoris ho[m]i[nu]m e[st] amor quo quis amat seipsu[m] · [et] id[eo]
ex h[oc] amore ut[ique] e[st] mensura accipie[n]da o[mn]is amoris quo q[ui]s
aliu[m] amat / vn[de] in ix ethi[corum] ph[ilosoph]us d[icit] q[uod] amicabilia q[ue] s[un]t ad alteru[m]
s[un]t ex amicabilib[us] q[ue] s[un]t ad seipsu[m] / p[er]tinet at[tamen] ad amore[m]
quo quis amat seipsu[m] ut uelit s[ib]i bonu[m] / vn[de] tanto ali[quis] aliu[m]
magis amare p[ro]batur quanto maius bonu[m] q[uo]d s[ib]i uult p[ro]pt[er] amicu[m] p[er]-
mittit / s[ecundu]m q[uo]d p[ro]u[erbiorum] xii · q[ui] neglig[it] dampnu[m] p[ro]pt[er] amicu[m] iustus est /
Vult at[tamen] ho[mo] s[ib]i triplex bonu[m] p[ro]pt[er] u[t] q[uod] s[un]t a[n]i[m]a / corp[us] [et] res exteriores /
Est i[gitur] aliq[uo]d signu[m] amoris q[uod] i[n] reb[us] exterior[ibus] p[ro]pt[er] a[mi]c[u]m detrim[en]tu[m]
patiat[ur] / maius at[tamen] e[st] amoris signu[m] si etia[m] corp[us] p[ro]pt[er] eu[m] detrim[en]tu[m]
patiat[ur] · ul[tra] labores ul[tra] ubera p[ro] amico sustinendo / maioru[m]
at[tamen] dilectio[n]is signu[m] s[i] [et]ia[m] a[n]i[m]am sua[m] deponere uelit p[ro] amico
moriendo / E[r]go xp[ist]us p[ro] nob[is] patiendo a[n]i[m]am sua[m] posuit sum-
mu[m] dilectionis signu[m] / Ad at[tamen] corp[us] suu[m] dedit i[n] cibu[m] sub
sacr[amen]to ad nu[llu]m detrim[en]tu[m] ip[s]ius p[er]tinet / vn[de] p[ate]z q[uod] p[ri]mu[m] est
maius dilectio[n]is signu[m] / vn[de] th[eologi] sacri[fici]u[m] e[st] memoriale q[uo]dda[m]
[et] fi[gur]a passio[n]is / Et v[er]itas at[tamen] p[er]tinet s[upr]a [et] res memorali[s]
ad p[ri]mu[m] gestis q[uod] exhibitu[m] fu[er]it / [illegible] quida[m] fra[ter] quida[m]
[illegible] qua dilexit nos de[us] i[n] p[at]ria s[ed] pa[ssi]o q[uo]d p[er]tinet ad
ip[s]am dei dilectione[m] nob[is] a pe[c]c[at]o ad p[at]ria[m] revocante[m]
Dilectio at[tamen] dei n[on] e[st] maior i[n] p[at]ria q[uam] sit i[n] p[at]ri

Quo[niam] at[tamen] anglos q[uo]nda[m] e[st] vita[m] p[er]ambulasse sic s[ecundu]m eu[m]
[et] ista q[ui] s[upr]a[m] [illegible] e[st] p[ri]m[u]m [illegible] simplicissimu[m] co[m]mu[n]i[ter] ·
Ita s[ecundu]m eu[m] eu[m] [illegible] simplicissimu[m] eu[m] [illegible] h[oc] at[tamen] [illegible]
q[uo]m n[on] anglos [illegible] su[n]t [illegible] u[e]n[i]am creat[ur]a · Eum at[tamen]
n[on] videt [illegible] s[ed] [illegible] [illegible] c[er]te q[uo]nda[m] s[unt] suscep[t]iua
[illegible] p[ro]p[ter] h[oc] dod[ecim] [illegible] [illegible] rema[n]s
sunt i[n] demonib[us] [illegible] [illegible] d[icitu]r [illegible] de d[ivinis] no-
[minibus] q[uo]d e[st] cui sit lucifero sit i[n] s[ecun]do / S[e]z [contra] e[st] q[uo]dda[m] [illegible] p[ri]ma[m] /

Gu
Con
R[espondeo]
Anima
Corpus
Res exteriora
Sz · d · vbi Cari[tas]
maior appa[re]t [illegible]
d[e] [illegible] v[e]l d[e]
passione · R[espondeo] d[icendum]
maior a[pparet] [illegible]
[illegible]
[illegible] i[n] passi[o]
vt in effectu ·
R[espondeo] ad [illegible]
[illegible] effectu
a passi[o]
Oratio
Con
a
u[e]l ca[usa]

Sed angelus beatus magis stetit in principio creationis quam lucifer qui est
beatitudinis expers, ergo lucifer non est supremus eorum sed magis supremus
Rñ beatorum angelorum. Respondeo dicendum quod ego ignoravi linguae graecae
proprietatem quia [illegible] dicitur apud omnes aevum ab aeternitate distingui-
tur si distinguitur [illegible] ab homine, quod enim in graeco
dicitur aeon in latino dicitur aeternitas, et ideo dionysius [illegible] de divinis no-
minibus eodem utitur aeternitate et aevo. Sed quia nominibus utendum est ut plures
in utrumque distinguimus ab invicem. cum ut ad aliud quod aeternitas
principio ut si [illegible] aeternitas ipsi deo attribuatur, cum autem quod
principaliter aeternitas substantiis spiritualibus quae sunt supra tempus. [illegible] quod
[illegible] dicitur [illegible] est mensura ipsius quod dicitur per principaliter [illegible] quod
prima mensura omnium [illegible] est ipsa dei aeternitas, sicut et substantia dei
est mensura omnis substantiae ut dicitur [illegible] in x metaphysicae. Si quis
tamen velit accipere mensuram homogeneam [illegible], dicendum quod
quod non est una mensura [illegible] sed quodlibet [illegible] habet suum aevum,
sed hic [illegible] nomine [illegible] sic enim esset verum quod dicit [illegible]
[illegible] aequalia, sic enim [illegible] corpus non est [illegible] men-
sura altius. hoc autem non est verum quia in angelis est accipere [illegible]
[illegible] et aliorum [illegible] secundum diversas hierarchias et ordines
sed etiam secundum diversos angelos [illegible] ordine ut patet per dionysium [illegible]
[illegible]. Et quia [illegible] id quod est simplicissimum est mensura in quolibet
genere sicut dicitur in x metaphysicae, ideo necesse est ut divina simplicissima
[illegible] sit [illegible] [illegible] simplicius est supremum
[illegible]. Sed est attendendum quod substantiae spirituales [illegible] non [illegible]
quantum ad earum substantiam sed quantum ad earum propria opera, unde [illegible]
[illegible] de causis dicitur quod sunt in [illegible] et [illegible] substantiam et opera-
tionem [illegible] qui est supremus [illegible] simplicissimus [illegible]
quantum ad [illegible] sed etiam quantum ad operationem. [illegible] supremus bonorum
angelorum [illegible] operatio maior est in uno quod est [illegible]
[illegible] supremus bonorum angelorum est supremus cum non [illegible] lucifer.
Ad primum ergo dicendum quod [illegible] lucifer non fuisse
supremum angelorum [illegible] dicitur fuit [illegible] eorum qui erant
ordinis tertii [illegible] quod fuit supremus [illegible]
[illegible] est quod [illegible] ad [illegible] ad [illegible]
[illegible] et [illegible] daemones [illegible]
a summa simplicitate [illegible] dicit dionysius [illegible] de divinis nominibus quod
daemones [illegible] mali [illegible] quod [illegible] et operatione [illegible].

Cum quaesitum est de hominibus et primo quantum ad ea quae perti-
nent omnibus, secundo quantum ad ea quae pertinent ad quosdam
[illegible] circa quia non [illegible] est quadruplex primo quidem de
his quae pertinent ad [illegible] hominis, secundo de his quae pertinent ad [illegible]

3o de hiis que pertinent ad procreationem. Circa primum quesita sunt tria.
Primo quantum ad patres hominum. Utrum scilicet si adam non peccasset eidem homines
saluarentur qui nunc saluantur. 2o quantum ad meritum utrum scilicet ubi
tordis sit intellectus. 3o quantum ad nocumentum scilicet ea que per timorem
fiunt sint voluntaria. Quod si adam non peccasset non eidem numero

Ad primum sic proceditur. Videtur saluarentur qui nunc saluantur.
Si enim adam non peccasset soli electi nascerentur ergo non
fuissent nati illi peccatores qui finaliter sunt reprobati et per quos
nati eorum filii. quia si non sunt eidem patres quibus si filios esse contingit.
Multi autem nunc saluantur ex reprobis parentibus nati. ergo si adam
non peccasset non idem saluarentur qui nunc saluantur. Preterea secundum philosophum semen
est superfluum alimenti. Sed alia cibi fuissent in paradyso si non pec-
casset ab hiis quibus nunc utimur ergo alia fuissent semina et per quos
alii filii. Sed contra est quod gregorius dicit in moralibus. Si primum parentem nulla
putredo peccati corrumperet nequaquam ex se filios gehenne
generavit. Sed hii qui nunc per redemptorem saluandi sunt soli
ab eo electi nascerentur. Respondeo dicendum quod cum in generatione hominis sicut et
aliorum animalium semen patris sit sicut agens, materia autem matris sit tamquam
sit sicut patiens ex quo corpus humanum fit. Impossibile est eundem
filium nasci sive sit aliquis pater sive alia mater sicut et non est idem
numero sigillatum sive sit alia cera sive sit aliud corpus sigilli ex
cuius impressione cera sigillatur. Et quamvis superfluum alimenti
sit semen secundum philosophum. diversitas tamen alimentorum non sufficit ad
diversificandos filios qui ex semine nascuntur quia ex illis ab
non sunt semen nisi quecumque aliqua in substantiam parentum convertantur.
Unde autem quidam magistri dixerunt quod si homo non peccasset in primo parentis
tempore status confirmatus fuisset et ipse et omnes qui ab eo
nascerentur ita quod omnes qui nascerentur fuissent electi. verum cum nec
nulli qui saluantur ex peccato nascantur. sicut in obiciendo tangebatur
quibus est quod erunt alii parentes saluandorum et per quos alii filii.
Sed hoc potest non videtur esse vera. quia sicut augustinus xi de civitate dei. Status carentis
in homine procreanda videtur statum anime. Cum enim deus genuit homo habuit corpus
animale potens mori et non mori indigens alimenti, tamen diu
habuit animam potentem peccare et non peccare. Habuit autem corpus animale
quamdiu fuit in statu generandi quod et fuisset per generationem prolis tempore
si non peccasset et non peccasset fuisset si primus homo etiam non peccasset ut et ipse
vel eius posteri per modum peccandi ut hugo de sancto victore dicit. Verum ex
hoc non sequitur parentum diversitas quod nunc sunt aliqui peccatores etiam autem non
erunt. Sed est aliud verum naturale est ponere diversitatem parentum quia in primo statu
unus homo non habuisset plures uxores. nec etiam aliqui ex fornicatione vel
adulterio nascerentur. quod huic non convenit et in hiis qui saluantur.

Multi enim filii unius parentis ex pluribus uxoribus nati salvantur
sicut patet de filiis Iacob, multi etiam ex fornicatione et adulterio
nati salvantur, alioquin eis frustra sacramenta salutis adhiberentur.
Unde relinquitur quod aliqui qui nunc salvantur si primus homo non pec-
casset non nascerentur et per quos non salvarentur. Ut tamen divina prede-
|| homines stinatio falleretur quia deus predestinavit omnes homines sicut fuit
habebis eventurum. Contra autem subditur quod quamvis si primus homo non peccasset nec quamvis
ex se filios generaret vehementer indubitanter verum est. Necnon
in filios transfunderet peccatum originale si quamvis homines filii non nascerentur.
Contra autem subditur quod hii soli qui nunc salvandi sunt nascerentur, unde
est quod pueros fit semper determinatio quod soli electi nascerentur.
Quoniam est ex vi electionis. Non autem determinatio personalis quia alie
prime essent homines quam salvarentur. Et per hoc patet responsio ad obiecta.

q. Ad secundum sic proceditur. Videtur quod aliquod verbum cordis sit species intel-
2a ligibilis. Verbum enim cordis est id quo intellectus inducitur, hoc autem est species intel-
ligibilis, ergo verbum cordis est species intelligibilis. Preterea cognitio intellectiva a sensu
y oritur. Sed id quo sensus sentit est species sensibilis, ergo verbum cordis quo intellectus
intelligit est species intelligibilis. Sed contra verbum cordis intellectus est quod exterius
verbo significatur. Sed verbum exterius non significat speciem intelligibilem, ergo verbum intellectus
Ro non est ipsa species intelligibilis. Respondeo dicendum quod secundum Augustinum xv de trinitate
verbum cordis importat quoddam procedens a mente sive ab
intellectu, procedit autem ab intellectu intelligente quod est constitutum per operationem
ipsius. Est autem duplex operatio intellectus secundum philosophum quidem vocatur indi-
visibilium intelligentia per quam intellectus format in seipso diffinitionem vel
conceptum alicuius incomplexi. Alia autem operatio est intellectus que componit
et dividit secundum quam format enuntiationem, et utrumque istorum per
operationem intellectus constitutum vocatur verbum cordis, quorum primum significatur
per terminum incomplexum, secundum vero significatur per orationem. Manifestum est autem quod
omnis operatio intellectus procedit ab eo secundum quod est factus in actu per speciem
intelligibilem quia nihil operatur nisi secundum quod est in actu, unde necesse est quod species intelligibilis
que est principium operationis intellectualis differat a verbo cordis quod per
operationem intellectus formatur, quamvis ipsum verbum possit dici forma
fuit vel species intelligibilis sicut formata per intellectum constituta sicut forma artis
qua intellectus adinvenit dicitur quedam species intelligibilis. Ad primum ergo
dicendum quod intellectus intelligit aliquid dupliciter. Uno modo formaliter et sic intelligit specie intelligibili
1 qua fit in actu. Alio modo sicut instrumento quo utitur ad aliud intelligendum et hoc modo
intellectus verbo intelligit quia format verbum ad hoc quod intelligat rem. Ad secundum dicendum
2 quod cognitio sensus exterioris perficitur per solam immutationem sensus a sensibili
unde per formam quam a sensibili imprimitur sentit. Non autem ipse sensus exterior
format aliquam formam sensibilem. Hec autem facit vis ymaginativa cuius
forma quodammodo simile est verbum intellectus.

Ad 2m sic proc. vi q ea que fiut ex timore no fiut no
necitas am no conna ut dr i 3o ethi sz ea q fiut
ex timore dr ex necite sz no sr uolumria Ez q omo q
oeris opa pp finem e nouu sz ea q quibus opa ex timore
opa pp finem s ad uitadu malu q timet sic qui proicit
merces i mari uitat submissonem nauis go hq fiut no
ru Ad 3m q cu bonu sit volus obiu hc mo se ht ad ad hec
q sit uolumriu quo se ht ad hc q sit bonu quod at i
vsu ad qstru e bonu q tn sz aliqs pres circusta sit
sic occide sz se e malu sz occidere hoiem precussu nectitu e
bonu et q orrones fiut seu sc et fa indicat bn l male
et p quas nouit ul moret sic quid qsitl singlrs circusta
sz a sz q e vlt qsiderant ea at q ex tidore fiut i vsi qsta
s malat et nolutaria sz ss cosidaur. sz sunt q circustat
sic s boa et nova sic proice merces i mari sz se cosidatu est
malu et no nouu i vsu at est e bonu et nouu Vnde et phs
tria ostti dr q hq magia sr et magis et nouu sic at st
noui ss q mat nouu et exponi fii et phs pz in o ad ba

Quam se sacra qstur e po de sacro cuba 2o de sacro
pnie 3o de sacro onior Cca cuba qsita sr duo
pmo qr frr panis anichila 2o utru sacerdos deat dare
hostia no cosecrati pctori hc petenti occulte

Ad prmu sic pcoo vr q sbr panis i sacro cuba adnile
sz cum adnichilat u q desinit ee et i nihilu conuiter
On sba panis i cosecratie desinit ee no e dari i q qutar
Nam sba q qutr i aliq corp sic et i sang q e aia alio
qua at ibi ex vi sarti go sbr pais adnichilat
p Augus dt sup go so vii claisitr nic pcr re Si hua na
conta i alieu sz diligetius cogitaq sz ptrt i deo Ez ad
adnichi dr q peit go sz pais qutr i corp x sr q admi
Oz q e q Augus dr sz q deg no e actor tedendi i no e
e ac actor cuba dr go i sacro n adnila Ru Dm q
adnich qsda motu mptat vnd at morg nova a qo
ad que q enug adnichilas e nl cosecto at pais i
sacro cuba no tenia ad nl sz ad corp alioqn no eet da
quo corp x incipiat ee sub sacro No om incip ibi ee p
motu locale alioq desinet ee i alio relinqui go q
cosecracioe pais no e aliq adnichile sz tussba pais i corp
Ad pmu go dm q sbr i qualic nalt nz sbr qua ad corpp
sz corp crpoi vuit i sacro altari no e quod sicut
dr sbr adniat q qutr sz toto panis qutr i totu corp x
nigmu e corp q sz i tedius morte x fuiss cosecto sba no

fuiss ibi aia

Jo
Ny
Rc
mala
Bom
Ca
Cor
Rc
Anichila
Tusba
vide de hc gla
de q dr y
una corpi
i vo conuitur

h' corpus exanime sicut i[n] sepulcro iacebat. Ad xm d[icendu]m q[uod] p[ro]pt[er]
dici[tu]r na[tur]a humana si conu[er]teret[ur] i[n] ubi[que] m[od]icu[m] e[ss]e desineret q[uonia]m
s[ed] ad terminu[m] a quo. Non a[u]t[em] adnichilat[ur] q[uonia]m ad t[er]minu[m] ad q[uem]

Ad 2m sic p[ro]cedit[ur]. V[idetu]r q[uod] sacerdos no[n] debeat dare hostia[m]
no[n] co[n]secrata[m] peccatori occulte h[oc] petenti. Non enim d[ebe]t
sacerdos pecc[atu]m occultu[m] publicare. publicaret aut[em] si ei
daret hostia[m] no[n] co[n]secrata[m] cu[m] aliis co[mmunican]tib[us] daret co[n]secrata[m].
ergo sacerdos no[n] d[ebe]t dare hostia[m] no[n] co[n]secrata[m] peccatori occulte
petenti. Pr[aeterea] hostia co[n]secrata a sacerdote a[liqu]o fideli por-
ta[tur] a circu[m]stantib[us] adorat[ur]. Si ergo exhiberet hostia[m] no[n] co[n]-
secrata[m] loco co[n]secrate q[uonia]m e[st] i[n] se faceret p[o]p[ulu]m ydolatrare
quod e[st] g[ra]ue pecc[atu]m. Non ergo sacerdos d[ebe]t peccatori occulte
petenti hostia[m] dare no[n] co[n]secrata[m]. Et h[oc] e[st] q[uod] sacerdos e[st]
medicus a[n]i[m]ar[um]. sapie[n]s a[u]t[em] medicus uitat q[uonia]m p[otes]t
periculu[m] infirmi que i[n]currit i[n] cura[n]do. peccatori aut[em] cu[m] sumit
h[oc] sacerdos imminet mag[nu]m periculu[m] si i[n] co[n]secrata[m] [illegible]
pa[ru]m corp[us] x[pist]i accipiat. quod qui manducat et bibit
indigne iudiciu[m] sibi manducat et bibit. ut d[icitu]r ad Corinth[ios]
ergo sacerdos b[e]n[e] facit si eius periculu[m] euitet p[ro]uide[n]s ei
hostia[m] no[n] co[n]secrata[m]. Resp[ondeo] d[icendu]m q[uod] s[ecundu]m ea q[uae] dicta s[un]t [illegible] e[st] aliq[ui]d
fictio[ne] adiungenda. q[ui]a n[ost]ra [illegible] ad [illegible]
ut ap[osto]l[u]s d[icit] ad Cor[inthios] vi. Et Augustinus [illegible] i[n] li[bro] [illegible] q[uod] corp[us]
x[pist]i no[n] fuit fantasticu[m]. q[ui]a ueritas que est x[pistu]s no[n] [illegible]
et ideo i[n] sacris [illegible] n[on] p[ro] fictio[ne] agendu[m] e[st] [illegible] i[n] sacris
altarib[us] i[n] quo corp[us] x[pist]i co[n]fic[itu]r. Esset a[u]t[em] q[uae]da[m] fictio si hosti[am]
no[n] co[n]secrata[m] loco co[n]secrate daret. Et i[de]o [illegible] sacerdos q[uonia]m i[n] se esset
p[ro]p[ri]a fict[io] ydolatrandi occ[asi]o. q[ui]a q[uod]ammodo pecc[atu]m ydolatrie no[n]
[illegible] estimabit p[ro]babiliter hostiam e[ss]e co[n]secrata[m]. [illegible] sacerdos i[n]
h[oc] ipso q[uod] hostia[m] no[n] co[n]secrata[m] p[o]p[ul]o exhibet adorandi [illegible]
[illegible] [illegible]. Vn[de] h[abe]t i[n] no[n] ca[non]e [illegible]. D[ebe]t ergo sacerdos
peccatore[m] occulte p[ri]o monere ut p[e]n[iten]ciam agat et ad sacra[m]enti
accedat. q[uod] si penitere noluit d[ebe]t ei occulte inhibere [illegible]
aliis co[mmunica]ntib[us] i[n] publico se ministrat. q[uod] si se ministrat
d[ebe]t ei dare hostia[m] co[n]secrata[m]. Vn[de] p[ate]t duo co[n]ced[i]. Ad
2m d[icendu]m q[uod] stult[us] esset medicus q[ui] ut maius periculu[m] [illegible]
[illegible] periculu[m] infirmi uellet impedire. puta si uellet ip[su]m
uenenu[m] bibere ne infirmus biberet ui[num]. Multo a[u]t[em] magis
peccat sacerdos fictione[m] faciens i[n] sacra[men]to [illegible] qui peccator indigne
sumeret. Vn[de] stultus esset sacerdos si [illegible] pecc[atu]m subditi et ip[s]e
[illegible] peccaret fictione[m] faciens i[n] sacro [illegible].

Deinde co[n]siderandu[m] e[st] circa ea q[uae] s[e]c[un]do p[ri]mo utru[m] prelat[us] debeat
subditu[m] suu[m] a co[mmun]ione remouere p[ro]pter aliq[ui]d q[uo]d ab eo i[n] co[n]fessione
audi[ui]t. 2o utru[m] i[n] [illegible] moriatur i[n] q[uo] mor[iatur] [illegible]

ın

quam ille qui moritur in redeundo / possunt subditi sui ab administratione

Ad quartum sic proceditur. Videtur quod prelatus removere possit ad quod ab eo in confessione audivit, quia iustitia per caritatem contra caritatem militat. Sed sigillum confessionis institutum est propter caritatem, non ergo militat contra caritatem ex qua tenetur prelatus saluti subditorum providere. Est autem aliquid contra salutem subditi si eius administratio admittatur, ut puta si habeat occasionem recidivandi in peccatum; ergo non obstante sigillo confessionis prelatus debet eum ab administratione removere. Sed contra est quod non est faciendum in preiudicium confessionis si subditus ab administratione removeatur propter crimen quod suo prelato confessus est, quia per hoc alii retrahentur a confessione. Non ergo debet prelatus subditum ab administratione removere propter peccatum quod ei confessus est. Respondeo dicendum quod quod per confessionem audivit nec omnino est manifestandum nec verbo nec signo nutu nec est aliquid faciendum per quod veniat in suspicionem peccati ac possit innotescere. Si igitur amotio subditi ab administratione possit inducere ad manifestandum peccatum dictum in confessione vel aliquam probabilem suspicionem de ipso, nequaquam prelatus debet ipsum subditum ab administratione removere, puta si in aliquo monasterio esset consuetum quod priores non amoverentur de suis prioratibus nisi propter culpam manifestam, et peccatum confitentis per remotionem ab administratione, verbi gratia si abbas hoc faceret, quivis perpenderet peccatum confessionem revelatum; posset tamen secrete cum cautela removere ut cum instanter peteret absolutionem si hoc videret saluti eius proficere. Si vero per amotionem ab administratione peccatum nullatenus manifestaretur, puta si in aliquo monasterio esset consuetum quod abbas de suo libitu de facili aliquos ab administratione removeret, tunc aliquantulum accepta occasione possit subditum sibi confessum ab administratione removere, sed tamen hoc facere cum debita cautela si talis administratio esset subdito periculosa in posterum, quamvis est in hoc cautius esset quod eum induceret ad absolutionem petendam. Si vero periculum in posterum non timeretur, non oportet quod pro peccato preterito per primam delicto eum ab administratione removeret, sicut est Augustinus dicit libro de adulterinis coniugiis: Non ad hoc deputatur adulteros quos credimus penitentia esse salvatos, cum utique cum penitentibus morte tibi meliores sunt. Et per hoc patet responsio ad obiecta.

Ad quintum sic proceditur. Videtur quod melius moriatur cruce signatus in via eundi ultra mare quam ille qui moritur in redeundo, quia qui est moriens in eundo est quasi in prosequendo votum suum ut se exponat morti pro Christo et ita moritur tamquam martyr. Qui autem moritur in redeundo non moritur in proposito exponendi se pro Christo et ita moritur quasi confessor. Sed maior est status martyrum quam confessorum, ergo in meliori statu moritur qui moritur in eundo quam qui moritur in redeundo. Sed contra qui moritur in redeundo consummat votum suum

Margin notes: Con — oportet autem providere confessionis — Ro — Con — morti — consummat

Qui at moit' i cundo nodu cosuma. sz e qi i pna pfcm at
est melig nupsto. z finis pna. go melig moit' i vedcudo
qm qui moit' i cudo. Sz no oo qz quto ac cu plurimis mutt
moit' tato melig moit'. mita at ia manent no som ia
que actu agit. sz z ia q ia fet, qi apt dm deposita. h id
y thy. ij°. Scio cui credidi z ctq sum. qz po e depo meu
sua. i cy die/ Manitu e at q i° qui moit' i vedeudo de
ult° mac cetis pibz cu plurimis mutt moit'. qm i° qui moit'
i cundo/ h e cm dupl' mitu ex assupc' itimit z ultq
i pseuude i q forte multa qua o passy. z io cetis pibz
melig moit' vedeudo, qmuis ire magt sit mitoriu qu
vedie abstelado// Ad jm go oo q id ppom exopanudo p
marti pr yu h mit z iste i cudo. Sic h mitu pdit. si se
immunem a pcto custodiuit//. pa si as despodat ali

D cuy et minory osita sit dub; qua p uba de futuro
z pqea carnalit cognoscat, no qmuis ei cose ut i mentem
sz solu volet fraudulet subripe tolla carnalit si pqmo
hat cu a'a p uba de puti utq sit ixoor eq. Ite si im-
actuset ixorie de adult'io ocautouaz ult tca' i indica
suu petm cofiti/ pi q cognost carnalit mit'e qua

A d pmu sic pcet, despondat p uba de futo no posst
hue ixorie pz cu q pqea conxt p uba de puti/
Judico em cte copelli stare cu pa qua carnalit cognost.
sz ecia pt facie p as illimas ad qhen// go in q ed uit poss
cu a'a ulie hue mitory/ z ita i cu q pso cotrax p uba
de puti no e ixor sua/ Sz q e q cera hois no pundicat
ut i mito/ sz ex corde hois pcuent ut ossy ibi fuit tota
carnal q q p indiy cte qplli as az hue qua qsuit carnal
p qtitu p uba de futo/ go no pundicat itati st mitoy q e
inte qtitu p uba de puti/ Ad n° oo q st. Nito pa dt camu
e ossy p uba de puti expssy. sine q° ceta z cu opyu subseuta
frustrany venio at ca remot' effcais/ vu cui po mitoo pa
no ossy fuisse/ Mai tu e q pm no fuit mitoy/ z qz pat cu po ef
fcus/ qus e ut sm fuit mitory i q° po' fuisse mitorg ossy p
uba de puti ex pssy ut pas a mitoo solutas/ Ad jm go oo
q ecca thus q ad mitory ptinet e' su hz ona quth mo p
mory indicat/ qz hois uideat ea q appent h q di 1 Re 16 q
indicy cte indicat h ea q appent ut p qfones puti z p ydo
neos testes. z p a'a ltima dotu qua oibz adhibit. co
tingit qnqz itati late z pcpu i thys q ptinent ad
mitioa cordis q huaa testioo pr no puit/ z si p alig
signa exteriora de hys posse aliqua coniectura hri
z io indiy cte ca q ad mitoy ptinet si ultas lateat.

Vide de hec c. Tb q fidem dedt. de spon.

Ultima st qstat de sponsalibz pcedentibz de futo z
qstat aps de carnali copula subsecuta.
appellandus est mauc cu ca. Secus si qstac
no posset de carnal copula subsecuta.

Left margin notes, from top to bottom: "i. Re", "sr", "Con", "Re", "vide d' h' c Tua de spon", "i. p mod' Judicat".

no impedit sequens matrimonium contrahendum nec dirimit iam contractum. Aliud est quod prohibet matrimonium prohibens et puniens et hoc quidem impedit matrimonium contrahendum sed non dirimit iam contractum puta uxoricide penam imponit etiam ut ab aliis matrimonio abstineat. si tamen contraxerit matrimonium non dirimit. Tercio est quod prohibet matrimonium statuens quod fit solum auctoritate summi pontificis et sic hec prohibitio aliquando redditur illicitum ad contrahendum sed ita quod si contrahat matrimonium dirimi- tur ut patet in quadam gradibus consanguinitatis vel affinitatis vel et de adulteratum dat ei fidem contrahendi vel cum machinatus est in mortem uxoris. — 2. puniens — 3. statuens

Ad xvi sic proceditur. Videtur quod ille qui accusatus de adulterio non teneatur peccatum suum iudicio confiteri. Nam cum teneatur suum peccatum occultum publicare, sed adulterium mulieris est occultum si autem iudicio confite- retur peniteret in publico. Non ergo tenetur ille accusatus de adulterio peccatum iudicio confiteri. Sed contra est quod debet confiteri veritatem de iure et veritate sed non debet denegare ergo videtur debet confiteri de suo peccato. Responsio. Dicendum quod in hoc distinguendum est. Si enim adulterium sit penitus occultum non debet peccatum suum iudicio confiteri nec debet ab eo exigi veritatem de iure dicenda quia occulta solius dei iudicio reservantur sed est .I. extra. de conf. [illegible] Nolite cum tempore iudicare quousque veniat dominus qui illuminabit abscondita tenebrarum. Sed quando de adulterio processit infamia vel aliquod signum evidens apparet quod vehementem suspicionem facere potest vel quando est solemniter probatum tunc debet ab eo exigi veritatem de iure. Et tunc ipse tenetur confiteri veritatem. Et hoc patet supra ad obiectum. — 16. Con. — R. — Occultum — Manifestum — quando est seminplene probatum tunc

Postea queritur, si ab incidens cum in latrones, quoniam sit dubium in latrones puniat eis pecuniam pro se liberatione si mutuo eam accipiat ab aliquo suo amico utrum restituendum tenetur et ab abstinendo vero ab pecunie possidentium committendo vel supplicando. qui accepit mutuo pecuniam ut se redimeret a latronibus non teneatur eam restituere. Ut autem Augustinus dicit tempore necessitatis sunt omnia communia sed non debet quis proprium petere quod quis quod quis Ambrosius dicit et habetur in decretis. di. xl.vi. ca. sicut. Sed ergo ille qui in latrones incidit fuerit in maxima necessitate constitutus utpote in periculo mortis existens ut quod suum sit quod habet sed ad quod erat alterius et ita non tenetur ei restituere qui pecuniam mutuavit ac si esset proprium esset. Praeterea nullus debet facere compensationem aliquam pro eo quod facere tenebatur sed ille qui mutuavit pecuniam tenebatur proximum suum a mortis periculo liberare sed. d. puta lxxxvi. Pasce eos qui ducuntur ad mortem. ergo videtur quod ille qui liberatus est non tenetur eis restituere pecuniam mutuatam. Sed contra est quod dominus dicit Math. vii. Omnia quecumque vultis ut faciant vobis homines et vos facite illis. Sed ille qui liberatus est a latronibus vellet sibi restitui si quod mutuasset. ergo et ipse debet restituere quod mutuo accepit. Responsio. Dicendum quod actus iusticie est unicuique reddere quod sibi debetur. Unde cum ... humane fidei quod fuerit inter mutuantem et mutuum accipientem restitucio debeatur ex iusticie precepto tenetur ille qui mutuo accipit pecuniam eam reddere — ja. — Con. — 3. — R.

creditori

z tanto magis quanto in maiori necessitate creditor ei subuenit, Ad primum quo-
dam quod tunc in necessitate fiunt omnia quia cum homo non potest sibi de suo
subuenire. Ridiculum enim esset si quis fame periens nollet accipere pa-
nem quem haberet in archa z diceret se debere accipere panem alterius quo-
cumque. Que autem per amicos possumus per nos aliqualiter possumus
ut philosophus dicit in iiio ethicorum. Iste autem qui in latrones incidit potest se per
amicos liberare mutuum accipiendo z ideo non fiunt ei omnia quia,
Ad xm dicendum quod unusquisque tenetur ad liberandum proximum a morte si sua
condicione z morum z hoc genere impleuit ille qui pecuniam mutuat
aut non tenetur eam donare in casu quo ille potuerit per mutuum liberari

18 Ad xviii sic proceditur. videtur quod homo non possit peccare nimis ieiunando
Con aut uigilando, Deus enim non potest diligi ab homine nimis. Sed
per actus dilectionis exhibitos et operibus ut gregorius dicit in omelia quadam
ergo videtur quod homo non possit peccare nimis ieiunando uel uigilando
S.R. propter deum. Sed contra quod bene constitutus se peccasse de hoc quod nimis corpus
suum ieiunando z uigilando debilitauit, Respondeo dicendum quod sicut philosophus
in i politicorum aliud est indifferens de fine, aliud de hiis que sunt ad finem
Finis finis enim absque mensura querendus est. In hiis autem que sunt propter finem
Media adhibenda est mensura secundum proportionem ad finem. sicut medicus sanitatem
que est finis eius facit quantumcumque potest maiorem, sed adhibet medicinam
secundum quod congruit ad sanitatem faciendam, Est autem considerandum quod in spirituali uita
dilectio dei est sicut finis, ieiunia autem z uigilie z alia corporalia
exercitia non querunter tamquam finis, Clausula Deus ad Rom. xii. Carnis curam
ne feceritis in desideriis, Sed adhibenda cum quadam mensura
rationis ut scilicet concupiscentia comprimatur z natura non extinguatur. Secundum illud ad Rom. xii
Exhibete corpora uestra hostiam uiuentem, z postea subditur Rationabile sit
obsequium uestrum, Si uero ab homine tantum natura debilitetur per ieiunia
z uigilias z alia huiusmodi quod non sufficiat debita opera exequi puta
predicator predicare, doctor docere z huiusmodi, absque dubio peccat. Sicut peccat
uir qui nimia abstinencia se impotentem reddit ad debitum
uxori reddendum. vii. Ieronimus dicit. De rapina holocaustum offert qui uel
ciborum nimia egestate uel somni penuria immoderate corpus
affligit, Et iterum, Rationalis homo dignitatem amittit. qui ieiunium caritati
z uigilias sensuum integritati prefert, Et per hoc patet responsio ad obiecta,

Deinde considerandum est de preceptis consiliorum. Circa quod queruntur duo. primo utrum precepta ordine nature
consilia precedant, 2o utrum precepta que sunt de preceptis secunde tabule
sint conuenientia preceptis que sunt de preceptis prime tabule,

19 Ad primum sic proceditur. videtur quod precepta ordine nature precedant consilia
Con idest. enim est prius ordine nature ad quod natura prius instigat. Sed precepta
sunt de primo instinctu nature quia sunt de dictamine naturalis rationis. non autem consilia.
ergo precepta sunt priora consiliis, Sed contra quod est prius natura ad deum tamen prius
sit imperfectum est prius perfecto, z hoc modo precepta non sunt priora consiliis
quia in preceptis tantum precipue consistit perfectio, 2o per modum eciam tempore precepta consilium

precedunt

7m

7c z no st poa q2 no e necm q ab pus impleat pcep q gsilia
3o p mon? digimus q2 p'um e sit tpe sicut sol z luy sol z vadig
s3 nc hc mo pcep st pora q2 no est nece q quicumq3 ssuat pcep
ssuet co'silia / go no pcep ordine ne pcedut co'silia / Rno   Rno
ddm q et hc nece e duo co'sidare. po q sit ec pus ordine ne
2o q sit pceptu z q co'siliu quis mani' evident appebt
q quit. De p'mo sciu e s phys i v metha ec pus z posterius dim
de quob3 ordine p co'paco'm ad p'rn illis ordinis sit i loco
p co'paco'm ad p'um loci z i dyst p co'paco'm ad p'a dista
Sic e z i ordine ne dr ad ec pus p co'paco'm ad pus ne
q quid st imor ec p'u s vnuqq3 gig ec p'us e i ordine ne
q e ppinquis ec quibs at ec sunt maior cu cors cap si
efficacs sacl z final co'venit i id / vn relinquit q ordo
ne sit dupx vnu quid s vom ec malb s que imperfm e pus
pfco z po actu / Alius at ordo e s vom aliarz trm caze s q
pfcm e pus imperfco z actu po / vn phe dt i v metha q ad
st ptate pora aa pfco / z q2 for e pus na qm ma ut p2 i yo
phis qenag dr ec pus na actu qui e par spe z sba ut dr i
ix metha qm po que ec i vno z eod por gnone z tpe vn z
phe dt i yo phicas q i huis q co'tingit ec actu z ptate ea q st
actu st pora tpe pote pora / Circa 2m no' po ec vom co'silii et
pcepti co'sid ee q pceptu impotat vom debiti Debitu at
e ad dupx vnoo s st ex fine e debitu i vnoq3 negoo ymedicus
cui ppr se dz que sanita / Alio e aliqd debitu ppr ad h' sy
quo no pt puenivi ad fine sit medicus dr indicere dictam
infirmo sine qua no pt sanai / Alio q ordina i fine ut melis
ac facilis co'sequa. st sinepht aliqua possit hri finis no ht
vom debiti finis at spual q lege dna ordina e dupx
vnu quid p'ncl scz adhere deo p carite vn dr i ad thy o
finis pcepti e caritas / Sz finis scdrius e q2 disposit e s. pu
ritas z vti' cordis q co'sistit i interioribs actibs aiarz multu
vn aps dt ad ro 6 hetis fcum vrm i scificaco'e / Sicut z i
gnone nali finis z ipa for scdalis z ultia disposo ad
formu vn mgr scda pceptu q pncula pcep dna sc quid de di
lcioe dei z pxi ut p2 mt 22 Gaa no de interiori scifica
s id. p ad ceos z h e q sunt dei scificaco. ura Alia no aa q st
spualiter ordina ad pcep sit i fine / s3 dupx qda a vm st
talia sine quis pdca finis no pnt z h cadunt sb pcepto
sic No heatis deos alienos z ca qda at st sine qq ad pdcos
fines puenid pt vn no cadunt sub pcepto s3 q2 phs melis
z facilis puenire ad fines pdcos dan de eis consilia sic
p3 de paupte vgini z aiis hi' et e sile scds dz ex pcepto
et venie eta dr te z ex debito pcepto voma ire no at te.

ex precepto ne equester, quia sine hoc posset pervenire Romam, tamen ca-
deret hoc sub consilio in quantum equitando facilius et melius perveniret
ad finem. Hiis ergo visis patet de facili ad quod quaerebatur. Si enim
comparemus consilia ad precepta finalia que sunt de dilectione dei
et proximi et de interiori cordis puritate, manifestum est quod precepta sunt
priora consiliis naturae ordine perfectionis, sicut actus naturaliter prior est po-
tentia, et finibus hiis que sunt ad finem, sed consilia erunt priora naturae ordine
generationis et temporis in quantum sunt, per consilia ad puritatem perfectam cordis
et perfectam dilectionem dei et proximi pervenimus. Si autem comparemus consilia
ad alia precepta que ordinantur ex necessitate in predictos fines, sic erit
duplex comparatio. Nam in consiliis necessario erunt includantur precepta.
Qui enim omnia dimittit non rapit aliena, et qui virginitatem servat
non mechatur, sic et qui non equitat vadit, sed non convertitur. Ergo est
una comparatio ad precepta absolute considerata, et hoc modo precepta erunt
ordine nature priora consiliis, sic genus est prius suis speciebus; consilia autem
econverso priora naturae preceptis sicut species sunt priora secundum unum genus naturae, ut
patet per philosophum in 1 phisicorum. Comparatio enim generis ad speciem sic posterior ad actum;
precepta autem absolute sumpta se habent per modum generis ad observantiam p-
receptorum cum consiliis, sic non mechari cum virginitate, et ad non me-
chari cum matrimonio, et ne equitem ad ire pedestrem. Alia vero comparatio
est consiliorum ad precepta sine consiliis observata, sic comparemus
euntem in equo ad eum qui vadit pedibus. Similis est enim comparatio
virginis seu continentis ad matrimonium, et pauperis propter deum ad eum qui
in seculo suis contentus est etc. Sic ordine non consilia sunt priora
preceptis tamen perfecta imperfectis. Ut precepta sic accepta precedunt
naturae ordine generationis et temporis consilia. Non enim oportet quod ille qui vult
continentiam servare virginitatem prius in matrimonio vigeat. Nec etiam oportet
quod ille qui vult esse pauper propter deum prius secularem vitam agat
in qua suis divitiis sit contentus, sicut et non oportet quod ille qui vult
ire equester Romam prius vadat pedes et postea eques,
sed melius est si a principio eques vadit. Et per hoc patet responsio ad
20. Ad 2m sic proceditur. Videtur quod peccata que sunt contra precepta 2e [oba]
tabule sint graviora peccatis que sunt contra precepta prime tabule.
Peccatum enim contra precepta 2e tabule est tale sicut contempto bono incommu-
tabili commutabili bono adherere, sicut patet in furto et adulterio et
aliis huiusmodi, sed contemptus incommutabilis boni est peccatum contra precepta prime tabule
que ordinantur ad exhibendam reverentiam deo. Ergo peccata que sunt
contra precepta 2e tabule includunt peccata que sunt contra precepta prime tabule
et addunt. Ergo sunt graviora. Preterea symonia est maius peccatum, sed tamen
symonia sit species avaritie que est contra precepta 2e tabule. Ergo peccata que sunt contra precepta
2e tabule sunt graviora.

Sz 9 ē q pcca g pcep pe tabule st despacō t a a hg q st
gnissima pcta / go pcta que st g pcepta pme tabule st
gnda / Rn° ddm q formal vn pcti moralis cosistit i ausioe R°
a deo / Si eni eet inordinata comisio ad bonum gmutabile sn
ausione a deo sic no eet pctm morale / pcep at pe tabule
h se ordinat dute hoiem i dm. vn dnr ad dilectom dī
ptmet z io pcta q st g pcep pme tabule dute z h se imptat · Ausio ·
ausionem a deo / pcta at que st g pcep 2e tabule pse quidm
deordinant nos pucir et bona gmutalia. et q ordinant · Deordinatio
p pcep 2e tabule / ex gnti at deordinat nos a dō / In
vnoquoz at gne potissime ē id quod ē pse / vn pcta q st
g pcep pme tabule h sum geg st gnissima i gne pctoz.
ad pm go ddm q cotemptg dei pse intentg ē i pctis q st · 1 ·
con pcep pe tabule / sic at no ex ntti te includi i pctis
que st g pcep 2e tabule / No eni is qui vult fornicari
intendit hoc facit i cotemptu dei / h intendit puir delec 1
tari ad quod gse q dm cotepnit pt puicle intentom
mada dei tnsgrediēs / Ad 2m ddm q symonia no est 2
maxim pctm simpr h maxim inte a. que comittitur et
cotrarie permarios / z hoc z ē ex hoc q invenient se ho ht
ad res sacrabt i quo attingit pcta q st g pcep pme ta-
Deinde queritur ē de his que ptinet spalr ad quosda
homm statg / z pmo de his q ptinet ad plcedatos
2o de hijs que ptinet ad doctores / 3o de his q ptinet
ad religiosos / 4o de ptinētiby ad clicos / Ccirca q sita st ta pm
pmo vtrū btb mathei vocatg sit statim de theolonio
ad statū aplatg z pfctois / 2o vtrū is qui eligitur cum e
i epm melig faciat cosenciēdo electoi de se ut ca
recusando / 3o vtrū platg qui dat bnficm eccle alic
suo cosanguineo spaue p hoc sum geg exaltād z ditād co
mittat symoniam / · q btus mathei no fuit vocatg · 2 ·
Ad pm sic ptr. vr statī de theolonio ad statū aplatg Con
z pfctois / Dt eni ggg sup ezech. Nemo repete fit summg.
Sz statg aplatg ē pfctois eminēe ē sumg statg huiūc vite
go mathei no fuit statī vocatg ad statū pfctois z aplatg.
Sz 9 ē q dt Jerog sup art q de publicao repete fit aplg.
Et beda dt sup luca q de publicao i apm, de theolonario
i eminēta ē mutatg / Et qda glo dt luc v q naz pcg cogi-
tacom ut vom huig vite brevisnat q ē pfctois eminēe go
statī vocatg ad aplatg statū z pfctois / Rn° ddm q go R°
ista ex vbis eorm detminari pt / Si eni loqnr de aplatu
manitū ē h narratom mathei marti z luce q dub pg
vocatoz mathei.

De discipulatu

Apostolatus

Aliquanto spacio temporis ex suis discipulis, postea apostolos elegit, inter quos
unus fuit matheus. Et patet quod statim a pueritia fuit vocatus ad dis-
cipulatum christi non autem ad apostolatum sed per ordinacionem christi qui eum
in apostolum sumendum disponebat. Et sic habet intelligi verba ieronimi et
bede. Si autem loquimur de perfectione evangelica sic manifestum est quod statim
a pueritia vocatus est ad statum perfectionis. Dicit enim luce 5 quod surgens
relictis omnibus secutus est eum, quod etiam ad discipulatum christi perti-
nebat secundum id quod dicitur luce 14. Nisi quis renunciaverit omnibus
que possidet non potest meus esse discipulus. Ad primum ergo dicendum quod summitas

1. Statum

nichil

in vita humana potest accipi dupliciter. Uno modo secundum comparacionem status ad statum
secundum quod in humana vita unus status maior est alio et ab est summus. Di-
centes prohibet aliquem repente fieri summum id est attingere ad statum summum
et hoc apparet tam in spirituali vita quam in seculari. Inveniuntur enim
aliqui statim a pueritia ad statum religionis qui est perfectissimus convo-
lasse vel proprio arbitrio sicut beatus iohannes baptista et beatus benedictus.
Vel etiam devotione parentum sicut illi qui monasteriis traduntur a parentibus.
Sicut enim non oportet quod in seculari vita exercitentur antequam ad religionem
transeant, sic non oportet quod ab exercitatione in laycali vita antequam clericus
fiat. Sic etiam aliqui repente assumuntur ad regnum vel ab ipsa
pueritia sicut salomon et iosias reges iuda. Vel etiam ex ultimo
statu sicut saul. Unde clementis 6 dicitur quod de carcere et cathenis
interdum quis ingreditur ad regnum. Alio modo potest accipi summum

2. Gradum

per comparacionem gradum quem quis perficit perfectio unius hominis et inter-

De pen di 2
Si hec que
de caritate
A minimo gradu
inchoat et
ad magna
prevenit

gressus quod nemo repente fit summus. Dicit enim augustinus super canonica iohannis
quod caritas non mox ut nascitur perfecta est. Nam ut perficiatur nascitur
cum fuerit nata nutritur cum fuerit nutrita roboratur cum fuerit robo-
rata perficitur. Contingit tamen quandoque quod unus homo repente maior ab
altero gradu scilicet quod sit summus ad quem pertingit perfectio alicuius
hominis ut patet de beato benedicto de quo gregorius dicit in 2 dyalogorum quod prin-
cipes et futuri omnibus agnoscat benedictum pueritie quasi ab ortu gratiam
a perfectione incepisse. Quod melius faciat qui consentit electioni

.22.

Cons

Ad 2m sic procedendum videtur canonice de se facte quam qui eam re-
cusat. Dicit enim gregorius 22 moralium potestas cum percipitur non ex li-
bidine amanda est, sed quando ab per canonicam electionem episcopalem dignitatem
adipiscitur non percipit eam ex libidine ergo debet eam amare non ergo debet
eam recusare. Contra quod est quod gregorius dicit 20 moralium quod placor per meliore
intencionem fugienda est. Respondeo dicendum quod in eo qui electioni canonice
de se facte consentit considerari potest debet quid intendit. Si enim intendit

T. Re.

profectum suum

profectum aliorum

ad temporale puta honorem divicias expertum sic a iugo religionis
ac ad hunc maius est quod est depravata intencio. Unde melius faceret
si non assentiret. Si autem intendit profectum aliorum sic plane est quod est
bona intencio. Unde augustinus dicit 19 de civitate dei. Ex actione non amandus est
honor in hac vita

sine po. s ipm opus si vite et utilius sit. i. ut valeat ad salutem
subditorum / et inducat idem apostolus quod habetur i ad thy. iii. Si quis
episcopatum desiderat / bonum opus desiderat / Sed tamen sciendum est quod ad hoc · Rom
opus maxima requiritur ydoneitas / quia ut gregorius dicit in pastorali
tam actionem populi debet actio transcendere presulis quantum distare solet
a grege vita pastoris / ad quod humana fragilitas per se pravas vi-
res sufficiens non est / sicut idem apostolus ii ad Cor. iii. Et ad hoc quis tam
ydoneus / sed tamen de auxilio gratie divine homines ydonei et sufficientes · 2 cor 3 ·
redduntur / sicut ipse postmodum subdit. ydoneos nos fecit ministros
novi testamenti / potest ergo aliquis laudabiliter considerans defectum proprium ex humi-
litate officium prelationis recusare sicut Ieremias dicit. Nescio loqui quia puer
ego sum / potest autem laudabiliter consentire ex caritate sua ut salvus · ysa 6 ·
proximorum proveniret sicut ysaias qui dicit. Ecce ego sum mitte me / plene
Sed sicut gregorius dicit in pastorali / In utroque est subtiliter tuendum quia is qui recusat
plene non restitit / is qui mitti voluit ante se per altaris calculi · 8. q. 1. In
purgatum vidit / Ne aliquis non purgatus adire quisquam sacra ministeria scriptura
audeat / aut quem sua gratia eligit sub humilitatis specie sive disponi
contradicat / Circa ergo valde difficile est purgatum se quemque posse agnoscere
noscere prelationis officium tutius declinatur / tamen non pertinaciter cum ad hoc
suscipiendum sua vota cognoscitur / Ad primum ergo dicendum quod idem verbum · 1 · volutas
gregorius non debet sic intelligi. prelatio cum ex libidine non percipitur amanda est
sed ita prelatio cum percipitur non est amanda ex libidine subdit enim. sed ex
longanimitate tolleranda / Ad secundum dicendum quod melior est intentio prelatorum · 2 ·
fugientium quam proprium desiderium dummodo non assit necessitas ex parte
imponentis hoc onus / Unde augustinus dicit xix de ci. dei Superior locus sine
quo populus regi non potest et si ita teneatur ut decet / tamen indecenter appetitur
Ocium enim sanctum querit caritas veritatis / negocia tamen iusta suscipit
necessitas caritatis. / Utrum prelatus qui dat beneficium ecclesiasticum alicui · 23 ·
Ad tertium sic proceditur / suo consanguineo vel amico vel alii cuique
consanguinei exaltentur symoniam committat. Est enim symo- · Cor
nia studiosa voluntas emendi vel vendendi aliquid spirituale aut annexum · vel spirituali
spirituali quia in hiis potest
sed in tali datione non est emptio et venditio in spirituali quia in hiis potest
esse emptio et venditio in quibus est liberalitas hoc autem hic spectatur ut
liberaliter retrocompenset ergo est ibi symonia / Sed contra est quod ysaias 33 dicit
super idem. Beatus qui excutit manus suas ab omni munere dicit glossa
quod triplex est munus a manu / a lingua / ab obsequio / quorum nullum est in
proposito casu / ergo non est ibi symonia / Respondeo dicendum quod cum symonia in · Re ·
emptione et venditione consistat / hic distinguendum videtur quia si
prelatus intendit cum obligatione cui dat beneficium ecclesiasticum ad · Obligat ·
aliquam retrocompensationem faciendam sibi vel suis consanguineis intentio
symoniaca est intendit enim quandam tacitam venditionem / Si vero non inten- · Non obligat ·
dat ad hoc cum obligatione sed intendat quod tenetur sibi vel suis consanguineis

Ipa sponte tempali retopeset eqnd pna e mtenco z car
nalis ꝫ no symomaca. Ad pmu go ddm q ꝫ phm i x ethi
libalitas no e cc quelz usu pecunie ꝫ e cca dacos z suptos
symonia at est cc venditons z emptons
Deinde cc doctores quesita st dub. pmo si doctor q ꝑ
docuit ppr inane pna glam utru heat aureolam
si i morte peniteat. 2o si ex doctina alicq doctoris aliq
venocc a meliori bono utru ie doctor teneatr i az doctina
28. Ad pmu sic pce. vr q ie qui ꝑ ppr inane | venocacu
Con glam docuit p pniam aureola recupet. Aureola
cm doctine debetr fructui s. qusioni fidelu. hd phil. 2o
Gaudiu meu z cona mea. Sz potuit cotige q ex pcore eq
qui ppr inane glam pnar puit secutq e fructus qusiois fi
delu. go si peniteat deb ei aureola. ꝑ sic uginit debe
aureola ita z doctine. ꝫ si ia q cu ugo sit carne mete ꝫ e
corrupta pniam agit recupat aureola go pad roe et
doctor qui ppr inane glam puit. ꝫ q e q opa mortua
p pniam no reuiniscut. ꝫ opa istius doctoris ppr inane
glam puit fuit mortua i cu pcco fca. go no reuinisct
p pniam ad pmiu quod. Rndo ddm q cu aureola imptat
quoda singulare excelle az pmij. necce e q psupponat ad
Ro. pmium s aurea sic qpatiu psupposit positiu. Et hc fr exo 25
ubi dr facias sup cona aurea altam aureola. z io q no
Aurea. mer aurea i pmiu cenle nomer aureola. Cui at ppr
Aureola. inane glam opanr no merr pmiu cenle. qz recepit merce
de sua ut dr in ath. vi. vni nc merebr aureola. pnia at
restituit hoi pmia pus hita. No at cofert ei ea q no
huit. n mgnu ipe motus pnie e meritoiu. vnt na merer
1. aureola. Ad pmu go ddm q cousioni fidelu der aureola
psupposito merito cencl pmij i eo qui puit alioqn locu hz qd
dr in ath xvi. cap. pdest hoi si vniusu mund lucretr aie no
2. sue detrimentu paciar. Ad 2m ddm q aureola virginit
debr integrit carnis q maet p9 pniam. z io debe v'gi
penitenti aureola. ꝫ aureola doctine debe actui doctoris
qui transit. z io p9 pniam no debe aureola doctori nisi
actu reiterret. Vr q si p doctina aliq aliq rethanr
27. Ad 2m sic pcer a meliori bono q ie teneatr sua doc
Con trina reuocare. tc cm doctor i sua doctina fac scan
dalu actm qz doctor infert mctli. tc at infert affim
z p quis actu. ꝫ scandalu actm tenr quilz remoue go
doctor ter sua doctina renovare. ꝑ spualia st tepalibz
pocora. ꝫ i tpalibz ut dugq dr no dimittit pccm n restitua
ablatu

go multo magis doctor qui fat dampnum in spualibus nō dimitti
pctm n̄ restituat ablatū quod fit p reuelacōnē doctrine
Sz qr est qd Augꝰ dt vitas nō est dimittenda ppr scandalū
Rn° dicendū q hic distinguendū est. Cum si cum doctor doceat
falsam doctrinā tūc ea moibus omibus renocare, & maxime si ex
ea spuale dampnū sequat. Si nō doceat vcram doctrinā
pt ex ea sequi detrimentū spuale in audientibus dupl. Vno mo
ex defctu ipius qui docet & hoc dupl. Vno mo si doctrinā sub
tilem proponet rudibus qui nō essent illius doctrine capaces
qui ex hoc detrimentū salutis incurreret. Q̄ exemplum apli qui dt
i. Cor iii° tanquam paruulis in xpo lac potū dedi vobis nō escam.
Alio mo quod confuse & inordinate proponet nō pfcis maiora mi
noribus quod id qd Greg dt in pastorali. Sic laudanda sunt bona summa
ne dissipent ultima, sic nutrienda sunt bona ultima ne dum suf
ficere credunt nequaquam tendant ad summa. Et in hiis casibus te
doctor ex cuius doctrina dampnū spuale accidit quod hoc dampnum
remedium ponere in quantum pt exponendo saltem doctrinā suam. Alio mo
pt contingere ex defctu audit puta si aliqui docendo aliqua erronea
inducerent homines ad aliquā religionem ut potest si dicerent
quod quicumque intret talem religionem statim esset equalis meriti sicut
beatus petrus, & hoc tamen tenetur cessare a sua doctrina. Intrare enim re
ligionem propter errorem nō est bonum, vnde sic nō retrahit homines a
meliori bono tunc doctor. Et hoc est qd Greg dt in pastorali Sic
incauta locucio in errorem pertrahit. Ita & indiscretum silencium
eos quos erudire poterat in errore delinquit. Et per hoc patet
responsio ad obiecta. Questita sunt duo Primo utrum religiosi tenean
tur et religiosos pacienter tollerare iniurias contra fratres
2° utrum ei qui inuitat se nō intraturum religionem possit
licite ad religionem intrare. Nō debeant tollerare suos
Ad primum sic proceditur. Videtur quod religiosi impugnatores In impugnatione
enim pfcorum inuorum deus impugnatur. Vnde dns saulo pse
quenti dixit Act ix Saule saule quid me persequeris
Sz pfci nō debent impugnatores dei tollerare ergo nec impugnatores
priores Preterea quilibet pfctus debet obuiare hiis que statum pfcionis
impediunt, vnde apostolus dt ii ad Cor vi Vt nō vituperetur ministerium
nrm. Sz per hoc quod pfci impugnant statum pfcionis derogatur
ergo pfci viri nō debent tollerare suos impugnatores. Sz contra est qd
Greg dt Nō sumus pfci si adversus inordinacōes ferre nō possumus
Rn° dicendum quod pfci viri dupliciter impugnari possunt. Vno quidem modo quantum
ad personas suas ut potest cum inferuntur eis iniurie personales
Alio modo possunt impugnari quantum ad statum eorum ut puta cum aliqui viribus

Subtilis
Erronea
2°
Con
Persona
Status

Vide Richard de quolz 2 arti 2a

ul fratib psectois statui derogat, et h duo tangitur Jaco. ij. Nonne diuites opprimunt nos p potentiam qd ptinet ad psonales iniurias Nonne ipi blasphemant bonum nomen quod inuocatum est sup nos. quod ptinet ad religionem ul statum. In iniurijs g° psonalibus debet pfectois uiros esse maxime patientes ut sint eis pati pla sufferentie. id Mt v. Si quis pcusserit te i dextram maxillam pbe ei et altam. Statum uo suum impugnari no debet pati quoniam resistere pnt hc cum ugit i iniuria dei. vn g quosda dr Eze. xiij. no ascendistis ex aduerso nec opposuistis uos murum p domo isrl. Et io dns iniurias q g hiuat te eis inferebant patienter tollauit sicut cum iudei dicebat Ecce ho vorax et potator vini ut hr Mt xi. Et sicut dyab dixit ei. Mitte te deorsum qd uidebatur ad ppriam iniuriam ptinere s iniurias dei no tollabat vn phizeos durius redarguit Mt xv qz dicebat qz i belzebub eiceret demonia qd ptinebat ad iniurias spc sci. Et sicut cum dyab ei dixit h omnia tibi dabo si cadens adoraueris me qd ad iniuriam dei ptinebat Statim eum cum repulit et dns di. vade retro sathana ut hr Mt iiij° ubi Crisost dt Illius discas ex° iuriis quod iniurias magnanimiter sustinere. Dei at iniurias nec usq ad auditum suffere. qm i ppriis iniurijs esse quemqz patientem laudabile est. iniurias at dei dissimulare nimis est impium. Et p hec pz resp° ad obm.

Ad 2m sic pcedit. vt q i qui iurauit se no intraturum religionem no possit licite intrare. Omnis enim obligatio licita est adimplenda s licitum erat ei no intrare religionem g° cum ad hc iuramento se obligauit vr qz no teneatur intrare. Sz q est qd nimis impeditum spualis pfectus est ex deo s iuramentum est ex deo g° p iuramentum no impeditur spualis pfectus intrandi religionem. Rn° dicendum qz obligatio iuramenti tripliciter pt se hre. Uno enim est illicita obligatio et de re illicita puta cum aliquis iurat se fornicaturum et tale iuramentum no tenetur homo implere. Et est licitum impleri. Quoqz no est obligatio licita et de re licita puta cum aliquis iurat se elemo^z daturum et tale iuramentum pture no licet. Quoqz uo est obligatio illicita s de re licita puta cum aliquis iurat se no facturum melius qd magis bonum cum tn facere no tenetur puta no ieiunaturum ul no dare aliquam elemo^z ul religionem no intraturum enim p ad qd iuramento se obligat licitum est s tn obligatio est illicita qz phibet ho quominus i se est obseruat se g gratiam spc sci qui facit hoiem i suo corde ascensiones disponere vn tale iuramentum licite pt impleri abstinendo ab i° bo° quod facere no tenetur no tn cogitur ex i° iuramento ad hc quod impleat quod iurauit qz iuramentum ad hc qz sit obligatorium dz hre tres comites iudicium iusticiam et ueritatem ut hr Ier. 4°. Huic at iuramento deest iudicium discretois qz ugit i detriorem exitum tendo a melio bo°.

Et pz resp° ad obiecta

Marginal notes: 2a; Con; Rn°; aliquid

Quintum et ultimum questitum est unum. Utrum s. liceat clerico qui tenetur ad 28
horas canonicas dicere matutinas sequentis diei de sero,
et videtur quod non. Dicitur enim extra de cel. miss. lascivus et imprudens non servabit tempus. Contra
Sed iste tempore dicendo matutinas non observat tempus. Cum enim dies incipi-
ant a media nocte videtur quod matutinas sequentis diei dicat in die
precedenti, ergo videtur hoc ad lasciviam et imprudentiam pertinere, et ita videtur esse
peccatum. Sed contra. Deus clementior est quolibet homine, sed homo non imputat de- Vide de hoc glo. c. Solent de … di.
bitori in culpam si debitum suum reddat ante tempus, ergo multo minus deus. Respon- Respondeo
deo dicendum quod hic considerandum est intentio eius qui prevenit tempus in matutinis dicendis
vel in quibuscumque horis canonicis. Si enim hoc faciat propter lasciviam ut se
quietius sompnolentie et voluptati vacaret, non est absque peccato. Si vero hoc Voluptas
faciat propter utilitatem licitam et honestam occupationem, puta si aliquis Necessitas
ante mane debet videlicet studere de nocte vel propter ad alia huius-
modi potest dicere de sero matutinas et in aliis horis canonicis tempus
prevenire sicut etiam hoc in solempnitatibus esse fit, quia melius est deo
utrumque reddere et debitas laudes et alia honesta officia quam quod propter
unum ab alio impediatur. Ad primum ergo dicendum quod quantum ad computum et ca-
husmodi dies incipit a media nocte, sed quantum ad ecclesiasticum officium et
solempnitatum celebrationes dies incipit a vesperis. Unde si aliquis post dictas
vesperas et completorium dicat matutinas iam hoc pertinet ad diem
sequentem.

Secundum quodlibetum Sextum

Questitum est de deo, de angelis et homine, et de certis
pure corporalibus. Circa primum questitum est utrum s. unitas 1
essentie ponat in numerum cum unitate persone, et videtur quod non.
Sunt enim tres persone divine sicut unitas essentie ponet in Contra
numerum cum unitate persone, scilicet quod in deo esset quaternitas quod est hereticum. Non ergo uni-
tas essentie ponit in numerum cum unitate persone. Sed contra si unitas essentie sit
penitus eadem cum unitate persone non ponetur cum ea in numerum, scilicet quod de qualibet
parte unius predicatur et reliquum, sed unitas essentie predicatur de tribus personis. Dicitur
enim pater et filius et spiritus sanctus esse unum. Ergo unitas personalis predicabitur
de eis ut dicatur pater et filius et spiritus sanctus unus, quod patet esse falsum. Respon- Respondeo
deo dicendum quod unumquodque in quantum est unum in tantum est ens. Unum enim et unum
convertuntur. Sicut autem unumquodque est per suam formam, ita et unumquodque per suam
formam habet unitatem, et inde est quod comparatio forme ad formam eadem
est comparatio unitatis ad unitatem. Deus autem est deus per suam essentiam, proprietas autem
personalis est quasi forma constituens personam, que quidem realiter non distinguitur
ab essentia, alioquin scilicet quod in deo esset compositio et quod adveniret ei
per modum accidentis. Nam omne quod est extra essentiam rei accidentaliter advenit.
Differt tamen proprietas personalis ab essentia secundum modum intelligendi et significandi. Nam
essentia dicitur absolute, proprietas vero personalis importat relationem. Unde patet
quod unitas persone non ponit in numerum cum unitate essentie que realiter ab ea differt.

+ Utrum scilicet quicquid agat per imperium voluntatis.

sed secundum modum intelligendi. Et per hoc patet ad obiectionem. Nam primum procedebat secundum duas
qe veritates quia non est in divinis nec unitas certa et pluralitas non posita quantitatis in deo
rum non procedebat secundum istam que est modo intelligendi. Et secundum intellectum procedit ex quo
procedit quod dicitur quod pater et filius et spiritus sanctus sunt unum et non unus.
Deinde circa angelos querebantur duo: primo de actione eorum, 2º de loco
corporum utrum scilicet possit esse in concavo celi empirei quod est
quasi locus eorum gloriosus. Utrum quicquid agit angelus agat per imperium voluntatis.
2ᵘ Ad primum sic proceditur. Videtur quod non. Virtus enim aliquando se habet ad propinquum et
remotum. Si ergo angelus agit per solum imperium voluntatis sequitur quod in
Con differenter se habet ad hoc quod angelus agit quod esset propinquum vel remotum ei
quod agit. Et numquam oporteret quod de celo ad terras descenderet ad ali
quid agendum quod est contra traditionem sacre scripture. Preterea ad voluntatem non
differt unitas et multitudo. Sicut enim aliquis potest velle movere unam
rem ita et potest velle movere plures res et totum universum. Si ergo
angelus agit solum per imperium [struck] voluntatis sequitur quod possit movere
totum universum quod est impossibile cum ipse sit pars universi. Non ergo angelus agit
solo imperio voluntatis. Sed contra omnis actio est ab aliqua virtute sed in angelo
non est alia virtus quam intellectus et voluntas. Intellectus autem non agit nisi per voluntatem.
Rᵒ ergo omnis actio angeli est per imperium voluntatis. Responsio dicendum quod omnis actio
contingens alicui est per formam naturalem illius rei. Nam et si sint aliquae forme
accidentales principia actionum alicuius rei oportet quod huiusmodi actiones in [illegible] reducantur
sicut in primum principium in formam substantialem illius rei agentis. Sicut actio
caloris ignis reducitur sicut in primum principium sicut in formam substantialem
ipsius que est principium omnium actionum proprie ignis. Et ideo oportet aliter se
habere in actionibus alicuius rei habentis naturam simplicem et in actionibus rei habentis
compositam. Omnis enim actio ignis est secundum proprietatem nature ignis. In cultello
autem ignito est quedam actio non pertinens ad proprietatem ignis scilicet incisio.
Et hoc consimiliter est in substantiis spiritualibus. Anima enim humana non est tota intellectiva
intʳ 9 sed participat intellectualitatem. Unde est in ea aliqua virtus et actio que non pertinet
ad intellectum cum sit potentia in hiis que pertinent ad animam ut
vegetabilem. Sed angelus est totus intellectivus. Et ideo oportet quod omnis eius actio
sit secundum intellectum. Unde beatus Dionysius dicit iiiiº capitulo de divinis nominibus quod angeli habent
substantias et virtutes et operationes intellectuales. Intellectus autem non agit nisi mediante vo
luntate, quia motus voluntatis est inclinatio sequens formam intellectam. Unde oportet quod quicquid
angelus agit agat per imperium voluntatis. Sed tamen considerandum est quod cum virtus
sit media inter essentiam et operationem oportet quod virtus et operatio teneat proportionem
essentie eius. Unde superioris angeli cuius est essentia nobilior est et virtus ef
ficacior sit ad intelligendum ita et ad agendum in res exteriores. Et sic
actio angeli limitatur ad aliquem effectum quia nec virtus nec essentia habet
infinitam. Ad primum ergo dicendum quod actio voluntatis angelice radicatur in essentia

a qua p̄tet ei9 uirt9 ⁊ op9. Oz at mouēs ee ī mobili quod
ab eo mar. ut h3 ī vij phi ⁊ io oz s̄m angeli aliquar̄ ꝯiūgi
veb3 qb9 mouet. Ad 2m dicm̄ q̄ q̄ actio nōt limitat s̄ mōm eū
nō oz q̄ angel9 possit age omīa que pt uelle. 3a

D 2m sic p̄tet. Vr q̄ angel9 nō possit ee ī cōnexo celi Loq
empirrei. Dt em dūshl q̄ ī angelo nl pt ee s̄ ex̄ celū
empirrei nl ē g° nō pt ee ī connexo celi empirrei. Sic ei
empirreū nl ē g° nō pt ee ī connexo celi empirrei. Sic ei 9
ee ex̄ celū empirreū. Item ur q̄ nc corp9 glosum ibi posst
ee ex̄ celū empirreū. Item ur q̄ nc corp9 glosum ibi posst
ee. Ome em corp9 nītte ē ī loco ee s̄ ex̄ celū empirreū nō ē
al9 loc9 g° nō pt ee corp9 glosū ex̄ celū empirreū. Oz q̄
sinō pt ibi ee aut angel9 ad corp9 glosū. Adhc ē q̄ nō pt ibi
ascendere ad q̄ nō pt penetrare p̄fundite celi empirrei ad q̄
indiget loco cōtinente ad q̄ indiget cōs̄uate s̄ h oia dmota
sīt a p̄fcōe corpis glosi. mlto g° magis a cōdicōe angeloꝶ
g° corp9 glosū ⁊ angel9 pnt ee ī connexo celi empirrei. Re
Dn° dicm̄ q̄ ad euidenciam hui9 q̄nis nōnd q̄ apud antiquos
due fuīt opiones. Max° p̄babiles q̄z vna fuit q̄ loc9 sit
quoddā spaciū siue dimensiones p̄se existentes que quidē
opio si uā eēt corpi debēt loc9 ⁊ hc ipso q̄ corp9 ē dimēsiōes
h̄ns qb9 nītte ē aliqs dimēsiōs occupare. Oz h opio de loco
ē a pho ī 4 phi reprobata. Vn̄ alia opio ē ei9 q̄ loc9 sit sr̄ficies
corpis q̄ti nō quidē mgnitud ē hui9 corpis quod imēte cōtinet
alioqn sēr. q̄ corp9 quiescens nō p̄pt eēt ī eodē loco. puta si ho
staret ī flumio p̄ eo cursū q̄tiis renouaret. Dūse supficies aq
ee ipm̄. s̄ supficies corpis imēte cōtinēt h3 q̄ sit ī loco ex ordi
ad p̄m cōtinens. Vn̄ accipr̄ ibi loc9 s̄ eū sit ad p̄m cōtinens
⁊ p̄pr hc loc9 ē immobil. s̄r hac opione q̄ uā ē nītitas exi̅nde
ī loco q̄t cor ex h3 q̄ depēdet a p° cōtinente ⁊ p̄pr hc p̄m
cōtinens nō ē ī loco nisi p accitus ⁊ s̄ p̄tes ut dr ī 4 phi.
Angel9 at nō depēdet a p° cōtinente nc ⁊ corp9 glosum
quod p̄fici p aiam ex diua fruicōe beatifica ⁊ io nā est
nītitas q̄ corp9 glosū ad angel9 ab aliq° locali corpe ambiar
⁊ p̄pr hc nl phibet corp9 glosū uel ⁊ angelm ī connexo celi
empirrei ee. Ad p̄m g° dicm̄ q̄ uīū ē. Arshl intelligē ē ex 1.
vi affectōis. Nō em p̄sbe ē q̄ al9 sit ī nl° tpm ī q̄ti. s̄ iste
intell9 nō fat ad p̄positū. Ad 2m dicm̄ q̄ vō īa p̄tet de corpe 2.
dependentie a p̄prio cōtinente. Ad 3m ⁊ p°. de

D eī quesitū ē de hijs q̄ p̄tinent spūalib3 2° de corlib3
Cca spūalia p° de sacris 2° de uirtutib3 3° de p̄ctis
Cca sacra duo de bapmo ⁊ ūūo° p° de nīte bapmi. vtro
s. puer qui nascī ī deserto ubi nō pt aq̄ h̄ri moriens s̄n bapmo

saluari possit i fide minus fidel. 2o de impedimento minorum quad
puerint ex baptismo utrum s. fidel. patrinus qui baptizat videatur
cui primo dedit fidem de conhendo sibi baptizetur cognoscetis eam
postea carnaliter consummet minorum. Et defecto natus potius abs
p[rim]o Ad primum sic procedit. videtur quod puer i e baptismo saluari i fide parentum
Cont[ra] Non enim fides est minoris efficacie tempore gratie quam tempore legis nature. Sed
tempore legis nature saluabantur pueri i fide parentum ut Gregorius dicit. Sed
ergo nunc et tempore gratie. Preterea per Christum non est arcta hominibus via salutis cum
ipse dicat Joh. x. Ego veni ut vitam habeant et habundantius habeant.
Sed ante Christi adventum saluabantur aliqui pueri i fide parentum ergo multo
magis nunc post Christi adventum. Sed contra est quod dominus dicit Joh. iii. Nisi quis
R[esponsi]o renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto non potest introire i regnum celorum. Respondeo
dicendum quod ab ista damnatione quam habent omnes generaliter incurrit propter peccatum
primi parentis nullus potest liberari nisi per Christum qui solus ab ista dampnatione immunis
fuit ita s. ut ei incorporetur sicut capiti membrum. Hoc autem Christo fit potest
1 primo quidem per susceptionem baptismi. Unde ad Gala. iii. Quicumque
in Christo baptizati estis Christum induistis. 2o per sanguinis effusionem propter Christum
2 quia per hoc et ab passioni eius conformantur a qua efficaciam sortitur baptismus.
Unde dicitur de martiribus Apoc. vii. quod lauerunt stolas suas i sanguine agni.
3 3o per fidem et dilectionem. Hec. xv. per misericordiam et fidem purgantur peccata.
Et Actuum xv. dicitur fide purificans corda eorum. Et per fidem Christus
inhabitat i cordibus nostris ut habetur Ephe. iii. Unde et ipse baptismus dicitur
fidei sacramentum. Et sic hoc dicitur triplex baptismus, s. aque, spiritus et sanguinis,
quia alia duo supplent vicem baptismi aque si tamen assit propositum
suscipiendi talem baptismum ita s. quod articulus necessitatis non autem contemptus
religionis sacramentum excludat. Manifestum est autem quod i pueris non
habentibus usum rationis non potest esse motus fidei et dilectionis vel propositum
suscipiendi baptismum et ideo non possunt saluari nisi per baptismum aque vel per
baptismum sanguinis si propter Christum occidantur ex quo non solum Christiani sed etiam
martires fiunt ut dicit Augustinus de innocentibus etc. Et patet quod isti pueri i defectu
Salute morientes sine baptismo vitam non consequentur. Ad primum ergo dicendum quod si
1 quosdam tempore legis nature non sufficiebat ad salutem paruulorum solus
motus fidei i parentibus sed requirebatur aliquod exterior protestatio fidei
per aliquod sensibile signum et sic hoc non differebat id quod tunc requirebatur
ab eo quod nunc requiritur ad salutem nisi quod nunc id signum sensibile est
determinatum tunc autem erat indeterminatum et per voto adhibebatur.
Aliorum autem oppinio est quod solum interior motus fidei velatus ad salutem
prerequiri sufficiebat ad salutem pueri nec tamen nunc diminuta est fidei virtus
sed augmentatur gradus salutis quia nunc qui saluantur per Christum statim intro-
ducuntur i regnum celorum quod tunc non erat. Unde non est inconueniens si nunc
2 ad hoc aliquid amplius requiratur s. baptismus ut dicitur Joh. iii. Ad 2m dicendum

q p xiij i hc ipo e ampli[ta] homib[us] ia salutis q p cum eeis
apta ianua uite etne q an clausa erat p petm pmi pntis
Ad 2m sic pce[ditur] vi[detur] q no possit ee mrom int quendam et 1. Con
iudea baptizata ab eo quam carnal[ite]r cognouit p fide
de contrahendo data. Dr enim i decretis 30. q. 1. q filius sacerdotis
no pt ducere i uxore puella quam pr baptizauit. ergo multo
mag si ipsemet baptizasset no posset ea hre i uxorem. Si
go iste quendam baptizauit iudea no pt eam i uxore accipe
Sz q e qr s[ecundu]m iura qn p9 fide data de contrahendo p uba de futuro
se[quitu]r copla carnal e mrom psumptum psup[osi]t[iu]e iur[is] q qua no
admitti[tu]r pbacio. h ita e i proposito. ergo e ibi mrom. Rn[deo] dicendum 1. Re°
q spual cognacio impedit mrom contrahendum et dirimit ia
contractum. Manifestu e at q q quendam baptizauit iudeam. ghe
int eos spual cognatio qr ia fit filia ei[us] spual. ubi ut ibi e
mrom sequens et si expsse cotrahat p uba de pnti et etia si
subsequa[tu]r carnal copula. Et p h pz respo ad obiectum
quod dcm e de psup[osi]t[iu]e iur[is] intelligend[um] est qn no intuenit
aliquod impedimentum mrom. Primo cum ad fidem vtp[ost]s
cum quesitu e de utitibus. certitudo adhesionis q e i
D
heretico ul malo cathoco sit actus ipius fidei uirtutis. 2o de
quibusda ptinentibus ad religione siue ad latria. 3o de quibusda pti
nentibus ad caritate. q certitudo adhesionis i heretico ul 6m
Ad primum sic pce[ditur] vi[detur] malo cathoco sit actus fidei uirtutis Con
Quia s[ecundu]m phm i ij ethi. tria sunt i aia po[tentia] pa[ssio] et hitus. Sz
ista certitudo adhesionis no pt attribui poe qr e mitoria ul
demitoria. potencie at no merem[u]r nec demerem[u]r. Simil no pt ptinere
ad passiones qr passiones ptinet ad appetitum sensitiuum qui no pnt ex
tendi ad hoc q inhereat uitati diuine. ergo relinqui[tu]r q ptineat ad
aliquem hitum. Sz hitus ad quem ptinet certitudo adhesionis e uirtus
fidei. ergo certitudo adhesionis i heretico ul malo cathoco e actus
ipius fidei. Pr[eterea] omne quod agit ad similitudine alicuius uir[tutis] agere F
uirtute illius. Sz hereticus p certitudine adhesionis huius q credit agit
s[ecundu]m similitudinem fidei qr i tanta certitudinaliter inheret ut q[uasi] estimat
se certam fidem hre. ergo opa[tu]r i uirtute fidei et ita ui[detu]r q ista certitudo
adhesionis sit actus uirtutis fidei. Pr[eterea] certitudo firmitas spual edificij 9
e a fide s[ecundu]m illud mt vij venerunt flumina flauerunt uenti et no po
tuerunt mouere ea. fundata enim erat sup firmam petram s[cilicet] p fidem.
h certitudo adhesionis ad firmitatem spualem ptinet. ergo actus e
uirtutis fidei. Sz q quod no e no pt agere. Sz i heretico ul malo ca
thoco no e uirtus fidei. ergo certitudo adhesionis na pt ee actus uirtutis 1. Re°
fidei. Rn[deo] dicendum q si quis i[stu]d q[uo]d e q[uomod]o uult accipiat ut ipsum

unum necesse est quod decipiat / certitudo autem adhesionis non est propria virtutis fidei
primo quidem quia convenit virtutibus intellectualibus puta sapientie scientie et intellectui
1 2o quia convenit non solum fidei vere sed etiam fidei false sicut enim est opinio vera
et falsa ita et fides. Nec minus firmiter inheret aliquis uni quam falso ut philosophus
dicit in 7 ethicorum / 3o quia certitudo inhesionis non semper provenit ex aliquo
habitu sed ex proprio arbitrio aliquis potest assensum suum firmare ad aliquid
verum vel falsum antequam habeat habitum / 4o quia certitudo inhesionis non solum
competit fidei formate que est virtus sed etiam fidei informi que non est virtus /
Dicendum ergo quod in heretico certitudo inhesionis est actus ficte fidei, in malo
autem catholico est actus fidei informis et in neutro est virtus fidei /
1 Ad primum ergo dicendum quod distinctio 1a datur de habitibus qui sunt in anima per modum
principii actus. Nam omnis operatio anime aut est ex aliqua passione aut ex
aliquo habitu aut ex pura potentia. Huiusmodi autem certitudo inhesionis non potest
esse ex passione. In malo autem catholico est ex habitu fidei informis
sed in heretico est vel ex habitu perverse fidei vel ex pura potentia sicut in principio
antequam habitum acquisivit / Non enim potest dici quod perversa fides sit habitus
infusus. Contra autem dicitur quod potentiis non inveniuntur nec deveniuntur si sic intelligatur
quod non inveniuntur nec deveniuntur hoc ipso in quantum huiusmodi potentie verum est / si autem
sic intelligatur quod potentia non possit postea esse principium inveniendi nec deveniendi
verum est quantum ad virtutem que non potest esse sine gratia, non est autem verum quantum ad
devenitum. Alioquin esset qui a principio peccat antequam acquirat habitum vi-
ciosum non deveniret / Ad 2m dicendum quod aliquis potest agere secundum similitudinem alicuius
2 dupliciter. Uno modo secundum similitudinem veram et tunc vere agit actum in virtute illius. Alio modo
secundum similitudinem apparentem et tunc agit in apparentia virtutis illius et ita est in
proposito. Unde in heretico certitudo adhesionis est actus fidei apparentis
3 Ad 3m dicendum quod sicut ex fide vera procedit firmitas edificii spiritualis
Ita ex fide falsa procedit firmitas dyabolici edificii /

Deinde quantum ad actus latrie sive religionis quesita sunt iiii or
primo de celebratione festorum utrum sit licitum celebrare festum
conceptionis domine nostre / 2o de solucione officiorum utrum scilicet habens
beneficium cum cura vel sine cura ex viribus in stolis teneatur dicere officium
mortuorum / 3o utrum episcopus possit dare beneficium bono meliori pretermisso
4o de solucione decimarum utrum sit aliquis pauper teneatur decimas dare

Qu. Ad primum sic proceditur videtur quod liceat celebrare | Dimitti sacerdoti
Con. Conceptionem domine nostre. Si enim non sed hec non est idcirco quia fuit concep-
ta in originali peccato sed non fuit concepta in originali peccato ut videtur quia beata virgo sancta
fuit specialis modo habitaculum dei ergo debuit ad hoc specialiter preparari. Non
autem preparata est specialiter secundum corpus quod conceptus est ex semine quod interce-
dit et quantum ad animam quia et alii leguntur sanctificati in utero / et ita relinquitur
quod fuit specialiter preparata per immunitatem ab originali peccato et sic eius conceptionem
celebrare | Contra quod est hoc privilegium solius christi dicitur esse quod sine peccato originali est conceptus

Glosa Thomas super 4o di. 25 arti 2o in solucione 1m argumenti dicit
prelatus intendit pro ... a ... / et ideo potest aliquid ... in
... intellectus ... ... in ... ... / ... ...
communicatum sit / et ideo fuit prelatus ... ... / ... a ... ...
et articuli ... fuit / ... sub ... ... in ... patria
ad ... / ad ... ... in ...
... ... bonum ... bono ... ad ... fieri

Anselmus de concep. virg. Decebat ut illa conceptio fieret de Matre purissima que niteret ea
puritate qua maior sub deo nequit intelligi. Et h[ec] pudores tu ab angelis q[ui] actuali
Aug[ustinus] de nat[ura] et gra[tia]. De Matre domini dum de pecc[atis] agitur nullam volo p[er]niss[imam] h[abe]re q[uestionem]
h[abe]m

No[n] ergo conceptio b[ea]te virginis est. Et ita eius conceptio no[n] est celebranda.
R[espo]n[de]o d[icendu]m q[uod] h[ic] inducunt[ur] due q[uesti]o[n]es. Una principal[is] et alia
accessoria. Utru[m] fuit concept[a] i[n] o[riginali] pecc[at]o. Qua[n]t[u]m ad p[rim]o determinari
est i[n] consid[erandu]m q[uod] unusquisq[ue] pecc[atu]m o[rigina]le contraxit ex h[oc] q[uod] fuit in ada[m]
s[ecundu]m seminalem rac[i]o[n]em ut Aug[ustinus] d[icit] sup[er] gen[esim] ad litt[er]am. Om[ne]s at[em] illi
i[n] ada[m] fuit s[ecundu]m seminale[m] rac[i]o[n]em qui no[n] solu[m] ab eo carne[m] acceperunt
s[ed] et s[ecundu]m na[tur]ale[m] mo[dum] orig[inis] ab eo s[un]t p[ro]pagati et processit ab ada[m]
s[ecundu]m et s[ecundu]m na[tur]ale[m] mo[dum] orig[inis] ab eo s[un]t p[ro]pagati. Et processit ab ada[m]
b[ea]ta v[ir]go q[ui]a nata fuit p[er] com[m]ixtio[n]em seminis sicut et ceteri. Et ideo co[n]-
cepta fuit i[n] o[riginali] pecc[at]o et includi[tu]r i[n] vniu[er]sitate illor[um] de quib[us] ap[ostolu]s
d[icit] Ro[manos] v. In quo om[ne]s peccaverunt. A qua vniu[er]sitate solus x[ristu]s eximitur
qui i[n] ada[m] no[n] fuit s[ecundu]m seminale[m] rac[i]o[n]em. Alioquin q[uia] si h[oc] alit[er] sentiret
q[uod] x[risto] no[n] indigeret p[er] redempcio[n]e[m]. Et ideo no[n] t[ame]n dig[ni]tate d[omi]ni min[us]
q[uod] subtrahat ad ho[n]ore filio qui est saluator o[mn]i[u]m ho[m]i[nu]m ut d[icit] ap[ostolu]s
i[n] ad thymo[theum] iiij[o]. Quamuis at[em] b[ea]ta v[ir]go i[n] o[riginali] concep[ta] fuit cred[itu]r
t[ame]n ante fuisse sanctificata a[n]teq[ua]m nata. Et ideo circa celebrac[i]o[n]es eius co[n]-
cep[ti]o[n]is diu[er]sa consuetudo eccl[es]iar[um] inoleuit. Na[m] v[er]o[n]a eccl[es]ia et
recepto[n]i diu[er]sa consuetudo eccl[es]iar[um] inoleuit. Na[m] Rom[an]a eccl[es]ia et
plurime alie consid[er]antes conceptio[n]em v[ir]ginis i[n] o[riginali] pecc[at]o fuisse festu[m]
conceptio[n]is no[n] celebrant. Alie v[er]o consid[er]antes sanctificatio[n]em eius i[n]
utero cuius t[em]p[or]e ignoratur celebrant conceptio[n]em. Credit[ur] e[ni]m q[uod]
cito p[ost] conceptio[n]em et a[nim]e infusio[n]em fuit sanctificata. Vnde i[ll]a celebritas
no[n] e[st] referenda ad conceptio[n]em r[ati]o[n]e conceptio[n]is s[ed] pocius r[ati]o[n]e sanct[ificationis].
Sic i[gitu]r no[n] e[st] i[deo] celebranda concep[ti]o p[re]dicta q[uia] fuit sine o[riginali] p[ecca]to conc[e]p[ta].
No[n] e[nim] p[er] h[oc] tollitur quin fuit sp[eci]aliter ceteris p[ri]uilegiata. Eo q[uod] i[n] ip[s]a sanctificac[i]o
copiosius ceteris unius gr[ati]e accepit. No[n] solu[m] ut purgaretur a pecc[at]o o[rigina]li
s[ed] ut tota eius vita redder[etu]r immunis ab o[mn]i pecc[at]o tam o[rigina]li
q[ua]m veniali ut d[icit] Anshelmus. Beneficiatus teneatur i[n] scolis
Ad 2[m] sic p[ro]ced[itu]r. Vi[detu]r q[uod] cl[er]ic[u]s (?) ex o[mn]ib[us] dicere officium mortuor[um].
Ille e[ni]m qui recip[i]t bona t[em]p[or]alia alicui[us] tenetur ei i[n] sp[irit]uali recom-
pensac[i]o[n]e. S[ed] i[n] cl[er]ic[u]s accip[i]t bona q[ue] fuerunt defunctor[um]. Ergo ten[etu]r p[ro]
eis dicere officiu[m] mortuor[um]. S[ed] q[ui]a i[lli] qui mi[n]us recip[i]t min[us] ten[etu]r. S[ed]
cl[er]ic[u]s qui i[n] scol[is] morat[ur] mi[n]us recip[i]t q[ua]m alii qui i[n] eccl[es]ia reside[n]-
ciam faciunt qui recipiunt quottidianas distribuc[i]o[n]es. Ergo no[n] ten[etu]r
ad officiu[m] mortuor[um] sic[ut] illi. R[espo]n[de]o d[icendu]m q[uod] cl[er]ic[u]s ex h[oc] ip[s]o q[uod] est
cl[er]ic[u]s et p[rese]rtim i[n] sacris ordinib[us] constitutus ten[etu]r dicere ho[ra]s canonicas.
Viden[tu]r e[ni]m tales sp[eci]aliter e[ss]e assumpti ad laude[m] diuina[m] s[ecundu]m illud ysa-
ie xlij. Om[n]is qui inuocat no[men] meu[m] i[n] laude[m] mea[m] creaui illos.
S[ed] nec t[ame]n e[st] cl[er]ic[u]s beneficiatus i[n] eccl[es]ia ten[etu]r dicere officiu[m] s[ecundu]m mo[rem] illi[us]
eccl[es]ie. Est ergo consid[erandu]m q[uod] officiu[m] mortuor[um] qu[ando]q[ue] i[n] eccl[es]ia d[icitu]r sic[ut] ordinarie
p[er]tinens ad eccl[es]ie officiu[m] sic[ut] i[n] t[em]p[or]e eccl[es]ia i[n] die annar[um] d[icitu]r officiu[m] p[ro] mor-
tuis et i[n] qualib[et] eccl[es]ia e[st] alicui s[ecundu]m h[oc] sp[eci]al[is] consuetudo p[ro]ut dicatur or-
dinarie officiu[m] mortuor[um] scil[icet] i[n] septima[n]a vel qualitercu[m]q[ue] alio

C. Re[sponsio]

Ro[manos] v[ii]
i[n] p[ri]ncipio
et di[stinctione]
art[iculo] 8.

Maria p[ro]pt[er] sanct[ificati]o[n]em
n[on] f[ui]t sine conceptio
s[ed] d[o]m[inu]s fuit
ab o[mn]i culpa im[m]u[n]is
[illegible] qui vocabulo
h[oc] cont[ra]hebat
[illegible]
[illegible] ut illis
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

2[m]
Con[clusio]

Re[sponsio]

si cum tempus et ad huius officium tenetur clericus beneficiatus in aliqua ecclesia et in
scolis exoneret et per hoc satis faciat mortuis quorum recipit bona
aliquem non dicitur officium mortuorum in ecclesia ex ordinatione propter aliquam
causam specialiter exigentem puta ad preces alicuius persone vel propter ad hoc.
et ad huius officium mortuorum non tenetur clericus exoneret in scolis. Et per hoc
patet responsio ad obiecta. Videtur quod episcopus preferet dans beneficium bono si preterm

9 Ad 3m sic proceditur | tat meliorem quia qui facit quod conscientiam edifi
Coy cat ad vehementiam; sed ille episcopus pretermittens meliorem videtur facere
R° quod conscientiam ergo peccat mortaliter edificatis ad vehementiam. Sed quod est quod sufficienter
Simpl sufficit dare bono si sit ydoneus ad serviendum in ecclesia. Respondeo dicendum
Quo ad aliqd quod aliquis potest dici melior dupliciter. Uno modo simpliciter qui scilicet est sanctior plus habens
de caritate. Alio modo dicitur aliquis esse melior quo ad aliquid. Contingit autem quemque
aliquem esse meliorem simpliciter qui tamen non est melior quantum ad hoc quod beneficium
percipit, quia aliquis forte potest esse tam magis innatus vel per consilium sa
piencie vel per auxilium potentie vel quod serviunt in ecclesia. Non ergo episcopus propter tenetur
dare meliori simpliciter sed tenetur dare meliori quo ad hoc. Non enim potest esse
quod unum preferat alteri nisi propter aliquam causam, quod siquidem pertineat ad
honorem dei et utilitatem ecclesie iam quantum ad hoc iste est melior; si autem ista causa
ad hoc non pertineat erit acceptio personarum et quanto est maior tanto in rebus
divinis committitur. Unde super epistola Jacobi ii° Tu sede hic bene etc dicit glosa Augustinus
Si hanc distantiam sedendi et standi ad honores ecclesiasticos referamus
non est putandum leve esse peccatum in personarum acceptione honore fidei diuinae glorie
Quis enim ferat eligi divitem ad sedem honoris ecclesie contempto paupere
sanctiore et instructiore. Et per hoc patet responsio ad obiecta.

P° Ad 8m sic proceditur. Videtur quod pauper non teneatur solvere decimas diviti
Coy sacerdoti, ideo enim institutum est ut decime solvantur ad sustentationem
9 ministrorum ecclesie, sed sacerdos dives habet aliunde unde sustentetur; ergo non sunt ei
decime solvende et precipue a paupere. Preterea in multis terris decime non solvuntur
quod tamen prelati corrigerent si homines ex necessitate iuris divini decimas
solvere tenerentur. Non ergo videtur peccati quod pauperes teneantur solvere decimas
divitibus sacerdotibus. Sed quod est quod dominus dicit Aggei 22 dicit Beda hoc oportuit facere
scilicet inducere et imitatores ista non obmittere scilicet ea que pertinent ad decimarum
solutionem. Et per Luc. xviij dicitur dixit Decimas do omnium que possideo.
R° F Respondeo dicendum quod sicut philosophus docet in v° Ethicorum iusticie acceptio non fit
quo ad nos sicut in ceteris virtutibus sed et si res quo se in aliis virtutibus at
tendimus diverse conditiones personarum sed quibus medium diversificatur sic autem
abos quod est multum uni est parum alteri vel moderatum sed in iusticia non
variatur medium secundum diversas personarum conditiones; sed attenditur solum ad quantitatem rei
qui enim emit rem aliquam debet tantum solvere quantum valet sive a paupere
sive a divite emat. Reddere autem debitum iusticie est actus ideo ad hoc
quod alicui reddatur quod ei debetur non refert utrum sit dives vel pauper
decime autem sacerdotibus debentur in quicquid sunt in suis valeat. Valet enim ro

Bilo 6 .y.
-8

Ut illi qui pro populo in spiritualibus laborant a populo stipendia sive sustentacionem
accipiant. Et hoc est in novo testamento etiam iure divino sancitum. Unde dicitur
i ad Cor. ix. dominus ordinavit hiis qui ewangelium annunciant ut de
ewangelio vivant. Sed in lege veteri judicialis precepto taxata est quantitas
eius quod ministris dei est a populo solvendum scilicet decimarum. Et hoc est etiam statuit
in populo christiano solvendum. Unde cum sacerdotibus decime debeantur tum ex
iure naturali tum de iure divino tum etiam ex statuto ecclesie quamvis
sacerdos sit dives vel pauper tamen ei solvere decimas. Ad primum ergo — 1
dicendum quod dicitur quod decimarum solucio instituta est
non solum ad sustentacionem ministrorum ecclesie sed etiam ad sustentacionem pauperum
quibus debet de decimis dispendi. Unde dicitur Malach. iii. Inferte omnem deci-
macionem ut sit cibus in domo mea. Et sacerdoti qui non potest
pauperibus providere quantumcumque dives sit debere dari. Alio modo potest
dici quod utilitas sustentacionis ministrorum fuit racio cur ecclesia instituta
de decimarum solucione est sed ex quo est statutum et alicui debitum pro statu
ecclesiastico ei debetur quamvis sit dives. Ad tertium dicendum quod sic Paulus — 2
laudabiliter non exigebat sumptus qui sibi pro predicacione ewangelii debebantur
ne aliquod impedimentum fieret ewangelio et scandalum fidelibus, et — Apostolus
non tamen illi peccabant qui ministrabant sumptus quos sibi debitos
remittebat. Ita et prelati ecclesie laudabiliter faciunt non exigendo de-
cimas in terris illis in quibus propter dissuetudinem timent scandalum
generari. Sed non peccant illi qui non solvunt decimas in terris in quibus non est
consuetum. Peccarent autem si obstinate dare recusarent etiam ut habito
precepto obviarent sacerdotes in terris illis non exigunt decimas.

Deinde quesitum est de actibus caritatis et primo de obediencia utrum sit magis
meritorium obedire prelato vel facere aliquid ad dei cultum suum — 20

De elemosina

Videtur quod magis sit meritum obedire prelato quam facere
aliquid ad deum suum maiorem cum merito magis — Videtur
Ad primum sic proceditur.
Ad contrarium opponitur sed magis demeretur qui est inobediens prelato quam — Contra
ille qui non assentit deo suo ergo est magis meritorium obedire prelato
quam assentire deo suo. Sed quod est ubi est maior humilitas ibi maius est
magis meritum quia humilibus deus dat graciam ut habetur Jaco. iiii. Sed
maioris humilitatis videtur esse quod aliquis equali se subiciat faciens aliquid
ad deum eius quam quod aliquis subiciat se superiori obediens prelato ergo
magis videtur esse meritorium quod aliquid faciat ad deum suum quam quod obediat
prelato. Respondeo dicendum quod aliquis actus potest dici magis meritorius dupliciter. Uno modo — Respondeo
ex genere operis et sic est actus magis meritorius qui est excellencioris virtutis.
Manifestum est autem quod latria per quam aliquis servit deo est excellencior virtus
quam beneficencia qua quis satisfacit proximo. Sic et diligere deum est magis
meritorium quam diligere proximum. Cum autem aliquid fiat ad deum suum pertinet ad
amiciciam vel beneficienciam qua quis diligit proximum quod autem obediat prelato
magis ... est ministri pertinet ad religionem qua quis colit et diligit deum

t io magis e meritoriu q ab faciat ad obe'nis plato ul' suas uotu
qui si aliquid faciat ad dem fris. Alio pt dici ab actis magis
meritoris ex eo q pret ex maiori caritate sit mig ex suo gne
et n' pficit magis meri, 1m qui fat ad ad dem fris, pom go
codedimg. Ad 2m ddm q c qui fat ad ad dem fris fat ipa
sponte vn mor humilis ee qm q ab obediat plato tin
supiori. // quesitu e de elemo' clicoz, 2o de elemo'is q fiut
cu, p mortuis. // 1 q clici pcent mor' si ea que eis
d pri sic pcedr vi, supfluut i elemo'is no largiant.
Quia sup d luc iiio Qui ht duas tunicas det vna no
hnti, dt glo. De duab tunicis diuidedis da pceptu qz si
vna diuida nemo vestit i dimidia tunica et nudus remanet
et qui accipit et qui de. Sz p largicoe vnius tunice mt
largico eoz q supfluut ad necitatem vite ut pz p ea q i ead
glo pmittitur. go dare supflua e i pcepto, sz qui nis pcedi
pceptu pcat mor'liter, p pceptu plus obligat q consiliu
sz dare oia q quis possidet e consiliu et tn ad hc ho obliga
i casu extreme necitatis. go et ex tanto extreme necitatis tr ab supflua
dare paupibz cu sit ht i pcepto. et ita qui no largit pcat
mor, p quicuq consiut quod e aliis tr ad vestimentu, sz
boa clicoz st paupum ut pz p glo Jero sup id ysa. ya
Rapina paupum i domo vra. Ergo si clici inutilr bona
ecctia consiuit tenent restitue paupibz aliunde si hueint, p
quicuq fat se impotente ad id quod tr facere pcat mor'lit
sz clia facientes supfluas expesas se faciut impotes ad
subueniendu paupibz ad quod tent. go vr q pcet mor'lr.
Sz i qrum vr ee osuetudo q apud multos inualuit. Rndeo ddm
q ali vr se hre et boa primo'lia et et boa ecctia. Na bonoz
primo'liu ut licite acquisitoz ho ve e dns. vn qm pcet ad
codicone ipius vi pt re sua uti ut uult. et ex hac pte no accit
pccm. pt tn accide ex inordinato mo utendi ut p suphabundancia
du s inutilr consiut boa ppa ul ali qui oz vtroq et
mo corpi itgut dr i nl etiq. bonoz no ecctie clici no st
ue dni sz dispesatores. sz id ad Cor Dispesacio at in tota e
ptinet at ad dispesatorem ut fidelr distribuat ea que eis
dispesacoi comittur sz id i Cor iiii hic ia quer' int dispesatores
ut fidel quis inueniat. In hiis go pt pccm dupr contingere
vno ex codicoe ipius vi du s usurpat b q sui re ppa et ius
suos quatit id q cet aliis erogadu. Alio ex inordinato usu
eoz q i pte sua cedut sic et de aliis dem e. ipm qz hors dispesacio
fidi dispesatoris comitti ut dem e. Si quis boa fide dispesat
ecctia boa in actis q b q s i codicoz statu et p'nte et aliis largit.

pz
Cor

9

//go clic q no
dat supflua
paupibz pcc
cat mor'r

9

9

sexto

Inordinate
Suphundat

.: d donacoibz
fiat inutiliter

Condicionem

Inordinatis vsus

sed quod b'ui bona fide expedire non peccat mortaliter si forte et aliis ad plus in suos usus convertat quam oporteat. talia enim singulorum eorum iudicio non possunt per quondam certitudinem diffiniri. Unde si non sit multus excessus potest reputari bona fide dispensatoris; si non multus excessus fiat non potest latere et ita non potest cum bona fide dispensatoris agi hec si stat non servat bona fide et in dispensando peccat mortaliter. Ad primum quod dicitur quod sit Augustinus dicit in libro de sermone domini in monte. Illa precepta que dominus tradidit Math. v. cui percusserit te in unam maxillam prebe ei et aliam. Et cetera que ibi sequuntur sunt intelligenda secundum preparationem animi ut scilicet homo sit paratus hec facere quando necessitas hoc requirit. Unde non semper est peccatum mortale quando homo hoc non facit sed quando videt necessitatem imminere si non faciat tunc peccat mortaliter. Et eadem est ratio de hoc precepto qui habet duas tunicas det unam non habenti et de omnibus similibus. Unde non semper peccat mortaliter quotienscumque non dat pauperi qui superfluum habet sed quando necessitas immineret. Quando autem sit tanta necessitas quod obliget ad peccatum mortale non potest ratione determinari sed committitur prudentie et fidei dispensatoris. Unde si bona fide det quando videtur expedire immunis est a peccato alioquin peccat mortaliter. Ad secundum dicitur quod licet eadem que sunt consilia cadunt sub precepto secundum animi preparationem. Verum enim consilium est perfectionis quod homo tradat animam suam pro fratribus suis et tamen hoc cadit sub precepto secundum animi preparationem secundum illud Joh. iii. Et nos debemus pro fratribus animas ponere. Et similiter dare omnia sua pauperibus cadit sub precepto secundum animi preparationem ut scilicet homo sit paratus hec facere si necessitas immineat. Maior tamen necessitas requiritur ad superflua erogandum quam ad omnia exhibenda; tamen hoc totum ratione uti determinari non potest sed committitur prudentie dispensatoris ut dictum est. Ad tertium dicitur quod bona ecclesie non sunt semper dispensanda pauperibus sed ecclesie sicut canones dicunt dividi hoc modo ut aliqua pars cedat ecclesie ministris. Unde si canones dicunt dividi hoc modo ut aliqua pars cedat ecclesie ministris et cultui ecclesie. Aliter ergo dicendum est de illis ecclesie bonis que principaliter sunt attribuenda necessitatibus pauperum et eis conveniunt necessitatibus ministrorum sicut sunt hospitalium et aliorum huiusmodi et aliter de istis bonis que sunt principaliter attribuenda usibus ministrorum sicut sunt prebende clericorum et alia huiusmodi. Nam in primis bonis peccatum committitur non solum ex abusu sed etiam ex ipsa rerum conditione dum aliquis in suos usus assumit quod est alterius et ideo tenetur ad restitutionem tamquam defraudator rei aliene. In secundis non bonis non committitur peccatum nisi propter abusum sicut et de bonis propriis dictum est. Unde non tenetur quis ad restitutionem sed solum ad penitentiam peragendam. Ad quartum dicitur quod non moderatus usus divitiarum non bona fides dispensatoris salvari licet in eo qui facit superfluas expensas factas in voluptuosis conviviis et aliis huiusmodi superfluitatibus et non est dubium quin in talibus peccet mortaliter. Unde dicitur Math. xxiv. Si dixerit malus servus ille in corde suo moram facit dominus meus venire et ceperit percutere conservos suos edit potest ad superbum et crudelem dominum manducet autem et bibat cum ebriosis quod pertinet ad superflua et voluptuosa convivia. Veniet dominus servi illius in die qua non sperat et hora qua ignorat et dividet eum a societate sanctorum partem quod eius ponet cum hypocritis

scilicet in inferno.

tium ibi subditur: Ibi erit fletus et stridor dentium. Dicit autem ars in talibus non multum
expedit potest bona fide fieri ab aliquo qui vult se decentia sui status
movere gerere quibus convenit // que fiunt pro mortuis. Et ita hic

B
Con

D cum quesitum est de elemosinis / quesita sunt duo. primo utrum mortuus
patiatur aliquod detrimentum si executor eius differat dare elemosinas
quas ipse in testamento dari mandavit / 2° utrum executor licite possit
differre distributionem elemosinarum ad hoc quod res defuncti melius ven-
dantur in posterum // Primo quod mortuus non detrimentum sentiat ex hoc
A d primum sic proceditur / quod elemosine quas mandat dari retardantur / huius
enim retardacio provenit ex negligencia executoris / sed negligencia
unius non imputatur alteri ergo non defunctus mortuus patitur ex huius
tarditate / Sed contra est quod propter huius tarditatem retardantur orationes et satisfactiones que
fiunt pro anima defuncti ex quibus plurimum iuvaretur ergo ex huius tarditate
l. R°
patitur detrimentum. Respondeo dicendum quod hic opus est duplici distinctione primo quod ex
parte ipsius defuncti distinguendum est duplex detrimentum. Nam quoddam est
detrimentum quod pertinet ad tollendam penam id est purgatorii. Et cum
opus aliud sit detrimentum patientis / aliud autem est quod pertinet ad subtractionem remedii
2° et distinguendum ex parte elemosine tamen quod potest considerari et defunctum
ipsius elemosine et effectus ipsius quantum est ad primum elemosine non detrimentum
patitur defunctus non quidem ut per huius tarditatem puniatur sed quia remedium ei
non adhibetur dum suffragia differuntur / ex quibus plurimum iuvaretur.
Ad primum ergo dicendum quod negligencia unius non imputatur alteri ad penam, potest
tamen redundare in alterum quantum ad effectum remedii sicut quod unus homo ab
alio iuvari potest // Secundo quod executor debet tardare distributionem
A d secundum sic proceditur / elemosinarum ad hoc quod res defuncti melius
vendantur quia ex hoc sequitur quod plures elemosinas poterit facere pro defuncto
ex quibus defunctus magis iuvabitur ergo si differat videtur quod laudabiliter et
fideliter hoc faciat / Sed contra est quod ex tarditate elemosinarum sequitur retardatio
remedii quo forte tunc defunctus indiget ergo videtur quod ex hoc retar-
datione offenditur defunctus per ius quam iuvetur. Respondeo dicendum quod modica mora
l. R°
temporis non videtur esse magnum periculum. Unde si executor per modicum tempus
elemosinarum dationem differat ut res defuncti melius vendantur et ampliores
elemosinas dare possit laudabiliter hoc facit / sed non ergo per multum tempus differat
elemosinas distribuere et multum ampliores elemosinas faciat non videtur esse
sine culpa quia forte defunctus a purgatorio liberaretur in quo expectat
remedium suffragiorum maxime necessarium. Circa hoc autem requiritur prudentia
executoris examinare ut consideret dilationem temporis et conditionem personarum
tarditate citius vel tardius liberanda et secundum quantitatem augmenti elemosinarum
faciat quod videbitur expedire defuncto //
D cum quesitum est de penis et tamen hic quesita sunt tria. primo de peccato originali
utrum sit qui baptizatus est dimittatur peccatum originale in plenum / 2°
de peccato actuali in generali quod sit penus. utrum absolvitur a deo ut quasi
ad quemlibet hominem / 3° de mediatore quod mediatorum sit quibus utrum etc.

× [illegible] ... si qui ... sunt ... sibi ut ... vita ... ad effectum ... Con

quod fit verbo vel id quod fit facto // Baptismus non transmittat peccatum

Ad primum sic proceditur. Videtur quod ille qui est originale in plenum. In eo enim qui nascitur tria possunt considerari scilicet corpus anima et unio utriusque. Sed non contrahit peccatum originale secundum corpus quod trahit a parentibus quia parentes erant totaliter a peccato originali mundati. Item nec secundum animam quia anima [illegible] ex causa [illegible] in quam peccatum non cadit. Et per consequens nec est per unionem utriusque. Ergo ille qui nascitur ex baptizatis non contrahit peccatum originale. Sed contra est quod remedium non adhibetur nisi morbis sed baptismus qui est medicinale remedium contra morbum originalis peccati adhibetur parvulis baptizatorum filiis secundum communem ecclesie consuetudinem. Ergo parvuli baptizatorum filii cum originali peccato nascuntur. Respondeo dicendum quod peccatum quod ex transgressione primorum parentum omnes posteros originaliter [illegible] non abolevit nisi per gratiam [illegible] qui de peccato dampnavit peccatum in carne ut dicitur Ro viij°. Sed hoc quodam modo accidit [illegible]. Nam post in statum parentis vite per sacramentum [illegible] remanet peccatum originale quantum ad [illegible] ut non imputetur homini ad culpam. Tamen non quantum ad corruptionem fomitis in carne unde apostolus dicit Ro. vij. Ego ipse mente servio legi dei carne autem legi peccati [illegible] adversus [illegible] unde homo baptizatus [illegible] in novitate spiritus sed carne adhuc retinet vetustatem [illegible] peccato originali [illegible] per spiritualem generationem [illegible] alios quos producit filios [illegible] absque peccato [illegible] generationem carnalem producit filios [illegible] cum peccato originali. Et per hoc patet responsio ad obiecta.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod in peccato actuali prius sit aversio quam conversio. Aversio enim importat recessum a termino, conversio autem accessum ad terminum. Sed in motu corporali prius est recessus a termino quam accessus ad terminum. Ergo et in spirituali motu prius est aversio quam conversio. Sed contra est quod Dionysius dicit 4° c. de divinis nominibus. Nemo intendens ad malum operatur sed intendens ad bonum. Ergo prius animus peccantis convertitur per appetitum ad bonum commutabile quam avertatur a deo. Respondeo dicendum quod peccatum principaliter in voluntate consistit unde Augustinus dicit quod [illegible] ad voluntatem pertinet [illegible] in peccatis in quibus principaliter intenditur [illegible] bonum commutabile sicut in luxuria avaritia et similibus prius est naturaliter conversio quam aversio que non est principaliter intenta sed preter intentionem consequitur ex inordinata conversione. In peccatis autem in quibus directe intenditur aversio a deo sicut est infidelitas desperatio et odium dei prius est aversio ab incommutabili bono et per consequens est conversio ad commutabile bonum sicut patet in illis qui desperantes semetipsos tradunt impudicitie ut dicitur iiij° ephe. Ad primum ergo dicendum quod quamvis in motibus corporalibus recessus a termino prior sit in executione, accessus tamen ad terminum prior est in intentione in qua consistit peccatum. Videtur quod magis peccatum sit cum aliquis mentitur facto quam

Ad tertium sic proceditur. cum aliquis mentitur verbo. Magis peccatum tunc videtur cum aliquis mentiendo abutitur eo cui magis creditur. Sed sicut Augustinus dicit in li de mendacio magis creditur factis quam verbis. ergo gravius peccat qui mentitur factis quam verbis.

ij^a Con
Nota
Culpam
Fomitem
(cum
ij^a Con
Nota
Consio
Aversio
iij^a Con

Sed contra est quod Augustinus dicit in libro de doctrina christiana: Inter omnia signa principatum locum tenent verba. Hiis autem abutitur et qui verbo mentitur. Ergo videtur quod gravius peccat ille qui mentitur verbo quam ille qui mentitur facto. Respondeo dicendum quod sicut Ambrosius dicit in quodam sermone: Non solum in falsis verbis sed etiam in simulatis operibus mendacium est. Proprium autem mendacii peccati quod consistit in intentione fallendi. Unde ille qui dicit falsum quod putat esse verum non mentitur, magis autem est reus mendacii ille qui dicit verum quod putat esse falsum, ut patet per Augustinum in libro de mendacio. Unde cum eadem intentio fallendi sit in eo qui mentitur verbo et in eo qui mentitur facto utrumque equaliter peccat. Verbum enim et factum assumuntur ut instrumenta fallendi. Unde non refert quantum ad peccatum mendacii utrum aliquis verbo vel scripto vel nutu vel quocumque facto mentiatur, sicut non refert quantum ad peccatum homicidii utrum si aliquis gladio vel securi interficiat hominem, et per hoc patet responsio ad obiecta.

S. Re.

18. Con. 5.

[Q]uintum cum quesitum est esse contra hominis utrum si aliquis possit esse naturaliter vel miraculose simul virgo et pater. Et videtur quod possit esse miraculose quia pater et mater sunt sine generationibus patricia. Sed aliquis mulier miraculose fuit virgo et mater. Ergo pari ratione aliquis vir miraculose potest esse pater et virgo. Item videtur quod hoc possit esse absque miraculo quia demones incubi possunt furari semen viri virginis in sompnis polluti et transfundere in matricem mulieris ex quo quidem semine potest concipi proles cuius quidem pater non est demon sed ille quidem ex cuius semine generatur quod agitur in matrice cuius a quo est resolutum. Ergo videtur quod etiam absque miraculo potest aliquis esse virgo simul et pater. Sed contra absque miraculo non potest esse simul virgo et mater. Ergo pari ratione nec vir absque miraculo potest esse simul virgo et pater. Item videtur quod nec per miraculum quia si filius dei qui natus est miraculose de virgine ex alia parte corporis virginalem carnem assumpsisset quam ex illa unde mater naturaliter concipit, puta de manu aut pede, non diceretur filius virginis sicut nec Eva dicta est filia Ade quamvis sit formata de costa ipsius. Sed non possunt contingere salva virginitate viri quod ex eadem parte corporis et in eodem loco prolem generaret sicut natura generat. Ergo nec etiam miraculose fieri posset quod aliquis sit et virgo et pater. Respondeo dicendum quod ad huius evidentiam videndum est quid ad virginitatem requiritur. Requiruntur autem tria ad eius perfectionem quorum primum est principale et formale, scilicet electio et intentio non virginitatis? sicut est in omnibus moribus. Non unum illud expectandum (?) ad virginitatem requiritur quod assit alicui assidua intentio non experiendi delectationem veneream. Secundum autem est materiale scilicet passio appetitus scilicet delectatio qua quis experitur in actu venereo cuius privatio requiritur ad perfectionem virginitatis materialiter. Nam passiones sunt sicut materia virtutum moralium. Si tamen preter electionem propositi non hoc desit, puta cum quis in sompno polluitur vel cum mulier per violentiam ab hoste opprimitur, non perdit utique virginitatem, ut patet per Augustinum in primo de civitate dei. Tertium autem est quod per actus et agitat se habens ad virginitatem scilicet corporis integritas. Unde si claustrum pudoris aliter corrumpatur quam per venereum actum, puta si obstetrix vel medicus facto inveniat

S. Re.

1. Electio

2. delectatio oper[is] privatio

3. corporalis integritas

incubus

contaminantur

Pe de Tha. d super quarto sententiarum di. 33.

Virginitas scilicet completa ratione sui tria importat: Essentiam virtutis quo ad voluntatem abstinendi ab omni actu illicito; Statum perfectionis quo ad voluntatem abstinendi ab omni coitu etiam licito; Rationem perfecte virtutis scilicet carnis integritatem quod quedam decorem

vi9

nec virginitatem deperdit

Utrum virginitas corrupta possit redintegrari ...

mentis virginitas decipit sic Augustinus dicit i de civitate dei. Si vero virginitas accipiatur
secundum proprium suum esse prout ad virginitatem tria predicta concurrunt. Mulier quidem
salua virginitate non potest esse mater ita quod concipiat et pariat nisi miracu-
lose quia plebs credi non potest cum hoc quod permaneat claustrum pudoris
nisi per miraculum. sic accidit in matre dei. Possibile tamen absque miraculo matrem
salua quodam virginitate concipere sicut dicitur accidisse de quadam puella
pubescente quam pater propter pudoris custodiam in lecto suo habebat. qui
dum sompno pollueretur semen ad matricem descendit et puella concepit.
Verum autem absque omni seminis resolucione non potest esse pater nec naturaliter nisi miraculose
quia si de corpore eius plebs aliquid miraculose formaretur non potest dici pater.
Si vero virginitas largius accipiatur prout solum requirit integritatem claustri
mentis sic patet de muliere quod naturaliter potest esse mater virginitate manente
sicut si aliqua per violenciam opprimeretur ab hoste et inde conciperet
multo magis hoc possibile miraculose fieri. Verum autem salua eius integritate
possibile esse pater naturaliter propter pollucionem nocturnam quando quocumque modo ad
matricem mulieris perveniret. Non autem ita congrueret quod miraculose pater
fieret. sicut et virgo fieret mater. Tamen quia virgo miraculose facta est mater
spiritu sancto formante corpus Christi ex purissimis sanguinibus virginis. Ut
Damascenus dicit. Resolucio autem seminis sine qua vir pater esse non posset
non congruit opponi spiritu sancto tamen quia vir in generatione est sicut agens
mulier autem sicut paciens. Deo autem competit agere et non pati. Unde magis
congruit quod deus miraculose suppleat id quod deest ex parte viri
quam quod deest ex parte mulieris. Et per hoc patet responsio ad obiecta.

Quartum questio est ultimo de tercia parte corporum utrum scilicet celum em-
pireum habeat influenciam super omnia corpora et videtur quod sic quia omne
corpus quod naturaliter influit in alia corpora per prius influit in propinquius quam in
remocius si ergo celum empireum influeret in corpora inferiora per prius
influeret in celum aqueum quod est ei propinquius quam in celum sydereum
sed hoc videtur esse inconveniens quia celum sydereum similius est celo empireo
cum neutrum sit de natura quatuor elementorum quam celum aqueum quod
est de natura unius elementorum quia vero aque dicuntur ibi posite ad refri-
gerandum calorem provenientem ex motu celi vel ex saturno
qui est altior inter planetas dicitur habere frigiditatem. Non ergo celum em-
pireum influit in corpora inferiora. Sed contra est quod in libro de intelligenciis dicitur
quod omne quod influit in alia est lux vel lucem habens. Et in commento dicitur
quod omnis influencia est per virtutem lucis. sed celum empireum maxime
habet lucem inter alia corpora ergo maxime in alia corpora influit. Responsio dicendum quod quidam
ponunt celum empireum non habere influenciam in reliqua corpora quia non est
institutum ad effectus naturales sed ad hoc quod sit locus beatorum et hoc quidem ra-
cionabile visum est sed diligencius considerantibus magis videtur dicendum quod influat in corpora

inferiora

qr totu vniu'su est vnu vnitate ordinis ut p3 p phm i q meth'c
Hec at vnitas ordinis attendi' s q quoda ordine regitur cor'
p spualia z inferiora cor' p superiora ut Aug9 dt i iijo de trinitate
vn si celu empireu no influeret i cor' inferiora celu empireu
no cotine' sub vnitate vniu'si q e inconueniens Vr at pprius effectus eius
ee ppetuitas z pmasio i inferiorib9 corib9 Nam s phm i xijo
meth'ce i celo s' pn' duo mot9 quor' vn9 e ab oriente i occidente
qui nota' diurn9 z e sup polos equoc' z qr ie e vniformis cat
ppetuitate i inferiorib9 motib9 Ali9 at mot9 e ab occidente i oriente
quo mo' sol z alij planete qui e sup polos zodiaci p que pla-
nete accedut z recedut a nob vn i e mot9 ppe cat duracon
gnonis z corrupcois z ceteror motuu i istis inferiorib9 z' gnra'
gno z corrp° hor inferior quo vs3 deg mult q quid q'm ad gnit'e
ca' a motu p° q'm at ad grnte a 2° Sic at vniformitas mot9
pcad' difformitate ita z vnitas quiet' pcet' vniformitate mot9
q' moui e se alr' hre nuc qm pus quiesce at e eod° se hre
nuc ut pus z' quies ht pura vnitate vniformitas at mot9 ht
vnitate cu diu'site z eo p'm celu s empireu s' p sua quiete influ't
2m at celu quod d' aqu p suu motu vniformitate 3m at celu
sydereu p suu motu difformitate hc at ppriu e huic cor' q
influat abs3 motu m'q'm e supm attingens quoda° ordine
sbar spualiu put dyo9 d' ij ca de di no q diuina sapia co
iungit pn'a sor' finib9 por' Ad p'm go ddm q celu empireu
mags influit i celu aqueu qm i inferiora cor' m'q'm s celu aqu
ply recip' de influe celi empirei ut vnifortas mot9 o'
vn z z mags cot' cu celo empireo roe sue vniformit' qm
celu sydereu Est tn de celestib9 corib9 duplex opio vna q
sint de na elementor s qua celu empireu eet de na igne
aqueu de na aq ut aer' celu at syd'eu e copositu ex
utraq3 na qr ex pte e lucidu i pte dyaphanu z ad hac opionem
ptinet q d' aquas ibi ee ad infrigidadu Alia at opio est
q cor' celestia no s' de na iiijor elementor s3 de qnta ee
s qua z celu aqueu no e de na iiijor elementor s3 d' aqueu
pp' dyaphaitate sic d' celu empireu i igneu pp' lumen
Coiuu gredi9 qmuis liber de intelligntijs no sit aucte' aug-
ni z vy sit q omnis influx9 sit roe luc' u lux methaf'
actu'a p omnia actu put ome agens agit m'q'm e ens actu
z h' pt ee vy i sol corib9 i quib9 pcedi lux m'q'm s lux cor'
e for' p° coris agentis celi i omni9 vir'te cia cor' inferiora agut
Et hec ad pns dca sufficiant Quotlibetu septim

Quesitu e de tbs p° qda ptin' ad sbas spual 2° qda ptin'
ad sacrm altaris 3° qda ptinen ad cor' dampnatoru

Circa species spirituales quedam sunt de cognitione earum, 2o de formatione
earum ... tempore primo, 3o de pluralitate in subiectis spiritualibus mentali. Circa
primum quedam quatuor. Primo utrum aliquis intellectus creatus possit divinam essentiam
videre immediate. 2o utrum intellectus creatus possit sibi plenum intellectum. 3o utrum intellectus
angelicus possit intelligere singularia. 4o utrum notitia qua angelus dicitur plene
mens sit actus vel non. // Intellectus creatus possit divinam essentiam
[A]d primum sic proceditur videtur quod non immediate videre. Intellectus enim creatus cum
indifferenter se habeat ad omnia intelligibilia non potest cognoscere determinate
aliquid nisi per obiectum suum determinetur. Sed divina essentia non est obiectum quod possit intellectum
ad visionem determinare quia est super omnia entia et maxime generale et non determinatum.
Ergo intellectus creatus ipsam videre non potest. Praeterea ad hoc quod intellectus cognoscat aliquid
oportet quod fiat in actu. Sed cum operatio sit quae est in potentia sed quod in actu intellectus ... non sit
in actu nisi per quod intellectus informatur. Ergo essentia divina non possit per se ipsam
informare intellectum ut forma faciat ipsum esse actu, oportet si debet per intellectum cognosci
quod per aliquam sui similitudinem intellectus informetur ad hoc quod cognoscat, et ita
non poterit immediate nisi per similitudinem suam videri. Praeterea ad hoc quod intellectus creatus
essentiam divinam videat oportet quod ... gloriae perfectionis. Sed lumen gloriae est medium
dispositionis et ab ipso intellectu et ab ipsa essentia divina ... predictum ...
creata, ergo intellectus creatus non potest videre divinam essentiam immediate. Praeterea philosophus 3
de anima: Sicut sensus se habet ad sensibile ita se habet intellectus ad intelligibile. Sed ad hoc
quod sensus visus suum obiectum percipiat duplici medio indiget, scilicet lumine et specie
quae est similitudo vel visio; ergo hoc idem est necessarium intellectui in visione divine essentie
et non immediate eam videbit. Sed contra est quod dicitur Johannis 3o: Videbimus eum sicuti est.
Praeterea ad hoc quod intellectus intelligat vel ad minus requiritur quod intelligibile fiat in actu
et quod intellectui adiungatur. Sed essentia divina per se ipsam est intelligibilis in actu
cum sit immaterialis intellectui et presens est. Circa ista dicit Augustinus Deus ...
intimior ... ipsa res ..., ergo intellectus creatus essentiam divinam immediate potest
videre. Respondeo dicendum quod absque dubio tenendum est quod divina essentia in patria in
... ab intellectu glorificato videtur. Ad cuius evidentiam sciendum est quod in visione intellectuali
triplex medium dicitur esse. Primum sub quo intellectus videt quod disponit eum ad 1
videndum et hoc est in nobis lumen intellectus agentis quod se habet ad intellectum possibilem
sicut lumen solis ad oculum. Aliud medium est quo intellectus ... res ad ... 2
et hoc est species intelligibilis quae intellectum possibilem determinat et habet se ad intellectum possibilem
sicut species lapidis ad oculum. 3m medium est in quo ad ... et hoc est 3
res alia per quam in cognitionem alterius devenimus sicut in effectu videmus
causam et in uno simili vel contrario ..., et hoc medium se habet ad intellectum
sicut speculum ad visum corporalem in quo oculus aliquam rem videt. Primum
medium et 2m faciunt immediatam visionem, immediate enim ... videmus lapidem
quamvis eum per speciem eius in oculo receptam et per lumen videat quia visus
non fertur in hec media sicut in ipsa visibilia sed per hec media fertur in unum visibile
quod est extra oculum. Sed 3m medium facit visionem mediatam. Visus enim primo fertur in speculum.

Nota de tribus mediis in visione intellectuali.
De hoc habes 1 parte q. 12 ar. 2o

visus mentis

sicut in visibile quo mente accipit speciem visi esse in speculo. Si vero intellectus
cognoscens causam in causato feratur in ipsam causam, sicut in quoddam intelligibile
ex quo transit in cognitionem eius. Et quia essentiam divinam in statu vie in ef-
fectibus suis cognoscimus non videmus eam immediate. Unde in patria ubi
immediate videbitur tale medium penitus subtrahetur. Secundo non est ibi
medium aliqua species essentie divine intellectum informans, quia quam ad visionem immediate
per speciem suam oportet quod species illa representet rem eam secundum completum esse sue
speciei, aliter non dicetur res ista immediate videri sed quedam umbra eius
sicut secundo lucis in oculo fiet per modum coloris qui est lux obum-
brata. Cum autem omne quod recipitur in aliquo per modum accipientis reci-
piatur, impossibile est in intellectu causato similitudinem divine essentie recipi que eam
perfecte secundum suam totam rationem representet. Unde si per aliquam similitudinem talem
essentia divina a nobis videretur immediate non videremus essentiam divinam sed quandam
umbram eius. Restat ergo quod primum sortium medium erit in visione scilicet lumine
glorie quo intellectus perficietur ad videndam essentiam divinam. de quo in psalmo
In lumine tuo videbimus lumen. Hoc autem lumen non est necessarium ad hoc quod fiat
intelligibile in potentia esse intelligibile in actu ad quod est nobis necessarium lumen
intellectus agentis, quia ipsa essentia divina cum sit a materia separata est per se actu
intelligibilis, sed necessarium est tantum ad perficiendum intellectum ad quod etiam valet lumen
intellectus agentis valet. Predictum autem lumen glorie sufficienter perficiet intellectum
ad videndum divinam essentiam ut eo quod in ipsa essentia divina totaliter lux est

intellectualis eo quod ipsa essentia divina totaliter lux est

intellectualis. Unde lumine glorie ab ea in intellectum descendente facit hoc visibile divine
essentiam in intellectum quod facit respectu aliorum intelligibilium quod non sunt tantum species vel intellectu
sicut lux sic si lux per se existeret ad eius visionem sufficeret

Ad quid sit necessarium lumen glorie

lucem oculum perficiens sine aliqua similitudine. Ad primum ergo dicendum quod ad
duo determinatum dupliciter primo ratione limitationis alio ratione distinctionis.
Essentia autem divina non est quid determinatum primo modo sed secundo quia forma non limitatur
nisi ex hoc quod in aliquo recipitur cuius mensura commensuratur. In essentia autem divina
non est aliquid in aliquo receptum eo quod esse eius est ipsa divina natura subsistens
quod in nulla alia re contingit. Nam quelibet res alia quam habet esse receptum
et sic limitatur et inde est quod essentia divina ab omnibus distinguitur per hoc quod est
in aliquo non recepit sicut si esset aliqua albedo existens non in subiecto
ex hoc ipso distingueretur a qualibet albedine in subiecto existente quamvis in
ratione albedinis non esset recepta et non limitata. Patet ergo quod essentia
divina non est quid generale in essendo cum sit ab omnibus aliis distincta
sed secundum in causando quia id quod est per se est causa eorum que per se non sunt. Unde esse per se
subsistens est causa omnibus esse in aliquo recepti et ita essentia divina est
intelligibile quod potest determinare intellectum. Ad secundum dicendum quod intellectus creatus fit
2 actu ad videndum divinam essentiam per lumen glorie et hoc sufficit sic dictum est.
3 Ad tertium dicendum quod id lumen glorie quamvis ab essentia divina et ab intellectu sit
diversum per essentiam non tamen facit mediam visionem ut ex dictis patet. Ad 4m dicendum

q(uia) invisibilia no(n) s(un)t lux ... et io oz ad h(oc) ut ip(s)a detineret(ur). ad ca-
q(uod) no(n) solu(m) sit ibi lumen s(ed) et sp(eci)es vei visi(bi)l(is). Cu(m) a(utem) a(n)i(m)a est pura
lux et io no(n) requiri(tur) aliq(ui)d ad sp(eci)es q(ua)m ip(su)m lumen p(er) q(uo)d ... ut ex dictis p(atet). — Videtur

Ad 2m sic p(ro)cedi(tur). Vi(detur) q(uod) i(n)tell(ectu)s creat(us) possit sil(imul) plura
i(n)tellige(re). P(ri)mo e(ni)m fa(n)tasia cu(m) sit v(ir)tus i(n)ferior ... q(ua)m
i(n)tellectiva s(ed) fa(n)tasia p(otes)t plura se(n)tire sicut fa(n)tasia q(ui)b(us) si(mu)l se(n)tit
albu(m) et dulce du(m) eo(rum) d(iffe)re(n)tiam cognoscit. ergo i(n)tell(ectu)s multo fortius
p(otes)t sil(imul) plura i(n)tellig(er)e. P(rae)t(er)ea plura i(n)tellig(ibi)lia p(ro)ut sic cognosci(tur) i(n)qua(ntum)
s(un)t unu(m), s(ed) o(mn)ia i(n)tell(igibi)lia s(un)t unu(m) i(n)qua(ntum) s(un)t i(n)tell(igibi)lia. ergo o(mn)ia i(n)tell(igibi)lia
p(ro)ut cognosci s(un)t. P(rae)t(er)ea sicut se h(abe)t i(n)tell(ectu)s i(n) h(ab)itu ad i(n)tell(ectu)m i(n) h(ab)itu
ita se h(abe)t i(n)tell(ectu)s i(n) actu ad i(n)tell(ectu)m i(n) actu, s(ed) i(n)tell(ectu)s i(n) h(ab)itu sil(imul) plura
i(n)tell(igibi)lia cognoscit i(n) h(ab)itu. ergo i(n)tell(ectu)s i(n) actu sil(imul) plura i(n)tell(igi)t i(n) actu.
P(rae)t(er)ea ad cognitione(m) i(n)tell(ectu)s suffic(it) sp(eci)es i(n) i(n)tell(ectu) ... s(ed) sp(eci)es
i(n)tellig(ibi)les no(n) se i(m)pediu(n)t q(ui)n sil(imul) si(n)t i(n) i(n)tell(ectu) cu(m) no(n) si(n)t (con)t(ra)rie
eo q(uod) s(un)t a m(ateri)a sep(ar)ate. ergo i(n)tell(ectu)s no(n) i(m)pedi(tur) q(ui)n possit plura sil(imul) i(n)tellig(er)e.
P(rae)t(er)ea capacitas i(n)tell(ectu)s e(st) mi(n)or q(ua)m capacitas corp(or)is, s(ed) aliq(uo)d corp(us) e(st) q(uo)d
plures sp(eci)es recipit et diuersoru(m) sil(imul), sicut p(atet) q(uod) i(n) uno puncto aeris i(n) q(uo)
se i(n)tersecant due linee ducte a duob(us) i(n)visibilib(us) ad duos vi(sus)
... ergo multo fortius plures sp(eci)es i(n)tell(igibi)les
actu recipit sil(imul) e(ss)e i(n) i(n)tell(ectu) et ita i(n)tell(ectu)s p(otes)t sil(imul) plura i(n)tell(igere). S(ed) (contra) e(st) q(uo)d d(icit)
ph(ilosoph)us i(n) 2o topic(orum): Co(n)tingit plura scire, i(n)tell(ig)e(re) no(n) unu(m) solu(m). ergo r(esponde)o
d(icen)du(m) q(uod) i(n)tell(ectu)s dup(liciter) ad i(n)tell(ectu)m s(cilicet) p(otes)t cognoscere ... q(uo)d
co(n)tingit plura sil(imul) i(n)tellig(er)e i(n)qua(ntu)m h(abe)nt ordine(m) ad unu(m) i(n)tell(ectu)m. Ho(c) a(utem)
(con)tingit dup(liciter). uno mo(do) ex unitate ei(us) quo i(n)tell(igi)tur q(uo)d plura i(n)tell(ig)at
p(er) una(m) sp(eci)em i(n)tell(igibi)lem. sic i(n)tell(ectu)s divi(nus) o(mn)ia sil(imul) i(n)tell(ig)it p(er) una(m) e(ss)e(nti)am sua(m)
et eode(m) mo(do) i(n)tell(ectu)s creat(us) q(u)i videt e(ss)e(nti)am divina(m) p(otes)t o(mn)ia q(ue) s(un)t i(n) ea q(uan)do
e(ss)e(nti)am divina(m) videt. Alio mo(do) ex unitate ei(us) q(uo)d i(n)tell(igi)t(ur) q(uo)d plura i(n)tell(ig)at
ut unu(m) ... e(ni)m ... p(ro)ut ... pla(ra) s(un)t i(n)tell(ect)a ex q(ui)b(us) ... i(n) illo
sic(ut) cu(m) i(n)tell(ectu)s i(n)tell(igi)t linea(m) ... ut d(icitu)r i(n) 3o de a(n)i(m)a.
Et si(c) a(utem) i(n)tell(igi)t ... sit ... et ... cu(m) i(n)tell(ectu)s ... d(icitu)r
aliquo(rum) sil(imul) i(n)tell(igi)t ea quo(rum) e(st) similitudo ... s(ed) q(uod) i(n)tell(ectu)s si(mu)l
i(n)tell(ig)at plura i(n)tell(igibi)lia ... e(st) i(m)p(ossi)ble ... q(uod) i(n)tell(ectu)s s(ecundu)m
actu(m) e(st) ... p(er)fecte res i(n)tell(ect)a ut d(icitu)r 3o de a(n)i(m)a ... q(uo)d i(n)tell(ectu)s
no(n) q(uod) ... i(n)tell(ectu)s fiat res i(n)tell(ect)a ... sp(eci)es ei(us) ... i(n)for(matur)
p(er) sp(eci)em ... du(m) ea actu i(n)tell(igi)t ... sil(imul) plura actu i(n)tell(ig)ere
... ac si res una si(n)t e(ss)e plura. I(n) reb(us) a(utem) natural(i)b(us) videm(us)
q(uod) una res i(n) uno no(n) p(otes)t e(ss)e plura i(n) actu s(ed) plura i(n) pote(n)tia s(ecundu)m dispo(sitione)s
p(otes)t e(ss)e unu(m) et idem plura. Ide(m) e(ni)m aer e(st) sil(imul) p(otenti)a aq(ua) et ignis et p(ro)ut
s(un)t (con)t(rari)e dispo(sitione)s ad utru(m)q(ue) ... sic si aer ex
una p(ar)te ... et ex alia ... s(ed) q(uod) aer sil(imul) actu sit ign(is)
et aq(ua) e(st) i(m)p(ossi)b(i)le. Et si(mi)l(ite)r ... sil(imul) actu ... q(uo)d no(n) videt(ur)

Q(ui)a

Vi(de) ubi est sp(eci)es v(isibilis)

R(esponde)o

Ex 2 seq(ui)tur:
1 ex unit(ate) ei(us) q(uo) i(n)tell(igitur)
2 ex unit(ate) ei(us) quod i(n)tell(igitur)

P(ri)mo et p(ri)n(ci)p(alite)r

I(n) pote(nti)a s(ecundu)m dispo(siti)o(nes)

sed disparata. Intellectus autem ex ipsa ratione sue potentie est simul in potentia ad omnia intelligibilia
sicut et sensus omnia sensibilia, potentia autem sensitiva per similitudinem sensibilium reducitur in
actum dupliciter: uno modo incomplete per modum dispositionis quando scilicet species sensibiles
sunt in ea ut dispositiones, quod appellat Avicenna esse ut in thesauro; alio modo
complete quando scilicet species sensibiles actu informant potentiam sensitivam, et hoc nominat Avicenna
apprehensionem. Sensus distinguens potentias sensitivas apprehensivas ab illis
in quibus sunt forme sensibiles ut in thesauro. Et similiter in intellectu in habitu sunt species
intelligibiles ut dispositiones, sed quando sunt actu intellecte sunt in eo ut forme
perficientes, et tunc intellectus fit res omnino intellecta, et hoc contingit per intentionem
que coniungit intellectum intelligibili et sensum sensibili, ut dicit Augustinus. Unde patet quod sicut
una res materialis non potest esse simul plura actu, ita unus intellectus non potest
simul plura intelligere. Et hoc est quod Algazel dicit quod sicut unum corpus non
potest simul plura figurari pluribus figuris, ita unus intellectus non potest simul plura
intelligere. Nec potest dici quod intellectus informetur perfecte simul pluribus speciebus intelligibilibus
sicut unum corpus simul informatur figura et colore, quia figura et color non sunt
forme unius generis nec in eodem ordine accipiuntur quia non ordinantur ad
perficiendum corpus in esse unius generis, sed omnes forme intelligibiles in quantum huiusmodi
sunt unius generis et in eodem ordine se habent ad intellectum in quantum perficiunt
intellectum et hoc est esse intellectum in actu. Unde plures species intelligibiles se habent
sicut sunt plures figure vel plures colores qui simul actu in corpore esse non possunt
secundum idem. Ad primum ergo dicendum quod sensus communis est de potentia sensitiva que non potest plura
simul percipere nisi ex quanto in quantum plura accipiuntur ut unum, sicut
quando sensibilia plura uniuntur in una differentia et plura sensibilia que sunt partes unius
in uno toto. Unde quando sentitur totum sentiuntur simul plures partes ex quanto
et tunc intentio sensus non fertur ad aliquam partem principaliter sed ad totum, quia
si ad aliquam partem ferretur ut ad sensibile principaliter hec solum sentiretur
et non alia. Et ita sensus communis quamvis sit una potentia, tamen aliquo modo
multiplicatur secundum esse in quantum coniungitur diversis sensibus particularibus, sicut unum centrum
coniungitur pluribus lineis. Unde immutatio cuiuslibet sensus sic terminatur
ad sensum communem sicut motus qui esset per omnes lineas possunt simul
terminari ad centrum. Sed intellectus non multiplicatur nec per diversos vel plures potentias
et ideo non est omnino simile. Ad 2m dicendum quod cognoscibilia que sunt cognoscibilia
eo quod accipiuntur ut unum cognoscibile. Ideo omnia autem intelligibilia in quantum
huiusmodi sunt unum genus et non uno et ideo non sequitur. Ad 3m dicendum quod sicut
patet ex iam dictis quod non eodem modo se habet intellectus in habitu ad intelligibilia in habitu
que sunt in ipso ut dispositiones et intellectus in actu ad intelligibilia in actu
que sunt in ipso ut eius ultime perfectiones. Ad 4m dicendum quod non solum prohibentur
res alique esse plura quia actu simul sed et plura esse disparata ut patet ex
dictis. Unde quamvis forme intelligibiles in intellectu non sint genere non tamen
intellectus perficitur simul pluribus intelligere ut ex dictis. Ad 5m dicendum quod species sensibiles
que sunt in memoria dicuntur esse ibi per modum dispositionis et non per modum ultime
perfectionis quia sunt ibi quodam fluxu et ideo non est simile.

B. Hic dicit ... augustinus ... aut pluribus, sed ut pluribus ... habeat ... [illegible]

Ad 3m sic pt' vr q intellectus angelicus no possit cognoscere singularia 3m
Si eni cognoscit aut cognoscit p speciem acquisitam aut p Cap.
speciem concreatam. No p speciem acquisitam q2 ea quas oportet particulares
e p quas intellectus ita i intellectu angeli immateriali ee no poss3, ut oportet vlis
ee p eas singularia cognosci no poss3, Si vero nec p concreatam q2 species
concreatas angelo a principio sue creationis fuit i ipo, ad quarum cognitionem
at aliquo oportet q eius species sit i intellectu et ita si p speciem concreatam
poss3 aliquod particulare cognosci du e prius a principio sue creationis
cognouisset quod adhuc erat futuru q no pt ee, q2 futura cognoscere
pprium dei e, ysai. xliij. annunciate q ventura sunt i futurum et sciemus
quia dij estis vos, g° angeli singularia cognoscere no possunt,
Si dicatur q species eis concreate faciunt cognitionem particularium no at
futurorum. Contra no pt aliqua cognitio noua fieri n fiat aliq innouatio
i cognoscente. s3 p hoc particulare q erat futurum sit prius no fit aliqua
innouatio i intellectu angelico cum n recipiat a re ergo g° si prius du
erat futurum no cognoscebat. nec du sit prius cognoscere poterit.
Si aut dicatur q p applicationem speciei ad particulare q tunc fit intus,
q q2 talis applicatio s3 no pt n utriusq precognoscatur, et q applicatur || angelus
et cui fit applicatio, g° si cognoscit singularia ad hoc e pluribus speciebus no plura
q2 sic oporteret habere infinitas cum particularia sint infinita i potentia, aut
vna no q2 sic intellectus angelicus esset diuinus qui vno essentia diuina
intelligit q e suum, Si dicatur q no cognoscat p vnam speciem omnia
s3 p vnam speciem omnia indiuidua vnius speciei et no alia, g° i°. vel
species no se habet magis ad vnum indiuiduum quam ad aliud. s3 oz q p
speciem intellectus intelligentis determinetur ad determinatum cognoscibile g° p
speciem illam no poterit cognoscere hoc particulare determinate. Oz q est
quod dicit hebr. vnus omnes sunt administratorij spiritus ii q no poss3 ee n
cognoscerent singulares homines, R°. Dicendum q angelus absq3 dubio ·R°·
singularia cognoscat, vt at videamus modum quo hoc possibile sit sciendum
e q ad hoc q singulare aliquod cognoscatur oz q i potentia cognoscitiua
sit similitudo eius inquantum particulare e, Omnibus at forma de se quibus e, vnde
additio forme ad formam no pt ee causa indiuiduationis, q2 quantumcumque
forme sit aggregentur ut album bicubitum crispum et huius no constituunt
particulare q2 sic s3 omnia simul sunt i vno sunt et i pluribus poterit ee possibilitas
inueniri. s3 indiuiduatio forme e ex materia p quam contrahitur ad hoc determinatum
vnde ad hoc q particulare cognoscatur oz q i cognoscente no solum sit
similitudo forme s3 aliquo modo similitudo materie, Similitudo at rei cognite dupliciter
e i cognoscente vno modo sic causata a re sic e i hiis q cognoscuntur p species
abstractas a rebus, alio modo sic causans vt patet i artifice qui cognoscit
artificium p ideam formam p quam ipsum facit. Species at q e a sensu causata causata

+ p alia vba Or dicitur q quamuis nolit accipiant tamen formam quam habent.
habent apud se p9. applicant ad particulare quod de nouo fit Contra
inter q no pt aliquid ad aliquid applicari, nisi precognoscat et
id quod applicat et i°. cui applicatur quia p9 est cognoscere duo
sed hoc ee quando propositum vnum ad alterum g° eum applicatur
p dicta preque cognitionem singularium et no pt esse cum est. R.

a re sensibili in quantum non est omnino a condicionibus materialibus depurata est similitudo for-
me que est in materia et ideo per eam cognoscitur particulare. Sed quia species que in mente nostra recipitur
species rei sensibilis est omnino iam a materialibus condicionibus depurata, non potest intellectus noster
per eam directe particulare cognoscere sed per quandam reflexionem intellectus ad potentias
sensitivas a quibus species intelligibiles abstrahuntur. Per formam autem que est causa rei habet modo
cognosci res secundum quod forma rei causa est eius. Et quia artifex homo per formam artis
non producit materiam sed materiam presuppositam induit formam artis, que est in (form[am] arti[s])
mente artificis non est similitudo artificiati nisi quo ad formam tantum. Unde per eam non
cognoscit artificiatum in particulari nisi formam artificiati per sensum accipiat. Artifex
autem increatus scilicet deus non solum producit formam sed et materiam. Unde rationes ydea-
les in mente ipsius existentes non solum sunt efficaces ad cognitionem universalium
sed et ad singularia cognoscenda a deo. Sicut autem ille rationes ydeales effluunt
in res producendas in esse suo naturali in quo particulare unumquodque consistit in forma
et materia, ita procedunt in mentes angelorum ut sint eis principium cognoscendi
res secundum suum totum esse in quo subsistunt etc. Per species influxas ab arte
divina angeli non solum universalia sed et particularia cognoscunt sicut et deus.
Est tamen differentia in duobus. Primo quia ydee que sunt in mente divina sunt forme factive
rerum et non solum principia cognoscendi, sed species que recipiuntur in mente angelorum
sunt solum principia cognoscendi et non sunt factive rerum sed ex assimilatione.
2o quia intellectus quanto est altior et perspicacior tanto ex uno potest plura cog-
noscere. Et quia intellectus divinus est altissimus per unam simplicem essentiam suam omnia cog-
noscit. Nec est in eo aliqua pluralitas formarum ydealium nisi secundum diversos
respectus divine essentie ad res cognitas. Sed in intellectu creato multiplicatur quod in re
est unum secundum quod est in mente divina ut non possit omnia per unum cognoscere. Sed tamen
quanto intellectus creatus est altior tanto habet pauciores formas ad plura
cognoscenda efficaces. Et hoc est quod Dyonisius dicit 12 celestis ierarchie quod superiores
ordines habent scientiam magis universalem inferioribus. Et in libro de causis dicitur quod
intelligentie superiores habent formas magis universales. Hoc tamen observato quod in
infimis angelis sunt forme adhuc universales in tantum quod per unam formam possunt cognoscere
omnia individua unius speciei, ita quod illa species sit propria similitudo uniuscuiusque
particularis secundum diversos respectus eius ad particularia. Sicut enim divina
essentia efficitur propria similitudo singulorum secundum diversos respectus. Sed intellectus humanus
qui ultimus est in ordine substantiarum intellectualium habet formas in tantum particulares quod non potest
per unam speciem nisi unum quid cognoscere. Et ideo similitudo speciei existentis
in intellectu humano non sufficit ad cognoscenda plura singularia. Et propterea
intellectui humano adiuncti sunt sensus quibus singularia accipiat. Ad primum ergo
dicendum quod angelus non cognoscit singularia per speciem acquisitam quia
nec per speciem acceptam a re. Sic enim res ageret in intellectum eius quod est impossibile.
Nec per aliquam speciem de novo influxam a deo revelante ipsi angelo
ad de novo quia species quas angelus habet apud se concreatas sufficiunt ad omnia
cognoscibilia cognoscenda. Sed secundum quod per aliquod lumen intellectus angeli elevatur talem

Nota quod dicitur deus singularia cognoscit et alia

put fantastica

ex illis speciebus producere potest sicut et ex eisdem fantasmatibus speciebus intellectus
prophete lumine prophetie adiunctis aliquam cognitionem recipit ad quam non suf-
ficiebat naturale lumen intellectus agentis. Restat ergo ut angelus cognoscat
singularia per species concreatas sicut autem per unam speciem concreatam potest cog-
noscere diversa individua, ita et intellectus amplius potest per unam speciem cog-
noscere quidquid est in uno individuo ut non oporteat cum alia speciem habere
qua cognoscit colorem et odorem unius pomi sed solum cognoscendo
hoc pomum cognoscit quidquid est in pomo id est et essentialia et accidentalia.
Effectus autem non est in causa sua ut in ea possit cognosci nisi causa sit deter- 2
minata ad effectum illum sicut patet in musica natura quia cognitis cog-
noscuntur effectus earum sed causa contingens non determinatur ad effectum suum
nisi quando actu producit ipsum. Unde in causa contingente non est effectus ita ut
in ea possit cognosci nisi quando iam in actu productus est et ideo angelus per
species concreatas cognoscens causas universales omnium singularium contingentium
non cognoscit naturali cognitione effectus earum antequam sint in actu
existentes cum actu sunt. Ad 2m dicendum quod quando aliquid incipit esse prius ante 2.
angelus de novo cognoscit id est non fit aliqua innovatio in ipso
angelo sed in re cognoscibili id est quia est aliquid quod prius non fuit quod sine ea
cognita cognoscitur. Ad 3m dicendum quod applicatio ista est intellectualis per modum 3.
quo deus ydeas ad res cognoscendas applicat non sicut
unum cognoscibile ad aliud sed sicut modum cognoscendi ad cognitu-
alias intellectus naturales ut obiciebatur. Ad 8m dicendum quod angelus non una 8.
specie cognoscit omnia non tot species habet quot sunt individua ut ex dictis
patet. Ad 7m dicendum quod etiam una species efficitur non cognoscendi quaslibet individui 7.
sed respectum ad ipsum ut ex dictis patet.

Ad 9m sic proceditur. Videtur quod notitia qua ab augustino dicitur plures intellectus non
sit in mente sicut accidens in subiecto. Nam cum actus excedat suum
subiectum sed notitia excedit intellectum quia intellectus non solum seipsum sed et alia per
notitiam novit, ergo notitia non est actus mentis. Praeterea nullus actus est equale
suo subiecto sed notitia est equalis menti alias in notitia mentis et amore non
consisteret ymago trinitatis secundum augustinum, ergo notitia non est actus mentis.
Praeterea ut ex libro augustini qui in 9 li de trinitate dicit quod notitia et amor in mente
substantialiter consistunt, sive ut ita dicam essentialiter non tamquam in subiecto
ut color aut figura in corpore. Sed contra. notitia mentis non adequatur sua substantia
est actus existens in propria specie qualitatis ergo et notitia. Respondeo dicendum quod notitia potest
mentis accipi per potentia pro ipsa natura cognoscitiva, 2o pro potentia cognoscitiva
3o pro habitu cognoscitivo 4o pro ipsa cognitione actuali. Sic et hoc nomen species
quandoque nominat naturam speciei prout est prior [illegible] quandoque nominat
ipsam potentiam quandoque habitum quandoque vero actum. Loquendo ergo de notitia primo modo accipiendo
constat quod non est in subiecto mentis sicut accidens in subiecto sed essentia et substantia sicut dictum est quia
[illegible] est de essentia habentis. Similiter autem pro potentia vel habitu vel actu

Xu
Cuy
9
9.
Re.
spes

Sic dirp^m pt cosidari vl fm q copa^r ad cognoscibile ^et^ ine cog^ti cognasitu
sicut actus i sbo ^et^ no excedit sbm qz noticia unqm meni^r mete
aliari n meti vl s q compa^r ad cognosle ^et^ ex hac pte no ht
q insit s q ad a^c sit Illud em q ad a^d d^r no ht vom actus
ex h^c q e ad a^d s som ex h^c q ine Et inde e ec q sola velo
s velom suigmis cu sba venet i diuis Nc tn ibi est actus ^et^
ppr h^c noticia s cosideracom ista no e i aia sicut i sbo ^et^ s hac
compacom excedit mete inqm a^a a mete p noticia cog-
noscitur s hac ^et^ cosidacom po^r tinit^s ymago qz ^et^ psoe dmc
distinguntur s q ad alterutru se ^et^ s h^c e queda equalitas notie
ad mete inqm extendit se ad omia ad que pt se extede
mens Et p hec pz solo ad oba Sit panc Et ut q ^ta^ fruico
Qu. Cap. 9 No.
O cm quit^r de fruicoe aie x^i puemet us ad eem aie
Anima em x^i pfte fruebat^r s no eet pfta fruico si ad eem
aie no pueniet s cosistet tm i vna po^s i supiori roe q^e pue-
niebat us ad eem aie p aia x^i pfcus fruebat^r qm aie scorp i
pna s iste ptingit us ad eem aie go multo forcius i xpo
Sz q^n fruit^r n q cognosci^r qz s Aug^s fruim^r cognitis i quibus
ppr se vol delectata coquiescit s ggre no e equale aie s poe
go fruico ad eem aie no pueniebat Rn^o dcm q fruico i
actu quoda cosistit quo deg ui^r ^et^ ama^r Actu at no e nisi vei
subsistentis vn ppe lodo nz po aie fruit^r nz eem s ho ul aia p
se subsistes s tn poe aie se pu^a opom ure sicut eem aie e pu
ee puentis ^et^ s h^c oz dice q supior ro cuius obm e res etiam q
fruendu e est pu^m fruicois quo s aia fruit^r Ad aias at inres
ul aie eem fruico ptinet ul ptingere no pt nisi p quda redu-
danciam put s ex ^ta^ fruicoe supiors rois ad effctus i eem aie
ul i potencys inferiob^z relinquitur ^et^ aliquo^o pueniebat fruico ad
eem aie x^i i passioe ^et^ aliquo^o no Si em cosidera^r eem aie put
actu quus est sic fruico ad ea no pueniebat alis corp eius
glosu fcm fuiss Si u^o ad eem q e vadix inferioz viriu
qz sic fruicois gaudiu dolore pauis qui erat i inferiob^z viribz
tota^r evacuass pueniebat at ad eem aie x^i s q erat vadix
supiors rois ^et^ qz eem aie e simpx ^et^ to i qualz sua po^e s d^r
q to fruebat^r i x^o inqm s e vadix supiors rois ^et^ to pcaie
ba^r inqm s e actus corp^r ^et^ vadix inferioz viriu Ad pm go
1 dcm q no impedi^r pfrio sdu p h^c q tolli^r ad de ecentia^b vi-
gila at corp^r ^et^ inferioz viriu pz ad grau^m actuale btitu^b ^et^ io
qinnis i x^o fruico no puenit ad eem aie s q e actus corp^r ^et^
s q e vadix inferioz viriu no tn se^r q fruico fuit ipsta i x^o
2 sunt btitudo^s Ad 2^m dcm q aia x^i pfcus fruebat^r qm aie scorp
i pna lodo inten^{ue} no at lodo exten^{ue} qz i pna gaudiu
fruicois

ad inferiores usque et ad corporis glorificationem pervenit quia si Christus fuisset
viator non fuisset // spiritualibus iuncta et quaeruntur duo.
Secundum quaeritur de pluralitate in substantiis; primo utrum immensitas divina
excludat pluralitatem personarum; 2o utrum angelica simplicitas patiatur
compositionem ex substantia et accidente. // Divina excludat pluralitatem personarum 6a
Ad primum sic proceditur: videtur quod immensitas. Omne enim immensum cum sit
indeterminatum stat in uno. sed quod est in divinis est immensum ergo persona stet Con.
in divinis stabit in uno ita quod non erunt ibi plures personae. Si dicatur quod
personae hoc modo in uno stant quia in omnibus est una essentia. Contra sit essentia est 9.
immensitata et personae; sed immensitas essentiae facit quod sit una essentia tantum
ergo immensitas personae facit quod sit una persona tantum. Si dicatur quod persona non est immensa
nisi immensitate essentiae. Contra persona supra intellectum addit ad super essentiam sed quicquid 9.
intelligitur in divinis intelligitur ut immensum ergo persona immensitate essentiae est in deo et imme-
nsitas personae quae faceret in divinis unam tantum personam. Sed contra est quod dicitur 1 Joh. 5o
tres sunt qui testimonium dant in caelo ergo divina immensitas personarum
pluralitatem secundum compatitur. Respondeo dicendum quod immensitas non excludit Re.
pluralitatem nisi quod tollit determinationem quae est pluralitatis principium. Sciendum autem quod divinae
personis duplex est determinatio scilicet limitationis et distinctionis. in divinis autem
non cadit determinatio limitationis, cadit autem ibi determinatio distinctionis.
et hoc duobus. uno modo quia distinguitur per essentiam ab omnibus creaturis ut illimitatum
a limitato. Alio modo quia persona distinguitur a persona per relationem
originis quae quidem distinctio non est per se vel aliquam limitationem
sed vel oppositionis quae est in relatione. Unde hanc distinctionem immensitas
divina non excludit et per consequens nec pluralitatem personarum. Et per hoc patet 1.
responsio ad primum. Ad 2m dicendum quod quamvis persona sit immensa tamen immensi- 2.
tas eius est essentialis non personalis sicut persona est bonus bonitate essentiali
unde non oportet quod immensitas faciat distinctionem in personis sed solum in esse- 3.
ntia. Ad 3m dicendum quod persona non dicitur addere supra intellectum addere super essentiam quia intellectus
dicat intellectualiter ad additum essentiae, est enim intellectus plurius sed quia intel-
ligimus intellectum essentiam de utilitate sed non econverso. Unde obiectio non procedit.

Ad 2m sic proceditur: videtur quod in angelo non sit compositio accidentis et substantiae quia a
esse accidentis causatur ab esse substantiali ergo et compositio accidentis a compositione Con.
substantiali. sed in angelo non est compositio substantialis quia sunt formae simplices ut Dionysius
dicit ergo nec compositio accidentis. Praeterea Boethius dicit libro de trinitate quod forma simplex 9
subiectum esse non potest. sed angeli sunt formae simplices secundum Dionysium ergo non possunt
esse subiectum accidentis. Sed contra est quod Augustinus substantias spirituales ponit
deficere a simplicitate divina per hoc quod est in eis compositio accidentis et substantiae.
Respondeo dicendum quod ex hoc est ad susceptionem formae substantialis ut accidentalis quia ad hoc
potentia quae de se nec potentia est ut actui substantiae quae forma dicitur. De angelis
autem diversa diversi senserunt quidam enim dicunt quod sunt ex materia et forma compositi
Alii dicunt quod sunt compositi ex esse et quod est ut Boethius dicit. Et utroque modo oportet
ponere compositionem in angelis. De primo enim modo patet sed non patet ut de 2o.

Re. limitatio / determinatio / distinctio

qr quod no ht suu ee· oz q habeat ee receptu ab alio quod e b ta eem
z ita i se considcatu e i po ve illius ee quod recipit ab alio· z hec no
ad ma pbilitate pone oz i angelo qr angli no e suu ee hoc em solius
dei est· z ita relinquit q angel possit ee sbm acti for. Ad pm
go dcm q sbalis simplicitas i angel excludit compo oz me
z for no at compo oz ex ee z q e qua copo oz ad ma acti gpo
i angel psuppo z itm no oz q si ee actile tam a sbali q copo
acti a copone eet· qr sba aliquo simpx pt ee subm accnt
ut dcm e. Ad 2m dcm q boeci loq de i forma simpi q e actus purus
cui n pot admisceri et tal e solus deus. 2

Deinde quer de sacro altaris z cca hoc querunt 4. pmo utru corpus xpi
continea sub spebus quitatis panis. 2o utru i eodm instati sit ibi
panis z corpus xpi. 3o utru deus possit facere q albedo z alie qltates
sint sine quitate sicut fat q quitatis i sacro altaris e sine sbo.

8m — Ad pm sic pcedit· vi q n possit totu corpus xpi sub illis spebus
Con — panis contini. No em pt ee p miraclm fent duo quartdicta
simul sint vera ut Aug dicit 9 faustu hoc at seq si totu corpus xpi eet
sub illis spebus. Si em e sub illis spebus totm no e maius illis
spebus cu no excedat eas. Itm h reit vere e maius cu sit bicubit
ul ampl. z eet eodm maius z no maius. go no pt z p miraclm fi
q sub ill spebus contineat totm. Oz q vbicuq e pt aliqs corporis
est z totm corpus n corpus sit divisu· h corpus xpi no est divisu cu sit
impassibile go cu ad corpus xpi sit sub illis spebus ut dr ma 26
Resp — hoc e corpus meu· oz q sub ill spebus totm corpus xpi contineat. Rndeo dicdm
Ex vi sacrti — q sub ill spebus absq dubio contine totm corpus xpi z tota quitas eius
Ex nali concomitanc — Ad cuius evidetiam sciedm e q i sacro altaris dupr ad contineri. Uno
ex vi sacri. Alio ex nali concomitantia. Ubi g sub spebus panis
contine z corpus z sanguis xpi. h corpus ex vi sacri· sanguis ex
concomitantia nali qr corpus xpi no e sine sanguine. Sub spebus aut
vini e eq. Sed at contine sub sacro ex vi sacri q e tnssbatois
tmus z pp hoc aia z dinitas no contineri i sacro ex vi sacri
cu panis z vinm i ea no convta· h ex nali concoitantia q aia
inseparabilr unie illi corpi z dinitas humanit. Cu at ex forte
panis sba tnseat z quitas maneat cu reliquie accitibus pz
q directe tnssbatois terminus e sba corpus xpi z ipa sba corpus xpi
est ibi ex vi sacri· h quitas ex nali concoitantia. Unu pz q sba
corpus xpi inime ht ordine ad dimesiones panis remanetes
q quitas at corpus xpi qi ex quitate ergo at e i ordine locati ad loc
qr sba locati ordina ad locu mediatibus dimesionibus pprijs.
at illi e q oz dimesiones locati comesurari dimesionibus loci qtinentis
No at oz dimesiones corpus xpi comesurari dimesionibus spez. z io
sub quibuscumq panis dimesionibus panis pt ee totm corpus xpi sic totm na

spēc aliq cor' salua' i qualz pte illiq cor'. Ad pm̄ go dd; q nō sc'
ex h'. corp' xp̄i nō ēē maiq illis spēb; q' cōtine' sub eis q' nō cō-
tine'. qi cōmēsurare' ul cōmēsurari. vn̄ nō sc' 2m aducā sil ēē pn̄.
A d 2m sit pōe'. ȳr' q' i eod; instanti sub spēb; illis sit sb̄a
panis et corp' xp̄i. accipia' em ultim̄ instans i quo ē panis
et pm̄ instans i quo ē corp' xp̄i. Aut go sc' duo instan. ad pm̄ si nō
duo q' cū int' quelz duo instan sit tp̄s medm̄ ēēt aliqd tp̄s dād
i quo nō ē ibi n' corp' xp̄i n' sb̄a panis go oz q' sit vnū instans
et i eod instanti ibi ē panis et corp' xp̄i. Si dica' q' nō sit dād
ultim̄ instans i quo ē panis s; ēē panis mēsura' quoda tp̄e. sed
mēsura ppa equa' mēsurato go i quolz instanti illiq tp̄is ē i panis
et i ultimo instanti. p' sicut se h't tp̄s ad motū gtim̄ ita se h't
instans ad mutaco'ez instantanea. s; tp̄s includit utrāqz t'minos
mot' cōti'. go et pm̄ instans includit utrūqz t'min' trāssbātiois
q' ē mutaco' instantanea. corp' āt t'mīi sc' panis et corp' xp̄i. go i eod
instanti ibi ē panis et corp' xp̄i. p' i quolz mutacōe instantanea
vnū ēd ēē quod sit et fcm̄ est q' i instanti nō ē accipe pus et
posti' go cū trāssbātiō sit mutacō instantanea sil vnū ē dicē
q' ibi sit corp' xp̄i et fcm̄ est. s; corp' xp̄i ē de reb; pmanētib; i q's
quod sit nō ē quod fcm̄ est go corp' xp̄i simil est et nō est. s; qn̄
nō ē ibi corp' xp̄i ē ibi sb̄a panis go simil i eod instanti est ibi
corp' xp̄i et sb̄a panis. Oz q' due forme sbālēs disparate nō pnt i
eod instanti eid; inēē. s; fōr panis et corp' xp̄i sc' h'. go nō pnt
simil eid; inēē et i eod instanti. ad pm̄ dd; q' n' i eod instanti
est ibi corp' xp̄i et sb̄a panis. n' ē assignare ultim̄ instans i q' ē
ibi panis s; bn̄ ultim̄ tp̄s. quod cōti' ad instans i' i q' pō ē
ibi corp' xp̄i. Ad eui' euidēciam sciēdu' ē q' i reb; nālib; mūi
instantanee sc' t'mi mot' successiui vn̄ ē q' q'd mutacōes h'nt p'
t'mīs formā et puacōem sicut gnāco ignis ignē et nō ignem.
Int' formā āt et puacōem nō pt ēē aliqd mediū n' p accns magis
sc' quod puat' fōr magis et miq appropinquat ad forma. vn̄ ne
aliq dispoīs ad forma que intende' et remitti' p motū gtim̄
et iō oz p'exist'e motū altac'is qui t'mīe' ad gnācōem et alta'
h't duos t'mīos. vn̄ sc' gnāco s' ultima dispoīm. q' ē nāli
ad forma q' altaco ē mot' i qu'li'te ad alia' aliq' gnāc'is
s' forma sbālem et eod'o illuīaco ē t'minq mot' local' solis q' ē
mutaco instantanea. nāc' ēp'ūs nō forma lucis et puacōem ei'
s' teneb's. corp' āt mot' qui mēsura' aliq' tp̄e oz q' ulti' t'mi'
sit i ultio instanti tp̄is vn̄ cū fōr sbālis sit quidā t'mi' alta'o'
oz q' i ultio instanti illiq tp̄is introducta' fōr sbālis. Corp'o
āt et gnācō sil currunt. q' gnāco vni' ē corrupcio altiq. oz go q' i

ultimo instanti illius corporis sit terminus corruptionis primus ut aeris et
terminus generationis alterius ut ignis, terminus autem corruptionis est non esse, ergo
oportet quod in ultimo instanti illius temporis sit primo non aer et primo ignis
sed an ultimum instans alicuius temporis non potest accipi permanentem quia inter
quelibet duo instantia est tempus medium secundum philosophum et non est accipere ultimum in-
stans in quo sit aer. sed in toto tempore mensurante motum alterationis est aer
et in ultimo instanti est primo non aer et primo ignis/ et sic [illegible] est
terminorum cuiusdam motus qui consistit in [illegible] [illegible] in ultimo
instanti temporis mensurantis [illegible] est primo non panis et primo corpus Christi
et non est dare ultimum instans in quo est panis sed ultimum tempus [illegible] tempus
et instans non oportet quod aliquid medium cadat sicut [illegible] linee et
punctum et non oportet quod aliud [illegible] sit panis [illegible] corpus Christi et ita patet solutio ad
1 primum. Ad secundum dicendum quod punctum additum vel subtractum linee non facit
2 maius vel minus et sic est de instanti [illegible] tempori vel subtracto ab eo [illegible]
[illegible] in ultimo instanti temporis mensurantis esse panis non sit panis
tamen non sequitur quod tempus [illegible] sit maius quam [illegible] esse panis et quod mensura
3 non adequatur mensurato. Ad tertium dicendum quod instans dicitur mensurare [illegible]
aliquam instantaneam mutationem [illegible] mensurat terminum [illegible] ad quem quia [illegible]
[illegible] a quo coniungitur cum toto motu [illegible] et ita mensuratur tempore men-
surante motum [illegible] sed tempus mensurat motum [illegible] ter-
4 [illegible] non est simile. Ad quartum dicendum quod [illegible] ad [illegible]
primo motum ad esse [illegible] quod [illegible] in toto tempore alterationis [illegible]
[illegible] et hoc modo loquitur philosophus de [illegible] in vi physicorum ubi dicit quod omne factum esse [illegible]
et omne [illegible] factum esse et non [illegible] quod cum [illegible] fiat factum sit
sit [illegible] quod id quod fit non est. Aliter dicitur [illegible] qui introduci-
tur [illegible] non est motus [illegible] motum [illegible] simul motus [illegible]
et ita simul [illegible] fit et factum est sed hoc modo id quod fit est quod terminus
[illegible] esse in quo [illegible] quando dicitur hoc modo fieri.

3o Ad tertium sic proceditur. Videtur quod deus non possit facere quod albedo aut aliqua
qualitas corporalis sit sine quantitate quia quantitas est prima dispositio
Con corporis eo quod immediate advenit substantie ut dicit boecius [illegible]
est [illegible] corporis [illegible] ut dicitur in [illegible] metaphysice. ergo a quantitate habent omnia
accidentia [illegible] que sunt dispositiones corporales. ergo remota quantitate nulla
2 qualitas corporalis remanet. preterea qualitas spiritualis ut scientia vel virtus est
nobilior quam qualitas corporalis. sed qualitas spiritualis [illegible] non
non possunt esse absque subiecto ut [illegible] ergo multo minus qualitas corporalis possit
3 esse sine subiecto ad minus quod est quantitas. preterea magis est remotum a na-
tura qualitatis corporalis quod sit omnino sine subiecto quam quod sit in subiecto spirituali quia esse
in subiecto spirituali est qualitatis spiritualis que est in proportionato eodem cum qualitate
corporali. sed esse omnino sine subiecto est [illegible] quod est ad [illegible] sed non possunt miraculose
fieri quod qualitas corporalis esset in subiecto spirituali ut albedo in angelo. ergo
multo minus fieri potest quod qualitas corporalis non habeat subiectum ad minus quantitatem.

pmagis dependet qualitas a sba quam quantitas ergo si deus non posset
facere aliquam sbam creatam absque omni accidente quia ad minus oportet quod
creature insit relatio ad suum creatorem, ergo multo minus potest fieri quod
qualitas sit absque omni sbo. Sed 9 hoc potest fieri quia in sacramento altaris quantitas
sit sine sba. quia quantitas per essentiam a sba differt sicut et qualitas
differt per essentiam a quantitate. ergo eadem ratione fieri posset ut qualitas esset sine
quantitate. Dicendum quod divine potentie ratione sue immensitatis attribuitur
et defectum non sonat tamen aliquid est quod natura creata non patitur ut fiat
propter aliquam repugnantiam quam importat ratione contradictionis implicate
et de talibus consuevit a quibusdam dici quod deus potest ea facere quamvis
ipsa fieri non possint. Ut ergo videatur utrum fieri possit adeo quod albedo
sit sine quantitate sciendum est quod in albedine et in qualibet alia qualitate corporali
est duo considerare scilicet rationem albedinis per quam speciem sortitur et
individuationem eius. Si quis ergo dicat quod secundo spectat albedo distincta
posset ergo fieri divina virtute ut natura accidentis subsisteret absque omni quantitate
ut in albedo non esset sic haberet secundo speciem sed esset quedam forma immaterialis
ad modum formarum separatarum quas plato posuit. Si quis secundo spectat
individuata esset sine quantitate fieri non posset quamvis fieri posset
quod quantitas individuata sit sine sba. quia quantitas individuatur
non solum ex sbo sicut alia accidentia sed etiam ex situ qui est de ratione
quantitatis dimensive quod est quantitas positionem habens et ideo possibile est ymaginari
duas lineas separatas eiusdem speciei numero diversas sed diversitate situs
alia linea non esset dimensiva ex ipsa ratione sui generis. Non enim dicitur
linea nisi in lineas. plures autem albedines eiusdem speciei sine sbo ymaginari
est impossibile et propter hoc non posset esse individua nisi esset in aliquo sbo
ad minus in quantitate sed quantitas habet rationem individuationis et absque sbo sit
sicut patet in corpore christi. Ad primum ergo dicendum quod secundo si sine quantitate esset
iam non esset corporalis qualitas sed spiritualis ut ex dictis patet. Ad
secundum dicendum quod de qualitate spirituali non est idem dicendum nec quod de qualitate
corporali ut dictum est. Ad tertium dicendum quod cum sba spiritualis quantitate careat
non potest fieri quod qualitas corporalis sit in sba spirituali nisi per modum ut
quod potest esse sine quantitate ut dictum est. Ad quartum dicendum quod ex hoc ipso
quod sba creata comparatur ad deum ut quoddam accidens facit ipsa
relatio creationis ad suum creatorem et alia similis relatio. Unde sicut deus non
potest facere quod creatura non dependeat ab ipso ita non posset facere
quod esset absque huiusmodi accidentibus. posset autem facere quod esset absque aliis
accidentibus. accidens autem non habet sbam ex hoc quod comparatur ad deum et ideo non
prohibet quin deus facere possit aliquod accidens sine sbo. Ad quintum
quod obiicitur patet quod non est eadem ratio de quantitate et qualitate ut ex dictis
est manifestum. Questio de corporibus dampnatorum. Et circa hoc queritur ca
Primo utrum corpora dampnatorum sint incorruptibilia vel corruptibilia.

est possibile ut
patet quod albedo
non individuatur
nisi ex subiecto

1.
2.
3.
4.
5.

2o utru[m] resurget cu[m] suis deformitatib[us] 3o utru[m] puniant[ur] i[n] inf[er]no igne

q[uesti]o j Cor[pus] — Ad p[ri]m[um] sic p[ro]cedit[ur] vi[detur] q[uod] cor[pora] dampnator[um] no[n] | et fletu corpali

erunt incorruptibilia / Corp[us] e[ni]m no[n] p[otes]t e[ss]e incorruptibile nisi ul[tra] p[er]

na[tur]am ut corp[us] celeste ul[tra] p[er] gr[ati]am innoce[n]cie ut corp[us] ho[min]is i[n] p[ar]a[dis]o statu

ul[tra] p[er] gl[ori]am ut corp[us] x[rist]i i[n] u[r]ne / s[ed] n[ull]um istor[um] co[m]petit corporib[us] dampnator[um]

ergo cor[pora] dampnator[um] no[n] erunt incorruptibilia / Si dica[tur] q[uod] erunt incor-

ruptibilia ex decreto di[vin]e iustic[i]e / c[ontra]. Culpe no[n] debe[tur] pena p[er]petua

n[is]i s[ecundu]m q[uod] h[abe]t ad p[er]petui[tatem] s[ed] p[er]petuitas culpe no[n] e[st] ex p[ar]te corpis s[ed] ex

p[ar]te uo[lun]t[at]is que elegit i[n] p[e]cc[at]o p[er]petuo mane[re] ergo di[vin]a iustitia no[n] requi[rit]

q[uod] corp[us] et[er]na[liter] puniat[ur] / p[re]t[er]ea corp[us] no[n] puni[tur] p[ro] p[e]cc[at]o a[n]i[m]e nisi in q[uan]t[u]m e[st] or-

ganu[m] a[n]i[m]e op[er]antis p[e]cc[atu]m. S[ed] i[n] aliquib[us] actib[us] a[n]i[m]e p[otes]t e[ss]e

p[e]cc[atu]m mortale i[n] quib[us] corp[us] no[n] co[m]municat sicut p[atet] i[n] p[e]cc[at]is sp[irit]ualib[us] ergo

si a[lic]ui[us] p[ro] ei[us] so[lu]m dampne[tur] corpori ei[us] no[n] debe[tur] pena p[er]petua /

p[re]t[er]ea sicut ali[qui]s dampn[atur] p[ro]p[te]r p[e]cc[atu]m transgressio[n]is ita dampn[atur] p[ro]p[te]r p[e]cc[atu]m

omissio[n]is s[ed] i[n] omissio[n]e n[ich]il coop[er]a[tur] corp[us] ergo no[n] debe[tur] pe[n]a p[er]petua

si p[ro]p[te]r p[e]cc[atu]m omissio[n]is ali[qu]is dampne[tur] et c[etera] di[vin]a iustitia no[n] requi[ri]t

cor[pora] dampnator[um] e[ss]e incorruptibilia / S[ed] c[ontra] remota ca[usa] remo[vetur] et effectus

s[ed] p[ost] iudi[ci]u[m] cessab[i]t corrupc[i]o et c[etera] cor[pora] dampnator[um] erunt incorruptibilia

R[espondeo] d[icendu]m q[uod] cor[pora] dampnator[um] erunt incorruptibilia ~~q[uia] sunt~~ passibilia

incorrupc[i]o[n]is a[ute]m corp[oris] p[r]i[m]a ca[usa] et p[r]inci[pal]is est di[vin]a iustitia q[ue] co[n]s[er]uab[i]t

cor[pora] dampnator[um] i[n] p[er]petuis penis / s[ed] ca[usa] s[e]c[un]daria et q[uasi] coadiuuans e[st]

quies mot[us] celi quo quiescente n[ull]a actio ul[tra] pa[ssi]o poterit e[ss]e i[n] corporib[us]

p[er]tine[n]s ad tra[n]smutaco[ne]m na[tura]le[m] / Vn[de] et cor[pora] dampnator[um] no[n] patien[tur]

ab igne passione na[tura]li qua na[tur]a corpis hu[m]a[n]i tra[n]smute[tur] a na[tur]a sua

s[ed] patient[ur] pa[ssio]ne a[n]i[m]e sicut organu[m] s[e]ns[us] a s[e]nsi[bi]li suscipi[en]do s[e]n[s]i[bi]l[e]s

quali[tat]es s[e]nsib[i]l[e]s / Ad p[ri]m[um] ergo d[icendu]m q[uod] r[ati]o i[ll]a p[ro]ced[i]t ex insuffi[cien]ti diuisione

1 Est e[ni]m ali[qu]a ca[usa] incorrupc[i]o[n]is a[lia] a t[ri]b[us] q[ue] tangu[n]tur i[n] obiec[ti]o[n]e s[cilicet] decretu[m]

di[vin]e iustic[i]e / qua[m]uis possi[t] dici aliq[uo] mo[do] q[uod] et p[er] na[tur]am erunt incorrupt[ibi]lia

in q[uan]t[u]m s[cilicet] remo[vetur] na[tura]le corrupc[i]o[n]is p[r]i[ncipiu]m s[cilicet] mot[us] celi / Ad 2m d[icendu]m

2 q[uod] p[e]cc[atu]m et re[atu]m culpe et p[er]petui[tatem] h[abe]t ex a[n]i[m]a no[n] ex corp[or]e / Vn[de] sic[ut]

corp[us] puni[tur] p[ro] p[e]cc[at]o in q[uan]t[u]m est instrum[entu]m p[e]cc[at]i re[atu]m culpe h[abe]t ul[tra] q[uan]tu[m]

ab a[n]i[m]a / ita p[er]petuo puni[tur] i[n] q[uan]t[u]m est instrum[entu]m p[e]cc[at]i quod h[abe]t

p[er]petui[ta]te[m] ex uo[lun]t[at]e / Ad 3m d[icendu]m q[uod] h[oc] no[n] e[st] r[ati]o p[r]i[n]cipal[is] q[ua]re puni[tur]

3 corp[us] p[ro] p[e]cc[at]o a[n]i[m]e q[ui]a e[st] instrum[entu]m a[n]i[m]e op[er]antis p[e]cc[atu]m s[ed] mag[is]

q[ui]a est p[ar]s co[m]munal[is] ho[min]is qui op[er]a[tur] / p[ro]p[ter] e[ni]m loquendo ho[mo] est qui p[e]c[-]

cat p[er] a[n]i[m]am et i[de]o si puni[tur] a[n]i[m]a tu[n]c no[n] puni[tur] qui p[e]c[c]auit s[ed] ho[mo]

n[ec] tu[n]c e[st] ve[ru]m q[uod] a[liqui]s act[us] sit ho[min]is i[n] ita p[e]cc[a]ti i[n] q[u]o corp[us] no[n] co[m]municet

q[ui]a qua[m]uis i[n] actib[us] intell[ectu]s p[otes]t no[n] co[m]municet corp[us] sicut instrum[en]t[u]m act[us]

co[m]municat tu[n]c sicut repr[esen]tans obi[ectu]m / q[ui]a obi[ectu]m intell[ectu]s e[st] fantasma sic[ut]

color visus ut d[icitu]r i[n] 3o de a[n]i[m]a / ffantasma a[ute]m no[n] e[st] sine organo

4 corp[or]ali et c[etera] p[atet] q[uod] et intell[ectu]s et i[n] aliis actib[us] a[n]i[m]e utitu[r] corp[or]e / Ad 4m d[icendu]m

// motus celi q[ui] est ca[usa] corrupc[i]o[n]is in corporib[us] cessabit

R[espons]io

q p pctō obmissiōis nō dampn̄r ab qr ad agat̄ sꝫ qr obmittit id quod ē debitū fi. erat aūt debitū fi. ⁊ ab aīa ⁊ a corꝑe nūqꝫ corꝑ cōicat actib; aīe, ⁊ ita eodēm modo pctū trāsgressionis et obmissionis ptinent ad corꝑ et aīam.

Ad 2m sic pcēditr videtr q corꝑa dampnatorꝫ sine difformitate resurgēt. Resurrectio enim cum sit diuina virtute qꝫ pfectissima ē, sꝫ virtutis pfecte est opus pfectū ⁊ effectus pfectionis, ergo corꝑa resurgencium erunt pfecta ⁊ ita corꝑa dampnatorꝫ resurgent sine difformitatib;. Sꝫ contra sap. xi. dr per que peccat quis per hec torquetur. Sꝫ dampnati peccaūnt per corpa deformitate humana ergo resurgent corꝫ cum difformitatib;. Rn̄o dicendum q deformitas in corꝑe pt ē duob; modis. Vno mō ex defectu aliquorum membrorum ⁊ tal' deformitas ut quidam dicunt in corpib; dampnatorꝫ nō erit qr oms resurgent incorruptibiliter sine defectu aliquo mēbri ut sic totum corꝑ puniatr in reprobis ⁊ premietur in electis. Alio mō pt ē deformitas vel defectus corꝑis ex indebita pporcōe partium sicut febris accidit ex indebita pporcōe humorum. Et sicut gibbus accidit ex superhundācia carnis in aliqua pte, ⁊ de tali deformitate vel defectu ē duplex opinio. Quidam enim attendentes dampnationem reprobos ... eis mali decet dixerunt q talib; deformitatib; resurgent. Alij attendentes virtutem resuscitantis qui sic eum condidit in ope creacōis ita eum in vite reparabit dicunt q oms defectus q ex natura vel accidunt auctor nē remouebit ut febrem ⁊ huiusmodi sꝫ defectus qui ex pena uoluntarie processunt in reprobis remanebunt sicut sunt macule ⁊ reatus peccatorum. Quid aūt horum sit Augus. in Enchiridion sub dubio relinquit dicens q non dz esse cura de pulcritudine illorum q erit eterna dampnacō. Hijs visis facile pz solo ad obiecta.

Ad 3m sic pcēditr videtr q corꝑa dampnatorꝫ puniantr vermib; ⁊ fletu corꝑali. Judith ult. dr dabit ignē ⁊ vermes in carnes eorꝫ. Sꝫ vermis spūal nō datr in carne sꝫ magis in aīam, ergo vermis quo reprobi puniuntr nō ē tm spūal sꝫ ⁊ corꝑal. Jtē Luc. xiiio dr quedam glo q per fletum quē dns reprobis comminatr pt pbari vera corporum resurrectio, quod nō esset si fletus ille esset tm spūalis ergo ⁊c. Sꝫ contra hec ē q vermis quo puniuntr reprobi ē immortalis. ysa. ult. vermis eorꝫ nō morietr. Sꝫ nullum al' hēt ordinē ad immortalitatē nisi hō, ergo vermis ille nō erit aīalis, pt in fletu corꝑali fit quedam resolucō lacrimarum, sꝫ ex corꝑa fuit q ad quietē resolutr nisi fiat aīa restauracō tamen consumitr. Cum ergo in corpib; dampnatorꝫ nulla restauracō fiat deperditi videtr q fletus qui erit in eis pprius nō erit malis. Rn̄o dicendum q circa hoc Augus. xx de ci. dei ponit diuersas opiniones sic dicens, in pena malorꝫ ⁊ inextinguibilis ignis ⁊ viuacissimus vermis ab alijs atqꝫ alijs.

a
2
Con

Re

B
Con
9

Re

Ignis
Vermis

alit atq alit expositus est. Alij quippe utrumq ad aiam retulerunt
alij utrumq ad corp9. Alij ad corp9 ignem, ad aiam tropice vermem
Fletus quod ee credibilius est. Vn sequentes aug. diuis q vermis ille
erit spualis ut ipse remorsus conscientie miserie aiam corrodens vermis
dicat. Et sic fletus erit spualis ut ipse dolor fletus dicat. Aliquid tn
possz dici e corpalis fletus e sine lacrimaz emissione ut fletus dicitur
tantu no solu aie dolor sz dispo quaedam corp9 dispo aia dolente.
Ad primu g9 dicendu q locucio illa tropica e et possumus p carnes
exponere aiam impiorz qui carnales fuerunt. Ad 2m dicendu q
fletus corpalis non prodeo sine lacrimaz emissione suffit ad vit
vermis insinuanda si tn sustineat q vermis e fletus erunt corpales
possz dici q diuina virtute e vermis ille sustentabitur e lacrimaz depdi
Ro cum quit de sensibz sacre scripture. Et circa restauraretur
hc querunt tria primo utrum pt sensus literales et veri sacre scripture
alij sensus lateant. 2o de numero sensuum sacre scripture. 3 utrum isti sensus i
ueniantur i alijs scripturis ubi sacre scripture no latebant.
1e Ad primu sic pcedit q i eisdem pluribus sensus q2 ducibz sic super
Con no e intendens equore est mali sz pluralitas sensuum facit
multiplicitatem locucionum. g9 i eadem locucione sacre scripture no pnt
plures sensus latere. p sacra scriptura ordinata e ad intellectum sicut primum.
Declaracio sermonum tuorz dat intellectum. Sz multitudo sensuum obnu
bilat intellectum. g9 no debet i sac scriptura multi sensus ee. p id q pt ee
occasio erroris debet i sac scriptura uitari sz ponere alios sensus pter literales
i scriptura pt ee occasio erroris q2 tunc quilibet posset exponere sacra
scripturam sm q ipse uellet ad confirmacionez sue opinionis g9 no
debet ee plures sensus i sac scriptura. p aug9 dicit i 2o sup gen ad literam
q maior e sacre scripture auctas qm omnis humani ingenij capacitas
g9 ille sensus qui no ht auctoritatem ad aliquid confirmandum no est genus sensus
sacre scripture. sz nulli sensus pter literalem ht valorem ad aliquid confirmandum
ut patz p dyonisium i epistola ad tytum. dicentem q simbolica theologia i. que ex
similitudinibus pcedit no e argumentatiua. g9 sac scriptura alios sensus pter literales
no ht. p quicumq sensus ex uerbis alicuius scripture quam auctor no
intendit no e sensus proprius. sz auctor p vna scriptura no pt
intelligere n vnu q2 no g't simul plura intelligere. g9 no pnt ee plures
sensus proprij sacre scripture. Sz g'e q dicitur dan xij. pertransibunt
plurimi e multiplex erit sciencia. p Ieron9 dicit i plogo biblie loquens
de apoc. In uerbis singulis multiplices latent intelligencie. Rndeo
dicendu q sac scriptura ad hoc diuinitus e ordinata ut p eam nobis ueritas
manifestetur nec ad salutem. Manifestacio aut uel expositio alicuius veritatis
pt fieri de aliquo rebz e uerbis inquantum s uerba sunt signa e vna res

pt ee fi aliq

Auctor eius vnu nō solu pt ūba accomodare ad ad significandu
s; ⁊ res pt dispone ī fi ^a^ alterius ⁊ s; hec ī sac^a^ scptā manifesta
ūitas duplx / pmo qa s; q res s; p ūba ⁊ ī hec consistit sēs^9^ lral
Alio s; q res s; significant alias res ⁊ ī hec consistit sēs^9^ spūalis ⁊ sic
sacre scptē plēs sēs^9^ competunt / Ad pmu g^o^ dicendu q vrietas sēsuu 1
quoru vnus ab alio nō pcedit facit multiplicitē locutiōis / s; sēs^9^
spūal sēp fundat^r^ sup lralem ⁊ pcedit ex eo / vnū ex hoc q sacra
scptā expo^r^ lralit ⁊ spūalr nō est ī ipa aliq multiplicitas / 2
Ad 2^m^ dicendu q augus^9^ dicit ī li^o^ de doctrina xpiana / Vtilit^r^ ē a deo
dispo^m^ ut ūitas ī sac^a^ scptā cū aliq difficultate manifeste^r^ /
Est em hec utile ad tollendu fastidiu qr ad ea q sūt difficilia
maior coniungit attencio q tediu tollit / Sc^o^ ex hoc tollit^r^ suplicandi
occo dū hō difficult^r^ ūitate sacre scptē cape pt / Sc^o^ p
hoc ūitas fidei ab irrisiōe infideliu defendi / vnū dñs q^r^ vix
Nolite mitt̄ sctm danib^9^ / Et dyonis thymo^m^ monebat
ut sctā ab inmūdis incōtaminata fuaret / Et ita pz q expedit 3
ūitate fidei sub diūsis sēsib; ī sac^a^ scptā tradi / Ad 3^m^ dicendu q sic
dicit augus^9^ li^o^ de doctrina xpiana / Nichil ē q occulte ī aliquo loco
sacre scptē tradat^r^ quod nō alibi manifeste exponat^r^ / vnū spūal
expo^o^ sēp dz hre fundamentu ī lrali expone sacre scptē ⁊ ita
vitat^r^ omis erroris occo / Ad 4^m^ dicendu q nō ē ppri^e^ defcm aucte 4
q ex sēsu spūali nō pt trahi efficax argumtū ex ipa na sili-
ī qua fundat^r^ spūal sēs^9^ / vna em res plurib^9^ silis ē pt vnū
nō pt ab ista re qu ī sacra scptā ppo^r^ pcedi ad aliquā illarū
determinate s; ē falla quntis / ūo g leo ppt aliqua similitudi^e^ sit
xpm ⁊ dyabolū / vnū p hoc q ad de leone dr ī sac^a^ scptā ad neutrū
pt sic pcessus ī sac^a^ scptā arguendo / Ad 5^m^ dicendu q auctor pu^e^ 7
sacre scptē ē sps scūs qui ī vno ūbo sacre scptē intellexit
multo plā quā p expositōes sacre scptē exponāt^r^ ul discernāt^r^ /
Nec ē ī īgēuis q hō qui sunt instruat ea sacre scptē ī vno
ūbo plā intell^r^ / qr pphē ut Jeron^9^ dicit sup osee ita loqbāt^r^ de
fcis pntib^9^ q etiā intendēt futa sive vnū ē pple plā sil-
intell^r^ ingmū vnū ē fi^a^ alterius ... distingui inib^r^ sēs^9^ sacre 12
Ad 2^m^ sic pcedit^r^ vr q nō dicant / scptūre s hystorial ul lral Con
allegorieq mo^r^al ⁊ anagoicu / Dicit em ī sac^a^ scptā aliq
figuratiue dnr de xpo / Ita ⁊ figuratiue dnr de multis aliis hoib^9^
sicut dan̄ viii^o^ p hircū capiorū sr rex grecorū / s; h^9^ figuratiue
locutōes nō faciunt aliq sēsum pt lrale ī sac^a^ scptā / g^o^ nc sēs^9^
allegorie^9^ p quē expon^r^ de xpo ea q ī fi^a^ eis pcesserunt / dz ab aliq
sēs^9^ ab hysto^a^ poni p vna ē sba capitis ⁊ mēbrorum / s; sēs^9^ alle^9^ 9

ut pertinet ad caput ecclesie scilicet christum. Sensus autem moralis ut pertinet ad membra
eius scilicet fideles. ergo sensus moralis non debet ab allegorico distingui. Preterea moralis
sensus est qui ad morum instructionem pertinet. Sed sacra scriptura in pluribus
locis secundum litteralem sensum mores instruit. ergo moralis sensus non debet distingui
a litterali. Preterea sicut christus est caput ecclesie militantis ita est caput triumphantis
hic et alibi et alibi christus. ergo non sensus anagogicus per quem aliqua exponuntur
de ecclesia triumphante debet esse alius ab allegorico quo aliqua exponuntur
de christo et ecclesia militante. Preterea si isti quatuor sensus essent de necessitate sacre scripture
quelibet pars sacre scripture deberet hos quatuor sensus habere. Sed hoc falsum est. Ut
enim Augustinus dicit super Genesim ad litteram in quadam sensus litteralis querendus est solus.
ergo hii quatuor sensus non sunt de necessitate exponendi sacre scripture. Sed contra est quod
Augustinus dicit in principio super Genesim ad litteram In omnibus libris sanctis oportet intueri
que ibi eterna intimentur, que ibi facta narrentur, que futura prenun-
tientur, que agenda precipiantur. Primum autem pertinet ad sensum anagogicum,
secundum ad hystoricum, tertium ad allegoricum, quartum ad moralem. ergo quatuor sunt
sensus sacre scripture. Preterea Beda super Genesim in principio dicit quatuor sunt sensus sacre
scripture. hystoria qua res gestas loquitur. Allegoria in qua aliud ex alio in-
telligitur. Tropologia id est moralis locutio in qua de moribus tractandis ordinatur.
Anagogia per quam de summis et celestibus tractaturi ad superiora ducimur.
Respondeo dicendum quod distinctio istorum quatuor sensuum hoc modo accipi debet. Quoniam
enim divinitus est sacra scriptura in tantum qua traditur duplex manifestatio veritatis scilicet per verba et per
verum figuras. Manifestatio autem que est per verba facit sensum hystoricum
sive litteralem. Unde est ad sensum totum litteralem pertinet quod ex ipsa verborum
significatione recte accipitur. Sed sensus spiritualis ut dictum est vel consistit in eo
quod quedam res per figuram aliarum exprimuntur. Et quod visibilia solent esse figure
invisibilium ut dyonisius dicit. Inde est quod sensus iste qui ex figuris accipitur
spiritualis vocatur. Veritas autem quam sacra scriptura per figuras rerum tradit ad duo
ordinatur scilicet ad recte credendum et recte operandum. Si ad recte operandum sic
est sensus moralis qui alio nomine tropologicus dicitur. Si autem ad recte credendum
oportet distinguere secundum ordinem credibilium. Ut enim dyonisius dicit x capitulo celestis ierarchie
status ecclesie militantis medius est inter statum synagoge et statum ecclesie
triumphantis. Vetus igitur testamentum figura fuit novi, vetus simul et novum figura
sunt celestium. Sensus ergo spiritualis secundum quod ordinatur ad recte credendum potest
fundari in illo modo figurationis quo novum simul et vetus sunt ecclesie triun-
phantis et est sensus anagogicus. Ad primum ergo dicendum quod Hugo et etiam Hugo
per quem alie sunt a christo in sceptrum (?) dicuntur non sunt res aliquae sed
similitudines imaginarie ad hoc [illegible] unde id est per [illegible] sunt. Unde
significatione quod per [illegible] similitudines [illegible] non potest ad hystoricum sensum
sed ad primum descendendum [illegible] que in [illegible] contingunt ordinari sic [illegible] ad
[illegible] et [illegible] quod per hoc res [illegible] membra sunt [illegible] alium sensum preter
hystoricum scilicet allegoricum. Si alicubi non inveniatur quod [illegible] per hunc
imaginarias similitudines et significatio non excedit sensum litteralem sic [illegible]

Vetus testamentum figura est ecclesie militantis et est sensus allegoricus. Vel quo.

Ordinem tercii [illegible] applicando [illegible] ad [illegible] applicando [illegible]

Credenda sunt hec sensus Allegoricus quoniam creditur Fides
Operanda sunt hec sensus Anagogicus quoniam creditur Spes
Facienda sunt hec sensus Tropologicus quoniam creditur Caritas

per lapidem qui est excisus de monte sine manibus Daniel 2. Ad 2m dicendum 2.
quod sensus allegoricus non solum pertinet ad Christum ratione capitis sed et ratione membrorum
sicut quod per 12 lapides electos de Iordane ut dicitur Iosue 4 significantur
12 apostoli. Sed moralis sensus pertinet ad membra Christi quantum ad proprios eorum
actus et non secundum quod considerantur ut membra. Ad 3m dicendum quod moralis sensus 3.
non dicitur omnis sensus per quem mores instruuntur sed per quem morum instructio
sumitur ex similitudine aliquarum rerum gestarum. Sic enim moralis sensus est pars
sensus spiritualis. Unde apparet quod numquam est idem sensus moralis et litteralis.
Ad 4m dicendum quod sicut sensus allegoricus pertinet ad Christum secundum quod est caput ecclesie 4.
militantis iustificans eam et gratiam infundens, ita et sensus anagogicus
pertinet ad eum secundum quod est caput ecclesie triumphantis glorificans eam.
Ad 5m dicendum quod quatuor isti sensus non attribuuntur sacre scripture ita ut in qualibet eius 5.
parte sit istis quatuor sensibus exponenda, sed quandoque istis quatuor, quandoque tribus,
quandoque duobus, quandoque uno tantum. In sacra enim scriptura precipue ex prioribus
posteriora significantur, et ideo quandoque in sacra scriptura secundum sensum litteralem dicitur aliquid de priori
quod potest spiritualiter exponi de posteriori, sed non convertitur. Inter omnia autem que in
sacra scriptura narrantur prima sunt illa que ad vetus testamentum pertinent, et ideo ea que
secundum sensum litteralem ad facta veteris testamenti spectant possunt quatuor sensibus exponi.
Secunda vero sunt illa que pertinent ad statum presentis ecclesie, in quibus illa sunt priora que
ad caput pertinent respectu eorum que pertinent ad membra, quia ipsum corpus verum
Christi et ea que in ipso gesta sunt, sunt figura corporis Christi mistici et eorum que in ipso
geruntur, ut in ipso Christo exemplum vivendi sumere debeamus. In Christo etiam futura gloria
nobis premonstrata est. Unde ea que ad litteram de ipso capite Christo dicuntur
possunt exponi et allegorice referendo ad corpus Christi misticum, et moraliter
referendo ad actus nostros qui secundum ipsum debent informari, et anagogice
inquantum in ipso Christo est nobis iter glorie demonstratum. Sed quando secundum litteralem sensum
dicitur aliquid de ecclesia non potest exponi allegorice, nisi forte que dicuntur de
primitiva ecclesia exponantur quantum ad futurum statum ecclesie presentis. Possunt tamen
exponi moraliter et anagogice. Ea vero que moraliter dicuntur secundum sensum litteralem
non consueverunt exponi nisi allegorice. Illa vero que secundum sensum litteralem pertinent ad
statum glorie nullo alio sensu consueverunt exponi, eo quod ipsa non sunt figura aliorum
sed ab omnibus aliis figurata. // Scripturus predictos sensus distinguere debet.

Ad 10m sic proceditur. Videtur quod in aliis scientiis sensus enim spirituales in sacra scriptura 10.
accipiuntur ex quibusdam similitudinibus. Sed in aliis scientiis proceditur et ex quibusdam Con.
similitudinibus, ergo in scripturis aliarum scientiarum possunt sensus plures inveniri ut spirituales.
Preterea poetice artis est rerum quarundam similitudines fictas describere. Ergo videtur quod etiam q.
ex dictis poetarum sensus spirituales inveniantur et non solum in sacra scriptura.
Preterea philosophus dicit quod qui dicit unum quodammodo multa dicit. Ergo videtur quod in aliis scientiis unus sermo 9.
possit designare plures, et non solum sacra scriptura hos sensus spirituales habet. Sed contra Re.
quod dicit Gregorius 20 Moralium super Iob: Sacra scriptura omnes scientias atque doctrinas ipso
etiam locutionis sue more transcendit, quia uno eodemque sermone dum narrat gestum
prodit misterium.

sine

Re Quarto dicendum quod spiritualis sensus sacre scripture accipitur ex hoc quod res cursum suum pera-
gentes sunt ad aliud per quod spiritualem sensum accipimus. Sic autem ordinantur
res in cursu suo ut ex eis talis signum possit accipi quod eius solius qui
sua providentia res gubernat qui solus deus est. Sicut enim homo potest adhibere
ad aliquid significandum aliquas voces vel aliquas similitudines fictas, ita deus ad-
hibet ad significationem aliquarum ipsum cursum rerum sue providentie
subiectarum. Significare autem aliquid per verba vel per similitudines fictas tantum ad signi-
ficandum ordinatas non facit nisi sensum litteralem ut ex dictis patet. Unde in nulla
scientia humana industria inventa proprie loquendo potest inveniri nisi litteralis sensus, sed solum in
ista scriptura cuius spiritus sanctus est auctor, homo vero instrumentum est tantum secundum illud psalmi: lingua
.1. mea calamus scribe velociter. Ad primum ergo dicendum quod in aliis scientiis potest ex similibus
.2. arguendo, non autem quoniam una res sit significata ceteras alias res. Ad secundum dicendum
.3. quod fictiones poetarum non sunt ad aliud ordinate nisi ad significandum. Unde talis significatio
non supergreditur modum litteralis sensus. Ad tertium dicendum quod quicquid dicitur unum quodam-
modo dicitur multa si in potestate sit quod continentur sicut potentia in principiis. Et sic uno cum principio multe
conclusiones sequuntur. Non quod in aliis scientiis per modum significationis quod dicitur de una re
sit de aliis intelligendum ut significatum, sed inde trahi possit per argumentationem.

Questio est de opere manuali. Et circa hoc quod duo queruntur: primo utrum
operari manibus sit in precepto; secundo utrum ab hoc precepto excusentur
illi qui spiritualibus operibus vacant. Videtur quod operari manibus sit in precepto. II Thes.
Ad primum sic proceditur. Videtur quod operari manibus sit in precepto. III. Si quis non vult operari non
manducet. Audivimus enim etc. Glossa: quod hoc precipio quod audivimus etc.
Augustinus in libro de opere monachorum: Audiant ergo quibus hoc preceptum apostoli,
qui non habent hanc potestatem, preceptum dicitur exhortatur ut cum silentio operantes manducent.
Sed nullus peccat mortaliter nisi preceptum transgrediens. Sed ille qui cessat ab opere
manuali mortaliter peccat, ut patet per id quod dicitur II Thes. III:
Si quis non obedierit verbo nostro per epistolam, hunc notate, et ne commisceamini
cum illo ut confundatur. Ergo hoc videtur quod operari manibus sit in precepto. Praeterea
ille qui portat poenam debitam pro peccato subiacet ex necessitate precepto;
sed omnes in Adam peccaverunt, Romanos V. Pena autem peccati Ade est labor manualis,
Genesis III: in sudore vultus tui vesceris pane tuo. Ergo omnibus est preceptum manibus
laborare. Praeterea, Ephesios IIII dicitur: Qui furabatur iam non furetur; magis
autem laboret operando manibus suis. Glossa: laboret operando non solum
per sermones sed etiam manibus suis. Illud autem quod ad omnes pertinet est preceptum
et non consilium. Ergo etc. Praeterea, labor manualis necessarius est ad sustentationem
vite corporalis, sicut actus virtutum sunt necessarii ad sustentationem vite spiritualis.
Sed actus virtutum sunt in precepto. Ergo et laborare manibus. Praeterea, id ad quod
sequitur peccatum mortale non potest sine peccato mortali fieri. Sed ad non laborare
sequitur non manducare, quod quidem est peccatum mortale, II Thes. III: Qui non operatur
non manducet. Ergo non operari manibus est peccatum mortale; ergo eius oppositum
est in precepto. Sed contra. Non est coniunctum precepto vel consilio preceptum dei vel
consilium. Sed deus vel precipiendo vel consulendo dicit Matthei VI: Nolite solliciti
esse anime vestre

Quia autem continuatur labor manuum, quia qui laborat manibus sollicitus fit
de necessariis corporis. ergo labor manuum non est in precepto. preterea lex vetus
quantum ad precepta moralia sufficienter continebat ea que necessaria sunt ad salutem. unde
dominus Matthei xviii. Si vis ad vitam ingredi serva mandata, et loquitur de
mandatis decalogi, unde subdit. Non homicidium facies, Non furtum facies
etc. sed in preceptis veteris legis non continetur de labore manuum ergo labor
manuum non est in precepto. preterea ad precepta servanda omnes tenentur. sed ad la-
borem manuum non omnes tenentur. aliquis qui sunt divites et manibus non la-
borant mortaliter peccarent. ergo labor manuum non est in precepto. preterea ad
precepta non magis tenentur religiosi quam seculares, sed ad laborandum manibus
videntur magis teneri religiosi quam seculares. unde Augustinus in libro de
operibus monachorum monachos reprehendit qui non laborant manibus
non autem alios. ergo etc. preterea usus liberalium artium nobilior est quam mechanice
que in opere manuali consistit, sed usus liberalium artium non est in precepto
ergo multo minus est labor manuum in precepto. Responsio dicendum quod iudicium de
qualibet re sumendum est secundum finem ad quem ordinatur. labor autem manuum
ad quatuor utilis est. Primo ad otium tollendum. unde Ieronimus ad Rusticum
monachum. Semper aliquid facito ut te diabolus inveniat occupatum. Et quod
intelligat de opere manuali patet per hoc quod subiungit. Vel fiscellam texere
iunco et pascha subdit etc. Secundo ad corpus do-
mandum. unde ii ad Cor. vi. aliis carnis macerationibus coniungit
ubi dicit. In laboribus, in operibus quia manibus suis operabatur, et subiungit
In vigiliis et ieiuniis etc. Tertio ordinatur ad querendum victum. Actuum xx.
Ad ea que mihi opus erant et his qui mecum erant ministraverunt manus iste.
Si ergo consideretur labor manuum secundum quod ordinatur ad tollendum otium vel
corpus domandum sic eadem ratio est de labore manuum et de aliis exercitiis
ad eadem ordinatis. non enim est in precepto quod tollatur otium tali vel tali oc-
cupatione sed sufficit ad otium tollendum quecumque licita occupatione
ab otio quis desistat, et occupatio laboris manuum non est in precepto
considerato hoc fine, et similis est ratio de labore manuum secundum quod ordinatur
ad corpus domandum quia multis exercitiis corpus domari potest sicut vi-
giliis ieiuniis et multis aliis huiusmodi. unde nullum corporis exercitium ordinatum
ad talem finem est in precepto in speciali quamvis in generali sit in precepto
corpus domare qualicumque exercitio quo motus concupiscentie reprimantur.
Secundum autem quod ordinatur ad victum querendum sic videtur esse in precepto. unde
dicitur i ad Thess. iiii. Operamini manibus vestris sicut precepimus vobis.
Nec solum est in precepto iuris positivi sed etiam iuris naturalis, illud enim est de lege
naturali ad quod homo ex suis naturalibus inclinatur. Sic autem ex ipsa dispositione
corporis patet quod homo naturalem ordinem habet ad opus manuale, propter quod dicitur Iob v.
Homo ad laborem nascitur et avis ad volandum. Cum enim aliis animalibus

Responsio
1. otium tollendum
2. corpus domandum
3. victum querendum

natura sufficienter providit in hiis que ad sustentationem sue vite pertinent in cibis
in armis et tegumentis, homini in hiis non providit quia ipse est preditus ratione
per quam sibi providet in omnibus huiusmodi. Unde dicit Philosophus eodem loco quod manus sunt organum organorum
manus competentes ad diversa opera quibus competentes ratione diversis ar-
Nota tificiis adequantur ut dicitur xiiij° de animalibus. Sciendum tamen est quod duplex est
preceptum legis nature, quoddam quod ordinatur ad tollendum defectum
Preceptum individui unius singularis persone et hoc ut spirituale sit de actibus virtutum, ut corporale
sit preceptum quod deus dicit homini Genesis ij: De omni ligno quod est in paradyso
Preceptum speciei comedes. Aliud vero est quod ordinatur ad tollendum defectum totius spe-
ciei sicut hoc quod dicitur Genesis j: Crescite et multiplicamini et replete terram. In hoc enim
precipitur actus generationis quo natura salvatur et multiplicatur. Hoc autem interest in-
ter duo genera preceptorum, quia primum preceptum legis nature quilibet tenetur sigil-
latim observare, sed ad secundum preceptum non tenetur quilibet singulariter; in hiis enim que
pertinent ad speciem omnes homines computandi sunt quasi unus homo, participatione
enim speciei plures homines sunt unus homo ut dicit Porphirius. Sicut autem homo unus
habet diversa membra quibus occupatur in diversis officiis ordinatis ad
tollendum proprium defectum, quia non potest omnia per unum membrum exerce-
re, sicut oculus videt totum corpus, et pedes totum corpus portant. Ita oportet
esse in hiis que ad totam speciem pertinent. Non enim sufficeret unus homo ad
exercenda omnia quibus humana societas indiget, et ideo diversis officiis
oportet occupari diversos, ut dicit Apostolus Ro. xij°: Sicut in uno corpore multa membra
1 habemus etc. Hec autem diversificatio hominum in diversis officiis contingit primo ex divina
providentia que ita hominum status distribuit ut nichil umquam deesse inveniatur
2 de necessariis ad vitam; 2° ex causis naturalibus ex quibus contingit quod in diversis hominibus
insunt diverse inclinationes ad diversa officia vel ad diversos modos vi-
vendi. Quia ergo labore manuum aliquis potest subvenire et proprio defectui
et alieno, cum non possit idem homo in omnibus sibi sufficere sed indiget alterius
auxilio, patet quod preceptum de labore manuum quodammodo sub utroque genere
preceptorum predictorum continetur, inquantum enim labore manuum unusquisque
subvenire naturalibus aliorum, sic patet ad secundum genus naturalium preceptorum pertinet,
inquantum autem aliquis per hoc sibi in suis necessitatibus subvenit pertinet ad primum genus
sicut preceptum de comedendo. Preceptum autem quod ordinatur ad tollendum de-
fectum corporalem non obligat nisi defectu existente. Unde si esset aliquis qui
posset vivere sine cibo non obligaretur precepto de comedendo, sic ergo
preceptum de labore manuum non obligat aliquem singulariter, secundum quod or-
dinatur ad tollendum defectum cuiuscumque alicuius, nisi secundum quod ordinatur ad tol-
lendum defectum proprium vel defectu existente. Unde ille qui habet unde licite vivere
possit non tenetur manibus operari. Qui autem non habet unde alias vivat vel aliquo
licito negotio victum acquirat tenetur manibus laborare, et hoc patet per apostolum in iij locis
1 ubi de manuum opere precipit. Dicit primo ad Ephesios 4° ubi prohibendo furtum iniungit
manuum operationem dicens: Qui furabatur iam non furetur, magis autem laboret ma-
2 nibus suis. Et 1 ad Thessalonicenses 4° ubi precipit laborem manuum prohibens
quempiam rerum alienarum

Operari nihil manibus uris sicut precepimus nobis ut honeste ambuletis ad
eos qui foris sunt et nullius aliquid desideretis. Et ibi .1. ad thess. 3o ubi propter 3
operacionem manuum prohibens turpia negocia quibus aliqui uictum querebant
Audiuimus inquit inter uos quosdam ambulare in quiete nichil operantes
sed curiose agentes. glosa. qui feda cura uictui necessaria prouident. et subiungit
hiis autem qui huiusmodi sunt denunciamus et obsecramus in domino ihesu christo Nota
ut cum silencio operantes panem suum manducent. Secundum est quia sicut
nisi est principaliter inter alios sensus uocem cum omnibus aliis sensibus non nisi
forcium ut augustinus dicit. Ita manus quia ad plurima opera uictui est apte
esse dicitur organum organorum in 3o de anima. Et ideo per operationem manualem
intelligitur non solum quod manibus fit sed quocumque cum aliis instrumentis et bonum
quodcumque officium homo agit de quo licite possit uictum acquirere sub are
labore manuum comprehenditur. Non enim intelligendum uolentes quod magistri arcium mechanicarum
possint uiuere de arte sua et magistri liberalium arcium non possint / de arte sua vel.
uiuere de arte sua. Similiter et aduocati possint uiuere de proprio
quod preuenit in causis et similiter est de omnibus aliis licitis occupacionibus
Circa hoc preceptum est sed non omnes obligat ideo ad huiusmodi uocis uidendum est
ad primum ergo et ad 2m patet solo ex dictis quia concedimus laborem manuum 1
Ad primum ergo et ad 2m patet solo ex dictis quia concedimus laborem manuum 2
esse in precepto non tamen ad hoc omnes sunt obligati. Ad 3m dicendum quod sic 3
ex dictis patet apostolus loquitur in casu ubi qui permisso labore manuum de fedis
negociis uictum acquirebant in quo casu obligabantur ad preceptum
negocia uictum acquirebat execucionem. Ad 4m dicendum quod illa dominica uerba magis &
sunt in pena quam preceptum satisfactionis unde permittitur malediccio
terra in opere tuo. Et similiter mulieri dicitur In dolore paries filios tuos. Et ideo
non sequitur quod ad laborandum quilibet teneatur excepcione precepti alias sequeretur quod
quilibet teneretur ad agriculturam de qua dominus ibi facit mencionem
Ad 5m dicendum quod uita spiritualis aliter non potest conseruari nisi per actus uirtutum 7
et ideo quilibet obligatur ad obseruanda precepta que sunt de actibus uirtutum. Sed
uita corporalis a multis potest conseruari sine hoc quod manibus operetur
et ideo quamuis sit generaliter in precepto non tamen quilibet ad obseruacionem
eius tenetur. Ad 6m dicendum quod non manducare non est peccatum mortale nisi quando 6
sine manducacione uita conseruari non potest tunc enim aliquis non manducando
seipsum occideret et similiter non oportet quod aliquis peccet non laborando manibus nisi
quando aliter uitam conseruare non possit nisi illicite uiuens et ideo cum illicite
uiuere sint omnibus modis fugiende sub eadem distinctione posuit
apostolus non manducat et non operari dicit qui non uult operari non man-
ducet. Secundo articulo queritur. Ad primum autem arguitur quod in contrarium obiciunt 1
dicendum quod non prohibet dominus apostolis omnem sollicitudinem sed de hiis que pertinent
ad uictum corporalem alias ipsi loculos non habuissent sed prohibet sollicitudinem
superfluitatis que inest duplex superfluitas uidetur ut in uerbis temporalibus finem ponit
uite operibus et hoc deus prohibet unde augustinus dicit in li. de operibus monachorum

exponentes id Nolite solliciti esse etc. Non ut ista non procuret quibus necesse est
eis uti sed quod honeste potimus sed ut ista non metuendo et propter ista faciat quicquid
in predicatione evangelii facere iubentur. Et hoc in glosa 1 ad Thess. 4o. Ergo suf-
ficienter mens predicta sollicitudo quando non fiducia de deo amittatur et hec dominus
prohibens interdicit. Unde dicit glosa super Mathei 6. Hic Christus non prohibet providentiam
et laborem scilicet de avibus et de liliis sed sollicitudinem ut tota fiducia nostra sit
2 in deo per quem et aves sine cura vivunt. Ad 2m dicendum quod non omnia que sunt
in precepto continentur explicite in preceptis decalogi sed ad ea possunt re-
duci cum implicite in eis contineantur et preceptum de labore manuum
per quem vita corporalis conservatur reducitur ad hoc preceptum Non occidas
sicut et preceptum de manducando. Vel ad hoc preceptum Non furtum facias
quo omne illicitum lucrum quod per laborem manuum evitatur prohibetur.
3 Ad 3m dicendum quod in quolibet precepto duo sunt consideranda scilicet finis precepti
et possibilitas observandi quia omnia precepta cuiuslibet legis sunt ordinata ad
aliquod bonum inducendum vel malum tollendum nec ad impossibile homini
ordinate precipi potest. Unde dicit Ieronimus Qui dicit deum ad precepisse
impossibile anathema sit. Si ergo sit tale preceptum quod nos reddit possibiliter
impossibile ad observandum et sine eo finis intentus haberi non possit obligatio
illius precepti cessat magis sicut est in preceptis de actibus virtutum quia ad virtutum
actus interiores que sunt in hominis potestate et sine eis vita spiritualis con-
servari non potest ut dictum est. Duobus ergo modis preceptum de opere manuum
obligationem amittit. Uno modo quando aliquis redditur impotens ad laborem
propter corporis imbecillitatem. Alio modo quando finis huius precepti scilicet conservatio corporalis
4 vite consequi potest sine labore manuum ut ex dictis patet. Ad 4m dicendum
quod ad laborem manuum per se loquendo equaliter religiosi et seculares tenentur
1 primo ex verbo apostoli 2 ad Thess. 3o ubi ponit de opere manuum pre-
ceptum dicens Subtrahatis vos ab omni fratre ambulante inordinate
et fratres enim omnes christianos vocat. Non enim tunc temporibus aliqui reli-
2 giosi determinati erant. 2o patet ex hoc quod religiosi non tenentur ad alia
quam seculares nisi ad ea ad que se ex voto obligaverunt sed per
accidens contingit quod hoc preceptum magis tangit religiosos quam
alios et hoc dupliciter. Primo quia religiosi in paupertate vivunt. Unde facilius
potest eis accidere quod non habeant unde vivant quam secularibus. 2o ex
statuto regule in aliquibus ordinibus. Unde dicit Ieronimus in epistola ad
rusticum monachum Egiptiorum monasteria hunc tenent morem ut nullum
absque opere et labore suscipiant. Non tam propter victus necessitatem quam propter anime
salutem ne mens vagetur perniciosis cogitationibus. sicut ad vigilias et alia
quedam dominica tenentur quibus religiosi ex statutis suis ad que
5 seculares non tenentur. Ad 5m dicendum quod quamvis usus liberalium artium
sit nobilior non tamen est ita necessarius ad vitam corporalem sustentandam propter sub
opere manuum non comprehendi sicut ex dictis patet etc.

18 Ad 2m sic proceditur. Videtur quod illi qui spiritualibus operibus vacant non excu-
sentur a labore manuum. j. ad thessa. iiij c. super id Si quis non vult Con
operari non manducet dicit glossa Augustini Quidam dicunt de operibus spiritualibus
hoc apostolum precepisse. Et postea subdit superflue conantur et sibi et ceteris
caliginem obducere ut quod caritas utiliter monet non solum facere nolint
sed nec intelligere. Et ita videtur quod per spiritualia opera a labore manuum non ex-
cusentur. Preterea inter omnia opera maxime spiritualia sunt oratio lectio et predicatio.
Sed per ista opera non excusantur aliqui a labore manuali ergo etc. Probo
minorem. Augustinus dicit in libro de operibus monachorum Quid agant qui operari
corporaliter nolunt scire desidero et cui rei vacent orationibus inquiunt et lectionibus
et verbo dei. Et postea subdit Sed si ab his avocandi non sunt nec mandu-
candum est nec esse prandendum. Si autem ad ista vacare servos dei ... in-
valitudinis tempore infirmitatis necessitas cogit cur et non preceptis apostolicis
observandis aliquas partes temporum deputamus. Et quantum ad orantes dicit.
Citius exauditur una obedientis oratio quam decem milia contemptoris.
Quantum vero ad psallentes subdit. Cantica divina cantare et manibus
operantes facile possunt et ipsum laborem tamquam divino celeumate consolari. (celeumate)
Quantum vero ad legentes subdit. Cui autem dicit se lectioni vacare nonne illic
invenit quod precepit apostolus. Que est ista perversitas lectioni nolle obtemperare
dum volunt ei vacare. Quis enim nesciat tanto citius quemque proficere
cum bona legit quanto citius facit quod legit. Quantum vero ad predicantes subiungit.
Si autem alicui sermo erogandus est et ita se occupat ut manibus operari
non valeat. Numquid hoc omnes in monasterio possunt venientibus ad se ut divinas
lectiones exponere ut de aliquibus disputationibus salubriter disputare. sermone
Quando ergo non omnes possunt cur sub hoc obtentu omnes vacare volunt.
quamquam et si omnes possent vicissitudine facere deberent et non solum ut ceteri
a necessariis actibus occuparentur sed quia sufficit ut pluribus audientibus unus loquatur.
Preterea clerici maxime operibus spiritualibus occupantur sed ipsi tenentur ad laborem manuum
ergo etc. Probo minorem dist. 91. dicitur. Clericus victum et vestitum artificio
vel agricultura absque officii sui dumtaxat detrimento preparet.
Item in eodem capitulo. Clericus qui verbo dei eruditus est artificio victum
querat. Item omnes clerici qui ad operandum validi sunt ad artificia
et litteras discant. Preterea religiosi qui omnia relinquunt maxime operibus
spiritualibus vacant sed tales tenentur ad labores manuum ergo etc. Probo
minorem Luc. 12. Vendite que possidetis. Glossa non tantum cibos vestros
communicate pauperibus sed et vendite possessiones vestras ut omnibus vestris
semel pro deo spretis postea labore manuum operemini unde vivatis et elemosinam
faciatis. Preterea decretum di. 22. dicit quod ille est hereticus qui secundum statuta ecclesie vivere
Sed illi qui mendicant non laborantes faciunt contra statuta Kalixti pape xvj
q. i. Videntes summi sacerdotes etc. v° di. Et ita statuit quod inter eos quod
qui ita esse nolunt nec extranei inveniantur. ergo religiosi propter opera spiritua-
lia non excusantur a labore manuum ymo si mendicant sunt heretici.

pi^c qui expoit se piculo mortis peccat q^a temptat d^m. Sicut si
ab uidet in^s^u uementem i furia & deponet arma quib^9 posset se
defendere temptaret d^m. Sz i^c qui relinquit omnia & no laborat manib^9
abicit a se nc^cc uictus quib^9 resisti^t consumpcioni q fit i corp^e p calore
naturale. g^o ^t peccat q^a temptat d^m / ^r^o phil iij^o d^t apl^9 Imitatores
mei estote fres, Sz ipe q^oniue pvet & opib^9 spualib^9 uacabat nl^9
ope manuu uictu quebat. ij ad thes. iij^o. Ipi scitis quemadmodu
uos opteat imitari quia no i quiete fuim^9 apud uos nec gratis
panem manducauim^9 ab aliq^o. sz i laboe & i fatigacoe nocte & die
opantes ne que uru grauarem^9 g^o &c. ^r^o g^en xxix. si^r i^d. Cosumat^9
est ager &c d^t glo. q^a pfectus pctor aiam sua abscond^t sub bone
opaconib^9 & contemplacoib^9 regimine, & ita illi qui opib^9 spualib^9 insistunt
p contemplacoem. dut & opib^9 exterioib^9 uacare p actoem & opa
spualia no excusat a laboe manuu / Sz q^a luc. ix. Sine ut mortui
sepeliat mortuos suos. d^t glo. Dns docet minora boa p maioib^9
ee dimittenda. sz opa spualia s^t maiora boa qm opa manualia
g^o ho d^z h pt^mitte p^ r^o p opa put^9 s^t pociora qm exa^a corpalia
i ad tymo iiij^o. Corpal exercitacio ad modicu utilis est, pietas at
ad omnia ualet. Sz opa in^c & piet^s s^t dimittenda ut uacet^r pdicacioi.
Act. vj. No e equum nos relinque ubu di &c. luc. ix. sine mortuos
sepelire mor. su. tu at ua & nu regnum dei, g^o multo forcius pp^r
pdicacoem & a^a opa spua^a e dimittend^u op^9 manuale & a^a que ad exercitacoem
corpalem ptinent / ^r^o ij ad thym ij^o. Nemo militans deo impli-
cat se negocijs secularib^9 d^t glo. Illa s^t secularia negoc^a quib^9
aimus occupat^r colligende pecunie cura. sz qui opant^r manib^9 h^nt
curam de colligenda pecunia g^o implicant^r negocijs secularib^9
& ita illi qui militant deo i spualib^9 opib^9 dut opib^9 manuu oc-
cupari / Re^o dicendu q^d ut dictu est sicut appet ex hijs q i supiori
qone s^t dicta. Dicendu e sup q^d illi tm obligant^r ad obsuacoem huius
pcepti s. de ope manuu qui no h^nt aliud un liate viue put
& io qui spualia opa exercet & h^nt aliud unde licite viue qm de
laboe manuu no tenent^r manib^9 laborare, unde distinguendu e
de opib^9 spualib^9 / Sunt enim queda boa spualia q i bo^u que
acciunt, queda uo q ad singu^l^e psonam faciunt ptinent, eis autem
qui i spualib^9 opib^9 occupant^r ad utilitates quas ptinent^s sz puidendu
ab hijs quorum utilitati deseruiunt q^d pz p aucte^m j. ad Cor. ix. Si
nos uob spualia seminauim^9 no e magnu si carnalia ura metamus.
h^c & pz p racoem q^a utilitas spual pfert^r corpalib^9 at qui uacat
qm deseruiunt i tpalib^9 debet^r sustentacio ex ipo laboe quo utilitati
qm deseruiunt sicut pz de militib^9 qui p pace rei publice militant.
unde j. Cor. ix. Quis militat suis stipendijs vmqm, unde

Re^o

no de mlt^a bo^a spuali
2

qm

preonerit

multo magis qui in spiritualibus bonis que preonerit in tali ministerio sustentari
possunt etc non tenentur manibus laborare. Sunt autem maiora opera spiritualia quam
humane utilitatis promovere et ex hoc eis stipendia debentur. Primum est occu-
pacio in diversis causis exequendis. Dicit enim Ro xiii de potestate se-
culari que iudicium secularis exercet. Ideo et tributa prestatis. Ministri
enim dei sunt in hoc ipsum servientes nobis scilicet et deo. Et propter hoc
Augustinus dicit in li. de operibus monachorum quod dicit operibus manuum insistere illi
dumtaxat qui ab ecclesiasticis occupacionibus vacant. Unde et se excusat
a labore manuum propter iudicia ecclesiastica quibus occupatur dicit quamquam dicere
possim cuius militat suis stipendiis umquam etc cum dominum nostrum
Ihesum Christum celestem invocato super animam meam quamquam quantum ad meum
attinget commodum multo mallem per singulos dies certis horis
tantum in quantum moderatis monasteriis constitutum est operari manibus et ceteras
horas habere ad orandum aut legendum aut ad de divinis litteris agendum
quam tumultuosas perplexitates alienarum causarum pati de negociis
secularibus vel iudicando dirimendis vel interveniendo precidendis.
Secundum opus spirituale quod in bonis que redundat est opus predicatoris
quo fructus animarum in proximo ponatur. Et ideo ut dicit i ad Cor ix dominus
ordinavit hiis qui evangelium denunciant de evangelio vivere. Non dicit
hoc solum tamen ad illos qui habent auctoritatem predicandi sicut sunt prelati sed et ad
illos qui qualitercumque licite predicant ex commissione prelatorum quia sti-
pendia non debentur potestati sed operi et labori ut dicit ii ad Tym. ii laboran-
tem agricolam oportet primum de fructibus percipere glossa scilicet predicatorem qui in agro
ecclesie ligone verbi dei excolit corda auditorum. Nec tamen illi qui pre-
dicant possunt de evangelio vivere sed et qui eis ministrant ad hoc officium co-
operantes, quod patet Ro xv Si spiritualium eorum participes facti sunt gentiles
debent et in carnalibus ministrare eis glossa eorum scilicet iudeorum qui miserunt predicatores
ab ulinis. Unde et illi qui predicatores mittunt possunt de fructu evangelii
vivere. Tercium opus spirituale quod cedit in bonis que sunt oraciones quibus fiunt
in horis canonicis ad salutem ecclesie ut avertatur ira dei a populo. Eze xiii
Non opposuistis vos murum pro domo Israel ut staretis in prelio
in die domini glossa precibus dimicantes et domino sine resistentes. Et ideo
dicit i ad Cor ix Qui altario deserviunt cum altario participant.
De hiis duobus operibus dicit Augustinus li. de operibus monachorum quod dicit
operibus manuum insistere illi dumtaxat qui ab ecclesiasticis occupacionibus
vacant. Si evangelicus sum fateor habent potestatem vivendi de sumptibus
fidelium quia de hoc locutus. Si ministri altaris dispensatores sacramentorum
sunt. Unde sibi non arrogant sed vendicant potestatem. Quartum opus spirituale
quod redundat in bonis que est elucidacio sacre scripture. Unde qui sic
vacant studio sacre scripture ad alios instruendum possunt de hoc opere
spirituali vivere. i ad Tym v Qui bene presunt presbiteri duplici honore digni
habeantur maxime autem qui laborant in verbo et doctrina glossa ut eis spiritualia
obediant et exteriora ministrent, qui laborant in verbo glossa in exortacione

exhortacione sermonum

sciarum

1 Iudicium

teste invoco

2 predicacio

3 oracio

4 lectio

et doctrina nesciant. Et hoc est plane dicit Ieronimus ad Vigilantium. Hec
inde usque hodie perseverat consuetudo non solum apud nos sed et apud hebreos
ut qui in lege domini meditantur die ac nocte et patrem non habent in terra
nisi solum deum synagogarum totiusque orbis foveantur ministeriis. Ergo patet illi
q 3 illi qui predictis operibus spiritualibus vacant non tenentur manibus laborare. De
illis autem qui vacant spiritualibus que non ducunt in bonum que reducunt
sed in bonum faciunt sicut sunt oves private communia et huius distinctio est
Circa ad illi qui in religione istis operibus occupantur habent in seculo unde vi-
Aut non vant sine labore manuum, alii tales cum ad religionem veniunt
Si sit non tenentur manibus laborare. Unde Augustinus dicit in libro de operibus monachorum
Si habeant aliquid in seculo quo facile sine opificio sustentant vitam
suam quod conversi ad deum indigentibus dispertiti sunt, et credenda est eorum
infirmitas et ferenda. Solent enim tales languidius educati labo-
rare corporaliter sustinere non posse, si autem in seculo opifices fuerunt de labore
manuum victitantes tunc ex duplici causa venientes ad religionem possunt
laborem manuum intermittere. Uno modo ex pigritia operandi nolentes
totum vivendo et electos peccant, et hoc est quod dicit Augustinus in predicto libro. Plerumque veniunt
ad professionem servitutis dei ex professione servili et vita rusticana et ex
opificum exercitatione et plebeio labore, et pigritia subditi. Tales ergo si
quod nunquam operantur de infirmitate corporis excusari non possunt, preterite
quippe vite consuetudine convincuntur, et in tempore. Non enim apparet utrum ex
proposito servitutis dei venerint, an vitam inopem et laboriosam fugientes.
Alio modo intermittunt aliqui opus manuale ex intentione divini amoris
quo ad opus contemplationis quod continue elevantur. Tales cum spiritu dei
agantur non peccant quia ubi spiritus domini ibi libertas. Unde Gregorius dicit super Ezechielem
Contemplativa vita est caritatem dei et proximi toto corde retinere ab ex-
teriori actione quiescere solo desiderio conditoris inherere, ut nil
agere iam libeat. Et hoc idem habetur in glosa quedam xvj 23. Confirmatur que
ager etc. Contemplativa vita a cunctis actionibus funditus discedit.
Et hoc est quod habetur Matthei 6 in glosa super illud Considerate volatilia celi.
Sancti viri avibus comparantur quia celum petunt, et quidam ita remoti sunt
a mundo ut iam in terris nichil agant ut laborent sed sola contemplatione
1 iam in celo degunt. Ad primum ergo dicendum quod glosa illa sumitur ab Augustino libro
de operibus monachorum qui librum istum scripsit contra quosdam monachos
qui dicebant quod non licebat servis dei manibus laborare et hoc est
quod dicit apostolus Qui non vult laborare non manducet exponebant
de opere spirituali. Quam exponit Augustinus in libro primo multipliciter impleat
Unde dicendum est quod dictum apostoli Qui non vult operari non manducet de opere ma-
nuali intelligitur. Notandum scilicet quod ad huius impletionem precepti omnes teneantur,
ipse enim non tenebatur. Unde promisit Non quia non habuerimus potestatem sed
sumptus accipiendi et vivendi sine labore manuum. Unde patet quod glosa illa
2 non est ad propositum. Ad secundum dicendum quod de omnibus operibus que tangit obiectio

·am̃·

distinguendu͂ e q̃z uel pnt ee qi publica opa uel p̃uata loquitur at
Aug9 de illis opibꝫ sp̃ualibꝫ q̃ st opa p̃uata. mit enī de
oracionibꝫ ⁊ canticis p̃uatis. nō de hijs que i eccia solempnit celebra
quod pz ex hoc q d̃t q pnt sunt qui manibꝫ opant diuina cantica
cantare quod nō eēt g̃enbus si de horis canonicis mitēr / Sitr q d̃t
de lectonibꝫ loqr de illis qui uacant lectoi ad cōsolacōnem p̃pria tm̄
sicut i monastijs monachi faciunt. nō at de illis quorum uita studio
scripturarum deputat ad sua ⁊ alior instruccōnem. nō ē enī dubiū
quin p laborē manuū studiū impediret / Sitr q d̃t de p̃dicacōe
intelligendū ē de illis qui nō publice p̃dicant. s; aliqua uba edificatoria
hominibꝫ ad se uenientibꝫ loquunt sicut st pueri i hēmo facere
cōsueuint. Et hoc pz ex ubis sup̃ inductis. ubi ꝯ d̃t. Si sermo erog
gandꝰ ē ⁊c. Unde ut d̃t glo. ·j· ad Cor ·ij·o sup illo. Sermo est qui
p̃uatim fiebat. s; p̃dicacō q fiebat i quis / Ad 3m dicendum q d̃ctum
loqr de illis clericis qui nō suffi͠unt oblacōes ⁊ elemos que eis a fide
libꝫ fiunt. uel eccie facultates / Eadē enī ē rō de illis qui uiuunt
de facultatibꝫ eccie ⁊ de illis qui uiuunt p̃ticularit de elemosinis
q facultates eccie elemosine st ⁊ ad sustentacōnem paupm̄ dantur
Unde d̃t glo. sup illo ysa ·iij·o. Et rapina pauperum i domo ura.
In domibꝫ p̃latorum rapina paupm̄ ē. dum eccie opes sibi the
zaurizant ⁊ i delicijs abutunt. que ad sustētacōnem paupm̄ dantur.
Et de hoc hr̄ ·xij· q ·j· pp̃ quod ⁊c. dis ·iij· q ·ij· ca Sacerdos
Cum sacerdos cui dispensacōis cura cōmissa ē cū laude pietatis ac
cipit a p̃p̃o dispensanda fideliter dispensat accepta q̃z omnia sua
aut relinquēs p̃ntibꝫ aut paupibꝫ distribuit aut eccie rebꝫ adiungit
⁊ se i numero paupm̄ paup̄tatis amore cōstituit ut unde paupibꝫ sub
ministret inde ⁊ ipse tanqm paup uoluntarius uiuat / Et ex hoc pz q
clerici q de eccie rebꝫ uiuunt eandem rōnem utendi eis hnt sic
illi qui facultatibꝫ carentes de elemosinis sibi datis uiuunt / Ad 4m
dicendum q glo illa nō imponit necitatem hijs qui sua relinquunt ut ma
nibꝫ opent. s; oñdit quoddam bonum q facere pnt qui sua relinquunt
ut s. manū labore acquirant unde sibi puideant ⁊ elemosinas alijs
faciant. Nec tn̄ p̃p̃r hoc excludit quin ꝯ bonum faciant si manibꝫ nō
laborantes sp̃ualibꝫ opibꝫ uacent. q st corporalibꝫ pociora / Ad 5m
dicendum q illis ubis augustini fa ē. Nō enī qui fac contra statutū pp̄e ē heretic9
nisi forte credat pp̄e nō ee obediendū. ut i ca. inducto d̃r.
Qui rōne eccie priuilegium ab ipso summo omnium ecclarum capite traditū
auferre conant hij proculdubio i heresim labunt. Priuilegiu at pape
cōsistit i hoc q ei debz ab omnibꝫ xianis obediri / Sitr ꝯ hoc fm est.
Nō enī contra statutū eccie ē q aliqs mendicet. uel se i statu egestatis
ponat. S; hoc ē contra statutū eccie si ab eis qui facultates eccie pos
sident eorum necitatibꝫ nō puidet. ut hnt uba canonis inducti ex quibus

meus et p̃dicacō mea Sermo est eum

3.

x.

s. velut esse christi et dispensatores eorum omnibus qui in tanta degere nobis
ministerio tueri non dicit, prout melius potuerunt ut nemo inter eos degens
6 indigens inveniatur. Ad vii(m) dicendum quod illi qui relinquunt omnia nec sibi reservantes
nec manibus operantes non propter hoc discrimini se exponunt quia devocio
fidelium tanta probabiliter estimatur et experimento demonstratur quod eis in necessariis
providet. Nec etiam temptant deum quia ipse promisit movendo corda
eorum eis in necessitatibus providere ut patet ar(ticul)o vi. Et quedam glossa dicit Luc. x.
Tanta predicatori debet esse fiducia in deo ut presentis vite sumptus et si non
provideat sibi tamen non defutura certissime sciat ne dum occupatur mens
ad temporalia minus predicet eterna. Similiter si aliquis esset inter armatos qui eum
defenderent et aliquis tamen arma deponeret non temptaret deum, sicut
esset solus inde et tempore dei ut forte minori inspiratione, sicut
esset de divino auxilio sicut beatus Martinus dixit: Ego signo crucis
non clipeo protectus hostium cuneos penetrabo securus. Aliud autem esse
deum temptare si aliquis inter infideles vel homines inhospitales de
necessariis victus sibi non provideret. Unde dicit glossa Luc. xxii super illud: Qui habet
sacculum tollat etc. Sed hoc nobis datur exemplum ut nonnumquam tamen instante
quedam de nostri propositi rigore sine culpa intermittere possimus,
ubi g(lossa). Si per hospitales regiones iter agimus plura viatica vel
viatici tamen licet portare quam domi habeamus et tamen in deserto aliqui sine
labore sustentati sunt pane divinitus misso ut in vitas patrum legitur,
^ sed perfecti pauperes non faciunt legem quorum. Ad viii(m) dicendum quod hoc
quod apostolus laboravit cum posset de evangelio vivere fuit supererogationis ut
patet i ad Cor. ix. et ideo alii predicatores non tenentur eum in hoc imitari. Secundum
Nota tamen quod predicatores alii sibi facerent non accipiendo sumptus ab hiis quibus predi-
cant sed de labore manuum vivendo in casibus in quibus apostolus
1 laborabat, scilicet ne scandalizaret eos quibus predicabat qui propter
avaritiam dare sumptus gravabantur. Et habetur eciam postea ii Thes. iii.
Nocte ac die laborantes ne quem vestrum gravaremus. Item ut
2 suo exemplo alii ab ocio retraherentur. Unde ibidem subdit: Non quasi nos
non habuerimus potestatem sed ut nosmetipsos formam daremus vobis ad
3 imitandum nos. Item ad reprimendum rapacitatem pseudo apostolorum.
Unde dicit ii Cor. xi. Quod autem facio et faciam ut amputem occasionem
eorum qui volunt occasionem in quo gloriantur ut tales inveniantur sicut
et nos. Alii autem malefacerent predicatores si laboribus manuum se
implicarent si scilicet per laborem a predicacione retraherentur. Unde glossa Luc. x.
Cavendum est predicatori ne dum occupatur mens eius ad temporalia minus
predicet eterna. Inde dicit Augustinus in sepe dicto libro quod apostolus dum esset Athenis
ubi oportebat eum cotidie predicare non operabatur manibus quod postea fecit
veniens Corinthum ubi iudeis predicabat solo die sabbati. Predica-
toribus enim non solum necessarium est ut habeant tempus liberum ab occupacionibus
in quo predicent sed etiam in quo studeant cum non habeant scienciam ex infusione.

sicut apostolus sed ex continuo studio. Unde dicit Gregorius in pastorali exponens illud
Ezech. 44. Vestes superiores in atriis etc. Vestes inquit superiores
in atriis exuere nimirum necesse est ut qui ad officium praedicationis excubat
a sacrae lectionis studio non recedat. Ad secundum dicendum quod per actionem non 8
intelligitur proprie opus manuale sed omnia quae ad activam vitam pertinent. Sol-
licitudo autem quae exhibetur a praedicatoribus circa eos quibus praedicant ad ac-
tivam vitam pertinet. Rationes in contrarium concedo tamen ultima indiget
interpretatione. Glossa enim dicit saecularia negotia esse quae fiunt causa pecuniae mercatorum
colligendae sine opere manuali ut per industriam et huiusmodi a quibus se dicunt
servi dei penitus abstinere. Sequitur quodlibetum octavum

Quaestio nostra erat circa tria. Primo erat circa ea quae pertinent ad deum. Secundo
erat circa ea quae pertinent ad culpam et gratiam. Tertio erat circa ea quae pertinent
ad poenam et gloriam. Circa primum quaerebantur duo. Primo de pertinentibus
ad deum increatum. Secundo de pertinentibus ad deum incarnatum. Circa deum in-
creatum duo quaerebantur. Primo an senarius numerus quo omnes creaturae
dicuntur esse perfectae sit creator vel creatura. Secundo de rationibus idealibus quae sunt in
mente divina utrum principalius respiciant extrema creationis res sive
singulares vel res universales. sit creator. Remota enim

Ad primum sic proceditur. Videtur quod senarius praedictus creatura omnis perfectio pro
non remanet nisi in creatore. Sed remota omni creatura facta in operibus Con
sex dierum remanet perfectio in numero senario. Unde Augustinus dicit 4 super
Genesim ad litteram. Itaque si omnia ista non essent scilicet opera sex dierum perfectus
ille esset scilicet senarius. Nisi autem ille perfectus esset ista secundum eum perfecta non fierent.
Ergo senarius numerus est creator. Sed dicendum quod Augustinus loquitur de senario quantum
ad ideam senarii quae est in mente divina. Contra sicut remotis omnibus crea-
turis remanet perfectio in idea senarii numeri ita et remanet in idea
lapidis in mente divina. Ergo in hoc non haberet senarius numerus aliquam prae-
eminentiam ad lapidem quod tamen non esse contra intentionem Augustini. Praeterea id
quod est permanentius omni creatura non est creatum sed creator. Senarius
autem est permanentior caelo et terra quae tamen videntur esse permanentissimae
creaturae. Unde Augustinus dicit 4 super Genesim. Faciliusque est caelum et terram transire
quae secundum senarium numerum fabricata sunt quam effici possit ut senarius
non suis partibus compleatur. Ergo senarius non est creatura sed creator.
Sed contra creatoris perfectio non consistit ex partibus nec est in eo aliqua
pars. Sed sicut dicit Augustinus in libro eodem numerum senarium numerum esse
perfectum ea ratione quia suis partibus completur. Ergo senarius non est creator
sed creatura. Respondeo dicendum quod secundum Avicennam in sua metaphysica triplex est alicuius naturae Responsio
consideratio. Una prout consideratur secundum esse quod habet in suis singularibus sicut natura
lapidis in hoc lapide et in illo lapide. Alia vero est consideratio alicuius naturae secundum 1
esse suum intelligibile sicut natura lapidis consideratur prout est in intellectu. Tertia vero consideratio 2
alicuius naturae est absoluta prout abstrahit ab utroque esse secundum quam considerationem 3
consideratur natura lapidis vel cuiuscumque alterius quantum ad ea quae per se competunt
tali naturae

Harum quidem trium consideracionum due sunt uniformiter eundem ordinem servant
prior enim est consideracio alicuius nature absoluta quam consideracio eius secundum esse quod habet in
singularibus sed tercia consideracio nature que est secundum esse quod habet in mente non sunt habet eundem
ordinem ad has consideraciones. Consideracio enim nature secundum esse quod habet in mente
qui accipitur a rebus scilicet utramque aliarum consideracionum. Hec enim ordine
scibile precedit scientiam et sensibile sensum sicut et movens motum et causa causatum.
Sed consideracio nature esse secundum quod habet in mente causante rem precedit alias duas
consideraciones. Cum enim intellectus artificis adinvenit aliquam formam artificialem
ipsa natura seu forma artificialis in se considerata est posterior intellectu artificis
et per quem et artificiata sensibilia que talem formam vel speciem habent. Sicut autem se
habet intellectus artificis ad artificiata ita se habet intellectus divinus ad omnes
creaturas. Unde uniuscuiusque nature create prima consideracio est secundum quod est in intellectu
divino, secunda vero consideracio est ipsius nature absolute, tercia secundum quod est in rebus ipsis vel in
mente angelica. Quarta secundum esse quod habet in intellectu nostro. Et ideo dicimus dicto eorum ca-
dere dum non servet ordinem assignatum quod prius intellectus omnia est ipse artificiator
verum deus. prius ea non ipsa dona dei que creaturis exhibentur et
ulterius et preterea considerata ut per se pulcritudinem per se vita qua dicitur
esse donum ex deo provenientes in ipsam vitam, deinde ipsa preterea na-
ulterius et preterea considerata que sunt rebus in quibus natura esse dicitur. In hiis in
quod est prius sunt est vero posterioris et remoto posteriori remanet prius non autem econverso
et inde est quod hec quod competit nature secundum absolutam consideracionem est vero quod
competit nature alicui secundum esse quod habet in singularibus et non econverso. Ideo enim sor-
tes est racionalis quia homo est racionalis et non econverso. Unde dato quod sortes et plato non essent
adhuc nature humane racionalitas competit. Unde dico quod sortes et plato non essent
racionales nisi humane nature racionalitas competit. Sic et intellectus divinus est vero
nature absolute considerate et in singularibus et ipsa natura considerata absolute et in
singularibus est vero intellectus humani et quodammodo mensura ipsius, prout in verba
singularum de senario intelligi duplex. Uno modo ut per senarium numerum intelligatur
ipsa natura senarii absolute cui primo et per se competit perfectio quam quidem
est vero perfectionis eorum que senarium participant. Unde remotis omnibus que
in senario perficiuntur adhuc nature perfectio senarii competit sed et hec modo
senarius nominat numerum creatum. Alio modo potest intelligi senarius secundum esse quod habet
in intellectu divino et eius perfectio est vero perfectionibus in creaturis inventis que
secundum senarium sunt condite quibus et remotis in predicto senario perfectio
remaneret, sic autem senarius non esset causata sed vero creature in causatore
que est ydea senarii et est idem secundum rem quod divina essencia. secundum racionem tamen dif-
ferens. Ad primum ergo dicendum quod remotis omnibus causatis que sunt facta
in senario dierum nihilominus non dicitur quod perfectio remaneat in senario nisi quatenus
senarius numerus aliquod esse habeat in rerum natura non causata existente, sed quia remoto
omni esse causato remanet absoluta consideracio nature senarii prout abstrahi a
quolibet esse et attribuitur ei perfectio, sic remotis omnibus similibus hominibus

adhuc remanet realitas attributibilis huiusmodi. Ad 2m dicendum quod 2
sicut in rebus creatis quedam sunt magis communes et quedam magis contracte
Ita et rationes rerum in deo magis communes ad plura se extendunt
minus vero communes ad pauciora. Et quia unitas et multitudo sunt omnibus rebus
creatis communia ideo et ratio ydealis unius ad omnes creaturas se extendit
unde dicit boecius in principio arismetice Omnia quecumque a primeua rerum natura
constituta sunt numerorum ratione videntur esse formata. hoc enim fuit principale
in animo conditoris ubi omnia in numero constituerentur. Exemplar autem lapidis non
se extendit ad omnes creaturas et ideo senarius accipiatur pro ydea senarii
quantum ad hoc adhuc senarius est eminencior lapide id est quam ydea lapidis
potest. sed ad plura se extendit. et iterum potest perfectio competit senario
secundum numerum senarii non autem lapidi. Ad 3m dicendum quod non est intencio Augustini 3
dicere quod si celum et terra transirent et cetere creature quod senarius remaneret sed
aliquid esse creatum sed quia si omnes creature ab esse deficerent remaneret
adhuc natura senarii potest abstrahi a quolibet esse et tunc adhuc perfectio
ei competit. sic et natura humana manebit et quod ei competeret realitas
Ad 4m non quod in genere obiecti dicendum quod quamvis in deo non possit esse ad hoc
partes tamen potest esse in eo ratio rei habentis partes et est in eo ratio senarii ex partibus
constituti et ratio suarum partium // que sunt in mente diuina pro prius respicit

Ad x^m sic proceditur videtur quod ydee sint rerum quantum ad naturam singularem quam 2a
quantum ad naturam speciei. Contra ut Augustinus dicit in libro 83 q. ydee sunt quedam Con
forme uel rationes rerum stabiles que in diuina intelligencia continentur Con
et cum ipse neque oriantur neque intereant secundum eas tamen dicitur formari omne quod Idee
oriri uel interire potest. Set omne quod oritur uel interit secundum quod singulare est quod oritur
et interit id est quod generatur et corrumpitur. ergo ydee principaliter respiciunt singularia
Respondeo dicendum quod cum ydee sint forme exemplares requiritur ad rationem ydee
assimilatio ydeati ad ipsum sed ydeatum id est res creata magis assimilatur
diuino exemplari secundum formam a qua est ratio speciei quam secundum materiam que est
indiuiduationis principium ergo ydea principaliter respicit naturam speciei quam
singularitatem indiuidui. Ad primum dicendum quod cum in mente diuina sint omnium R
creaturarum forme exemplares que ydee dicuntur sicut in mente ar-
tificis forme artificiatorum. hec tamen interest inter formas exemplares que
sunt in mente diuina et in mente artificis creati quod creatus artifex
agit ex supposita materia. unde forme exemplares que sunt in mente eius
non sunt forme materie que est indiuiduationis principium sed solius forme
a qua est species artificiati et ideo huiusmodi forme exemplares non respiciunt
directe artificiatum quantum ad indiuiduum sed quantum ad speciem solam.
Forme autem exemplares in mente diuina sunt forme totius rei quantum ad formam
siue quantum ad materiam et ideo respiciunt creaturam non solum quantum ad naturam
speciei sed et quantum ad singularitatem indiuidui principaliter tamen quantum ad naturam
speciei quod ex hoc patet. Exemplar enim est ad cuius imitacionem fit aliquid
unde ad rationem exemplaris requiritur quod ipsam assimilatio operis ad

exemplar sit intenta ab agente als t assimilato tam accidet
et non sit via exemplaritatis / sic ergo in voce exemplaris includitur intencio
agentis / ad hoc ergo quod pro prius exemplar respicit quod agens per se intendit
in opere / Agens autem quodlibet particulare tendit in opere id quod perfectius est
Natura autem speciei est perfectissima in unoquoque individuo / per ipsum enim dupl
in perfectio perfici / imperfectio sunt ille que sunt proprie partis que cum sit in po
ad formam speciei perfici quam unam speciei conservetur et itum imperfectio forme
generalis que sehabet ad duas speciales in ponit natura ad formam. Unde species
specialissima est primo in intencione nature ut patet per dicta in principio sue mo
Non enim natura intendit particulare generare sorte alio destructo sorte
ordo et intencio nature periret / intendit autem in sorte generare hominem
Sed non intendit particulare generare alioquin quiesceret eius accio quando
ad unum aliud pervenisset cum tamen in individuo generato prius compleat
natura aliud quam hominis ut patet in ,16, de aliis / Non autem prius est homo quod hic homo
unde exemplar quod est in mente divina per se unum speciei respiciat in quo causata
ad unum ergo dicimus quod id quod est primum in intencione est ultimum in execucione
Unde quamvis natura prius intendat generare hominem per prius tamen generat
hunc hominem / non enim homo generatur nisi per hoc quod hic homo generatur et propter hoc id sufficit
videre dicere quod species omnis omne quod dicitur primum ad viam execucionis et quod
sunt in natura et primum / sed quod est in conventu concedimus //

Sequitur quidem de hiis que pertinent ad unum creata et primo de
hiis que pertinent ad animam humanam / 2o de hiis que pertinent
ad corpus / Circa primum queruntur duo primo utrum anima accipiat species quas
cognoscit a rebus que sunt extra eam / 2o quo causatur aliquid quando aliquid
habitum a non habente cognoscitur / Utrum accipiat species a rebus
Ad primum sic procedit videtur quod anima / que sunt extra eam Dicit enim Augustinus
super genesim ad litteram ymaginem corporis non corpus in spiritu
facit. Sed species in seipso facit celeritate mirabili non autem eam in seipso facit
nisi ipsa a rebus exterioribus accipit ergo anima non recipit species
a rebus quas cognoscit / preterea species est dimensionum a re dimensio
a rebus quas cognoscit / preterea eius species est dimensionum a re dimensio
servata abstrahere eam et dimensionem corporibus dicere quod est species eius
corpus. Sed ad hoc quod species a rebus accipiantur oportet quod ab ipsa spi
dimensiones separentur quia res extra animam habent esse dimensionale non
autem in anima magis quam ad intellectum ergo anima non potest accipere species
a rebus sensibilibus / In contrarium est communis philosophorum doctrina que sensum a sensibilibus
ymaginem a sensu intellectum a fantasmatibus accipere sciunt / Dicendum
dicimus quod anima humana similitudines rerum quas cognoscit accipit
a rebus in modo accipiendi quo paciens accipit ab agente quando non est
intellectus quod agens influat in paciens eandem speciem numero quam
habet in seipso sed generat sui similitudinem educendo de potencia in actum
et per hunc modum dicimus species colorum deffundi a corpore colorato ad visum

sed in agentibus et patientibus distinguendum est. Est enim quoddam agens
quod de se sufficiens est ad inducendum formam suam in patiens sicut ignis
de se sufficit ad calefaciendum, quoddam vero agens est quod non
sufficiat de se ad inducendum formam suam in patiens nisi superveniat
ad agens sicut calor ignis non sufficit ad complendum actionem nutri-
tionis nisi per virtutem anime nutritive vel in virtute anime nutritive est
principale agens calor vero ignis instrumentum, similiter et est diversitas ex parte
patientis quoddam enim patiens est quod in nullo cooperatur agenti sicut
lapis cum sursum proicitur vel lignum cum ex eo fit scamnum, quoddam vero
patiens est quod cooperatur agenti sicut lapis cum deorsum proicitur
et corpus hominis cum sanatur per artem et sic hec res que sunt extra animam se habent supplicat
ad diversas anime potentias. Sed sensibilia enim exteriores se habent sicut agens
sufficientia quia potentia non cooperatur sed recipiunt tantum, licet autem color per se
non possit movere visum nisi lux superveniat. Non est contra hoc quod dictum est
quia tam lux quam color intra causa que sunt extra animam computantur, sensus autem
exteriores suscipiunt tantum a rebus per modum patiendi sine hoc quod ad
cooperatur ad sui informationem quamvis cum informati habeant propriam
operationem que est iudicium de propriis obiectis, sed ad ymaginationem res que
sunt extra animam comparantur et ut agens sufficiens. Actio enim vel eius esse
non consistit in sensu sed ex inde contingit usque ad fantasiam sive ymagi-
nationem cum ymaginatio est patiens cooperans agenti. Ipsa enim ymagi-
natio format sibi aliquarum rerum similitudines quas numquam sensu percepit
ex hiis tamen que sensu percipiuntur componendo ea et dividendo
sicut ymaginamur montes aureos quos numquam vidimus ex hoc
quod aurum vidimus et montes, sed ad intellectivam potentiam comparantur res sicut
agens insufficiens. Actio enim ipsarum rerum sensibilium et in ymaginatione
sistit sed fantasia ulterius movet intellectivam potentiam non autem ad hoc ex se
ipsis sufficiunt cum sint in potentia intelligibilia intellectus autem non movetur nisi ab
intelligibili in actu unde oportet quod superveniat actio intellectus agentis cuius
illustratione fantasmata fiunt intelligibilia in actu sicut illustratione
lucis corporalis fiunt colores visibiles actu et sic patet quod intellectus agens est
principale agens quod agit rerum similitudines in intellectiva potentia fantasmata autem
que a rebus exterioribus accipiuntur sunt quasi agentia instrumentalia. Intellectus enim
possibilis comparatur ad res quarum noticiam recipit sicut patiens quod
cooperatur agenti multo enim magis potest intellectus formare quidditatem rei quam non
invadit sensus sensu quam ymaginatio. Sed propterea quod si verbum de
referatur ad intellectum sic planum est quod res non faciunt similitudines in intellectu possibili
sed intellectus agens, si autem referatur ad ymaginationem faciunt quidem sed non solum
quia et ipsa ymaginatio cooperatur ut dictum est in sensu autem faciunt corpora sui similitudinem
sensu et solum sed de hoc non loquitur Augustinus quia sensum contra sensum dividit sive contra
visionem corporalem [illegible]

| Augustini

2 Ad 2m dicendum quod non procedit ac si eadem species numero que est in re sit ut
in ymaginacione per eundem modum fiat in intellectu. Sic enim oportet quod auferatur ab
ea dimensiones et hoc patet esse falsum. Habens caritatem eam cognoscit per speciem.

Ad 2m sic proceditur. Videtur quod non. Omne enim quod cognoscitur vel cog-
noscitur per essentiam vel per sui similitudinem. Sed caritas a non habente non
cognoscitur per sui essentiam quia non est essencialiter in eo. ergo si cognoscatur cognoscitur per
sui similitudinem. Preterea habens caritatem aliquando non cognoscit eam se habere
ad minus per coniecturam vel per revelacionem. et similiter postquam eam amisit potest re-
cordari eam se habuisse quod esse non potest nisi per eius speciem in memoria reservatam
ergo caritas a non habente qui prius eam habuit per sui similitudinem cognoscitur
et eadem racione a quolibet alio non habente. Preterea Augustinus dicit x confessionum hoc modo se
habet memoria ad intelligenciam sicut venter animalibus ruminantibus ad os
quod est in memoria reducitur ad intelligenciam. Si ergo in memoria conservatur
caritas per sui similitudinem et ab intelligencia capietur per sui similitudinem. Sed contra est
quod Augustinus dicit xii super genesim. Et habetur in glossa ii ad Corinthios xii quod intelle-
ctuali visione cernuntur ea que non habent species sive similitudines que non sunt quod ipse
et intelligencia potest caritas. ergo caritas non potest cognosci per sui similitudinem
sed per suam essentiam. Respondeo dicendum quod duplex est cognicio caritatis. Una qua cog-
noscitur quid est caritas. Alia qua caritas percipitur ut cum aliquis cognoscat
se habere caritatem quod pertinet ad cognicionem an est. Prima quidem cog-
nicio caritatis communiter competit habenti et non habenti caritatem. Nam intellectus humanus
natus est verum quiditatis cognoscere et comprehendere in quibus cognoscendis
conceptionibus complexis utitur communiter. Insunt enim nobis naturaliter quedam principia
prima complexa ab omnibus nota ex quibus vero procedit ad cognoscendum in
actu conclusiones que in predictis principiis cognoscuntur potencialiter sive per
invencionem propriam sive per doctrinam alienam sive per revelacionem divinam
in quibus omnibus sic modum cognoscendi homo innititur ut principiis naturaliter
cognitis. vel ita quod ipsa principia cognita ad cognicionem acquirendam
sufficiant adminiculantibus sensu et ymaginacione sicut cum aliquam
cognicionem acquirimus per invencionem vel doctrinam. vel ita quod principia
predicta ad cognicionem acquirendam non sufficiant. nichilominus tamen in hiis cognos-
cendis principia dirigunt in quantum inveniuntur non repugnare principiis naturaliter cognitis
quod si esset intellectus noster eis assentiret sic non potest dissentire principiis.
Et similiter in intellectu nostro sunt naturaliter quedam conceptiones ab omnibus note
ut entis. unius boni et huiusmodi. a quibus eodem modo procedit intellectus ad cognos-
cendum quiditatem uniuscuiusque rei per quem procedit a principiis per se notis ad cognoscendas
conclusiones. et hoc vel per ea que quis sensu percipit sicut cum per sensibiles
proprietates alicuius rei comprehendo illius rei quiditatem. vel per ea que ab aliis
quis audierit ut cum laycus qui nescit quid sit musica cum audit aliquam
artem per quam discitur canere vel psallere concipit quiditatem musice

2m

Con

q.

q.

quia sic 2o dicit est ut venter animalibus ruminantibus ad os in textu

Re.

Quid est.

An est.

anq̄m cōsidat ul' ipe ꝑsciat quid sit ars · ⁊ quid sit carit̄ aut ꝑ
ea que ex reuelacōe hūr · ut ē i hijs que fidei sūt. Cum enī credim̄
ad ee i nob̄ diuinit̄ datū quo affectus nr̄ deo vnit̄ · cōcipim̄
caritatē quidditē intelligētes caritatē ee donū dei quo affectus deo
vnit̄ · pcognoscēdo tn̄ quid sit donū ⁊ q̄d sit affectus ⁊ quid sit
vnio · de quib̄ ⁊ quid sit scire nō possum̄ n̄ resoluendo i aliq̄
p̄us nō nāli⁊ quousq̄ pueniam̄ ad p̄a ab cōceptōs huiꝰ intellꝰ
humani que sūt oib̄ nālr̄ nota. Et q̄r nālis cognicō ē quedā
similitudo diuine lucis increati nr̄e impssa · sc̄d p̄s. Signatū est sup
nos lumen vultꝰ tui dn̄e · ideo dr̄ Augꝰ x de tri · q̄ huiꝰ habitꝰ
cognoscitur i ꝑma ueritate · ipā cū cōceptō caritatis quā intellꝰ format
nō sp̄cto nō ē solū silitudo caritatis sicut sp̄es oīum i ffū ul' ymaginatione
q̄r ffꝰ ⁊ ymaginatio nunq̄m ptingūt ad cognoscendū nūn reiꝫ
solumō accnā que cūtat vel ⁊ io sp̄es que sūt i ffu ul' i ymaginatione
nō reputat nūm reiꝫ accnā · eꝰ tn̄ sic statua reputat hoīem
q̄ ad eiꝰ accnā · ꝫ intellꝰ cognoscat ipam nūm ⁊ sb̄am rei · Vn̄
sp̄es intellēle ē similitudo · ipiꝰ eēn reiꝫ ⁊ ē quodāo ipā quiddit ⁊
nā rei ꝫ ee intellēle · nō ꝫ ee nāle put ē i re · ⁊ io oīa q̄ nō
cadūt sub ffū ⁊ ymaginatōe ꝫ solo intellectu cognoscūr · p̄ hoc q̄
eēnē ul' quiddites corꝫ sūt aliquo i intellectu · ⁊ hic ē modꝰ quo caritas
cognoscitur cognicōe q̄ ē tam ab hūte caritatē q̄m nō hūte · ꝫ ꝫ
aliū modū cognoscēdi quo cognoscit ab se hr̄e caritatē · nc̄ enī caritatē
nz ab habitꝰ sunt p̄o pcepꝫ · a nr̄o intellectu · nisi p hoc q̄ actꝰ pcipiunt
ut p̄z p ph̄m i iiº ethi · Actꝰ at caritatis ul' altiꝰ habitꝰ eliciunt ab
ipā caritate ul' ab habitu p ꝑpriā eēn caritatis ul' altiꝰ habitꝰ ⁊ p
hūc modū dr̄ ab se cognoscere hr̄e caritatē ul' aliū habitū p ipam
eēn habitꝰ ꝫ ee nāle quod hr̄ i rerū nā ⁊ nō solū i intellectu. Sic
at nō pt agnoscere caritatē n̄ caritatē hūs q̄r actꝰ caritatis ⁊ aliarꝫ
uirtutū p̄ncipal̄ cōsistūt i motib̄ interiorib̄ qui nō pūt ee cogniti
nisi opanti ⁊ nisi aliq̄liter manifestant̄ ex actib̄ exteriorib̄
⁊ p quādā cōiecturā ab nō hūs caritatē pt pcipe aliū caritatē hr̄e ·
hoc at dico supposito q̄ ab possit scire se hr̄e caritatē · q̄ tn̄ nō puto
ee verū q̄r i actib̄ ipiꝰ caritatis nō possum̄ sufficienter pcipe q̄ sint a · 1 ·
caritate eliciti pp̄ dilectōis silitudinē nāl cū dilectōe gratuita · Ad p̄m · | ·
ergo dicendū q̄ i hūte caritatē nō ꝫ ee nālē ꝫ ꝫ ee intellēle ē eēn
caritatis · Ad 2m dicendū q̄ p q̄m ab desinit hr̄e caritatē ꝫ ee nāle caritatis · 2 ·
adhuc caritas i ipo manet ꝫ ee intellēle ⁊ pt scire q̄ ē caritas
manet ⁊ i memo eiꝰ actꝰ caritatis quos fecit ⁊ i memo ffilis ꝑma
actꝰ sensibiles caritatis quintiꝫ manet ꝫ sui similitudinē sic ⁊ certa ffilia
⁊ ex eis recordari hūisse caritatē. Ad 3m dicendū q̄ id q̄ ē i memo recedit · 3 ·
sc̄ ad intelligēciā ·

· 1 · sc̄ silitudinē actuū nālium
| · ad actus meritorios

Veritate

Sic

1a

Co[n]

No[n] ita q[uod] eadem sp[eci]es n[umer]o que e[st] i[n] memo[ri]a p[ri]mo[rum] fiat i[n] int[ellec]tu, s[ed] p[er]
illu[m] mo[dum] loque[n]di quo fa[n]t[asm]a d[icitu]r fi[eri] i[n]t[ellec]t[us] ut d[ictu]m est p[ri]us.
Dei[n]c[eps] queritur de hiis q[ue] p[er]tinet ad corp[us] huma[num]. Utr[um] alime[n]tu[m]
co[n]v[er]ta[tur] i[n] ver[ita]te h[uma]nae n[atur]e. Et v[idetu]r q[uod] n[on]. Q[ui]a i[n] corp[or]e humano i[d] q[uod] e[st]
de ve[rita]te huma[n]ae n[atur]e e[st] ta[n]ta ut o[mn]is s[ecundu]m sp[eci]em. s[ed] alime[n]tu[m] no[n] co[n]v[er]ti[tur]
i[n] i[d] q[uod] e[st] s[ecundu]m sp[eci]em. s[ed] i[n] i[d] q[uod] e[st] s[ecundu]m n[umer]um ut v[idetu]r dic[er]e ph[ilosoph]us p[ri]mo de g[e]n[eraci]o[n]e
ergo alime[n]tu[m] no[n] co[n]v[er]ti[tur] i[n] ver[ita]te h[um]a[n]ae n[atur]e. P[rete]r[ea] i[d] q[uod] e[st] de ve[rita]te h[um]a[n]ae
n[atur]e o[porte]t q[uod] s[em]p[er] i[n] ho[min]e maneat alias no[n] ve[n]iet id[em] ho[mo] n[umer]o. s[ed] i[d] q[uod]
g[e]n[er]a[tur] ex alime[n]to no[n] s[em]p[er] manet. ymo fluit et refluit ut p[ate]t ex
p[ri]mo de g[e]n[eraci]o[n]e. ergo q[uod] g[e]n[er]a[tur] ex alime[n]to no[n] e[st] de ve[rita]te huma[n]ae n[atur]e.
P[rete]r[ea] d[icit] Aug[ustinus] q[uod] nos fuim[us] i[n] ada[m] dup[licite]r s[cilicet] s[ecundu]m se[m]i[n]ale[m] ra[cionem] et s[ecundu]m cor-
pulenta[m] ~~corrupta[m]~~ s[ub]sta[nciam]. xp[istu]s a[utem] fuit i[n] eo s[ecundu]m cor[ru]pta[m] s[ub]sta[nciam]
et no[n] s[ecundu]m se[m]i[n]ale[m] ra[cionem]. Illud a[utem] q[uo]d ex alime[n]to g[e]n[er]a[tur] i[n] nob[is] no[n]
fuit i[n] ada[m] ergo i[d] quod e[st] de[ ]ve[r]e corp[ore]e s[u]b[stancie] n[ost]re no[n] e[st] ex alime[n]to
g[e]n[er]atu[m]. S[ed] dic[e]ba[tur] q[uod] corp[ore]a m[ateri]a s[ub]sta[ncia] fuit i[n] ada[m] o[ri]gi[n]al[ite]r
et no[n] e[ss]e[nti]al[ite]r. S[ed] [contra] se[m]e[n] o[mn]i[bus] ve[ni]t n[e]c inpt[a]t. si ergo dicim[us] i[n] ada[m]
fuim[us] s[ecundu]m corp[ore]a[m] s[ub]sta[nciam] o[ri]gi[nalite]r t[ame]n erit id[em] e[ss]e s[ecundu]m corp[ore]a[m] s[ub]sta[nciam]
et s[ecundu]m se[m]i[n]ale[m] ra[cionem] q[uod] e[st] f[alsu]m. ergo e[tc]. S[ed] [contra] sic d[icitu]r i[n] x[...] de n[atur]a.
Alime[n]tu[m] e[st] p[otenci]a tale quale est i[d] quod nutri[tur] i[n] actu. s[ed] q[uo]d e[st]
p[otenci]a aliq[ua]le i[n] i[d] co[n]v[er]ti p[otes]t. ergo alime[n]tu[m] co[n]v[er]ti p[otes]t i[n] i[d] q[uod] nut[ri]t[ur].
s[ed] id q[uod] nutri[tur] e[st] i[d] q[uod] e[st] de ve[rita]te huma[n]ae n[atur]e ergo alime[n]tu[m] co[n]v[er]tit[ur] i[n]
i[d] q[uod] e[st] de ve[rita]te huma[n]ae n[atur]e. P[rete]r[ea] se[me]n ex q[u]o fit g[e]n[eraci]o mag[is] v[idetu]r ad
v[er]itate[m] h[uma]nae n[atur]e p[er]tine[re]. s[ed] se[me]n s[ecundu]m ph[ilosoph]um i[n] xv de a[nima]lib[us] est de
sup[er]fluo alime[n]ti ergo alime[n]tu[m] co[n]v[er]ti[tur] i[n] ve[rita]te h[uma]nae n[atur]e. R[espondeo]
d[icendu]m q[uod] ad hui[us] q[uesti]o[n]is evide[n]cia[m] o[porte]t p[ri]mo vide[re] q[ui]d sit v[er]itas
h[uma]nae n[atur]e. V[er]itas a[utem] uniuscuiusq[ue] rei ut d[icit] Avice[nna] i[n] sua me[taphysi]ca
n[i]h[i]l e[st] a[liu]d q[ua]m p[ro]p[ri]etas sui e[ss]e quod stabilitu[m] e[st] ei. sicut i[d] q[uo]d
attingi[bi]l[e] e[st] ad t[er]mi[n]os stabilit[ate] n[atur]e a[ur]i d[icitu]r e[ss]e ve[rum] aur[u]m.
Unu[m]q[uo]dq[ue] a[utem] p[ro]p[ri]e h[abe]t e[ss]e i[n] aliq[ua] n[atur]a p[er] h[oc] q[uod] substat co[m]plete for[m]e
p[ro]p[ri]e illi[us] n[atur]e a qua e[st] e[ss]e et ro[racione] sp[eci]ei i[n] n[atur]a i[ll]a. Un[de] i[d] p[er]tinet ad
ve[rita]te[m] unu[m]q[uo]dq[ue] q[uod] e[st] co[m]plem[en]tu[m] v[er]i illi[us]. ta[men] c[u]m i[n] n[atur]alib[us] q[ua]m i[n]
artificialib[us] inveniu[n]tur queda[m] i[n] quib[us] p[ri]nc[ipalite]r ro[racio] e[ss]et n[atur]a rei.

|| p[ro] for[ma] || et p[ro]p[ri]e d[icitu]r et p[er] se ad co[m]pletio[n]e[m] illi[us] rei.

Alia a[utem] que s[un]t ordinata ad hor[um] co[n]s[er]vac[io]n[e]m et melioracio[n]em
sic stipes et fruct[us] p[er] se p[er]tinet ad co[m]plem[en]tu[m] arbor[is]. Un[de]
s[un]t de ve[rita]te n[atur]e ip[si]us. Folia a[utem] s[un]t quoda[mm]o[do] ordinata ad
fructuu[m] co[n]s[er]vac[io]n[e]m et q[uonia]m ad h[oc] no[n] vide[n]tur e[ss]e de ve[rita]te n[atur]e
arbor[is] p[ro]p[ri]e. Si[mil]r vero gladi[us] co[n]sistit i[n] f[er]ro et acumi[n]e ei[us]. Vagina
a[utem] e[st] ad gladii co[n]s[er]vac[io]n[e]m. Un[de] si gladi[us] e[ss]et res n[atur]alis
ferru[m] e[ss]et de v[er]itate n[atur]e ei[us] no[n] a[u]t[em] vagina. Sic a[utem] de v[er]it[at]e
h[uma]nae n[atur]e e[ss]e dici[tu]r i[d] q[uod] p[er] se p[er]tinet ad p[er]fectio[ne]m h[um]ane n[atur]e

coplete pticipabit forma speci. Illud at no e de utte hue ne i hoie
quod est ordinatu quodamo ad homis cosuacone uel melioracoez
quantitaq. Sciendu e at q na humana pt dupr cosidari. uel s tota
spem humana uel s ee quod ht i hoc indiuiduo et s hoc in e via
i puti qoe tres opinoes. Quida eni dnt q alimetu no co
uti i utate huae nz s spem nz s indiuiduu. Dnt eni q to
ma que pmgitu nata e ee sub spe humae ne fuit i cor ade
uel aliq alia ma pt fiu ne substab huae speci et ex ea ma ex q
cor pmi hois costabat fuit aliq pb decisa que quidz p uirtutez
quida sine additoe extrioris me augmetata e i tm q pueit
usqz ad pfcam et copleta quittem i cor seth ex quo itm ad
decisu et formacom cor filij sui pdco mo multiplicatu
et tota huana gnacio multiplicatu e ex illa ma que fuit i cor pmi
hois sine aliq extrinsi additoe. Illud at q ex alimto gnatu
e utm nob ad cosuacom aliq humiditi q e de utte huae ne
s ut calor nal homis uel aliqd aliud q cosumat s humiditatem
ex alimto gnata q actuale no cosumat humiditatem q est de
utte huae ne sic artifices apponit plumbu argeto ut
vz i coflatorio cosumat plubu et argentu no cosumatur aliqualiter
Vn i rone qu utas huae ne est incosuptibil alimeto no
indigebit q re resurget i nob ad qd ex alimto sit gnatu
s solu id quod fuit i ada s ingenus ut hq porco pp dno
qm ad pub ptinet q eiqd vorib e forma aliqua n amittit
de ma sba et n de nouo acquirit aliq sbe et ne n acuit
nz decepit. Costat at q aliq ma q erat substab huae ne de
sinit ee huae ne substab sic pz i morte vniuscuiusqz hois.
Vn n aliq ma de nouo add humae ne sec q nuq erit
mo id quod e de utte huae ne i actu qm qpe ade et na
speci no pstre saluare p gnacom 2o opinio multo qua uelutez
dnt nos e s ee ipsiq me s solumo s quti uel dimesioes
ei actuales. No eni dnt q ad me de nouo p ee tr ut aliude
addatur s q ea eadz m que pus erat minor pq ea fiat maior
n at e ad rarefi et codensari qm nunq eadz mm de
magnis dimesioibz i puab et eq. Vn sec s pdcam porcom
q id quod e de utte huae sic ssp rarefiet p cotinuam gnacom et aug
metacom et tm q ma sustine no poss, eet eni ia e q e de
utte humae ne mutabilis magl rara qm ignis q pz ee fals
3a o aia opio dt q alimetu quti i utte huae ne po et pn s
spem no at s indiuiduu n sano. Dnt eni q i unoquoqz
indiuiduo huae speci id pus et pn e de utte huae ne q a putibz
traxit

| · ne q s spem
ne q s tedum

2 · s spem pn
s indiuiduum 2atis

Et hoc vocatur a philosopho caro secundum speciem quae permanet, sed quia illud cum sit
modicum non sufficeret ad perfectam quantitatem debitam humanae naturae
sine additione ideo adiungitur illud quod ex alimento generatur non solum
ad hoc quod consumitur illud quod fuit a primis parentibus acceptum ut
dicebat prima opinio sed et ad hoc quod compleatur ex huiusmodi addito
perfecta quantitas etc. Illud quod ex alimento generatur non est de veritate humanae naturae
in hoc individuo principaliter sed tamen secundario magis est necessarium ad quantitatem
debitam et hoc nominat philosophus carnem secundum materiam quae fluit et refluit
sed ex hoc tamen ad seminalem transit in prolem per generationem et efficitur principaliter
de veritate humanae naturae in ipso cum admixtione alicuius quod fuit principaliter
de veritate naturae in patre ut quidam volunt, vel sine admixtione ut
alii dicunt quod est magis consonum dictis philosophi in xv de animalibus qui vult
sperma totaliter esse de superfluo alimenti. Et sicut illud quod generatur
ex alimento non potest esse quod sit principaliter de veritate humanae naturae in ipso qui nutritur
sed potest esse de veritate humanae naturae principaliter in alio eiusdem speciei scilicet in filio ipsius
et secundum hanc opinionem dicunt quod illud quod est principaliter de veritate humanae naturae in
unoquoque totum in ipso resurget, non autem totum quod ex alimento generatur
sed tantum quod sufficit ad completionem quantitatis cum propter completionem quantitatis tantum
ad veritatem humanae naturae aliquatenus pertineat. Et hanc opinionem commendat sive
Alexander qui exposuit carnem secundum speciem quam philosophus dicit permanere
esse illud quod a parentibus trahitur, carnem vero secundum materiam illud quod ex alimento
generatur quae fluit et refluit. Sed hanc opinionem Commentator Averrois reprobat
in commento quem fecit super librum de generatione cum non illud quod generatur
ex alimento nutriat in quantum est potentia caro, et augeat in quantum est potentia
quanta caro ut dicitur in II de anima. Illud quod generatur ex alimento postquam
recepit speciem carnis efficitur unum cum illo cui advenit per quod incedat caro
secundum speciem quia in fine conversionis est simile. Unde non videtur esse aliqua ratio
quare calor naturalis potius possit consumere de illa humiditate carnis quae ex
alimento generatur et non de humiditate quae a parentibus trahitur ut possit aliquo
vero modo illud perire et ideo tam illud quod est a parentibus acceptum quam illud quod est
ex alimento generatum aequaliter se habet ad hoc quod maneat vel consumatur
per calorem naturalem et ad hoc quod restauretur per nutrimentum quod est fluere et
refluere etc. Aequaliter patet ad veritatem humanae naturae quod generatur ex alimento et quod
a parentibus trahitur. Et secundum hoc est tertia opinio quod alimentum convertitur in id
quod est principaliter de veritate humanae naturae quantum ad speciem et quantum ad individuum
ponit enim haec opinio quod secundum utrumque scilicet et quod ex alimento generatur et quod a
parentibus trahitur individuum et eiusdem formae humanae perficitur et utrumque individuum
manet quidem secundum speciem, consumitur autem et restauratur secundum materiam sicut in
aliqua re publica diversi homines, uno ad quem pertinet quidem moriente
et aliis in locum eorum succedentibus sit non magis una res publica secundum materiam
quia sunt alii homines in numero sed unus quantum ad speciem sive formam propter ordinis

Vinite

3.
secundum speciem et secundum individuum

2 alii homines

in officiis distinctis, ita et in corpore humano membra tamen et os et unaquaeque pars
carnis dupliciter quantum ad speciem et formam quae determinatur consideratur in situ
determinato et in materia et figura. Uno autem modo quantum ad materiam quae est in carnibus
in qua talis forma cum pars consumpta est et alia in locum eius succedit, sicut patet
de igne qui continuatur secundum eandem formam et modum, propter hoc quod consumptis
quibusdam lignis alia subrogantur in quibus ignis sustinetur. Et secundum hanc opinionem
de utroque praedictorum intelligitur, scilicet generato ex alimento et a parentibus
tracto, tamen resurget quantum est necessarium ad speciem et quantitatem debitam
humani corporis. Secunda opinio in multis est probabilior. Quantum ergo hanc
opinionem ad primum dicendum quod distinctio philosophi qua distinguit carnem 1
secundum speciem et secundum materiam non est sic accipienda quod alia sit caro quae dicitur species
a parentibus tracta et alia quae sit secundum materiam ex alimento generata, sed una et
eadem caro ita potest considerari et secundum speciem quam habet et secundum materiam. Et quod hoc sit
intentio philosophi patet ex hoc quod ipse dicit ibidem quod hoc non distinguitur caro secundum speciem
et secundum materiam sicut unumquodque habentium speciem in materia, in aliis autem habentibus
speciem in materia sicut est lapis et similia, et hoc non habet locum praedicta distinctio
secundum quod ipse patet. Et ideo dicendum est quod alimentum convertitur in carnem quae est
secundum speciem, id est quae habet speciem. Non tamen ita quod alimentum fiat species carnis
sed sit carnis materia vere, et potest dici quod generatur quantum ad materiam et
non quantum ad speciem. Ad tertium dicendum quod veritas humanae naturae et corporis aliquis 2
dicitur esse a specie et ideo tamen quod est secundum speciem manet, quamvis non maneat secundum materiam
veritas humanae naturae manere dicitur, unde non oportet desinat esse idem
homo numero propter mutationem quae est secundum materiam, quamvis sibi ab homine abstrahatur
ut alia caro sibi formam accipiat, sicut omnis generatio et corruptio
sic totus ignis unus extinguitur et alius totus accenditur. Sic in corpore
humano aliquid per naturam consumitur et aliud in locum eius substituitur, quod efficitur
una materia cum praecedenti per hoc quod ei adiungitur ad suscipiendam eandem
formam, sicut in corporibus sicut si unum lignum ignis consumat et ad locum
eius apponatur, est idem ignis numero. Ad quintum dicendum quod ad conceptionem humani 3
corporis duo concurrunt, scilicet materia ex qua formatur conceptus et etiam vis
formativa quae conceptum format, quorum primum Augustinus vocat corpulentam
substantiam, secundum vero seminalem rationem. Dicimus ergo quod secundum utrumque istorum fuisse
in Adam originaliter, quamvis scilicet materia conceptus separata est per virtutem generativam
mulieris, cuius quidem non fuit in Adam, quia ex costa. Vis autem formativa est in
semine patris et utrumque istorum reducitur in Adam sicut in primam originem a qua
humanam naturam traxerunt nativitates generantes. Corpus autem Christi factum fuit
per virtutem spiritus sancti activam, sed materiam ministravit mater, quia ex purissimis
sanguinibus virginis conceptus est, ut dicit Damascenus, et ideo non fuit in Adam secundum
seminalem rationem sed secundum corpulentam substantiam. Non tamen ita quod eodem modo quo est
in nobis et fuit in Christo fuit in Adam. Et ex hoc patet responsio ad sequentes.

Quarto quaeritur de his quae pertinent ad culpam et gratiam, et primo quaeritur de
his quae pertinent ad gratiam, secundo de his quae pertinent ad culpam.

ul suffit eligere bonum

Qntu ad ptinen ad grau requireba pmo de hijs q ptinet
ad platos tm, 2o de hijs que ptinet ad omes hmi. Qntu
at ad platos querunt duo pmo de electoe platoz utr sit
nece bonu eligere at meliore sufficit. 2o de hore exhibendo
platis utru si mali plati sint honorandi.

Gu. Con. 9. 9. 9. 9.

Ad pmu sic pcedit. Vr q nece sit pt eligere meliore. Dr enim
x. de ele. eligite meliore & cu ponite sup soliu patris sui
g multo fortius i spualibus officijs meliores peligendi sunt. Pr. 1.
tymo iii sup id oz epm irreprehensibile ee. dr gl. Ut at eligat
pontifex cu coparatione ceti gregis dicit. g oz i epm pe eligere
meliore. Pr leo ppa dr. Ille qui melior e i psbris & dyaconibus
i epm eligatur. Pr i e qui e ppinquior ad hedite e possidenda
dz pferri. S3 xo aug pndm possidet ecclia & plati qui e o me
lior e ppinquior. g ad platos & officia eccliastica pp sunt meliores
eligendi. Pr si alicui comissu ee a dno suo ut ei fidele &
ydoneu mitteret q nt no ageret fidelr erga dnm si pmisso
magis ydoneo mig ydoneu acciperet. g multo magis pctat i
cui comissu e eligere aliquem i ministru dei si no eligat meliore.

R.

Oz q e q decretu dr q suffi eligere bonu. g no requirit q melior
eligat. Rndeo dicendu q ab homo pt dici bonus uel melior dupr. // al
Uno simpr. & sic melior e qui i caritate e pfecior. Alio i quid & sic ab
dr melior alio uel ad milicia uel ad ministeriu uel ad placoem
uel ad hmoi. qui nec e melior simpr eo q i singulis officijs ta
spualibus qm corporalibus requiruntur aliqua pp meliore bonitatem ad hoc
q ab sit ydoneus ad id officiu exequendu. Dicendu e i q oz eligere
ad placoem uel ad ecclesiasticu officiu aliquem qui sit bonus simpr. qr pr
quodlibet pctm mortale ab reddit indignus ad quodlibet spuale
officiu exequendu. Unde dyos dr i epa ad demophilu monachu
loquens de sacdote qui no e gra illustratus. No e iste sacdos s3
inimicus dolosus delusor sui ipsius & lupus co dnm pplm pelle ar
matus ouina. No tn oz q pe eligat e qui e melior simpr. pplie
e em q illi qui e i cari pfecior deficiant multa q requirunt ad
hoc q ab sit platus ydoneus q i aliquo qui e minor i cari inveniunt
& sic scia industria pot & ca hmoi. Unde no oz pe eligere meliore simpr.
s3 eu qui sit melior ad officiu. Si at eligat quis eu que re
putat mig ydoneu ad tale officiu pctat. No em pt ee q de
duobus unus alteri peligatur u pp ad ipo consideratu id at q co
sidat i eo qui e mig ydoneus ad hoc q magis ydoneo pferat
e aliq condico indebite mouens ut familiaritas uel consanguinitas
uel aliquid hmoi. No em pt ee aliq condico ptinens ad plati ydoneitate
ex q alt simpr magis ydoneus reputat. & sic indebite mox & cons
cit ibi accepco psonae q sine pctd no sit. Ad pmu g dicendu q auct

Gratiam
Officium

Ubi sit argt. Et melior et instior sit eligendus
8 q. 1. licet. et x de electo. cum (?) 63. de Met
politana 27 dis. 4. Nat. aut. 1 q. 1.
exhibemus. In aute de monachis
ordinacionem. Ar. q. 56 q. 1 monachis
de elect. cum nobis olim. de Rom
Rep. cum pdem. 4. pro dfctio.
de pben. e prudentie 61. di. solum

x. tyt. x.
Eligite meliorem

Siue reprehensibile
Nimo ad officium

Vide de hac glo
8 q. 1. licet
in verbo praeter & de officio
vicarij. r. ult. in glo. Gaudiis

87 di. florentius
ff. de le. cum pater

Eligite meliorem iter de melioribus ad talem dignitatem / Ad xiii dicendum quod in 2
comparatione prelati dicitur esse certi qui gregem / Non consideranda sola scientia morum
sed discretione et strenuitate et aliis huiusmodi que in pastore exiguntur ad regendum 3
Ad xiiii dicendum sicut ad primum / Ad xv dicendum quod ille qui eligitur in prelatum non 4
eligitur ad hereditatem possidendam quia hereditas parentum non est in terra sed
ipse deus est sicut dicitur ps. dominus pars hereditatis mee / Eligitur autem ut dispen-
sator in familia domini alicuius sicut dicitur ad Cor. iiii Sic nos existimet
homo ut ministros Christi et dispensatores etc. Dispensator autem non oportet eligi
qui est propinquior sed qui est magis ydoneus / Ad xvi dicendum quod si [illegible] 7
constitueret in procuratione sui alicuius domini temporalis quod non oportet acquirere me-
liorem simpliciter sed meliorem hominem ad huiusmodi / Ad id quod obicitur
dicendum quod decretalis intelligenda est quantum ad hoc quod non oportet eligere meliorem
simpliciter sed sufficit eligere bonum / Vel dicendum quod non loquitur quantum ad forum conscientie
sed quantum ad forum contentiosum in quo non reprobatur electio ex hoc si possit alius
eligi magis ydoneus inveniri dummodo ille qui eligitur ydoneus sit / alias ar.
omnis electio calumpnie pateret / prelatis non sit honor exhibendus

Ad xvii sic proceditur videtur quod malis / Sicut enim dicit Boecius li. de conso. Con.
Non possumus ad honores reverendos iudicare quos ipsis
honoribus reputamus indignos / sed mali prelati non sunt honoribus digni
ergo non possunt ut videtur esse reverendi a suis subditis / Preterea honor non debetur malis 3
prelatus in ratione prelationis cum sint prelati indigni sed et per quos indig[illegible]
ad honores et ad omnia alia que sunt prelationi propria / Sed contra est quod dicitur Exo. xx.
Honora patrem tuum glo. id est prelatos / Cum igitur indistincte loquitur videtur quod omnibus
prelatis tam bonis quam malis sunt honorandi / Respondeo dicendum quod in prelato duo possumus Ro.
considerare scilicet personam propriam et dignitatem secundum quam est quedam persona publica / Si igitur
prelatus sit malus ipse ratione persone sue non est honorandus quia cum honor sit re- Persona
verentia alicui exhibita ob testimonium virtutis eius testimonium de eo perhiberet
si quis eum obtentu proprie persone honoraret / sed inquantum est persona publica sic gerit dignitas
typum et locum non suimet ipsius sed alterius scilicet Christi in ecclesia vel reipublice tamquam in
dignitatibus secularibus et honores non computantur sed personam suam sed secundum eius
locum possidet / Sic est de lapillo qui ei computatur loco et metall[illegible]
cum in se nil valeat ut dicitur pro. xxvi Sic qui mittit lapidem in acervum Mercurii
mercurii ita qui tribuit insipienti honorem / Mercurius enim vocabatur
deus Romanis et mercatoribus / Et ita est ei exhibendus honor non propter se
sed propter eum cuius locum obtinet / Sicut adoratio ymaginis refertur ad
prototipum ut dicit Damascenus. Unde et malus prelatus ydolo comparatur sicut
Zach. xi. O pastor et ydolum derelinquens gregem / Ad primum ergo dicendum 1
quod intentio Boecii est dicere quod mali homines non iudicantur ut vene-
randi propter ipsos / quamvis exhibeatur eis honor propter officium in quo sunt
Ad secundum dicendum quod malus prelatus est indignus prelatione et honoribus que prelato 2
debentur sed in quantum eius intuitu gerit est dignus ut eius intuitu honor exhibeatur
Sicut beata virgo digna est ut eius ymagini in pariete depicta reveren[tia exhibeatur]

Regu.

quinimus ymago tn veucy dicis no sit. q quem oni statui et ac hc
Q cm quit de ptinetibus ad gram quevnt duo primo de
oroibus. vtrum oro tm valeat sita p alio sicut sita p se. 2o de
suffragijs. vtrum magis psint paupi magis digno qm diuiti p quo
spalr fiunt. 3o de uotis. vtrum uotu frangi diuimat irriciam.
8a A d pmm sit pte. vt q oro plg valeat p se sita qm p alio.
Con Ita cum dr i quadam glo q spales oroes plg valent. scda e
mag e spal qua quis p se ozat. g o plg valet oro p se sita qm p
q aio. p ut dr i li de spu et aia. Oro n ad e qm deuoto metis i
dm. s magis deuote ab orat p se qm p aio. g o plg valet o p se
sita qm p aio. Oz q tanta valet ampo qnto magis est deuota.
s qnqz quis deuotig ozat p aio qm p seipo. g o plg valet o.
Re sita p aio qm p seipo. Rn dd q dupx e valoz ozois. vng q
e oroes ppig. s que dr vale o ad impetrad id quod petit.
Opus s q o petri valuit ad suscitacom thabite. Alig valoz est quis
Comis oroi et alijs oponibus uirtu. s q oro vale dd ad merend ad
ypi orati. put cai te forma. sicut oro petri q suscitacom tha
bite impetrat. fuit mtoia petro iute cie mgm cat actg
cari te m forty. loquedo i de po valoe cetis pibus valet plg o
sita p se qm p aio. q effitacia oroes i impetrado pt amitte sum
effcm qm p alio sit ex aligo impedimto quod inuenit i eo
p quo orat. vn vna de codicoibus oroes que faciut ea effi
catem ad impetrad e ut ab p se ozet. Ex ma at ad 2m valore
oro magis valet que ex maioi cari te ptet. sine p se sine p
aio fiat. Si at de mtiori cari te p ceptiora opa dcat mdican
tur. ista ggo dup r pt mtgi. Vno o ut ab ita oret p aio q et p se
ipo et tuc maiors miti e p alio orare et p seipo qm p se tm.
maioris e cm miti amitu beniuolur et bnficu ee b et aly qm b
tm. Alio o pt mtgi ut ab oret p aio et no p se et oudet alijs
ee beniuolg magis qm b et ita pfert i ordine cari te magis
aliu qm se diligeb. et h mo mtelli do copacom meligc e orare
1 p se qm p aio. Ad pmm dd q i a vo no est ad ppom. q spal
oro dr i glo q p quacnqz spals fiat sine p se sine p aio.
2 Ad 2m dd q lz ut plures ho p seipo deuotig oret tn qnqz
orat p aio deuotig et ita s h no pt sui vle mdi m q oro plg
valeat. Et simlr ad 3m dd i comm.
9 A d 2m sit pte. q suffragia eccie spals sita p amico diuite
Con eqlr valeat paupi p quo no fiunt si sunt equalis miti.
q ut cm dr Augg hng i suffragi tm valet vnicz pg morte qm
munt viuens ut b pdesset. Si g o pdci duo equalr meruerut
g o eqlr psit eis pdca suffragi. po pa o ee ssa plg pdest ei qui

Scls dtuncad o cc in Registro c 126 Scbert Romredo nt Gothart
Adh 2 ar 18 um Quqz de tuis actibus magna cogulmare gaudio
ere qo p labori tuo se ecca p ani tui fuit

que est

maiois e miti s; missa e pcipuu suffragioꝝ t memo pa^ois domice
g^o equalr psut eis qui st equal miti / Sz q deus accipit huiusmodi
suffragia s; intencom facientis s; faciens intendit q plus
psint diuiti p quo facit g^o ei plus pst / p^m no e ddm q pia
intetio coꝝ frustra^r qui pnus spalia suffragia faciunt / frustra^r
at si eis spalr no pdesset. g^o magis psut eis p quis fiunt. Ph^e
Ad^m ddm q ca h^c dupl^x e opio / quida em dnt q suffragia
eccle spalr p amico facta valet omibz qui st i purgatorio equalr
quidz hijs qui st equal miti nuq hijs qui st minoris miti / sic plus vo hijs qui st maioris miti
candela incensa p diuite solo i domo equalr pdest alijs
qui st equal nisi plus no hijs qui st maioris, nuq q minoris
quauis sit diuiti ad quenda hore p alijs / Et sicut est lectio
que leg^r spalr p aliquo clerico multis fuit audientibz / equalr
tm valet hijs qui st equal capacitatis / plus hijs qui st maioris / Inequalr 2
nuq hijs qui st minoris / Alij no dnt q suffragia plus valet
hijs p quis spalr fiunt. Vtraq at opio s; ad na est / Ad cuius
euidecia sciendu q opa vnius no valet alti nisi duplici^r. p^m ad
premiu eccle q sit vnicuiq ex ppijs actibz indita^r s; p^m
ad aliqd accidentale gaudiu vel p^m ad remissionem alicuius pene
tpalis et suffragia viuoꝝ psut pdesse defunctis / h^o at 2^a
p^m cotingit dupl^r. Vno^o ex vnioe carita^{tis} q oms p fideles Vno au^{te} f.
efficiunt vnum coꝝ et actus vnius quodam^o redundat i vnum
altius sit et i mebris corporalibz videmus / et ima^{dum} ab ex actu cogratulao^{es}
altius meritum quibz exorit i carita^{te} gaudet de quolibz bono
ope / et quato e maioris carita^{tis} tanto [illegible] gaudet siue
sit i purgatorio siue i paradyso siue in mundo / et p^m ad h^c
na e p^a opio / Alio^o actus vnius sit alti p intencom Intetio facientis.
facientis q fac^t p i^o et vice illius q valet pnse i debiti solucoe
et suffragia eccle valet defunctis magis vnius soluit deo Satisfactoes
satisfaccom qua mortuus soluere tenebat et valoꝝ suffragiꝝ
sec^m intencom facientis / et p^m ad h^c 2^a opio e na / Ad pmu g^o .1.
ddm q vnita v^{is} de q^o lo^r aug^{us} e illa vbi meritu / nuc em
ab viuis ut h^o suffragia p9 morte valeat sibi p eo fiat
que quidz ddio magis exstat i vno et mis exstat i alio
et io no equalr pst vtriq / Ad 2^m ddm q pa^{ssio} xpi fuit exhi .2.
bita p omibz / p^m ad sufficiencia at misse spalr p aliquo offer^r
et io no e sile / [illegible]

Ad 3^m sic [illegible] q nouit suppl^{re} defectum darimat .Jo.
vniam contritu Si em ab dat alic q p9 altu dedat .Cor.
2^a da^o v^{el} e / s; ip^e qui remittit suppl^{et} nouit contul^{it} dat corz
suu deo g^o cu pior gtedo vniam dat corz suu vxor / ccciij
iste vniam ut habetur ii^a g^o .c. Sz q e quedam d^r qui nouit suppl^{re}
Luniam impedit ghc . Rt cha . Jn ius .

Responsio. Differentia inter votum simplex et solempne.

sed non dirimit contractum. Responsio non credimus quod votum simplex non dirimit matrimonium con-
tractum sed solum solempne, quia vero patet si differentia utriusque voti inspiciatur.
In voto enim simplici est sola promissio qua quis promittit deo se conti-
nentiam servaturum, ex sola autem promissione non transfertur dominium. Unde si
aliquis promittat rem aliquam alicui postea dat eam alteri huiusmodi dato
non potest rescindi per priorem promissionem quamvis malefaciat dando.
Et ideo qui emisit votum simplex continentie potest post matrimonium corpus suum
tradere uxori quamvis peccet hoc faciendo tamen matrimonium non dirimetur
propter votum precedens. In voto autem solempni est simul promissio et collatio
tunc enim est votum solempne quando simul aliquis cum voto consecratur deo et ponitur
in aliquo statu scilicet per susceptionem ordinis vel per professionem certe regule
et ideo non potest ulterius corpus suum tradere uxori et si tradiderit contractus nullus est
et matrimonium dirimit per votum solempne non autem per simplex. Responsio autem in
contrarium adducta secundum suppositionem quod per votum simplex aliquis dat corpus
suum deo. Non enim dat sed promittit. || ad culpam et cetera habet quintum.

Simplex promissio. Solempne traditio.

Quintum queritur de hiis que pertinent | primo utrum peccet qui ad ecclesiam
vadit propter distributiones qui alias non iret quamvis a principio
prebendam accepit ut deo serviret / secundo utrum aliquis habens de superfluo pec-
cet si non dat pauperibus petentibus / tertio utrum quando sunt due diverse opiniones
de aliquo facto utrum ille qui sequitur minus tutam peccet sicut de pluralitate pre-
bendarum / quarto utrum mendacium semper sit peccatum / quinto utrum quantum aliquis
intendit peccare tantum peccet // primo qui vadit ad ecclesiam propter distributiones

Responsio. Contra.

Ad primum sic proceditur videtur quod ille qui alias non iret peccet. Ipse enim videtur
obsequium divinum quod est spirituale ponere sub precio vel temporali
ergo committit symoniam et ita videtur quod mortaliter peccet / Sed contra ille qui facit
votum bona intentione si post matrimonium in prosecutione voti mutetur voluntas eius
ut invitus faciat quod volens promisit non evacuatur meritum voti
ut videtur Augustinus dicere in libro de [illegible]. ergo eadem ratione qui accipit prebendam
ut deo serviat non peccat quamvis postea mutetur eius intentio / Responsio dicendum
dicendum quod ad evidentiam huius questionis notandum est quod aliquis actus dicitur esse spiri-
tualis dupliciter. Uno modo ex parte principalis quia scilicet actus competit alicui propter
aliquod spirituale quod in ipso est sicut episcopo consecrare basilicas et dyacono
legere evangelium. et in talibus actibus committitur symonia si aliquis intendat
suum actum vendere / Alio modo est actus spiritualis non ex parte principalis sed ex parte
finis tantum sicut docere liberales artes quarum veritas spiritualis est sed huiusmodi
doctrina non competit alicui propter aliquod spirituale officium cum et secularibus
huiusmodi artes liceat docere / et in hiis actibus committitur symonia si venda-
tur finis qui spiritualis est scilicet ipsa veritas. Non si aliquis sua opera doctrine celebrare in
divinum officium in ecclesia quod est actus spiritualis [illegible] competit [illegible] quod est clericus et ideo
symoniam committit qui huiusmodi actus vendere intendit / et gratis ad vendendo precium ac-
cipitur quasi finis et ideo in predicto casu distinguendum est / Si enim huiusmodi
distributiones recipit quasi finem sui operis principaliter intentum symoniam
committit et ita mortaliter peccat / Si autem habet principalem finem deum

Principalis. Finalis. Principalis. Zarro

Nota secundum [illegible] symonia non [illegible]
[illegible]

in tali actu sed hug' at distributos respiat [illegible] no q sine sz sit i
quod e nccm ad sua sustentatoem. constat q no uendit actu spua
lem et ita symonia no comittit nec pecat. Sic at acceptio distri
butom no e ca que ad ecclam uadat sz ppe hq det macoe ea
e que mc uadat no [illegible] Et pz responsio ad pm q no ponit
inpciale sub pcto. Ad 2m [illegible] no q 9 obiectu. dicendum q tunc i uouente
no euacua mutu uoti qn intencio uouentis fert sup licitu. ut
tn ai uellet id no face quod uouit si no uouisset. Si at ferat
dutic sup illicitu tuc euacua mutu uoti ut cu ab uult abso te
id no face quod uouit. Ille aut qui uult ire ad ecclam p pecunia
sicut p fine pricipali ht uotu delatu sup illicitu et io pecat.

Ad 3m sic pceditur. Vr q ille qui no dat paupi petenti si habeat
de superfluo pecet quia face elemosinam de superfluo e sub precepto
Luc. xj. Verumtamen quod superest date elemosinam ergo pecat si petenti no tribuit
p ab te inqre debeo q sit nccu ad salm sz nccm e ad salm ut
ab subueniat existenti i extrema nccitate ergo te quilz inquire utru pau
p sit i extrema nccitate ut statim ei dare in qm e q videt q ob cog
dampnet. Rn dicendum q cu hec distinguenda e supposito eni q ab
habeat de superfluo et reu inidiui et re pre q te pauperibus erogare
aut uidet i paupe petente euidens signu extreme nccitatis aut no
si uidet tunc e q te dare et pecat no dando i hoc eni casu loquitur Ambro.
pasce fame morientem si no pauisti occidisti si uero no appeat
tuc no te paupi dare petenti quia quiuis tenetur dare superflum
pauperibus no tn omnibus dare nec tenuit dare sz te distribuere si q ab
uisu fuit optimum nec te inquire quia hoc esset nimis onere q de oibus
pauperibus inquireret et precipue tn ad eu qui nccitatem patitur pertineat
ut nccitatem sua exponat. Et p hoc pz responsio ad obiectum.

Ad 4m sic pceditur. Vr q ille qui ht plures prebendas pecet ex hoc ipso
q opiniones magistrorum sunt i contrarium et quicumque eni comittit se
discrimini ibi q sit ad salm pecat sz ille comittit se discrimini ut ui
cu faciat q multorum peritorum sentenciam ergo uidetur q pecet. Sz q pt esse
q i tali casu ab adhibet diligentiam inquirendo an habere plures p
bendas sit licitum uel nonuit ad q eu moneat ad hoc q sit il
licitum ergo ur q sine pcto plures prebendas possit habere. Rn dicendum
q duobus modis ab ad pcm obligatur. Vno modo faciendo q legem
ut cu quis fornicatur. Alio modo faciendo q conscientiam et si no sit q legem
ut si conscientia dictat alicui q leuare festucam de terra sit mortale p
catum. Ex conscientia at obligatur ab ad pcm si habeat certa fide de contrario
eius q agit. sine et habeat opinionem cu aliqua dubitacione. Id at q agit q
legem ipso est malum nec excusatur p hoc q e q conscientiam. Sed q e q conscientiam e
malum quamuis no sit q legem. Id at nec q conscientiam nec q legem e no
pt esse pcm. Dicendum ergo q ubi sunt due opiniones contrarie de eodem altera
est uera et altera falsa. Aut ille qui facit q opinionem magistrorum utpote

hendo plēs p̄bendas fat q̄ vāry opinioy etc cū faciet q̄ legē
dei nō excusa a pccō quāuis nō faciat q̄ ɔsciam/ sicut ē nō c
ita sz magis q̄ua qua i se/ Ita q ue lz hic plēs p̄bendas et
tūc distinguendū ē/ qz aut tz hꝫ ɔsciam de q̄ro etc itm pcat
q̄ ɔsciam faciens quāuis nō faciat q̄ [illegible]/ sicut nō hꝫ ɔsciam
de q̄ro sz ctitudinē sz tm i quādā dubitatoy adducit ex
conuicte dubitatoy opioy et si maneret tali dubietate plēs p̄
bendas hꝫ piculo se cōmittit etc peculdubio pcat ut pote magis
amans bnficȳ tpale qm ppriā salutȳ/ sicut ex q̄rijs opiōibz
i nullā dubietate adducit et nō cōmittit se discrimini n pcat
vnū pz rnsio ad obiecta // mendaciū nō sit pctm/ Malgei
Ad 9m sic pce. Vr q omne // pctm ē homicidiū q mendaciū
sz homicidiū pt licite fi ut cū iudex occidit latronē
go et mendaciū/ Pt i sacra scptra quidā laudant qui tn mentiti ē
intelligunt ut obstetrices iacob et iudith go mendaciū nō sp ē
pctm/ Sz q̄ ē q Aug dicit deffiniat i li de mendacio Rndeo dicendū
q quecūqz ab actus hꝫ aliquā inordinacoy inseparabiliter annexā
nūqm bn pt fi qz ipa inordinacio ē ad suppsitū ut dictū
et ita nō pt i tali actu mendaciū accipi i quo virtus cōsistit
ut pz p phm 6 ethicorum/ Hmoi at actus ē mendaciū/ Ad hec cū
iuncta sit uba ut notes ut sint sign int medium ut dr i p° pia
Et io qn ab uoce enunciat q nō hꝫ i mēte illud inpta nō
mendaciū et ibi ē inordinacio p abusū uocis et io cōcedēda q me
daciū sp ē pctm/ Ad pm go dicendū q homicidiū sp ē pctm/ qz inor
dinacoy hꝫ insepa annexā/ Homicidiū em plus importat qm
occisio hois/ Cōposita em nomina frequenter plus importat q
cōponentȳ/ importat em homicidiū occasioy hois indebita et io
homicidiū nūqm ē licitū quāuis hois occidere aliq liceat/ Ad 2m dicendū
q sicut Aug dt i li de mendacio et hr i glo su i° pē pdes eos
qui loquntur mendaciū/ Duplr ab lauda i scptra/ Quidā ppr
pfcm statum uirtutis et horū fca ponunt omnibus i exemplum et de talibus
nō le q mentiti sint sz si aliq dixerint q mendacia uident
sz intencoy qm ex instinctu sci spus acceperunt mendacia nō
sunt/ Quidā nō laudantur ppr uirtutis indolem et de aliqs mendacium
legitur maxime officiosum/ sicut pz de obstetricib/ Nō em cōmendantur qz
mentite sunt sz ppr mentem ex q i mendaciū inciderunt et appet
ex eis indolis i pfcam uirtutis/ Nō aut pfectio.
Ad 3m sic pce. Vr q quis nō oz si ab intendat pctare mortr
q pecct ppr hoc mortaliter/ Aug em p maiore ē ad inhaurendū
qm ad puniendū ut hr i glo i pri° Sc/ Sz si ab intendit pctare
uenialiter nō se q ppr hoc pecct uenialiter go n oz q q intendit
pctare mortaliter q ppr hoc pecct mortaliter/ Sz q quicūqz intendit
pctare mortaliter fac q ɔsciam sz ois tal pcat mortaliter go etc/ Rndeo dicendū

IIe
Co
q.
Re

Aug' i Enchi°
22 q 2 Ideat
Vba ppterea st
instituta nō vt
p ea sci i hoies
fallat sed ut eis
q̄sq̄ in alterius no
ticia cogi
tacoes suas
pferat.

2.
Perfectio
Profectio
in

Sr
Co
Re

q impe dr q ab intedat pctm mortale ul veniale / malu en e pter intencone ut dr dyo. 8 ca de di no. Sz si ab intendit facere ad quod credit ee mortale pctm · et ex hoc dr q intendit pctare mortaliter / pdcta qo nich ad quit nisi si ab credit / q hoc ee pctm mortale quod sit pctat mortalr. No at e nece q sit veniale si credat veniale ee / ut si fornicacone credat ee pctm veniale / cuius roms de facili pz solucio / qz tn consciencia erronea heat vim ligandi ex hoc ipo q q osciam fat mortalr pctat. Error at osciencie quoqz ht vim absolvendi sive excusandi qn s pcit ex ignorancia eius q ab scire no pt ul scire no tenet · et i tali cau quamuis fcm de se sit mortale tn intendes pctare venialr pctat venialr / sic si ab intenderet accedere ad uxorem sua ca delectacois · et ita intenderet pctare venialr · si ei alia supponeret eo nesciente venialr pctaret. quoqz error osciencie no ht vim absolvendi ul excusandi qn s ipe error pctm e ut cu pcit ex ignorancia eius q quis tenet scire et pt scire sicut si crederet fornicacone simplicem ee pctm veniale · et ideo quamuis crederet pctare venialr no tn pctaret. Et pz rno ad obiecta /

ad penam et gloriam / et primo de hiis
D eyn quit de hiis q ptinet / q ptinet ad penam / 2o de hiis que ptinet ad gloriam / Circa penam at quitur primo de pena spuali / 2o de pena corli damptorum / Ct primo duo quitur. primo utrum dampnati videat gloriam sanctorum et max post diem iudicii / 2o utrum dampnati vellet suos ppinquos ee damptos /

Ad primu sic pceditur. Vr q dampnati post diem iudicii videat gloriam sanctorum / sicut se ht gloria ad miseriam ita miseria ad gloriam / Sz de pfectione glorie sanctorum e ut videat miseria damptorum. Ut hr ysa ult. Egredien et videbut cadauera impiorum ergo et de pfectione miserie damptorum e ut videat gloriam sanctorum / Et post diem iudicii qui i miseria pfecta erunt dampnati videbut gloriam sanctorum / ideo post diem iudicii nulla afflictio a dampnatis abstrahi · Sz mit affligitur dampnati de hoc q videt gloriam sanctorum / si ysa xlvi. Videat et confundant zelantes ppli ergo et post diem iudicii gloriam sanctorum videbut / Sz q omnis delectacois mala dampnatis post diem iudicii subtrahetur / Sed vide sanctorum gloriam e quedam maxa delectacois ergo rc Rno. Dicendum q vide gloriam sanctorum dupr cotingit. Uno modo ut capiatur quid sit ipsa gloria et qualis et quanta · et sic nq pt vide gloriam nisi qui e i gloria / supat enim et desiderium et intellectum eorum qui no sunt in ea / hoc enim e manna absconditum et nomen novum scriptum i calculo q nemo novit nisi qui accipit. Ut hr Apoc ii. Alio modo pt videri gloria btorum ut videatur ipsi bti ee in quada gloria inenarrabili et excedente intellectum / Et dampnati an diem iudicii videt gloriam sanctorum no at post diem iudicii / q tunc erunt penitus a sanctorum consorcio alienati qui ad suum ta miserie puenient et ideo nec et sanctorum consorcio digni habebuntur. Ita videbis ad gloriam hic tn eo qd videt.

· 16 ·
Con ·
· q ·
· sol ·
Quid sit
Et i cast

ad fratres ne in eundem locum tormentorum venirent. Primo est quia dampnati ferent et in demonibus ... [illegible] ... 2o quia ferre ... [illegible] ... vita sua mala ... deo ... [illegible] ... veniret ... desertiores petebat mitti ... (8m) ... ad eos lazarum

Sexto:

Sicut beati adaugent ... [illegible] ... [illegible] ...

Ad primum ergo dicendum quod videre miseriam dampnatorum omnino erit sanctis ad gloriam. Gaudebunt enim de iusticia dei et de sua evasione. Sicut dicitur in psalmo: letabitur iustus cum viderit vindictam. Sed videre sanctorum gloriam ad perfectionem impetrat qua post diem iudicii dampnati privabuntur. Ad 3m dicendum quod dampnati in inferno existentes post diem iudicii memores erunt glorie sanctorum quam ante in iudicio viderunt et cognoscent eos esse in magna gloria quamvis non videant ipsos beatos nec eorum gloriam et ita invidia torquebuntur. Et afflictio que est in eis nunc ex tali visione manebit visione ablata de quo et magis dolebunt videntes se et sanctorum visione indignos reputatos. Ad 4m quod quamvis obiectum dicendum quod videre sanctorum gloriam non est materia delectationis nisi per modum visionis videatur qualis a dampnatis unquam videtur. 2o autem non videre et non habere est magis afflictionis causa propter invidiam. ... non vellet suos propinquos esse

Ad 2m sic proceditur. Videtur quod dampnati dampnatos velint. Dicitur enim Luc. xvi quod dives in inferno dampnatus petebat lazarum mitti ad fratres suos ut testaretur illis ne venirent in locum tormentorum. Petitio autem est voluntatis desiderii. Ergo dampnati non volunt suos propinquos dampnari. Sed contra est illud quod psalmus xviii super illud: Sunt ... de solijs suis dicit glosa: Solacium est dampnatis socios habere sue miserie. Ergo ipsi vellent omnes esse dampnatos. Respondeo dicendum quod vicia spiritualia in dampnatis non consumentur. Quod patet Ezech. 32 ubi dicitur de impijs quod cum armis suis ad infernum descendent et ideo in eis perfecta invidia est ad quam pertinet dolere de bono alterius quod ipse non habet et ideo vellet omnes pati mala que ipse patitur liberari enim a malo quoddam bonum est. Que quidem invidia in aliquibus et in hac vita tamen malescit ut suis propinquissimis et invideat de bonis que non habent ipsi. Verum multo amplius dampnati invidia stimulante vellent suos propinquos cum omnibus alijs esse dampnatos et dolebunt si sciant aliquos salvatos. Sed tamen si non omnes dicuntur dampnari sed aliqui salvari magis vellent suos propinquos quam alios a dampnatione liberari quia tunc et invidia torquebuntur si videant alios salvari et per hunc modum dives dampnatus nolebat suorum fratrum dampnationem. Et patet obiectio

Deinde queritur de pena corporali dampnatorum utrum sit ibi tantum pena ignis vel et pena aque et videtur quod sic. Dicitur enim Job 24 de impijs: transibunt ab aquis nivium ad calorem nimium. Sed contra omnis delectatio et refrigerium dampnatis aufertur sed non potest esse sine quodam refrigerio quod aliquis afflictus calore ad frigus aque transeat. Ergo vicissitudo ergo talis penarum alternatio non est in dampnatis. Respondeo dicendum quod sicut dicit Basilius exponens illud psalmi: Vox domini intercidentis etc. in fine mundi ignis dividetur et calor ... et quod est in eis pulcrum et clarum remanebit superius ad gloriam beatorum quod vero est in eis feculentum et penosum descendet in infernum ad penam dampnatorum et ita fex totius creature in infernum colligetur et erit dampnatis in penam et ideo non solum patientur penam ignis.

Compatie

18a

In peccato sunt 3 mala
1 A bono incommutabili aversio — Pena dampni ... est ... defectus
2 Ad bonum commutabile ... conversio — Pena ... sensus
3 In bonis commutabilibus inordinata delectatio — Pena ... [illegible]

Iustum est enim quod qui creatorem offendunt ab omni creatura puniantur.
Unde dicitur Sap. 5 quod orbis terrarum pugnabit pro illo contra insensatos.
Ad id autem quod in contrarium obicitur. Dicendum quod ex huiusmodi varietate penarum 1
non erit in damnatorum refrigerium. Ignis enim et aqua et huiusmodi non agunt
in corpora damnatorum actione ita quod relinquant suas qualitates in
corporibus damnatorum. Non enim necesse est ignem relinquere calorem in lignis
que facit esse calida, alioquin cum contraria non possint esse simul in eodem
oporteret corpora damnatorum suas qualitates perdere et consumpta natura or-
ganorum oporteret ut fieret pena minus sensibilis. Sed agunt in corpora damnatorum
actione spirituali imprimendo suas qualitates corporibus damnatorum. Sed
esse spirituale per modum quo species colorum est in aere vel etiam in pupilla
non ita quod fiat colorata. Unde corpora damnatorum sentient afflictionem
ignis sine hoc quod comburantur in ignibus. Et ideo varietas penarum non
faciet eis ad refrigerium. Refrigerium enim mutationem ex alternatione penarum
provenientes tamen ex consumptione nature non magis per refrigerium aque superflu-
itas calefactionis remittitur et ad medium venitur quod est delectabile.

Deinde queritur de gloria beatorum et circa hoc queruntur duo. Primo utrum beati-
tudo sanctorum principaliter consistat in intellectu quam in affectu vel econtra. Secundo utrum principalius
beati ferantur ad videndam humanitatem Christi quam eius deitatem.
Ad primum sic proceditur videtur quod beatitudo sanctorum principaliter consistat in intellectu. 19
Dicit enim Augustinus 10 Confessionum beatitudo est gaudium de veritate. Sed veritas Co
pertinet principaliter ad intellectum. Ergo et beatitudo. Preterea Io. xvii dicitur Hec est vita eterna 6
ut cognoscant te solum deum quem misisti Ihesum Christum. Cognitio autem 9
ad intellectum pertinet. Ergo et vita eterna sive beatitudo. Preterea Augustinus dicit in li. de 4
Trinitate quod visio est tota merces. Merces autem est beatitudo, que pertinet principaliter ad vi-
sionem intellectus. Contra quia premium respondet merito. Sed meritum principaliter consistit in volun-
tate. Ergo et beatitudo que est premium. Respondeo dicendum quod felicitas sive beatitudo in operatione consistit s. Ro
et non in habitu ut philosophus probat in 1 Ethicorum. Unde beatitudo hominis potest comparari
ad aliquam potentiam anime dupliciter. Primo sicut obiectum potentie et beatitudo potentie Obiectum
comparatur ad voluntatem. Voluntatis enim beatitudo ultimus finis hominis et summum eius bonum.
Finis enim et bonum sunt obiectum voluntatis. Alio modo sicut actus ad potentiam et beatitudo Actus
originaliter et substantialiter consistit in actu intellectus. Formaliter autem et completive in
actu voluntatis. Quod sic patet: impossibile est ipsum actum voluntatis esse ultimum finem voluntatis.
Ultimus enim finis hominis est id quod est primo desideratum. Non autem potest esse quod primo
volitum sit actus voluntatis. Prius enim est potentia ferri in aliquod obiectum quam quod
feratur super actum suum. Prius enim intelligitur actus alicuius potentie quam reflexio
eius super actum eius. Actus autem terminatur ad obiectum et ita quelibet potentia prius fertur
in obiectum quam in suum actum. Sicut visus prius videt colorem quam videat se
videre colorem. Et ita et voluntas prius vult aliquod bonum quam velit se velle.
Et actus voluntatis non potest esse primum volitum et per consequens nec ultimus finis. Sed quo-
tienscumque aliquod bonum exterius est desideratum sicut finis, actus voluntatis [illegible]
sicut finis interior quo primo proprie attingitur ad ipsum. Sicut dicimus quod adeptio
finis est beatitudo eius qui ponit cibum finem suum, et avaricia eius qui ponit finem
suum pecuniam.

Vide S. Tho. contra gentiles li. 3 c. 23.

Finis autem nostri desiderii deus est. Unde actus quo ei primo coniungimur est originaliter et substantialiter nostra beatitudo. Primo autem deo coniungimur per actum intellectus, et ideo ipsa dei visio que est actus intellectus est substantialiter et originaliter nostra beatitudo. Sed quia hec operatio perfectissima est et convenientissimum obiectum, ideo consequitur maxima delectatio, que quidem decorat ipsam operationem et perficit eam sicut pulchritudo iuventutem, ut dicitur in x. ethicorum. Unde ipsa delectatio que est voluntatis est forma complens beatitudinem, et ita beatitudinis ultime origo est in visione, complementum autem in fruitione. Dicebas ergo prius ~~[struck]~~ vobis concedendo sunt, quia ostendunt quod beatitudo substantialiter consistat in actu intellectus. Ad id quod obicitur quod donum quod intuitu consistit in ascendendo, primum autem in retinendo, dilectio autem proprie pertinet ad voluntatem, quia ipsa movet omnes alias vires, sed retinendo proprius pertinet ad intellectum quam ad voluntatem. Unde primum prius attribuitur intellectui, intuitu non voluntati.

a. 20 — Ad xii sic proceditur. Videtur quod beati in gloria prius ferantur ad contemplandam xpi deitatem quam eius humanitatem. Altissimo enim statui altissimus

Con — actus primo et principaliter competit, sed beati sunt in statu altissimo. Cum ergo actus intelligentie qui est potentie altissime, cuius est finis in deum, sit actus altissimus et nobilissimus, videtur quod hic actus primo beatis competeret ut deum contemplentur.

T — Praeterea ad perfectionem vie pertinet nos ab inferioribus ad superiora contemplanda conscendere, sed beatis est perfectio gratie vie. Ergo ipsi eius prius superiora contemplabuntur, et cetera prius deitatem quam eius humanitatem.

Arg — Sed contra. Ad communionem non pervenimus nisi per meritum, sed meritum mediatoris dei et hominum est xpi humanitas, i thimo. ii. Mediator dei et hominum xpus ihesus. Ergo sancti non pervenerunt ad contemplationem deitatis xpi nisi prius contemplando eius humanitatem.

Re — Responsio. Dicendum quod unusquisque prius considerat rem in operibus quam sit rerum operator. Beati autem a deo sunt deo quieti ut ipse sit eis vita ... eorum cognitionis et operibus. Aliud enim actus beatitudinis per aliquas conditiones et operationes impedire, et ideo id ad quod sancti primo attendunt est ipse deus, et cum habent mentem eorum cognitionis et regula eorum operationibus et cetera, prius contemplantur deitatem xpi quam eius humanitatem. In utraque tamen contemplatione delectationem inveniunt. Unde dicitur Jo. x. Ingredientur scilicet beati ad contemplandam deitatem xpi et egredientur ad contemplandum eius humanitatem, et utrobique pascua invenient, id est delectationem, et exponitur in principio de spiritu et anima. Duas primas rationes concedimus. Ad id quod tertio est obiectum dicendum quod ratio illa procedit quantum ad statum vie in quo nondum sumus deo perfecte coniuncti, sed oportet nos ad deum per xpm accedere, sed iam deo in beatitudine coniuncti erimus prius intendimus xpi deitati quam eius humanitati.

Quotlibetum 9m

Deinde quesitum est primo de capite in xpo, deinde de membris eius. De xpo quesitum est tria: primo quantum ad unionem divinam, secundo quantum ad unionem humane nature ad divinam, tertio quantum ad species sub quibus in sacramento altaris continetur etc.

Nonum

Circa primum queritur. Utrum deus possit facere infinitum esse actu. et
videtur quod sic. Deus enim potest facere maius omni eo quod fecit. quia eius potentia
non adequatur operi eius ut dicit hugo de sancto victore. Sed infinito in actu non
potest esse aliquid maius. ergo non potest esse quod deus faciat infinitum in actu.
Sed contra deus potest plus facere quam homo possit dicere vel cogitare secundum Augustinum. 1.
Non erit impossibile apud deum omne verbum. Sed homo potest dicere esse infinitum
in actu et etiam cogitare. cum quidam philosophi hoc posuerunt ut patet in iii° physicorum.
ergo deus potest facere infinitum in actu. Responsio. Dicendum quod cum dicitur deum non posse
aliquid facere hoc non est propter defectum divine potentie sed propter impossibilitatem que implicatur
in facto quod quidem contingit dupliciter. Uno modo quia repugnat facto inquantum
est factum. sicut diceremus deum non posse facere aliquam creaturam que per se esse
conservet. et esse hoc ipso quod res aliqua potest habere causam superiorem potest et
indiget conservatione cum idem sit causa essendi rem et conservandi rem in
esse. Alio modo quia repugnat huic facto inquantum est hoc factum sicut si di-
ceremus deum non posse facere equum rationalem. esse enim rationale quamvis
non repugnet facto tamen hoc factum scilicet esse rationale repugnat huic facto scilicet
equo. repugnat enim equo inquantum est equus tamquam differentia cadens
irrationalis. Quidam autem dicunt quod deus non potest facere esse infinitum in actu
quia esse infinitum repugnat facto inquantum est factum. est enim contra rationem tamen
ut creatorem adequet. quod oportet ponere si esset aliqua creatura infinita.
Infinitum enim maius infinito non est. Sed istud non videtur rationabiliter dici
Nec [illegible] philosophi. est quod est infinitum per unum modum limitatum ab eo
quod est [illegible]finitum pluribus modis. sicut si esset aliquod corpus
infinit[illegible] longitudine finitum vero latitudine esset minus tali corpore largi-
tate [illegible]nito. Dato autem quod deus faceret aliquod corpus infinitum
actu [illegible] hoc esset infinitum quantitate dimensiva sed de natura
huius [illegible] speciei determinata. et esset limitatum ex hoc ipso quod esset
rei naturalis. Unde non esset equale deo cuius esse et essentia est modis omnibus
infinita. Alii vero dicunt quod esse infinitum in actu secundum aliquem
modum non repugnat facto inquantum est factum nec huic facto inquantum est
hoc factum quod est actu. Alio vero modo non repugnat enti creato actu esse
infinitum. Et hoc copiosius exequantur distinguunt enim duplex infinitum
scilicet infinitum per se et infinitum per accidens. cum distinctionibus inter hec
modo accipi potest quod cum infinitum procedatur in quantitate incommutabiliter ut dicitur in
iii° physicorum. Si quantitates in quarum infinitum consistit habeat talem ordinem
quod unaqueque earum ab altera dependeat et certum ordinem habeat. Ita
quod unaqueque earum illius ultimum requirat per se. Sicut patet in hoc quod
baculus movetur a manu et manus a lacerto ac humerus. quod movetur ab
anima. quod si hoc in infinitum procederet ut semper aliud ab alio moveatur et
de causis in infinitum. ut baculus vel aliud ab alio moveatur et dicatur per se.

Con
Re
facto 1
huic facto 2
et infinitum de hec quantitate ... per se dicitur infinitum ...

in infinitum erit multitudo illorum motuum et motorum per se sive infinita.
Si vero quantitas in qua consistit infinitum resultat ex aliquibus pluribus
que eiusdem ordinis fuerint et quorum unus non requiritur nisi per
accidens, sicut si aliquis faber cultellum faciat ad cuius constitutionem multis
martellis indigeat, ex hoc quod unus post alium frangitur et unus suc-
cedit in locum alterius eiusdem ordinis tenens, si multitudo talium in infinitum
excresceat dicitur infinitum per accidens et non per se. Et dicatur cum fabrili
operi martellorum infinita multitudo cum per unum martellum durare
equaliter possit expleri sicut per infinitos. Dicitur ergo quod infinitum per se
repugnat ei quod est esse in actu eo quod oportet omnes que per se ordinem habent com-
pleri postremum per comparationem quodammodo omnium ad unum consti-
requiritur infinitorum ordinata influentia si esset ad infinitum per se et
ita numquam posset compleri cum in infinita non sit transire. Sed infinitum
per accidens secundum eos non repugnat ei quod est esse in actu cum una pars multi- b
ab altera non dependeat. Unde secundum hoc ut ponunt esse infinitum in actu
sicut Algazel dicit in sua methaphisica, animas rationales hominum defunctorum
esse infinitas eo quod ponit generationem hominum ab eterno fuisse et animas
post mortem corporum remanere. Et secundum hanc opinionem deus posset facere
esse infinita vel infinitum in actu et si non moveatur in natura infinitum
in actu. Sed quia commentator in xi methaphisice dicit quod infinitum in actu esse
non potest nec infinitum per se nec infinitum per accidens. In proposito non tenet
infinitum per accidens sed non infinitum per se et esse secundum esse infinitum
omnino repugnat ei quod est esse in actu. Et hoc ratione ostenditur.
Non enim potest esse in actu in rerum natura quod non specificatur [illegible] diversas
species individuum secundum hunc. Quamvis enim intellectus consi[illegible] vel
non specificatum rationale vel irrationale. Non tamen [illegible]
quod non sit rationale vel irrationale. Unde secundum porphirium [illegible] genus
quod non est in aliquo eius specie. Unaqueque non quantitas [illegible] specifica-
per certam terminationem quantitatis sicut multitudinis species sunt
duo et tria et cetera. Et magnitudinis species sunt bicubitum
et tricubitum et huiusmodi secundum aliquam determinatam mensuram
Unde impossibile est sic inveniri aliquam quantitatem in actu
que non sit speciebus terminis limitata. Non quantitas que non habet certas ter-
minationes dimensionis non est quantitas et sic multitudo que non com-
prehenditur sub certa specie numeri non est multitudo. Cum autem infinitum
consequatur quantitatem et dicatur infinitum per terminorum remotionem impossibile c
est infinitum esse in actu. Propter quod dicit philosophus in iii phisicorum quod est infinitum
sit materia nondum specificata sed sub privatione existens et quod subiectum
magis in ratione partis et contenti quam totius et continentis. Et ideo sicut deus
non potest facere equum vel [illegible] Ita non potest facere ens actu esse infinitum.
Unde primi concedunt quod rationes concludunt quamvis non vere concludant
eo quod si ponatur deus facere aliud infinitum secundum rationem movens adhuc
potest aliud infinitum facere in alio ordine sicut si posset facere infinitos

leonē

Contra Tho[mam] 3 p[arte] 4 q[uaestione] 27 ar[ticulo] 3 d[icentem] Christum
impleri(?) [illegible] [illegible] non [illegible]
quod non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] non [illegible] [illegible] quod [illegible] non potest [illegible]

q[uestio] 3

infinito cum non est ad maius in ordine quo est infinitum, sed secundum aliud ordinem nichil prohibet ad maius infinito, sicut numeri pares sunt infiniti et tamen pares et impares simul accepti sunt plures numeris paribus. Ad id vero quod in contrarium obicitur, dicendum quod licet intellectus non sit de se quodlibet perfectum, sed quod intellectus concipit quod aliquid includit repugnantias intellectus comprehendere non potest, quia non potest intelligi contradictoria esse simul vera, ut patet in quarto methaphysice. Unde cum esse infinitum repugnat ei quod est esse actu, hoc non est intelligibile, unum esse infinitum in actu. Unde sequitur quod sicut deus impossibile [illegible] quod possunt infinitum esse in actu, [illegible] unionem humane nature cum divina.

Circa quintam distinctionem tertii queritur [illegible] ad. Et est hoc quod queritur tria: primo utrum [illegible] [illegible] ypostasis tamen; secundo utrum sit in eo unum tamen esse; tertio utrum sit in eo una tamen filiatio. [illegible] plures ypostases. Unio enim [illegible]

Ad primum sic proceditur. Videtur quod in Christo sint [illegible] ad corpus presupponitur ad assumptionem, quia verbum humanitatem [illegible] humanam non assumpsisset que [illegible] sit [illegible] [illegible] ad corpus [illegible] [illegible] ad corpus [illegible] ypostasim hominis, quia ypostasis in humana natura [illegible] intelligitur assumptionem, sed omne quod prius intelligitur assumptione potest dici esse assumptum; ergo ypostasis ubi assumpsit ypostasim hominis et sic sunt due ypostases in Christo. Preterea corpus prius intelligitur assumptum esse assumptibile, sed corpus non est assumptibile nisi ut unitum anime rationali. Non enim decet corpus inanimatum esse assumptibile; ergo unio anime et corporis prius intelligitur ad assumptionem humane nature et idem quod prius [illegible] unionis presupponitur ad unionem, sed [illegible] in [illegible] unionis humane nature ad divinam personam. Unde [illegible] unionis [illegible] presupponitur ad unionem, [illegible] non potest [illegible] in divina et humana [illegible] non intelligitur esse [illegible] [illegible] unitas, quia [illegible] infunditur et infundendo creatur, [illegible] unionem anime et idem quod prius [illegible] humanitas et quedam forma [illegible] que requirit ad quod [illegible] informatur per aliquam formam creatam [illegible] in Christo ponere suppositum vel ypostasim creatam quam humanitas informet, et in Christo erunt due ypostases: ypostasis filii et ypostasis hominis.

Sed quod ea que sunt ad invicem disparata non predicantur de se invicem nisi per hoc quod coniunguntur in uno supposito, sicut dicimus quod album est dulce [illegible] unitatem [illegible]. Sed divina natura et humana sunt [illegible] penitus disparata, predicantur autem de se invicem in Christo. Dicimus enim deus est homo et homo est deus; ergo in Christo est ibi unum suppositum tamen et una ypostasis. Si dicatur quod [illegible] predicantur de invicem propter hoc quod coniunguntur in una persona, non propter hoc quod coniunguntur in uno supposito vel ypostasi una, sicut dicimus album esse dulce. Contra: persona non addit super ypostasim vel suppositum nisi aliquid [illegible] ad dignitatem pertinens. Si ergo in Christo esset una persona et non unum suppositum vel ypostasis, divina natura et humana essent [illegible] unite [illegible] in actu [illegible] quod falsum est. Respondeo dicendum quod secundum opinionem [illegible] quam [illegible] in 6 dis[tinctione] 3[tii] li[bri] sententiarum [illegible] [illegible] quibus opinio [illegible] et aliis [illegible] et [illegible] in Christo est unum suppositum tamen et tamen una ypostasis sicut et persona. [illegible] nam

sed doctrina fidei ponit unam rem subsistentem in duabus naturis scilicet divina
et humana, alias non posset dici quod unus esset dominus Ihesus Christus secundum sententiam
apostoli j ad Corinthios viij°. Unde et Nestorius dampnatus est propter hoc quod non
presumpsit dicere duas personas Christi. Id autem quod est subsistens in
natura est aliquod individuum in substantia. Unde unitas in qua due
nature uniuntur attribuenda est alicui per quod singularitas
designatur. Nomina autem que singularitatem designant quedam sunt
singularia et quedam que communia sicut hec nomina substantia et persona et indi-
viduum. Nam licet persona conveniat [illegible] et quoddam non sit
substantie [illegible] sed sicut hec nomina ypostasis quod sit individua
substantia et hoc nomen persona quod sit individua substantia rationalis nature sicut hec
nomina suppositum et res [illegible] quorum [illegible] predica-
mentis. Sed albedo sit substantia [illegible] ad ut sub-
sistens. Accidentia enim non subsistunt per se [illegible] quibus sunt
de natura subsistentium non tamen per se subsistunt sed in aliis. Unde et
predicta nomina de partibus [illegible] non dicuntur. Non enim dicitur [illegible] manus
sit ypostasis vel persona vel suppositum vel res [illegible] possit dici
quod sit quoddam individuum vel persona vel singulare que nomina de
accidentibus dicebantur. Non autem potest dici quod humana natura in Christo vel aliqua
pars eius sit per se subsistens. Hec enim unionem repugnaret [illegible] ponens
unionem secundum quid et non simpliciter sicut uniuntur lapides in acervo vel
duo homines per affectionem amoris vel aliqua unitate [illegible]
que omnia dicuntur esse unum secundum quid et non simpliciter. Quod enim est unum
simpliciter et per se subsistens [illegible] actu per se subsistens sed forte
in potentia. Unde [illegible] naturarum in [illegible] oportet ponere sit una per-
sona et una ypostasis et unum suppositum et una res naturarum. Sed [illegible]
humanam naturam in Christo [illegible] prohibet dicere esse quoddam individuum vel
substantie vel persone [illegible] manus et pedes et ossa
quorum quodlibet est quoddam individuum per se subsistens vel substantia vel
persona quod patet de Christo est unum tamen. Unde possumus dicere in Christo esse
plura individua vel singularia vel particularia sed plures ypostases
vel supposita non possumus dicere in Christo esse. Sed [illegible] quod ex
unione anime et corporis constituitur et homo et humanitas que quidem
duo hec non differunt quod humanitas significatur per modum partis eo quod humanitas
dicitur qua homo est homo et partes sunt essentialia principia speciei per que hoc
individuum in tali specie collocatur. Unde significat per modum partis cum hoc
principia [illegible] sed homo significatur per modum totius.
Homo enim dicitur habens humanitatem vel subsistens in humanitate sine precisione
quorumlibet aliorum supervenientium essentie [illegible] quod per hoc quod dico homo
non predicatur quod habeat colorem et quantitatem et alia huiusmodi. Secundum ergo secundam
opinionem predictam unionem huiusmodi [illegible] ad divinam presupponitur unio
anime et corporis secundum quod constituit humanitatem non secundum quod constituit hominem.
Illud enim quod in Christo est constitutum ex anima et corpore tamen quod unioni presupponitur

non est totum quod per se subsistit sed ad eius [illegible] non potest dici ut homo
sed ut humanitas. Unde oportet dicere quod in ipsa unione humane nature ad divinam
quantum ad terminum assumptionis intelligatur persona in Christo vel homo quia natura pro-
prie ut res per se subsistens completa. Et in hoc differt ab aliis duabus
opinionibus. Nam prima opinio ponit quod unio anime ad carnem sit
supposita quantum ad intellectum assumptionis humane nature non [illegible] hoc solum quod constituit
humanitatem sed est hoc quod constituit hominem. Dicit enim hominem assumptum.
Secunda autem ponit quod in termino assumptionis intelligitur anima corpori unita
ut ad constituendum hominem [illegible] ad constituendum humanitatem [illegible]
[illegible] contempta. Ad [illegible] dicendum quod corpus unitum anime
[illegible] assumptum [illegible] unitur [illegible] unione constituente hominem
Ad [illegible] dicendum quod [illegible] ut medium unionis quod [illegible] precedit
unionem [illegible] medium [illegible] unionem [illegible] sed medium quod facit ad
congruentiam [illegible]. Et sic [illegible] omnes [illegible] perfectiones possunt
dici media unionis [illegible] Deo [illegible] unionis [illegible]
[illegible] puto quod [illegible] unionis dicatur [illegible] ipsa [illegible] dei [illegible] que [illegible]
[illegible] precedere [illegible] unionem [illegible] gratie datum
[illegible] quod est esse in divina persona. Si tamen anima unita corpori [illegible]
ad assumptionem [illegible] est prius. Ad [illegible] dicendum quod humanitas [illegible] est
[illegible] que dicatur forma que informet aliquam materiam vel subiectum sed
[illegible] forma totius [illegible] supposito [illegible] subsistit [illegible] ponere quod hypostasis
increata informatur humanitate [illegible] subsistat in ea.

Ad [illegible] sic proceditur. Videtur quod in Christo non sit tantum unum esse. [illegible] esse [illegible] philosophum
[illegible] de anima vivere viventibus est esse sed in Christo non est tantum unum vivere [illegible]
sit in eo vita creata [illegible] vita qua vivit corpus [illegible] quam [illegible] morte
[illegible] et vita increata [illegible] vivit [illegible] [illegible] ergo [illegible] in Christo est tantum
unum esse. [illegible] sicut esse est suppositi ita et operari sed unitas suppositi non facit quin in Christo
sint plures operationes ergo non facit quod in Christo sit tantum unum esse. [illegible] quo est
[illegible] ad esse [illegible] Christo [illegible] quo [illegible] [illegible] quo sit
[illegible] non potest terminari ad esse [illegible] ergo [illegible] ad esse temporale et
creatum ergo in Christo est duplex esse. Tamen in Christo magis sit esse increatum. [illegible]
attribuendum esse de quo [illegible] quid potest an est sed de humana natura potest
[illegible] an est ergo humana natura habet esse proprium in Christo [illegible] et in eo duplex esse. [illegible]
divina natura [illegible] esse [illegible]. Sed contra quecumque [illegible] sed esse [illegible] in supposito [illegible]
sed in Christo est tantum unum suppositum ergo est [illegible] tantum esse. [illegible] dicendum quod esse dupliciter dicitur
ut patet per philosophum in [illegible] metaphysice. Et [illegible] glossa [illegible] [illegible]
[illegible] est copula [illegible] compositionem [illegible] enunciationis [illegible] quam [illegible]
facit. Unde hoc esse non est aliquid in re [illegible] sed tantum in actu anime componentis et
dividentis et hoc esse attribuitur omni eo de quo potest propositio formari [illegible] sit
ens [illegible] privatio entis [illegible] esse. Aliud esse dicitur actus entis
in quo denominatur aliquid ens actu in rerum natura et esse non attribuitur [illegible]
rebus ipsis [illegible] continentur. Unde cuius a tali esse dom [illegible]
[illegible] sed hoc esse non attribuitur soli [illegible] per se subsistenti. Unde [illegible] [illegible]

in 1º phisicorum

Contra

Responsio

copula propositionis

Attribuens

Alia vo que nō p se subsistūt sz i ad z cu ad sive sint acci- a
sive forme sbales a quib9 p9 nō hūt ee ita q ipa ve sint
sz attribuat' eis ee aliqd i quo ad est. sicut albedo dr ee.
nō qz ipa i subsistat. sz qz ea ad ht ee albū, ee g° pp'e z ve
nō attribuit' nisi ui p se subsistenti, tn̄ at attribuit' ee dupl'
Vnū s ee q resultat ex hijs ex quib9 eius vnitas integrat'
q ē ppriū ee suppti sbale, Aliud ee ē q suppto attribuit' p'ea
q integrat ipam vnā q ē ee supadditū s accntle ut ee albū
attribuit' sorti cū dr sor ē albs. Cū ag° ponit i xp° vna
re subsistēte tm ad cuius integritatē cōcurrit ipa huaitas
Et qz vnū supp'm ē vtriusz nre nō oz dice q ee sbale q pp'e
attribuit' suppto i xp° ē vnū tm, ht at vnitatē ex ipo suppto
z nō ex nature. Si tn̄ ponat' huaitas a deitate sepata tūc hua-
nitas sui ee hebit aliud ab ee divino. Nō em impediebat
q ppriū eē hebret si quib9 na p se eēt subsistens, sic si archa
eēt quoddā individuū nale p parto nō hret nisi vnū ee
quib9 tn pciū eius ab archa sepata ppriū ee hebit. Et p3 q
h opiom sanior ē dice q i xp° ē tm vnū ee sbale. sz q ē ee
suppti ppe cōmunis sic i eo multiplex ee accntle. Ad pm g° dicen
1 q vnitē dr ee quoddā specificū p spale eēndi [illegible] z io
diversitas nāe cōsequit' diusitatē pncipioz [illegible] sz ee magis
respicit ad supp'm subsistens. Ad 2m dicen q op° suppti
2 nō ē de integritate vnitatis eius sz cōsequit' eius vnitatē. Vn vnius
suppti inveni' multas opōnes sz dusa opm [illegible] q suppto
insit sic hō ad opa lingue z manū, sz ee ē eius i q° fundat'
vnitas suppti. Vn nō oīe multiplex [illegible] huic vnitati,
3 Ad 3m dicen q gnō temporalis terminat' nō ad ee suppti eīm ut simp
p ea ee incipiat. sz q incipiat ee suppitū huius id ē sbaie
4 nāe. Ad 4m dicen q obiectio illa pcedit de ee q i actu aīe cōsist
quod ē de veritate qui [illegible] sit tm vna filiacō, multipl

Ad 3m sic pcedit. Vr q i xp° nō sola cū ea multiplicata effect9
Sz nativitas ē cā filiacōis g° cū i xp° sint due nati[vitates]
erunt z due filiacōes [illegible] ē eiusdē [illegible] z corrupti
sz suppto [illegible] morte mortua fuisset corrupta
fuisset filiacō quo fili9 mris dicebat' manet at filiacō
qua dicet' fili9 pris, g° alia filiacōe dr xp° fili9 pris z alia
fili9 mris. Sz dr q ē ali9 respect9 sz nō alia filiacō. Con
fili9 ē relativū sz ee z nō tm s dici, sz huius relatiua s ph'm
pdicamtis sic quoz ee ē ad aliud se hre. g° ee filiū ē ee re
quo refert' ad ad z ita si sit plures respect9 sic plures filiacōes,
sz i relōe [illegible] z cā sive fundamentū re[illegible] sic vnitas
quati ē fundamentū relōis q ē equalitas, sz re[spect]9 sit duisi q° refer'
ad pncipium z mrem.

[F]undamenta est horum respectuum differre sed contra: supra natiui[tatem]. Ad
filius est relatio originis quod in christo sunt plures filiationes. Dicendum quod filiatio est
relatio personalis sed in christo est una tantum persona ergo est una filiatio. Ad secundum dicendum R°
quod in christo una est tantum filiatio secundum rem quamuis sint plures secundum rationem
secundum rationem. Ad cuius euidentiam sciendum quod in hoc differt ad aliquid ab aliis generibus
quia alia genera ex ratione sui generis habent quod aliquid sint. quantitas enim dicit aliquid ponit — ex quo quod et quantitas aliquid ponit
esse. sicut est de aliis. Sed ad aliquid ex ratione sui generis non habet quod ponat
aliquid sed ad aliquid. Unde inuenitur ad aliquid quod non est in rerum natura sed in ratione tantum
quod aliis generibus non competit quamuis ad aliquid ex ratione sui generis
non habeat quod ponat aliquid non tamen est hoc ex ratione generis [illegible] quod non
ponat. [illegible] relatio est aliquid in rerum natura. Unde ad aliquid non est unum
ex his generibus. Habet autem relatio quod sit aliquid in rerum natura ex eo quod relationem causat
causa tamen aliquid inuenitur ad parte quod ad aliud dependebat ut corpus
tuum dicitur reale comparatum [illegible] dependere ut sic sit equalitas
relatio realis per rationem quantitatis que causat equalitatem. quia aliquid ex eo
res habet esse [illegible] multiplicatur relatio fundata est ex ipsa
relationis fundamento [illegible] quia est una quantitas per quam pluribus sit
equalis tamen inuenitur [illegible] una relatio realis equalitatis respectum ad plures
sic quod una natiuitas causatur ex patre et matre generatur enim una filiatione realis
dicendum filius [illegible] quamuis multiplicetur relatio sit non possumus dicere
[illegible] filiationes sed quod refertur ad patrem et matrem [illegible]
[illegible] penitus [illegible]. Unde si esset aliquid [illegible] filiationum
temporalem possibilem [illegible] oportet ponere in christo plures filiationes
Unde autem filius est relatio quod non potest habere [illegible] in ipsum suppositum sed
autem non est nisi suppositum eternum [illegible] quod non potest esse [illegible] temporalis
relationis [illegible] enim relationes temporales de aliquo [illegible] dicitur sed
relationes [illegible]. Unde filiatio que refertur ad matrem non est relatio
realis sed rationis tantum sicut et cetere que dicuntur de deo ad creaturas. Non enim
potest dici quod [illegible] filiationis sit suppositum eternum [illegible] non est aliquid
[illegible] sicut dicitur suppositum mortuum et passum quia sic ipsa humana natura
[illegible] esset [illegible] filiationis et denominatur [illegible] sit
contingit [illegible] de aliis [illegible] que attribuuntur [illegible]
filiatio non [illegible] denominat in ipsum suppositum. Non potest [illegible]
[illegible] tamen [illegible] aliquis [illegible] relationis [illegible] ad [illegible]
tamen [illegible] originis ex [illegible]. sed ista relatio non habet [illegible]
filiationis in [illegible] sed [illegible] suppositum [illegible] esse [illegible] in christo
creato. Ad [illegible] quod ex natiuitate temporali non [illegible] fi- ·1·
liatio realis sed rationis tantum quamuis christus [illegible] sit filius [illegible] dei [illegible]
est [illegible] quamuis in eo [illegible] non sit relatio [illegible] dicitur
[illegible] [illegible] filius [illegible] relatio naturalis
Ad [illegible] quod [illegible] relationis dependet ex termino ad quem ad refertur ·2·
et eo destructo termino [illegible] aufertur. sed tamen filiatio [illegible] ad patrem
[illegible] in christo [illegible] supposito morte matris. Ad [illegible] quod [illegible] dissoluere ·3·

esse poni pro voce concreti. sed quia diffinitio dicit quid sed quasi genus. patet quod non oportet quod
habeat esse verius ex vero. sed ex causa veritatis. ex vero non habet propriam rationem generis
vel speciei. Ad quartum dicendum quod quamvis sit veritas filiationis diverse et causa
filiationis diversa tamen filiationes non possunt esse due voce una. Dicendum.

x. Queritur deinde de secundo quantum ad species sub quibus in sacramento altaris
1. continetur. Videtur quod sint ibi accidentia sine subiecto et videtur quod non. Deus
enim non potest facere contradictoria esse simul. Ita habeat autem esset si ab aliquo
Con. removeretur id quod est de sua diffinitione. ergo cum in diffinitione
accidentis cadat esse in subiecto. quia accidentis esse est inesse. Videtur quod Deus non
possit facere accidens esse sine subiecto. Preterea de eodem predicatur diffinitio et
9. diffinitum. sed esse per se est diffinitio vel descriptio substantie. si ergo in sacramento
altaris accidentia sunt per se non in subiecto sequitur quod sunt substantie quod est absurdum.
Ex accidentibus non potest generari substantia. sed videmus ex illis speciebus generari
vermes et cineres quod constat non generari ex corpore Christi. ergo
accidentia non sunt ibi sine subiecto. Sed dicitur quod generantur miraculose. Contra miracula
ordinantur ad confirmationem fidei sed est magis ad scandalum quod
vermes ex inde generentur. ergo non fit miraculose. Preterea in sacramento virtutis
nichil debet esse inordinatum. sed contra ordinem quem Deus imposuit est accidens
sine subiecto esse. ergo non sunt ibi accidentia sine subiecto. Contra quia sensus non decipitur
in proprio sensibili sed proprium est de anima. sed sensus iudicat ibi esse colorem
et saporem et alia huiusmodi. ergo hec accidentia sunt ibi. Non autem sunt in
corpore Christi nec sunt in subiecto nec in aere cum necessarium sit natura afficere ibi
talibus accidentibus. ergo accidentia sunt ibi sine subiecto. Respondeo dicendum quod accidentia sunt
ibi sine subiecto quod qualiter esse possit hunc considerandum est quod in libro de causis
dicitur sed proponitur illa libro de causis prima causa vehementius influit
in causatum quam secunda quam est causa secunda. Unde fit ut causa prima non retrahat operationem
suam ab effectu postquam causa secunda retraxerit ut dicitur ibidem in commento.
Unde et causa prima omnium entium Deus est non solum substantie sed et accidentium.
Ipse enim est creator substantie et accidentis. sed accidentia procedunt ex eo quodam
ordine. Ultima mediante substantia prius accidentia producuntur. Unde sicut
accidentia a prius substantie dependent ut sine subiecto esse non possint tamen per hoc
non excluditur quin Deus qui prima causa possit accidentia in esse sustentare
remota a substantia sed hinc moventur accidentia miraculose sunt in sacramento altaris
sine subiecto in virtute divina continente in esse. Ad primum ergo dicendum quod cum
dicitur accidentis esse est inesse vel qualitercumque ponatur subiectum in diffinitione
accidentis non est diffinitio per additionem quia in diffinitione ponitur ad
quod est extra essentiam diffiniti sicut nasus ponitur in diffinitione simi. Et habet esse
proprium tale dependentiam accidentis a subiecto. sed hac non impediente Deus
potest accidentia sine subiecto conservare. nec tamen sequitur contradictoria simul esse ita
quia subiectum non est de essentia accidentis. Ad secundum dicendum quod Avicenna in sua metaphysica
esse non potest poni in diffinitione alicuius generis vel speciei cum tamen genus quod species
non sunt sed unum esse in omnibus et ideo non est vera diffinitio substantie. Et aliqui prius

ß actus e q̄ e i ad, z e itulsonao uo desptois qe uit, q hac
veb cun ue debe ee i ad. vn pz q quinis actus mina sit Ad vo st vrb cum ue debet ee i ad aliq
no i sbo no tm ptinet ad diffinicom sbe. No cu ph eg ne
debe ee no i alig ut egredi deq actuti. qz ad hc na eg
venet tr utri dua ee i ad. Ad zm ddm q de hijs q gnant
ex spebz ut vinis ul cinibz al aliquibz huiq due sut opioes 3
mage pbabiles, quaz vna e q dt q sba panis redit ex q
possunt talia gnari. sed opio ut inppriie gtinet pp duo 1.
quest debite negari, pmu qz no pt ee q itm sit ibi sba pais
Aut enim oz ponere ee sbam panis sitato spebz manentibz
z tu corp xi tam dm pt sub sacro qm dm spes manet. s
q alq cet ibi corp xi z sba panis q no sustinet vo. alr hec
cet destruct spebz z illa cum enim sba panis sit sz
pis actibz panis, 2o appet imppetas pp ul veditr. Si
enim ad e i aliqz gnsi no pt diuiti ad nisi c contra i ypm.
sba at panis no e adnichilata, si vtsit i corp xi. vn no
pt negi q sba panis redeat nisi corp xi reguitr i pane
q e absurdm. vn si dz isti opio sbam inde e p sbam pais
ma panis no q redeat quin pus cet ibi sz q destruct
spebz da ma a deo ibi qm deat ad gonerom ul quequz
alios de quo possint huiqz com gnari. Aliauo opinio e 2.
planioz ut dicatr q illis actibz sba dante pse subsistendi
dina uir, sic dati e eis ut agat z ex eis fiat q q fieri
ex sba panis ul q q agebat si maneret, z hac uirtute nutriunt
z vinis z cinis ex inde gnant z cene gnant. Si quis
multas hostias comedet z omna a a fiunt q ipa sba pais
cui fierent z hec totum pt quitas q ibi subtrat aijs acti, hec sbe. 8.
Ad qm q hc miraclm ordina ad fide ne fides sua mitu pdat.
sz no sacri mistiu dephenda. Ad m ddm q mesz phicet ad 7.
ee ordiu gsido cor uet eq quin e ordtu p aliq ca spali, z hec
mo quinis si ordine quem vite dinit ordinatu sit ut
actus sit i sbo n tm phicet z vite ordinatu ee ut i sacro
altaris actus sit sine sbo. ut s fides nitu heat p locum
Occum quaestio de mulctis est z po de angel, 2o de sacri
hominibz. De angel quiunt duo, po q ad n ipoui
utru sint copositi ex ma z for, 2 q ad gquniaz ipoze
utru sit i actu possint ee i gquncide materia z mespita
i utrs simul cognoscat res i ppa na z i ubo. 3 q ad mitu
ust utru s potint eod actu tra nucri fruicom z frui,
4 q ad motum upp moua i instati. 5. q ad assum
rep possint niquie ul ad face i istis corporibz. 6.
Ad pm sic ptr. vr q angelq sit copositq ex m z for. Cor.
Aug. enim dt de mirabilibz sacre scripte. Omnipoten deus ex ma informi

qua pus codidit corporalem z incorporalem sensibilem z insensibilem intelligibilem
z intellectualem creaturam multiformes species divisit / Angeli autem sunt
intelligibiles z incorporales ergo habent numerum in sui compositione / probatur dicitur
in li. de vnitate z vno quoddam est vnum quantum duplex sunt angeli
z anima quorum [illegible] esse vnitate materie z forme z sic idem quod prius
viiii Praeterea omne quod est in genere habet genus z differentiam. Genus autem sumitur a sua
materia sunt ex natura materie differentia ex natura forme ergo omne quod est in genere
compositum est ex materia z forma. Angelus autem est in genere substantie sicut substantia sit
huius speciem limitatam ergo angelus est compositus ex materia z forma.
Sed dicitur quod differentia angeli non sumitur ex forma sed ex formali quod est
primum esse angelo. Contra differentia angeli vere est de essentia eius et in eius [illegible]
diffinitionem ponitur. sed in omni tali est esse [illegible] ab essentia eius [illegible]
diffinitionem eius ut dicitur ergo differentia angeli non potest sumi ex
esse primo / Praeterea omnium impossibile plura sua alia esse quod omnia in aliquo
conveniunt cum utrumque sit sensibile z in aliquo differre aliter non
essent plura z essent idem / sed constat esse plures creaturas angelicas
ergo omnes in aliquo conveniunt z in aliquo differunt z omnes habent esse
compositas sed compositum proprie est ex materia z forma ergo angeli componuntur
ex materia z forma. Contra est quod dicit boetius de duabus naturis in principio
omnis natura incorporea substantie nomine vocatur / sed angeli sunt
Pr̃ illud incorporei ergo non est in eis materia. Huius contrarium quidam ponunt angelos
compositos ex materia z forma. sed hoc videtur repugnare rationi ex [illegible] duo
i. Intelligibiles que in eis inveniuntur primo quidem quia intellectuales sunt / sicut enim ante
habent numerum de sui compositione ergo omne quod in eis est esse in eis per modum
intellectus omne quod est in eo sit in eo per modum veri intellectus in li. de causis
formam autem aliquis habet non est in materia quia in eo habet esse particulare z materiale / unde si angeli
essent ex materia compositi ergo formas quas intelligunt quaque sunt
essent in eis sicut esse materiale z particulare z sequeretur hoc impossibile quod angelus
nunquam cognosceret nisi particularia quia forma particularis in aliquo re
corpor cepta non potest esse vniversalis [illegible] sicut patet in sensu / Item potest obviari per
hoc quod ponatur angelus compositus ex materia alia quam materia corporalis
quia quecumque sit illa materia constat quod recipiet formas substantiales
particulares aliter angelus non esset verus particularis in materia quecumque
tali huic materia habet quod formam in ea recipiatur per modum particularem
unde impossibile est angelum vel aliquam substantiam intellectualem esse
compositam cum aliquo modo sit receptio qua recipit intelligibiles formas
z qua recipit materia prima ut dictum est / unde dicitur philosophus in iii de anima
Unde philosophorum similiter est quod intellectus innominatus habet a materia / ii ratio
:
repugnat eis per hoc quod incorporales sunt. quaque enim ex materia componuntur
2. Incorporales ergo in materia conveniunt quod materia in se accepta cum qualibet forma causat
ergo in materia conveniunt quod materia in se accepta cum qualibet formarum caruerat
non habet in se aliquam distinctionem rerum / supponit autem vnitatem materie
impossibile est quod vna materia contrarias z disparatas formas recipiat nisi sit
diversas partes. Non enim potest eadem materia z secundum idem accipere formam angeli et
formam lapidis. Diversitas autem partium non potest intelligi in materia nisi [illegible] dicta

nᵉ diuisio n̄ mͣᵗᵃ dimensioē q sine q̄ntitᵉ sbā remanet indiuisi
ut dr̄ i 1ᵒ phiᶜ. Vn̄ oʒ om̄ia que sᵗ compoīta ex mā dimen
sibili eē ⁊ᵗ mͦ incorpeū pt eē ex mā compositū. Sʒ q
sbā angeli nō ē suū eē. hᶜ eīn soli deo competit cui — c̄posit̄
eē debeᵗ ex se ipso ⁊ nō alio. Jnuenimꝰ i angelo ⁊ sbām — Esse
siue quiditᵉ eiꝰ q̄ subsistit ⁊ eiꝰ eē quo subsistit. qᵒ s
actu ecendi dr̄ eē sicut actu currendi dicim̄ currē ⁊ ꝑ
diciꝰ angelū eē c̄positū ex quo ē ⁊ q ē. Vł sibi ū boe
ex eē ⁊ q est. Et q ipa sbā angeli i se c̄siderata ē i po
ad eē cū h̄eat eē ab aō ⁊ ipm̄ eē sit actꝰ eiꝰ. io ē i eo
c̄poᵒ actꝰ ⁊ pōe ⁊ᵗ poss̄ i eo c̄cedi mā ⁊ for si oīs
actꝰ dicat dici for ⁊ omīs pō mā. sʒ hᶜ nō c̄petit i
c̄posito q eē nō ē actꝰ quisit pᵗ eēꝰ. sʒ for ē ipa q̄dditas
angeli. sʒ sbām p se subsistēs. q nᶜ nō c̄petit. Ad pᵐ 1
gᵒ dicēꝰ q̄ Augꝰ sup gēn ad litteram. nīm informē qua
deꝰ pᵒ c̄didit dr̄ siui pcelū ⁊ trā cū dr̄ In pn̄o creat
deꝰ celū ⁊ trā. Vt p trā significaret mā informis inuisibilꝰ
vel pcelū at ipa nā angelica nondū formata p q̄uersioē ad
deum. Vt ipa nālia angeloꝝ attribuant eis q̄r mā et
dona grē attribuant eis q̄ for. Vn̄ nō ē ad ppoᵐ auctᵉ
inducta. Ad 2ᵐ dicēꝰ q̄ liber iᵉ nō ē boecꝰ. Vn̄ nō oʒ q̄ 2
t aucᵗᵉ recipiat. sustinēdo tn̄ ipam pt̄ dici q̄ formꝰ
⁊ nīm large accipᵗ p actu ⁊ pō ut dictū ē. Ad 3ᵐ dicēꝰ 3
q̄ ipa sbā angli quodaᵒ se h̄t ad eē eiꝰ ut mā ad formꝰ
ut dictū ē. tn̄ at si eiꝰ eēꝰ diffinireᵗ h̄ret p diā ipm̄
sicut ordinē ad formꝰ ⁊ p grē ipam suā sbām. Et si r̄
angel ex ipa nā sbē accipiᵗ ipoꝝ genꝰ. ex pporcōe nō
huiꝰ sbē ad eē accipiᵗ speciᵃ diā. Vn̄ sbᶜ angli dicit spē
sʒ q̄ sit sbā vnꝰ ē pfeciꝰ ut magꝰ de pō q̄m i sbā altiꝰ. Dicēꝰ 4
at aūicēꝰ mͣ de c̄positꝰ sbīs. q̄ nō c̄cedimꝰ hᵒ eē
ab ipo eē suiᵗ diā. sʒ magꝰ ex h̄itu ipiꝰ sbē ad eē
Ad 4ᵐ dicēꝰ q̄ i sūmo vno nᵃ diuisitas eē pt cū i eo sit id 5
eē ⁊ q ē. Vn̄ h̄ sufficit ad eiꝰ pluralitᵉ remouendā. Sʒ ppoᵃ
que ē i angelo nᶜ sufficit ad eiꝰ pluralitē ^(remouendam) ut ex dcīs pʒ. — aⁿ
Ad 2ᵐ sic pcēᵗ. Vr̄ q̄ angelꝰ nō posset cognoscē sᵗ — Co
verbi i vbo ⁊ i ppa nā. cadē eīn pō nō pt sil q̄ium
actū h̄re ut q intellꝰ sit plā intelligatᵗ. sʒ aliq actꝰ ē qᵒ
intellꝰ angelꝰ videt verbū i vbo ⁊ aliq quo videt verbū i ppa
nā. gᵒ impossibile ē ut simul videat verbū i vbo ⁊ i ppa nā. Sʒ
dicebꝰ q̄ hᶜ mō nᵃ ab intellu angli sit verbū i vbo ⁊ i ppa nā
sit intellꝰ ut vidʒ eclipsim ⁊ cāꝫ eiꝰ. Contra intellꝰ nᵗ videt — 9
eclipsim ⁊ cāꝫ eiꝰ accipiᵗ cāꝫ ut vrm̄ medᵗ eclipsim. gᵒ — 8

acc̃ipit eclipsim z tam̃ eius ut vnũ intellibile z eũ vnus tm̃ actus
p̃ vnus nõ pt ee nisi vnus t̃mi9 ultim9 sicut vna linea nõ
t̃minã ex vna pte n̄ ad vnũ pũctũ s3 ultim9 t̃mi9 põe ẽ
o̧p̃o g̃o nõ pt vna o̧p̃o simul hr̃e plẽs act9 z ẽ idẽ q̃ p̃us
p̃ sicut s̃e h̃t põ ad actũ ita act9 ad obiectũ s3 vnus act9
nõ pt t̃minari ad duo obã g̃o nc vna põ pt simul hr̃e plẽs
act9 z ẽ idẽ q̃ p̃us. Sz q̃ visio qua angeli videt vẽb̃ i vbo
ẽ visio b̃ta que quidẽ nõ ẽ intuitiua s3 g̃tia. Si g̃o nõ pt
vide simul vẽb̃ i p̃p̃a nã z i vbo vnum videt vẽb̃ i p̃p̃a nã
z p̃ũs h̃c ut t̃tamẽ ṽ que ab inicio sue creatiois vidit
vbũ z vẽb̃ i vbo. Dicendũ q̃ angel9 ul ãia simul pt vide
vẽb̃ i vbo z i p̃p̃a nã. Et h̃c exp̃sse pt h̃ri ab aug9 li. iiij
sup gen̄ ad l̃ram ubi vult q̃ dies illi z vespe z mane i
eis nõ fuit ordinati s̃ successiõe s3 s̃m ordĩe nẽ. Vnde s̃e ẽ
p̃9 dies z 2a z mane eu vespe z ita simul visio vẽri i vbo z
i p̃p̃a nã quod qualr̃ sit p̃gle videndũ. Opari sequndẽ nõ
p̃p̃e attribuit põe s3 n̄ subsistenti quod p̃ p̃põẽ op̃ar ut
p̃p̃a põ int̃9 nõ sit op̃ans intellĩda s3 mag̃ op̃ãns pn̄9.
Sicut at põ intua est pn̄9 intelẽdi ipi s̃bc sit sp̃es intell
ẽ pn̄9 intelẽdi ipi põe. Vnde sicut vna s̃bã pt simul diu̧sos
act9 hr̃e s̃ diu̧sas põs ut ãima simul vult z int. Ita ex vna
põ intua puit sit p̃gle diu̧si act9 si simul diu̧s sp̃es intelli
giblibz vniat. hanc em̃ cãm algazel assig̃t. q̃r nõ ẽ p̃gle
simul intellĩ int̃ve q̃r nõ ẽ p̃gle intellectũ sil̃r informi mltis sp̃ebz
i actu p̃fcie. sicut nec idẽ corp9 figurari simul diu̧s figuris. Visio
aũt qua angel9 videt vẽb̃ i p̃p̃a nã fit p̃ sp̃em intelligibile
cõcreatã ul infusã inherentẽ. Visio at vẽri i vbo fit p̃ ip̃am
sp̃em vbi s̃me actũ que nõ ẽ inherens sed ei int̃9 vnit
sic intell9. Sp̃es aũt cõcreata inherens nõ repugnat vnioi
int̃9 ang̃li ad vbũ cũ nõ sit vnus rõis z io p̃p̃a sp̃es z q̃e ẽ
p̃fcioib9 i intellc̃u auge z fit q̃ mãlis dispo ad ulteriorẽ visiõẽ
Vnde simul ex intcu angli p̃ueit o̧p̃o dupx vna rõe visiois
ad vbũ qua s̃ videt vẽb̃ i vbo. Alia rõne sp̃ei intelli quã
infor̃ quã videt vẽb̃ i p̃p̃a nã. nec z vna harũ o̧p̃oni debilitar
p̃ attentiõẽ ad alterã s3 mag̃ cõfortar cũ vna sit rõ alterius

ni sicut ymago n̄ vise cõformã eu q̃r i actu oculo exp̃ssa
Actio cumbetur ib̃ i b̃tis ẽ rõ exp̃e alti9 actiois i eis vniuersalr̃
ivi
1 z p̃h̃c p3 visio ad p̃m. Ad 2m cõcedim9 q̃r exp̃ẽ ẽ nõ ẽ mãg̃s
2 Ad 3m dicendũ q̃ põ intua angeli nõ t̃mina ad duos act9 s̃
3 idẽ s3 s̃ diu̧sas sp̃es quar9 ad actũ ordina. Ad 4m dicendũ q̃
4 ne actũ z abiẽ nc cadit inquã sit sp̃es cadit inc̃a int intellc̃u
z eq actũ. Vnde nõ est simile

Ad tertium sic proceditur. Videtur quod angelus non meruit suam beatitudinem. Quod
enim est beatum perfectum est, quod autem meretur est adhuc imperfectum. Sed non potest
idem simul esse perfectum et imperfectum. Ergo non potest angelus mereri beatitudinem
dum habet eam. Sed angelus beatus est comprehensor. Nullus autem meretur nisi viator.
Item in primo instanti quo beatus fuit angelus beatitudinem invenit, simul fuit
viator et comprehensor, quod falsum est, cum hoc sit solius Christi. Preterea beatitudo si perfectum in
actu consistit. Sed in actu perfecto et simul meritum in actu. Sed imperfecto non autem
potuit esse quod actus angeli esset perfectus et imperfectus. Ergo non potuit
esse quod simul esset beatus et beatitudinem meruit. Sed contra beatitudo a natura propria
racionali creatura habetur sine merito cum habeat finem voluntatis. Sed angelus non potuit eam
mereri nisi in primo instanti quo beatus fuit, quia ante non habuit graciam ut quidam ponunt.
Ergo mereri non potuit. Ad hunc ergo in primo instanti sue beatitudinis eam invenit.
Respondeo dicendum quod de conditione angeli turpe est ponere. Quidam enim posuerunt 1
quod angelus in primo instanti sue creationis fuit beatus. Sed hoc non videtur conveniens
quia per adventum aliquis in eodem instanti fuisset miser quod et quidam dicunt. Sed
absurdum et contemptibile est. Alii vero dicunt quod fuerunt conditi in gratia omnes 2
et tamen quidam precellentes beatitudinem meruerunt. Alii vero quod eam assecuti
sunt sine merito. Et hec opinio videtur difficultatem habere. Unde prevenit in magis
placet. Tertii vero dicunt quod fuerunt creati angeli in puris naturalibus et ita 3
quidam quibus ad usum simul collata est gratia et beatitudo, et hii dividuntur
in tres vias. Quidam enim dicunt quod nunquam beatitudinem meruerunt. Sed hoc non
videtur competere soli Christo qui est filius naturalis, ut hereditatem fruitionis sine
merito habeat. Alii vero dicunt quod meruerunt eam ex operibus que exercuerunt agentes
et hoc etiam non videtur convenire ut meritum sequatur premium cum magis meritum sit
dispositio ad premium. Tertii vero dicunt quod in primo instanti beatitudinem meruerunt
ex hoc ipso quod ad usum quasi sunt. Et hec opinio inter has tres probabilior est.
Unde ad eius evidenciam sciendum est quod meritum se habet ad premium sicut motus ad
terminum. Et sicut fieri ad factum esse in hiis vero que fiunt subito simul fieri et factum esse est
sicut simul aer illuminatur et illuminatus est simul res creatur et creata est. Cuius
ratio est quia instans est in quo primo ad factum est terminus precedentis temporis quod non erat est
tempore ad dicere aliquod aliquid precedentis illius temporis veniret, nequaquam potest dici
quod autem hoc instans vere ista non fuit et quamvis in hiis que per motum successive
sunt fuit fieri attribuatur tempori precedenti in momentaneis tamen factionibus
fieri non potest attribui nisi ipsi instanti. Patet quod desinit esse et non esse
verum. Unde quamvis in omnibus aliis instantibus sequentibus possit dici quod hoc
factum non est. Non tamen potest dici quod fiat nisi in primo. Sic ergo dico quod in primo instanti
quo motus angelicus conversus est ad usum fruitionis et beata quiddam erat vere
perfecte fruitionis quod in perfecto esse consistit et beatitudinem meruit in hoc quod
conversus ad usum non perceptibilem beatitudinis perfectionis. Sed quod consistit in ipso fieri
beatitudinis per quemlibet motum angelicus est tamen beatus et non beatitudine meruit. Sic est
de contritione que in eodem instanti est terminus preparationis ad gratiam et gratie infusio.
Ad primum ergo dicendum quod non oportet idem simul esse perfectum et imperfectum. Sed idem simul esse 1
perfectum et terminus imperfectionis ut nunc primo esse perfectum. Ad secundum dicendum quod 2

quod angelus movetur ut viator non qui distabat a termino sed ut in termino vie
existens / Ad 3m dicendum sicut ad primum / moveatur in instanti. Sic enim
dicitur primus sic patet 2m quod angelus / dicitur in libro de intelligenciis

Ad 4m In motu angeli magnitudo spacii distancia non operatur sed propter
distanciam quam facit magnitudo spacii contingit quod ad non eque cito pervenit
ad propinquum et distans ergo angelus eque cito ad distans et ad propinquum
pervenit / sed omnis talis motus in instanti ergo angelus in instanti movetur / Praeterea
sicut se habet mobile divisibile ad motum divisibilem Ita se habet mobile indivisibile
ad motum indivisibilem et instantaneum / sed corpus quod est mobile divisibile movetur
successione in tempore divisibili ergo angelus qui est mobile indivisibile ex hoc
quod caret quantitate movetur subito vel in instanti Praeterea hoc quod movens mobili
non resistit / sed sicut vacuum non resistit corpori in motu ita nec aliquod
plenum ipsi angelo ergo angelus movetur in instanti / Contra quod est quod Augustinus dicit
libro super Genesim ad litteram quod deus movet creaturam spiritualem per tempus
angelus autem est creatura spiritualis ergo movetur per tempus et non in instanti / Respondeo
dicendum quod in omni motu oportet invenire successionem et tempus per aliquem motum
eo quod termini cuius motus sunt oppositi invicem et incontingentes ut
patet in 5o physicorum. Unde oportet quod omne mobile intelligatur esse prius in uno termino
motus et postea in altero et sic fit successio / et hec transitus de uno termino in
mobilibus corporibus contingit dupliciter. uno modo sic de instanti in instans
hoc autem esse non potest nisi quando sunt tales termini motus inter quos est accipere
aliquod medium sicut inter duo instancia est tempus medium ut patet in loci mutacione
et alteracione augmento et diminucione / et horum motus durat quamdiu aliquod potest
continuitatem eius super quod transit motus quod est plus et minus accipere / Alio modo
transitur de uno termino motus in alium sic de tempore in instans et hoc accidit
in motibus quorum termini sunt privacio et forma ut quorum constat medium non esse
unde non potest sic transiri de uno extremo in alterum ut quandoque in neutro
extremorum sit / sic transitur de instanti in instans / ita quod in neutro est
instancium sed in medio tempore et huiusmodi motus sunt generacio et corrupcio et illuminacio et huiusmodi
in quibus oportet dicere quod unus terminus erat in tempore precedenti et alius in instanti
ad quod tempus determinatur / huiusmodi enim mutaciones termini motus quedam
sunt illuminacio dicitur enim terminus sol motum velut lati super terram / unde in toto
tempore precedenti quo sol movetur ad punctum diurne oppositum erat tenebre /
In ipso vero instanti quo pervenit sol ad punctum predictum est lumine /
et sic est de generacione et corrupcione quorum sunt termini abstractionis / et quia inter tempus
et instans non cadit aliquod medium nec est aliquod instans accipere immediate
precedens ultimum temporis inde non est quod in huiusmodi mutacionibus aliter oportet moveri
transitur de uno extremo in alterum nec est accipere tempus in quo fuit in termino a
quo sed ultimum tempus quod terminatur ad instans in quo est in termino ad quem et ideo
huiusmodi mutaciones instantanee dicuntur / hoc autem dici non potest in motu angeli
eo quod nullum ordinem habet ad aliquem motum continuum ut possit dici terminus
eius / Unde oportet ponere quod intelligatur transire de termino motus in terminum motus
sit transitus de instanti in instans et non sit transitus de tempore in instans eo
quod tempus non potest intelligi sine motu. Unde cum esse angeli in termino a quo in non
motum dependeat non potest dici quod sit ibi in tempore sed in quodam nunc / et sic in termino

ad quem

talis motus, sed huiusmodi motus non sunt temporis quod est numerus motus celi. Unde non oportet
quod eius motus mensuretur. Nec oportet etiam continuum per motus temporis; continuitas enim
temporis sequitur continuitatem motus, et continuitas motus sequitur continuitatem magnitudinis
super quam transit motus ut habetur in 6 phisicorum. Oportet ergo temporis quod ponimus angeli
vere quorum dicitur moveri per diversa loca non est in medio aliqua continuitate,
sed quamvis sit habent prius et posterius quod mensurat motum angeli sunt quamvis se
habentia et non est medio etiam aliquid continuatur ut sic ipsa pluralitas nunc se-
quentium sit quoddam tempus in quo dicitur angelum moveri. Et hoc comparat
Damascenus phisice in phisicis ubi dicit quod eius vocis est indivisibile moveri et tempus com-
poni ex nunc. Ad primum ergo dicendum quod reperitur tempus in motu angeli .1.
propter distantiam sed propter consequentiam et non corporis quod non contingit angelum
esse in duobus locis simul. Ad secundum dicendum quod successio motus non semper se- .2.
quitur modum sed est eius super quam transit motus quod sit prius et posterius in mag-
nitudine est prius et posterius in motu ut dicitur in 4 phisicorum. Ergo angelus sit
indivisibilis, tamen loca sed quae movetur sunt diversa ab invicem et ideo oportet in
motu eius intelligi aliquam divisionem. Ad 3m dicendum quod continuum non .3.
impediat aliquid plurium angelum in suo motu tamen propter eorum iam
dictam oportet in motu eius intelligi diversa nunc. Hoc autem phisice est magis
durius ad implendum quam [illegible] convenientiam dicit.

3. Ad tertium sic proceditur. Videtur quod angeli non possint in haec corpora inferiora
agere. Actio enim est non potest nisi medio eius quod habent aliquam convenientiam
ad invicem, sed angelus non habet convenientiam cum istis corporibus cum cor-
poralium et incorporalium et [illegible] non sit ut dicitur in 10 metaphysice. Ergo angelus
in haec corpora non potest agere. Praeterea si agunt angeli in haec corpora aut agunt per
imperium aut per influentiam; si per imperium equaliter agere possunt in propinquo
et in distanti quod est contra Damascenum qui dicit quod ubi angeli operantur ibi sunt. Si
non per influentiam oportet quod influxus per medium transeat; medium autem corporale
non est receptivum spiritualium impressionum; ergo non possunt agere angeli in haec
inferiora corpora nec in animas nostras. Praeterea non potest dici agere vel influere
sicut fons influit rivo ut idem numero quod prius est in angelo per quemquam
in his inferioribus fiat quia sic in agendo aliquid amitteret. Nec etiam quod
in his inferioribus recipi dicitur per eorum influxum creando quia angeli
creatores non sunt. Nec etiam educendo de potentia in actum. Ergo etc. Contra quod
Augustinus in 3 de trinitate dicit quod ea quae visibiliter in corporibus fiunt ministerio
angelorum fiunt. Gregorius et dicit in 4 dyalogorum quod omnia [illegible] spirituales
creaturas administrant. Respondeo dicendum quod de actione angelorum in haec inferiora
corpora diversorum diversa est opinio. Quidam enim dicunt quod angeli non
agunt in haec inferiora corpora nisi mediantibus corporibus celestibus quae a substantiis
incorporeis moventur secundum philosophos. Avicenna enim multum in suo [illegible]
de naturalibus quod dupliciter influunt in haec inferiora. Uno modo per motum orbium,
alio modo per imperium immediate, quia forte materia corporum sunt firme sed cum et materia
sibi obedit corporum contrariorum plus quam qualitatibus activis et passivis, et ex
inde est sed eius consequenter inferioribus fiunt aliquae transmutationes quarum ex con-
trariorum superiorum substantiarum praeter eorum ordinem causarum naturalium. Sed haec opinio
repugnat dictis Augustini in 3 de trinitate ubi dicit quod angeli non fiunt dominum.

in corpus quia non est ibi proportionata potentia respectu illius actus quo substantie spirituales in actu sunt. Oportet autem agens quod educat potentiam in actum esse magis proportionatum. Unde non potest esse quod virtus substantie spiritualis creata se extendat ad materie transmutationem immediate, sed mediante aliquo agente naturali, quamvis tamen obediat corporalis materia eis ad formale transmutationem, tamen obedit eis corporalis ad motum localem, et per hanc virtutem possunt congregare et componere aliqua agentia naturalia ad aliquem effectum producendum.

Persuadendo — Et ideo ad quem virtus naturalis se extendit possunt demones, virtute que sola potest naturalem ordinem immutare. Sed quia mentes nostre sunt proportionate et propinque ad recipiendum actionem angelorum, ideo in mentes nostras agere possunt dupliciter.

1. confortando — Uno modo confortando intellectum nostrum sicut in corporibus minus calidis confortatur per magis calidum.

2. illustrando — Alio modo per agens naturale ipsius intellectus sicut et agit in corpora, et hoc est magnum. Sunt aliquo agente illustratur fantasma ad aliquas nobiliores conceptiones exprimendas quam intellectus agens exprimere posset.

1 — Ad primum ergo dicendum quod angeli habent convenientiam cum istis inferioribus corporibus que est quantum moventur ad motum. Possunt enim movere motu locali corpora non solum celestia immediate sed hec et inferiora, ut sit summa nostra de actione angelorum in corpora sit media inter duas opiniones philosophorum predictas.

2 — Ad 2m dicendum quod angelus agit in hec corpora movendo ea localiter per impulsum, et hoc dicitur virtute activa qua oportet aliquo contingere corpus motum, cum movens et motum oportet esse simul ut probatur in vii phisice. Dicto modo qua influere dicitur in animam confortando eam ad intelligendum non oportet quod tangat per medium corporale, quia hic fit ubi spiritualibus ordo qui in corporalibus sicut dicit Augustinus; anime non sunt ordine nec quo contiguantur corporibus angeli sicut et angelus inferior superiori. Unde non oportet quod intramat medium corporale.

3 — et quomodo intellectus agens de potentia in actum educere posset — Ad 3m dicendum quod angeli non in animam nostram nec in materiam corporalem creant, sed formas educunt de potentia in actum, non tamen ita perfecte sicut angeli.

[O]… pertinent ad hominem, et primo quantum ad [illegible] queritur de hiis que [illegible] 2o quantum ad gratiam, 3o quantum ad culpam, 4o quantum ad gloriam // Circa primum ad unum queruntur duo. Primo utrum necessitatis et simpliciter anima sit a creatore, 2o utrum imparare sit actus voluntatis vel unius // 2m quia anima nec et simpliciter educatur in esse per creationem de potentia sit perfecte. Ut enim dicit Augustinus in libro de vera religione:

Pri. Con. — [A]… omnia vincens natura et ordine prefertur substantie non vincenti, sed anima simpliciter et necessario substantie vincenti, ergo est nobilior omnibus substantiis non vincentibus. Aliqua autem substantie non vincentes sunt immediate a deo create, ut elementa huius mundi; ergo et anima simpliciter et necessario immediate a deo creatur.

.2. — Preterea cum nobilitas facientis debeat nobilitati facti proportionari esse cum ipse cum operetur sicut ut sit ex nihilo vel sit ex aliquo. Cum dicit non habet minimum partem sui sit ex nihilo, sed anima nec et simpliciter non sit ex aliquo quod habeat minimam partem sui; ergo relinquitur quod fiat ex nihilo et exit in esse per creationem. Probo minorem quod impedit esse si non esset fuit ipse deus sit, sed anima simpliciter.

propter quod non habet esse nisi sit substantia operans, mortuo enim corpore non aliud habet propriam
operationem nisi quod habet proprium esse. Ergo cum anima sensitiva brutorum alibi non pos-
sunt propter corporeitatem eius sit et restat ut creetur. Sed contra est quod philosophus in 2o
de anima quod sensitivi mutatio prima fit a generante. Secunda autem mutatio sensitivi
est secundum quam acquirit actum secundum qui est esse anima sensitiva, ergo fit per generationem
et non per creationem. Praeterea omne illud quod praeexistit in semine hominis animam intellectivam
est per generationem. Vegetativum et sensitivum est huiusmodi, quia prius est vivum quam animal
et animal quam homo secundum philosophum in 15 de animalibus. Ergo et anima sensitiva et vegetativa est per
generationem. Praeterea cum dicatur instantanei operis natura non sunt, hic omne id quod per
actionem successivam exit in esse est ab aliquo agente naturali. Sed anima sensitiva et
vegetativa producitur actione successiva quia determinato spatio temporis virtus
informativa concepto et sensificato. Ergo anima sensitiva et vegetativa fit a naturali agente
et non per creationem. Responsio. Dicendum quod circa hanc quaestionem est duplex opinio. Quidam
enim dicunt animam sensitivam et vegetativam esse ex creatione, alii vero econtrario.
Et haec diversitas apud philosophos invenitur non solum de istis animabus sed et
de omnibus formis substantialibus. Quidam enim ut Plato et sui sequaces
et Avicenna posuerunt omnes formas ab extrinseco esse, qui praecipue ex duobus
movebantur. Primo quidem quia formae cum non habeant materiam partem sui non
possunt fieri nisi ex nihilo, unde oportet quod a creante fiant. Secundo quia in rebus inferioribus
non videbant praeter activa nisi qualitates activas et passivas quas vide-
bant insufficientes ad productionem formarum substantialium cum non agant ultra
suam speciem. Sed hi videntur esse decepti quod attribuebant fieri proprie
istis formis, cum tamen fieri non sit nisi compositi, cuius est proprie esse. Formae enim
dicuntur non ut subsistentes sed ut quibus compositum est. Unde et fieri dicuntur non
propria factione sed per factionem suppositorum quae transmutantur ... transmutantur
de potentia in actum. Unde sicut composita fiunt per agentia naturalia, ita et formae
quae non sunt subsistentes. Qualitates autem activae et passivae agunt ad
formas substantiales in virtute substantialium formarum quarum sunt instrumenta, sicut calor
ignis agit ut instrumentum animae nutritivae ut dicitur in 2o de anima. Aliae
autem vegetativae et sensitivae non sunt formae subsistentes, alias remanerent post corpus.
Unde oportet quod fiant a generante per actionem compositorum sicut et ceterae formae
materiales. Sola autem anima intellectiva quae habet esse subsistens cum maneat post
corpus est ab extrinseco per creationem. Si autem sensitiva et vegetativa ... in
homine diversis substantiis animae intellectivae, tunc et vegetativa et sensitiva hominis a
generante erit. Sed quia haec opinio repugnat dictis philosophorum quod in uno animato
una anima tantum ponatur ad quam omnes operationes animae pertinent.
Et etiam est contra sententiam improbantium dualitatem animarum, ut patet in libro de ecclesiasticis
dogmatibus, ideo approbato quod in homine sit tantum una substantia animae cuius potentiae sunt
vegetativa, sensitiva et intellectiva, dicitur quod anima hominis quae omnes has potentias
animae sustinet a deo creatur, et quod per operationem naturalis agentis fit ut corpus
organicum actu perficiatur per potentias quae sunt consequentes primum actum. Ad primum ergo
dicendum quod anima vegetativa et sensitiva non sunt substantiae vivae sicut subsistentes sed sunt principia
vivendi et sentiendi, et tamen non oportet si quod est magis nobile sit a deo immediate,

nd

q̄ ꝛ quod ē magis no^le. C̄ra de9 cu habeat limitatā uirtutē ut
agat neccītē nc̄ pt agē ꝛ nobiliora ꝛ mi9 nobilia ſc̄d̄ꝫ ſuā no^te
ſicut īme^te pduxit ꝓma indiuidua ꝯ utroꝝ aliꝫ quīg tn̄ ho^ies
qui nūc gn̄ant ex ſemīe nobiliores ſt. Ad 2m dicēdū q̄ aīe
ſſitiue nō ꝯt ꝑ ſe eē nc̄ ſi^c nc̄ opari Nl̄a ēm actō aīe ī q̄ corꝯ
nō gn̄at. Eſt ēm dupp̄ ꝑo mo^na aīe ſſitiue vna q̄ impat
ſ. appe^na q actꝯ ꝯſiſtit q̄ nō exerce^r ſine cor^e. Altera que
impm̄ exequit q̄ affixa ingnit ꝛ ñuis ē pu^mmotꝯ ꝑs
ſc̄d̄ꝫ quā ipa diſtinctō ꝑtiū corꝑliū fit. q̄ vna ꝑs alīs ē mouēs
ꝛ alia mota ꝛ ita pōt moui ex ſe. Alia q̄ ſt ī gn̄ū ꝯcedūꝫ
niſi q̄tꝯ ꝑtinet ad hoiem ī ex ſemīe quibꝫ neceſ^sa^ria ꝑcedat
ꝛ ſſitiua aīatꝯ inꝑfte Nam ſc̄d̄ꝫ Auicēnā ī gn̄one alīs ex
ſemīe ineniūt multe gn̄ones actꝯ voītis q̄ ꝑh̄s dt̄ ī
.12. Ad 2m ſic ꝑce^r Vi^r q̄ impare ſit 1° eth. vō vtā ad optā
Re Adeptā ꝛ obedit ei q̄ ē gn̄^le ḡo impare ē adeptā ꝛ ſic
Iudicatiue videt^r ad voīm ꝑtine. Sꝫ ꝯ impare ad dnīm ꝑtinet. Sꝫ nos
Ordinatiue ſumꝯ dnī noſtroꝝ actuū ꝑ uo^te ḡo impare ē actꝯ uo^lis. Rn̄
dendū q̄ ī impio duo ſt. quoꝝ vnū ē voīs a^d uo^ris qui ēm
impat inclīnat ad faciendū q̄ uo^lt ē. Jpīg ēm ē moue ꝑ
modū agentꝯ ꝛ ideo ordīnat cū tn̄ impat ad exequendū
id q̄ impat ꝛ h^c ad voīm ꝑtinet qꝛ ē ordīnac. Et ſi duoꝝ
hoꝝ ordo ꝯſide^r Vi^r ꝑīg eē inclīna^o uo^lis ī a^d ꝑ electōnē ī
ꝑcā ī ꝑm̄o execuēdis ordīna^r motꝯ ꝑ quos fieri debeat q̄d
electū ē et^c impiū eīt īme^te actꝯ voītis ſuꝑ quē ſſ mouet
Et ꝑ h^c ꝑꝫ ſolo ad oīa ꝑtinet. Utrū caritas ſc̄d̄ꝫ eēm
.13. Con. O eēm quā^r q̄tꝯ ad gn̄am augeā^r ꝛ uł q̄. Cu ei aug^etur
ſit qd̄ā inuta^e ul uaria^o quod inuta^r ul varia^r ſc̄d̄ꝫ eēm
aut gn̄a^r ul corꝛūpi^r nō ēm gn̄a^r cu ꝑus fuit. ꝑ caritas nō h^r
gn̄itīte ſc̄d̄ꝫ ſūmale ſc̄d̄ꝫ uirtꝯ caritatis ē ipa eēm eīꝯ. ḡo ꝯtrītas caritatis
ē eēm eīꝯ ḡo nō pt q̄ varia^r qūtitas caritatis ſine varia^e eēm^e
.3. et ſc̄d̄ꝫ ſuā eēm oꝫ q̄ eēm eīꝯ ul gn̄a^r ul corꝛūpi^r. Sꝫ ꝯ ꝑmū eēm ē
Re viꝺꝫ ipī eēm caritatis ſꝫ qd̄ā ꝑficiūt ad maiꝯ ꝑmiū eēm ḡo
Obiectum eīs caritas ſc̄d̄ꝫ eēm auge^r. Rn̄ dicēdū q̄ caritas ſc̄d̄ꝫ ſuā eēm auge^r.
forma Oꝫ nō uidē ē q̄ h^c ꝑoꝫ varias habitꝯ impat quā cū denoīat
ſbīm ut cū di^r iſte ē albꝯ ſc̄d̄ꝫ pede qꝛ ꝑ hēc ſbīm albedīs quā nō
formā ut cū di^r iſte ē coloratꝯ ſc̄d̄ꝫ albedīz. Cū ḡo dr̄ aliq̄ ſꝫ h^c
moui ꝑt intēſi ul ſbīm ul formā. Cu ēm dr̄ iſte mo^r ſc̄d̄ꝫ manū
indica^e ſbīm motꝯ cu nō di^r iſte mo^r ſc̄d̄ꝫ locū nō^r q̄ formā ſpecificat
motū. Sic ḡo cū dicꝫ caritatē ſc̄d̄ꝫ eēm augeri denota^r ſbīm augmenti
ut ſit ſſ9 ipa eēm caritatis augetur. Sic cū dicꝫ albū auge^r ſc̄d̄ꝫ eēm
ſuā nō ad deſigna^r formā ſpecificatīs motū ut ſit ſſ9 augetur ſc̄d̄ꝫ
eēm ī augmētū ex ē motꝯ ī eē ul ī eēm. Et dr̄ augētū eē ſc̄d̄ꝫ
qūtitatē ꝛ qūtitatis qūti^o caritatis q̄ ē ſi ſit id q̄ eēm caritatis nō tn̄
oꝫ q̄ eēm caritatis tolla^r qꝛ ꝛ ī augto corꝑli ipa eēm qūti^t nō tollit.

9m

cū sp̄ veneat dimēsio indetmīata / s̄ꝫ diu̇sas tmīacōēs q̄s re
cipit fit mīo de pūo ī magnū que ē augmētū Ita ē ipā uirtꝰ
caritꝰ nō tollit̄ p̄ ccīn s̄ꝫ varia' tmīaᵒ eiꝰ / Omīb at sor̄ recep
ī aliqᵒ sb̄ō tmīacōē recapᵗ s̄ꝫ capacitē recipientꝭ, vn̄ qn̄to sb̄ꝫ
carit magꝭ disspoⁱ ad carit̄ē, s̄ ad cōgregacōē sui ad dūj tanto
maiorē pcipit carit̄ē · Et caritas s̄ꝫ sui ccīn augeri dr̄ · Et ꝑꝫ
Q ecīn quit̄ de hijs q̄ ptinet ad culpam / solo ad obā
Et quīr duo pᵒ utrū petrus negādo xp̄m pcāuit mortalit̄
vī q̄ nō d̄t enī qdā glo̊ q̄ pcāuit p̄ surrep̄oꝫ · s̄ꝫ pc̄īn p̄ surrep̄oꝫ ē
uenale ꝫ nō mortale · vn̄ p̄mi motꝰ qui p̄ surrepcōē fiūt sūt pc̄a
uenalia · g̊ pcāuit tm̄ uenialit̄ / pō bn̄ dr̄ · ī li de dilcōe dm̄ q̄
ī petro caritas fuit sopita nō extincta · s̄ꝫ p̄ pc̄īn mortale carit̄
extinguit̄ · g̊ petrus nō pcāuit mor̄ / Eꝫ q̄ ē q̄ grḡ dr̄ · ī mor
q̄ petrus ab ipīs sanctꝭ dīa' expl̄ · s̄ꝫ ī sanctꝭ dīa' nō ē ab
nisi p̄ pc̄īn mortale · g̊ petrus pcāuit mor̄ / Rn̄ᵒ dd̄m q̄ absq̄
dubio petrus pcāuit mortalit̄ negādo xp̄m / q̄ quidē ꝑꝫ ex duobꝫ
pᵒ q̄ negauit fidē ī loco ubi pdicābat ꝫ eā cōfō tenebat̄
Corde enī cr̄d̄ſ fit ad salꝫ vt dr̄ Rō · x · ī quo m̄ q̄ sit de nc̄ītē
salutꝭ cōfō fidei ī casu pdcō ꝑt p̄a medacīū ī hijs que fidē sp̄t
pnīciosissim̄ ē / s̄ꝫ Augᵒ ī li de mēdaᵒ · 2ᵒ q̄ defectū cōfōnis ꝫ me
dacō addit̄ piuriū ꝫ blasphemiā / q̄ ut dr̄ Mt̄ · 26 · cepit de
testari ꝫ iurare q̄ nō nouissꝫ hoīem / q̄ psciuare ī pcō dat
incremētū sceleri · ꝫ qui minima sp̄nit cadit / Ad pīm g̊ dd̄m
q̄ surrep̄o dupᵗ accipit̄ · Vnᵒ / s̄ꝫ q̄ oppoⁱ delibracōī · ꝫ s̄ꝫ q̄ p̄i
motꝰ dr̄ ēē ex surrepcōē · sic petrus ex surrepcōē nō pcāt
Aliᵒ s̄ꝫ q̄ oppoⁱ elcōī · ꝫ sic petrus ex surrepcōē pcāt · q̄ pcāt ex
elcōē nō q̄ ex certa malicia · s̄ꝫ ex pāue timorꝭ · sic at surrepᵒ
nō excusat a mortali sic ꝑꝫ ī cōit̄ qui fornicat̄ nō motꝰ cō
cupia s̄ꝫ metu coactꝰ ēē dicit / Ad 2m dd̄m q̄ bn̄ ipē loq̄t eiꝰ
dilcō nō exstit ul̄ ē intē de qdā dilcōē familiarī qua
petrus ad xp̄m hebat q̄ ī eo mansit ꝫ p̄ꝰ negacōē / ul̄ si intēgat
de carit̄ē gratuita intelꝫ ē q̄ nō fuit extincta s̄ꝫ pdestīāōꝫ
dīnā / q̄ eā pmīam ppāuit / qūuis ēēt ex sc̄ extincta s̄ꝫ actū
A d 2m sic pcē · vī q̄ hr̄e plēs pbendas sine cā aīaꝝ
absq̄ dispēsacōē sit pc̄īn mortale / q̄ hᵒ ē q̄ statū cōciliꝭ
gn̄alis pbō dis̄ · xo · dr̄ ī quodā decto urbani ppē qd̄ incipᵗ
Ecc̄aꝝ canōī / ōīo aliquē ī duabꝫ ecc̄ijs titulari nō liceat
s̄ꝫ vnq̄sq̄ ī q̄ intitulatꝰ ē ī ea tm̄ canoicꝰ heat̄ / hꝫ enī epī dis
pēsacōē vnꝰ duas p̄ee possit ecc̄ijs / canonicꝰ tm̄ pbēdaꝰ nisi
vnꝰ ecc̄e ī q̄ scptꝰ ē ēē nō dꝫ / p̄ ſ · q̄ · i · dr̄ · quodā dectū aᵒ synodi
clicꝰ ab instāti tpē duabꝫ nō quīet̄ ecc̄ijs / Negociacōīb eī ē hꝫ

ix
Con
q
sc̄dō
1
fidē negaᵗ
2
peyeraᵗ &c
1
2
x
Con
q

xi · q · i · clericus

& turpis lucri commodum & ab ecclesiastica consuetudine penitus alienum esse dicendum
quod prius. per Cirillum dicitur quod tiburtinum cum habuit beneficium cum ... scilicet non
fuit concessum vel verum esse illicitum. sic autem non fuit concessum quod me
levitas quam recipiebat in bethleem caperent in ierusalem quo cum priores
esse debeamus qui capit in tito capiat in damasco. R. Hoc intelligendum est
cum non unus sed plures est in beneficiis non unus sed plures est in supplicijs
& gravissime peccat. per quicumque committit se discrimini & periculo peccati
mortalis peccat mortaliter. iste est hic qui recipiendo plures prebendas
invitat statuta sive consuetudines ecclesie in qualibet prebenda quam per eum fieri
non servari possunt. ut puta si eodem tempore vocetur ad electionem in utraque
ecclesia vel ad aliquod ecclesie negotium peragendum. & potius si sit causa inter
duas ecclesias quarum utrique teneatur. quia tunc quilibet peccat mortaliter. Et quod est quod dicitur
quod in quo est periculum non est sustinendum ab ecclesia, sed ecclesia sustinet
ut aliqui qui habeant duas prebendas. ergo in hoc non est periculum peccati
mortalis. per licitum est autem priorem habenti prebendam accipere sed contra est
generalia multum ecclesiastica beneficia quam inter priorem & prebendam. ergo & habenti
unam prebendam accipere aliam. R. Dicendum quod omnibus ergo in quo de peccato
mortali quod non expresse veritas habetur periculose determinatur. quia error
qui non creditur esse peccatum mortale est peccatum mortale quantum conscientiam
non excusaret a toto sed tamen a tanto. error vero quo creditur esse peccatum
mortale quod non est mortale ex conscientia ligat ad peccatum mortale. Ponere
autem periculosum est ubi veritas ambigua est quod est in hac questione accidit.
Cum enim hec questio ad theologos pertineat in quantum dependet ex
iure divino vel ex iure naturali. Inveniuntur in ea theologi theologis
& iuriste iuristis contraria sentire. In iure namque divino non invenitur
determinata expresse cum in sacra scriptura que expressa mentio de ea non
fiat. quamvis ad eam argumenta ex aliquibus auctoritatibus sacre scripture
adduci possunt. quas tamen lucide invenitur non concludunt. Determinando non
ea. sed iure naturale sic ut ad prius de ea dicendum quod actorum humanorum
multiplex est diversitas. quedam enim sunt que sunt deformes inseparabiliter
annexam ut fornicatio adulterium & alia huiusmodi que nullo bono fieri possunt.
De inmo talium non est habere plures prebendas aliquas in hoc tamen dispensatione
recipere posset. quia nunquam dicitur. quedam non sunt actiones que de se indifferentes
sunt ad bonum vel malum ut levare festucam de terra vel ad huiusmodi
inter quas numerum quidam computant habere plures prebendas cum tamen sine
vero intentione plurimas in se inordinationes continent ut potest quia non
est possibile aliquem pluribus ecclesiis deservire in qualibet prebendarum est cum prebende
videantur esse ordinate que quedam stipendia divino cultui ministrantium.
Item & diminutio actus divini dum unus loco plurium instituitur.
Item & in aliquibus defraudatio nostri testamentarie que ad hoc aliqua
bona ecclesiis contulerunt, ut etiam inibus deo serviretur esset ibi. Item &
inequalitas dum unus pluribus beneficiis habundat & alius nec unum habere
potest & multa alia huiusmodi que de facili posset sequi. unum non potest generaliter
indifferentes actiones

S.
Vigit
R.
et ad iuris statis ... dependet ex iure positivo
sunt deformi[a]
Indifferentes

Actiones
Bone de se bone — virtuose
Bone de se male — viciose
Indifferentes.
Bone ex circumstantiis.

Duas actiones
Ex genere sunt bone
Inquantum ordinate sunt
Ex genere boni ... ut ...
Perfecte boni

cum ... 2 di 36 c ult

et multo magis mitte casus qui sunt ipse bona ut dare elemosinam et huiusmodi. Sunt — *Ex circumstantiis bonum*
vero quedam actiones que absolute considerate deformitatem vel inordinationem quan-
dam important, que tamen aliquibus circumstantiis advenientibus bone efficiuntur
sicut occidere hominem vel percutere secundum se deformitatem quandam important
sed si addatur occidere malefactorem propter iusticiam vel percutere delinquentem
causa discipline non erit peccatum sed virtuosum. In numero harum actionum
videtur esse habere plures prebendas, quoniam enim aliquas inordinationes continet
tamen circumstantie possunt supervenire ita honestantes actum quod perdere inor- — *Necessitas et Utilitas*
dinationes totaliter evacuantur, ut puta si sit necessitas eo quod obsequio in pluribus
ecclesiis et possit plus servire ecclesie vel tandem absentis quando aliquis prius
et sic de aliis. Et sic istis conditionibus supervenientibus cum vera intentione
non est peccatum et non dispensatione indigemus si consideretur tamen secundum ius naturale,
quia dispensatio ad ius naturale non pertinet sed solum ad positivum. Si vero absque
hac intentione plura beneficia habeat ut sit ditior ut lautius vivat et ut
facilius ad episcopatum perveniat in aliquibus ecclesiis ubi est prebendatus non
tollitur perdere deformitates sed augentur, quia cum tali intentione et propositum
beneficium habere quod natura inordinationem importat erit illicitum et quod
erit dampnum secundum ius naturale etiam iure positivo superveniente. Nunc autem
etiam est per antiqua iura hoc esse prohibitum, propter et huius prohibitionis consuetudinem
esse contraria per quam quidam dicunt iura esse abrogata. Nam per contraria con-
suetudine iura humana abrogantur. Quidam autem dicunt per hanc consuetudinem — *De prebendis. Cum iam dudum*
antiqua iura non abrogari eo quod quedam decretalis dicit multa per pravam
tollerari que si iudicentur fuerint adducta statuto cogerent cessare.
Et si consuetudo iniusta est vel inique … quoniam hoc videatur esse
probabile quod quantum ad iura antiqua continet ius naturale abrogari non
posse per contrariam consuetudinem … quantum autem ad hoc quod solum
de iure positivo quod possunt esse abrogata presertim si dissimulamus hac
contrariam consuetudinem in quorum potestate est ius positivum …
per temporalem dissimulationem antiqua iura … Ergo antiqua iura
que hoc prohibebant in suo robore maneant contraria consuetudine non obstante
etiam est licitum posse aliquem plures prebendas habere absque dispensatione
etiam illis circumstantiis supervenientibus que secundum considerationem iuris
naturalis poterant honestare. Si autem antiqua iura sunt per consuetudinem
abrogata tunc perdere circumstantiis supervenientibus et sine
dispensatione licitum est plures prebendas habere sine quibus circumsta-
ntiis licitum non est quantumcumque dispensatio interveniat, eo quod dispen-
satio humana non aufert ligamen iuris naturalis sed solum ligamen iuris
positivi quod per hominem statuitur et per hominem dispensari potest. Et ex
hiis de facili potest patere responsio ad obiecta. Decimo sexto queritur de — 16.
eis que quantum ad gloriam pertinet, et sicut canonizati sunt
in gloria vel aliquorum corpora sint in inferno … utrum quod aliqui possunt esse in — *Cor.*
inferno de hiis qui sunt in ecclesia canonizati. Ad quod potest ita circa esse de
statu aliorum sicut ipse met deus, quia que sunt hominis nemo novit nisi spiritus hominis
qui in ipso est.

Canonisacio

de hiis que ad canonizacionem [illegible] vide [illegible] glosa de reliq. et ve. sanct. li. vi. in verbo sedis.

Thomas 2a 2e q. 11 art. 12 magis standum est auctoritati et consuetudini ecclesie [illegible] auctoritati [illegible] doctorum [illegible] cuius [illegible] doctores [illegible] auctoritatem [illegible]

videtur quod ad Cor. n°. Sed homo non potest esse certus de seipso utrum in statu
salutis sit. Ecclesiastes. Nemo scit utrum odio vel amore dignus sit.
Ergo multo minus papa scit. Ergo potest in canonizando errare. Praeterea quicumque
in iudicio innititur medio fallibili potest errare. Sed ecclesia in canonizando
sanctos innititur testimonio humano cum inquirat per testes de vita vel
miraculis. Ergo cum testimonium hominis sit fallibile videtur quod ecclesia in canonizando
sanctos possit errare. Sed contra in ecclesia non potest esse error damnabilis. Sed
hic esset error damnabilis si veneraretur tamquam sanctus qui fuit peccator
quia aliqui non scientes peccata eius fallerentur. Si ita contingat possent ad
errorem perduci. Ergo ecclesia in talibus errare non potest. Praeterea Augustinus dicit in epistola
ad Ieronimum quod si in scriptura canonica aliquod mendacium admittatur nutabit
fides nostra que ex hac scriptura dependet. Sed sicut tenemur
credere id quod est in sacra scriptura ita et id quod est per ecclesiam communiter determinatum
unde hereticus est qui sentit contra determinationem conciliorum. Ergo commune iudicium
ecclesie erroneum non potest esse. Respondeo dicendum quod aliquid potest iudicari possibile
secundum se consideratum quod relatum ad aliquid extrinsecum impossibile invenitur.
Dico ergo quod iudicium eorum qui praesunt ecclesie potest errare in quibuslibet si personae
eorum tantum respiciantur. Si vero consideretur divina providentia que ecclesiam
spiritu sancto dirigit ut non erret sicut ipse promisit Ioh. xvi quod spiritus
adveniens doceret omnem veritatem de necessariis scilicet ad salutem. Certum est
quod iudicium ecclesie universalis errare in hiis que ad fidem pertinent impossibile
est. Unde magis est standum sententie pape ad quem pertinet determinare
quam in iudicio profert quam quorumlibet sapientum hominum in scripturis opinioni
cum Cayphas quamvis nequam tamen quia pontifex legatur etiam inscius prophetasse
Ioh. xi. In aliis vero sententiis que ad particularia facta pertinent ut cum agitur
de possessionibus vel de criminibus vel de huiusmodi possibile est iudicium ecclesie
errare per falsos testes. Canonizacio vero sanctorum medium est inter hec
duo. Quia tamen honor quem sanctis exhibemus quedam professio fidei est qua
sanctorum gloriam credimus pie credendum est quod nec etiam in hiis iudicium ecclesie
errare possit. Ad primum ergo dicendum quod pontifex cuius est canonizare
sanctos potest certificari de statu alicuius per inquisitionem vite et attestationem
et praecipue per instinctum spiritus sancti qui omnia scrutatur et profunda dei. Ad
secundum dicendum quod divina providentia praeservat ecclesiam ne in talibus per fallibile
testimonium hominum fallatur etc.

Quodlibetum decimum

Quesitum est de deo de angelo et anima. De deo quesita sunt tria
primo de eius unitate 2° de eius iudicio 3° de eius sacramento.
Ad primum sic proceditur. Videtur quod unitas addat positionem dicatur in divinis
et non remotionem tantum secundum opinionem magistri. Ex pluribus enim non
constituitur res aliqua ex unitatibus; at constituitur numerus qui est res
cum sit species quantitatis. Ergo unitas non dicit privationem tantum. Praeterea numerus sequitur
ad distinctionem. Sed si unitas et numerus in divinis non dicerent rem
aliqua non esset in divinis realis distinctio quod est heresis Sabelliana.
Praeterea si unitas et numerus in divinis dicunt solum remotionem per unitatem dicitur

nichil aliud nisi remanet quam unus non per privacionem aliud quam unitas scilicet quod
utrumque illorum in divinis dicatur secundum negacionem negacionis / sed negacio
negacionis non est nisi secundum racionem tantum. ergo unitas et numerus non erunt realiter
in divinis, quod est inconveniens et cetera. unum et numerus ad positive dicuntur in divinis.
Sed contra. Omne quod predicatur de aliquo predicatur de eo secundum propriam racionem, sed racio
unitatis in negacione consistit. Est enim unum quod non dividitur secundum philosophum,
ergo de deo predicatur secundum remocionem tantum, quia secundum philosophum in x methaphysice unum et
multa opponuntur sicut privacio et habitus, privacio autem dicitur per remocionem tantum. ergo unum quod predicatur de deo predicatur secundum privacionem et remocionem tantum.
~~tantum~~ quia unum supra ens non addit aliquid secundum rem, quia sic res non esset una per
suam essenciam. addit igitur aliquid secundum racionem tantum, sed quod est secundum racionem tantum vel est negacio
vel relacio. cum igitur unum supra ens non addat aliquam relacionem quia ad aliquid
non dicitur, quod addat negacionem. Ad primum dicendum quod unum quod est principium numeri
de necessitate ad positive dicitur et eo modo attribuitur, quia cum ex unitatibus
numerus constituatur, si unitas res aliqua esset, numerus res esse non posset
et cetera non posset poni in aliquo genere tamquam species. Si ergo unum quod convertitur cum
ente sit idem quod unum quod est principium numeri, oportet quod et unum quod convertitur cum ente
ad positive superaddat enti, et hoc concedit Avicenna. Unum vult quod
unum quod convertitur cum ente addat super ens aliquid quod ad genus mensure
pertineat, sed hoc non potest esse quia unum quod convertitur cum ente cum de
qualibet re dicatur, oportet quod illa res quam addit super ens sit una, et cetera vel erit
una per aliquam unitatem additam et ita erit processus in infinitum, vel
erit una per essenciam suam, quod si verum est standum est in primo quod ens ipsum
dicatur unum per essenciam non per aliquam rem additam. Sic ergo intelligendum
est secundum opinionem Aristotelis et Commentatoris quod unum quod convertitur cum ente non super-
addit enti rem aliquam sed solam negacionem divisionis et cetera. hujusmodi
unum ponit ad minus in suo intellectu, includit ens et dicitur remotive
quantum ad id quod superaddit enti. Unum non quod est principium numeri quod
superaddit enti aliquid de genere mensure, et similiter numerus aliquid est positivum
inveniuntur tantum in rebus habentibus divisionem, quia et numerus causatur ex
divisione continui, et hic numerus solum ex divisione continui causatus est secundum
Avicennam et secundum Avicennam. Nota autem conditio propria unde correlative potest dici de
deo aut de aliqua substancia spirituali. Unum secundum hoc unum et numerus qui continentur
in genere quantitatis non dicuntur de deo et de aliis substanciis incorporeis,
sed solum unum quod convertitur cum ente et multitudo ei opposita, et ideo unitas
in divinis non dicitur nisi remotive quantum ad id quod superaddit enti, quamvis
ponat aliquid secundum quod includit ens, est enim unum ens indivisum.
Ad primum dicendum quod obiectio prima procedit de uno quod est principium numeri. Ad secundum 1
dicendum quod obiectio illa procedit ac si nomina unitas et numerus aliquid ponerent realiter in 2
divinis, ponunt autem ens re distinctum ut quantum ad hoc quod ens in-
cluditur in racione utriusque dictum est. Ad tertium dicendum quod in racione multitudinis 3
includitur negacio sicut in racione unitatis negacionis et non sic quod prius unum est
quod non dividitur, divisio autem que negatur per unum quod convertitur cum ente oportet quod sit tantum

[illegible]

q iudiu diuisioe salue. Hec at e distinctio p affirma et
negacoem et io hinc diomb negacio costituit vom. vnu est cui
vnu quod diuidi tali diuisioe q sit i eo accipe hoc et no hoc
et vnu inqntu negat affirmaoz et negacoem simul e negco vl
et negacoib simul. pdca no diuisio includi i voe multitu
et includi ibi negacio vel q multa st q sit diuidur q com
vnu no est altero. Vl q xc no sit descensus i tra ad iudm

2m Ad 2m sic pcedr. Cra sup ic ps dns i templo sco suo, dr
Con glo q deus i celo sedens de bonis et mal iudicat. go
T iudiciu futuz no e i tra s i celo. p ad dignite iudicis ptiet
g q iudicadi ad eu accedat et no eo s xc e iudex dignissi
aug locus e celu go hoies ascendet illuc ut iudicent et no
eo. p si iudm sit i tra futuz pcc m q sit futuz i valle
yosaphat ut hr yohel iij. s locus ic no poss tata multitu
homi cape et no e ibi futuz iudiciu go i loco tre. Oz g e i
ij. thes iiijo q xc i iussu et i voce archangeli et i tuba dei descedz
p i iudicio appebut no solu eleci s et repbi qui hebut care gl
Re ria et grossa sic no copetit eis locus celestis go iudm i tra
no i celo erit. Rnuo iudm ordina ad retribucoem pmiorum
vn sz duplex pmii s aime et corpis e duplex iudiciu dei
Aiaz vnu quo iustificat vel dapnat hoiem qo ad aiam et hoc
iudiciu totu p hoc tpe agi. Aliud e iudm qo pmiabur vl
Aiaz et cor puient hoies et qum ad cor et hoc iudm fiet p9 vlime i fie
tpris. pm at iudm qt xo voe diuitatis s 2m voe huanitatis
1 est sicut dt Augus sup Ioh. Vbu dei viuificat aias s vbu
caro fcm e viuificat cor. vn et Ioh v. dr potate dedit ei iudim
facie q filius hois e. Sic go ultimu iudiciu e futuz i loco q
xo copetit voe sue huanitatis. s e tra illa ubi natus e et passus
et reliq copleuit huana officia. p q dr q i valle yosaphat
iudiciu e futuz que vallis subiacet moti oliueti. vn xc ascedz
celu ut sic ondar idz ee qui ascedit regnaturus et qui descedet
iudicaturus s id Act. i. quemadmodum uidistis eu ascedete i celu
1 ita veniet. Ad pm go dicendum q glo i lr de pno iudicio quod
copetit xo voe deitatis voe cuius et p loco celu b assigna. s q i celo
pcc met celestib corporeis ca causis appent iudicia maiestatis
diuine. vn celu locus dei dr et scorum qui deo fruuntur. Ad 2m dicendum
2 q ascensus ad locum iudicis e ascensus i celu et ascensus i celu e
pmiu quod ex iudicio reporta. vn dz iudiciu sequi. No
at ita se het ad iudm huanitatis accessus ad locum iudicis. io no est
3 simile. Ad 3m dicendum q i iudicio nc xc nec angli erunt i tra s solum
repbi. xc eni et eleci erunt i aere s e i. ad thes iiijo Rapiemur i
nubibus obuiam xpo i aera. repbi at erunt no solum i valle ia
s i regioe circumiacenti vn xm et electos uidere no potuint tum
voe altitudinis, tum voe claritatis.

Ad 3m sic proceditur. Videtur quod species vini que remanent in sacrario altaris alii
liquori commisceri non possint. Quia secundum philosophum in primo de generatione
miscibilia sunt in mixto potentia non in actu. Si ergo ille species vini alteri liquori
misceantur post mixtionem non remanebit sanguis Christi. Sed hoc est inconveniens. Quia secundum
philosophum que sunt miscibilia sunt separabilia. Et ille species alteri liquori mixta
poterit iterum separari. Qua separatione facta erit vinum ibi corpus Christi cum ea
vel sanguis cum tamen diu corpus vel sanguis Christi sit sub specie quamdiu
species est. Et sanguis Christi de novo incipiet esse sub specie vini. Alio modo quia
post consecrationem, quod etiam est inconveniens. Ergo idem ex quo sequitur quod species vini post con-
secrationem alteri liquori admisceatur. Sed quia forma mixti est forma accidentalis
sed accidentibus supervenientibus non corrumpit subiectum. Ergo post mixtionem speciei
cum aliquo liquore adhuc remanet ipsa species. Et non sequitur inconveniens
predictum. Respondeo dicendum quod quidam dicunt illis speciebus posse admisceri non aliquem
liquorem quin statim sub totis illis speciebus desinat esse sanguis Christi.
Et hoc ideo quia unitate specierum non remanet ibi unitas sanguinis Christi. Per additionem
enim cuiuscumque liquoris fit alia quantitas que subsistit in illo sacramento aliis
accidentibus. Fit enim maior quantitas. Et non remanet ibi sanguis Christi.
Sed hoc non videtur verum. Quia species que in sacramento post consecrationem remanent eodem modo
corrumpuntur et non aliter quam accidentia de subiectis preexistentibus, quorum accidentia
vel species remanent sicut ad sensum patet quia in calefactione et aliis modis tamen
mutantur omnia sicut accidentia de substantia panis et vini ante consecrationem.
Constat autem quod per admixtionem unius gutte aque non fit totum vinum
destructum. Unde nec propter hoc tota species vini corrumpitur post consecrationem
nec etiam si augetur quantitas quod propter hoc sit ibi alia species. Nam ipsa additio
non tollit eorum dimensiones sed variat terminationem eius quia terminatio
non solum fit per additionem sed per diminutionem. Unde si talis variatio sufficeret
ad hoc quod desineret esse sub speciebus corpus vel sanguis Christi sequeretur quod
per diminutionem specierum quod sibi esse desineret quod patet esse falsum. Et ideo respon-
dendum quod aliqua admixtio alterius liquoris facit ut totaliter desi-
nat esse sanguis Christi sub speciebus et aliqua non sed solum sub parte specierum.
Si enim esset substantia vini ibi si aliquis liquor in magna quantitate admis-
ceretur totaliter illud vinum corrumperetur ut desineret esse vinum si liquor
admixtus esset alterius speciei vel desineret esse hoc vinum si esset eiusdem
speciei. Si autem aliquis liquor in parva quantitate admisceretur non posset ille
liquor permixtio ad totum vinum pervenire sed ad aliquam partem eius
quam variaret vel secundum speciem si esset alterius speciei per quam permixtionem
saporem vini non totaliter amitteret sicut gutta aque in vino multo.
Sic ergo si speciei post consecrationem fieret tanta permixtio extranei liquoris
que sufficeret ad totam substantiam vini corrumpendam si ibi esset desineret
sanguis Christi sub totis speciebus. Si autem non sit tanta permixtio desinet
esse sub parte. Dato quod ille liquor permixtus in speciem vini commisceatur
non tamen convertitur in sanguinem Christi. Ad primum dicendum quod sicut permixtione speciei

3 Con

a

Re°

dimisionem

1

tu aliquo liquore non remanet species eadem vel secundum speciem vel secundum numerum vel secundum totum
vel secundum partem etc. sub toto vel sub parte non remanebit quia sanguis secundum substantiam vini
neque est facta separatione denuo erit ibi sanguis Christi quia miscibilia non
separantur a mixto et non redeunt eadem numero sed eadem specie // Ad 2m quod
2 contrarium obicitur dicendum quod forme commixtionibus dupliciter possunt intelligi uno modo forme
per quam corpus mixtum in specie collocatur etc. et est forma substantialis per hunc enim modum forme
forme lapidibus dicuntur forme mixti // Alio modo dicuntur forme mixti qualitates quedam
media resultans ex simplicibus qualitatibus commixtis // Cum ergo dicitur quod forma
accidentalis substantiam non destruit possit dici quod verum est tamen destruit accidentia
et species faciales que sunt accidentia post commixtionem non manet sed hec non est
secundum in te // Nam forme mixtionibus cum sit quedam qualitas media non permanet
qualitatibus variatis sicut si odor vini vel color mutaretur
non propter hoc desinet ibi esse sanguis Christi nec dimensiones que ceteris
accidentibus subsistunt vice substantie generentur sed eorum destruerentur quod
aliud accidens non potest quam accideret de substantia si ibi esset. Et ideo aliter
dicendum est quod accidens non corrumpit substantiam efficienter sed dispositive // Posita
enim qualitate que est necessaria dispositio ad formam ignis scilicet calore in summo
remotis forme aeris et sic posita media qualitate que est necessitas ad formam
mixti aufertur forme simplicium corporibus etc. // ad numerum 2 quam ad quartam
cum queritur de anima et primo quam 3 quam ad culpa 4 quam
ad gloriam // Circa naturalia anime quesitum est de eius substantia et de eius
operatione. Circa substantiam quesita sunt duo primo utrum anima sit sine potentia
2 utrum sua substantia sit incorrupta //
Rn · Con · D ad primum sic proceditur videtur quod anima sit sine potentia quia in libro de spiritu et anima
Deinde queritur de angelo utrum duratio angeli habeat prius et
posterius | et videtur quod sic. Inceptio enim cuius duratio non habet prius et posterius
idem erit anulli esse et fuisse sed hoc est impossibile quod deus possit facere quod angelus
non esset cum non posset facere quod non fuerit ergo inconveniens est dicere quod in duratione
angeli non sit prius vel posterius | Preterea nullum creatum est infinitum in actu
sed duratio angeli est infinita ex parte post ergo non est tota simul in actu
et ita est ibi prius et posterius | Preterea mensura debet esse proportionata mensurato
sed esse angeli est finitum in actu ergo cum quod est eius mensura est finitum
et idem prius | Preterea vero eternitatis in hoc perficitur quod est tota simul Circa quod Boetius
in libro de consolatione eternitas est interminabilis vite tota simul ac perfecta possessio
Sed contra quod est angeli duratio non habeat prius et posterius non differt
ab eternitate quod falsum est | Sed quia prius et posterius sunt in tempore quod mensurat
motum sed in esse angeli non est aliquis motus nec id esse aliquod motui sub
iacet ergo in evo quod est eius mensura non est prius et posterius | Preterea tempore nullum aliud est
quam numerus prioris et posterioris si ergo in evo sit numerare prius et posterius
Re · enim non differt a tempore | Responsio dicendum quod de re aliqua possumus loqui dupliciter
uno modo secundum quod est in rerum natura | alio modo secundum quod est in consideratione nostra | Primo modo accipitur
substantia rei cum omnibus suis dispositionibus et operationibus quia sine hiis substantia
non invenitur in rerum natura | Sed 2o modo potest accipi substantia absque suis dispositionibus
quia consideratio substantie non dependet a consideratione suarum dispositionum

Accipiendo in mensura durationis secundum primum modum sic soli deo competit duratio que sit tota simul et non aliunde creata eo quod solus deus est immutabilis quantum ad esse et quantum ad omnia que circa esse considerari possunt. Creatura autem quantacumque est variabilis vel secundum esse et substantiam vel secundum aliquam dispositionem aut operationem Et sic Augustinus 4 questione ad Horosium ponit omnibus creaturis esse in tempore etiam angelis. Sed accipiendo mensuram durationis angeli 2o modo prout scilicet consideratur eius substantia absolute eius mensura est evum et non tempus. De quo quidem evo est duplex opinio. quidam enim dicunt quod in evo est prius et posterius sed non sicut in tempore. Nam in tempore prius et posterius est cum innovatione, in evo autem sine innovatione, sed hoc non est intelligibile. Simpliciter enim est esse aliquam durationis duas partes simul quarum una alteram non includat sicut mensis includit diem. Unde non simul est ad mensem et in die, sed duo dies et duo menses simul esse non possunt. Unde quando in aliqua duratione ponuntur due partes quarum una est prior et altera posterior oportet quod una transeunte altera adveniat et oportet in omni duratione in qua est prius et posterius quod sit innovatio. Mensura autem durationis innovationem habere non potest nisi eo quod per durationem mensuratur innovationem recipere possit, esse autem angeli est absque innovatione quia ex quo recepit esse immutabiliter perseverat, cum non in eo sit motus nec aliquorum motuum sit subiectum sicut esse omnium corporalium est subiectum motuum celi. Sic ergo si mensura attribuatur angelo quantum ad substantiam tantum illa non habet prius et posterius sed mensura eius est evum. Sed si attribuatur eius durationi vel illarum operationum vel affectionum sic eius mensura habet prius et posterius sicut et mensuratur tempore. Secundum quod dicit Augustinus super Genesim ad litteram quod deus movet spiritualem creaturam per tempus. Ad primum ergo dicendum quod iste terminus convenit 1
ad potest attribui dupliciter. Uno modo vere simpliciter et non attribuit nec fuisse nec futurum esse sed solum esse quod in preterito et futuro explicatur prius et posterius non autem in presenti. Alio modo vere mensure adiacentis vel subiacentis id est vere temporis et attribuitur ei fuisse et fore propter continuitatem ad tempus preteritum et futurum esse propter coexistentiam ad tempus presens, ipsum enim momentum toti tempori. Unde dicit Augustinus de deo quod fuit quia nunquam defuit, erit quia nunquam deerit. Sic ergo deus non potest facere angelum non fuisse quia non potest facere quod tempus preteritum sit nunc angeli fuit, potest autem facere angelum non esse quia potest facere esse nisi non sit sit cum tempore quod prius est nunc ut erit in futuro et ista diversitas magis potest esse ex modo locutionis quam ex natura rei. Ad 2m dicendum 2
quod infinitum dicitur dupliciter. Uno modo privative et non attribuitur nisi his que habent extensionem ut quantitate. Hoc enim per se natum est habere finem et ita evum non habet infinitatem quia non habet aliquam extensionem nisi quatenus extensio in eo consideratur ex comparatione mensure subiacentis scilicet temporis et ita nec quantum est infinitum in actu. Alio modo dicitur infinitum negative id est quia non habet finem et indivisibilia dicuntur infinita ut punctus et unitas quia non sunt finita et hoc modo evum est infinitum quia scilicet non finitur. Sic ergo ad quantum esse sed ad infinitum actu non procedit. Ad 3m dicendum quod per eundem 3

modum

est infinitu ee angli et cum / Ad xm ddm q in eternite et cum
pt assignari tpe dna quare vna pt sumi ex pdcis Nam etni
tas mensurat ipam sbam etni quod e i vere na id cu oibus
que ei attribuuntur / No at eum ut dem est / Alia sumit ex hec
q etnitas mensurat ee p se stas / vn etnitas e id cu sba
etni eum at mensurat ee creatu quod no e p se stans
qr e aliud a sba entis creati / 3a pt sumi ex hec q eum quamuis
sit interminale ex pte finis no tn ex pte pnij, etnitas uo
ex pte utrusqz /
Ocm quit de anima et po qm ad nam
2o qm ad gram 3o qm ad culpa, 4o qm ad glam /
Circa naliã aie quesitu est de eius sba et de eius opone
Circa sbam quesita st duo pmo utru aia sit sue poe / 2o
utru si sua sbam sit incorruptibilis // poe qr i li de spu et
.1a. Ad pmu sic pcedr. Vr q aia sit sue / aia dr q anima e
Con quedã sua s po quedã uo sua no e s virtutes p Augus
dr i li de trin q memo intelligen et uos st vna mens
vna uita vna een / Sz hec tam si ingrm m dis li i st tres
.q. aie vires go aie vires st ipa eius een Sz q e q dyo xo
ca cet pete distinguunt supiores sbas angelos i tam s i
sbam virte et opone, si angelus no e minus simplicior
qm aia go et i anima sua sba no e sua virtus siue po / p
corp que st id si vnu intra et reliqu / Si go aia sit id
et sue poe vr q cu poe sint intre q een aie vna ee no
Re possit / Rn dm q de aia dupr loqui possumus. vno s
Sba q e quedã sba et incopgle e q aia sit sue poe dupra rone
quare vna sumit ex eo q e aie ppriu, qr s incopgle est ut
1. id si Augus si id sit na pnm plum et diusoz pmo q io tota
Anima at si diusas pos inueni ee pnm actiue diusorum
si spes et q oppositoz / vn incopgle q ipa een aie q e vd
sit inmete hoz pnm et io oz ponere i aia pt eius sbam
potencias nales que st hoz actuum inmeta pncia / 2a vo
.2. sumit ex eo q e que anime et oim sbe create i na eu sba
tanta e id ee et opo, hec cum solus dei e, een at e eundi pnm
poten ad opones go cu ab vno nali no sit nisi vnu
na sba u dma e sua po / Nc est instan de po me et dato
q sit sua een, qr et po no e ad opone si ad ee / Alio possumus
loqui de aia si q e quodda totum potele et diuse poe st ps
eius et ita aia pr de potenjs ut eo quamuis minor sit abusio
Totu pole i toto pot qm integrli qr totum pole si sua sbam adest cuilibet
pti no at integle, Et p hec pz rnsio ad oba
.6. Ad 2m sic pcedr vr q aia vdal sit corruptibile qr si dam
Con na sba pt ee sine ppa opone, ppa at opo aie vdal
e intellectu ad quã indiget corpe cu no sit intellectus sine fantasmate ut pz

p phm i iij° de aia, go destructo cor· sba aie vtal no mar,
pt i° quad ht vir te ut sit pp no inveni^r quicq ee z quicq na ee
hmis em ves e qui diu virtq id ex oposit· go quod inveni^r
quicq ee z quicq no ee no ht vir te ut sit pp/ h oe qd incep^t
ee inveni^r quicq ee z quicq no ee ge nt q incep^t ee ht vir te
ut sit pp z ita nt q incep^t ee pt ee incorptle h aia vtal
incep^t ee go no pt ee incorptl/ pt omis copo° ex cor^e et
aia e quodda ee/ si at pt aia sine hc ee aia ht a^d ee
go copo° advenit aie ph ee copletu go hug^i copo° e aie
actu z ho no eid eius p se h eius p actus q e vigens/
Si at no ht a^d ee aia pt ee copoiti go pqqu desicit ee
copoiti aia ee no pt h i morte corli desicit ee copoiti
go aia ph morte corplis no remet/ pt aia e for corpal
Aut go p ee^m sua aut p aliqd actus si p actus sr q
copoito aie z cor^l sit actualis sicut cor^s ad induvitu/
Si p ee^m go cu for in q^m e for no possit ee sine ma pt
q aia ph morte cor^s remane no possit// Sz q e q phc
dt i ij° de aia q vtale sepa^r ab alys sic ppetuu a corli/
pt pte i iij° ethi o^t felicit^e cotemplativa pemine civili
eo q diutinor e h cavil durat usq ad morte go cotepla
tiva e ph morte go aia pmacb^t Rn° dry q vere e pond
sbam aie vtal ee incorptile/ Si em corrupi^r a^d corpp^r
pse al p actus/ p se quid corrupi no poss idest q poi
ex ma z for quale sbute q ee no pt idest ele^ti aut ex
elemtis ut atiqui phi posuit/ quorz ponebt i i° de aia
reprban^r/ p actus corppi no pt nisi pone^r q h p se ee
h forme ee tn ad sic e de alys formis malib/ q pse no ht
ee subsistes· h sic p se copoitorz subsistetiu q a corp sit p°
z p actus corppit copoitis corrupti hc at de aia vtali
dici no pt· Nam quod no ht ee inpgle e q p se opetur
vn z ac forme no opant^r· h copoi p formas/ Aia at
vtal ht p se opone qua exsert n° organo corpea mente
s intesive ut pbat phc i iij° de aia/ No em poss omi ssi^bl
formas cognosce id abolit formis ssi^bl eet denuda
ille id eet actq omi· cu nt recipiat qd no ht/ optet i^r si
aia p aliqd organu intuet q caret omi for ssi^bli cu ob
fovr ssibles sit nata intve sic pupilla caret omi colore
ad hc q visq poss omes colores cognoscere imposle e at ee
aliqd organu corle caretis oi for ssi^li vel incq^r go sbaz
aie inte ee incorptile/ vn z dt phc i ij° de aia q intq vr
ee sba qda q no corrupi^r/ hic at incorptile intu quada
pount ex hoiem ee ponetes aiam q e pb hois corple for.

Rx°

Per se

Operationes

tria ponunt intellectum [agentem] separatum continuari dupliciter. Uno modo per illustrationem sicut eos
qui ponunt intellectum agentem separatum et incorruptibilem, intellectum vero possibilem
coniunctum corporibus. Alio modo per continuationem intellectus ad fantasmata sicut
eos qui ponunt et intellectum possibilem esse separatum et incorruptibilem. Secundum primum
horum esse non potest quia si in nobis non esset aliqua virtus que materialiter recipi[at]
intellectus agentis non potest in nobis recipi nisi materialiter cum receptum sit in
recipiente per modum recipientis et ita non reciperetur modo intelligibili
et nos non possemus esse intelligentes. Secundum etiam esse non potest. Nam
fantasmata sunt in nobis per modum operationis quia semper esse; quia sic homo non haberet
esse specificum ex hoc quod est rationalis cum non sit rationalis nisi ex hoc quod intellectui
coniungitur. Restat ergo quod ipsa humana anima que est forma corporis est intellectus
1 incorporeus. Ad primum ergo dicendum quod anima indiget aliquo corporis ad suam
operationem dupliciter. Uno modo sicut organo per quod operatur et sic non
indiget aliquo organo ut probatum est. Si autem sic indigeret or-
gano ad intelligendum esset corruptibilis ut potentie non potentes per se
operari. Alio modo ad operandum indiget aliquo corporis sicut obiecto sicut
oculus ad videndum indiget corpore colorato et anima rationalis
indiget ad intelligendum fantasmate quia fantasmata sunt sensibilia que movent
ut dicitur in iii° de anima. Operatio autem que sic indiget corporis a prima
non potest esse sine corpore; potest autem per accidens. Sicut anima sensitiva nullam
operationem habere potest nisi per publica organa a sensibilibus qui sunt extra animam sed per accidens
[illegible] actus ymaginationis et sensibilibus absentibus et sic destructis
fantasmatibus operatio intellectiva in anima remanere potest. Ad secundum dicendum quod ratio
2 est probatio philosophi in primo de celo et mundo qui ibi ostendit quod omne generatum est corruptibile
et habet locum in illis que fiunt et corrumpuntur naturaliter in quibus ex defectu virtutis
est quod non possunt ut semper fuisse nec semper fore. Non autem habet locum in hiis que per
creationem sunt que accipiunt a deo virtutem ut sint semper per quam
esse non possunt amittere cum accipiat. Ad tertium dicendum quod anima esse suum
3 communicat corpori quod quidem ita acquiritur anime in corpore ut sine ipso consistere
possit quod non est de aliis formis et ideo ipsum esse anime sit esse compositi
et tamen manet composito destructo. Ad quartum dicendum quod anima sicut
4 etiam forma corporis est; non destructo corpore destruitur in anima
sicut quod est forma sed solum desinit esse forma in actu.

Deinde queritur de operatione anime. Et circa hoc queruntur duo. Primo utrum
anima separata intelligat omnia que cognoscit cognoscat
in propria natura. Secundo utrum anima separata a corpore habeat actus sensitivos.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod anima quecumque intelligat intelligat in propria virtute. Propositio
Augustini de 22 [illegible]. Si ambo videmus esse verum quod dico [illegible]
quomodo videmus non ego in te nec tu in me sed ambo in ea que super nos
est incommutabili veritate. Et ratione videtur quod anima cognoscit in propria
veritate videt. Preterea addit quod eius manifestum sit ut patet de principiis de
invisibilibus et de luce corporali per quam visus corporaliter videt. Ergo propria veritas
est magis omnibus mentibus manifesta et non solum per ea sed in ea omnia cognoscuntur.

Oz q multi de coclonibus demratis veram cognitionem habent qui de prima veritate nichil considerant. ergo non omne verum in prima veritate cognoscitur. Preterea Augustinus dicit in libro de libero arbitrio quod nunquam de prima veritate iudicatur et quod nunquam sine ea vere iudicatur et ita si de ea non iudicatur non cognoscitur nec aliud in ea. Respondeo dicendum quod sicut quedam glosa dicit super illud psalmi Diminute sunt veritates etc. dicitur quod ab una prima veritate multe veritates in mentibus hominum resultant sicut multe facies in speculo fracto ab una facie hominis resultant. huius autem resultacio est quantum ad duo scilicet quantum ad lumen intellectuale. De quo in psalmo Signatum est super nos lumen vultus tui domine. Et quantum ad prima principia naturaliter nota sive sint complexa sive incomplexa. Nec possumus veritatem cognoscere nisi ex primis principiis et ex lumine intellectuali. que veritatem manifestare non possunt nisi secundum quod sunt similitudo illius prime veritatis. quia ex hoc habent quandam immutabilitatem et stabilitatem. Sic ergo in prima veritate secundum suam essentiam non omnia videntur a nobis in statu vie cum nec ipsa per suam essentiam a viatoribus videatur. Sed ipsa ratione ymaginis sue in mentibus ab ea exemplate omnis veritas a nobis cognoscitur. Et exemplum est quod duo oculi ubique videntur inquantum ab eadem veritate exemplata veritas in mente relucet. Et ita intellectus est dictum Augustini. Et sic patet solucio ad primum. Ad secundum dicendum quod operari aliquo sine medio dupliciter dicitur. Uno modo sicut principio formali operationis. vel motus. et non oportet quod medio moveatur vel opere operantis tamen vel ad id quod operatur. Non enim ignis calefacit calore quo calefacit. Alio modo sicut instrumento. et medio movetur tamen ad id quod movet. Sic manus baculo movet lapidem et baculum manus movet. Illud ergo quo cognoscimus sicut instrumento oportet esse in nobis prius notum et cognoscibile. Et principia naturaliter nota ad que comparatur intellectus agentis sicut ad instrumenta. sicut dicit Commentator in tertio de anima. Sed illud quo cognoscimus sicut formaliter cognoscitur non oportet esse notum quia nec oculus videt lucem que est de oculi compositione nec speciem per quam videt. Et ita etiam non est necessarium ut quicumque intelligit ad intelligat intellectum suum quo intelligit vel lumen intellectuale. Sic et veritas a prima veritate in mentibus nostris exemplata a nobis potest cognosci. de necessitate autem hoc quod anima in ea cognoscitur scilicet quantum ad ipsum intellectuale lumen. ipsa non exemplar veritas a nobis per suam essentiam videtur. actus conformare potest

Ad decimum sic proceditur. Videtur quod anima separata non habere possit. Cassiodorus enim dicit in libro de anima quod anima sine corpore videt et audit et reliquos sensus iungit. Preterea Luce xvi quedam dicuntur de divite in inferno sepulto que sine actu sensuum esse non possunt. sed constat quod ibi erat tantum anima divitis sine corpore. ergo anima sine corpore operationem sensuum habere potest. Preterea frustra est potentia que non reducitur ad actum. sed in anima post mortem remanent potencie sensitive. ergo et actus sensuum. Respondeo dicendum quod impossibile est in anima separata aliquas potencias sensitivas actu esse quod sic patet. Operationis enim potencie sensitive eadem proportio in homine et in bruto. eodem enim modo homo videt per oculum quo brutum. Actus autem potencie sensitive in bruto non est operatio anime sensitive per se sed mediante organo. si enim per se haberet subsistenciam. sic esset incorruptibilis ut de anima racionali probatum est. Unde cum sit hoc inconveniens impossibile est quod in bruto vel in homine potentia sensitiva habeat aliquem actum proprium. sed omnis actus eius est coniunctus. Unde in anima

separata

remanere non potest. Quidam tamen dicunt animam sensitivam habere duos actus
unum quem exercet organo mediante qui post mortem non manet,
aliud quem per seipsam agit et hic manet post mortem. Hoc autem videtur attestari
opinioni Platonis de anima qui ponebat animam sensitivam movere seipsam
et motorem corporis etiam. opinio quod movebat seipsam erat [illegible]. Alia vero
qua movebat corpus erat [illegible], et propter hoc Plato ponebat animas
et brutorum esse incorruptibiles. Hoc enim de necessitate sequitur, quod tamen isti
1. non concedunt. Ad primum ergo dicendum quod sicut operationes non proprie quidam
similitudines nominantur nominibus passionum quae sunt in appetitu sensitivo. Ita metaphorice
operationes nominantur ab operationibus sensuum propter similitudinem et talis Cassiodorus
2. Ad secundum dicendum quod ista verba quae dicuntur de divinitate contra mentem metaphorice
vel secundum similitudinem et non secundum veritatem ipsas ut Augustinus dicit. Ad tertium dicendum quod
3. si quaedam in anima non manent potentiae sensitivae actu, sed in radice tantum
si autem actu non maneant non ideo frustra erunt quamvis actibus
careant. Manent enim ad naturae integritatem sicut membra generationis
Deinde quaeritur de his quae pertinent ad gratiam in resurgentibus
Et circa hoc quaeruntur tria. Primo de praecepto honorandi parentes. Secundo de
consilio virginitatis ad votum obligante. Tertio de voto continentiae.
q. Ad primum sic proceditur. Videtur quod cum pater non potest sustineri a filio nisi
coniugendo accipiat dotem unde patrem nutrire possit non te-
Con neatur coniugem ut patrem sustentet. Sed contra: caritas est ordinata,
plus autem tenetur Deo quam patri, sed laudabile esset si aliquis propter virginitatem servandam
se morti exponeret. ergo non tenetur aliquis pro conservanda patris vita matrimonium
contrahere. praeceptum non contrariatur consilio, sed de virginitate servanda est
q. consilium ut patet I ad Corinthios vii. ergo per praeceptum de honorandis parentibus
non obligatur aliquis ad hoc ut virginitatem perdat. Sed contra praeceptum affir-
mativum obligat pro loco et tempore, sed tempus de honorandis parentibus est
quando parentes indigent. ergo tunc obligatur aliquis ex tali praecepto et
ita videtur quod teneatur matrimonium contrahere si aliter patri subvenire non posset.
Ro Respondeo dicendum quod casus propositus non videtur esse de facili possibilis, quia vix contingere
potest quin aliquis parentes sustentare possit absque coniugio saltem manibus
operando vel mendicando. Si tamen hoc contingeret esset idem iudicium de
virginitate servanda in isto articulo et de aliis perfectionis operibus
sicut est introitus in religionem, de quo quidam varie opinantur.
1 Dicunt enim aliqui quod si aliquis habet patrem indigentem si quid habet ad eius
sustentationem etc. potest licite religionem intrare patris curam patri
caelesti committens qui et aves pascit. Sed quia haec opinio nimis videtur
aspera, ideo melius videtur dicendum quod aut ille qui habet parentes mundi relictor
videt se in saeculo non posse vivere sine peccato mortali vel non de
facili. Si tamen timet secundum periculum peccati mortalis cum magis saluti animae
suae teneatur providere quam corporali necessitati parentum non tenetur in saeculo remanere
si autem videt se in saeculo posse conversari absque peccato distinguendum videtur
quia si sine eius obsequio parentes non vivere possent, sic tenetur
eis servire, et ad opera perfectionis praetermittere. Sic enim haec male praetermitteret

et protractat eos dimittes, si uero sine eorum obsequio posset aliquam
sustentacionem non attamen honeste non propter hoc tenetur opera professionis dimittere,
secus autem est de eo qui iam religionem intrauit. quia cum iam sit
mortuus mundo per professionem solutus est a lege qua in mundanis
obsequiis parentibus tenebatur secundum doctrinam apostoli Ro. vij°. In hijs attamen
spiritualibus puta oracionibus et huiusmodi eis tenetur seruire. Et hoc quod dictum est
de introitu religionis per se et de obseruacione virginitatis et de aliis
operibus professionis dici. Ad primum ergo dicendum quod si alias non esset virginitatem 1
professus non debet mori fame aliquam uxorem contrahet. Ad 2m 2
dicendum quod preceptum contrarium consilio nichil prohibet in casu.

Ad 2m sic proceditur. Videtur quod religiosus qui emisit uotum obediencie
teneatur in omnibus prelato obedire et in diuersis quia per uotum castitatis Cor
religiosus omni concubitui renunciat, ergo per uotum obediencie abrenunciat
proprie uoluntati quantum ad omnia. probatur. Bernardus dicit in regula 9
quod si prelatus improbabiliter iubeat temptandus est. ergo multo magis in 9
indiuersis obedire tenetur. Preterea uotum obediencie ad statum professionis pertinet
hoc attamen non esset si non teneretur obedire nisi in hijs que in regula continentur
quia quilibet subditus etiam secularis tenetur prelato suo obedire in aliquibus
que pertinent ad eius prelacionem. ergo videtur quod religiosus teneatur simpliciter in
omnibus obedire. Sed contra. religiosus non tenetur ad plus quam secularis
nisi quantum se per uotum obligauit. sed per uotum professionis non obligat se
ad obediendum nisi secundum regulam. ergo in pluribus obedire non tenetur quam que sunt secundum
regulam. probatur. Bernardus dicit in libro de dispensatione et precepto. Nichil mihi precipiat prelatus
eorum que non promisi. Respondeo. dicendum quod circa hoc puncti sunt omnes et pertinent
ad inuicem dissenciunt. Cum enim religiosi non teneantur prelato
obedire nisi in hijs que dei sunt vel regule vel quantum ad ea in quibus
prelatis dispensacio committitur. omnes quidem dicunt quod et in hijs que sunt
contra quam regulam obedire non tenentur. sed obedire obediencie perfecte
non ab omnibus dicitur. Sed circa indiuidua ut ea que sunt infra auctoritatem
regule aut equalia regule sunt due opiniones. quidam dicentibus
quod obedire in huiusmodi est de necessitate obediencie. alijs attamen quod non est de
necessitate obediencie sed de perfectione. Iste quidem due opiniones et si
multum differre videantur quantum ad vocem tamen parum vel nichil
differre inueniuntur. Nam ad regulam pertinent ut dicta sunt non solum ea
que sunt expressa in regula sed et illa que quocumque modo ad regulam
reducuntur, ut propter quod pertinet ad obsequium fratrum societatis
et ad punicionem culparum, ad que duo fere omnia huiusmodi poterunt re-
duci. Si tamen aliqua sunt que nullatenus ad regulam reducuntur
videtur verior opinio esse quod obedire in huiusmodi non sit de necessitate obediencie
sed de perfectione. Ut Bernardus manifeste dicit in libro de precepto et dispensatione. Et hoc ideo
quia obediencia non se extendit ultra potestatem vel ius prelacionis que quidem
secundum regulam limitatur. Ad primum ergo dicendum quod uotum continencie respicit 1
speciale genus actus, sed uotum obediencie respicit generaliter omnes actus

nichil prohibeat eorum que non promisit

Hec nisi determinetur eius qualitas erit religionis confusio qr omnes ad
idem tenentur. Ad 2m dicendum q lo'r quantum ad perfectionem obedientie. Ad 3m
2 dicendum q per uotum obedientie suppo'r religiosus prelato suo quantum ad generalem
3 dispositionem uite sue, sed non quantum ad omnes actus suos particulares.
Secularis autem suo prelato obediens tenetur quantum ad aliquos actus
speciales, non quantum ad generalem dispositionem uite sue.
xi Con Ad 3m sic proceditur. Videtur q post uotum simplex castitatis aliquis matrimonium con-
trahens nec reddere debitum nec exigere possit, quia apud deum
non minus obligat uotum simplex quam solempne, ut canones dicunt. Sed
post uotum solempne emissum aliquis non potest debitum nec reddere potest
9 ergo nec post emissionem simplicis uoti. Preterea per potestatem non excusatur a peccato
sed ille qui contrahit post uotum simplex peccat, quamuis post debitum reddat
quia adhuc potest uotum implere religionem intrando. Ergo post quam semel
reddit adhuc peccat uel reddendo uel exigendo. Sed contra. Etiam non con-
git aliquos ad peccandum cogit, autem reddere debitum et post uotum
R simplex castitatis, ergo reddendo debitum non peccat. Respondeo dicendum q quantum
ad redditionem debiti omnes conueniunt q post simplex uotum continentie
tenetur reddere debitum, quia uotum simplex continentie matrimonium contractum non
dirimit, et ex quo matrimonium est contractum, uir non habet potestatem corporis sui sed
uide de hoc c. si et c. ult. et c. dus. uinss. de eo q. coni. q. voto sue c. 2. par. eo. et de voto et vo. - in margine mulier. Unde tenetur mulieri petenti debitum reddere. Sed circa petitionem de-
biti quidam dicunt q cum quantum ad hoc sit in sua libertate, tenetur adhuc
uotum implere et ita peccat debitum petendo. Alii non dicunt et sic
singula apparat q nullus uelit sibi debitum reddi, quamuis ipsa
petere erubescat, q uir petere debeat et post uotum simplex et precipue si
timeat uxorem de lapsu. Sed hoc idem reddit cum primo. Nam hic est ex
parte uxoris quedam interpretatiua petitio, et uir petendo reddit. Unde
efficitur ex parte uxoris coniugium matrimonium quam esset si ipsa eam expresse petere
oportet. Ad primum ergo dicendum q uterque uoti transgressio inducat
1 reatum peccati mortalis ex hoc q utrumque equaliter obligat apud deum, sed
quantum ad impedimentum matrimonii non habet utrumque equalem efficaciam. Nam
per uotum solempne transfert se uouens quasi in corporale obsequium ipsius
dei per susceptionem ordinis uel introitum religionis. Quod autem
aliquis semel uni dedit non potest postmodum alteri dare, et ideo post uotum solempne
aliquis non potest se tradere in potestatem uxoris matrimonium contrahendo, sed in uoto
simplici est sola promissio. Qui autem alicui aliquid promisit potest idem alteri
dare, sed fidem promissionis non seruat, et ideo qui simplex uotum emittit
potest postmodum matrimonium contrahere sed peccat quia priorem fidem irritam fecit.
2 Ad 2m dicendum q posterior concubitus non excusat sequentes quo ad debitum
reddat a peccato, in quantum est petitus, sed in quantum est actus quidam matrimonii con-
2 Deinde queritur de hiis que pertinent ad culpam, et primo quantum ad culpam que contrariatur
ad culpam que contrariatur bonis moribus, 2o quantum ad culpam que contrariatur
uere fidei. Circa primum queruntur tria: primo de acceptione personarum, 2o de peccato
infamie, 3o de pretiositate uestium.
Con Ad primum sic proceditur. Videtur q qui honorat diuitem propter diuicias peccat

Ita enim dicit glo. Jaco. ij. cum simul dicit in conventu vestro etc. nimis pauperem
abicit. divitem colit. Fides quod eis doceat. Sed honor secundum philosophum i° ethic.
debetur virtuti. divitiis autem divitie non est ad illum propter divitias ergo non
debetur ei honor propter divitias. Sed ex libris philosophi i. ethic. colligitur quod
honor est exhibitio reverentie in testimonium virtutis. Sed aliqui divites non
sunt virtuosi. Ergo facere testimonium de eis est peccatum quod non debet fieri
propter scandalum vitandum. Videtur quod ut est causa vitandi scandalum divites
debeat propter divitias honorari. Sed quod est glo. Aug. Jaco. ij. super illud Si intro
ierit in vestro quotidianis consessibus qui prefert divitem pauperi non
in hoc peccat. Nec iniqua ita iudicet. verum quanto dicior tanto melior
iudicatur. Sed non esse ab. i. huius exterioribus honoribus divites honoras
eum propter hoc iudicat meliorem ergo non esse peccat. Ad primum dicendum quod accipe
~~[...]~~ personam dicitur quod accipe causam. Accipe enim causam est indignum favore
ex aliquo quod facit ad causam quod laudabile est. Accipe vero personam est
favore indignum ex aliqua conditione persone que non facit ad causam quod vitiosum
est. Unde contingit quod ex eadem conditione persone considerata quandoque sit indignum
iustum quandoque acceptio personarum. ~~Grati in hac consideratione~~ Sicut si
aliquis consanguinea dicitur sua per aliquo quod elevatur erit acceptio. Preferre
in licentiando ad magisterium aliis preferatur non erit acceptio personarum.
Si ergo ab honore divitis exhibeatur propter divitias ad que divitie ad
faciunt non erit acceptio personarum, erit autem si ad hoc non divitie operentur.
Est autem duplex honor. Unus qui debetur alicui ratione sui ipsius propter
ipsam suam virtutem sicut est commendatio virtutis et huius. et ad hunc honorem
divitie non faciunt. Unde si talis honor alicui propter divitias exhibeatur
erit acceptio personarum. Unde dicit maximus valerius quod honores
qui virtuti debentur sicut triumphi et alia huius. apud romanos attingi
non pecunia emi poterant. Aliquis honor alicui debetur propter statum quem habet
in re publica sicut dum in prima re publica honorantur et propter hoc reges et principes
et huius. preter honorantur. fit. i. pe. ij° Regem honorificate. Et quia in tota
re publica divites statum obtinent altiorem ideo tunc etiam illorum
qui in babilonia peregrinantes dum eis inter quos conversantur mori
gerere ut Aug. dicit i. li. de ci. dei. in hiis que non sunt contra divinum etc. et divites
honorare illis duntaxat hominibus qui ad exteriorem convictum
pertinet licitum est. Ad primum ergo dicendum in hiis que ad fidem quod pertinet
peccatum esset divites pauperibus preferre ut sunt ministros sacrorum et
alia huius. sed in hiis que mundi quietem requirunt. debet mundi gerere more.
Ad 2m dicendum quod et divitie magis sunt quoddam bonum sicut ad divitem
pertinere magis prebet facultatem ad multa bona agenda. Ad 3m dicendum
quod ratio illa procedit ad honorem qui exhibetur alicui ratione sui ipsius.

Ad 4m sic proceditur videtur quod ab peccat infamiam non repellendo. Cum
dicit enim etc. dicitur qui famam suam negligit sed crudelitas peccatum
est. ergo peccatum est infamie non resistere. Preterea Eccle. xvij°. dicitur Unicuique
mandavit deus de proximo suo ut sui ipsius est ergo et ideo Sed hoc impeditur

Ano

Accipe causam

Accipe personam

Si aut in hac consideratione

p(er)s(on)e

p(ropter) statu(m)

1

2

3

B

Coy

g

ꝑ infamiā· gᵒ quilȝ teᵉ repellere infamiā· Sꝫ q̄ ē q꞉ ꝯtēpnere infa
miam vr̄ eē actꝰ humilitatꝭ· vn̄ in vitꝭ ꝑrum le. de multꝭ ſcīꝭ
ꝑrib꞉ qui ꝓpāˢ infamiaˢ ſuſtinebat nō repellentes gᵒ nō eſt
pc̄m· Rn̄o ꝺꝺm q꞉ vtrūqȝ ſ꞉ ꝯtēptꝰ fame ꝛ appetꝰ pt eē
laudaᵇˡᵉ ꝛ vicioſū· Fama eni nō ē necca homi ꝓp̄ ſeipm ſȝ ꝓp̄
ꝓximū edificanduꝫ· appete ī famā ꝓp̄ ꝓximū lauᵈᵉ eſt· appete
nō ꝓp̄ ſeipm ad inane glām ꝑtinet· ergᵒ ꝯtēptꝰ fame
vᵒe ſuꝑpiꝰ humilitᵃᵗᵉ ē· vᵒe nō ꝓꝑi ignomīa ē ꝛ crudelitaˢ·
¶ 9 1 Illi gᵒ quiꝰ incūbit ex offiᵒ uel ex ſtatu ꝑfectōis aīaꝝ ſaluti
ꝓuidere ꝑtīnt· n̄ infamiā ꝓꝑiā qn̄ poſſe repellat· Alij nō
quiꝰ magꝭ cuſtodia ſue ꝓꝑe ſalutꝭ imminet ꝑut ſue humilit
ꝓuidentes famā uel infamiā ꝯtēpnere· Sꝫ cū infamia
dupl̄r repellaᵗᵘʳ· ſ꞉ occōnē ſubtrahēdo ꝛ linguaˢ detrahencīū
expellēde ꝯpeſcēdo· pmoᵒ oīꝭ tenenᵗᵘʳ infamiā vitare aīꝭ ſiue ſcādalo
actō tūſcē nō poſſet· q꞉ ꝓꝑ pc̄m eēt· ſȝ 2ᵒᵒ nō tēᵗᵘʳ n̄ qn̄qȝ
dꝫ aīꝭ ſaluti ꝓxīmoꝝ ꝓuidē· Et hoc ē q꞉ gḡgꝰ dᵗ· vᵒ· omel· ſ꞉
ezē· linguaˢ detrahencīū ſic nō ſtudio nō debemꝰ exci
tare ut ipi ꝑeant· ita ꝑ ſuā maliciā excitataˢ· debemꝰ
equanimiᵗ tollarē ut nobꝭ meritū creſcat· Aliq̄ ꝛ deꝰ ꝯpeſcē
nedū de nobꝭ mala diſſeīat eoꝝ qui nobꝭ ad bōa audi
patent corda innocētiū corrūpat· ꝛ infiᵐ· etenī hij quoꝝ
vita ī exem̄ imitaco̅is ē poītā debet ſi pūt detrahēcīū ꝟba
ꝯpeſcē· ne eoꝝ ꝑdicacōnē nō audiat· qui audire potuīt
ꝛ ī ꝑuis morib꞉ remanētes bn̄ viuere ꝯtēpnat· Et ex hijs ꝑ
R° Co
Ad 2ᵐ ſic ꝑcedᵗᵘʳ· vr̄ q꞉ uti ꝑcioſis veſtib꞉· ſolo ad oba
ꝓꝑe ē pc̄m· Oē eni quod fit ꝓp̄ vana glām ē pc̄m
ſȝ ꝑcioſa veſtiᵗᵘ nō portanᵗᵘʳ n̄ ad inanem glām· vn̄ gḡgꝰ
ī omel de diuite epulone· Nemo quippe veſtimēta ꝑcioſa
n̄ ad inanem glām quīt· vȝ ut honoracior ceteris eē videatᵘʳ·
Nam ꝑ ſola inani glā ꝑcioſū veſtiᵗᵘ quīᵗᵘʳ ꝓꝑa reˢ teſtaᵗᵘʳ·
9 2 Nemo vult ibi ꝑcioſis veſtib꞉ indui ubi aī aliis nō poſſet
videri· gᵒ uſꝰ ꝑcioſaꝝ veſtiū ꝓꝑe ē pc̄m· ꝑ· 1· thy· 6· habentes
alimēta ꝛ quiꝰ tegamᵘʳ hiꝭ ꝯtēti ſumꝰ· glo· q꞉ ampꝰ ē
a malo ē· ſȝ ꝑcioſitaˢ veſtiū ē ampꝰ· gᵒ eſt pc̄m· Sꝫ q̄ ē
q꞉ Beꝛ· dᵗ ad quandā reginā· Indue te delicate nō ꝓp̄ te
ſȝ ne dignitaˢ regia vileſcat· ꝑ· 1· thy· 2ᵒ· Ne ī tortꝭ crinib꞉
Aug̃ ad margaritꝭ uel veſte ꝑcioſa· glo· ult· mōꝝ ſuū
R° Et ita ſi aīꝭ ꝑcioſis veſtib꞉ vtaᵗᵘʳ ſȝ mōꝝ ſuū nō ꝑcāt· Rn̄o
ꝺꝺm q꞉ aliud ē hic loquendꝫ de ꝑſōna publica ꝛ de ꝑſōna ꝑuata
Perso publica Nam ī ꝑſōna publica ꝯſideraᵗᵘʳ ꝛ ſtatꝰ dignitatꝭ ꝛ ꝓꝑe ꝑſōne ꝯdici
cia q̄ duo eni ſe dꝫ hre ne dignitaˢ auctās vileat· ī ꝯtēptū
Pſo priuata ꝛ ne ꝓꝑa ī ſupbiā cauſaᵗᵘʳ· Vtrūqȝ gᵒ ei pt eē laudaᵇˡᵉ ꝛ q꞉
ꝑcioſis veſtimētꝭ utaᵗᵘʳ ad reuerēciā auctᵗⁱˢ· ꝛ q꞉ utaᵗᵘʳ vilib꞉

vᵒe ꝓꝑe humilitᵃᵗᵉ·

xm

Ita dumtaxat ut vz ad auct^e co(n)suada fiat i(n) sup(er)bia & ne du
minutu(m) sua(m) humilitas refrendi (con)stringat(ur) auctas / sic d(icit) Aug(ustinus)
et hac voce laudabi(li)s sac(er)dos i(n) divino officio p(re)ciosis ut(itur) indu-
mentis ad reverencia(m) divini cultus / & laudabi(li)t(er) ab hi(us)q(ue) p(ro)p(ter)
humilitate(m) i(n) quib(us)da(m) religionib(us) abstinet(ur). In eo a(u)t(em) qui e(st) p(ro)nata p(ro)pria
virtuosu(m) e(st) si p(ro)p(ter) p(ro)pria(m) humilitate(m) abiectiorib(us) indume(n)tis uta(tur)
& q(uo)m status p(ro)p(ri)us requirat. Un(de) G(re)g(orius) d(icit) i(n) omel(ia) p(re)dic(t)a. Si abie(c)to
p(re)ciosi indume(n)ti usus no(n) eet culpa de Ioh(ann)e nequa(qua)m diceret
E(r)at indutus pilis camelor(um), licitu(m) e(st) a(u)t(em) ut si mo(dum) p(ro)p(ri)e p(er)so(n)e
p(re)ciosis uta(tur) s(ed) p(ec)cat si p(ro)priu(m) mo(dum) excedat / Et q(ui)a p(re)ciosu(m) d(icitur)
relatiue sicut & mag(nu)m cu(m) id q(uo)d e(st) p(re)ciosu(m) uni no(n) sit p(re)ciosu(m)
alt(eri) p(re)ciositas vestiu(m) p(ro)p(ter) sonat i(n) excessum p(ro)p(ri)i mo(dum) / & sic h(oc)
p(ro)p(ter) e(st) p(ro)p(ri)u(m) p(re)ciosis vestib(us) uti & c(etera) lo(quitur) Gg(orius). Un(de) p(atet) soluc(i)o ad p(ri)m(um) .1.
ad 2m dic(endum) q(uod) i(n) alimento & tegumento intelligu(n)tur om(n)ia q(ue) nob(is) s(un)t .2.
n(e)c(essari)a s(e)c(un)d(u)m exigenciam n(ost)ri status /

Co(n)tra v(er)itate(m) fidei. Et c(ir)ca h(oc)
s(e)c(un)d(u)m qu(er)it(ur) de culpa que / q(ue)r(u)nt(ur) duo / p(ri)mo utru(m) hereticus
sit vitandus / 2o utru(m) redeuntes ad eccl(es)iam sint recapi-
endi p(ri)mi sic p(ro)ced(itur). Vi(detur) q(uod) hereticus sit vitandus / [recipiendi]
D(icitu)r eni(m) Ma(th)ei 13 i(n) parabola de zizania q(uo)d p(at)erfamilias dix(it) .S(ed).
messorib(us) Sinite utraq(ue) crescere usq(ue) ad messem / Messis .Co(ntra).
a(u)t(em) co(n)summac(i)o s(e)c(u)li ut ibi(de)m d(icitu)r. Aug(ustinus) p(er) zizania intelligu(n)t(ur)
heretici no(n) s(un)t a (com)munione fideliu(m) sepandi an(te) diem iudicii / .9.
p(ro)uidentur q(uod) h(oc) d(icitu)m p(re)cep(tu)m facere p(ri)ncipes hereticos interfi-
cientes / S(ed) (con)t(ra) q(uo)d e(st) q(uo)d d(icitu)r 2 Cor(inthiis) 6. Exite de medio eor(um) & sep(ar)a(mini)
Et lo(quitur) de infidelib(us) q(uod) p(atet) ex h(oc) quod p(re)misserat. Nolite duce(re)
iugu(m) cu(m) infidelib(us) / (er)go hereticus no(n) e(st) vitandus / R(esponde)o d(icendu)m Ro(lan)d(us)
q(uod) hereticus no(n) e(st) vitandus du(pli)ci r(ati)o(n)e. Una e(st) r(ati)o(n)e exc(om)municac(i)o(n)is
Nam cu(m) sint excommunicati no(n) e(st) eis vitandus sicut n(ec) cu(m) Excom(municat)os.
aliis excommunicatis / Alia r(ati)o e(st) r(ati)o(n)e heresis p(ri)mo p(ro)p(ter) p(er)iculum ne cor(um)
co(m)municac(i)o alios corrumpat. s(ecundu)m id 1a ad Cor(inthios) 15. Corrumpu(n)t Heres(is).
bonos mores colloquia p(ra)ua / 2o & ne videantur eor(um) p(er)u(er)se
doctrine aliqu(od) assen(sum) p(re)bere / Un(de) i(n) ep(isto)la canonica Ioh(annis) d(icitu)r .1. p(er)ic(ulu)m
Si quis venerit ad vos & hanc doctrina(m) no(n) h(abe)t nolite eu(m) i(n) .2. Ass(ensu)m
domu(m) duce(re) n(e)c aue ei dix(er)itis / qui eni(m) ei d(icit) aue (com)municat
opib(us) eius malignis / Un(de) d(icit) glo(sa) si q(ui)d uox e(st) instituta quor(um)
ee oro(n)t(ur) cu(m) e(is) aliioqu(in) simulac(i)o e(st) que i(n) xpianis ee no(n) d(ebe)t
3o ne ex nimia familiarit(at)e aliis co(n)tingat occ(asi)o erroris / .3. Error
Un(de) ibi(de)m d(icit) alia glo(sa). Et si vos forte decepti no(n) estis forsi-
tan p(er) tale(m) uram familiarit(at)e(m) possent decipi qui crederent
illos placere vobis & crederent illis / Un(de) glo(sa) alia ibi(de)m d(icit). Tanta
ap(osto)li atq(ue) eor(um) discipuli i(n) religionis cautela utebantur. ut n(e)c ubi
quid(am) quidam cu(m) aliquo eor(um) qui a u(er)itat(e) declinaverant h(ab)ere paterent(ur) /

pt os gmian' cpt sm pcun in cth casib
qui nouit de sen . cx . cu dispdes in gle
sen vbo Coronis . q hnd d hys uetre . x

Vtr lex humle/ res ignorata/ vetre/
. hec quatr . quid sit ut possit obesse .

xiii

Hoc tn est intelligend n cu aliq loquem de eis salute/ Ad pm go
dcdm q in pcepto pr̃sfamilias dupx condico mt. Vna e ut ex-
1 ponat pcepim de vlt sepatoe malor a bonis/ z hc accipit ex
ipa qone messor qui dnc vis z imus z colligimus ea/ hc em nõ cit
nisi i die iudicii/ 2a codico est ut intgar pcepim qn mali sine
piculo bonor extirpari nõ pnt/ z hc pz ex vbe pr̃sfamilias
qui dt. No. Ne forte colligentes zyzania eradicetis simul cu eis
1 z triticu/ quod quidz tribz mois cotinge possz/ Vno si ab pcide
angui decci malicia costaret. Vn dt glo q mor dubus ne ambi-
gue iudicet/ 2o si nõ cet i malicia obstinatus/ vn ng exgnita
2 n ppr cotinuacia/ vn dt glo ibm. monet nõ cito amputare q z q
hodie errat forsan cras defendet unitate/ Et thy. ulte dr. heretic
3 hoiem pg pma et 2am correpcoem deuita/ 3o si simul boi cu mal
inoluant ppr q dt ibi glo aug q ubi ideo nõ est exquitada ne
pricipes ppli/ sic at remota dut mali pcidi h i d/ ad Cor. v.
Auferte malu ex vobis/ Et pz solo ad 2m/
io Ad 2m sic pce. vr q hticia redeuntes ad ecclam nõ sit recipiendi
qz prauint i fide que e ecce fundamtu/ z io i edificatone
ecce nõ dnt supedificari g nõ dnt ab ecca recipi/ Oz q e
q ecca nulli dz claudere gremiu sic xp qui de se dt. Cum qui venit
Ro ad me nõ eiciam eu foras/ Jo. vi/ Rn dcdm qn diu hg uite
status durat hõ nõ pt ce tolitr i pcto obstinatus/ hc em cit i
dampnatis pg morte/ z io qn diu hat uita viuit aut vite
qui locu pmie/ z io quibz qntcuqz delinqt ul i fide ul i moribz
est ab ecca recipiendus ad pniam/ z qrm dicie est hesis noua-
tinor/ h tn nõ e nuqm q vsq ad dignitates recipiant nisi cu
aliquis misericordit dispesare pot ppr bonu pacis ul ppr saluti
1 aliu qui inde spetr/ Ad pm go dcdm q qn diu fundatu fidei
nõ ht/ ab ecca recipi nõ dz/ h pg qn conuersus incipit hre veri
ia cu quit de hc q ptinet ad glam s. de. Pcendus est
Con Visioe dei i patria. Vtru ab intus creatus possit uidere
deu p eccm/ z ui q q intus ad intellie e aliq pporco h intus
creati ad diuina eccm nã e pporco cu distet i infinitu g intus
4 creatus diuina eccm uide nõ pt/ p plus distat spc increatus ab
intellu creato qm spc creatus a sensu h sensus nõ pt cognoscere spm
creatu g nc intus creatus spm increatu/ Oz q e q exo xxxiiio
sup id Nõ uidebit me hõ z viuet dt glo grg fuere nonulli
qui dm dicunt z i ia regioe silitudis i claritate sua conspicia h i
na minime uideri/ quos nimiru inacoris inquisicois subtili-
tas fefellit/ nc em illi simpi z incomutabili ecce ald e claritas
ald e na/ h ipa e claritas ipa claritas na e/ z tota eccm dei vide
R bitr a btis/ Rn dcdm q ncce e ponere diuina eccm uideri a btis
btitudo em e ultima pfcio racoal nre/ nc at e finalis pfcim nisi

attingat ad suum primum secundum modum suum. quod ideo dico quia ad primum quem — per similitudinem
deus attingit ad duplicem. Uno modo per similitudinem que est quedam omnibus creaturis — operationem
que tamen habent de perfectione quamquam consequuntur de diuina similitudine. Alio modo per operationem
ut permittatur est modus qui est causa sui. sed in unitate principii. Dico autem per operationem
magis uocat creaturam cognoscat et amat deum. Et quia anima immediate
facta est a deo non beata esse non potest nisi immediate uideat deum. sed absque
medio quo sit similitudo uel cognitione sicut species nisi in pupilla
uel in speculo. Non autem absque medio quod est lumen confortans intellectum quod
est lumen glorie. de quo in psalmo dicitur in lumine tuo uidebimus lumen. Hoc autem
est per essentiam deum uidere. Unde hic ponimus beatitudinem uocat creature
quod deum per essentiam uidebit. Sic philosophi animas intellectiuas facere ab intelligentiis
agentes. Aliud posuerunt ultimam felicitatem hominis in continuatione intellectus
nostri ad ipsam. Ad primum ergo dicendum quod proportio duplex dicitur. Uno modo proprie — 1
secundum quod importat quendam determinatum excessum etc. proportio requiritur inter
intellectum et intelligibile ad hoc quod sit cognitio cum comprehensione qualiter
diuina essentia nunquam uidebitur ab intellectu creato. Alio modo dicitur uel per
quamlibet habitudinem etc. finitum potest habere proportionem ad infinitum si sit perfectio
eius. ut aliquam habitudinem habeat ad ipsam et talis proportio sufficit
ad hoc quod intellectus noster uideat diuinam essentiam attingendo non comprehendendo.
Ad secundum dicendum quod obiectio illa procedit de cognitione secundum proportionem non de omni — 2
cognitione. Nam species creatura non est sufficiens sed species intellectus est in materia

Quesitum fuit de deo / Quotlibetum xi[m]
de angelis et de hominibus. De deo non quesitum fuit de in-
mensitate ipsius. de cognitione eius et de predestinatione. Circa
immensitatem non dei quesitum fuit utrum solius dei sit proprium esse
ubique. Et uidebatur quod non. Quia numerus est in rebus naturalibus sed constat quod — Contra
omnes partes uniuersi sunt innate. ergo numerus est in omnibus partibus uniuersi
et ita non sit ubique. Non est ergo solius dei proprium esse ubique. Preterea uniuersale — 9
quod est ubique et semper. sed uniuersale non est hoc quod est deus. ergo non est proprium solius
dei esse ubique et semper. Preterea substantia spiritualis excedit corporalem. sed hoc — 9
quod dicitur esse ubique pertinet ad substantiam corporalem. quia in sole corporalibus
est proprium assignare locum. ergo multo magis esse ubique pertinet ad substantias
spirituales etc. Ita quod non sit solius dei proprium. Preterea ad commendationem — 9
enim regis pertinet quod possit gubernare et in absentia sua regnum
sed deus est commendator omni rege. ergo uidetur quod ei competat sibi ad
suam commendationem quod gubernet totum mundum aliquibus partibus
absentia sua per prouidentiam etc. Ita quod non sit dei proprium esse ubique.
Preterea constat quod quedam dicuntur deo propinqua et quedam remota. et quanto — 9
magis sunt remota tanto magis sunt corruptibilia. Non autem posset
dici aliqua propinqua et aliqua remota deo si deus esset ubique. Preterea dato — 9
quod tota machina mundialis esset unum corpus totum constat quod illud corpus
esset ubique. non ergo est solius dei proprium esse ubique. Contra. Augustinus probat.

Rex est in regno per:
- Potentiam quia subduntur eius potestati ut rex est in toto regno
- Presentiam quia sunt in conspectu eius ut in domo sua
- Essentiam in qua est in parte sua sed est in una determinata parte

Deus est ubique per:
- Potentiam quia omnia potestati eius subduntur
- Presentiam quia omnia nuda et aperta sunt oculis eius
- Essentiam quia omnibus adest ut causa essendi

Deus est [illegible] modo [illegible] [illegible] ad [illegible]
Deus est in celo prout est quemadmodum [illegible] est

proprium esse dei quia est ubique. Sed si esse ubique non esset solius dei proprium ratio
sua non valeret. Cum igitur ratio hec valeat, videtur quod sit solius dei proprium esse ubique.
Respondeo dicendum quod spiritualia dicuntur esse in loco non quidem per contactum
magnitudinis sed virtutis. Cum igitur de spiritualibus loquentes aut de aliquo
vel spirituali virtute oportet nos loqui de loco in quo est, vel virtus eius aut dicitur
est infinita. Quecumque infinitas appetit quantum ad duo, primo quia non
solum excedit creaturas que sunt finite et creati, sed et omnes que possunt
ymaginari esse. Secundo quia virtus dei sine fine est in omnibus operatur et in
singulis, sed proprium modum suum, et ideo esse ubique proprie acceptum so-
li deo competit. Aliis autem rebus competit esse ubique improprie.
Unde distinguitur modus quo deus est ubique et quo alie res quibus
aliquo modo competit esse ubique. Nam huiusmodi dicuntur esse ubique quia sunt
in omnibus in quibus sunt in presencia. Deus autem est non solum in hiis que sunt
sed et in ymaginatis et in preteritis et in futuris. Item alie res non sunt
ubique sicut in loco uno, sed sunt in diversis locis. Sed deus ita est ubique
quod est in quolibet et in toto, quia eius virtus habet efficaciam non solum in eo
quod est grande universo, sed in eo quod est proprium unicuique rei particulari
et ideo est in omnibus sicut in uno loco et sicut in pluribus quod est proprie esse
ubique. Unde cum hoc modo solus deus sit ubique, solius dei proprium est
.1. esse ubique. Ad primum ergo dicendum quod universale non est in rebus tamquam sit
in loco sed sicut actus in subiecto, per unum universale sed sit in omnibus innatum
sicut unica essencia non tamen est in qualibet parte, quia non quelibet per
innatur eodem modo. Item universale non est omnino unum sed multitudo quedam.
Deus autem est in rebus per virtutem suam et in singulis operatur ut dictum est.
2. Ad secundum dicendum quod licet dicatur esse ubique et hoc magis per remocionem quam
per posicionem. Non enim esse dicitur ubique esse et hoc eo quod sit in omni loco et
in omni tempore, sed quia abstrahit ab aliis que determinant sibi locum
et tempus determinatum, et propter hoc non sunt subsistencia. Ad tercium dicendum
3. quod substancia spiritualis excedit corporale excessu dignitatis nature et non in
virtute ad effectum. Ymmo videmus quod multe substancie spirituales habent
determinata corpora in quibus agant, sicut anima racionalis corporis humani
et ideo non est simile. Ad quartum dicendum quod non esse ubique est ex defectu
4. regis terrenam propter circumscripcionem sue substancie. Deus autem cum sit incircum-
scriptibilis est ubique et tamen si non esset ubique nichilominus gubernaret omnia
providencia sua. Unde in rege terreno non esse presens est ad defectum
sed quod gubernat in absencia est ad commendacionem. Deus autem ubique
5. est et omnia gubernat. Ad quintum dicendum quod huiusmodi distancia et propin-
quitas creaturarum ad deum non est per locum sed per similitudinem et dissimilitudinem.
Nam illa que magis assimilantur deo dicuntur esse propinquiora,
que non magis recedunt a similitudine eius dicuntur esse remociora.
6. Ad sextum dicendum quod dato quod tota machina mundialis esset unum corpus
continuum, non tamen propter hoc posset ymaginari quod esset ubique sed in uno
loco tantum, quia totum illud in quo esset acciperetur per unum et non attingeret
quodlibet particulare quod esse ubique complectitur in sua racione. / et omnia sibi
sue causalitati
et directioni

Deus est ubique 3 per:
- Essenciam — penetrando vel existendo. Unde adest sibi vt causa essendi.
- Presenciam — assistendo, cooperando. Unde omnia nuda et aperta sunt oculis eius et subsunt suo conspectui et providencie.
- Potenciam — Conservando, influendo. Unde omnia potestati eius subduntur et [illegible]

Circa cognitionem uero dei quaerebatur utrum deus cognoscat 2m
malum per bonum. Et uidetur quod non quia cognoscere unum per aliud pertinet Con
ad discursum cognitionis; sed in diuina cognitione nullus potest esse discursus;
ergo uidetur quod deus non cognoscat malum per bonum. Praeterea cognoscere unum
per aliud est in cognoscendo discurrere; sed in diuina cognitione non
est discursus; ergo cum cognoscere malum per bonum sit cognoscere unum
per aliud, uidetur quod deus non cognoscat malum per bonum. Praeterea philosophus dicit
in de anima quod intellectus qui semper est in actu non cognoscit priuationem; sed
intellectus diuinus est semper in actu. Praeterea omnia quae cognoscuntur cognos-
cuntur per aliquam similitudinem in ipso cognoscente existentem; sed malum non
habet aliquam similitudinem; ergo deus non cognoscit malum per aliquod
bonum quod in eo existat. Contra est quod augustinus dicit quod malum cognoscitur
secundum quod ab ipso bono discordat. Respondeo dicendum quod propria cognitio uniuscuius-
que rei est secundum quod cognoscitur per propriam rationem. In cognoscibilibus autem
quaedam sunt quae habent rationem propriam absolutam ut homo et lapis, quorum propria
ratio non dependet ex alio; quaedam uero sunt quae habent propriam rationem
non absolutam sed ex alio dependentem sicut est in relatiuis et priuatiuis et
in negatiuis, quorum ratio dependet ex ordine quem habent ad aliud.
Ratio uero caeci non est absoluta sed dependens inquantum habet ordinem ad
uisum cuius est priuatio. Cum ergo deus omnia cognoscat secundum propriam rationem, Absolute
dico quod illa quorum ratio est absoluta cognoscit absolute et non per aliud. Ad dependens
illa uero quorum ratio est dependens et in ordine ad aliud cognoscit secundum
ordinem ad illud ex quo dependent. Cum ergo ratio mali non sit absoluta
sed dependens inquantum scilicet discordat a ratione boni, cognoscit malum
secundum ordinem ad bonum, secundum quod discordat ab ipso bono. Ad primum ergo 1
dicendum quod in illis quae habent rationem absolutam est ad discursum cognitionis
cognoscere unum per aliud; sed non in illis quorum ratio est ad aliud ut
dictum est. Ad secundum dicendum quod cognitio discursiua est cognoscere 2
unum incognitum per aliud cognitum absolute; sed cognoscere unum in-
cognitum per aliud cognitum ad quod ordinatur non est discurrere in
cognoscendo et hoc modo cognoscitur malum. Ad tertium dicendum quod licet malum 3
non sit oppositum diuinae essentiae tamen est oppositum effectui diuinae essentiae. Nam bono
increato non habet oppositum malum sed bonis effectibus qui creantur a
bono increato opponitur malum inquantum discordat ab his effectibus
cognoscitur. Ad quartum dicendum quod illud habet locum in intellectu qui cognoscit 4
res per adaequationem et species suas abstrahit, et iste modus cognoscendi non
est in deo qui cognoscit omnia per essentiam suam. Ad quintum dicendum quod licet 5
malum non habeat aliquam similitudinem in deo, tamen oppositum mali scilicet bonum
creatum habet similitudinem in deo sicut in sua causa, et ita bonum cognoscitur
per se ipsum, malum uero per bonum. Utrum praedestinatio imponat 3m
Circa praedestinationem quaerebatur utrum necessitatem et uidebatur quod Con
sic, constat enim quod praedestinatus omnino saluabitur; sed hoc non esset nisi
necesse esset praedestinatum saluari; uidetur ergo quod praedestinatio necessitatem imponat.

9

Nota

Presciencia

p(ro) hoc incipio dicit apostolus Romanorum ix: non est volentis neque currentis sed dei miserentis. quo vi-
detur quod quicquid homo de salute habet sit ex sola predestinacione divina et ex nullo
alio et sic necessitatem imponere. Et Augustinus dicit: qui creavit te sine te
non iustificabit te sine te. Primo dicitur quod predestinacio certitudinem habet
et tamen necessitatem non imponit. In predestinacione enim tria sunt consideranda
quorum duo presupponit ipsa predestinacio scilicet prescienciam dei et dilacionem
et voluntatem qua vult predestinatum salvari. et tercium est predestinacio que nihil
aliud est quam directio in finem quem vult deus vel dirigere. quodlibet
autem horum trium certitudinem habet et inde necessitatem non imponit. Et quod pre-
sciencia divina certitudinem habeat patet. Deus enim cognoscit res nobiliori
modo quam nos cognoscamus. Nam cognicio nostra est in tempore et ideo intuitus
noster respicit res secundum tempus rerum scilicet presens preteritum et futurum ut sic cog-
noscat preterita ut preterita, presencia ut presencia, futura ut futura.
Et nulla cognicio non divina est sub tempore sed mensuratur eternitate solum
et ideo non cognoscit res prout sunt in tempore sed prout sunt in eternitate scilicet prout
sunt presencia. et hoc tam necessaria quam contingencia. Unde omnia cognoscit tan-
tum presencia in sua presencialitate. Et cum hoc est intuitus eius certitudinaliter cognoscat
ex quo nulla necessitas rebus cognitis inducatur sicut videmus quod ab
existens in loco eminenti videt certitudinaliter homines venientium aliquorum
euncium per vias duorum contrariorum et non videntur nisi quod sunt presencia
cum hominibus istis. ex hoc nulla necessitas imponitur. Nam hoc non est nisi ex hoc
quod in alto existens intuetur omnia in presencia que enim in plano sunt pri-
ma scilicet prima que retro sunt preterita, media scilicet que sunt iuxta se et futura tercia scilicet que
anteriora sunt. Et quod voluntas divina certitudinem habeat et tamen necessitatem non
imponat sic patet. Voluntas enim dei est effectiva et prima causa omnium
quia omnia quecumque voluit deus fecit. Cum igitur primo et efficacia
apparet ex hoc quod non solum movet et causat res sed et dat eis talem modum
essendi unicuique rei determinatum modum contulit quo suos ef-
fectus produceret. Unde quia ipse voluit quedam esse in universo necessaria
et quedam contingencia constituit quasdam causas quibus contulit ut
contingenter careret effectus. Unde voluit istum esse illius effectum non pro-
pter hoc tamen non esse sed ut contingenter vel necessario sic quod voluit petrum
non solum currere sed et contingenter currere. Et sic voluit istum vel illum
hominem salvari sed eo modo ut arbitrium liberum non perderet. Et sic quod
petrus vel martinus salvatur habet duas causas unam scilicet voluntatem divinam
et hoc habet certitudinem, aliam liberum arbitrium et hoc habet contingenciam. Et sic in
aliis rebus quia que sunt contingencia conveniunt eis ex causa proxima
quod vero sunt certa et necessaria proveniunt eis ex prima causa remota. Unde prima
causa rerum scilicet divina voluntas et de contingentibus certitudinem habet. Ex quo quidem
certitudo non imponit ipsis rebus aliquam necessitatem quia non solum vult ea
esse sed tali modo esse scilicet necessario vel contingenter ut dictum est. Et quod predestinacio
certitudinem habeat et necessitatem non imponat sic patet. Motus enim vel directio
vel processus digrediendi in finem quem processus in ipsa predestinacio est sed constitucionem

presencia multitudinis deus cum sua presencia certitudinaliter cognoscit

Voluntas

et quod deus contulit ut necessario careret

1 Voluntas divina

2 Liberum arbitrium

Predestinacio

2 futura contingencia relata ad

	divinam infallibilem scienciam et voluntatem ordinatam	Necessario
	divinam scienciam absolutam etc.	Contingenter
	suas causas immediatas etc.	Contingenter

et ordine causarum a deo constitutarum. Constat autem quod quantum est de ordine causarum ordi-
nate quarum una est necessaria et alia contingens est effectus simpliciter contingens.
In predestinatione autem secundum ordinem causarum ordinatarum quarum una est necessaria et alia
contingens est effectus simpliciter contingens sicut predestinatione autem secundum ordinem causarum
quarum una est necessaria scilicet ipse deus et alia contingens scilicet liberum arbitrium et ideo
oportet effectum predestinationis contingentem esse. Unde quia deus scit et vult istum
finem consequi talem finem predestinatio habet certitudinem quia non deus vult
ut per liberum arbitrium in talem finem dirigatur huiusmodi certitudo predestinationis
nullam necessitatem imponit. Ad primum ergo dicendum quod hec quod homo predestinatus omnino
salvabitur est ex certitudine divine predestinationis non tamen est ibi necessitas
absoluta sed conditionalis quia si est et predestinatus necessario salvabitur. non autem est
necessitas simpliciter. Ad secundum dicendum quod verbum apostoli non est sic intelligendum quod sit
necessarium velle et currere ex parte nostra sed quia primum principium operandi
non est a nobis sed ex misericordia divina infundente gratiam nec tamen oportet quod ex .2.
parte nostra sit aliquod principium. Finit de motu angeli secundum naturam

Circa angelos quesitur utrum motus eius sit in instanti et videtur quod. p[ri]a
Constat enim quod mutatio angeli simplicior est omni mutatione cap
corporali sed inter aliquam mutationem corporalem in instanti sit illuminatio et huiusmodi ergo multo 9
magis motus angeli est in instanti. Preterea nobilissime creature competit
nobilissimus motus. Nobilissimus autem motus est ille qui est in instanti
ergo competit nobilissime creature scilicet angelo. Contra omnis motus habet prius
et posterius sed ubi prius et posterius motum sequitur tempus ergo in omni motu s[ecun]do
est tempus ergo nec motus angeli est in instanti. Responsio dicendum quod omnis mutatio
habet duos terminos quos non contingit simul esse. Unde impossibile est quod
alicuius motus vel mutatio sit in instanti hoc modo quod idem instans ambos
terminos amplectatur. Unde sciendum quod in rebus corporalibus duo termini motus
vel mutationis dupliciter se possunt habere. Uno modo quod sit assignare instans
in quo terminus ad quem primo est et in quo est terminus a quo ultimo est.
Et tunc inter quelibet duo instantia sit tempus medium scilicet quod de uno termino
in alium fiat transitus per tempus et sic mutatio est in tempore et non in in-
stanti. Hoc autem contingit quando inter duos terminos motus est aliquid me-
dium accipere sicut inter album et nigrum et inter esse hic et inter esse ibi.
Sed aliqui termini mutationis sunt inter quos non est accipere medium
ut inter album et non album et inter ignem et non ignem inter tenebro-
sum et luminosum quia affirmatio et negatio se habent immediate et sic forma et
forma in suo determinato et in talibus licet sit accipere instans in quo primo est
terminus ad quem non tamen est accipere instans in quo ultimo est terminus a quo.
Cum enim inter quelibet duo instantia sit tempus medium sequitur quod si in tempore
medio in neutro extremorum esset quod est impossibile cum sint extrema imme-
diata ergo oportet dicere quod tamen in instanti in quo primo est terminus ad quem
sit terminus aliquis temporis quod in toto tempore precedenti duravit terminus a quo
et tunc inter tempus et instans quod est terminus temporis non sit tempus medium
non sit transitus de uno extremo in alium in tempore sed in instanti primo
desinit esse terminus a quo et incipit esse terminus ad quem et huiusmodi mutationes
dicuntur esse instantanee sicut illuminatio generatio et corruptio. Sed quod in mutationibus

sunt tamen motum continuum et in tempore continuo quia tempus in quo est ultio tamen
a quo mensurat aliquem motum sed quia accidit ad terminum ad quem
sicut per alteracionem materia disposicio ad formam et per motum localem corpus
luminosum accidit ad situm in quo illuminat et sic dicitur quod generatio et corrupcio
sunt termini alteracionis et illuminacio motus localis. Sic ergo sunt due
mutaciones continue sed nichil horum potest esse in motu angeli cum motu
angeli attendatur secundum diversos contactus virtualis angeli ad diversa
loca qui quidem contactus non sunt continui. Unde sequitur quod motus angeli
non sit continuus et ita tempus quod ipse mensurat motum angeli non est
continuum cum continuitas temporis sit ex continuitate motus ut dicitur ex
x° phisicorum. Non enim potest dici quod motus angeli mensuretur tempore quo
quod est numerus motus celi quia motus angeli non dependet ex motu
celi et per quod motus angeli mensuretur quodam tempore quod instans
sunt eorum succedencium sine continuacione quia tempus ex hoc quod est numerus non est
continuum sed ex hoc quod est numerus motus continui. Sic ergo in motu angeli
duo extrema motus non sunt in duobus instantibus inter que sit tempus
medium sicut eciam unum extremum motus est in tempore et aliud in instanti quod terminat
tempus sed duo extrema sunt in duobus instantibus inter que non est tempus medium
et ideo dicitur quod motus angeli sit in tempore sed alio quam motus corporis
sit in tempore. Ad primum ergo dicendum quod mutacio angeli sed predicta oportet esse
simpliciorem quam ista mutacio cuius duo sunt extrema in duobus instantibus
inter que cadit tempus medium cum inter duo instancia motus angeli non cadat
tempus medium. Sic et simplicior est quam illa cuius unum extremum est
in toto tempore continuo cum hoc unum extremum sit in instanti indivisibili et tamen
non mensuratur tempore medio sit nisi illi. Et quia est simplicior ideo et sequitur quod
sit nobilior. Unde patet solo ad secundum. Et tunc hoc quesitum est de potentibus

.1. Quoniam quesitum fuit de homine, nunc humane de factis
sive de conservacione humane vite. Circa primum queruntur duo
primo de anima, 2° de corpore. De anima quesitum est utrum sunt eadem substancia
anima sensitiva et intellectiva. Et ostendebatur quod non. Nam anima sensitiva educitur
ex potencia materie intellectiva non per creacionem, non ergo eadem est substancia. Item cum
substancia que sit una et eadem est eodem tempore mota et quieta sed sensus et racio eodem tempore
moventur ad opposita sicut dicit apostolus Ro. vii. Video aliam legem in membris
meis repugnantem et ergo sensitiva et racionalis non sunt unius substancie. Preterea corruptibile et
incorruptibile non sunt eiusdem generis ergo nec idem numero sed anima sensitiva est
corruptibilis intellectiva vero incorruptibilis ergo sensitiva et intellectiva non sunt eedem
numero et non eadem substancia. Preterea anima sensitiva est communis nobis et brutis
sed in brutis educitur de potencia materie ergo et in nobis non est eadem cum intellectiva
que est per creacionem. Sed contra unius perfectibilis una est perfeccio sed corpus humanum
est unum perfectibile ergo anima que est perfeccio est una. Responsio dicendum quod circa ordinem
formarum est duplex opinio una est Avicebron et quorumdam eum
sequencium qui dicunt quod secundum ordinem generum et specierum sunt diverse forme
substanciales ut inveniatur advenientes sicut est substancia corpus animatum corpus
et cetera. Dicunt ergo quod quedam forma substancialis est per quam est substancia tantum et
postea est quedam alia per quam est corpus deinde et alia per quam est animatum et

q

Sed

9

9

9

R

alia p qua e al ⁊ aa p qua e ho ⁊c dnt de alijs formis spalib
vnu Sz h poito stare no pt q2 gu for sbalis sit que fat hc
ad ⁊ dat ee sbale vel tuc sola pma for eet sbalis cu ipa sola
daret ee sbale ei ⁊ faceret hc ad / omes at alie p9 pma adue
nietes eent accitales / nc darent ee ei simplr sz ee tale
⁊c i amissioe ul acquisitioe ipa2 no eet gnio ⁊ corruptio
sz tm alteratio vnu pz hc no ee vey / sile ⁊ eet i potencijs aie
Nam sola pma s. vegetal eet for sbalis ⁊ faceret hc ad
alie no accidetalr eent aduenietes qd oio e fm / Et io
dcdu q hui9 forme dnt sz pfcm ⁊ impfcm · Est eni
alia for que no dat n ee corp9 tm · alia e magis pfca
que ⁊ dat ee ⁊ viue quocuq mo pmcedi / alia que ecia his
dat ⁊ sentire Vnu pz q illa ultima e pfcior pmis ⁊ ht se ad pma
sic pfcissima ad impfcioes / ⁊ io q q cotinet i ipis cor
e iuncte i ultima / Vnu dcdu e q vna ⁊ eade ee e aie sensitiue
⁊ intellectiue sz intellectiua se ht ad sensitiua sicut pfcm ad impfcm
Cu at aia sensitiua ⁊ intellectiua sunt eade ee sig e q n mirens
nie radicaretur i vna ee inuenitur vna impediretur ab aia
lr ⁊ virtus vnius redundaret i alia / Et cu intellect9 no heat
determinatu organu i corpore quo mediante exerceret opones suas
no mir ad quid pnuetr corpori nisi eet eade ee cu aia aia
sensitiua / Sic ergo pz q vna ee e anime sensitiue ⁊ intellectiue sz
dnt sz pfcm ⁊ impfcm ut dcm est // Ad pmu ergo dcdu q 1
aia sensitiua educit de po me i brutis i nob no no sz p
creatoe cu eius ee sit ee rronal que e p creatoe / Ad 2
2m dcdu q no e incoueniens ad id · opus sz diuersas vires
ut potes mouend ad obiectu sensus mouent ad ea q sic e ipa
⁊ ro ad ea ad que ordina / Ad 3m dcdu q lz incorptibile 3
no sit id cu corptibili tn ineiu ad incorruptibile quod ht
aliqua pprietate quam corptibilitate e i aia rronali Na ipa
sba aie est incorptibl uli tu ht ad i se sensitiuu q e que
eet corporis / Ad 4m dcdu q lz sensitiua sit gnis nob ⁊ brutis
qm ad rone gnis tn qm ad rone spei aia e i hoie sensitiua
⁊ alia i brutis / ⁊ sic aia i asino ⁊ aia i equo ⁊ i boue q
sz q dnt alia spe ita eez dnt ceis sensitiua / ⁊ io no se
q si i brutis educatur de po me q ⁊ i homine q i hoie
e alteri9 spei ⁊ e p creatoe / Vtrum resurgat idem numero et 6u
De corpe at quesitu e utru / unde ergo q / Et a sz Nota
phm i topicis ide dr idem no q e idem pro · acci · et
diffinioe / sz corpo i viue no hebit eade ppa q2 nec e risibile
tuc no / Nec eade acca q2 tunc alia erit cp9 nig ⁊ hui9
q tuc no erunt / Nec eade ⁊ diffinioe / q2 nec diffinitur p mortale
tuc no no p mortale erit / ergo uir q no resurgat idem numero
sz p deptitas nie sal idem nuo · sz materia corporis resurget 9

⁊ ido hat
sens aie
sit eadm
pfec ⁊
impfec ...
Ps sz du
sas ptes
⁊ tres mo
uetr ad
oppta

nō erit eadē cū corpus qd nūc ē cū multe forme recedant in ea· ergo corpus
·q· nō resurget idē numero· ꝑ phūs dicit i li· de anima· qꝫ nō ē eadē sta-
tua numero que destruitur· et de eodē ere refficitur· ergo pari rōne
·q· quod mo corrumpi· nō erit idē numero cū eo qd resurget ꝑ constat
qꝫ hō humanitate ē homo et vna humanitate ē vnus homo· sꝫ in corpore qd
nūc ē et quod resurget erunt due humanitates quia ꝑ mortem destruitur
forma totius· ergo erunt duo homines et ita qꝫ corpus nō resurget
R° eadē numero· Contra Job xix· Quē visurus sum ego ipse et nō alius
Respondeo dicendum qꝫ ad hoc qꝫ aliquid sit idē numero requiritur ydemptitas
principiorum essencialium· vnde si ordo principiorum essencialium et in ipso in
diuiduo variet· nō ē numero et ydemptitate variari· id autem ē
essenciale cuiuslibet indiuidui qꝫ ē de rōne ipsius sicut cuiuslibet rei sunt
essencialia materia et forma· vnde si accidentia varientur et manentibus remanen-
tibus principiis essencialibus indiuidui ipsum indiuiduum remanet idem
Cum ergo principia essencialia hominis sint anima et corpus et remaneat
quia resurget eadē anima et idē corpus dicendum qꝫ corpus hominis resurget
1 idē numero· Ad primum ergo dicendum qꝫ obiectio illa procedit ex falso intellectu libri
Nō enim dicitur idē homo id quod habet idē actibus numero et pocia eciam idem
principium sꝫ quod ē idē numero quod ē idē cū actu et idē cū ipso cū
ymmo ē idē cū actu ipso et diffinicione et nō illa que habent idē actum
idē principium et vnam diffinicionem vnde patet qꝫ obiectio fuit intellectus
textus· Dato autem qꝫ sit in intellectu procedit obiectio de accidentibus
indiuidualibus sicut de dimensionibus et hec erunt in corporibus gloriosis
Item erit idē principium sicut visus Job viij· implebit os tuum risu
et labia tua iubilo· De diffinicione vero dicendum ē qꝫ licet resur-
gat immortale tamen nec mortalitas nō tollitur ab eo quia natura huma-
na erit ibi que ex se habet qꝫ sit mortalis· Ad secundum dicendum qꝫ licet eadē
2 materia faciat idē numero nō tamen materia nuda nec que fuit prius in numero
sꝫ vna materia sꝫ que ē sub dimensionibus terminatis ipsum facit idē
numero recedentes in materia corporis resurgentis· cū resurget corpus
sub eisdē dimensionibus et cū eisdē principiis essencialibus· Ad tercium dicendum
3 quod philosophus dicit quantum ad speciem cum multis si statua reficiatur ex eodē
ere qꝫ sit idē numero· Nichilominus tamen dicendum qꝫ omnia artificialia ponuntur
dupliciter in genere et in specie quia vel per numerum suam vel per formam suam
Naturalia autem ponuntur in genere vel specie tamen per formam· forme autem arti-
ficiales sunt vel accidentes ideo est qꝫ collocentur in genere vel in specie
per numerum sic refficitur eadem statua· Si vero considerentur prout ponuntur in
genere vel specie per formam sic dico qꝫ nō refficitur eadem sꝫ alia quia
alia ē forma huius et alia illius in corpore autem nō ē sic quia in corpore erit
eadē forma· Ad quartum dicendum qꝫ nō sunt due humanitates in corpore qd
4 corrumpitur et quod resurget sꝫ vna quia principia essencialia nō mutantur

Quia de sacramentis nō gerere quesita sunt tria· primo· sed sunt eadem
de sacramento confirmacionis· 2° de sacramento eucharistie· 3° de
sacramento matrimonij.

Circa primum queritur utrum solus episcopus debeat conferre sacramentum confirmationis. a
Videtur quod quilibet sacerdos possit conferre. Constat enim quod in confirmatione Con
confertur gratia spiritualis, sed huiusmodi gratie collatio sic est ordinata ut non
possit impediri. Constat autem quod per absentiam episcoporum multotiens impeditur.
quia non sunt ubique presentes. Ergo debet confirmari per ministrum sacerdotum
qui sunt ubique presentes. Preterea sacramenta sunt multiplicata propter utilitatem. Ergo debent 9
eodem modo conferri quo conferunt utilitatem omnibus. Sed hoc non fieret si solus
episcopus conferret hoc sacramentum in quo datur robur spiritus sancti. Quia non
omnes habent oportunitatem episcopi. Ergo debet fieri per sacerdotes per quos possunt 9
omnes consequi hanc utilitatem. Preterea constat quod sacramentum baptismi est
maius quam sacramentum confirmationis. Sed baptismum potest conferri per quoslibet
sacerdotes. Ergo multo magis confirmatio. In contrarium est communis consuetudo. Sed contra
Respondeo dicendum quod proprius minister sacramenti confirmationis est episcopus. Et hoc probatur
ratione et auctoritate. Ratione quidem quia confirmatio ad hoc fit ut homo in Ratio
quadam perfectione constituatur. Cum detur ad robur spiritus sancti ut homo ex
hoc fiat fortis et robustus ad confitendum et pronunciandum fidem coram
regibus et principibus. Unde et propter hoc fit in fronte ut non pertimescat
nec confundatur pronunciare fidem coram omnibus et defendere. Dicit autem
Dionysius quod tres sunt actus hierarchici scilicet purgare, illuminare et perficere.
Purgare est proprium diaconorum, illuminare presbyterorum. Et hoc consistit purgare · illuminare · perficere ·
maxime in ecclesia. Perficere vero est episcoporum. Et ideo omnia sacramenta que ad
perfectionem conferuntur pertinent ad collationem episcopi, que sunt collatio
ordinum, consecratio ecclesiarum et maiorum et confirmationis. Unde aliquis non
ordinatus conferre confirmationis sacramentum nisi episcopus. Hoc autem patet auctoritate. Scriptum est Auctoritate
potest conferre confirmationis sacramentum nisi episcopus. Hoc autem patet auctoritate scripture.
Confirmatio enim succedit in locum impositionis manuum. Hec autem non poterat
fieri nisi per solos apostolos. Unde et per Philippum qui predicabat verbum
domini in Samaria non imponebat manus. Sed apostoli qui erant Ierosolimis
audito quod Samaria recepit verbum dei miserunt ad eos Petrum
et Iohannem et postea sunt tunc imponebant manus super illos etc. Unde
cum episcopi succedant in locum apostolorum ipsis debetur collatio sacramenti
confirmationis. Invenitur tamen quod aliquando quia in quadam perfectione hominem
constituunt ex dispensatione committitur simplicibus sacerdotibus Vide de h[oc] c[apitulo] peruenit et eius glo[ssam] 97 di[stinctio]
sicut collatio minorum ordinum et huiusmodi quia est de confirmatione sic posset
cum dispensatione summi pontificis. Sed tamen non debet conferre sacramentum nisi solus episcopus.
Ad primum ergo dicendum quod non omnia sacramenta in quibus confertur gratia spiritualis 1 et in sequenti de consecratione
potest conferre sacerdos. Unde licet in sacramento confirmationis conferatur gratia spiritualis post al[iam] et eius glo[ssam]
non tamen competit sacerdoti quia eodem modo in sacramento ordinis confertur
gratia spiritualis que reservatur solis episcopis propter perfectionem in qua consistit. Ergo
eodem modo confirmatio. Nec obstat de impedimento quia possunt venire 2 et maior e[st] auctoritate
ad civitates in quibus sunt episcopi presentes. Et per hoc patet solutio ad secundum.
Ad tertium dicendum quod sacramentum baptismi est maioris necessitatis non perfectionis. Et ideo 3 de conse[cratione] et ipsius
propter eius necessitatem non solum sacerdotes sed et quilibet laici possunt baptizare. Vel in glo[ssa]
articulo necessitatis ubi non habetur copia sacerdotum. Sed tamen nullus sacerdos confert sacramentum et in dictis
confirmationis quia non est adeo necessarium et constituit in quadam perfectione ut dictum est. quod ex dis-

pensatione
potest prelatus simplicibus
sacerdotibus committere confirmationem
sed ex dispensatione
episcoporum non possunt nisi
episcopi. hoc tamen
Auctor de consecratione.

maioribus reservatur solis episcopis / sunt duo primo de illis qui excludun-
8m
Circa secundum erga quesita / a conservatione per fornicationem 2°
de illis qui excluduntur a participatione sacramentorum per excommunicationem
Circa primum questitum est utrum aliquis possit audire missam sacerdotis
fornicarii quin peccet mortaliter. Videtur quod possit audire sine peccato
mortali. Contra eum papa precipit sub anathemate quod nullus audiat missam a sacer-
dote fornicario, sed facere contra hoc mandatum est peccatum mortale ergo etc. Questio est
que in multis locis per mundum sustinetur. Respondeo dicendum quod ut hoc est considerandum
quod aliquid est ad minus naturale est per se malum et aliquid est malum quia ad minus
positivum. quicumque enim sacerdos in peccato mortali existens celebrans peccat
mortaliter. unde si constaret michi eum esse in peccato mortali et inducerem eum ad
celebrandum peccarem mortaliter et hoc secundum ius naturale quia hoc quod est provocare eum
ad peccatum mortale est peccatum mortale. Ius autem positivum addidit plus quod
non solum si inducam eum ad celebrandum sed etiam si audiam eius missam pecco
mortaliter. quod quidem constitutum est in penam sacerdotis fornicarii. Attenden-
dum tamen est quod hoc non intelligitur de quolibet sacerdote fornicario sed de presbiteris for-
nicariis / qui quippe dicuntur publici quando iudicio et sententia ecclesie notantur
publici. Unde quicumque a tali fornicario publico audit missam peccat
mortaliter. Ad id quod obicitur dicendum quod si sustinetur a prelatis propter hoc
non excusantur quia hoc est propter negligentiam vel propter insipientiam et defectum ipsorum
prelatorum qui non sunt ausi corrigere aliquos cum in se multa corri-
genda cognoscant vel et alii propter timorem unde non excusantur propter hoc /
Circa 2m questitum fuit utrum aliquis loquendo communicando sive
stando cum excommunicatis peccet mortaliter. Videtur quod sic. Contra multi magistri
decretorum et magni doctores. Preterea facere contra preceptum ecclesie est peccatum mortale
sed ecclesia mandat quod nullus loquatur vel communicet cum excommunicatis ergo quilibet
sic faciens peccat mortaliter. Preterea quedam decretalis dicit ubi consulebatur summus
pontifex utrum posset participari excommunicatis quod et hoc pro vitando
dispendio mortis non debet facere et huius assignat causam dicens quia est peccatum
mortale ergo videtur quod quicumque in aliquo cum eis participat peccat mor-
taliter. Contra quod nos videmus multos perfectos modo hoc facientes qui
non hoc facerent si esset peccatum mortale. Respondeo dicendum quod aliquis per excommunicationem
separatur a communione bonorum ... contingit separari a communione fidelium
Dico ergo quod aliquis potest communicare seu participare cum excommunicato directe
et indirecte. Directe quidem in hiis que sunt fidei etc. et qui hoc modo commu-
nicat peccat mortaliter et hoc contingit tripliciter. Primo si communicet sibi in
divinis sicut si querem tecum eo ut cum eo ut audiam missam cum eo
et in aliis sponsalibus. Item si ex contemptu et hoc in quocumque casu communicat
quis cum eo quod contemnendo mandatum ecclesie peccat mortaliter
Item quicumque participat secum in crimine et in causa. Indirecte non communicat
hiis que sunt ... sicut in cibo et potu et in hiis que sunt similia huiusmodi communicationis
et sic hoc non peccat mortaliter sed venialiter nisi faciat ex contemptu ut dictum est
Ad primum dicendum quod opinio decretistarum non est vera quia ipsi plus asserunt
hiis que contrariantur ... cum plus sit asserendum ...

qui huiusmodi

R°
Ius naturale
Ius positivum
Vide de hoc c. vestra et c. ult. de cohabitatione clericorum et mulierum
1
9
Cas(us)
R°
Directe
Indirecte
In divinis 1
In gestu 2
In crimine 3
1

Et ideo melior est opinio aliorum qui dicunt contrarium. Ad 2m dicendum quod quia actus
cum excommunicato dicitur esse preceptum esset et est peccatum mortale sed in divino
non est quia sed preceptum esset hoc non est peccatum mortale sed veniale. Ad 2
3m est quod quedam sunt per se mala et hec non possunt fieri sine peccato quedam
non sunt ex se mala et ista possunt fieri tamen sine peccato mortali sicut est
loqui vel comedere cum excommunicato. Ad 3m dicendum quod non solum quis 3
debet subire mortem antequam perpetraret mortale sed et antequam perpetret
veniale quia peccatum nunquam peccatum nunquam est eligibile sicut enim esset eligibile
nunquam esset peccatum et non peccaret si faceret et ideo per hoc non concluditur
quod ideo non sit principandum eis quia est peccatum mortale et qui facit hoc mortaliter
peccat sed quia et si esset veniale non esset principandum eis et tamen non peccaret
mortaliter principando. Ad 4m dicendum quod decretum illud intelligitur de illis qui indi-
vidualiter (?) excommunicati sunt vel quandoque excommunicatis. / Sunt duo primo de maleficiis 1o
Circa sextum membrum queruntur / 2o de frigidis. Circa primum queritur Cap
utrum maleficia impediat matrimonium. Videtur quod non. Opus dei est
fortius quam diaboli; sed matrimonium est opus dei, maleficium vero opus diaboli; ergo
matrimonium est fortius maleficio; non ergo impeditur per ipsum. Contra maior
est potestas demonis quam potestas hominis; sed homo potest matrimonium impedire R/
ergo et demon. Respondeo dicendum quod matrimonium est quoddam pactum. Nam per
matrimonium uterque dat potestatem corporis sui alteri ad carnalem copulam.
Constat autem quod ad impossibile nullus obligatur. Et ideo si aliquis non se possit obligare
ad implendum et ideo qui se obligat se per matrimonium ad carnalem copulam No
si hoc sit ei impossibile matrimonium nullum est. Sed advertendum est quod impossibilitas car-
nalis copule ex aliquo impedimento proveniens sunt duplex consideranda.
Quia vel impedimentum superveniens matrimonio iam consummato vel precedens No
Si est superveniens tunc matrimonium iam consummatum nunquam solvit. Item Superveniens
circa hoc sciendum quod impedimenta huiusmodi vel sunt perpetua vel ad tempus; si sint Precedens
perpetua tunc matrimonium simpliciter impediunt; si non sunt temporalia seu temporanea No
tunc matrimonium non impediunt simpliciter, sed ad tempus tamen quod impediunt
utrumque si precedat. De maleficiis autem sciendum est quod quidam dixerunt perpetuum
quod maleficium nihil erat et hoc proveniebat ex infidelitate quia nolebant temporale
quod demones essent nisi in imaginatione hominum vulgi; sed homines
imaginabantur eos et ex ista imaginatione territi ledebantur.
Fides vero katholica vult quod demones sunt aliquid et possunt nocere suis
operibus et impedire carnalem copulam; et ideo huiusmodi impedimenta si precedant
et sunt perpetua ut dictum est simpliciter impediunt matrimonium. Ad primum ergo dicendum 1
quod diabolus est opus dei et non fortius matrimonio; et inter opera dei unum est
fortius alio; et unum impeditur per aliud magis forte. Unde cum
diabolus sit fortior quam matrimonium nihil prohibet per ipsum matrimonium impediri.
Circa 2m quesitum est utrum frigiditas impediat matrimonium. 2m
Videtur quod non, quia senes sunt frigidi et contrahunt matrimonium. In contrarium est Con
quod nullus obligat se ad impossibile; sed impossibile est frigidis carnaliter
copulari; ergo si ad hoc obligat se pactum huiusmodi nullum est. Respondeo dicendum Ro
quod frigiditas eadem ratione impedit matrimonium sicut maleficium cum sit

cadē impotentes intitz(?) n(on) tn̄ dicunt frigidus et maleficiatus / frigidus
enim ē impotens simpliciter quantum ad omnes / maleficiatus uo quidem est
impotens non tn̄ quo ad omnes sed quo ad unam tm̄ / Nam maleficium
consistit in ymaginatione viri vel uxoris ut vir in aliquam sic ex opere
demonis sit illi abhominatio alicuius mulieris quam propter horrorem
refugit et respuit / et ideo aliud impedit frigiditas et aliud maleficium
Nam frigiditas impedit aliquem ita quod optinat quod remaneat
absque omni spe coniungendi ab una impedia(tur). Unde si aliqui ab
effectu potens ventes sive sit minorum / Unde frigiditas solum
coitum et impedit coniungendi / Maleficiatus uo impedit quantum
ad istam tantum / Unde dat ei licentiam nubendi alteri et mulieri similiter.
Unde solum coitum sed non dimit coniungendi ut ita patet / Ad primum
ergo dicendum quod senes sunt frigidi et non quidem ad actum generationis sed ad
generationem prolis et ideo tamen possunt carnaliter copulari non solum minorum
frigiditas non que quo carnale copulam impedit solum minorum

Circa consultationem vero premaxime note est: quedam pertinent ad comparationem
ad proximum / quedam pertinent comparationem ad res que in usu hominum
veniunt / pro comparatione vero ad proximum quesitum est de correptione
fraterna. Circa hoc duo queruntur / primo utrum debeat ab in publico
vel in privato corripere fratrem suum vel proximum / Videtur quod occulte secundum
illud Mathei. Si peccaverit in te frater tuus vade et corripe eum inter te
et ipsum solum / Videtur ergo quod occulte sit corrigendus frater delinquens.
Contra Thimotheus dicit peccantem coram omnibus argue / pro aliquo constitutos
hoc habent ut in publico corrigantur / Respondeo dicendum quod huius correptio
ex caritate debet procedere et inducere quod dicitur fraterna dilectio / et ideo oportet or-
dine fraterne correctionis servire secundum ordinem caritatis / Ordo autem
caritatis est ut quis bonum proximi preferat quam bonum / sicut ut velit bonum
proximi et conscientie et fame et hoc et velit magis bonum conscientie quam
utrumque habere non potest / et ideo hoc considerantes credo quod si esset aliquod
peccatum carnale seu spirituale quod vergeret in detrimentum multi-
tudinis et revelandum / cum preponderet bonum quod in ordine caritatis
preponit dampnum tamen bono proximi sive sit fame sive conscientie / quam non
non timetur multitudinis. Detrimentum tamen debet quis utrumque custodire
scilicet bonum fame et conscientie corrigendo inter se et ipsum / si autem ex hoc
correptio non sequatur tunc secundum ordinem evangelii debet secundum adhibere
alium vel duos et tercio ecclesie / Ubi tamen in hoc suadetur quod ordo ut si peccatum
sit publicum publice corrigatur. si non occultum occulte et ideo dicitur.
Si peccaverit in te frater tuus id est te sciente solum etc. quantum ad occultum
quantum vero ad publicum dicitur peccantem in publico coram omnibus argue
Et hoc patet solo ad primum utriusque partis / Ad argumentum vero dicendum quod id de consti-
tutionibus ordinatum est et suadetur debet in hiis que vergunt in periculum
et detrimentum societatis et collegii //.

.i. (margin)
R. (margin)
Con (margin)
Solutio (margin)
Publicu (margin)
Occultu (margin)

R. Non sis correptor nisi tu sis primus rector.
Non sperns / non testis / plebs / preses / non mechus sis.

Secundo queritur. Utrum si aliquis sciat peccatum proximi peccet mortaliter revelan- R
do id statim prelato suo. Videtur quod sic quia facere contra ordinem evangelii Contra
est peccatum mortale, sed statim revelare prelato est contra ordinem evangelii ergo
peccat mortaliter. Contra est quia hoc faciunt multi viri perfecti, qui non hoc
facerent si esset peccatum mortale, ipsi prelati possunt non solum de preteritis sed
et de futuris propter cautelam et ideo si eis revelare non videtur esse peccatum R
mortale. Respondeo dicendum quod verbum domini quod dicitur Matthei xviii de correctione
fraterna est intelligendum sicut alia verba que dicuntur pertinere ad suados actus
sic quod servari debet secundum quod dependet a caritate. Et ideo dico quod preceptum
debitis circumstanciis intelligendum est. Sciendum est autem quod in criminibus triplex
procedi potest. Unus modus per inquisitionem et hoc est in peccatis publicis et non debet .1 Inquisicio
fieri nisi precedat clamor congregationis. Alius per denunciationem
et per accusationem et hoc est in privatis. Si autem procedatur per accusationem tunc .2 Accusacio
debet fieri proposito quia obligatur accusans ad talionem et hoc intendit
ut finis bonum rei publice vel huiusmodi potest fieri sive notorie sive publice sive 3 Denunciacio
privati, si autem procedatur per denunciationem tunc debet precedere fraterna amonitio
quia huius finis est emendatio proximi et ideo debet servari ordo fraterne
correctionis. Utrum autem statim cum quis scit fratrem suum peccasse debeat
denunciare prelato. Dico quod in hiis distinguendum est de condicionibus
subditi et prelati. Nam si sciat quod sit per me corrigatur tunc non
debeo sed denunciare prelato, si autem videtur quod hoc melius fiat per prelatum
et prelatus ubi sit persona discretus et spiritualis non habens rancorem sive
odium adversus ipsum subditum tunc licite potest hoc denunciare licet et tunc
non debet esse et quia non debet ei sicut prelato sed sicut persone perfici ad cor-
rectionem proximi et emendationem. Sed quia propter condiciones diversas prelatorum
et subditorum non potest in hoc dari generale iudicium quia aliqui prelati vel mo-
ad odium adversus subditum vel subditus non bene sciret verba prela-
ti ideo tenendum est hoc pro vero quod in omnibus istis suadet caritas et quod
melius et magis expedire videtur et si homo intendat emendacionem proxi-
mi et quamvis possit bonum caritatis tunc denunciando non peccat. Si non
denunciet cuicumque persone hoc ex malicia et ut proximus confundatur
vel deformetur tunc denuncians sive accusans peccat mortaliter.
Ad primum ergo dicendum quod si statim aliquis revelat prelato adhibitis debitis .1.
circumstanciis et consideratis quod videtur magis expedire non facit contra
preceptum evangelii, quia non debet hoc esse sed persone perficientis ut dictum est .2.
et ideo non peccat mortaliter. Ad secundum dicendum quod persona interea peccaret mor-
si denunciando prelato vel alicui persone intenderet ad quod est contra
intencionem precepti. Ad tertium dicendum quod si aliquis revelet prelato culpam .3.
proximi intendens vel cautelam in futurum vel ad hoc quod ad emendationem
proximi videtur expedire non peccat. Si autem dixerit hoc sive prelato
sive alicui amico suo ex malicia tunc peccat mortaliter, quod si ex
cautela alicui dixerit hoc ita tamen quod non veniat inde ad vel
infamiam vel vituperium proximi delinquentis tunc non peccat mortaliter.

caritate non agat

Quesitum est de rebus que sunt supra hominem et de rebus hominis.
Circa primum quesitum est de deo, de angelis, de celo. Circa primum
1m quesitum est de deo quantum ad suum esse, quantum ad sua potentiam,
quantum ad eius predestinationem. Circa primum quesitum est utrum in deo sit
Con. tantum unum esse essentiale ut preter id sit in deo esse personale et videtur quod sic
q. quia aliud est patrem esse ad filium et aliud spiritum sanctum esse, sed esse essentiale
non est aliud et aliud ergo etc. Contra esse proprium forme est quod dat esse sed in divinis sunt
tres proprietates personales que obtinent rationem forme ergo etc. Contra
Re. Augustinum. In divinis tantum est unum esse. Responsio dicendum quod ut ratio fidei habet
quod in divinis solum est distinctio que est secundum relationes oppositas. Relatio
autem sicut et quelibet forma habet esse ex comparatione ad aliud cui inest
unde esse filiationis est ex comparatione ad subiectum cui inest. Relatio autem
in divinis non distinguitur ab hoc cui inest quia est ipsa res quam refertur
sed distinguitur solum ex parte eius cui opponitur et ex hac parte non con-
siderat esse relationis sed distinctio et oppositio eius et ideo est in deo unum tantum
1 esse scilicet essentiale. Ad primum ergo dicendum quod esse dicitur dupliciter quandoque enim esse idem
est quod actus entis quandoque autem significat compositionem enuntiationis et sic significat
actum intellectus quo intellectus intelligit. Cum ergo dicitur quod aliud est esse patris et
2 aliud filii verum est esse accipiendo secundo modo non primo. Ad secundum dicendum quod
sicut et quelibet forma proprietatis absolute facit esse sed paternitas que est
divinum esse facit tantum unum esse inquantum paternitas facit esse.
2m Deinde quesitum est de potentia dei et primo utrum deus possit facere
duo contraria simul. Secundo utrum possit facere infinitum in
Re. actu. Responsio. Ad primum dicendum quod quia et hoc non importat in deo imper-
fectionem potentie quia hoc non habet rationem potentie. Nam omnis virtus activa
producit actum similem sibi. Omne autem quod agit inquantum est in
ens actu ergo effectus agentis est ens actu. Quod vero ergo repugnat
ei quod est actu repugnat potentie active quod esset si contraria simul essent.
3m Ad secundum dicendum quod esse aliud infinitum actu possibile suspicatur ex
primo assumptio quod esset impossibile quia sequeretur id esse equale deo
sed hoc non sequitur quia ei quod est infinitum omnibus modis non adequatur id
quod est infinitum uno modo. Dato enim quod esset ignis infinitus secundum
magnitudinem non adequabitur deo quia si sit infinitus ignis
in quantitate tamen est quid finitum secundum speciem. Deus autem omnibus modis est
infinitus. Circa ergo queritur utrum sit possibile deo facere aliquid infinitum
Re. in actu. Dicendum quod potentie enim agentis per intellectum aliquid repugnat
dupliciter. Uno modo quia repugnat potentie eius. Alio modo quia repugnat modo
Potentia quo agit. Primo modo non repugnat potentie dei absolute quia non implicat
Modus contradictionem. Sed si consideretur modus quo deus agit non est possibile.
Deus enim agit per suum intellectum et per verbum quod est formativum omnium
unde oportet quod omnia que agit sint formata. Infinitum autem accipitur
ut materia sine forma. Nam infinitum se tenet ex parte materie. Si ergo
deus hoc ageret sequeretur quod opus dei esset aliquid informe et hoc

repugnat ei p quod agit · et mo agendi qz p ubum suum oia
agit quo omnia formantur // Utrum sit certa. Et iuxta q.
Decimum quesitum est de pdestinacone qz impplex est pdestina- Con
tum dampnari sit petrum si fuiss3 tunc stati mortuus qn
peccauit xiiii negando / Si no dicas qd lo de deo est ua 9
de re no no / Con qz hec ht locum i formis sepabilibz · sz h
for q est pdestinacio e insepabil Re. Ad p dicimus q pdestinacio Re
est qdam ps dine puidencie / puidencie at dr ductio aliquorum
i finem et h psuppo sciam et uol. sit g pdestinacio ht ceritudine Scia
ex pte scie dei q no pt falli / et ex pte dine uol q cui no Volunt
pt ab resistere / et ex pte puidencie que certissimo mo duc ad Prud
finem cum deus sit sapientissimus / Ad pm g dicimus q pdestinac 1
ht certitudinem et tn no est necesse pdestinatum saluari sz venit con-
tingenter / Dicitur est eni q ht certitudinem ex scia no te et puiden-
tia illorum contingencia impedit scia qz scia dei est futurorum
put st i puti et sic sic st determinata. Nos no q nos dei est
est puris totius entis. g no cadit sub roe contingencie ul
necessitatis sz h effluunt et ordinant ex dei nolte et ipa dei nos fat
qdam ee contingencia / quando causas contingentes et sic necessarias cas
debz ex effectibz necessariis / Sicut g nos dei ss imple no eni
omnia necessario eueniunt sz eo modo quo uult ea esse et uult q sit
contingenter puidencia no qz no tollit contingencia / Ad 2m dicimus 2
q bona est distinctio. Sz ad obiectum de formis dicimus q aliud est de
formis realibz et aliud de ptibz q imptat ad ptinens ad
actum rois / qz i formis sepabilibz si i eis deat h re locum dist / oz inuenire
sepacionem i re et i considacone i formis no requir. sz oz q res
illa cadat sub hac considacone / Et dico q ille pdestinatus pt
considerari ul ut i se ul ut dine cognicioni relatus et sic primo attribui-
eri q possit dampnari Ultimo no // Omnia subsunt fato /
Undecimum quesitum est de fato. Utrum / Ad 1m dicimus q primo oz scie 1
quid sit fatum et ptea facilius patebit ppositum. Videmus Re
at multa contingenter euenire et eo fuit olim dubium. Utrum
ista q variantur et mortem contingunt reducantur i aliquam causam or-
dinatam / Aliqui dicunt fatum non esse ut tulius dicit / quidam at dicunt
q i aliquam superiorem causam reducantur et isti nominant fatum
a for fari qz h omnia sunt pfata ab aliq superiori ca / sz hor
est multiplex opinio / Quidam eni reduxerunt hec i quandam serie Series causarum
causarum / quam dicunt fatum sic stoici / qui dicunt q nichil est q no habeat
causam et posita ca necesse est ponere effectum / Si g euenit ul
effectus huius causam et h ca aliam causam et deinceps sic qui est
occisus de nocte qz exiuit domum quia exiuit domum qz
sitiuit quia hec qz salsa comedit et qz salsa comedit ex necessitate
moritur / Istorum rones negabat duo ppo ppo q no quisquis sit ht causam

De fato vide b. Tho.
contra gentiles li. 3. c. 91.
Item Aug. de civi. dei in prin. lib. 7.

sed tamen quod fit per se/ Cum autem ego occidar · me exeunte est per actus
2o dicitur quod posita causa ponitur effectus quia potest impediri · et ideo non sequitur · vel non
stat semper causam/ Alii reducunt hoc in aliam causam s. in corpora celestia
ex quorum necessitate dicunt omnia accidere · Unde dicunt quod fatum nihil aliud est
[Positio siderum] quam vis positionis syderum/ Hec autem opinio duplex est falsa/ Primo
quantum ad res humanas que proveniunt ab intellectu que cum sit utique
incorporea non subiacet actioni alicuius corporis/ etenim ponere
animam subiacere virtuti corporum celestium nihil aliud est quam ponere intellectum
non differre a sensu ut dicit philosophus in 1o de anima in fine tamen per accidens et
occasionaliter subditur anima celo inquantum intellectus afficitur per passiones corporis
non tamen ex necessitate movetur ab eo/ 2o quia multa in rebus naturalibus
contingunt que non accidunt ex necessitate celi sed per accidens et hoc
[Providentia dei.] non habet causam/ Alii reducunt omnia in causam supercelestem s. in provi-
dentiam dei a quo omnia sunt predeterminata et ordinata · et secundum
istos est fatum quidam effectus divine providentie/ quia providentia
nihil aliud est quam ratio ordinis rerum prout est in mente divina/ fatum vero
est explicatio illius ordinis prout est in rebus · Unde dicit Boetius fatum est
immobilis dispositio rebus mobilibus inherens/ Sic ergo accipiendo
fatum potest dici quod omnia subiciuntur fato · Non tamen est sic dicendum propter
suspicionem huius nominis fatum quo utuntur gentiles in suis erroribus
Unde dicit Gregorius ij° super id. Non notabimus ultra aliam sed in-
mea, quod idem est ut puto, sed de quo volunt hoc, quia talium nomina cantat
nomina quedam prodolii gentilium/ et ideo sunt vitanda nomina gentilium
[de civi. de. in pri. li. 7.] cum quibus nec convenit nomina habere communia/ Et ideo Augustinus dicit Si quis
hoc nomine intelligit fatum sententiam teneat linguam corrigat ut non
[6u] dicat fatum sed providentiam dei// Et circa hec quesita sunt duo
Quorum questium est de angelis/ Primo utrum esse angeli sit
[.Vo.] actus eius · Et videtur quod sic quia actus intelligitur inesse alicui per
existenti angelus autem non preexistit ipsi esse/ Contra hylarius dicit in 2o de
[R°] trinitate · Dicendum quod opinio Avicenne fuit quod unum et ens predicant
accidens/ hoc autem non est verum quia unum prout convertitur cum ente significat
substantiam rei et similiter ens sed unum prout est principium numeri sit actus/
Dicendum ergo quod unumquodque quod est in potentia et in actu sit · sit actu per hoc quod
participat actum superiorem/ per hoc autem aliquid maxime sit actu quod
participat per similitudinem primum purum actum/ Primus autem actus est
esse subsistens per se unum/ Unde complementum unumquodque recipit per hoc quod
participat esse unde esse est complementum omnis forme quia unumquodque
per hoc completur quod habet esse et habet esse cum est actu et nulla forma est nisi per esse.
Et dico quod esse substantiale rei non est actus sed actualitas cuiuslibet
forme existentis sine materia seu cum materia/ et quia est completio omnium
inde est quod proprius effectus dei est esse et nulla creatura dat esse nisi
inquantum participat operationem divinam/ et propterea loquendo non est actus et hoc
hylarius dicit · Dico autem actus lance omne quod non est per se essentia
[An] et sic esse in rebus creatis quia in solo deo esse est eius essentia/
Secundo questium est utrum demones cognoscant cogitationes hominum.

Re.
Per se
Per effectum

Respondeo. Dicendum quod cognoscere cogitationes cordis potest contingere dupliciter: in se et
per se et in aliquo effectu. Primo modo solius dei est. Jer. xvij. pravum est cor hominis et 1
inscrutabile. Unde nec angeli sic eas cognoscunt. Cuius vero est triplex
ratio. Prima propter debilitatem esse quod habent eo quod supremus gradus quo ad esse entis 2
in potentia est gradus quo res sunt in anima. Alia vero est quia quod est in intellectu ut
aliquid non potest cognosci nisi a causa que nata est movere illam. Voluntatem autem movet
solus deus. Cum ergo cogitationes dependeant a voluntate sicut a sua causa 3
solus deus eas cognoscit. Alia vero est quia angeli ea que cognoscunt
per species naturales inditas cognoscunt et hec sunt species rerum naturalium
non autem cogitationum quia hec non reducuntur ad causam naturalem. Vel non
pertinent ad cognitionem naturalem. Tamen per effectus cogitationum cog-
noscunt cogitationes sicut et homo facit. Tamen ipsi subtilius cognoscunt
effectus qui causantur ex cogitationibus. Nam si cogitationes homo afficit
aliquis pavet et per has movetur cor et hos motus ipsi subtilius cognoscunt
quam nos et ita cognoscunt de cogitationibus cordis. Et hec Augustinus
dicit in li. de divinationibus demonum. Licet alibi dicat quod determinare
eius tale cognitionem sit presumptuosum. 8m

Octavum quesitum est de celo et circa hoc quesita sunt duo. Primo utrum Re.
celum et mundus sit eternus. Respondeo. Dicendum quod licet mundum incepisse
est de numero eorum que cadunt sub fide non demonstrantur quia dependet
ex simplici voluntate dei et potuit esse et non esse. Ad hoc quod sit non induci-
tur aliqua necessitas ex parte dei. Divina autem bonitas que est finis rerum
potest ita esse si non sit mundus sicut si sit. Respondeo. Dicendum quod de hoc 9m

Secundo quesitum est utrum celum sit animatum. Diversi doctores senserunt Re.
doctores ecclesie. Dicit enim Jeronimus super Ecclesiasten quod sol est animatus.
Damascenus hoc negat. Et hec diversitas est apud philosophos. Plato enim et Aristoteles
ponunt corpora superceleste animata esse. Anaxagoras non, et ideo legitur fuisse
occisus. Ego autem dico secundum Augustinum super Genesim ad litteram quod non refert
ad fidem utrum sic sit vel aliter sit. Unde hoc non determinat in enchiridion.
Addens quod si ponamus corpora supercelestia esse animata non ideo erunt
in numero trium ordinum intelligentium scilicet angelorum, hominum et
animarum. Que tamen animae computabuntur cum angelis. Et hoc sensisse videtur
qui fecit comparationem eius dicens: Celi celorum et virtutes, et ideo patet. 10m

Decimum quesitum est de homine quantum ad animam et quantum ad gratiam
et quantum ad culpam. Circa primum quesita sunt tria. Primo quantum ad
animam. 2o de cognitione anime. 3o de effectu cognitionis. Circa
animam quesita sunt. Primo utrum anima perficiat corpus immediate vel me-
diante corporeitate. Respondeo. Dicendum quod in homine corporeitas est una forma substantialis. Re.
Cuius vero est triplex ratio. Prima est quia si plures sequeretur non erit forma substantialis 1
que facit esse simpliciter sed solum accidentalis que facit esse hoc. Item si sic aliqua 2
forma substantialis non erit quid simpliciter. Item quia si sic non erit compositum 3
ex anima et corpore unum simpliciter sed duo simpliciter et unum per accidens. Si
dicatur corporeitas forma est corporis. Dicendum corporeitas dicitur dupliciter quia

traducǫ est dicere quod alterum ducitur propagine radix ... origo ... quaeritur utrum anima rationalis sit quod traducitur est quaerere utrum rationalis sit propagine ... origine ducta ... quod ulterius traducitur ... originem et dimensionem ... in quantum ... [illegible] ... qui ab eo ... origine ... dimensionem ... [illegible]

corpus ... ut forma corporalis ... materia ... R°

Aliud quod rationalis ut est corpus ut forma corporalis ... in materia et ... [illegible]

tres dimensiones et hec non est forma substantialis sed accidens. Alii dicunt quedam forma qua provenit trina dimensio et hec non est alia a forma specifica.

Secundo queritur utrum anima sit ex traduce. Respondeo dicendum quod Augustinus hanc questionem non determinat sed indeterminata relinquit in libro de ecclesiasticis dogmatibus sed ille liber non est Augustini sed Gennadii, quare Augustinus non vult eam determinare credendum est tamen quod non. Et est una ratio philosophi de animalibus quia impossibile est quod virtus corporea producat id quod excedit corpus. Virtus autem seminis est virtus corporea. Alia vero est ratio mathematici quia quedam posuit quod forme naturales sunt ex creatione. Cum enim materia aeris recipit formam ignis in merito et est latitatio. Modo non ergo fit de novo nec ex aliquo sed de nichilo ergo creatur. Solvit philosophus quod forma non fit sicut nec ens ut esse habens per se sed fit compositum quod habet esse subsistens. Si ergo est aliqua forma que per se subsistat illa habet per se fieri. Anima autem per se habet esse subsistens et remanet corrupto corpore et ita oportet quod habeat causam aliam sui fieri.

2ª R°

Deinde queritur est de cognitione hominis utrum intellectus humanus cognoscat singularia. Respondeo dicendum quod ad cognoscendum duplex diversitas et individuatio scilicet per reflexionem cogniti in cognoscente et hec est in intellectu nostro per abstractionem a conditionibus individualibus et a materia et ideo cum vera cognitio sit per speciem ideo non cognoscit directe nisi universale. Intellectus autem divinus cognoscit non per similitudinem a re acceptam sed per extensionem sue essentie ad res et hec similitudo sive divina essentia in deo est omnium que sunt in re expressa similitudo et ideo directe cognoscit quidquid est in re et quod pertinet ad naturam individualem. Sed quibusdam philosophis si separatus est intellectus et cognoscit quod sunt in materia dicunt quod oportet quod hec cognoscat et similiter anima formas separatas cognoscit intellectus et quiditatem materie per ymaginationem. Alio modo scilicet per extensionem in qua coniungitur fantasie que reputant sibi fantasmata et indirecte cognoscit. Et postea utrum habitus scientie

3ª R°

Deinde queritur est de effectu cognitionis acquisite remaneat post hanc vitam. Respondeo quod circa hoc est duplex opinio. Quidam dicunt quod non sequentes Avicennam in 6° naturalium quod species acquisite non remaneant in intellectu possibili nisi quamdiu actu intelligit quod est falsum. Natura intellectus possibilis recipit species et retinet secundum modum suum. Verum cum ipse sit immobilis utpote immaterialis incorruptibilis recipit species intelligibiles secundum modum suum et inmobiles inde recedunt ita quod sunt ibi et dum actu non intelligitur sed habitu et dico quod remanet sive in dampnatis sive in bonis sed destruuntur huiusmodi habitus scientiarum quantum ad modum scientie quia habet per intellectum convertendo se ad fantasmata propter corpus et secundum hunc propter hoc fantasmatibus indigemus sed ad utendum huiusmodi speciebus et eius modo non erit tunc quia non convertet se ad

4ª R°

Secundo queritur utrum anima humana habeant fantasmata virtute ad movendum bruta puta serpentes. Respondeo dicendum quod ad probandum hunc virtutem aliquam et secundum propriam naturam et secundum virtutem superioris sicut dicitur mixtum ex elementis habet virtutem ex natura elementorum secundum motum predominantis elementi. Aliam habet ex corpore celesti sicut quod adamas attrahat ferrum.

// moventur bruta

quod no reducit in vir te elementorum. Aliqui i dunt q no solu nalia
cor s artificialia forant virtutes aliquas ex impressione corpum
celestium puta ymagines vel sic sub certa constellatione facte et sic
e verum sup partes sunt hui virtus impressa pt e dici q verba
plata certo tpe heant efficaciam modo s hic no e verum. Nam i rebus
nalibus omnia que hnt aliqua vir te ex cor e ce li hnt illam quatenus
aliquam formam. Vn nl agit ad spem nisi ex vir te corporis celes
e spus i vnoq quam virtus ad talia remoto g spus remo
posita. Si hui virtutes attribuimus aliquibus oz q radicem
sup formam aliquam fformae at artificiales no sunt nisi sic quedam
sup formam aliqua ffarme at artificiales no st nisi sic queda
e io fm e q verba et hui virtutes aliq heant ex cor e ce li s si
hnt aliquam hc hnt ex spu immundo qui immisceat se verbis hom
ut decipiat s Aug. Vn alij utunt vel fabulosis fictis et vanis
quibus ad illudendu homines se immisceat. Vn omnia ista frivola
et supsticiosa sunt et ymagines astronomice quibus et si no assit aliq
expressa invocacio demonum tn e ibi quedam tacita consensio. Tn si
aliquis dicat verba deceta sac sine immutacione et fraude s bona et
divina intencione no e incantacio s oro. Crisostomus sup mat ibi
Dilatant philateria sua etc reprehen illos qui collo verba evangelij
suspendunt cum vtque evangelium no sit i figuris lrarum s i fide. No tn
dampno illos qui sup se gerunt evangelium ex devocione qr beata
cecilia evangelium sub pectore gerebat i pectore sine tn aliq addicione vel
verborum vel caracterum vel certorum suspicionum. Et de hoc quantum ad
Deum quesitum e de homine quantum ad graciam, po de sacris. 2o
de virtutibus, 3o de effectibus. De primo tamen sunt quesita po de
sacris gnre, 2o de efficacia sacrorum, 3o de vnitate eorum. De sacris
eorum quibusdam duo. primo de baptismo 2o de penitencia. De primo queritur
utrum heat aquam vir te ad emundacionem i utrum ppa virtute
mundet. vel vir te generatate. Rn o dicendum q duplex e opinio i hui
no solu de aq s et de omnibus eorum sacris. Quidam enim dunt q
sacra no hnt vir te vel vim operandi i anima s tm exemplar
et divina virtus quotens fit re in effectum. Et inducit exemplum hui
Dit ab epo qui investiat aliquem de pbenda per anulum
anulus no e ca pbende s signum s hoc no e sane dictum sqr sic no
esset aliq prerogativa sacrorum novie legis ad vetera qr et i ia
virtus consistens fidem credencium i verum verbum iustificabat.
Et io dicendum e q sacra hnt i se virtutem iustificandi et ad aliqs
ordinat effectus ad quos se hnt no solu q sint signa. Vn
Aug. unde tanta vis aque ut corpus tangat et cor abluat. Scitum
tn q duplex e virtus s ppa et instrual sic pz i serrasse et sacra
hnt vir te instrualem ad spualem effectum qr cum sacrum adhic
cum intencione ita divina efficacia hnt effectum et hoc e generis qr verbum p
quod omnia sacra virtutem hnt hnit carnem et fuit verbum dei.

fr sori.

fr

Aqua baptismi
Ro generatate

Signum.

Causa.

Spu ls
Instrulis

· xvii ·

Et sicut ratio quare habuit universale instrumentale ad faciendum miracula, propter quod ad ultimum sit sacramentum penitentie ad quam ordinatur crucifixum et passionem.

Bz. d. 1. th 3. qui episcopatum desiderat bonum opus desiderat. Gilbertus laudabile est episcopatum appetere cum martirium

Deinde quesitum est de pertinentibus ad sacramenta. Primo utrum non habens curam animarum possit absolvere in foro conscientie. Dicendum quod aliter est in sacramento penitentie et aliter in quibusdam aliis sacramentis. Nam in quibusdam quis habet ordinem potest ex hoc ipso inducere effectum sacramenti in omni casu, sicut in illis in quibus id quod est effectus sacramenti est res exterior ipsius sacramenti. Unde sacerdos degradatus et excommunicatus licet peccet tamen consecrat et baptizat, et similiter episcopus consecratus quia confert caracterem. In penitentia autem non imprimitur caracter sed effectus est iustificatio penitentis, quod non potest fieri nisi per potestatem iudiciariam. Non habens autem curam animarum non habet hanc potestatem.

18 jo. Gregorius in pastorali pte. 1. c. 8. Contingebat vocatum suum pertinere vite sue

Secundo queritur utrum liceat in aliquo casu revelare confessionem. Dicendum quod nunc ubi non invenitur aliquid significatum et facere contra est sacrilegium. Nam ita est in sacramentis nove legis quod hoc ipsum efficiunt quod significant. Effectus autem penitentie est occultatio criminum ab oculis Dei; et hoc occultatio significatur per secretum confessionis; et ideo sicut prophanaret sacramentum qui consecraret corpus et sanguinem Christi de aceto quod de pane et vino, ita esset revelatio sacrilegium.

17 jo. R°

Tertio queritur utrum liceat appetere episcopatum. Dicendum quod contingit appetere prelationem dupliciter. Aut propter necessitatem urgentem aut non urgente. Primo modo dupliciter, uel quia impo… a superiori, uel quia non invenitur alius qui velit onus prelationis subire; et tunc necessitate compulsus debet appetere, sicut Ysaias 6: Quem mittam et quis ibit nobis? Dixit: Ecce ego, mitte me; cum antea diceretur se indignum. Secundo si quia non urget necessitas, sic non licet, quia non potest carere aut vitio iniusticie si velit se maior preferre maioribus, aut vitio presumptionis si putet se sufficientem preferre aliis. Unde dicitur Prov.: Concupiscentia ... utile sui deseret.

18 · 19 q. 2 antiq. R°

Dh° 8. q. 1. In scripture et c. ad episcopatum. Gregorius in pastorali pte. 1. c. 11.

Quarto queritur de effectu sacramentorum utrum compaternitas contrahatur ex pertinentibus ad sacramentum, puta ex cathecismo et huiusmodi. Et videtur quod sic. Dicitur enim quedam decretalis quod a pertinentibus sacramenti non potest fieri uxor. Ergo contrahitur ibi compaternitas per cathecismum. Preterea qui dat nomen baptizato efficitur compater. Ergo etc.

19 Com. 9. R°

Dicendum quod quidam dicunt quod omnia ista sacramenta sufficiunt ad causandum compaternitatem. Quidam dicunt quod solum contrahitur quantum ad ea que sunt in cathecismo et confirmatione et baptismo, sed verum est quod solum contrahitur ex duobus, scilicet in baptismo et confirmatione, quia compaternitas similitudo quedam est paternitatis; paternitas autem non fit nisi in generatione, et ideo solum in illis sacramentis in quibus est quedam generatio spiritualis contrahitur compaternitas que matrimonium impedit. Ad primum ergo dicendum quod illa non sunt necessaria sigillata sed sunt accidentalia, collective et simul, quia qui in omnibus istis adest efficitur compater. Ad secundum dicendum quod cathecismus dat nomen per fidem non per baptismum quem nondum suscepit, et ideo dat nomen ille qui dat sacramentum baptismi.

Nota decretum 1 et …, de cognatione spirituali in VI°.

1

2

20 Deinde quesitum fuit utrum sit una eadem que fuit in penitentia.

Gregorius in Registro c. 17: Magnus omnipotenti Deo gratias referimus qui dominicis gregis sui pastoribus fidem quam semel sanctis patribus tradidit etsi per causas diversas illesam custodit.

xiiii

tpe aplorum et que e modo m[od]o q[uia] mo no uti e[ss]ent regul[is] tunc
cum plati erant sine auro et argento i zonis suis g[ener]alit[er] ... no lz
q[uod] xps et apli habuerunt tantum no at eccla h[abe]t g[ener]alit[er] Con[tra] ar[gumentum] ult[imum]
Ecce ego uobiscum sum usq[ue] ad consumacionem seculi h[oc] at no mo
tum de aplis q[uia] om[ne]s mortui sunt et adhuc seclm no e consumatu[m]
go et ... dicendum q[uod] eadem e n[un]c eccla q[ue] tunc erat et que n[un]c e q[uia]
eadem e fides eadem fidei sacra[menta] eadem auctas et eadem p[ro]fessio. · 1 ·
Con[tra] d[icit] aplus Diuisus est xps Absit Ad p[ri]mum g[ener]alit[er] dicendum q[uod] uba a[u]c[torita]t[is]
trip[licite]r exponuntur Hylarius et Ambrosius exponunt s[ecundu]m s[ensu]m misticu[m]
dicentes Nolite portare aurum et c[etera] id est spiritualibus ... uideat · 1 ·
no duabus tunicis i no duplicem aiam habeat Alii exponunt · 2 ·
ad literam Et una expo[siti]o e Augi qui d[icit] q[uia] ista uba no dn[at]
p modum p[re]cepti s[ed] p[er]missionis ita q[uod] qui no s[er]uat no p[ec]cat
et qui s[er]uat amplius facit ut sit s[ens]us Nolite portare i. q[uod] licitis ad
p[re]dicandum ne solliciti simus de expensis q[uia] debentur uobis ex p[ro]
p[re]dicando ne ... de sua opa ... q[uo]d ... ut no
Dignus enim e merce[n]ar[iu]s mercede sua ... ut no
portet q[uia] dignus est accipere ab aliis quibus p[re]dicat s[ed] paulus
h[oc] no s[er]uauit et tu[m] ... no fecit s[ed] supererogauit Alia ex · 3 ·
po[siti]o e aliorum sctorum qui d[icu]nt q[uod] h[ec] dicta sunt p[re]ceptiue s[ed] h[oc] p[re]ceptu[m]
datum e n[on] ad s[em]p[er] s[er]uandum s[ed] ad p[r]imam missionem Hic enim eos
misit s[cilicet] an[te] passionem uidelicet et p[ost]q[uam] nunc gentibus ... p[ri]m[a] dixit
eis In viam gentium ne abieritis In 2[a] dixit Docete o[mn]es gentes
In p[ri]ma mandat q[uod] p[re]dicta s[er]uaret No at in 2[a] et r[ati]o h[uius] e q[uia] in
p[ri]ma solum mittebantur ad iudeos apud quos consuetum erat q[uod] magi[stri]
eorum ab eis sustentarentur et ideo sine scandalo poterant accipe[re]
et illa p[ro]p[ri]etates ... concessa Apud uo gentiles no erat consuetudo
q[uia] apud eos no erant huiusmodi p[ro]uetus et ideo fuiss[et] eis scandalu[m]
et inst[ar] fuiss[et] eis p questum ut apli p[re]dicarent et paulus h[oc] p[re]ceptu[m]
no s[er]uauit i gentibus et ideo dixit in 2[a] missione dixit Nunc qui
h[abe]t sacculum tollat similiter et peram Ad 2[m] dicendum q[uod] Augustinus vindi[cat]
i ep[isto]la contra donatistas et h[abetu]r sup[ra] d[istinctione] ... Ecce frumentu[m] ... · 2 ·
Distinguit enim diuersa tpa eccle fuit enim tpe quo assistunt
reges aduersus xpm et i illo tpe no solum no dabat fidelibus
s[ed] et eos occidebant Aliud uo tpe e nunc quo reges intelligunt
et eruditi sunt dno ihu xpo i timore et ideo i isto tpe reges
sunt uasalli eccle et ideo e alius status eccle nunc et tunc No tamen eccla

Deinde q[ua]erit[ur] questitum e de uirtutibus. p[ri]mo de quadam uirtute · 2[4]
intellectuali s[cilicet] de ueritate. 2[o] de uirtutibus moralibus De ueritate
quesita sunt duo p[ri]mo de fortitudine ueritatis 2[o] de co[n]fir... Circa · Con[tra]
p[ri]m[u]m quesitum e utrum ueritas sit fortior in[ter] uinum reges et mulierem
et uidetur q[uod] uinum q[uia] immutat maxime hominem Item uidetur q[uod] rex q[uia] co[m]
pellit hominem ad id q[uo]d e difficilimum s[cilicet] ad h[oc] q[uod] se exponat
periculo mortis Item q[uod] mulier q[uia] dominatur et regibus Con[tra] esdre iii[o]

Item Christus Chrysostomus ... 1 · Hoc eccla hominem est ut si uincat cum leditur intelligitur cum arguitur et obtinetur cum deseritur · Hylarius de trinitate · li. x

Con[tra] arguitur · intelligitur · et sentiunt superari · uidetur

An[te] passionem
Post resurrectionem

Vinum · rex · mulier · ueritas

Re. Fortior est veritas. Augustinus dicit quod hoc quod propositum est summentibus dissoluendam
et esdre. Secundum et quod si considerentur ista maiora secundum se scilicet vinum regem
mulierem et veritatem non sunt comparabilia quia non sunt vnius generis tamen si
considerentur secundum comparacionem ad aliquem effectum conuenientem in quo
possunt comparari hic autem effectus in quem conueniunt et quem inueniunt et in
quem possunt est immutacio cordis humani, quod igitur inter ista magis
immutet cor hominis videndum est. Secundum ergo quod immutatiuum hominis
quoddam est corporale aliud est anima et hoc est duplex sensibile et intellectuale et
hoc est duplex scilicet practicum et speculatiuum inter ea autem que pertinent
corpus Vinum — ad immutacionem naturalem secundum disposicionem corporis habet excellenciam vinum
spiritum Mulier — quod facit ebrium multa loqui, inter ea que pertinent ad immutacionem
potencia Rex — appetitum sensitiuum excellenciam habet dilectio propinque et veneria
speculatiua Veritas — et mulier est fortior. In practicis et in rebus humanis que potest homo
facere maximam potestatem habet rex. In speculatiuis summum et potissimum est
veritas. Nunc autem res corporales subiciuntur animalibus et
vires animales intellectualibus practice subiciuntur speculatiuis et ideo simpliciter
veritas dignior est excellencior et fortior.

22 Con 9 Secundo queritur utrum accipiens doctrinam aliquam expeditam
sub iuramento non communicandi teneatur seruare iuramentum
et arguitur quod sic quia obligatus non debet facere ad quod obligatur in
detrimentum illius cui dedit, hoc autem esset si aliis communicaret etc.
Re. Ergo non communicare tale experimentum posset esse contra salutem eterne alicuius
ergo cum non teneatur alteri communicare sit nihilominus debet alteri communicare
obligatus. Contra non communicare salubre veneno siue quodcumque
bonum est contra rectitudinem Augustinus dicit aliud est hoc simpliciter et aliud in casu
simpliciter loquendo non tenetur sed male fecit iurando. Iuramentum enim
non semper amittit vim quando iuramentum est illicitum secundum iurando peccat
quia iuramentum obligans debet habere iudicium iusticiam et veritatem.
Sed si iuras quecumque quod licet in facere puta non ire ad ecclesiam
ire vel non ire licet sit in licitum tamen iuramentum interponendo animum
obfirmare ad aliquod bonum non faciendum est illicitum quia hoc est facere
contra spiritum sanctum, et ideo iuramentum quod omne illud quod est de genere bonorum
est illicitum et non est seruandum tamen in casu seruare tenetur puta si ille
aliquis sufficiens medicus possit esse et paratus curare et non expedit experimento in
salutem temporalem, etc. patet solucio ad obiecta.

23 Con 9 9 Deinde quesitum est de virtutibus moralibus et primo de virtutibus in se
2o specialiter de quodam actu iusticie scilicet de restitucione. Circa
primum quesitum est utrum virtutes morales sint annexe et videtur quod
non quia acquiruntur ex actibus qui sunt diuisi et distincti ergo potest acquiri
vna virtus sine alia. Preterea Augustinus dicit in libro 9 de summa summam dicit id est quidem
quod qui habet vnam non habet omnes. Re. morales virtutes habentur ex coniectis
que requirit tamen Augustinus dicit secundum omnes sanctos vel plures loco de virtutibus
Re. in quibus duplex modo assignatur a diuisis secundum quod diuisi de locutis sunt de virtutibus

Virtutes enim cardinales dupliciter accipiuntur ab aliquibus. Quidam enim dicunt
virtutes esse quosdam modos generales qui requiruntur in omni virtute
puta quod fortitudo est quecumque firmitas animi in quibuscumque rebus / tem-
perancia est moderancia animi in omnibus rebus etc. / Et si istas virtutes esse
tunc virtutes sunt connexe quia isti modi generales requiruntur in omni virtute
et si aliquis horum defuit non erit virtus aliqua / quia si temperancia virtutem
non habeat que est iusticia vel non habeat animi firmitatem que est fortitudo etc.
non est virtus / Et hunc modum sequitur ponit in [illegible] de virtutibus magister Simmarus,
Alii autem accipiunt distinctionem harum virtutum secundum determinatas
materias sicut Aristoteles et peripatetici. Unde prudencia secundum philosophum non est
circa res in omnibus sed solum in agibilibus / Sed iusticia non dicit rectitudinem in re- aut
ctione omnium creaturarum sed tantum circa commutaciones et distribuciones et acciones
humanas que sunt ad alterum / Fortitudo autem dicit firmitatem animi circa ea
quibus est difficillimum animum moderare secundum delectaciones gustus et tactus
que sunt maxime delectaciones / non in quibuscumque aliis operibus sicut
sunt iusticie vel prudencie / Et secundum illum modum de virtutibus virtutes morales sunt connexe
cum connexionis racio accipitur secundum philosophum ex parte prudencie / quia nulla
virtus potest haberi sine prudencia et impossibile est habere prudenciam sine
virtutibus moralibus / cuius racio est quia prudencia nihil aliud est quam recta racio agi-
bilium / Impossibile autem est rectam racionem habere [illegible] ex racione recta
Circa prudenciam autem agibilium sunt fines virtutum et [illegible] fines [illegible]
habet ut per habitum illius virtutis et necesse est quod prudens habeat secum alias
virtutes morales / Sed alie non possunt esse sine prudencia / Potest enim aliquis
habere inclinacionem naturalem ad actum alicuius virtutis sine prudencia
et quanto habet maiorem inclinacionem sine habitu virtutis tanto peius est
et plus impingere potest sine prudencia sicut patet de illo qui habet for-
titudinem naturalem sine discrecione et prudencia / Et ideo dicit Gregorius
ceteras virtutes nisi ea que agunt prudenter agant [illegible] Est autem alia racio vz 36. di. li. 30. Simar. [illegible]
connexionis in virtutibus generalis propter caritatem in qua connectuntur / quia qui
habet caritatem habet omnes virtutes generaliter / Et sicut qui habet unam habet ceteras
Ad primum ergo dicendum quod actus non sunt diversi sed habitus quia non potest esse actus 1
temperancie sine actu fortitudinis vel fortitudinis sine actu temperancie etc.
Ad 2m dicendum quod hoc dicitur quia non probatur per auctoritatem biblie / Ad 3m dicendum 2
quod non dicuntur morales a consuetudine sed a more / Et dato quod non indige- 3 2R
at tempore tunc non habebit virtutem nisi sit prudens /

Deinde queritur de restitucione que est actus iusticie. Et circa hoc
quesita sunt tria / primo de illis qui propter partes sunt extra civitatem / 2° de
eo qui mala fide possedit / 3° de eo qui aliena consumpsit /
Circa primum queritur utrum expulsi propter partes possint repetere bona sua
ab illis qui sunt in civitate manentes / Et videtur quod sic quia multi de hiis qui
sunt in civitate culpam non habuerunt ad eorum expulsionem / Et preterea
aliqui ex culpa aliorum [illegible] expulsi sunt quia [illegible] contra civitatem et quasi iustum

ꝗ° actio ē q cor, z° dampn̄ nō st̄ eis restituenda, p̄ s̄ phm̄ cū muta-
ordo ciuitatis nō remanet eadē ciuitas s̄ cū mutatᵉ dn̄m et
principatꝰ mutaᵉ ordo/ Expulsi nō ptinent amplius ad ciuitatē q̄
puis erāt ꝗº ciuiles nō tenenᵉ eis ad restitucōnē/ Coñ. qui
Rº spoliaᵉ a raptore pt̄ recipe z repete ea que st̄ sibi ablata ꝗº
z illi expulsi; Rñº dōm q̄ aut st̄ expulsi iuste ꝰ p̄ pp̄ᵉ eoꝝ culpā
z° nō pnt repete eoꝝ amissa; aut iniuste ꝰ sine culpa et
sine debito ordine iustic, z° pnt repete; Si at̄ hn̄t supiorē
dn̄t p supiorē pete restitui; si at̄ nō hn̄t supiorē ꝓmet
1 pn̄t si pnt recupare; Ad p̄mū ꝗº dōm q̄ nō puniᵉ aliq̄ p pcō
alteꝰ s̄ p suo qz maiores oīa faciūt auc̄te z fauore ipsiꝰ z°
ipꝰ z fauendo maiorib; fuit ī culpa p̄ id intᵉ de pena spūali
qua nq̄ puniᵉ sine culpa ppa nō de corꝑli qua frequēt pa ꝓ v.
2 puniᵉ; Ad 2ᵐ dōm q̄ in q̄ntū iuste agūt st̄ p eīa in q̄ntū iniuste
3 ppᵉ eīam; Ad 3ᵐ dōm q̄ sicut ecc̄ ipe maīꝰ tn̄ ē q̄ tenem̄ᵉ
zi sibi s̄ si alie aīe nō tenent/ qui mala pscribit teneaᵉ ad
Coñ Secundo querebaᵉ vtrū ille restitucōm z in q̄ntū qz lex
Rº dicit q̄ qui ī mala fide pscribit acquirit dn̄m/ ꝗ dicit
dicit q̄ tenē nō acquiritᵉ dn̄m/ Rñº dōm q̄ ēē hic ē contrarietas
Vide de pscrip. c. vigilanti. iuris ciuilis z canonici qz s̄ ius ciuile talis pscripcō tenet
s̄ ius canonicū tal pscribē nō pt̄; z rō huiꝰ contrarietatis ē
qz aliꝰ ē finis quē intendit ciuilis legislator ꝰ pacē ꝰ quiet
facere int̄ ciues que impedireᵉ si int̄ ciues pscripcō nō curret
quilibet eīm vellet possꝫ venire z dice: illud fuit meū q̄
cumqz tpe; finis at̄ iuris canonici tendit ad quietē cō͞sc
z salutē animaꝝ; Nq̄ at̄ ī pcō saluari pt̄ nec penitē de dapᵒ
ut alieno nisi reddat. Et io dōm ē q̄ si quis pscribat
bona fide possidendo nō teᵉ ad restitucōm z si sciat alienū
fuisse pꝰ pscripcōnē qz lex pt̄ aliquē p pcō z negligēᵉ pui-
ret re sua z eam alti dare z concedere s̄ qui mala fide pscribit
teᵉ emendare z satisface reddendo dampnū quod intulit/
1 Ad p̄mū ꝗº dōm q̄ vīm ē q̄ oīa st̄ principū ad gubernādū
nō ad recipiendū bona vel ad dampnū aliꝰ z si leges tales st̄
tyrannice st̄ z nō absoluūt a cōsciā s̄ a iudiciali foro z
26 Tercio querᵉ vtrū ille qui rē alienā con/ in violencia
Coñ sumpsit teneaᵉ ad restitucōm z in q̄ntū qz rē cuiꝰ res
fuerat nō hz accōm in cōsūptorē intellige s̄ ius hz casū ī
Rº pscripcōe/ Coñ ille mala fide possidet alienū quod cōsumpsit/
Rñº dōm q̄ teᵉ cuiꝰ rō ē qz quilz teᵉ ad faciendū iusticiam alti/
cōsistit at̄ iusticia ī quadā equalitate rei ꝰ retinet equitas
nō pt̄ aūt ēē iustꝰ inequalitas at̄ fuit q̄ cōsumpsit rē nō suā
1 z io oz q̄ reddat. Ad p̄mū ꝗº dōm q̄ lꝫ nō habeat accōm cont̄
qui cōsumpsit s̄ ius ciuile, hz tn̄ s̄ ius diuinū cuiꝰ finis ē

Salus animarum et io ei repugnat. // Primo de officio expositorum
Decimum quesitum est de officiis iiij^or sacre scripture. 2° de officio predicatorum / 3° de officio confessorum / 4° de officio plebanorum / 27m
Circa primum quesitum est utrum omnia que doctores sancti dixerunt sint
a spiritu sancto et videtur quod non quia in suis dictis sunt aliqua falsa. Nam in suis Con.
expositionibus quandoque dissonant. Non potest autem esse primum quod est difficile vel dif
ficile quia utrumque per contradictionem non potest esse verum. Contra ad eundem pertinet
ad facere propter finem sed finis scripture que est a spiritu sancto est eruditio hominum
hec autem eruditio hominum ex scripturis non potest esse nisi per expositiones sanctorum
ergo expositiones sanctorum sunt a spiritu sancto. Responsio dicendum quod ab eodem spiritu scripture Re.
sunt exposite et edite ut dicitur j ad Cor. ij. Animalis homo non
percipit ea que dei sunt. spiritualis autem etc. et primum quantum ad ea que sunt fidei
quia fides donum dei est et ideo in expositionem sermonum in talibus mentem ad doctrinam
spiritus sancti ut dicitur Cor. xij. Ad primum ergo dicendum quod quamvis contrariis datur 1
non sunt hec sed sunt quedam motu a spiritu sancto / alias sunt contrarii hec.
propheta quando vellet per donum prophetiae revelationem habere quod propheta est
in de aliquibus occultis revelationibus aliquando tangitur mens a spiritu A spiritu sancto.
sancto et aliquando non sed aliqua eis occultantur. ut dixit helizeus 4 Re.
Et dominus celavit a me. Aliquando et aliqua dicunt a scripturis sicut patet de A scripturis.
nathan qui consuluit david quod edificaret templum qui post
ea a deo reprehensus et quod vetitum prohibuit hoc ipsi david ex
parte dei. hoc tamen tenendum est quod quicquid in sacra scriptura tenetur verum est.
alias qui aliquod hoc sentiret esset hereticus / Expositores autem in aliquibus
que non sunt fidei multa ex suo spiritu dixerunt et ideo in hiis po
tuerunt errare, talia dicta expositorum necessitate non inducunt
ut necesse sit eis credere sed solum scripta canonica que in veteri et in
novo testamento sunt // predicatoribus et circa hoc quesita sunt duo. 28m
Undecimum quesitum est de primo utrum aliquis possit predicare propria auctoritate
ita ut liceat predicare sine licentia prelati sui et videtur quod sic quia prece Con
est bonum aliquid facere sed denique bonum operandum ad omnes galatarum vi in fine
prima dicitur Eccli. xvij mandavit deus de proximo suo. ergo etc. Contra Responsio dicendum
quod numquam quantumcumque scientie magne vel quantumcumque sanctitatis non missa ab Re.
vel prelato predicare potest / quia nemo agentis naturam est agere non super debitam
materiam predicatio autem est exhortatio et doctrina si sit publica et respicit
totam ecclesiam. sed autem certa et tamen publica ecclesie commissa est prelatis
et ideo non debet ad exercere quod requirat auctoritate publica vel auctoritate prelati.
Ad primum ergo dicendum quod cuilibet licet facere bonum sibi proportionatum non 1.
autem quodcumque bonum. Ad 2^m dicendum quod mandavit deus monere proximum 2.
privata monitione et familiari // a principe celari debeat 29m
Secundo queritur utrum si ab prohibitus dimittere predicare et videtur quod non
Nolite timere eos qui occidunt corpus dicitur de predicatoribus ergo Con
timore principum non debent dimittere predicare. Actuum v^o. deo oportet magis obedire 9
quam hominibus

Sz deus pcip pti platis q pdicet ij ad thy. iiij pte ubi di go ce
·q· p ng dz aliam obedie i eo i quo ptat papiens s pnceps ptat
phiendo go sic. mt. x. Si vos psecuti fuint i vna ciuitate fugite i
s· ff° alia. Rn° dicendum q hic e opus dupli distinctoe qz qn alis phibe
Tirano· pre ul phie hm a tyranno a sit a tyranno z pplo. si pplo sit tu de
Tirano et pplo· multitu sit aliqui qui audire volut no e dimittenda pto qmis
sic sit moderanda quo ad tpa z locus ul ex timore ad tyrannum si
dicit xvi· q·1· impediat z quo z tunc licet pre ~~ptor ut fuge~~ occulte z p domos
& hoc totum sicut p apostolos legit fcm. Si 2° tunc dz cedere ptor z fugere ad alia
in tepe et glo· loca s mandatum dni. Et hoc z gg dr i dyalogis q qn omnes st
mali z indurati dz dicere eis id apli. Quia repulistis a nobis
verbum dei etc. Alia distinctio e hic hnda qz pctor aut hz curam
animarum ad no i ad pdicat ex ncitate officij ad ppa sponte. Si
pmo° sit no dz dimittere gregem z ppter piculum mortis dummo pos
sit aliquod bonum facere remanendo cum grege. Si 2° sic ex si
possit ibi int eos fructificare no tr ibi stare nc ad ponendum
aiam suam nisi i casu puta si alis vellet corrupe fidem z tunc ubi
fides pclitatur tenetur aiam p fribus ponere qz hoc e i precepto i
tali casu si at no imminet tal casus sit e i csilio qz omnia csilia
·1· i casu st i pcepto. Ad pmum go dicendum q deus pcepit pre no inordinate
s eo mo quo utile sit saluti aiarum. Ad 2m dicendum q no est ad
·2· dimittendum quod fit s diuinum timore mortis q si alis sine ca z sine
ncitate ingerat se ad piculum no fit sapient. Ad 3m dicendum q fme
·3· Nam s augg alij impator ptat papiendo q deuotus miles no
ptat obediendo maxime si militi no cstat id ee pctm.
·30· Queritur quiebatur. utrum liceat pctoribus accipe elemosinas ab usura
rijs z uidetur q sic. j. Cor. ix. Si nos vobis spualia seminamus no
Con magnum e si ura carnalia metamus etc. p ius nale ht q ho viuat
de labore suo Dignus e enim opanus mercede sua. hoc enim concessum e
·q· hoi a creatore Gen iij° i sudore vultus tui vesceris pane tuo.
gnali ·1· Con usurarij no hnt nisi qd e alienum. Rn° dicendum q de rapina
Speli usura z hg. i gnali loquendo no pt fi elemosina. ysa. xli. Odio
hns rapina i holocaustum. tn i speali casu pctoribus qui pdicat
·1· usurarijs z monet eos restituere licitum e accipe z hec e vna ro.
·2· Alia e qn no hnt alis vnde viuat z i extrema ncitate oia st cota
z ab omnibus lz accipe ad sustentacionem z ncitate.
Cum quesitum fuit de officio cofessorum vtrum alis possit
·31· cofones audire de indulgencijs dum ppe sine licencia ppij
Cau plati z vr q sic qz quilz tenetur cofiteri ppo sacerdoti go etc. p ppa ubi
·q· pnudicat ppter aliqua indulgentiam q ppa e sr omnes. go cui vult
q quis z qnm vult pt cmittere z indulgere. Rn° dicendum q qda dicunt
ff° q quilz sacerdos pt absoluere a quocunq pcto z lz non sit

absolvendo cum absolutum est vero hominis fuit quod sibi data presbiteris potestas
conservandi corpus Christi et potestas clavium et ideo sicut potest consecrare quamlibet
hostiam ita potest absolvere quemlibet sed hoc est erroneum quia nullus potest absolvere
propria auctoritate nisi eum qui est aliquo modo sibi subditus quia actus fuit in materia propria
et absolvendo sacramentaliter habet iudicium annexum et hoc iudicium non est nisi in
subditos inferiores qui ergo non habet subditum non potest absolvere et sic
iurisdictio cuilibet sacerdoti determinatur sicut autem est de hostia que est
in determinata. Circa ergo 2a cuicumque committi habet clavem ligatam ut iurisdictione
dicitur quia non habet ordinariam materiam. Alij dicunt quod nullus potest auctoritate superioris prelati
absolvere subditum inferioris prelati quod non tenet sicut presbiter non potest auctoritate
episcopi quando non tenet parochialem aliquem absolvere. hoc est erroneum quia ad
absolvendum requiritur potestas sacerdotis et iurisdictio. episcopus autem habet immediatam
iurisdictionem in omnibus suis et episcopus potest omnium confessiones audire et quod non tenet
presbiter parochialis sicut id est cui episcopus committit et multo magis si
papa committit. Tamen archiepiscopus quia non habet immediatam iurisdictionem in omnibus suis
archiepiscopatus nisi ex appellatione non potest aliquem de ecclesia nisi auctoritate
audiendi confessiones quod non tenet episcopi et dyocesani suffraganei. Ad primum 1
ergo patet per ea que dicta sunt quia episcopus et papa plus potest quam sacerdos. Ad 2m 2
dicendum quod hoc non est in preiudicium sed in auxilium quia audire confessiones non
est statutum in favorem sacerdotum alias multum essent infideles sui
si propter honorem sacerdotum peccata essent confitenda necessario sed hoc est introductum
ad salutem animarum. De officio curatorum utrum aliquis possit vi-
cem quesitum est suas committere alicui alteri et videtur quod non 32
quia officium eius et sunt uniuersale potest in eo autem quod potest causa quia hoc in quantum Co
ille proprie debet agnoscere multum peccatoris cuius Responsio dicendum R°
quod ille qui est constitutus vicarius non potest totam potestatem committere sed potest
partem quia in tanto committetur eum exequatur sic quod potest ille cui committit
et forte ipse non potest totum facere quod sibi committitur et ideo potest ad
alterum committere. Ad primum ergo dicendum quod officium non habet secundum totum vir- 1
tutem ut esset episcopi. Ad 2m dicendum quod hoc requirit episcopus non faciat ut 2
agnoscat multum peccatoris. sed ad culpam et primo de peccatis
cum quesitum fuit de primo 2o de peccatis. De primo quesita 33
fuit duo primo de pertinentibus ad culpam originalem 2o
ad culpam actualem. De peccato originali quesitum fuit utrum contra-
hatur per traductionem seminis. Responsio dicendum quod quia originale peccatum est nec non R°
attingit per semen quamvis et tali natura tamen quod hoc natura est sicut uniuscuiusque homo
ubicumque ergo est natura reperitur ibi est peccatum non quod est originale. Ad quod
percussio habet rationem culpe non magis unus magis sed magis fit
in principio non. De culpa actuali et primo de peccato cogitationis. 34
cum quereba- duo fuerunt quesita primo utrumque consensus in delectatione
sit peccatum mortale. Responsio dicendum quod hic non queritur de consensu in R°
delectationem actus quia hoc placet mortale est sed de consensu in actu cogitationis

Concupiscentia motus illecebra concipit — parturit —
mulier id est ratio sive illecebre consentit — Iacobi 1
vir id est ratio superior si opus consentit — morte
vel opere compleat

Concupiscentia sive scriptura conceptus sive abstractus et
illectus. Deinde conceptum cum parit
parturit peccatum. peccatum vero cum consummatum
fuit parit mortem.

Cogitacio. Res cogitata. Picturas.

sicut cum aliquis cogitat de delectacione fornicationis et delectat et placet ei illa
cogitacio. Est igitur duplex cogitacio delectacionis vel propter ipsam cogitacionem
vel propter rem cogitatam. Prima est cum quis cogitat de triangulo vel de
bello regum non propter rem sed propter ipsam cogitacionem. Secunda est cum delectacionem co-
gitatis de amico propter ipsum qui fit in ipsa cogitacione et in cogitatione pungit.
Sit ergo cogitacio sit cogitati ut delectatus prout cogitacio sit non est
peccatum sicut si deo narrare de fornicatione et occurrit pulcre pie
et delectat. Si autem cogitacio est delectatus propter rem cogitatam implicite est
quod procedat non ex amore fornicationis et ideo consentire in eam est con-
sentire in amorem et in usum rei illicite et ideo est peccatum mortale.

.37. Con. Re.
Secundo de suspicione. Utrum sit peccatum mortale et videtur quod sic. Ecclesiastici
enim gemina dicitur ysa. V. ve qui dicitis etc. Contra sup. Nolite an-
te tempus iudicare. dicit glosa quod est veniale peccatum. Respondeo. Dicendum quod in illis quae sunt
mortalia peccata ex genere motus imperfecti non sunt mortalia peccata sed venialia.
Adulterium enim est mortale scilicet quod est completum non autem quod est incompleta.
Non enim quilibet motus concupiscentie est peccatum mortale. Iudicium autem est duplex
scilicet de rebus et de personis. Iudicium de rebus falsum est peccatum mortale puta
dicere quod dare elemosinam sit malum. Iudicium autem de personis licet
quamquam sit falsum non tamen semper est peccatum mortale nisi quod est cum temeritate.
Unde augustinus in libro de bono coniugali. Si erramus in iudicio personarum
non erramus in iudicio rerum sed quod ex levi re procedit iudicium
firmum in corde alterius est mortale quia est cum contemptu proximi. Suspicio
autem est quasi imperfectum in genere iudicii et ideo est imperfectus motus et ideo non
est mortale ex genere quamvis si fiet ex odio erit alterius mortale.

.38. Re.
Cum quesita sint de peccato operis tamen queritur utrum liceat uti
sortibus magice in aperitionibus librorum. Respondeo. Dicendum quod sors
proprie est iudicium quod exquiritur ex aliquo ab homine facto ad inquirendum
occultum. Dico autem ab homine facto quia quevis de factis ab aliis
non est sors sed augurium vel ad aliud ut cum quis facit sic geomantici
ut cum taxillis et de festucis et in apertione librorum. Hec autem fiunt
ad tria aut ad inquirendum notitiam vel ad consultandum dubium
aut ad divinandum et sic est triplex sors scilicet divisoria consultoria
et divinatoria. Aliqui faciunt has qui committunt fortune sicut
cum quilibet non videtur debere ire sorte ponamus quis debeat ire
et hec alterius est nomine. Aliqui faciunt intercedere requirendo iudicium
alicuius rei sic quidam ad inquirendum iudicium astrorum faciunt has
quantum sicut geomantici qui dicunt quod est motum celi magis motus et est
peccatum. Aliqui intendunt solum iudicium divina sicut nabuchodonosor
et hec est sacrilegium. Aliquid iudicium divinum et non semper est peccatum et sors divina-
toria in primo et secundo gradu et primo gradu alterius est peccatum licet vel non est peccatum secundo
peccatum et tertio et quarto non esse peccatum scilicet quando quis non ex necessitate facit
quia sic est temptare deum .ij. paralipomenon xx. cum ignoramus quid agere etc.
vel quando sine debita devotione. Beda autem quando aliquis vero servabis

Interpretatum est quod hoc cogitatio in superioribus non sit
licet opposita non consentiat et peccatum

Confessio de Re cogitata est 2. — Tertium — consensus ex delectacione cogitacionis peccatum
et non in opus et est 2 ...
consensus opus ... non ulterius ut ponatur
opus consensus et est 3 ...
consensus opus ... in opus et ... et est peccatum
mortale consumatum — Mortale

continetur in rebus temporalibus sicut cum capit libros pro temporalibus vel quando de eo quod est super nos inquirit sicut cum quibus non concordat quia hoc est sacrum ymmo sponsi sancto qui credidit firmiter esse in ecclesia vel in collegiis vel libris in claustro pretatum secularium nichil prohibet fratribus uti. 3a

Secundo de retentione superfluorum. Utrum ille qui non dat superfluum quod habet pro deo peccet. Dicit Augustinus quod qui retinet etc. Sicut supra in octavo quotlibeto questione 12. 38.

Tercio de perplexitate. Utrum aliquis possit esse perplexus.

Cum quesitum est de penis et primo de pena temporali. Utrum aliquis religiosus expelli debeat propter peccatum de religione si sit paratus corrigi et sustinere penam. Dicendum quod sic quia apostolus dicit: Auferte malum ex vobis, modicum enim fermentum etc. Aufertur autem aliquis vel per penam corporalem et hoc maximum est quia aufertur, id est qui nollet penitere quantumcumque sicut homicida suspenditur quantumcumque peniteat, vel per penam spiritualem et hoc ecclesia non facit nisi si quis esset contumax, et ratio huius est quia per penam corporalem aufertur aliquod temporale quod potest recompensari per aliud magis bonum, sed bonum spirituale quod adimitur non potest recompensari per aliquod magis eo quod sit temporale et ideo non debet religiosus infligere talem penam quamdiu vult corrigi. Et sicut est excommunicatio in ecclesia ita est expulsio a religione et ideo dicendum quod nunquam est nisi propter contumaciam expellendus, sed alio modo est sequestrandus in carcere vel alio modo. 39. Xo

Secundo de pena eterna. Utrum anima separata a corpore naturaliter patiatur ab igne corporeo. In quinto quotlibeto articulo 13o vide. Et est finis huius. Xo

Sit laus deo

Sequitur penes tabula in qua sunt duo numeri quorum primus ondit in quoto quotlibeto sit questio, 2us vero quota articulus sive quota sit questio illius quotlibeti. Nota folium et demitte per totum etc.

Primum: 1o [illegible]. [illegible] motus [illegible] [illegible] motus [illegible] sit motus [illegible] vegetative [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

2o [illegible]. Sed motus [illegible] [illegible] voluntate [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] voluntas [illegible] [illegible]

Notabis

[illegible] et voluntatis: [illegible] motus surreptitius et indeliberati [illegible] [illegible] [illegible] veniale [illegible] [illegible]

Secundo sunt motus [illegible] cogitacionis et deliberacionis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] veniale peccatum est veniale

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] peccatum mortale [illegible] [illegible] veniale peccatum

[illegible] cogitacionis [illegible] [illegible] deliberacionis in cogitacionibus [illegible] [illegible] veniale [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mortale

A

1	8	Ngelus vtrū depēdeat a loco corli si sitū eam.
1	7	Vtrū moueat de extmo ad extmū sine medio
2	3	Vtrū i angelo sit c supposit et natura
2	8	Vtrū angelus sba sit compositus ex eēncia et eē
3	6	Vtrū angls aliquo sit anime vonalis
3	a	Vtrū angls influat in aīam humanam
6	2	Vtrū oms suos agat p impiū volimtis (actus)
6	3	Vtrū angli potuit eē i quo o celi empireri
a	3	Vtrū angls gsistat sim via
a	a	Vtrū angli simplicitas patiat gpassionē ex sbo et actite
9	6	Vtrū angelus sit gpositus ex mā et for
9	a	Vtrū angelus sic possit eē i cognicōe matutīa et uespertīa
9	8	Vtrū angli eodē actu cui potuit uti frui et frui
9	9	Vtrū angls moueat i instāti
9	10	Vtrū angli possit agē i inferiora cor
10	8	Vtrū duratio angli habeat prius et posterius
11	8	Vtrū motus a sit i instāti
12	6	Vtrū eē a sit actus eius
1	6	Anima vtrū aīa adueniēte cor corrumpat oms alias formas
2	13	Vtrū aīa possit pati ab igne corporeo
3	3	Vtrū aīa gsciat infinita
3	20	Vtrū aīa sit gpō ex mā et forma
3	4	Vtrū aīa sepata a corpore cognoscat aliā aīam hoīs que non habet ita
3	23	Vtrū aīa sepata possit pati ab igne corporeo
8	3	Vtrū aīa accipiat sēs quas intelligit ex rebus q sunt ex eam. 8. 3.
9	11	Vtrū aīa modo esse sit a creatore
10	7	Vtrū aīa sit sine potentie que sbenda
10	6	Vtrū aīa si sua sbam sit incorrupti
10	a	Vtrū aīa intellectiua oia q cognoscit cognoscat i ipsa utilitate
10	8	Vtrū aīa sepata a corpore habeat actus sensitiuos post
11	7	Vtrū aīa sensitiua et intellectiua sint eadē sbe
12	14	Vtrū aīa pficiat corpus immediate que actu intellectus
12	14	Vtrū aīa sit eodē ure que habitus salus
2	11	Appetere vtrū appetere platoīs sit pmū que pri
8	3	Aqua vtrū aq elementares sint sup celos que baptismus
		Absolucio que sacerdos confō
		Aversio que deus
8	7	Bimetū vtrū tinseat i unitate humane ne
2	a	Baptizare vtrū pueri iudeorum sint baptizandi inuitis parentibus
6	8	Vtrū puer qui nascitur i deserto ubi non est aq si moriatur sine baptismo possit i fide imus saluari
6	7	Vtrū si unus qui baptizat iudeū aū aū debeat fidē de gtinēde imo si baptizatus gssicrs

cam p(ro)pt(er)ea t(enetu)r (com)mittet
uxorem
12 17 Utrum bap(tis)m(us) h(ab)eat uir(tu)te(m)
ad emundatorem
6 17 Utrum qui est bapti(zatus) t(enetur) (con)fit(eri) (et) (com)
mittat p(e)cc(at)um or(iginale) (et) ple
8 19 (Con)titudo utrum p(ro) p(eccat)is
(con)sistat (et) mittit qu(ia) (et) af
fectu ut ego
8 20 Utrum b(ea)ti i(n) gl(ori)a p(eccat)is fecit(?)
ad (con)te(m)plandu(m) (et) dimitte(re)
ut humanit(a)te(m)
1 3 rux. Utrum (Christus) i(n) cruce
ue mortu(us) fuit
2 16 Utrum cruce signat(us) q(ui)
moit(ur) antequ(am) ut arri
piat h(ab)eat plenam in
dulgenciam p(e)cc(at)or(um)
8 11 Utrum uir possit accipe(re)
crucem si time(tu)r de m(u)l(ie)re
timens uxorem no(n) uolentem
sequi eum
8 8 Utrum (Christus) sit m(ed)i(at)or corporis (et)
crucifixus et iaceret i(n) se
pulcro
(Con)fund(en)do que plat(us)
1 10 (Con)fitend(o) ut (con)fessio utrum
sufficiat s(acer)d(o)t(i) confiteri
1 11 Utrum (con)fessio possit differri
usq(ue) ad quadragesimam
1 12 Utrum sacerdos p(ro)ch(i)alis
d(ebe)t credere suo subdito
dicenti se alteri (con)fessum
(et) dare ei eukaristiam
12 16 Utrum no(n) h(abe)ns curam anim(ar)um
possit absoluere i(n) foro (con)fessionis
12 18 Utrum liceat alicui curatu(m)
p(er)dere (con)fessionem que plat(us)
12 31 Utrum ab(bas) possit (con)fessionem
audire de licencia p(ro)p(ri)e
sine no(titi)a p(ro)p(ri)i sacerdotis
12 32 (Con)mittere ut commissio
Utrum possit ab(bas) uices
suas alteri (con)mittere que
religiosus

2 8 (Con)suetudo. Utrum excu
set aliquem ne decimas
soluat
3 26 (Con)s(cienti)a utrum possit errare
3 24 Utrum (con)s(cienti)a erronea liget
11 12 (Cor)ripe(re) utrum ab(bas) i(n) p(u)bl(i)co
ut p(ri)uato debeat corripe(re)
fr(atr)em suum
8 19 (Car)itas utrum ho(mo) abs(que)
cari(ta)te p(ec)c(a)ta possit se mar
tirio offerre
9 13 Utrum caritas s(e)c(un)d(u)m e(ss)e(n)c(iam) auge
atur que habitus
6 19 (Cel)um utrum celum empir
reum h(ab)eat influenciam sup(er)
inferiora corpora
12 8 Utrum mundus sit etern(us)
que aqua
12 9 Utrum celum sit animatum
1 8 (D)eus utrum p(ri)mus ho(mo) i(n) sta
tu innocencie dilex(er)it deum
sup(er) omnia
2 7 Utrum t(em)p(u)s p(er) quod deus mor
(tale) (per)sonale creatura(m) s(ecundu)m angus(tinum)
sit id(em) cu(m) t(em)p(or)e q(uod) mensurat
motu(s) rerum corpalium
3 1 Utrum deus possit facere
subsistere unum sine for(ma)
3 2 Utrum deus possit facere
q(uod) unum corp(us) sit localiter
sit i(n) duobus locis
8 1 Utrum i(n) deo sint plures ydee
b 8 8 Utrum deus possit ad i(n)
nichilum redigere
a 8 2 Utrum i(n) deo sit uirtus 8.2
8 7 Utrum deus id quod i(n) nichi
lum redactum e(st) possit id(em)
n(umer)o reparare
8 9 Utrum deus s(em)p(er) faciat no
uam creaturam
7 1 Utrum deus sciat p(ri)m(u)m instans
i(n) quo potuit creare mundum
7 2 Utrum p(rae)sciti a deo p(os)sunt dampnari
7 3 Utrum deus possit uirginem cor
ruptam reparare

.6. 10. Utrum decimas soluere tenetur
paup(er) dicti sacerdoti.

1	8	Utrum deus possit perire sive ...	8	6	ligere utrum necesse sit
6	1	Utrum unitas rerum dei possit			... eligere meliorem ...
		...			eligere bonum
6	16	Utrum ... sit aversio a deo			piscopatus ...
		... aversio ad ... bonum			que ...
a	6	Utrum immensitas dei ex-	8	a	... filiatio utrum
		cludat pluralitatem personarum			filius sua filiatione disting-
a	10	Utrum deus possit facere ut			uatur a spiritu sancto ...
		albedo ... qualitas	12	7	... utrum omnia ...
		sit sine quantitate sicut in sa-			subsunt
		cramento altaris quantitas est			... glosa utrum
		sine subiecto	1	4	... glosam ... possit esse
8	2	Utrum ... in mente dei ...			...
		... respiciat res ...			in eodem loco
		...	1	22	Utrum ... possit ...
9	1	Utrum deus possit facere in-			... miraculose
		finita esse in actu			Utrum dampnati videant
10	1	Utrum unitas in divinis ad			... bonorum et maior...
		...			post ... iudicium
10	11	Utrum ... creatus	8	16	...
		possit videre deum ...	1	a	... utrum homo absque
11	1	Utrum solius dei proprium sit			gratia possit se ad gratiam
		esse ubique			preparare ... deus
12	2	Utrum deus possit facere	10	12	... utrum qui
		duo contraria simul esse			...
		... doctrina ...			...
		...	12	13	... utrum ...
		...			sine acquisitione ...
3	8	...			in ... post hanc vitam
		...	8	8	Utrum et quo caritas ...
		mortali			...
12	A	Utrum diabolus cognoscat			... cognoscatur
		cogitationes hominum	10	11	...
		...			sit ...
1	1	essencia divina utrum	6	6	Utrum ... in ...
		... divina esse			in heretico ...
		videlicet quod deus ...			sit ... fidei ...
12	20	... utrum sit una ...	10	16	Utrum heretici redeuntes
		...			ad fidem ab ecclesia sint
		... utrum debeat			recipiendi
11	9	...	7	28	... utrum
		...			clericus qui tenetur ad horas
		contra opinantur			canonicas ...
		... religiosus			sequentis diei in sero
		... peccare			dicere
			3	29	de horis obmissis

E

1 9 Infernus utrum contin[g]at
tenerem mater velle esse i[n]
inferno quam peccare
3 28 Utrum dampnati in inferno
gaudeant de penis ini-
micorum suorum quos vi-
dent secum puniri
8 14 Utrum dampnati in inferno
vellent suos proximos esse
dampnatos
8 18 Utrum in inferno sit tantum pena
ignis vel etiam pena aque
1 11 Utrum corpora dampnatorum
sint incorruptibilia
a 12 Utrum resurgent dampnati
cum deformitatibus suis
a 13 Utrum dampnati in inferno
puniantur pena et fletu
corporali
9 16 Utrum omnes sancti qui sunt in
ecclesia canonizati sunt in
gloria vel aliquis eorum sit
in inferno
a 1 Intellectus creatus utrum ab
intellectu creato possit vi-
dere divina essentia immediate
a 2 Utrum intellectus creatus pos-
sit simul intelligere plura
10 11 Utrum ab intellectu creato
possit videri deus per essentiam
12 12 Utrum intellectus angelicus cog-
noscat singularia
9 12 Ignorancia que precedit
in peccare utrum sit actus
rationis vel voluntatis
8 13 Irregularitas Utrum
papa possit dispensare
cum irregulari bigamo
Infamia que [pro]cri-
minis que religiosi
intrant que religio per-
7 a niciosi. Utrum sit sanctum
eum
Ignorancia quid species
eorum que gloria dei
6 13 orbis vel mortuus Utrum
mortuus pacta ad det-
si executor eius differat
dare elemosinas quas ipse in
testamento dari mandavit
6 18 Utrum executor licite
tardare possit distribuere
elemosinarum ad hoc quod
res melius vendantur quam
est officium venerandum
7 18 Utrum in meliori statu mo-
riatur qui moritur emendo vel
magis qui moritur vendendo
3 31 Iudeus Utrum de matrimonio
possit prius mundum esse et fieri
que esse debeat
3 18 Matrimonium Utrum inter
que post contractum votum
emissum contrahunt matrimonium
in facie ecclesie possit absque
peccato vivere sub carnali
copula
7 17 Utrum ab despondeat ali-
quam per verba de futuro et
postea carnaliter cognoscat
non quod consentiat in matrimonium
sed fortiter nolens fraudulenter
subripere copula carnali postea
ea coniungitur cum alia per verba
7 11 de presenti quod sit uxor eius
vel prima que baptizare
8 10 Utrum votum simplex dirimat
matrimonium contractum
10 9 Utrum clericus pro non potest
sustentari si concedo matrimonium
accipiat dotem unde pro-
vide possit teneri concedere
matrimonium sub concedo predem
sustentat
7 24 Utrum [...] mathematicus statim
fuit [...] de theologia
ad statum apostolicum
6 a Festum Utrum liceat cele-
brare festum gregorii vel alias
magne
10 11 Utrum post votum simplex castitatis
ab matrimonium contrahens reddere

possit et exigere debitum
11 10 Utrum maleficia impediunt matrimonium
11 11 Utrum frigiditas impediat matrimonium
Activum quere caritas etc.
6 14 Mendacium quod mendacium sit quoniam utrum quod sit verbo vel quod sit facto
8 18 Utrum mendacium officiosum sit peccatum
Motus primus quere peccatum angeli sive de motu angelorum
12 18 Utrum verba humana habeant virtutem ad movendum bruta
N. 8 1 Numerus utrum denarius numerus quo omnes creature dicuntur esse perfecte sit creatorum vel creaturarum
7 8 Utrum si Adam non peccasset tot homines numero salvarentur quot salvantur quando deus
9 8 Noticia utrum noticia qua angelus dicitur plene intelligere sit accidens vel non
O 1 13 Officium utrum aliquis qui est prebendatus in duabus ecclesiis in die quo dicit officium sit in utraque ecclesia teneatur ad utrumque officium quere obmissio
6 8 Utrum clericus beneficiatus existens in studio debeat dicere officium mortuorum
2 9 Obedientia utrum filius teneatur obedire parentibus carnalibus quoniam ad omnia
8 12 Utrum subditus teneatur obedire prelato precipienti revelationem criminis occulti
6 11 Utrum magis meritorium sit obedire prelato vel facere ad deum[?] sicut quere religiosus
Oculus quere pector[?] etc.
3 29 Obmissio utrum ei qui
pretermisit dicere divinum officium dicere cum teneatur ad ipsum possit imponi alia pena pro tali obmissione vel ei sit imponendum quod iteret obmissum
3 10 Opinio utrum auditores diversorum magistrorum theologie habentium diversas et contrarias opiniones excusentur a peccato si sequuntur opiniones falsas magistrorum suorum quere excogitatio
8 13 Utrum qui scit diversas opiniones de aliquo facto quid sequitur magis tutam peccet
9 14 Opus utrum operari manibus sit in precepto
9 18 Utrum ab hoc precepto excusentur illi qui spiritualibus operibus vacant
8 8 Ovum utrum ovum tamen valeat pro eo factum sit pro se
8 9 Utrum ovos magis prosit pauperi magis digno vel diviti pro quo ipsa fuit
P 8 6 Pater utrum eodem verbo dicat se et creaturam quere imago
1 14 Peccatum vel peccatum utrum peccatum sit natura aliqua
1 18 Utrum primum sit quoniam peccatum quam homicidium
1 19 Utrum peccet qui per ignorantiam constitutionem pape non servat
2 11 Utrum appetere prelationem sit peccatum
2 12 Utrum peccatum sit pervertere humana actionem ad temporalia
2 18 Utrum peccatum in spiritum sanctum sit irremissibile quere opinio religio
3 21 Utrum si post hominem non peccasset tot fuissent mares quot femine

8 16 Vtru ho sine pcto posset
appete sic stat magist
8 25 Vtr pg motg sp sit pctm
7 24 Vtru deg possit pctae sim
ult que mis platg meda
7 15 Vtru mulir acsata de
adulto teneat t pdicto
pctm suu confiti
7 18 Vtru as possit pcae do
minis ieiunado ul uigi
7 20 Vtru pcta q sit q porp
se tabule sint grauiora
pctis q porp pe table
8 11 Vtru pcet qui ad ecctiam
uadit pr distribucoes
qui alis no uet tz acce
pit bufm ut do suict
8 12 Vtru as hns de sifluo
pcet si no dat paupi
hc petenti
10 13 Vtru pcet qui no re
pellit infirma
8 17 Vtru qm as intendt
pcae tm peccet
10 12 Vtru qui hovat diuite
pr diuicias pectat
10 18 Vtr uti pcios vestib
sp sit pctm
12 35 Vtru pctm sit tonare
cu semine uel pt duas semis
12 21 Vtru e quo dat sifluu
qd ht p deo pcet que
ausia Bapti
smis que sacrm spes
pcdoz que sacdg religio
pcturit que pcaue
1 20 ctm morle vtru mo:
nachg pcet morle co
medendo carnes
8 22 Vtru pmi motg i infideb
sint pcta mortlia
6 12 Vtru clia pcet morle
si ea q eis supfluut i
elco no largiun
9 18 Vtru pcug medo xm
pcauit morle

V 9 17 Vtru plis hns pbedas
sine cura animaz abs
dispesacoe sit pcm morle
11 8 Vtru as audies missa
fornicatr sacd pg mor
11 9 Vtru as quitado expco
peccet morle
6 12 Vtru gssg i delectacoi
sit pctm morle
12 22 Vtr suspicio sit pctm morle
2 18 cna Vtru duoz qui
eadm pca digni st vng
ang possit libari a pg
gatorio que abmissio
religio infing
pcna que obmissio sacr
8 28 pcpti Vtru gsilia or
dinent ad pcepta
Vtru pcp obdire ne
pcedat gsilia que platg
7 2 redestina ul pscia
Vtr psciti pnt demeri
11 3 Vtr pdestiao impot neitate
12 8 Vtr pdestinao sit certa
1 16 relatg ul plato vtr
fr deat plato pcpiti
reuelare culpa z culpa
altig frs que religiosg
appetere
8 17 Vtru platg ecce licite
possit gferre bufm suo
cosanguineo pposito dig
niori que obedire
7 13 Vtru platg dz subditu
a ministratoe remouere
pr ad sibi gfessu
7 22 Vtru e q eligit canoice
i epm melg faciat cosen
ciendo electoi ul refusado
electom de se fcam
7 23 Vtru platg qui dat bufm
suo cosanguineo spans p
hc gg suu exaltari gmit
tat symonia
6 9 Vtr epc dans bufm bo
pcmisso meliori pcet

Q

R

8 9 Utrum mali p(re)lati sit hono(randi)
11 9 Utrum sol(us) ep(iscopu)s debeat (con)fe(r)re
sacram(entum) (con)firmac(i)o(n)is
12 18 Utrum liceat appetere ep(iscop)at(um)
p(re)dicator ut p(re)dicat(ionis)
uel p(ro)ficere q(uer)e p(ost) (re)li(gi)o(nem) ingre(ssum)
q(uer)e bap(tis)mus (re)li(gi)o(nis)
q(uer)e p(re)dicatio
8 18 Utrum m(a)g(ist)ri determinantes q(uestiones) theo(logicas)
mag(istro)s debeat uti r(ati)o(n)e uel
auct(orit)atib(us)
q(uer)e deg(radatio)
11 6 Utrum id(em) corp(us) numero resurget q(uer)e d(e) insurg(endo) uel resurg(endo)
religio uel religiosus
1 17 Utrum religiosus teneat(ur) secretu(m) fidei sue (com)missu(m)
reuelare suo p(re)lato p(re)cipienti q(uer)e p(ost) uel ante
3 11 Utrum liceat iuuenes inducere ad religionis ingressum uoto uel iura(mento)
3 12 Utrum obligati uoto uel iura(mento) possint i(n) s(e)c(u)lo manere abs(que) p(e)cc(at)o
3 13 Utrum liceat p(e)cc(at)ores ad religione(m) inducere
3 18 Utrum p(e)cc(a)t qui aliquem iurare fac(it) ne intret religione(m)
3 17 Religiosus qui n(on) d(e)z h(abe)re i(n) p(ro)p(ri)o uel qui possit elemo(syn)a(m) facere de his que sibi i(n) elemosina(m) dant(ur)
3 16 Utrum ab(bas) i(n) religione exi(s)tens p(ar)e(n)tu(m) suu(m) (con)iu(n)ct(u)m ne(cessitate) oppressu(m) possit expe(n)d(ere) abs(que) licen(tia) sui p(re)lati ad subueniendu(m) p(ar)e(n)ti
3 19 Utrum stat(us) religionis sit p(er)fect(i)o(r) q(ua)m stat(us) sacerdotu(m) p(ro)chialiu(m) (et) archidiac(onorum)
8 23 Utrum pueri no(n) (con)stituti i(n) p(ro)fessione sint recipiendi uel obligandi uoto uel iura(mento) uel b(e)n(e)ficiis allicie(n)di ad ingressu(m) religio(nis)
7 26 Utrum religiosi teneant(ur) pacient(er) tollerare iniurias sibi f(ac)tas
7 24 Utrum ille qui iurauit se no(n) intraturu(m) religione(m) possit licite intrare
10 10 Utrum religiosus q(ui) emisit uotu(m) obedie(n)tie i(n) o(mn)ib(us) p(re)lato obedi(r)e te(n)eat(ur) i(n) o(mn)ib(us)
12 38 Utrum ab(bas) debeat expelli de religione p(ro)p(te)r p(e)cc(at)u(m) si sit parat(us) corrigi et sustinere pena(m)
2 12 p(re)dicator uel p(re)dicat(ionis)
uel p(ro)ficere Utrum p(e)cc(at)u(m) sit p(re)dicatori h(abe)re oc(u)l(u)m ad temporalia
3 9 Utrum liceat q(uod) ab(bas) p(ro) se petat licencia(m) docendi i(n) theo(logia)
7 28 Utrum ille qui p(ro)p(ter) p(ro)p(ri)a(m) manu(m) (con)tra i(n) curam don(auit) p(ro) p(ri)mam possit aureola(m) recuperare
2 27 Utrum si ex doctrina alicui aliqui(s) re(n)uncietur a meliorib(us) (et) (con)tra sua(m) doctrina(m) renunciare
12 24 Utrum om(n)ia q(ue) doctores s(anct)i dixerunt sit a sp(irit)u s(an)c(t)o
12 28 Utrum ab(bas) possit p(ro)ficere p(ro)p(ri)a auct(oritat)e
12 29
Utrum ab(bas) p(ro)hib(en)s a p(ro)c(ur)a(tor)e
12 29 sc(ient)iam debeat dimittere p(er) (com)(pensacionem)
12 30 Utrum liceat p(re)dicatorib(us) accipere elemo(syn)as ab usurariis
3 22 elemosinas utrum liceat ab aliquo morie(n)te q(ui) dimittit q(uod) renuncia(t) statu(m) suu(m) p(ost) morte(m) q(uer)e (con)t(r)a p(re)lat(os)
religio

12 26 Utrum ille qui rem alienam co
mparavit teneatur ad restitutionem

7 11 Restitutionis vestitus.
Utrum si aliquis incidens in
latrones promittat eis pe
cuniam pro sui liberatione
si invitus eam accipiat
restituere teneatur
12 28 Utrum expulsus per violentiam possit
dicat restitui bona sua.
12 27 Utrum ille qui mala fide
praescribit teneatur ad restitutionem
3 28 Sacerdos. Utrum sit
sacerdos confitenti dicat quod quando
bonum fecerit sit in remissi
onem peccatorum sit satisfactio
sacramentalis quere confiteri reli
7 12 Utrum liceat sacerdoti
dare hostiam non consecratam
peccatori et occulto non
penitenti
6 10 Utrum parochianus teneatur solvere
decimas dimitti sacerdoti
7 11 Sacrum vel sacrale
Utrum furtum in sacro cubi
cu nichil quere prelatus
10 3 Utrum species que remanent in
sacro altaris aliquid liqui
quisiti possint per consecrationem 10.3.
12 19 Utrum corporalitas extra cor
pus ambulat ad sacra.
9 7 Utrum in sacro altaris sit
actualia sine signo,
7 [illegible] Status utrum prelatus magis
sunt nonatus de theologo
stati ad statum prelatus
quere religio mores
Scolares quere sacramentum ubi
[illegible] Utrum aliquis teneatur
dimittere studium theologie
et si sit aptus ad alios do
cendos ad hoc quod intendat
saluti animarum
12 35 Sortes utrum liceat uti
sortibus
12 36 Utrum liceat uti sortibus
9 18 Sensus utrum sit sensus

9 16 Sancta canonizatio non errat

licitales in ubis sacre scripture
aliis sensus latent
9 17 Utrum debeant distingui
quatuor sensus sacre scripture
9 16 Utrum isti sensus inveniantur in
aliis scripturis
Scriptura quere sensus
7 10 Timor. Utrum ea que fiunt
ex timore sit involuntaria
theologia quere salus quod opus
2 10 Venditio. Utrum venditor teneatur
dicere vicium rei vendite
emptori
7 9 Verbum. Utrum verbum cordis sit
species intellectus quere proprietas
12 23 Veritas. Utrum veritas sit for
tior inter vinum regem et mulierem
Voluntarium quere timor.
Vestes preciosa quere prelatus
12 23 Reges utrum in aliis debeant
sunt commerce
6 18 Virgo utrum aliquis possit cor
ruptus vel miraculose fieri virgo
et propter quere deus festum
3 19 Usura utrum aliquis licite
possit retinere id quod acquirit
matrimonii de pecunia usu
raria. Quere peccator
1 2 Christus utrum in Christo sit tantum
una filiatio qua referatur ad
patrem et ad matrem.
1 3 Utrum Christus in triduo mortuus fuit.
2 1 Utrum Christus in triduo mortis
fuit idem homo unus
2 2 Utrum quilibet passio Christi suffecisset
ad redemptionem humani generis
sine morte
2 6 Utrum aliquis teneatur credere Christo
misericordia [illegible] non fecit
3 3 Utrum anima Christi sciat infinita
3 8 Utrum oculus Christi post mortem
dicatur oculus equivoce vel univoce
3 7 Utrum per quem Christus non comedit
cibum sibi incorporando

5 5 Utrum totus sanguis quem Christus in passione effudit in resurrectione eius ad corpus redierit.
5 6 Utrum Christus magis signum dilectionis nobis ostenderit tradendo se in cibum quam in patiendo pro nobis que crux
7 5 Utrum fruitio anime Christi in passione pervenit usque ad essentiam anime
7 8 Utrum corpus Christi secundum suam totam quantitatem contineatur sub speciebus panis
7 9 Utrum in eodem instanti sit panis et corpus Christi sub illis speciebus.
9 2 Utrum in Christo sit una hypostasis tantum
9 3 Utrum in Christo sit tantum unum esse
9 4 Utrum in Christo sit tantum una filiatio.
10 2 Utrum Christus sit descensurus ad iudicium ad terram
4 20 Utrum pati martyrium pro Christo sit in precepto
Idea quid Deus.
Hypostasis quid Christus
3 30 Yris utrum yris sit signum diluvii non futuri etc.
finis est.

primum

1 Utrum beatus Benedictus divinam essentiam viderit
2 Utrum in Christo sit tantum una filiatio que refertur ad patrem et ad matrem
3 Utrum corpus Christi in triduo idem numero fuit.
4 Utrum angelus dependeat a loco corporali secundum suam essentiam
5 Utrum angelus moveatur de extremo ad extremum sine medio
6 Utrum anima adveniente corpori corrumpantur omnes alie forme substantiales et accidentales
7 Utrum homo absque gratia possit se ad gratiam preparare
8 Utrum primus homo in statu innocentie dilexerit Deum super omnia
9 Utrum quilibet teneatur magis velle esse in inferno quam peccare
10 Utrum sufficiat quod aliquis scripto confiteatur
11 Utrum aliquis possit differre confessionem suam usque ad quadragesimam
12 Utrum sacerdos parochialis debeat credere suo subdito dicenti se alii esse confessum et dare ei eucharistiam
13 Utrum aliquis qui est prebendatus in duabus ecclesiis in die quo diversum officium sit in utraque ecclesia teneatur ad utrumque officium
14 Utrum aliquis teneatur dimittere studium theologie etiam si sit aptus ad alios docendum ad hoc quod intendat saluti animarum
15 Utrum religiosus teneatur secretum fidei sue commissum revelare prelato proprio
16 Utrum frater debeat prelato proprio revelare culpam occultam alterius fratris
17 Utrum peccatum sit natura aliqua
18 Utrum symonia sit gravius peccatum quam homicidium

19 Vtrum peccat qui propter ignoranciam
constitucionem domini pape non seruat
20 Vtrum monachus peccet mortaliter
comedendo carnes
21 Vtrum corpus gloriosum naturaliter possit
esse cum alio corpore non glorioso in
eodem loco
22 Vtrum hec fieri possit aliquo
causa miraculose

3m

1 Vtrum christus in triduo mortis
fuit idem homo unus
2 Vtrum quelibet passio christi sufficientissime
ad redempcionem humani generis
sine morte
3 Vtrum in anima christi sit suppositum et natura
4 Vtrum anima christi spiritualis sit composita
ex materia et esse
5 Vtrum tempus per quod deus mouet
creaturam spiritualem sit aliquod sit
idem cum tempore quo mensuratur motus
rerum corporalium
6 Vtrum aliquis teneatur credere christo
nisi habita miracula non faceret
7 Vtrum pueri iudeorum sint
baptizandi inuitis parentibus
8 Vtrum aliquis per consuetudinem possit
sit excusari ne decimas
soluat
9 Vtrum filius teneatur obediencie
parentibus carnalibus in omnibus
10 Vtrum venditor teneatur dicere
vicium rei vendende emptori
11 Vtrum appetere prelacionem sit
peccatum
12 Vtrum peccatum sit peccatori habere
oculum ad temporalia
13 Vtrum anima possit pati ab
igne corporeo
14 Vtrum duorum qui eadem pena
digni sunt vnus possit citius
liberari a purgatorio
15 Vtrum peccatum in spiritum sanctum
sit irremissibile
16 Vtrum cruce signatus qui moritur
antequam iter arripiunt habeat
plenam indulgenciam peccatorum

4m

1 Vtrum deus possit facere subsistere
unum sine forma qui unum corpus
2 sit simul localiter in duobus locis
3 Vtrum anima christi sciat infinita
4 Vtrum oculus christi post mortem dicatur
oculus equiuoce vel vniuoce
5 Vtrum post resurrectionem christus comederit
cibum sibi incorporando
6 Vtrum angelus aliquando sit causa
tamen regnat
a Vtrum angelus influat in animam humanam
8 Vtrum dyabolus inhiteret specialiter
hominem in quolibet peccato mortali
9 Vtrum liceat quod aliquis petat
per se licenciam docendi in theologia
10 Vtrum auditores diuersorum
magistrorum theologie habentium diuersas
opiniones contrarias excusantur a
peccato si sequuntur opiniones suas
magistrorum suorum
11 Vtrum liceat iuuenes inducere
ad religionis ingressum voto
vel iuramento
12 Vtrum qui sit obligatus voto
vel iuramento possit in seculo
manere sine peccato
13 Vtrum liceat peccatores ad re-
ligionem inducere
14 Vtrum peccat qui aliquem iurare
facit ne intret religionem
15 Vtrum religiosus qui nichil debet habere
in proprio vel qui possit elemosinam
facere de hiis que ei electi dant
16 Vtrum aliquis in religione existens
sciens parentem suum grauiter necessitate
oppressum possit exire absque
licencia prelati sui ad subue-
niendum patri

17. Vtrū stat9 religiōis sᵗ pfectioꝛ qm̄ stat9 sacdotū pochialiū vl archidyaconoꝛ
18. Vtrū mulier que p9 uotū cōtinencie emissū contraxit matrimoniū ī facie ecclie possit absq3 pc̄to viro suo ꝯmisci
19. Vtrū ab̄s licite possᵗ retinē̄ ꝺ q̄ acquirit licite matrimonijs de pecūia usuraria
20. Vtrū aīa sit ꝯpō ex mīt forma
21. Vtrū aīa sepata a corꝑe ꝯgnoscᵗ aliā aīam hoīs quā nouit ī hac uita
22. Vtrū liceat ab aliq° mōiete requirē q̄ reuelet statū suū p9 morte
23. Vtrū aīa sepata possit pati ab igne corpeo
24. Vtrū dampnati ī inferno gaudere debeāt de penis inimicoꝝ suoꝝ quos indebite sciāt puniri
25. Vtrū si pmꝰ hō nō peccasset tot fuissent nati mares q̄t femine
26. Vtrū ꝯsciā possit errare
27. Vtrū ꝯsciā erronea liget
28. Vtrū cū ab̄s sacdos dr̄ ꝯfitenti q̄ q̄cq̄ boni fecerit sit ei ī remissioē peccatoꝝ sit satisfactio sacramētalis
29. Vtrū ei qui pᵗmisit diuinū officiū dicē cū tenēᵃ ad ipm̄ possit impoī aīa pnīa p tali obmissioē vel ei sit iniungenda q̄ iteret quod obmisit
30. Vtrū ymbs sit signū diluuiū nō futurū
31. Vtrū demonstrare possit p̄ rōnē q̄ mundꝰ nō sit eternus

xij

1. Vtrū ī deo sint plures ydee
2. Vtrū ī deo sit uirtꝰ
3. Vtrū aq̄ elem̄ vel reb sit sr̄ celū
4. Vtrū deꝰ pᵒssᵗ ad nīchilū redigere
5. Vtrū deꝰ ꝺ quod ī nichilū redactū ē possit idē numero reparare
6. Vtrū pīr eodē ūbo dicat se et creaturam
7. Vtrū filiꝰ sua filiatōe distinguaᵗ a spū sc̄o
8. Vtrū sit idē numero corpꝰ x̄ī affixū cruci et iacens ī sepulcro
9. Vtrū deꝰ ꝯsᵖsᵗ faᵃᵗ uonā grām
10. Vtrū absolue sac̄ᵗᵉ dēᵗ uincta dp̄a
11. Vtrū vir possit accipē vxorē si timeaᵗ de medicīnaᵗ ipoꝛ nō ualentis virū sequi
12. Vtrū subditꝰ teneaᵗ obedire plato sup̄ ᵗ reuelacōm̄ crimīs occulti
13. Vtrū papa possit dispensare ī bigamie irregularitate
14. Vtrū teneaᵗ uitare excōīcatū ꝑ quoꝝ excōīcacōm̄ sapientes ꝯtra opinantᵗ
15. Vtrū platꝰ ecce licite possᵗ ꝯfirre bn̄ficiū suo ꝯsangeo p9 pontē dignori
16. Vtrū hō sine pc̄to possit appetē scīe scīas magicas
17. Vtrū cuitciale q̄ ss̄ ē vinū semp sit ffluū
18. Vtrū magrī determinās q̄ōs theoᵗᵃˡᵉˢ magrꝰ dcat uti vōō q̄m auctibꝰ
19. Vtrū hō absq3 carīᵗᵉ pc̄ta possit se murē offirre
20. Vtrū pati martiriū p xᵒ sit ī pcepto
21. Vtrū pmꝰ motꝰ ss̄ sit pc̄tm̄
22. Vtrū pᵒ motꝰ ī infidelibꝰ ss̄ sint pc̄ta mortalia
23. Vtrū pueri nō ꝯfirmati ī pcepte sint recipiendi vl obligandi voto vel iuramēto vl bn̄ficijs allicīᵈⁱ ad ingressū religiōis
24. Vtrū ꝯsilia ordinēᵗ ad pcep

Quol. [illegible]

1. Utrum deus creat primum in instans in quo potuit creare mundum
2. Utrum preesciti a deo possint demereri
3. Utrum deus possit virginem corruptam reparare
4. Utrum deus possit peccare si vult
5. Utrum totus sanguis Christi qui est in passione effusus fuit vivente eius ad corpus redierit
6. Utrum Christus maius signum nobis dilectionis ostenderit incarnando se in utero quam patiendo pro nobis
7. Utrum lucifer sit superbior omnibus
8. Utrum si adam non peccasset idem homines numero salvarentur qui nunc salvantur
9. Utrum ubi contritio est confessio sit inutilis
10. Utrum ea que fiunt ex timore sint voluntaria
11. Utrum fornicatio patris et sacerdotis cultum annichilet
12. Utrum liceat sacerdoti dare hostiam non consecratam peccatori occulto non penitenti
13. Utrum prelatus subditum a ministerio removere possit ad sibi confessionem
14. Utrum in meliori statu moriatur ille qui moritur in via eundi ultra mare quam ille qui moritur redeundo
15. Utrum si aliquis aliquam defuncto et post ea carnaliter cognoscat non quia consentiens in matrimonium sed solum volens fraudulenter subripere tollam carnalem si postea cognoscit eam alia pubera de presenti sit uxor eius vel prima
16. Utrum lictera accusatum de adulterio teneatur in iudicio prodere suum crimen
17. Utrum si aliquis in maiori ecclesia latenter promittat eis pecuniam pro sua liberatione si nuntius eam accipiat restituere teneatur
18. Utrum aliquis possit peccare nimis ieiunando vel contemplando
19. Utrum precepta ordinem ne precedant consilia
20. Utrum precepta que sunt in decalogo sunt tale sint coniuncta partes quemadmodum precepta prime tabule
21. Utrum beatus matheus fuit vocatus de theloneo statim ad statum apostolatus et perfectionis
22. Utrum ille qui eligitur in episcopum canonice melius faciat consentiendo electioni quam recusando electionem de se factam
23. Utrum prelatus qui dat beneficium ecclesiasticum suo consanguineo pauperi propter hoc quod eius sunt exaltandi et ditandi committat symoniam
24. Utrum ille qui semel perdidit in anima gratiam dotem per penitentiam possit aureolam recuperare
25. Utrum si ex doctrina alicuius aliqui recedant a meliori bono ille teneatur suam doctrinam revocare
26. Utrum religiosi teneantur parcere tollere iniurias fratribus
27. Utrum ille qui iuravit se non intraturum religionem possit licite intrare
28. Utrum clerico qui tenetur ad horas canonicas liceat matutinas sequentis diei in sero dicere

Quol. [illegible]

1. Utrum unitas essentie divine possit in una cum pluralitate personarum
2. Utrum quisquis agat an voluntas agat per imperium voluntatis
3. Utrum angeli possunt esse in convexo celi empirei
4. Utrum puer qui nascitur in deserto ubi non est aqua si moriatur sine baptismo possit in fide matris salvari
5. Utrum si iudeus qui baptizat iudeum cui ante dedit fidem de contrahendo matrimonio si baptizatus cognoscit eam postea carnaliter consummet matrimonium
6. Utrum certitudo adhesionis in heretico vel malo catholico sit actus fidei vel virtutis
7. Utrum liceat celebrare festum conceptionis domine nostre

8 Utrum aliquis beneficiatus exemptus in studio teneatur dicere officium mortuorum
9 Utrum episcopus dans beneficium bono pretermisso meliori peccet
10 Utrum pauper teneatur decimas solvere diviti sacerdoti
11 Utrum magister minorum sit obediens prelato vel facere ad ad dictum fratris
12 Utrum clerici peccent mortaliter si ea que eis superfluunt in elemosinas non largiuntur
13 Utrum mortuus patiatur aliquod detrimentum si executor eius differat dare elemosinas quas ipse in testamento dari mandat
14 Utrum executor licite tardare possit distributionem elemosinarum ad hoc quod res defuncti melius vendantur
15 Utrum qui est baptizatus tenetur sentire contra penam originalem et personalem
16 Utrum ponens sit aversio a deo vel conversio ad quantitatem bonorum
17 Quod mendacium sit gravius utrum illud quod fit in verbo vel quod fit in facto
18 Utrum aliquis possit esse narratione vel inanimatus sit ligo et pr
19 Utrum celum empireum habeat influenciam super inferiora corpora

Am

1 Utrum aliquis intellectus creatus possit videre divinam essentiam immediate
2 Utrum intellectus creatus possit simul intelligere plura
3 Utrum intellectus angelicus possit cognoscere singularia
4 Utrum notitia quam angelus habet de pluribus mentis sit actus vel non
5 Utrum formicando anima que in parte corporis pervenit usque ad centrum anime
6 Utrum immensitas divina excludat pluralitatem personarum
7 Utrum angelica simplicitas patiatur compositionem ex parte et actu
8 Utrum corpus Christi sub sua quantitate contineatur sub speciebus panis
9 Utrum in eodem instanti sit panis et corpus Christi sub illis speciebus
10 Utrum deus possit facere ut albedo vel alia qualitas sit sine quantitate sic quod quantitas altari est sine subiecto
11 Utrum corpora dampnatorum sint incorruptibilia
12 Utrum resurgent dampnati cum suis deformitatibus
13 Utrum dampnati in inferno puniuntur per ignem et fletum corporalem
14 Utrum personaliter sensus litterales in libro sacre scripture alii sensus lateant
15 Utrum debeat distingui quatuor sensus sacre scripture
16 Utrum isti sensus inveniantur in aliis scripturis
17 Utrum opera in malis sunt in precepto
18 Utrum ab hoc precepto excusentur illi qui spiritualibus vacant

Am

1 Utrum senarius numerus quo omnes creature dicuntur perfecte sit creator vel creatura
2 Utrum ydee in mente divina proprie respiciant res quantum ad esse simul vel quantum ad esse speciei
3 Utrum anima accipiat species quibus cognoscit a rebus que sunt extra eam
4 Utrum et quo caritas vel gratia aliquis habitus a non habente acquiratur
5 Utrum alimentum convertatur in veritatem humane nature
6 Utrum necesse sit prelato eligere meliorem vel sufficiat eligere bonum
7 Utrum mali prelati sint honorandi
8 Utrum quodlibet tenetur pars bona facta sicut prope
9 Utrum suffragium magis prosit pauperi magis digno vel diviti pro quo specialiter fiunt

10 Utrum votum simplex dirimat
matrimonium contractum
11 Utrum peccet qui ad ecclesiam
vadit propter distributiones quas
alias non iret quamvis acceperit
beneficium ut deo serviret
12 Utrum abbas habens de superfluo
peccet si non dat pauperibus hospitibus
13 Utrum quis sequens diversas opiniones
de aliquo facto qui sequitur minus
tutam peccet sic placitum probet
14 Utrum mendacium sit semper peccatum
15 Utrum quis ab incendio praeservandum
peccet
16 Utrum damnati videant gloriam
sanctorum et post diem iudicii
17 Utrum damnati vellent suos
proximos damnatos esse
18 Utrum infernus sit tantum poena
ignis vel et poena aquae
19 Utrum beatitudo principaliter consistat
in intellectu quam in affectu vel econtrario
20 Utrum beati in gloria post servandum
ad contemplandum divinitatem vel
humanitatem

9m

1 Utrum deus possit facere in-
finita esse in actu
2 Utrum in Christo sit una hypostasis tantum
3 Utrum in Christo sit tantum unum esse
4 Utrum in deo sit tantum una filiatio
5 Utrum in sacramento altaris sint
accidentia sine subiecto
6 Utrum angelus sit compositus ex materia
et forma
7 Utrum angelus sit possit esse
in cognitione matutina et ves-
pertina i. utrum sit considerat
res in propria natura et verbo
8 Utrum angeli eodem actu caritatis
potuerint mereri fruitionem et frui
9 Utrum angelus moveatur in instanti
10 Utrum angeli possint agere in
hec inferiora corpora
11 Utrum anima vegetativa et sensitiva
sit a creatione
12 Utrum imperare sit actus rationis
vel voluntatis
13 Utrum caritas semper cum augeatur
14 Utrum Petrus negando Christum peccaverit mortaliter
15 Utrum omnes sancti qui sunt per ecclesiam
canonizati sint in gloria vel
aliqui eorum sint in inferno
16 Utrum habere plures prebendas
sine cura animarum absque dis-
pensatione sit peccatum mortale

10m

1 Utrum in divinis pluralitas aliquid po-
sitive dicat vel remotive tantum
2 Utrum Christus sit descensurus ad
iudicium in terram
3 Utrum species quae remanent in
sacramento altaris aliquo liquori
commisceri possint post consecrationem
4 Utrum duratio aeviterna habeat
prius et posterius
5 Utrum anime sint sue potentie
6 Utrum anima spiritualis substantia sit corporea
7 Utrum anima in via omnia quae
cognoscit cognoscat in prima veritate
8 Utrum anima separata a corpore
habeat actus sensitivarum potentiarum
9 Utrum clericus pauper non potens sus-
tentari si contrahendo matrimonium acci-
piat dotem unde possit vivere
possit tamen contrahere et contrahendo
uxorem sustentet
10 Utrum religiosus qui emisit
votum obedientie tenetur prelato in omnibus
obedire et in omnibus
11 Utrum post votum simplex castitatis
ad matrimonium contrahens reddere pos-
sit et exigere debitum
12 Utrum qui honorat divitem propter
divitias peccat
13 Utrum puer quando compellitur in infantia
14 Utrum in incestibus processus sit peccatum

15. hereticus sit vitandus utrum
16. Utrum heretici redeuntes ad fidem ab ecclesia sint recipiendi
17. Utrum mortuus creatus possit videre deum per essentiam

Vᵐ

1. Utrum solus deus sit esse per se ubique
2. Utrum deus cognoscat malum probum
3. Utrum potestas impoat naturaliter
4. Utrum motus angeli sit in instanti
5. Utrum anima sensitiva et intellectiva sit eiusdem substantie
6. Utrum corpus idem numero resurgat
7. Utrum solus episcopus debeat conferre sacramentum confirmationis
8. Utrum aliquis possit audire missam sacerdotis fornicarii qui peccet mortaliter
9. Utrum aliquis loquendo excommunicatis vel stando cum eis peccat mortaliter
10. Utrum maleficium impediat matrimonium
11. Utrum frigiditas impediat matrimonium
12. Utrum aliquis debeat in publico vel in privato corripere proximum vel fratrem suum

13. Utrum si aliquis sciat peccatum proximi peccat mortaliter non revelando illud statim prelato suo.

VIᵐ

1. Utrum in deo sit tantum unum esse scilicet essentiale vel preter id sit in deo esse personale
2. Utrum deus possit facere duo contraria simul esse
3. Utrum deus possit facere infinita esse in actu
4. Utrum predestinatio sit certa
5. Utrum omnia subsint fato
6. Utrum esse angeli sit accidens eius
7. Utrum dyabolus cognoscat cogitationes hominum
8. Utrum celum et mundus sit eternus
9. Utrum celum sit animatum
10. Utrum anima perficiat corpus immediate vel mediante corporeitate

11. Utrum anima sit ex traduce
12. Utrum intellectus humanus cognoscat singularia
13. Utrum habitus scientie acquisite remaneat post hanc vitam
14. Utrum verba humana habeant virtutem ad movendum bruta preter speciem
15. Utrum aqua baptismi habeat virtutem ad emundationem i. utrum ipsa virtute vel virtute tota civitate mundet
16. Utrum non habens curam animarum possit absolvere in foro conscientie
17. Utrum liceat in aliquo casu revelare confessionem
18. Utrum liceat appetere episcopatum
19. Utrum quod prelatus dicitur ex per ambulet ad sacra
20. Utrum sit una ecclesia que fuit in primo tempore apostolorum et que est modo
21. Utrum civitas sit fautor in re vera regere et mulieres
22. Utrum accipiens doctrinam aliquam excommunicati sub iuramento non communicandi teneatur servare iuramentum
23. Utrum in rebus moralibus sit quis expe.
24. Utrum expulsi propter peccatum possint repetere bona sua ab illis quorum sunt iniuste manent
25. Utrum ille qui mala fide prescribit teneatur ad restitutionem
26. Utrum ille qui rem alienam possidet teneatur ad restitutionem
27. Utrum omnia que doctores sancti dixerunt sint a spiritu sancto
28. Utrum aliquis possit privare propria auctoritate ita ut licet privare sine licentia prelati sui
29. Utrum aliquis prohibitus a principe seculari debeat dimittere predicationem
30. Utrum liceat predicatoribus accipere elemosinas ab usurariis

31 Utrum abbas possit confessiones
audire de indulgentia domini
pape sine notitia propriorum sacerdotum
32 Utrum abbas possit vices suas
committere alteri abbati
33 Utrum peccatum originale traducatur
per traductionem seminis
34 Utrum consensus in delectationem sit
peccatum mortale
35 Utrum suspicio sit peccatum mortale
36 Utrum liceat fratribus uti
maioribus et apertoribus librorum
37 Utrum esse qui non dat super-
fluum quod habet pro deo peccet
38 Utrum abbas religiosos ex-
pelli debeat propter peccatum de
religione si sit paratus cor-
rigi et sustinere penam con-

Finis est. Sit laus deo

V. Negociari siue Mercari sit licitum.

Nota. ~~Negociari est ... ...~~. Commutatio vero rerum est duplex
ut dicit philosophus .1. politicorum. Una est que pertinet ad yconomos seu politicos
Yconomica — habentes curam de rebus necessariis ad victum domus et civitatis vel eciam provincie
et hec est laudabilis quia deservit naturali necessitati. / In .2. 2e questione 77 articulo 4 circa istam
commutacionem Negociatorum duo sunt attendenda. Ad hoc quod sit iusta.
Quarum prima quod commutatio sit utilis reipublice. Puta quia utile est reipublice
habere aliquos conservatores rerum venalium ut prompte possent inveniri ab
indigentibus eas emere volentibus. Utile est eciam reipublice habere aliquos
afferentes ad patriam aliquid illa necessaria quibus non habundat illa patria
et eciam hec 2a quod ille qui talia conservant vel portant ad patriam aliquid talibus deficientem
apportant de aliis utilitati reipublice sint. Secundum est quod quis cum finis
reipublice et honesto et utilis esse possit pro suo labore sollicitudine
Industrie et periculis considerandus digne et iuste potest accipere.
Et eciam propter hoc patet quod sunt vituperabiles Mercatores illi qui res
venales nec conservant nec transferunt nec sua industria meliorant
sed modo emunt ut statim vendant sine causis condicionibus istis
Lucrativa. — talis a republica essent eliminandi et expellendi quia sunt emptores
venales vel utiles caris emunt et vilius vendunt quam esse
debet ✠ Ergo nota. Secundum Alexandrum aliquando dicitur illicita
dicitur quia Vox illud quod secundum se est malum eo quod sonat in verba deformitatem
actus. / Ut est usura et fornicacio. / Et sic non est illicita Negociacio
secundum se. Et secundum hoc dicit Summa in loco quando Nove et veteris testamenti
formam hominis sed non licet. Negociari vero aliquando licet aliquando non.
Alio dicitur illicitum quod est ex aliqua circumstantia malum puta ex
circumstancia. / Persone. / Cause. / Modi. / temporis. / loci. / et similium. / Et
aliquibus hiis modis Negociacio potest esse licita et illicita / Nam
Persone. — Ex circumstantia persone non est licita Negociacio eo quod clerici Negocientur
ut in Summa in eodem loco. Sunt tamen aliqui casus quibus sit licitum eis negociari
facto tamen non licet / sed si velit utitur privilegio clericali /
Cause. — Ex circumstantia cause est illicita negociacio layco / quod eo fine impeditur
non aliud in alio sancto negociari. / Et secundum hoc dicit Summa supra .2. pars
Secundum non eorum litteratum vel alia littera secundum Negociacionem quod
Negociatoribus plurimum eo tamen quam per vnoderatos [illegible]
penitere vollunt. / Ex circumstantia Modi Negociacio est illicita
Modi. — cum coniungitur cum Mendaciis et periuriis et secundum hoc dicit Summa supra
capitulo 21 quod Mercator placere deo Circa / longe .n. de illo
qui cum Mendaciis et periuriis negociantur. / Unde statim perdit
Mercator sine Mendacio et periurio esse non potest .i. vix potest et
Temporis. — Ex circumstantia temporis est illicita Negociacio cum sit diebus festivis
deo et vacacioni divine deputatis. / Ex circumstantia loci est
Loci. — illicita cum sit in loco cultui divino deputato. Unde dicitur capitulo
23 Eiecit emptores et vendentes de templo. Ut hoc eo empcioni
et vendicioni in domo dei cultui deputato non patet ut
eciam .16 q .1. Et hec de primo.

Consorcij

Contractum consorcij negociandi est illicitum ut ubi cari vendunt [illegible]
quam mercatores. Unde deposuit [illegible] Alban. et Palatin.
plures suos [illegible] et hospitales [illegible] et ne cari vendant
[illegible] quam mercatores vendere possunt: de Emptione et Venditione.

Persona
Causa
Modus
Tempus
Locus
Consorcium

Licita autem negociacio est et [illegible] a persona [illegible] ut laycus
[illegible] [illegible] vel [illegible] ut sic possit [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
modo [illegible] sed [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
ut in die non festivo [illegible] in loco [illegible] [illegible] [illegible]
apto [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in illo loco in quo negociacio [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Clementis [illegible] negocium [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] laycus [illegible]
[illegible] Negocians [illegible] Mercator [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] est [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Alia est [illegible] lucri quando [illegible] est [illegible]
[illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] lucrum [illegible] est [illegible] Negocium
[illegible] [illegible] [illegible] ad aliquem finem [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] Negociacio [illegible] [illegible]
ut [illegible] [illegible] lucrum moderato [illegible] negociando
[illegible] ordinat ad [illegible] [illegible] [illegible]
vel [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vel [illegible] [illegible]
[illegible] negociacionem [illegible] publicam utilitatem
[illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] patrie [illegible]
et lucrum [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] laboris
stipendium. Si quis [illegible] aliquid [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] aliquid [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] cari vendit vel [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible]
[illegible] [illegible] loci [illegible] [illegible] vel [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] habet
in [illegible] [illegible] [illegible] loco in loco.

[illegible] dictamen [illegible]
[illegible] [illegible] in
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] est
[illegible] [illegible] [illegible]
est [illegible] aliqua [illegible]
[illegible] [illegible]
in [illegible] [illegible]
et [illegible] ad
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] aliquam
[illegible] [illegible] et
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
in [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] de illa
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
in [illegible] Sed [illegible] [illegible]
[illegible]. difficile est
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] est [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible].

V. Mercacio possit simul esse iusta et lucrativa

[illegible] Sciendum quod sicut racio naturalis dictat quod terra illa que
habundat rebus humano usui aptis de illis subveniat alii
terre que deficit in ipsis. Contingit enim quod in terra quadam que
habundat in blado minus reputatur bladum quam in terra que deficit
in blado. Et similiter dicendum est de vino et aliis rebus nostre
vite necessariis. Sed ergo terra que deficit in blado et habundat
in vino recipit per transitum bladum et mittit de suo vino
in aliam terram. Et illa terra que deficit in vino et habundat
in blado fit Mercacio secundum rectum racionis iudicium. Et ista
dat vinum quod recipit aliunde. Et sic est Mercacio iusta
et tamen est etiam lucrativa. Si dicamus enim modius
bladi valet hic quinque libras et in illa terra ubi deficit
bladum valet decem libras. Et dolium vini valet in illa terra
viginti libras et hic decem libras. Si ergo accipio quinque libras
et emo hic pro modio bladi et decem aliorum de
terra illa pro dolio vini et faciendo illud huc deferri et
vendo pro decem libris quantum hic valet remanebit forte
michi [illegible] deductis expensis vecture xxx solidi.
Et sic vendendo dolium vini quantum valet in illa terra
et vendendo etiam hic [illegible] quantum hic valet fiet
Mercacio iusta et nichilominus lucrativa.

1 Sed quia volunt aliqui intelligere quod dixit apostolus qui episcopatum desiderat bonum opus
desiderat. dicit beatus gregorius. Tunc ad statum prelature [illegible]. Illi enim tempore
hoc dixit apostolus quo illos qui plebibus preerant primi ad martirii tormenta
ducebantur. Tunc nichil erat quod in episcopatu appeti posset nisi bonum opus
[illegible] [illegible]. Unde beatus [illegible] [illegible] distinctione [illegible]
Nam apostolus dixit qui episcopatum desiderat opus bonum desiderat. Exponere
volunt quando sit episcopatus, quia nomen episcopus est nomen honoris [illegible]
quando intelligendum est, ergo episcopus [illegible] nomen laboris superintendere [illegible] dicere
ut intelligat [illegible] se esse episcopum qui preesse dilexit. Et beatus
gregorius in pastorali. Apostolus laudans desiderium in
bonum opus in pavorem vertit protinus quod laudavit, cum subiungit: Oportet
2 ergo episcopum esse irreprehensibilem, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Item. Dispensacio spiritualium temporalium [illegible].
[illegible] [illegible]. [illegible]. [illegible] [illegible]. [illegible] est [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] dispensacio [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] superiorum prelatorum, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
spiritualia temporalia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] officio, [illegible] [illegible]
superiori [illegible] aliorum [illegible] [illegible] gubernacio [illegible] [illegible] ab
[illegible] [illegible] dispensacio negligunt [illegible] [illegible] officio [illegible]
[illegible] [illegible] officium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. Quando [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], ut [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
3 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in pastorali. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ut [illegible] purgatum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible].
[illegible] difficile est purgatus [illegible] [illegible] [illegible] officium [illegible]
[illegible]. [illegible] beatus gregorius in pastorali. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] officium [illegible] [illegible] 1. 8. 9. 1. [illegible]
[illegible] [illegible] 2 arti. 11. [illegible] 12 arti. 18.

V. Licitu sit placitum appetere

... 2a 2e q. 185 ar. 1 ... 3

Sed contra ... [illegible]

Ad 1m ... est placitum appetere ...

Ad 2m ...

...

Ad 3m ...

1 q. ... Appetere placitum ... non est licitum sed tendit ad ...

2 q. Appetere placitum ... non est licitum ...

3 q. Appetere placitum ... licitum est ...

4 q. ... non est appetenda ...

V. Johannes ewangelista per voluntatem paradisi martirum existat sanguinis et palmam martirii obtineat. Christus dicitur est martirum sanguinis voluntate affectionis

Martirum sanguinis fit ubi aliquis sanguinis fundi pro fide.

Fides est de 3 — articulis, ut Stephanus lapidatus — veritate; scripturis, ut petrus novus martir; moribus, ut Wenceslaus.

Hanc triplicem partem martirii est ... sanguinis qui fundit sanguinem pro fide.

Et tamen ... pro fide fundenda ... defendenda contra hereticos et paganos in aliis ... Sarracenos.

Vitas autem est triplex — vite, doctrine, iustitie ...

Pro vite doctrine sicut Johannes ... Stanislaus a Boleslao

Pro vite iustitie ut Thomas Cantuariensis qui passus est pro libertate ecclesie ... de iustitia ...

defendenda ... in Iudeos ... passus hiis omnibus modis martirium ...

morte ... Johannem ...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

palma martirii ...

...

...

... palmam martirii ... Castitas ... iuventute

Martirum voluntatem affectionis est 3 — abstinentia in deliciis; largitas in paupertate

...

... Paratus in ubertate; largitas in paupertate; castitas in iuventute

Triplex est martirium ...

...

Gregorius Martirum ... sine ferro ... habemus — ... — ... — compassionis affectu ...

Flores beati Aug(ustini) in libris de Civitate dei collecte per Vitalis per d(ominum) Franciscum de Marchia fratrem Minorum . 1 .

Prima Vitalis. Illa disciplina que a teneris annis est
imbibita est magis diuturna. Cuius racionem assignat
quia organum memorie quanto magis tenerius tanto
diucius retinet ea que sunt sibi impressa, pro eo quod
teneriora sunt facilius et efficacius formabilia. c. 8
Ex quo dicto accipiuntur duo moralia documenta. Primum
quod pueri in primeva etate debent imbui optimis
doctrinis, unde dicit ibi Aug(ustinus) quod veteres docebant pueros
Virgilium tamquam omnium poetarum preclarissimum ut doctrina
eius ab infancia habita diucius remaneret. Secundum documentum
quod pueri in tali etate debent assuefieri optimis moribus,
quia sicut documenta prius efficacius imprimunt doctrinam ita
consuetudo radicalius immittit virtutem. Unde Aug(ustinus) allegat
ibi istud proverbium Oracii: Quo semel est imbuta recens
servabit odorem testa diu. Hoc est dubium, cum
sit tenerum organum faciliter recipit ita faciliter amittit
impressionem. Et ideo videntur pueri magis obliviosi et
minus retentivi. Sic videmus quod mollia quanto facilius
formantur ut cera tanto citius amittunt formam, unde
ferrum sed durius formatur ita difficilius amittit formam.
Dicatur autem quod non est hec tota causa teneritudo
organi, sed quia organum molle convenientius est anime,
unde molles carne aptos mente dicimus secundum philosophum 2 de anima.
Ideo [illegible] quanta efficacia retinet.
Secundum dubium removet. Cum tamen (theologos dicit) experiencia doceat quod
pueri novi et tales senes sunt [illegible]. Ille quod
primo [illegible] augetur, iste vero [illegible] determinatur.
Dicatur autem quod pueri videntur obliviosi propter hanc causam,
eo scilicet quod spiritus in eis movetur, ultimo tamen illud quod
retinet est intime radicatum ut docet experiencia.
Unde dicitur in proverbio quod de longinquo recordatur [illegible].

Secunda Vitalis quod: In laudem principum Romanorum.
Dictum est quod Placita nimia malebant regnare quam prosequi c. a.

Aegidius li. 1. de re militari: [illegible] tum celerius [illegible] [illegible] imbuuntur que desiderantur a pueris.
Cassiodorus li. 1. c. 28: [illegible] in iuventute non discuntur [illegible] matura etate nescientur.

Oracius c. 2.

. 2 .

Virgilius eneidos 6. Istud autem etiam declaratur ibi dicitur primo Virgilius quod poeta allo-
quens Romam dicit. Hec tibi erunt artes pacisque imponere
morem / parcere subiectis et debellare superbos / Secundo declaratur
hoc exemplo quod Marcus Marcellus princeps populi Romani
qui urbem ornatissimam cepit fertur eam
prius flevisse ruituram. Gessit et curam pudicitie
illa priusquam ... victor invadi iussisset consti-
tuit edicto ne quis corpus liberum violaret.

3 Tercium notatur quod bona et mala huius mundi deus
bonis et malis voluit esse communia ut nec bona cupidius
appetantur que mali quoque habere cernuntur. Nec mala
turpiter evitentur quibus boni plerumque afficiuntur. Sed
hoc autem interest quod boni nec temporalibus bonis extolluntur
nec malis franguntur. Malus autem infelicitate punitur
quia felicitate corrumpitur. c. 8.

4 .6 q. 1. Si omnia. .11 q. 6 Si a peccatoribus. Quartum notatur. Si omne peccatum deus nunc manifesta plecteret
pena nichil ultimo iudicio reservari putaretur. Rursum
si nullum peccatum deus aperte nunc puniret nulla
divina providentia putaretur. c. eodem. Ergo dicto doctoris
... Peccata occulta non debent
puniri pena publica quia aliqua sunt divino iudicio
reservanda / et occulta divino iudicio debent dimitti
/ Secundum peccata publica non sunt punienda peccata occulta puniantur
quia in tali punicione declaratur iudicis providentia
quando est manifestum ut hic dicitur.

7 Quintum notatur in rebus secundis et bonis fortune
sic et quibusdam petentibus deus non donaret
non ad eum ista pertinere diceremus. Rursum si omnibus
petentibus ea daret non nisi propter talia premia sibi
serviendum arbitraremur. c. eodem. Ergo dicto Augustini
doctoris quod non solum bona spiritualia sed etiam
bona temporalia ad divinam pertinent providentiam. Et ideo
non est peccatum a deo temporalia petere cum moderatione affectionis.

Sexta utilitas. In malis pressuris quas patimur in hoc mundo tantum interest non qualia sed qualis quisque patiatur. c. eod. Et ipsud docuit ipse dilatat duplicat. Pro p exemplum. quia in eadem afflictione mali deum detestantur et blasphemant et boni precantur et laudant. Secundo datur hoc per similitudinem duplicem. Una est sub eadem igne aurum rutilat et palea fumat. Secunda quia pari modo agitatum cenum i. immunditia exhalat horribiliter et unguentum flagrat suaviter. 6.

Septima utilitas. Boni homines cum malis temporaliter flagellantur quia de malis suis eos non corripiunt sufficienter. Hec est una causa inter alias unde dicit quod licet eis vita sua amaram sentiunt cum eundem delectatione peccantibus amici esse voluerunt. c. 9. Intelligendum tamen quod quadruplex est consensus in peccato scilicet actiui in isto loco cum malis. Primus est malis aliquis displicere scilicet in peccato. Secundus gradus non solum displicere sed in eo delectari est. Tertius gradus non solum delectari sed eciam consentire. 4tus gradus non solum consentire sed et cooperari. Et ista duo ultima sunt peccata mortalia dum mala perpetrat. Et dicit apostolus ad Ro. 1. c. qui talia agunt digni sunt morte non solum qui agunt sed eciam qui consenciunt facientibus. Alia duo sunt peccata venialia quia sunt i. d. August. in alio loco. Non est in potestate nostra quibus rebus tangamur. Et quantum ad displicenciam dicit hic quod licet displicentes aliorum mala non puniuntur non eis eterna sed tantum temporaliter. 7.

Sed dubium oritur utrum prelatus displicens peccato subditorum quem corrigere debet pena ueniali moriatur. Ad hoc respondetur ex Aug. de Ciuitate. Et ideo dubium istud solvit August. non de eis (?) ... ad prelatos quibus incumbit ex officio quia propter hanc causam Hely Pontifex fuit reprobatus ut habetur. 1. Reg. 2.

1. 2. 3. 4.

Vide (?) Ro.

Dicit quod licet fama suprapublice ... est ne ... ... Non pro impunitate audacia ... quod nequam fuerunt ... ... delinquendi ... Dei officiis c. 23. q. 7. est in ...

83 di. Error ... Error cui non resistitur approbatur. Et ueritas cum minime defenditur opprimitur. Negligere quippe cum possis ... ... non est ... ... exemplo ... occulte qui manifesto facinori desinit obviare.

8 Octaua vtilitas quam eciam dicit Apostolus Qui volunt diuites
fieri incidunt in temptacionem et in laqueum / profecto vnde
Augustinus Non diuicias sed facultatem reprehendit sed
cupiditatem / quam facultatem alibi precepit. Dicit precipe de
diuitibus huius seculi / superbe non sapere &c. Ego dicto
xxiiii Dico vtilia docentia / primum diuicie secundum se
non faciunt horum supplicium / sed tamen cupiditas que sola
augmentatur et non facultas / Secundum Multo status secundum se
a cupiditate est remocior tanto est in hoc perfeccior.
Sed contra hoc dubium Quia vbi dicit Augustinus quod Apostolus
alibi precepit diuitibus / et sic diuicias nullus posset
saluari / sed quod preceptum est de necessitate salutis / Respondetur quod
diuicias habere non credit ... propter / Aliqui quam
sola diuicias salui fiunt sed tamen bene diuicias
habuit / Illud est quod precepit et ad eundem refertur Dominus
Apostolus vt patet in eius textu vbi diuicias quod supponit
et non superbe sapere tunc precepit /
9 Nonne Petrus quam Paulus noluit Cristus esse opulentissimos
diuites valde pauperes et expresse sunt tamen
quidem tenebantur a barbaris exigentibus a fidelibus
ad suppliciis facultates absconditas in terra suo
[illegible] Quod non exercuerunt propter aurum
et argentum vbi eum sit [illegible] &c.
Ego dicto xxiiii Dico vtilia docentia / primum est
Sanctus Paulus [illegible] pauperes per copia sancte
elegit / quia Nobilitas vnde pauperes in superlatiuo
Secundum docetur quam Cristus isto gradu [illegible] paupertate
dispersionem [illegible] habuit / quia dicit prosper-
de vita contemplatiua quam Petrus Paulus facultates
Ecclesie multiplicatam augmentauerunt / Vt patet quod diuicie
secundum se non faciunt horum supplicium [illegible] tamen est
ad istum delectacionem / quia [illegible] coniungit / [illegible]

secundum duplicem finem, scilicet solum propter officium, aut solum propter remedium
contrahentis, nec tamen in remedium concupiscentie est et imperfectius
quia fit propter malum vitandum. Sed contrahere solum propter officium
procreande prolis, hoc nec solum non est imperfectius immo
est perfectius, sicut nuper docuit venerabilis Hugo de Newnham
et per istum duplicem modum aliquis valet habere [illegible]
in remedium labore quem subire formidat. Et istud
non est perfectius immo etiam imperfectius. Aliquis autem solum
propter officium, ut scilicet pauperes fideles susciperent sicut in
primitiva ecclesia. Et dico quod istud semper est perfectius
et ista fuit ut Paulum intendo. Sed circa dubi-
tandum est utrum perfectius sit facultates habere in officio
aut ipsas renunciare propter deum. Respondeo quod sic melius est contrahere
in officio quam simpliciter non contrahere, tamen melius est tenere celibatum
propter deum quam contrahere in officio, ita videtur in proposito, quod
melius est sic habere facultates in officio quam simpliciter non
habere, tamen relinquere propter deum eo modo quo deus
illud voluit videtur esse perfectius quam habere in officio, sicut
[illegible] sit perfectum. Sed remanet dubium quis est perfectior, prelatorum
quorum est facultates sumere in officio, [illegible] perfectior status
quam religiosorum pauperum qui illud propter deum relinquunt. Respondeo
statum prelatorum semper esse perfectiorem. Non est autem intelligendum
quod status cuiuslibet perfectus [illegible] quando aliqua virtute
[illegible] excedit, sicut [illegible] excedit hominem in [illegible]
[illegible], sicut hoc sit semper [illegible]. Et licet
status religiosorum perfectior sit in paupertate, tamen status prelatorum
perfectior in virtute caritatis que in bono [illegible] est
paupertate. Sed remanet adhuc dubium an religio
quanto pauperior tanto sit perfectior. Respondeo [illegible]
[illegible], quod cum tria sint [illegible] religionis,
scilicet obediencia, castitas, et paupertas, obediencia
est virtus que est [illegible] bonum [illegible], que est [illegible].

Libro de civitate dei [illegible] [illegible] [illegible] pauperibus [illegible] sed melius est [illegible] [illegible] [illegible] et absolute [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pauperibus [illegible] [illegible] [illegible] pauperibus [illegible] [illegible] est deum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Item volunt castitas vero cum bona corporis, quia est ab [illegible] voluptate
paupertas cum bona fortune [illegible] facultate. Et ideo
sed bona anime preferuntur bonis corporis, inter obedientiam castitati
Et sed bona corporis meliora sunt bonis fortune, contra castitas
sublimior est paupertate. Unde bene quod tres religiones
[illegible] unus [illegible] alios in sola obedientia. Et alia in sola
castitate. Et alia in sola paupertate. Nunquam perfecta semper
esset. Unde tamen sed quod esset perfectior, in tali virtute.
10. Decima ratio. Inter tormenta nemo Christum confitendo
amisit, nemo [illegible] nisi magnitudinem fecerunt. Ergo
dicto actu [illegible] in opposito modo fecerunt. Similiter
et etiam Apostolus quod per virum negationis et etiam
per virum affirmationis. Ipsum autem continentia est magis
est bona etiam et sufficientia. Et ideo pro continentia
et non oportet eam negari. Bona autem similiter sunt
insufficientia. Et ideo oportet eam ab aliis exaltari, quia
continentiam mox deserunt.
11. Undecima ratio. Illi fideles quos per Paulum inter
tormenta [illegible] paupertatem [illegible] confitebantur cum ab Christum confitebantur
eis [illegible] [illegible] facultatem quod eos [illegible]
putabant. Et ideo sed [illegible] ille fideles non meru-
erunt ab hostibus eripi, non potuerunt in sede paupertatem
confessores [illegible] [illegible] tormenta, c. 11. Ergo
dicto actu uno [illegible] [illegible] Christum virtus paupertatis
est [illegible] et meritoria, sed [illegible] est [illegible] paupertatem
confiteri. Multomagis [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible]
[illegible] quam [illegible] [illegible]. Et [illegible] [illegible] quam
[illegible] perfectior. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] morte
per paupertatem [illegible] confessorum esset [illegible] martires [illegible]
confitendo [illegible] [illegible] fidem. Quia [illegible] [illegible] paupertas
per quam in tormentis confitetur [illegible] paupertate Christum confitetur
et [illegible] quam confitetur sed Christum est [illegible] martir. [illegible]
[illegible] [illegible] per [illegible] [illegible] fuit [illegible] [illegible]

Sed oritur dubium quod aliquem volunt paupertatem esse virtutem
sed perfectionis virtutis quia non quaeritur nisi propter contemplationem
Alii vero dicunt ipsam esse propter virtutem et non perfectionis
virtutis quia quandoque propter ipsam inducitur sicut per castitatem. Et ideo
ipsos non est nisi quaedam virtutum sed sicut non virtutes
non differunt nisi in vocabulo sicut quis sapienter intelliget
utrumque [illegible] quod est [illegible] et quod non quaeritur
sine gratia et ideo est virtus minus perfecta sicut est virtus
Et ideo alii dicunt perfectionis virtutis ipsa sicut castitas
non quaeritur sine gratia sed ordinatur ad contemplationem
quodammodo et paupertas. Et ideo dicitur virtus secundum
et perfectionis ipsius contemplationis [illegible] comparatio cum vita perfecta [illegible]
Nonadecima virtus. Mala mors putanda non est quam .12.
bona vita praecessit c. 11. Ergo dicit Augustinus [illegible]
Nam tamquam aliquos temporaliter contingit ut tribulentur
sicut accidit in [illegible] vel diluvio [illegible]
illa mors mala putanda. Quando in perdit bona
vita. Alioquin mortes martyrum fuissent malae
quae fuerunt tribulationes sed in dolore. Sed oritur dubium
utrum in morte est plus poenae quam [illegible]
corporis [illegible]. [illegible] quod [illegible] poena quae fit [illegible]
separando [illegible] per [illegible] corporis quae fit
in instanti. [illegible] mors per mortem [illegible]
[illegible] quod est dolor plus [illegible] mors
[illegible] non [illegible] quod sit aliqua hora poena
plus [illegible] in eodem instanti quo [illegible] est separata
[illegible] quod in [illegible] sit fieri et [illegible].
Et quod est [illegible] dolor non potest esse in morte
quia iam est [illegible] in [illegible] non sit capax
doloris plus [illegible].
Vicesima virtus [illegible] sicut [illegible] .13.
[illegible] paupertas [illegible] magis [illegible]
[illegible] mortuorum c. 12.
Intelligendum est quod ipsa [illegible] corporis et [illegible].

Non est putanda mala mors quam bona vita praecessit.

Sicut inquantum pertinet ad solemnitatem et sic sunt solacia vivorum
Sicut inquantum pertinet ad pietatem | et sic sunt subsidia defunctorum
vel sic exhibentur ut pauperes inde vescantur vel ecclesie
inde edificentur sive de fructu eorum pauperibus vivere possunt
illud bonorum capacium [?] [illegible].

18 Utrum debeat poni Officium pietatis quod est mortuorum corpora reverenter exhibentur sive debeat placere [?] r 13
Istud autem proprie aspicit dominus vestri [?] | ipsa est spes fidei resurrectionis ostendam | ut illud corpus veniet ad quod aliud per resurrectionem est conformanda sive voluntate plus honorentur quam ea que corpus debet indui et diligentia reponuntur. | Causa vero quod ipsi aspicit est ut dicatur quod nostra remuneratio possit [?] elemosinis quas pauperibus exhibemus si nec hanc perit apud deum quod exanimis hominum membris officium persolvitur.
Sed oritur dubium utrum sepelire mortuos est opus pietatis ubique in quolibet casu. Dicit quidem Thomas quod non nisi in eo casu in quo non inveniunt alios eum sepelire | quia alias non timent aliqui necessitas. Unde dicit dominus non potest ad pietatem vel respondendum in etc. Istud tamen dicit est valde absurdum.
Item quando ad vere non spectat pietas pauperes sepelire nisi in eo casu in quo alius non sepelieret ad tunc haberet prosperum de recreande pauperibus altera tunc | quia et bona consuetudine ecclesia generaliter et similiter exhibentur fidelibus sepulture spectat ex caritatem in tota ecclesia unde de sepulture operibus misericordie
| Idem patet quod ista doctrina non est sana contra sepulturas sive etiam [?] aliam opera pietatis

17 Utrum debeat poni Caritas est genus horum ultimo
r 17 Ergo [illegible] dicitur quod [illegible] quod consistit principaliter in gaudiis [?] quia ipsa est ultimo non quoniam homini sed gaudiis tantum

2m dubium. Desiderium carnis contra intellectum [illegible] contingit ex carnis
discordia. Et per consequens omnis [illegible] contrarius
per quos impeditur. Et dicitur ad comparationem carnis et concordiam
creatur. Et cum hoc disponitur sicut patet de carne
Babel Genesis 11.

Sexdecima veritas. Omnibus quae recte fiunt ab anima
sola membra imperat corporis. c. 16. Ex quo arguitur dubium
moralia. Dubium primum. Sed voluntas imperat membris
corporis. Item et virtus quae est in voluntate. Et actus
quibus voluntas imperat in corpore contra naturam
carnis dicitur ~~dicitur~~ actus carnis non quando eliciti
sunt sed quando voluntas sic imperat. 2m dubium. Utrum
actus imperati a voluntate contra naturam alicuius virtutis
sint actus illius virtutis imperati. Et sic virtuosi sunt et
voluntarii, quia voluntas non potest aperire contra naturam
virtutis nisi contrarie virtuti quae inest. Et ipsa
virtus sicut sit omnium [illegible]. Et non contingit [illegible]
separatus [illegible] non potest [illegible] nisi contrarie virtuti.

Decima septima veritas. Quicquid in corpore vel de corpore nostro sine
voluntate nostra invite contingit, non est culpa nostra. c. 18. 18

Ex quo dicto arguitur dubium [illegible] moralia primum. Utrum
sit [illegible] ad peccatum [illegible], quia habet aliquis corpus
[illegible] [illegible] [illegible] tamen [illegible] sine voluntate [illegible] [illegible] 17 q. 1 [illegible]
[illegible] sit de [illegible] [illegible] [illegible]. Et dicitur [illegible] ipsa [illegible]
[illegible] nulla culpa est [illegible] fiat de corpore nullus
[illegible] ad peccatum [illegible] sit. 2m dubium. Habet non potest
aliquis ad peccatum [illegible] sit tamen [illegible] ad peccatum [illegible]
inclinari [illegible] appetitus [illegible] non inclinet [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sicut [illegible] inclinatio
in corpore [illegible] inclinet voluntatem per appetitum sed non [illegible] ipsa.

Decima octava veritas. Nemo accidit corpus homicida est
et tanto fit nocentior quanto sic accidit quanto corpus
innocentior accidit. c. 18. 18 Ex quo dicto arguitur dubium [illegible]

Primo nota quod homicidium est [illegible] morte [illegible] quia ante
innocentem qui [illegible] totum [illegible] flagicium [illegible]
Unde [illegible] homicidium quod [illegible] patet fuit [illegible]
2m [illegible] Magis peccant qui [illegible] attendit ad
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
quia ille innocentior in ea tempore. Sed oritur dubium
quod [illegible] [illegible] peccasset in eo quod [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] solum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] peccasset [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] 2m dubium [illegible] non licet [illegible]
[illegible] [illegible] et aliud [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ad iustitiam [illegible] Ideo quod nullo licet
aliud [illegible] nisi in iudicio publico. Et quia [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] in iudicio publico [illegible] [illegible]
licet [illegible] [illegible] licet posset [illegible] [illegible] [illegible]
19 19 Virtus pudicicie est virtus animi, sociam habens comitem
fortitudinem, qua potius mala quelibet tollerare quam malo
consentire decernit. [illegible] Ergo dicit beatus Augustinus [illegible]
[illegible] [illegible] quod si corpus alienum [illegible] violenter opprimatur
sed voluntas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
pudicicia non amittitur. Si autem hoc modo pudicicia
[illegible] non erit nec permanebit [illegible] [illegible] bona [illegible]
[illegible] [illegible] sed in bonis corporalibus numerabitur ut
[illegible] [illegible] Ergo quamvis sit seducta sed
[illegible] corpora [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] integra [illegible] in [illegible] non amittit
[illegible] [illegible] quia [illegible] [illegible] [illegible] a [illegible]
[illegible] aliquid [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible]
quam solam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aliquis
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
2m [illegible] [illegible] alius [illegible] sit corrupta [illegible] licet
integra [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible]

qua illud pudicicie qua quis utitur hic [illegible] sunt
fractam cum illa sit virtus animi ut hic habetur, tales tamen
corrumpere non fit nisi ex consensu sive [illegible]

20. veritas. Non pudicitiam violenter oppressae non adulterat .20.

quare laudatur vero sanguis illud quod dixit de Lucrecia
que violenter a filio Tarquinii Regis fuit oppressa
scilicet quod oppressionem corporis pertulit, duo inquit erant et unus
adulterium perpetravit. c. 19. Et hoc dicto ait mirum duo
singularia dixit, per unum quidem adulterium sed intelligere
non pro coniuge, quia sed [illegible] vitate adulterium non
est in corpore sed in mente non licet si fuit passa
in corpore nisi consensisset et tamen non adulteravit.
Item dicitur unus quidem per consensum non alienus sive
adulterio quia si consentiret sed esset non ipso non habet
in mente alicuius sed in solo corpore. Ideo non sola
corporis alienatio non faciat adulterium consensus habet mente
ut patet in Jacob cum ei Lia fuit supposita [illegible] 29.

21. veritas. Sicut sine culpa est in corpore dormientis .21.
pollucio, et tamen nimo magis est sine culpa in corpore non
consentientis oppressio. Ergo dicit concipitur dicendo quod de pollucione
in pollucione nocturna non consistit peccatum secundum se, quia
hic supponitur nimis sine culpa et omnino nisi est [illegible]
Sed quod id dicitur inferius. Augustinus. l. Io quare scilicet [illegible] 23
quod hoc quod nocturnus fuerit pollutus sine culpa [illegible] Con
castra in penam illius pollucionis cum tamen lex diuina non
inferat penam sine culpa. Ideo quia ex concupiscentia habetur
[illegible] ut hoc [illegible] a peccato diuina [illegible] abstinent
quod frustra fieret si ubi nulla culpa esset. Item Do. [illegible]
[illegible] [illegible] cum [illegible] singulare [illegible] ponit in [illegible]
pollucione esse peccatum 14 to [illegible] sunt in isto tempore dicat
quod magis est absque culpa in corpore non consentiente quam
dormientis [illegible] quod in isto non sit homo omnino
absque culpa. [illegible] [illegible] quod [illegible] lex [illegible] sunt

de pollucione

Cerimoniale. Item scolastica ubi fuit aliqua pena ut [illegible]
sed hec leprosus excludebatur a castris sed tamen lepram
non constat esse peccatum. Item tercio quod hec non fit per
peccatum pollucionis sed sicut sed propter immundiciam corporalem
[illegible] ubi non intendit aliam culpam sed ablucionem ma
nuum. Item 3o dicitur licet omne sed ceperunt sed
denunciacionem confessionum ut sit ubi peccatum per habitudinem
ad precedentes actus malos intemperancie vel ingratitudinis
in materia. sicut clerico qui [illegible] [illegible] ab hora clericali
Item dicitur illa pollucio est tota ad appetitum quia magis
sed in aliquo cogitat semper sed in alio. Item dico
sed in corpore non consentiente est magis sine culpa
in corpore dormiente est semper sine culpa. Ad 2m
dicendum quod dum aliquis [illegible] quod sit pollucio precedit
ex cogitacione prima est peccatum mortale. Quando ex
intemperancia est veniale sed dicitur quod [illegible] [illegible] [illegible]
est peccatum. Illud autem contra ad dico quia est [illegible]
[illegible] quia ut prima cogitatio possit esse venialis
quod ex potu veniali hoc incurrit mortale sine nova
volicione est tamen affirmare peccatum ad intemperanciam
sicut quando peccatum mortale quod inducit ex se facilius
peccatum est sine racione. Item dico quod pollucio sicut
[illegible] [illegible] clerici opposito [illegible] est peccatum [illegible]
in habitudine ad actum occasionem et tamen [illegible]
male ymaginata occasione qui [illegible] [illegible] quod peccatum
denunciacione confessori sed delectacio qui mala quia
sequitur mala volicio ad ipsa sit passio naturalis consequens ipsam.
22. 22. Utrum Ille qui lapso sine ignorancia ablutus sit
[illegible] corpore [illegible] accipere corpus. [Et 2a] [illegible]
[illegible] [illegible] inducit [illegible] ad [illegible] quod [illegible] [illegible]
statim moriatur confestim celebrat. Item [illegible] hec non sit [illegible]
Ergo dicto hec quod [illegible] debet non solum omnis [illegible]
sed eciam omnis pena.

.23 veritas In insipienti viro .i. sine consilio servitus est minor c. 30 .23.
Istud autem veritate ipse Tullius declarat dicens sic et consilio
sicut quando quia Scipio patricius consuluit Catoni
volenti Carthaginem destruere quae dum Romanos affligeret
timebis magis infirmus animus hostium esse servitutem
et tamquam pupillus omnibus propter eum tutorem esse timorem
Et hoc eciam docet consilio quia dicit quod data securitate Romanis
per destructionem Carthaginis insurrexerunt bella civilia
quae rempublicam quasi ad nichilum redegerunt. Ergo
dicto auctoris dico dictum manifestum / Propterea hominibus insipientibus
prodest ad virtutem timorem formido quia cum virtutibus
insipientibus habere est servitus minor. Propterea quod homines
carentes virtute in quo casu statim faciliter superantur ab iniquis
et ipsi timent ab hostibus superari et ideo ad virtutem revertuntur
Sed contra hominibus perfectis non obest hostium servitus
quia ipsi non operantur bene ex timore sed electione propter
inclinationem boni habitus et ideo timor ipsos non detinet
in virtute sed alios.
.20. veritas Isti duo amici dei et diaboli dicuntur .20.
in hoc libro / scilicet perplexe inviti quamquam perpete donec ulcio
iudicii dei dentur. c. 31.

Liber Secundus.

Prima veritas Ille est maior insipiencia hominum
morbus / quo irrationabiles motus suos et post
eorum plenitudinem redditos sine nimia veritate qua nec
capitur terminantur / sive obstinatissima pertinacia causa ea
quae finiuntur non fuerint tamquam veritatem defendunt / Et ideo
dicit quod est remedium ut dicunt nos ita clare velut cecus
non spectantibus amittimus sed quodammodo palpantes
tangentibus offerimus / c. 1. Ergo dicto auctoris duo docet
primum est speculativum et secundum practicum. Primum est quod veritas
tractatus ... est quod perdere quia per ipsum seriem
adversarii ... secundum docet quod duo sunt
quae causant maximam insipienciam consuetudinem scilicet ignorancia
et pertinacia / Unde pertinacie est maxime signum insipientie

pertinacia i. pertinax ... et ... quia pertinax ... bonum est ... malum ... .

2 Secunda veritas. Secundum philosophum quando dimittas sunt admitti aliqua
magna inconvenerunt quam aut inconvenientia sunt impediri erunt
Et quo dicto accipitur hoc documentum quod philosophi attigerunt ad
aliquas veritates divino auxilio que excedunt facultatem
luminis naturalis, quia divinitus inspirati sunt admitti ut patet de-
ploratis circa articulum trinitatis in alio loco.
3 Tercia veritas. In policia perfecta non sunt sustinendi
homines qui fingunt ficta ad delectandum. Et istud documentum expresse
confirmat Auctor Platonis, qui dicebat poetas urbe pellendos, cum rem fecerunt specialis esse civitas debeat
tamquam adversarios civitatis. c. lx.
4 Quarta veritas. Iusticia et moralis bonitas non melius
valet conservari secundum instituta iuris civilis quam conservatur
secundum instinctum iuris naturalis. Et ideo dicit quod
Salustius dixit in laudem Romanorum quod ius bonum quod apud
eos non magis legibus quam natura valebat c. 18. Et quo
dicto accipitur documentum politica docens secundum quod leges iuris
naturalis meliores sunt quam leges iuris civilis, quia non sunt [illegible]
nunquam valentes. Et ideo [illegible] instinctus speciem quod magis [illegible]
ordinem communitatis que est inter omnes species unius. Et huius
ratio est quia optimum ius est ab optimo legislatore.
Ius autem naturale est ab institutore nature, sed ius civile
ab homine. Sextum documentum. Optima policia regitur iure
naturali melius quam regitur iure civili, quia optima communitas
optime regitur optima lege. Unde si esset aliquis status
qui solis regulis iuris naturalis esset contentus ad quem
secundum ille [illegible] optimus et melior quam ille qui
ad illum appropinquat maxime etc.
7 Septimum documentum. Et hoc veraciter est quod sine summa
iusticia rempublicam regi non posse c. 11. Istud autem
veritate expresse confirmat duplex auctoritas. Prima est Tullii qui
dixit quod [illegible] nichil est tam inimicum [illegible] quam iniusticia
nec omnino stare rempublicam sine magna iusticia.
Secunda auctoritas est Scipionis qui diffiniens rempublicam dicit.

rempublicam id est rem populi non coetum quemlibet multitudinis sed iuris consensu et utilitatis
communione ligatum. Iste enim Cicero diffinit rempublicam esse
rem populi cum iuste regitur sive ab uno rege sive a paucis
optimatibus sive ab universo populo. Cum autem rex est tyrannus
et optimates facti sunt factio aut populus iniustus tunc dicit quod non est
viciosa respublica sed omnino nulla. Ex quibus dictis Augustini
istud documentum quod iustitia est virtus preclarissima quia cum
contrarium vicium est maxime reipublice nocivum cum bonum quanto
communius tanto divinius et melius. Et optimis opposita contraria et
vicium pessimum virtuti preclarissime est contrarium sicut patet in heroyca et bestialitate
Sexta veritas. Vera iustitia non est 6
nisi in ea republica cuius conditor est Christus. Ex quo dicto
Augustini oritur documentum quod apud infideles non sunt vere virtutes
morales quia non virtutes morales vere sunt que sunt secundum philosophos
et sectas eorum ubi non est vera iustitia. Ubi non est alias virtutes
invenire. Sed oritur dubium quomodo vocat [illegible] vanam
virtutem eorum philosophorum de virtute tractavit. Et dicendum quod ipse [illegible] vocat
vanam virtutem que ducit ad vanam felicitatem. Ipse enim habetur quod omne
dampnacio genus vera virtus non habetur quia ad vanam felicitatem sine
Christo non pervenitur.
7 veritas. Demones sive quod per mysticis inferioribus tantum 7
per quantum sciencia dei et potestatis arbitrio permittuntur c. 13 | 26 q. 7. Nec mirum omnia que fiunt a iuste iudicio fiant a permisso pro ut fieri sunt.
8 veritas. Notum est nobis in sacris litteris demones nigromanticum sive (?) 8
augurum ut patet de dis hecitur c. 22 [illegible] autem [illegible] ut eos quos
seducant trahat in dampnacionem.
Nona veritas. Tantum vis probitatis et constancie est ut omnes vel 9
pene omnes in eius laude moveat humana natura. Et ad inquirit 1 ethicorum. Ro sunt [illegible] ad optima.
quod nulla fere humana natura a deo est [illegible] perversa ut tota
amiserit sensum honestatis c. 26. Ex quo dicto Augustini moralium
documentum primum. Et nota sic habet ad virtutem viciosus sicut virtuosus ad vicia
quia nulli vicioso vicium totaliter placet nulli vicioso virtus totaliter displicet
ut hic dicitur quod sensus honestatis vix est totaliter in aliquo consopitus
unde luxuriosi delectantur in castitatis aspectu et superbi in humilitatis
conspectu. 2 documentum humana natura magis est inclinata ad virtutem quam ad
vicium quia naturalis appetitus et communis inclinacio arguunt preciositate nature

Et ideo si humana non magis delectantur in virtute quam in vicio
et magis tendunt inclinantur sequitur est naturalis inclinacio. Et ista
racio est quia secundum propria sui parte i. racionem homo semper tendit ad
bonum. Sed oritur dubium Cum ergo sensus magis in ista regula
ponit penitus. Dicitur quod propter racionem sensualitas quod est in paucis
ita depravata a via humana ut nullum bonum eius placet quia
Et si ita est difficilius est videre quare sint plures homines viciosi
quam virtuosi cum maior sit inclinacio ad virtutem. Ideo dicitur
quod racionem contingit multis modis virtus ad vicium i. vincere defectu
qualitatis est viciosus et non virtuosus. Ideo omnis contrarii virtute
ad bona moralia vicii magis supprehendunt in sua parte quam
10. 10 vitas Indigne ab honestis colimur Circa
istam per tempus placuntur c. 29 Illud dicitur inducit ad
ostendendum quod Indigne dii paganorum colebantur quia per histriones
in ludis scenicis placabantur. Ex quo deducitur actor duo
moralia documenta Primum quod nullus princeps honestorum hominum vincendum
secundum virtutem debet huius familiaritatem honestis occultis virtute quia
aut per talibus fiat placacio inhonesti non debet talibus placare quibus
digne honesti habent coli. Secundum documentum quod ille qui habet talium
turpium consorcium non est dignus principatu super honestos
viros quia indigne a subditis honestis colitur dum per tempus

Liber Tercius

Prima vitas Error aliquorum fuit — Plantaverunt
dicencium Maximum bonum hominis esse
1 hec omnia bona preter corporum bonum. c. 1. Ex quo dicto actor
duo documenta Moralia Primum felicitas humana non potest consistere
in bonis exterioribus quia hec omnia bona exteriora et non corpori
bonum non est maximum hominis bonum cum ergo hoc sit erroneum
refutatur. Maximum bonum ad hominem ipsa felicitas. Secundum documentum
polit. l. a c. 8. Nullus homo potest esse felix nisi sit virtuosus quia maximum
hominis bonum quod est felicitas non potest quis habere quamvis
habeat omnia alia bona nisi habeat corporum bonum ut hic dicitur
in errore. Nullus autem bonus potest esse semper sine virtute.
2 2 vitas Plurimis conflictus in civitatibus fuerunt inter
flores constituentes illa flores que publica sunt credantur a populo

Et istud probat Aug(ustinus) per Varronis qui dicit quod Utile est civibus ut viri fortes etsi falsum sit ex diis esse se genitos credant ut eo modo animus rerum magnarum divine stirpis audacia aggrediantur. c. 3. Sed oritur dubium super isto quod illos fictos. si fidem sit illicite si falsum verum valeant viventibus causa licite propter rempublicam utilitatis. Dicendum ad quod non quia Magnus est bonum virtutis quam commodum quod potest evenire ex tali fictione. Nam bonum honestum utili preferatur et ideo cum veritas sit virtus perfectiva ad intellectum et morem, non sunt per quantumcumque commodo tales virtus abscindenda.

3 veritas. Cum de scriptura exoritur Utrum prevaricatores angeli filiabus hominum commiscuerint unde natis gigantibus terra tunc completa est 3
c. 7. Istud autem dictum refertur ad illud quod habetur Gen. c. 6. Postquam ingressi sunt filii dei ad filias hominum etc. Hic apparet manifeste quod antiquitus fuit aliquorum opinio quod isti filii dei fuerunt mali angeli id est incubi qui cum mulieribus genuissent gigantes. Istorum tamen contrarium

4 veritas Vigilarum solis Christi Hec non determinat 4
nec nisi in hunc finem contingit c. 17. Ex quo dicto Aug(ustinus) videtur accipi veritatem Theologicam doctam quod obscuratio solis que fuit in morte salvatoris non accidit nisi ex eclipsi solis id est vigilari quod ut dicit tunc erat pascha Iudeorum quod plena luna humi solemniter agebatur.

5 veritas. Romani quoque miserunt legatos apud Athenas ad imitandas leges c. 18. Ex quo loco colligitur quod tunc temporis Romani habuerunt ortum ex philosophia greca quia Grecorum philosophia Athenis vigebat atque refert maiorem fuisse famam 5

6 veritas Demones consulentibus responsa que veritatem dabant tamen ambigua ut quisque accideret de rebus super quibus interrogantur dum fieant. Quod declarat exemplo. Nam cum Pirrus rex grecie Romanorum hostes consuluisset Appolinis oraculum de bello cum Romanis futuro respondit ei datum fuit tamen sic dicere te puer vincere posse Romanos. c. 17. Ex quo dicto sive quo disponens consequens in bello victoriam habuisset potuit dicere verum accepi sive utrumque intellexi. 6

7 veritas Homines licet sunt elapsi tamen a superhumanata vindicta mitigantur quoque c. 19. Et declarat illud exemplo quia Hanibal principes 7 Quomodo exemplo

Carthaginensium dux qui esset crudelissimus et interfecisset totam in bello Romanorum
multitudinem · ut tres modios anulorum aureorum de interfectis
Romanis militibus Carthaginem mitteret in signum ingentis victorie
tanta recepit Tullius Romanorum cede saturatus parari
iussisset perhibetur ut si plures non interfecerunt / Et quo dicto
accipitur dico politica doctrina quod principes et homines
modesti parvissima putare debent esse clementi sed crudelissimi
maxima mitigantur putare / 2 dictum quando aliquis non est
clementi magnum inter putare Ille non solum est crudelissimus sed
cum crudelitas excedit humanam crudelitatem sic crudelitas bestie
quia non Hanibal esset crudelissimus nisi hoc iussisset parari hunc
grandi vindicta nec tamen afficeret quantum potuit /
8. Vetustas quoniam temporibus nostris pro superflua voluptate plura donativa
ingenia histrionibus quam tempore antiquo legionibus pro communi salute
collata sunt / Et quo dicto nota quare Moderni milites
non sunt strenui sicut solebant esse / quia isti variis voluptatibus sed
illi vacabant legionibus / Illi autem voluptatibus intenti strenui
posse esse / quia strenuitas est rigida sed voluptuositas in
actibus est mollis /
9. Vitas humana politica suis senatoribus placidus ingrata est /
Sed declarat exemplo Scipionis qui cum liberasset Romam
a crudelissimo hoste Hanibale et subiugasset Carthaginem
accusatus est a Romanis et accusationibus suis cessit propterea
patria quam ipse virtute liberaverat post insignem triumphum
in nullo indignatus alibi vixit captus desiderio Ita ut
iussisset perhiberetur ne ipse mortuus in ingrata patria sepultus fieret /
10. Vitas lex illa que vocatur Voconia a Romanis instituta
fuit iniquissima quare fuit institutum ne quis heredem facere
faceret neque unicam filiam / Unde dicit Tullius hac lege quid dici
aut quid cogitari posset iniquius ergo c 21. Et contra
...ma Tullius contra hanc legem consentire ... quia filie Zaphad
ut habetur Numeri c 27 a. petierunt paternam hereditatem et fuit
concessum a Domino quod non masculos postulassent / Et quo contra ...
quia ... pro ...
... appetitus qui ... ad hoc inclinat /
... pater ... appellatur ...
... filie · Et cetera Dubium ... in ...

fuit ex quo hic regnantes multi quintum non hereditarie communitas unanimiter
Secundo alia quia regnum non est hereditarium sed dignitatis pertinens ad totam
communitatem. Consimiliter autem in dignitatibus non est successio uxorum sicut
in hereditatibus, quia multe dignitatis capaces non sunt. Sicut in lege communis
sacerdotum facit ex quo ibi multi nullo modo succedebant. Verum de aliquando
mulieres et in regnum successerunt invenitur in scriptura legitimo modo.

Prima veritas. Quando bonum longe latet quia regnare non tantum
ipsis utile est quam illis quibus regnant, etc. Ex quo dicto
unicuique morali dantur. Primum quod ex principatu bonorum utilis — Liber Tertius :1:
est tantum ipsis quam subditis, quia ipsi merentur plurimas virtutes
operando quod oportet et subditi efficiuntur virtuosi eius obedientes imperantibus
virtuose. Et ideo in eo quod dicitur hic aliquis quod talis principatus est magis
utilis unicuique quam alteri, supponit quod utrique est utilis.
2 dictum quod talis principatus plus habet de bono utili in
subditis quam in principantibus, quia non subditi recipiunt a tali principe
bona et maxime ut leges optimas et regulas secundum quas vivunt virtuose
preter conservationem corporum et facultatum defensionem que est accessoria.
Sed tales principes non accipiant a subditis nisi aliqua bona
que sunt fortune bona. Et ideo dicitur hic quod non tantum proficit eis sicut
illis quibus principatur. 3 dictum quod talis principatus plus
habet de bono honesto in principe quam in subditis, quia ubi
plus de bono utili, ibi plus de bono honestate. Et in principante
autem requiruntur excellentiores virtutes, quia architectonice et regulative
subditorum. Et ideo oportet principes esse optimos tamquam potentes.
4 dictum quod licet bonus princeps plus diligit subditos ex parte
potentie operantis pro eo quod habet meliorem potentiam et sublimiorem
virtutem, tamen ex parte alterius communicantis ipsum subditi magis
diligere debent, quia melior est in se magis diligibilis. Sicut
deus plus diligit creaturam ex parte actus infinito quam e converso, licet
creatura ipsum plus diligit obiective, quia ipsa sunt tamquam
sine ~~optimo~~ ultimo et deus non sunt propter creaturam, etc.

2a veritas. Bonum si serviat liber est. Malus autem si regnet :2:
servus est, etc. Et ista veritas generata dicitur declaratur per hoc quia si
bonum serviat secundum corpus, est tamen liber secundum animam quia licet subiectus corporis
passiones animo non corpus redigat in servitute non potest animum eius

Passiones domant.

Scdo declarat quia si malus regnet quanto corpore liberior tanto seruit passionibus in ipso indomite fortius incitatur et ideo tu habeat malus animum virtute resistendi efficitur servus passionis

3 .3. virtus. Remota iustitia magna regna non sunt nisi magna latrocinia c. 4. Istud autem dicit confirmat exemplo et dicit Eleganter est et vere quod quidam pirata captus dixit sic ait Magno Alexandro et rex ab eo quereret quid sibi videretur ut mare [illegible] ille inquit [illegible] libera contumacia reddidit Et quod tu orbem terrarum sed quia ego exiguo navigio id facio latro vocor quod tu magna classe imperator. Ro confirmat aucte Iustini c. 6 qui dicebat quod in principio gentium et nationum imperium penes reges erat quos ad fastigium huius maiestatis non ambitio popularis sed spectata inter bonos moderatio provehebat populus nullis legibus tenebantur. Arbitraria principum pro legibus erant fines imperii tueri magis quam proferre mos erat. Intra suam cuique patriam regna finiebantur.

8 .8. virtus. Romanum regnum non fuit ita diuturnum sicut regnum Assiriorum quod duravit sub regibus a Nino rege usque ad eius translationem in Medos per mille et xl annos c. 6. Sed [illegible] quod istud est acquirendum [illegible] quia pro modo [illegible] opportuni

7 .7. virtus. Non est reducenda ad memoriam civibus iniuria a civibus illata aliorum c. 1. Istud dicit confirmat auctoritate [illegible] quia [illegible] c. 19 Non queris ulcionem in corde tuo nec eris memor iniurie civium tuorum Ro exemplo quia in isto c. [illegible] Scipio Affricanus qui Romam liberasset et post liberatam ab hanibale et carthaginem sibi eam ingratam sensisset propterea in memor iniurie inquit [illegible] patrie [illegible] Romam a Gallis etiam liberavit.

6 .6. virtus. Felicitatis esset rebus humanis si omnia regna essent parva et concordi vicinitate letancia c. 15 Istud autem dicit declarat ipse [illegible] est quod Regna non augentur nisi per iniquitatem eorum quibus iusta bella geruntur quod non esset nisi si finitimorum [illegible] bella gereret ulla proveret iniuria. 2 [illegible] quia maior felicitas est vicinum bonum habere concordem quam vicinum malum subiugare bellantem [illegible] maior est felicitas possidere regnum parvum quiete quam augere magnum

sit punitura quam in quiete. Sed oritur dubium quia Magnum regnum ut communiter
est potencior ad tuendum rempublicam. Et ideo videtur felicior
sicut scriptura memorat de regno Israel tempore David et Salomonis. Dicendum
quod non est hec intencio Augustini. magis quam dare(?) [illegible] regnorum
stantibus urbibus ut nunc quia ipse astruit felicitatem regnorum
per talem magnitudinem regni sed si homines in mundo quiete essent
iusti et pacifici quia tunc non indigerent regia tutela.
[illegible] vitas Veteres virtutem in 4 species esse distribuendam esse viderunt 7
quarum singule suas species habent. c. 19 Ex quo dicto accipitur
datum tamen quod iste quatuor virtutes que cardinales dicuntur non sunt
species specialissime sed genera subalterna et sic plures species sub se habent et cetera
[illegible] vitas. Ars bene vivendi quam prudentia virtus a veteribus (aliarum) 8 Ars
diffinita est. c. 20 Sed oritur dubium [illegible] ars est quam species
virtutis intellectualis ut patet per philosophum 6 ethicorum et ideo non videtur virtutis
genus esse cum tamen in hac diffinicione ponatur loco generis. Dicendum quod hic
Augustinus accipit [illegible] [illegible] secundum rectam racionem factibilium sed pro rectitudine
ut [illegible] patet. Et secundum istum modum virtus est rectitudo et regula operum
[illegible] vitas. felicitas non est dea sed dei (munus) 9
donum. c. 20 Ex quo dicto accipitur dominum quod nullus potest acquirere felicitatem
per naturam quia ipsa sicut dei donum est ab extrinseco et cetera.
[illegible] vitas Nullus optat aliquid propter aliud quam ut felix fiat. c. 22 10
Istud dominum videtur esse contra experimentum quia experimur nos multa
desiderare nichil cogitando de felicitate et nullus potest desiderare
propter aliquem finem nisi actualiter cogitet illum finem. Dicendum quod hic
videtur accipere Augustinus felicitatem pro bono esse hominis in quo quietatur
et nullus appetit aliquid propter aliud nisi propter aliquod bonum in quo
previtur(?) quiescit (non dico tamen felicitatem) sic intendit. Dicunt tamen aliqui
quod sic intenditur ultimus finis humanus et aliqui quod actualiter licet
imperceptibiliter et ista videtur racionalia quia non experimur in nobis
[illegible] vitas Pyetas vera est verus dei cultus. c. 22 (intelligendum) 11
tamen [illegible] doctrinam Apostoli Pyetas accipitur dupliciter uno modo pro virtute latrie Pyetas
ut in isto loco. Alio modo pro virtute clemencie et ibi promittentur
pyetatem pro opera bona et cetera.
[illegible] vitas quod licet posset facaliter invenire quod [illegible] esse non velit 12
tamen impossibile est aliquem invenire quod nolit se esse felicem. c. 22

Sequitur tamen quod ista veritas parit istam famosissimam conclusionem quod sine
ulteriori intellectu nullus potest non appetere summum bonum. Patet: illud quod [illegible]
similiter quod nullus potest non [illegible]. Et necessario tale est summum bonum.
Dicunt tamen alii quod beatus Anselmus intendit de nolente quae est nullius
inclinatio et non de voluntate quae est actus elicitus. Sed contra potest
non valere quia hic dicit quod Christus potest non velle nec nolle honorem
regis, eo modo quo non potest nolle filiationem, sed nullus appetitus
est velle honorem ergo sicut illum nullus potest nolle regem. Sed dicunt
quod beatus Anselmus in isto textu non loquitur de non velle sed de nolle.
Et ideo ex isto loco non arguitur quin voluntas possit suspendere actum
suum non volendo licet non possit elicere actum contrarium nolendo
et isto dicto videtur intendere Doctor subtilis.

3 veritas. Quaedam veritates fidei non omnibus vocaliter sunt ordine manifestandae.
c. 22 Istam autem veritatem declarat [illegible] ut [illegible] Christus quod
induxit parvos dicentes Deum quod [illegible] sit vita quae nullo
modo sic non expedit. Et eo declarat [illegible] quod dicit gratia cum
[illegible] mysterium suum tractetur quod parabolis claudebat. Quod [illegible]
induxit duo [illegible] quod arcana fidei non sunt
infidelibus revelanda propter contemptus periculum. Et ideo beatus
Andreas [illegible] Evangelistae quod est arcana
fidei nostrae noluit revelare [illegible] ne crederet sed quod
[illegible] mysterium occultabant ne vilipenderetur quanto magis
[illegible] sacra [illegible]. Et dicitur difficilia fidei non sunt simplicibus
praedicanda propter periculum erroris sicut cum multis praedicatoribus
qui magis [illegible] male potest declarare [illegible] in Exodo dicitur quod
qui foderit cisternam et non cooperuerit eam, cadentis [illegible]
in eam reus erit ad restitutionem.

Prima veritas. Ille qui fatum divinae voluntati applicat
recte intelligit non tamen recte dicit. Unde ibi dicit Augustinus
quod talis sententiam teneat et linguam corrigat. Et quod dicto
accidit duo dicta. Primum fatum non est nisi divina providentia
quae habet de rebus in voluntate sua. Et ideo fatum non est
[illegible] simpliciter nisi dicitur ad voluntatem divinam. Secundum dictum:
Error non solum est cavendus in intentione sed etiam in lo-
cutione. [illegible] licet [illegible] sentiret licet male proferret
non oportet corrigendo, sicut in proposito [illegible] Augustinus

Liber v Capitulum

Fatum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] providentia [illegible] [illegible] [illegible] fatum [illegible] [illegible] [illegible] fatum [illegible] [illegible] [illegible] ad effectus [illegible]

vitas Equalitas elementorum que unitam contingit gemellos non est r quadam 2
in corpa similitudine sed in uniformi complexione. Credi potest dicti
Sortem qui dicit Ypocratis nobilissimi medici socius duos
duos fuisse ita conformatos ut simul egrotare inciperent et
egrotarent simul et allevarent et cum omnia tante conformitatis querere(n)t
videt credendum sit. Vlogus possidonius eorum esse constellationem in qua
simul nati fuerunt. Sed quidam medicus dixit causam esse
uniformem complexionem et nutrimentum. Ydem dicitur de libro singulorum
qui multo sunt acceptabiliores eidem medico. c 2.
vitas Tanta eius (?) quoniam non est ut cum vel corpus 3
demum alium omnino corpore non possit c 6 Intelligendum quod oppositum
istius sensit philosophus in tractatu suo in libro de sensibilibus opponitur de
imaginatione videtur. Nos autem dicimus sicut magis fidem deus debemus
vitas Solis hominibus in terris dedit deus liberam voluntatem 8
c 1 Et quod dicto auctor dum volita doctrina. Quia brute non
sunt libertas sed alii potius proprio quod libertate assumunt in sola complacentia
et dominio. Vrita (?) ipse non frunt. Quia per libertate sola isto
utuntur bruta fruitionem.
vitas Omnium patere voluntatibus ullum quod dicit potest si singulorum 7
uniquorum (?) vult movet suum singula corporum dicit. Ducunt
volentem fata nolentem trahunt. Ista autem fata dicit Augustinus fuisse
appellata ab eius voluntate Iovis, quod sicut magis dicitur ille
vitas Hec itaque est ordo rerum Factor putavit c. 8. 6
Et itaque est ordo causarum. Non enim dicit aliquid fieri potest
quod non aliqua causa effectus precesserit c 9. Et quod dicto auctor
uno dicto spectaculum. Quia unus causa effectus procedit simul effectum
secundum aliquem ordinem. Et ut quod nichil potest fieri nisi causa effectus
precesserit. Z. dominus Illud vero de novo potest fieri quod non
habent causam effectivam. Tamen illos quod dicunt est resurrectio. Sed si
non venit fiat non habet causam effectivam et ita de futuro ipse.
vitas Cause voluntarie autem dei potest autem singulorum bonorum 1
vel malorum non homini aut spiritum creaturarum. Sed tamen magis / creaturam.
appellande sunt voluntates rationis opposita motus illius quibus
aliqua faciunt secundum naturam sicut quod appetunt vel evitant c 9.
Supra dicto auctor duo apparentia dicuntur. Quia bruta non
habent voluntatem quia ullus potest in brute ipse voluntatem

Ipse non ponit in eis voluntatem nisi sit in eis voluntas deliberata
2 dictum. Illa que agunt bruta agunt secundum motum inclinacionis
naturalem quia inclinacio corporis motum sequitur non dicitur.
8 veritas. Male voluntates a deo non sunt. Cum nichil quod nichil est
que ab illo est c. 4. Et hoc dicto accipitur dicere pluraliter
docentur primi. Omne peccatum est quod nichil est. Sed id quod peccatum est
mala voluntas ergo etc. Secundum primum est quod nichil a deo conditum. Cuius
racio est quia conditum esse quod natum aliquid quod est quod actum
ad quem illud est ordinatum. Sed quod nichil conditum est sine principio
eius sit sine ad esse dicere. Item non voluntas sit intra
ad bonum volendum quod nichil sunt est esse volendo mala 2 dictum
Deus non est causa male voluntatis. Hoc autem non accipitur
voluntas mala pro ipsa potencia de privacione per actum sed
accipitur pro deformitate et privacione boni consequente illum actum
cum actus secundum illam privacionem non est aliquid cum causis
9 veritas. Non omnia sunt opera de prescientia dei. Defecerunt
f. Ciceronis et Stoycorum. Vera quod Cicero
negabat deum esse prescium futurorum quia stoyci destruebant. Ille
negat singula qui negat deum infallibiliter futurorum prescium
negat utrumque deum c. 9. Intencio tamen est secundum Ciceronem singula
omne fuerit posterum opera de prescientia dei. Cum dicit non
posuerit omnia de necessitate evenire et salvaret divinam prescientiam
Illi posuerunt deum omnia cognoscere ut salvarent futurorum contingenciam
Contra tamen fides christiana opinionem mediam tenet. Secundum bernum singula
Secundum quod deus omnia futura certitudinaliter novit. Et omnia futura
contingenter eveniunt. Sed oritur dubium. Cum res possunt
contingenter evenire si deus infallibiliter ipsas cognoscit fore
Dico quod sicut illa que actu sunt in presenti sunt contingenter ut
motus celi cum singulis non moveat naturali necessitate sed
libera voluntate et tamen quamvis noster infallibiliter cognoscit motum
presentem eius dum est presens sit contingens. Ita licet futura
sint contingencia sunt infallibiliter prescita a deo. Sed non contingencia
impediunt certitudinem futurorum eadem racione et presentis.
10 veritas. Prescientia dei non tollit liberum arbitrium nostrum
quia Nephas est negare prescienciam divinam. Et si ipsa tolleret
libertatem nostram frustra essent singulis essent leges, exhortaciones

Omnia futura contingenter eveniunt

Laudatores vituperatores / Et tamen non sunt frustra quia tamen valent
quantum ipsas valitudines deus permittit / c 10. Et istud etiam dicit
ipse declarans ibidem dicens / Nec non peccat homo contra
deus illud esse peccatum permittit sed ista multi putant /
Tamen non dubitatur eum peccare cum peccat / quia ille cum
pena facta non propter peccatum esse permittit Sed ex isto dicto
videtur aliquis elicitur quod permissio dei est causa peccati nostri
si ideo peccamus quia deus permittit / Dicitur quod non est causa per quam
sed causa sine qua non / Et ideo dicit Ciprianus sepe istud est
causa illudentis demonum /
11 virtus Virtus est bona que pervenit ad finem / ad Poli l 1 c 8 11
felicitatem sicut ad possessionem c 13 Et quod istud dicit Apostolus sumpsit
ubi dicens docens videtur Romanum subiecerit omnes
virtutes vane glorie et honori propter quod solum acquirendum in
ante voluntas esse virtuosi / Secundum quod iste honores quam
quanto plus appetuntur magis fugiunt / Et quanto plus fugiuntur
magis homines insequuntur / sicut fuisse dicitur testatur in laude
Kathonis quod quanto minus petebat gloriam tanto magis eum sequebatur /
12 virtus Illa est vera virtus que non tendit ad illud finem 12
ubi est bonum hominis quo melius non est c eodem Ergo
dicto autem duo secuntur docenti sicut Primum illum habens sine quo
habet veram virtutem / quia illa virtus sine quo perducit hominem
ad illum finem nec erunt actus virtuosos respective cum
2 dictum. Secundum quod est quod non sed sine quo est forma
omnium virtutum / quia ipsa deficiente non sunt ille virtutes
Sed oritur dubium quod non pro vincere actus pro moralis auctoritate
gratie et caritatis non videtur quod virtutes morales ita
ex parte sunt absolute que dum sunt acquisite / Respondetur quod non
corrumpuntur quantum ad virtute sue nature sed quantum ad
veritatem acceptionis divine per vera felicitate / Et sic ista
acceptatio intenditur de qua hic loquitur sanctus Augustinus c.
13 virtus Respublica plus magnificatur per virtutibus quam armis 13
Et istud ipse declarat per sermonem Katthonis sic dicentis de Romanis
patribus Nolite maiores nostros estimare Rem publicam
ex parva fecisse magnam armis / quia [illegible] et equorum

Mayor copia magis nobis est, sed alia fuere que illos mag-
nificaverit .s. domi industria | foris iustum imperium,
Nota animus in consulendo liber | nec delicto libidini ob-
noxius || Pro hijs dicit Katho: Nos habemus luxuriam
avariciam | publice egestatem | et privatim opulenciam.
laudamusque divicias | sequimur inerciam | inter bonos et malos
discrimen nullum | omnia virtutis premia ambicio possidet
c. ead. | ecce quid sit doctorum preclarissimum.
18 18 vicius Sublata iactancia omnes homines na-
pares. Unde dicitur sic tolle iactanciam quia sic omnes
homines sunt homines | et laus querere ad verum et clarum-
maius glorie c. 18 | Ex quo dicto [illegible] doctor Rycus
et omnes magistri qui considerantur reputantur sic homines
sed in hac sit erit una pars | et cum exemplar
humilitatis infunditur ad dicit ex tolle.
17 17 vicius Amor patrie et laudum immensa cupido
compulit ad mandata Romanos c. 19. Ipsud autem dicit
addit ex quo dicto supra quod Brutus filios suos ad
Tarquinios [illegible] Rome qui movebant novum bellum cunctis extitit
meritis | Unde in laude eius dicit poeta: Vincit amor
patrie et laudum immensa cupido | Eo quod alius princeps
Romanus Torquatus filium suum qui contra preceptum suum quod non
impetraret patrem ab hoste provocatus in certamine morte puniri
et securi percuti mandavit pater suus ne plus mali esset de exemplo
imperii contempti | quam boni in gloria hostis occisi.
16 16 vicius Maiorem fecerunt Romani pro republica quam voluit
rem pro sua custodia c. eod. Ipsud autem dicit cum dicit
de exemplo Marci Curcii Romanorum optimi quia se
armatus cum equo in vorago preceps liberaverat dedit eum
deum [illegible] ut pro salute urbis optimum Romanorum se
ibi preciperet | Et de exemplo Lucii Valerii qui in suo
mortuus consulatu [illegible] fuit in tantum pauper ut nummis
a populo collectis eius sepultura curaretur | Et dicit
Tullius eius sed tam pauper fuit [illegible] de Valerio pauperrimo

extolli videtur ex hiis verbis. Ideo glo[illegible] [illegible] ei ad. ex ingenio i. ductor
pepercit et ea suis manibus colit inde adductus et factus dictator
consulatus [illegible] habitu nobilem triumphum redit ad pristinum opus
Et ideo subdit ubi singuli [illegible] omnes Romani qui excellenti
proposito divitias [illegible] [illegible] quibus sic scriptum est in
[illegible] [illegible] [illegible] se [illegible] [illegible] post [illegible]
17. virtus [illegible] est [illegible] ille c. [illegible]
pictura in qua voluptas pingeretur tamquam regina imperans
omnibus virtutibus. Unde scit esse aliquam in qua pingerentur
omnes virtutes ut famule humane glorie c. 20 Turpe nimis
ad istam dicti delectationem quod Epicurei ponebant quod actus
virtutum non essent eligendi nisi propter voluptatem utpote temperancia
propter sanitatem sine qua non habetur voluptas. Et fortitudo ad
domandos hostes qui impediunt voluptatem. Iste voluptati
subiciebant omnes virtutes. Sed contra Stoici hoc detestabantur
qui ponebant bonum humanum consistere in virtute. Ad vituperandum
infirmitatem Epicuri pingebant unam tabulam in qua erat
scripta voluptas ut imperans virtutibus et illud dicebant consequenter
indecens. Et per istum modum dicit quod posset pingi
una tabula in qua humane glorie ponerentur virtutes famulantes
que foret ita indecens. Et hec dicit contra Romanos qui
virtutes suas humane glorie subiugaverunt.
18. virtus licet deus regnum celorum det solis piis
tamen regnum terrenum dat piis et impiis. Sic exemplificat
inter ceteros de illo quod dedit imperium Constantino. Dedit Apostate
Juliano cuius egregiam indolem decepit amoris
dominandi sacrilega et detestanda curiositas cuius vanis
deditus oraculis erat.
19. virtus [illegible] felices si iuste imperant si inter
linguas sublimiter honorantium et obsequia nimis humiliter
salutantium non extolluntur sed [illegible] [illegible] ad dei cultum
magis delectantur famulari et in ceteris bonis virtutibus
operantur c. 22 [illegible] in diebus sequentibus [illegible]
dat laudes dignissimas de Constantino et Theodosio.
De Constantino dicit quod fuit felicissimus in obtinendis [illegible]
et victoriosissimus. Et edificavit civitatem Rome filiam.

Regnum celorum est {
Glorie ad habendum pro [illegible] [illegible] [illegible]
Securum ad possidendum [illegible] Thezaurizate vobis thezauros
Laboriosum ad inveniendum [illegible] [illegible] [illegible]
}

1. Constantinopolim sic omni dolo. De Theodosio vero dicitur quod
fuit clementissimus et quod ad pugnandum contra tirannum
ferro ipsum. Milites qui aderant nobis uniti Angl
voluere extorta sibi fuisse de manibus que eius tenu-
lebantur a Theodosio parte in adversarios Ventus et
Angli ex parte Claudiani qui ... a ... vere alius
in eius laudibus dixit. Omnium dilecte deo cui militat ether Et coniurati veniunt ad classica venti

20 Quod vetus licencia peccandi inducit hominem miseriam

Unde inducit Herbertus dictum de quodam, qui ab peccandi
licencia filius appellatur. O miser cui peccare licebat
... Ergo dicte laudes ... et ... moralis
primo infelicius est peccator qui peccat licite. id est licenciam
ab aliquo utpote tiranno. quam ille qui illicite isto modo
quia sicut dicit hic Boecius quod infelicior est licite peccans.
Et ratio istius est quia licencia peccandi est quoddam malum per se
et peccatum super additum est ei cui super additur aliud malum
ille autem cui illicitum est peccare hoc est ei bonum
et sicut qui peccat non habet tot mala sicut ille. 2º quod
infelicius est peccare impune quam cum punicione. quia qui
peccat illicite modo iudicatur est miserior et cum impune
quia illicite in hiitudine ad punicionem. Et ratio istius est
quia pena apposita culpe est decor et bonum iusticie quo
bono caret ille qui de pena non habet penam pro suo
demerito aliquo iusticie quod per se malum ... non
puniatur ut in Moralibus ... Pena est sicut Medicina
3º quod Melius est mori vel ad allegacione quam sine obligacione
quia sic infelicius est malum facere sine obligacione quam solum per
tam bonum facere ad obligacionem sicut ille ... Et ...
... operum ... hic ... Et ratio istius ...
quia quanto plures iusticie concurrunt ad eundem actum ... ...
tanto ille est melior quam autem agit aliquid bene
obligatus ... alia ... et ... iusticie
legalem ... quam est obligatus ... aliquam
obligacionem ad bonum opus ... 4º quod Melius est
mori sine ... quam ... ... quia
bonum ... plus ... quam bonum ... ...
honestum quam ... in ... digna ...

uti imperandi. Ille autem qui in spe mercedis bene agendo minus
diligit virtutem quam propter quod intendit aliud. Ille vero
qui non propter [illegible] minus diligit virtutem propter se et plurimum fungitur.
Sed circa dicendum [illegible] [illegible] similem fecit comparationem — Cor.
quia ille qui peccat illicite contra legem praecepta peccat
[illegible] scilicet illud malum faciendo et praecepta praecepta [illegible]
legis transgrediendo. Ille autem qui peccat in eum licentiam
non [illegible] nisi aliquam illorum. Ille quia ipse [illegible] licentiam
aliud. quod est peyus quam illa inobedientia [illegible]
[illegible] de licentia [illegible] illicite quia istud est [illegible] contra bonum
[illegible] et contra legalem [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible]

Prima ratio. Aliquibus adest libertas vere — Liber Sextus
scribendi / quibus abest libertas vere [illegible]
et [illegible] [illegible] ipse [illegible] [illegible] [illegible] est
De Varrone [illegible] [illegible] libertas vere [illegible] [illegible]
[illegible] aut [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] non fuit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qui [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non quod [illegible] toto
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] — Seneca non dicitur [illegible] reputatur
[illegible] [illegible]. [illegible] dicto [illegible] [illegible] [illegible] Seneca
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] paucis de libro [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible].

2 ratio. Tollerabile est — 2
semel in anno insanire. scilicet dicitur Seneca [illegible]
[illegible] dicto [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] insanire est licitum [illegible] aliquem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
quia [illegible] [illegible] licet [illegible] non [illegible]. [illegible] [illegible] tollerat
bonum [illegible] tolleranda [illegible] de malo [illegible] [illegible]
malo [illegible]. 2 dicitur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] male agere intollerabile est quia [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Seneca furor [illegible] [illegible] habet [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] intollerabilis [illegible] [illegible] [illegible] — 3

3 ratio. Sapientes antiquitus [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] non habebant [illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] tirannorum timorem. [illegible] [illegible] [illegible] eligerent
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] religionem

nõ habeant sed in actibus fugiant / De quibus cultura loquitur
Seneca ut ibidem recitatur. Et hec omnia sapiens servabit tamquam
legibus iussa non tamquam diis grata.

x vitas Mundi sapientes quam agunt apud deum. Ibidem ibidem
capitulo ... Seneca qui Iudeorum nequiciam copiosius deridet
Celeratissime gentis consuetudo convaluit ut per omnes iam terras
recepta sit victi victoribus dederunt. c. xi. Et post ibi Ubi
bene Augustinus mirabatur / Seneca hec dicit et quod divinitus
agitur ignoravit. Intelligunt tamen quod hec dicta ubi Augustinus in hoc
libro nisi Seneca fuit alius quispiam in fine temporis non potest
esse salvus. Primo quia dicit Augustinus quod non habuit libertatem
recte vivendi quamvis habuit libertatem recte scribendi. Secundo quia 1
docuit idolatriam sequendam propter legum imperia. Tercio quia 2
sacra antique legis reprobavit sicut mala ut ibi patet 3
de sabbato. Quarto quia sacra nove legis nullatenus in suis 4
superbus ... quod fuit contra sabbatum Iudeorum quia
septimam partem vite perdunt ... ad diem
divinum ... auctoritate ... beati pauli
...

Seneca dampnatus est

Capitulum

Liber Septimus

Prima vitas Cum eligant sporti in Ecclesia non quod hoc arti reprobantur c. 7. ...
ubi dicitur ... est quod licet in exercitu tyrones eligantur milites quod hec non supplicantur ...
aliqui lapides ... eligantur quod hac arti non abiciantur
Sed quod ista ... acceptus ... quod ... in eccle-
... boves ... non acceptant meliores
Sed magis est ad aptum ... quod ...
qui non eligit optimos milites pro tyronibus et aptos
lapides pro ...

2 vitas Nullus dubitare debet in bono meliorem esse qui
habet bonam voluntatem quam bonam memoriam ...
... quia nemo melior est qui bonam habuit melius
quidam vero pessimi ... c. 8.

In phisicis sumpto. differenciis voluntatem intellectus dicitur esse ... sit et aliis ... 164

Sic vero accipit intellectum pro voluntate. Sed et accipit hic augustinus quod voluntas est nobilior intellectu si bona est. Respondeo Augustinus per quod probat quod mens est melior quam memoria quia illa quod intellectum bonum potest esse malum et quod optimum memoria potest esse pessimum sic in hoc voluntatem bonam potest esse malam. in hoc intellectum optimum potest esse pessimum ideo est per quod Augustinus et ... quia potencia memorativa est intellectiva. et ideo si voluntas est melior memoria ita habet et intellectum.

B. vitas Antiqui paganum posuerunt effectum fortuitum in subditorum hominis sed tamen deos vult inducere celestium dispositionem sic quidem profitetur fortuna in omni re. Dicitur e contra intellectus tamen quod interiora habet Augustinus est quod fortuna nulla alia est nisi ordinatio voluntatis divine ... ista de suis dicitur creaturis ideo a fidelibus illud dicitur potest accipitur sancte ... accipit de fortuna ... divina providencia sic sunt dicta de fato. R.

C. vitas Semper plurimum penditur i. magis appetitur potest quod aliud sit quam illud quod propter aliud sit et ideo dicitur quod sed omne homo quamvis propter alios homines petunt pecunias quam plus diligunt ipsam pecuniam et eodem. Et quia vitae hic ... finis propter quod ... melior est finis illis que sunt ad finem. C. i. potest quod melior ad finem per se ... Contra

Sed quod dicitur ... propter hoc in suis lucrativis finis sic est lucrum et tamen melior sed dictum ... dicitur ... bonum fortune sit bonum ... et lucrum pauci ... malum bonum fortune. 7.

Tertio quia illis sunt propter finis operationes alioquin dicitur otiose sic vitale si unquam habet et tamen ... operatio ... melior ... potencia. Secundo est potencia voluntatis ordinatur in suo obiecto sic in finem ad obiectum voluntatis sit bonum et bonum et finis eius sit et tamen obiectum quod non est ita perfectum sic actus. Tertio in quibus appetitur perfectum corporalem accidentia cum corporalia spiritualibus sunt meliora. Quarto quia finis hoc propter quod contra quia opere ... divine ... et finem in quibus ... creaturis et ... perfectio hominis non sunt de quibus plus quam ista sublimitas que est actus quidam ... ad ... fini ... i. quod ... non sit melior illis finis tamen bene finis ... in se propter quod illa ... est ordinata ut potest ... superior et ... virtute ... ad quod ...

Deus per una ordinatur quam melior. Ad 2. Hos sit simpliciter finis operationis
sed simpliciter finem quo attingit et non simpliciter finem cuius ~~est talis finis~~
Ad 3m. Actus voluntatis non est cuiuslibet eliciti
tamquam bonum quod est finis, immo in ultimo sit,
sed in illo quod est ad finem. Et dicto quod patet
valitas finis in aliquo interiori suo actu
Ad ... ille non consistit finis talis voluntatis.
Ad 4. Iste finis qui dicitur visio est finis quo
unde ipsa est simpliciter hominis vita et non vita
humana simpliciter ipsam nisi inquantum per ipsam immediate
attingitur finis ultimus.

Nec autem regula sumitur de fine cuius simpliciter quod sit ipsa visio et non de fine quo qui est simpliciter ipsum cuius est talis finis.

7 **Civitas Solo deo illustrante anima fit beata**
c 6. Et ad dictum autem ~~deus~~ Thomas argumentum, quomodo est
in illos qui negant lumen glorie in patria quia illustratio
sit lumen esse non sit, et in deo illustrante anima fit beata
ut hic dicitur. Contra argumentum illos qui dicunt quod ad eandem
actum beatificum concurrit parte alia ipsa et tamen hic dicitur
quod solo deo illustrante.

6 **Civitas Magis est letitia cuius rei dum perficitur**
quam sit dum incipitur quia dicit quod delectationes sunt plenius
apta ... producuntur ad finem c 8. Et tamen dicit ratione
quia amor est motus quem nullus ad ... vero
... talis autem motus quanto plus appropinquat termino tanto
est fortior et ideo amor quanto propinquior fini tanto.

1 **Civitas felicitas humana sit quod** Intuitor
ipse loquitur sit homo consistit in agnitione causarum
Virgilius. Unde quidam singulare illud ipsius Virgilii: ~~felix~~
~~qui potuit rerum cognoscere causas~~ c 10. Et ad dictum
inferendum dum vera felicitas consistit in
cognitione prime cause que est causa totius universi
quia beatus singule qui loquitur de vera felicitate ipse dicit Virgilius
in quo ... felicitatem cognitionem causarum. Ita quod felicitas
naturalis de qua loquebantur philosophi consistit in naturali ... cognitione
quia de tali naturali est intentio Virgilii non aliud
... Sed dubium oritur circa Virgilius posuit

causatur in pluribus cum sit unica causa prima. Sed ista non
reperitur in sua pluralitate ad multitudinem stellarum separatarum
sicut posuit Aristoteles consistere felicitatem in pluribus celestibus
sed ad pluralitatem et diversitatem in materia communi [illegible]
non esset pluralitas [illegible] singularis [illegible] cum eadem lateat.
S. virtus. Sed potentia precedit tempore tamen summa et ultima
superat dignitate. Et hoc quod dicto accipitur illa [illegible]
regula quod illa que sit prior generatione sit posterior perfectione.
Unde accipimus aliud exemplum maximum quod si esset ordinatum
natura [illegible] posterior sit perfectior. Et ideo quia
in eadem generatione sit prior [illegible] dicimus quod potentia posterior
est perfectior. Et per hoc patet [illegible] nobiliorem intellectum esse, dicitur
esse demonstratum. Et ideo [illegible] magis [illegible] et
Primo in vegetabilibus potentia generativa precedit sicut Themistius
ordine nutritivam et augmentativam. Et tamen ultima videtur
minus nobilis cum tamen ad generationem sit prima ad salutem
et nobilior potentia est ad finem [illegible]. Secundo quia
in animalibus imaginativa videtur esse nobilior quam memoria
que est retentiva [illegible] quia memoria non [illegible] intellectui
nisi mediante fantasia que est imaginativa. Et tamen memoria
illa consistit esse posterior sed retentiva specierum [illegible]
Tertio quia in rationabilibus intellectiva est perfectior memoria
prout memoria [illegible] recordativa cum recordatio
non sit nisi per intellectum vel [illegible] specierum
et etiam ad recordationem non [illegible] nisi notitia abstractiva
que est minus perfecta. Et cum memoria sit [illegible] posterior
Quarto quia in intellectualibus in [illegible] separatis potentia
operativa est posterior voluntate et intellectu cum non possit
aliquid nisi volitum prima sed [illegible] voluntas nisi [illegible] intellectu.
Et tamen nullus potest illud [illegible] esse perfectum. Et ideo dico
quod [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] Et
non dicimus quod [illegible] a minus perfecto sed [illegible]
[illegible] accepta [illegible] quod [illegible] in ordine
finis et [illegible] ad finem et non [illegible] in aliis.
Unde delectatio [illegible] et [illegible] [illegible] operatio et tamen [illegible] operatio perfectior.

9 In veritas autem in sit una in inchoant vt sciat quod non frangas aut precesserit. Super 22 ut dicitur prior est res que facit quam illa que fit et eodem. Consequenter notandum quod 4 modis contingit vnam rem alteram esse priorem. Aut secundum ordinem durationis sicut iuventus precedit senectutem. Aut secundum ordinem originis sicut pater filium durac(ionis)
Deus quia est ab ipso. Aut secundum ordinem nature sicut ex sibimet ori(ginis)
prevenit suam passionem. Aut secundum ordinem perfectionis sicut Christus sunt na(ture)
factus ante Johannem baptistam ut habetur in euangelio. Nunc autem ista pf(ectionis)
regula. Consequenter non potest esse vera vbi contraria ad ordinem durationis
quia in eodem instanti quo sol fuit a deo creatus ab ipso sole fuit
radius generatus. Nec secundum ordinem perfectionis quia in multis oppositis
videmus quod pater non est perfectior filio in creaturis. Sed secundum
ordinem nature omnis effectus preuenit suum effectum quia ab eo
dependet et secundum ordinem originis quia est ab eo.

10 Io vitius Tulli qui scilicet deum colebantur a paganis vere
homines fuerunt sed propter adulacionem hominum post mortem dii
fuerunt appellati. Ibi dicit quod Saturnus fuit rex Crete
et Jupiter filius eius c. 18

11 Ii vitius Varro doctissimus posuit posuit tres animae gradus vnum
quo omnes partes corporis viuunt. Primum posuit in ossibus capillis
et vnguibus et non solum in corpore sensitivo. Secundum gradum
per sensus quem posuit in organis sensuum ad videndum et audiendum.
Tercius gradus est summus in quo intellectus preminet et hunc gradum
proprium hominem dicit omnibus aliis mortalibus c. 26. Et quo dicto
autem 3 dicit tamen quem Non fuit possibile in homine tres
animas. sed tres sunt gradus quia bene contingit Varronem in isto
dicto quem dicit tamen doctissimum. Secundo dicitur Patet quod non
habet determinatum organum in corpore Nec est potentia organica
quia sibi aliquod organum non assignat sicut et ceteris. 3 dicitur
Ipse Varro videtur fuisse de illa opinione quam profert Jeremias in
psalmo quod dicit quod in Thimeo .i. in libro vtilis intellectus preminent

12 Iz vitius Plato tantum bonum posuit in celestibus ut sunt eius
non celum aliquod facit sed secundum tempus et celum fiunt fit. c 28
Et quo dicto autem duo fuerunt patere contra primum
quod Plato non posuit in deos vale ad quantum recte
aliud sicut ei imposuit Apuleus dicitur agentem naturam
quia dicit quod celum quod est celi premium nichil fit secundum eius

Secta platonis

Secundum dictum [argumentum] plato posuit deos [?] facere ad creationem corporum naturalium [semper]
quia dicit quod alia quod fuit creata per naturam sunt ipsas fuit facta
[C] vitus. Deus annuntiat sicut omnia que operantur ut et ipsa 13
per se operare et agere motus sunt / c. 31. Ergo dictum quod est
vulgatissimum apud theologos actum [del.] theorum dictum. [Primum]
licet deus sit omnium effectuum naturalium causa universalis nihilominus est causa
totalis quia licet finistra ponderet non solum quando dicitur sunt agere
per se animales / Secundum dictum deum posse impedire actionem cuiuslibet
cause particularis / quia nullus sunt aliquid aliter facere quod non posset
impedire. Credidit non esset dicere quod hoc [?] singula moverentur
celo. Sicut deus potest impedire causas quibuscumque appropriatas
quia ipsas agere sunt, ut hic dicit. Hic oritur dubium per quem
modum possit deus impedire causas secundas. Et quod non potest aliquem
effectum supernaturalem ponere naturalem ponere illas que requiruntur
ad causandum / etiam talis effectus non est bene [?] talis
per solam substractionem [?] qualis / Et ista regula ostendit
quod deus immediate concurrit in omni effectu cuiuscumque cause particularis.
[C] vitus. In veteri testamento per quosdam sacerdotes et per quosdam ministros 18
et quod de ipso [?] per iter non agitur providentia est per
venturum. c. 33. Ergo dictum actum [del.] theorum dictum
Primum. Non omnes prophete intellexerunt sensus propheciarum omnium
quia dicit et per quosdam ministros / Secundum dictum. Prophete providerunt
futura non solum corpore ad [?] deum [?]
[?] / quia dicit quod ea que sunt in tempore ab eis sunt prenunciata.

Phere data est [?]

Vocatum · Cayphe
vocatum et ipse [?]
[?] ad [?] Iohannem.
[?] et [?] et ipse [?] ut [?] [?] [?]

Liber Octavus
1.

Prima vitus. Verus philosophus est amator dei.
Claudius [probat quia] philosophus [?] est amator sapientie in
latinus. Et vera sapientia est ipse deus c. 1. Pro [?] deum
[?] in [?] celo quia Pitagoras a quo [?]
[?] philosophorum [?] [?] philosophum vocant
[?] reputantur [?] sibi tribuere et [?] sapientes nollent
sapiens sed philosophus id est amator sapientie appellari. Et dicitur
quod ab isto [?] est nomen philosophie.

[C] vitus. Platonici philosophi preponendi sunt omnibus ceteris [?] 2.
de quorum numero [?] [?] est, propterea [?]
[?] sit [?] / c. 1. Ergo dictum [?]
quod philosophi [?] [?] in [?] supernaturalis [?]

Ambrosius · [?] · [?] · [?] ·
Bonaventura
[illegible] ad [?] quod [?]
[illegible] et ad petendum ut Cayphas
[illegible] quod ipsum [?]
[illegible] ad [?]
[illegible]
[illegible]

quod fideles ponunt nisi forte quod dicunt quod ista veritas fuit pla-
tonicis audita aut revelata et non demonstrata.

3 Tertius. Quod inveniendo bonum verum, omnium philosophorum videtur mirabile
gessisse industria c. 3. Ego dico autem duo docta
apparentia. Primum sunt tamen philosophi videntur esse moralis doctrina
quia in ipsa tractatur de felicitate humana. Secundo sunt omnium
illud saniorum videtur esse methaphysica quia philosophi posuerunt ultimum in
notitia separatorum substantiarum que est methaphysicalis cognitio.

4 Quartus. In natura incorporei et quantitatibus luminis causa
omnium factorum natura stabilia sunt. c. 3. Ego dico autem duo
Theologicum damnatum. Primum hec sunt in deo realiter et non per rationem
ostendit quia id quod est in natura luminis, quantitatibus stabilia
est ibi realiter cum enim rationes illorum habent stabilitatem.
Secundo dampnatum de quibus eo libro loquitur sunt in deo formaliter
quia omnium substantiarum natura non potest esse in deo nisi formaliter
cum ipse non contineat substantias per intrinsecum. Tertio dicit hec
sunt in deo pluraliter quia pluraliter appellat rationes causas rerum
existentium illas que ponunt in deo unum tamen et idem.

5 Quintus. Quod finis bonum appellatur quo cum contingit quiescunt omnino
beatus est c. eodem. Ego dico autem de ultimo beatudo consistit
in attingendo summum bonum et solo fine sed per quos omnes
potentie que possunt attingere obiectum beatificum sunt beatificabiles
contra illos qui ponunt beatitudinem in solo intellectu et in sola
voluntate cum utraque istarum ad summum bonum possit attingere.

6 Sextus. Philosophus laudatur quia in tres partes divisit philosophiam
videlicet in moralem que in actione versatur, naturalem
que contemplationi deditur, tertiam rationalem que verum discernit
afflo(?) c. 9. Et ideo dicit sanctus quod omne studium in contemplationem
et actionem versatur. Et dicit quod duo fuerunt insignes philosophi
quorum unus floruit in doctrina pertinente ad actionem ut Socrates
et alius in pertinente ad contemplationem ut Pitagoras. Postea
Plato quasi utrumque iungens illud floruit in utroque.

7 Septimus. Homo ita creatus est ut per id quod in eo praecellit
attingeret ad illud quod cuncta praecellit, id est in unum optimum deum
c. eodem. Ego dico autem duo. Theologicum dampnatum. Primum
patet quod per quas homo natus est attingere deum contra

Bonitudo consistit

- Philosophia
  - Moralis
  - Naturalis
  - Rationalis

non sunt respective sed absolute quia 2o quo attingimus deum in
nobis percellit, illa autem respective per excellentiam absolutas
perfectiones. Vel Augustinus iste potentie non sunt accidentales sed
substantiales. Quia accidentia non possunt in nobis percellere nam
perveniunt ad genus substantie.
Octavus(?). Deo non est aliud esse et aliud vivere. Quia 8
posset esse et non vivere. Sed contra vivere et intelligere quia
posset esse et non intelligere c. 6. Ergo quod dicto articulo dicitur
Theologia doctrina quod licet in aliquibus viventibus sit vivere
esse utpote in illis que non possunt esse et non vivere sicut
sunt omnia spiritualia, tamen in illis que possunt esse et non vivere
non licet vitam sed sunt corpora. Similiter ipsum Augustinus. Secundum doctrinam
Si est aliquod corpus in universo cui suum esse non
sit vivere, ita quod posset esse et non vivere per locum vel
autem locum quod tale corpus non habet esse per aliquam formam
contrariam et sua esset sola intelligentia. Et ideo non posset esse
sine ea. Unde si aliquod corpus animatum posset quamquam
esse et non vivere utrum est pene forius plurius in
illo articulo. Intellectus tamen est quod ad 2m dicunt quod hic
acceptus est. Sed referuntur omnia dicta beati Augustini quibus
negat distinctionem divinorum attributorum quod opponit
alia dicta pro ista non plus concludunt nisi quod ita sunt
indistincta quod non possunt ab invicem separari quia sic
exponit hic distinctionem inter vivere et intelligere.
Nonus(?). Platonis quod unito intellectu autem philosophis auxonii(?) 9
dixerunt deum humane esse mediatum ad dispositionem omnia mediatum(?)
sed per ipsum fuerit sicut omnia. c. 1. Ergo quod dicto hoc
quod fuit Platonis opinio quod licet dominus est recte cognoscendi
intellectui nostro immutabiles et incertas veritates. Et ista
opinio fertur fuisse beati Augustini in diversis locis tamen
verus Platonicus.
Decimus(?). Electionem factam agit de summo bono quod respectus 10
eorum que agimus et non propter aliud sed propter se appetitus
id quod adepiscetur nihil [illegible] ad quod beati sunt vel
voluntarium. Et de quippe et finis est duplex quia propter ipsum
aliud volumus ipsum autem propter se ipsum. Hoc autem ...

Alii in corpore alii in statura alii in scientia dicunt quod sed hoc
quod statura et corpore constat, c. 8 Interpres tamen quod et statura ber bo
corpus et dicit virtutem tamen gracie bonorum potentum a philosophis
quos appellant ortodoxos et in ipsis non posuerit magis
ubi tandem quia sunt ipsi alia requisita.
11 ¶ 11 us Philosophus dicunt sed bonum esse, sed in virtute et
eius solum extremum possit quod non votum dei habet et
imitatur. Et ideo non dubitatur esse precipuum amicum dei
et cum precipue ad bonam vitam tendit et finem dei sit
bonum cui ipsum amavit, c. 9. Ergo dicit actor duo
ceteris dominum primum philosophum ad Salomonis consilium de filia
sunt optima hominis qui in hac vita, quod philosophus hic ponit
unde sunt statuta et ideo dominus sapiens in Ecclesiaste
7. dominum sed ideo constat de actu, vel de quia magis hic
commendat platonem cum possit feliciter in actu fine[illegible]
12 ¶ 12 us Magis philosophus de deo sensit quod sit omnium creatorum
effector et humane corporis dator et bonum agendorum, i. finis,
et quod deberemus nobis sit pro illo in vita et de dono et
felicitatis vite eos vitiis ad ponunt et magis quam nobis
fateatur, c. 9. Ergo dicit actor dominum, ille philosophus qui
magis felicem appropinquare magis fuerit illustratis quia
vitam plus appropinquaret.
13 ¶ 13 us Platonem cognito deo reperiet ubi esset causa
constituendi universitatis et lux percipiendi veritatis et fons bibendi
felicitatis, quia magis bene sit notissime [illegible] qui aut
quorum lingua de greca [illegible] possunt nobiliores et
clariores istos esse fuerit, c. 10. Ergo dicit actor dominum,
Arc magis doctrina Platonis sed non Aristoteles magis
sunt divulgata et dico quod adhuc apud grecos preferri
Platonem. Dicunt tamen alii quod doctrina Aristotelis non prevaluit
quia perdidit magis quam spatio et ideo omnium precipue quod
illa Platonis quod perdidit [illegible] et absconsionis
14 ¶ 14 us Nec illi Fabula mirentur dicta Platonis
interpretare quia ita fidem nostre [illegible] et ideo patet ipsum
quod fuit de Egypto et cum prophetis vidisse. Dicit tamen
ibi magis quod deligeret suspicio ipsum vere mereatur.

platonice sapientie uicino a tempore quo prophetavit Jeremias c. annis c. ll
¶ 7 vi. quod deus dixit Moysi ego sum qui sum quia in 17
eius comparacione qui vere est quia incommutabilis est, ea
que mutabilia facta sunt non sunt. Vehementer namque Augustinus hoc
Platonem tenuisse et diligentissime commendasse dicit. Et ego dico
an aliquid c. d. et omnis creatura ad deum comparata est mutabilis
¶ 16 vi. Ex platonicis plurimis de illis excellentis ingenii 16
et eloquencie, Plotinum quidem imparem sed multos similes
principales sectarum peripateticorum condidit. qui et Jamblicus
disputavit plurimos quorum deinceps fama preclara excellens
unus adhuc superstes in suo tempore eorum congregant c. 17
Interpretatur ergo quod aliqui dicunt quod intelligendo libros Augustini fuit
hic prerogativa Plotini. Ex quo li. tantum de Elario vel eloquencia
eius dicit Elarium imparem et non de sua. Iste tamen est de
intencione Augustini quam in hoc libro de intencione de vita
videlicet Plotinus similes philosophos adponere et preferri plurimos
super omnes alios excellit. Intencio vero ulterius concerni-
tur elacione supra se peripateticos dicit esse clarius.
¶ 1 vi. Apuleius platonicus scripsit quod Socrates habuit
deum unum ex illo genere nomine quem demonem dicunt
cui quandoque habebat famulatum et consilium a quo prohibebatur
magis Augustinus scribit admoneri ut desisteret ab agendo
quam ad quid agere valebant nec prece fuit contrarium
c. 14 Ego vero credo. quod ille pater huius
familiaris boni angelum quia certe futura prudencie non puto
magis forte demonis iudicio. Ubi obstant quod dicebant
demonem quia apud gentes idem fuit quod plures consencientes
Magis tamen credo quod fuit Merlin singulis quia pagani
et infidelibus erat.
¶ 18 vi. Non ideo demones sunt meliores hominibus 18
quia habent corpora meliora aliquando aut Melius
bestiis hominibus preferuntur. Alias vero nos homines vincunt
corporibus aquilis et vulturibus quibus odorant . . . canibus
aut velocitate leporibus et cervis . . . omnibus animalibus
quibus multum valencius leonibus et Elephantibus quibus
diu uiuendo spaciis quos et depositis tamen senectutis
deponere atque in iuventute redire perhibentur.

Sed sic hic audiui meliores racionem de spiritibus demonibus
nouiste vnde meliores esse debeant c. 15. Ez
Quarto dubium Utrum corpora assumpta demonum sint meliora
quam corpora vera et naturalia hominum cum ista sint ordinata
naturaliter secundum ad meliorem finem scilicet homines corporibus. Et
quod non videntur esse meliora simpliciter sed tamen incorruptibilia
naturaliter. Vnde quod hic non loquitur Augustinus secundum opinionem suam
sed illorum platonicorum qui posuerunt demones viuere
corporibus naturalibus et propriis sed aereis nostris. Secundo dubium
Utrum organizacio ut habeat aliquam virtutem sic operandi
operationes potentias ut organa nostra, cum virtus nostra
spiritualis sit nobilissima. Et quod si corpus nostrum est nobiliori
modo organizatum et sensus est nobilior difficile est
videre quare non melius videmus et audimus quam bruta
vel forte quia potentie sic accidentaliter excedunt. Et
vero licet hec habeant meliorem sensum propter non tamen potencias
vel forte potencie nostre propter peccatum sic impedite
sunt ... et hoc ...
19 Capitulum xv Varro plurimi differentias demonis dat esse
quoad animal, animo passiua, mente rationalia, corpore aerea
tempore eterna, c. 16. Et tamen illa bona angeli quod
Melior est spiritualis felicitas quam miseria eternitas
quam eternitas ad miseriam in demonibus ... Ergo
... dicta ... Melior est homo
mortalis si sit beatus quam demon immortalis et miser
Unde sequitur quod eternitas non sit de ratione beatitudinis non potest
in homine mortali beatus. Capitulum xvii Angelus esse
... spiritualis esse beatum quam eternaliter miserum est melior
... spiritualis felicitas quam miseria eternitas et ...
... quod plus est appetendum non esse quam miserum esse ...
... spiritualis felicitas sicut esse aliquid eternum ad ...
Sed ante dubium Utrum demones possint esse animalia
non sit sic ... Et quod Augustinus non loquitur in loco
isto differentias demonum secundum suam opinionem sed secundum opinionem
platonicorum licet plurimi ... fuisset opinio Augustini
demones habere corpora sic ... quibus ... specialiter
Istud tamen ... Theologi non ...

Melius est
non esse
quam esse
miserum

Nota
... peccatum esse
... et malum ...
... peccatum penitencie ...
... bonum

20 veritas. Passio dicitur motus animi contra rationem c. eodem [illegible] 20
tamen quod passio propter corpus dicitur secundum Augustinum. Non sunt accipienda
[illegible] [illegible] quia [illegible]. Et ideo improbaverunt omnem
passionem. Stoici sic accipiunt ut peripatetici qui non abstraxerunt
omnem passionem sed tamen immoderatam. Et ideo est passio motus
[illegible] contra rationem non solum de se [illegible]. Et hoc Augustinus in eodem
libro. Et inter istos non sunt contentiones nisi de solo nomine
cum in re conveniunt.

21 veritas. Demones secundum veram fidem sunt spiritus nocendi 21
cupidissimi, a iustitia penitus alieni, superbia tumidi,
invidia lividi, fallacia callidi, qui in hoc quidem
aere habitant quia de celi sublimitate deiecti merito irre-
gressibilis transgressionis in hoc sibi congruo velut carcere
deputati sunt c. 22. Ex quo dicitur Augustinus secundum quod demones
[illegible] ad deum [illegible] in [illegible] non sunt melioris, sed in hac
aere caliginoso quasi detrusi.

22 veritas. Ex dictis [illegible] Hermetis presentia [illegible] [illegible] 22
[illegible] c. 22. Ex quo [illegible] dubium [illegible] [illegible] est
[illegible] futura ut [illegible] sit notitia [illegible] et [illegible] futura
[illegible] non valebunt [illegible] quia [illegible] non est [illegible] futura
non [illegible] demonstrationem sed per coniecturam [illegible] [illegible] quia
de futuris sit potius [illegible] [illegible] [illegible].

23 veritas. Veritas [illegible] errorem [illegible] [illegible] 23
[illegible] [illegible] corrigit [illegible] c. 28. Ex quo dicitur
Augustinus [illegible] in Medicina [illegible] in [illegible] [illegible]
fit per gratiam.

24 veritas. Fallaces spiritus quorum [illegible] ad [illegible] [illegible]
et salubria nobis. [illegible] [illegible] de dolore demonum
quem [illegible] per Hermetem [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible]
futuris [illegible] et apud memorias sanctorum martyrum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Augustinus [illegible] [illegible]
torquentur et [illegible] et de possessis hominum [illegible] c. 26

27 veritas. Quecumque exhibentur religiosorum obsequia in 27
locis martyrum ornamenta sunt memoriarum non sacrificia
mortuorum tamquam deorum c. 27. Ex quo dicitur Augustinus
[illegible] quod sanctis non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
debemus sed dulie sive honoris [illegible] [illegible] [illegible]

Liber nonus

1 P[...]iana virtus Stoici certantes contra ploricos et Peripateticos dicunt non bona dicunt quod bona corporis non sunt bona sed tantum commoda et etiam de bonis fortune quia nullum hominem esse bonum volunt preter virtute, alii autem ista appellant bona sed in comparatione virtutis que vere virtus esse ergo bona. Ergo nichil sit ut ab utrisque quibus vocentur sive bona sive commoda pari tamen estimatione pensantur. Unde dicit quod ista conclusione Stoici sola verborum novitate delectantur. Ergo ait [illegible] quod Modernos [illegible] multi in sola sermonum novitate delectantur quibus nichil novi inveniunt.

2 Secundus Sed[...] Stoicus aliud inquit est inter animum sapientis hominis et stulti quod stultus animus eius passionibus cedit alius commodetur [illegible] animus sapientis quibus causa necessitatis patiuntur rectus tamen vanum et stabilem inconcussum inde sunt. Ergo dicto ait duo moralia documenta. Stoici non posuerunt virtuosum esse omnino impassibilem sed eos imposuit Peripateticos qui hoc dicunt quod sapiens eos nemo patitur [illegible]. Unde Cicero quod dicit quando a passionibus sequestratus non est in summis sapientis, et in sapientibus ut hic dicit iste passiones cedunt. Sed non dubium plures tamen sapientissimos et doctissimos plures passiones [illegible] non iste dicit quod Mattet animus sapientis inconcussus esse et sic [illegible] accepere tamen [illegible] tota sancta [illegible] ita iste accipiunt sapientis virtute intellectuali sed non in [illegible] illa.

3 Tercius Plus dicit timere morte periculum hoc virtuosus quam vitiosus sicut dicta Stoici et Phisice. Unde dicitur quod [illegible] quid cognatus Socratica qui non in periculo magis [illegible] Stoici timuisset quomodo [illegible] impauidus [illegible] respondit iste [illegible] ab illo pessimo quod timuisset respondit quod [illegible] alius pessimi non timeat pro anima [illegible] alius pessimi Nobilionis [illegible] ad [illegible] timere debent de [illegible] sua [illegible] debere [illegible]. [illegible] cognatus Stoici animo d[...] periculo et passionibus [illegible] iniquissimis quare timuisset non Stoicus respondit animi passiones [illegible] quod non respondit [illegible] nisi illud quod est in [illegible] et illud [illegible] passionem

Ded exepto amare dolorem quod fortes timent et debent metuere
quod est exponere morti. Licet iste passiones in ultio perfecte
in eis tendant tamen nec tamen extendant. Nota pro hiis
ubi esse ita ingreus volens si magis delectaretur ut videtur
Paulus vult delectatio apud valde superhabundare.
Qui utitur ly exemplo nostri i. Christiana religione 8
Nec tamen querit utrum pugna aut quia irascatur sed quare irascatur.
Nec utrum sit tristis nec utrum timeat sed quare timeat.
c. 7. Ex quo dicto actum dico moralia docentur quia
Ista tria Ira, tristicia, et timor non sunt mala ex genere
sed ex circumstancia ex qua fit bene et male. Ad dicta
Circumstancia enim in moralibus principalior est quam substantia
ex hoc dicitur Nec tamen queritur si quis irascatur quod
pertinet ad substantiam actus sed queritur quare irascatur quod pertinet ad
circumstanciam enim.
Qui utitur Misericordia Stoycorum est scelere culpabilis 7 Misericordia
scilicet ad corrigendum, de qua virtute inquit Augustinus Cicero in
laude Cezaris locutus est. Nulla ait nulla de virtutibus
tuis nec admirabilior nec gracior fuit c. eadem. Ex quo dicto
actum que moralia docentur quia Misericordia non
est virtus ex ratione cum dicit Augustinus acceptat sed
inter virtutes Cezaris enumerata. Ad. Ista virtus
est in principe acceptabilis ex qua Cezar multis floruit
virtutibus moralibus tamen ... principis debita sunt
singularis ... Ad. Opus misericordie est miserie
alicuius ... ex dicto quod iste sunt Stoycorum Misericordia
culpabilis ... Ad dicta quia ista est ... sed quia
est cum Misericordia est de alicuius miseria relevanda
quanto maior est Miseria tanto Maior est Misericordia
sed summa Miseria est in malo culpe sed maxima
sed bona virtute ergo cum Mala culpe per correctionem
relevatur ubi est summa Misericordia
Qui utitur Sapientis inter homines Rara sit 6
Nam allegat Augustinus de Racionis dicit
Rara sapientia ... Mors querula inter tres mulier
ubi dicit Augustinus quod nomine Sapiencia est Rara etc. c. 8.
Amen.

Ergo dicto inferuntur duo correlaria. Primum plures sunt homines fatui quam
sapientes quia rara invenitur sapiencia. Secundum correlarium plures homines sunt viciosi
quam virtuosi quia multi fatui. Patet quia virtuosus cum prudencia sunt
singulos virtutes morales quia stulti habent non possunt. Sed
dubium oritur quia ista que sunt naturalia rerum et ampliandum sed
virtus magis naturalis est homini in quantum homo est quam vicium et
semper fuit omnium ergo ut in pluribus sunt virtuosi. Respondetur cum diligenter
investigaret bona moralia sunt magis in hominibus multiplicata
quam vicia. Aliquem non posset stare inde dampna pollueretur

Sed vocat 2 et 8 pluribus dicitur contingit pacifice vos ad bene facere

tamen quia nullus dicitur virtuosus simpliciter nisi habeat omnes virtutes
ad ipsam pertinentes. Et tunc dicitur virtuosus qui et cum vivendo bonum
habeat. Et ideo plures sunt viciosi. Sicut in omni perfeccione pauci
sunt excellentes. Quemadmodum pulcher est naturalis hominibus
secundum creationem humanam. Et ideo plures pulcri quam turpes in genere
[illegible] sed pulcri in excellencia sunt pauci. Et isti soli
dicuntur pulcri.

c. Tercia virtus Naturalis ex causa in corpore consistit que virtus. Sicut
enim quanto caro munda est melior corpore quanto magis bene disposito
sicut dicit [illegible] sordidior. Angelus sive et pusillimo
carni estimatur et cetera. Ergo dicto sequuntur duo correlaria.
Primum demones sunt meliores hominibus quantum ad naturalia quia
sicut caro munda excellit corpus sordidum propter excellenciam animi
ita substancie spirituales omnes substancias corporales. Secundum correlarium meliores
sunt angeli quibuslibet rebus separatis quantum ad naturalia quia
maior est excellencia ... angeli superant spiritus
cum illa sunt excellencia et que sed quam excellencia gracie
que est quasi forma accidentalis. Et ideo ex isto dicitur potius
meliores sancti ... Sed oritur dubium. Sancti superius
libri angelos ... homines bonos esse meliores demonibus.
Respondetur quod illi loquuntur de bonitate morali hic autem de naturali.

d. Quarta virtus Plotinus qui inter [illegible] intelligere Platonem
laudatur quam certum inter discipulos cum de sanctis homini
ageret pater magister Macrobius morales ... vacui
faciebat. Unde dicit Augustinus quod moralitas quamvis non
... in nostra ... sed in divinam ... et cetera.

Intelligendum tamen quod illud ad istam declarationem quod Platonici ponebant animam corporis unum post carcerem ut patet in eodem libro et sic mole corporis aggravatam et post dissolutionem corporis tamquam vinculis dirutis deo esse optatum /

¶ Quintus articulus est miserius mordere c. ix. [illegible] et 9.

invidia sit supremum miseria declaratur quia magis miseria est eius qui tristatur de malo quia in tali tristicia compatitur penam demonstrat quae potest magis. Et maior est miseria eius qui gaudet de malo quia illud [illegible] malum quod est quia nullum est maius malum quam [illegible] quod est [illegible] [illegible] quia magis contendit bono alteri sed tristari de malo non est quia tale malum gaudere autem de malo [illegible] est quia malum [illegible] de sua natura malum sit odibile et esse quod gaudet est miseria / 3o maior miseria est tristari de bono quia ille qui gaudet de malo facit quia nullum malum ille autem qui de bono tristatur facit quia nullum bonum quod de sua natura est amabile et contra sit quia [illegible] miseria maior quod eius invidus tristatur de bono [illegible] est miserrimus /

Intelligendum est tamen quod miseria [illegible] declaratur 2 [illegible]

Primo [illegible] affligitur [illegible] per comparationem [illegible] est esse et [illegible] comparationis est magis esse / sed [illegible] / et ita est de invido qui de bono alterius tristatur et talis [illegible] sit [illegible] 2o quia sic ille est bene dispositus nec bona nec mala [illegible] sic ille male [illegible] mala quam bona [illegible] quia [illegible] ita ut [illegible] non possit mala [illegible] sed ille est pessime dispositus [illegible] non solum mala sed etiam bona [illegible] sic invidus [illegible] ista sit affectiva [illegible] de sua natura sit [illegible] 3o quia sic invidus bonum [illegible] affligitur de bono alterius quod [illegible] malum in eius [illegible] et [illegible] miserrimus quia [illegible] [illegible] frequenter de [illegible] et [illegible] malum [illegible] quod [illegible] sic [illegible] adesset [illegible] hoc bene dispositum dicitur 10

¶ O pater Deus libera nos a miseria et mortali[illegible] perducat nos ad illud [illegible] angelorum [illegible]

c. 11. Ex quo dicto arguitur dominus Thomas doctor p. 7. Idem est obiectum
beatitudinis angelorum et hominum. 12. Tota virtus est obiectum
beatificum angelis naturaliter creati

11. Ultimus. Quanto plus deo iuncta fit eius comprehensio
quia nulla alia est obiecto longinquius quam eius dispositio
Tanto enim aut quod est ei propinquior quanto vero temporalia multa
aliam quam minus cupiditatem. c. 16. Ex ista videtur quod dominus doctor

Periodus trina p. 7 perfectio creature consistit in applicatione divina. 12. Superio-
ritas magis apparet creatis / quia sed per consequens hoc fit deo
summe placens. Tertia per superioritatem magis disposito ut hic habetur

12. Capitulum 2 vis. Angeli boni rerum ista contemplant [temporalia] et multa
noverit quia rerum probabiles causas in verbo dei apprehendunt quibus
cuncta ordinantur. Demones autem non causas et cardinales
causas in dei sapientia contemplantur sed quasdam signorum vel actorum
maiorem experientiam multo plenius quam homines futura prospiciunt
dicimus nostri semper illi. Isti nimium eorum fallunt. c. 21. Ista
autem verba sunt dubia. Aliud ut est temporalis temporalis
temporalia multa multitudine cognoscere eos quod temporalem et
multitudinem motu suo cedunt et fructum meum ut demonstrandum
certa vero promissio est / Aliud est autem in causis alia in
quantitatibus dei legibus que in eius sapientia vivunt multitudinem
rerum planitur dei voluntate que eius scripta quam potissime
est spiritus enim preparatum cognoscere quod sancti angeli recta
dispositione donatus est. Ideo ex isto dicto arguitur dominus Thomas
doctor p. 7. Sancti in causis dei legibus contemplant futura
quia habent id quod oportet. 12. Sancti in divina voluntate
cognoscunt ista futura contingentia / quia dicit quod dei voluntate que
certissima est et omnipotens ista moverunt c.

Liber Decimus

1. Primum vitis. Eligendi platonici sunt [sive] triginta omnium
philosophorum nimis nobilissimi / patroni qui potuerunt invenire
[h]anc Augustinum / ubi nunc comparatur bonum illius civitatis dei. Augustinus
et Ipsa et unde quod sancti est bonum quod non possit c. 1. Intellectus
tamen quod si beatitudinem ante eis gratiam dei / primum est bonum potest. 1.
Corpus eius quam beatificans. quia tale quod est quoddam bonum spirituale /
2. bonum est eternale / quia habet quamdiu deus mirat bonum glorie. 2
3. bonum actuale ut patet per actus beatificum quia omnis 3
multiplicitas est quoddam bonum. Sed apostolus / 4. bonum est 4

intellectus humanus ex quadam lege spirituale et temporalis

similem obiectivale sed divinam operacionem que hanc habitat materie
complexum secundum apostolum. Contra oritur dubium. Dicendum quod hanc licet habeat
circumscripcionem tamen non potest saltem intelligi nisi de hanc obiectivale
quia dicit quod ab isto hanc incidens factum est. Et ideo auctoritas
non arguit hanc habitudinem sed quandam paritatem etc.

Veritas. Cultus debitus deitati dicitur latria in greco quod dicitur Z
servitus debita deo etc. Contra quod dicunt ponuntur conclusiones Latria
1 Prima latria est virtus quia sub eius actus sunt laudes
2 et victoria. generant habitum virtuosum. Secunda latria est virtus
moralis. Probatur in moralibus patet. Secundum rectam rationem
capiuntur honorem excellentem sed virtutem. Relativum ad latriam
est divinam honorationem ad deum sit summe conveniens
3 Tercia latria est virtus moralis sub iusticia contenta
quia ad iusticiam distribucionem pertinet reddere unicuique bonum
sibi debitum. Honor autem est bonum debitum bonitati et
ideo ad illam iusticiam pertinet deo reddere summum honorem
quia sibi summe est debitus. 4 Quarta latria est nobilissima
virtutum moralium quia quanto virtus inmediacius quia in alios per se
respicit bonum, tanto ad propriam et ad alium. Sed istud autem
bonum sit habet se ad summum bonum. Et consequenter relativum
Porro dispositio iusticie est respectu summi boni etc.

Veritas. Sicut homo sit diligere nescit constitutum est ei 3
finis quo referret omnia que agit ut beatus esset
Nota: qui sit diliget autem vult esse cum beatus etc.
Contra oritur dubium. Contra hanc veritatem dicitur quia primo amatur
placet et deinde amorem comprehendere. Et ideo non sit
diliget proprium amorem amare. Et beatitudinem sed amorem
comprehendere prius diliget proprium qui appetit sibi ipsi beatitudinem
esse non solum etiam est proprius diligens qui sibi ipsi appetit
beatitudinem etc. Et quod hic loquitur Augustinus de beato dilectione
utraque intelligitur. Nota de prima de qua procedit auctoritas vero modo.

Veritas. Multaque in mysterio thabernaculi sive templi 3
ultimis modis de sacrificiis leguntur dominus est proprie X
ad delectandum dei et potius significandum referuntur etc.
Verum autem dicunt alii preceptis ceremonialibus fuit in veteri
testamento sicut gratia sed tamen opera moralia etc.

7 vi^s Natura corpore suo tanquam famulo vel tanquam instrumento utitur
c 6 Intelligendum tamen quod quaedam sunt membra in corpore nostro
quibus dominatur natura sicut principatu despotico, sicut
pedes et manus quae ad nutum suorum sine omni resistentia obediunt
imperio voluntatis ut docet experientia. Aliqua sunt quibus principatur
natura principatu politico sicut membra in quibus viget concupiscentia
quae non semper obediunt sed quandoque resistunt. Alia sunt membra quibus
non dominatur natura nec principatu despotico nec politico sicut
membra ut cor et quaedam interiora circa quae nullum habemus dominium.
Alia sunt quae aliquid participant principatu despotico quia nam
sicut singuli infra [illegible] in motu animi vel de cute
capilli quae aliquando movent pro libito voluntatis.
6 vitas Nullus in terra sine [illegible] libaminibus plurimum [illegible]
c 8 [illegible] dolere [illegible] more [illegible] quae [illegible] sunt
[illegible] quae est in statu [illegible]
1 vi^s Cum Amalech pugnaret Israel Moyses orat
ipse tenebat manus in modum crucis elevatas ubi ullum inimici
hostium prostrati sunt c 8 Istud autem non [illegible] in
[illegible] sed credendum quod singulariter [illegible] habet pro [illegible]
8 vi^s Sceptrum crucis quod Moyses ferebat quod [illegible] fecit
medicina [illegible] cum [illegible] crucis [illegible] [illegible]
[illegible] Ezechias Rex [illegible] [illegible] [illegible]
in magna [illegible] laude [illegible] c 8 Ergo [illegible]
[illegible] Maiorem [illegible] [illegible] bona
[illegible] [illegible] quae Mariam [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] medicina fuit [illegible]
[illegible]
9 vitas Sciunt quidam [illegible] sit in hac [illegible] [illegible]
est quod totum hoc medicus quod deus fecit sed [illegible] quae
fecit ita et modo quo fecit [illegible] est et [illegible]
[illegible] c 17 Ergo [illegible] [illegible] deo [illegible]
[illegible] Aliqua sunt in [illegible] [illegible] quod non sunt [illegible]
[illegible] sed modo [illegible] quo deus [illegible] fecit [illegible]
[illegible] non sit in deo quia non est [illegible] [illegible] quod sit [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] sed [illegible] [illegible] non est
[illegible] quia modo quo deus [illegible] fecit sed [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] non sit.

10 Utrum sicut sonus exterior auditur sententia in silencio intelligatur
constituta. non est hec quia ipsa / ista species qua visus est deus
in vi invisibilis constituti non autem hec quod ipse / vidit
ipse in eadem specie corporali videbatur sicut illa sententia in sono
vocis auditur / c. 13. Ex quo dicto arguitur dicens angelum
primum est quod aliquis viderit deum oculis corporalibus quia de ista superius
loquitur in loco isto / 2m autem Augustinus videt deum intuitive
et non est beatus / Ex hac quia iste liber est intuitiva / Nota
tercium est quod sicut sententia ipse non auditur sed per ministerium de tali auditu
devocionis et ideo ubi auditu soni huius ad ipsos ab bucolicis
representatum / Certe de visione divina / et illa angelum non videbat
nisi ad solam non c.
11. Utrum quod Porphirius non concedit Plotinus posuit deum patrem et
deum filium quem principia filium aut paternum intellectum
vel paternam mentem / de spiritu autem sancto nichil aut non aperte dixit
c. 23. Ex quo dicto arguitur duo tercium dicitur / primum quod Porphirius
theologus sed et philosophus aliquid noverit de trinitate articuli fidei
quia iste Porphirius docuit ad noticiam duarum personarum
2m dicitur quod non potuerit plenarie ad perfectam trinitatis fidem
ipsum cum aliis non posuit spiritum sanctum / Responsio forte intelligere
ipsum posuisse quia posuit patrem et filium et horum medium
ut ibidem dicit Augustinus.
12. Utrum de verbis magis est timendum fidelibus quam fuit
philosophis liberis / dicitur quod libere verbis utuntur philosophi / nec de rebus
ad intellectum difficilibus offensionem religiosarum aurium pertimescunt
sed nobis autem nisi ad certam regulam phas est loqui
ne verborum licencia et de rebus que hiis significantur impiam
gignant opinionem c. 23. / Ista auctoritas ipso inducitur ad
aliquid contra Porphirium qui dicit patrem et filium tamquam duo principia
Ex quo dicto arguitur dicentis quod in theologia non solum principia
sed et verba fecerunt hereticum. | heretici fuerunt
13. Utrum secundum Porphirium Plotinum ad deum per virtutem integre
pervenire concessum est. / Et iste dictum Porphirii dicit
per illud Plotini summi quando dicit / In hac vita illud beatum
ad perfectionem sapere venire secundum intellectum non viventibus sed
quod de est perficiendum dei et gracia post hanc vitam posse compleri c. 29
/ Et ista sunt admiranda dicta philosophi.

333

2

18 vicus. Sanctus senex Simplicianus retulit ipso Augustino audiente
quod ipse audivit a quodam platonico [illegible] [illegible] secundum Iohannem
debere aureis litteris scribi et per omnes ecclesias in locis emi-
nentissimis proponi dicebat. Et eodem capitulo 40 dicto [illegible] [illegible]
quod platonica fuere [illegible] et [illegible] [illegible]

7
17 vicus. Anima beatissima esse non potest nisi fuerit de sua
civitate [illegible]. Et 2a capitulo 40 dicto [illegible] deo [illegible]
[illegible] / [illegible] Boecius [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / Et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] qua [illegible] a
forte longo tempore [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] forte de paulo
in [illegible] non est [illegible] [illegible] non habet [illegible] de
Nota civitate [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] de [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut est
status omnium bonorum aggregatione perfectus / Et [illegible] [illegible]
[illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] bonum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] / Alios [illegible] [illegible] [illegible] / Et est [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] / Et [illegible] [illegible]
[illegible] est de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
de bonis [illegible] et [illegible] / Nota [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Augustinus
quo de [illegible] et [illegible] in [illegible] libro de civitate / Sed [illegible]
[illegible] / Si ita [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qui [illegible] [illegible]
[illegible] de [illegible] civitate sua [illegible] [illegible] qui [illegible] [illegible]
Deus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Augustinus in libro [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] —

6
16 vicus. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] / nec [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] ab
[illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] in illa [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qui [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] / Sed [illegible] quod ista dicta non [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dicta antiquorum [illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible] aliqua [illegible] [illegible] pluribus [illegible]

et inde eternitas de facto et ideo valde precarie. Prima inducit fluxum
per istam similitudinem ad probandum quod aliquid factum sit quod est eternum, cum ista
non sit creata fluxus. Sed remanet dubium quid sit tenendum
circa istud dictum philosophi utrum si pes fuisset ab eterno in pulvere
si vestigium fuisset factum a calcante. Dicendum est quod
quando sunt res quarum productio et duratio sunt simul sicut illa que
dicta sunt fuit. Aut in successivis sicut est radius solis. Aut de
permanentibus sicut est actus intellectus. Alia sunt que non habent
simul factionem et durationem sicut edificium aut quodlibet aliud
artificium per manus quod in esse facto deinceps procedit durationem.
Alia quia ad propositum in illis que simul habent factionem et durationem
si illa fuissent eterna et eorum factio eterna. Sicut si radius
fuisset eternus, eius generatio fuisset eterna, quia eius generatio
simul est cum generatione. In aliis quorum factio necessario precedit durationem
videtur quod duratio per factionem eterna dicatur. Atque fuerit
facta factione ipsa precedente, sed non ad eternitatem esset eternitas.
Unde si domus fuit ab eterno non potuit edificari nisi
ante eternum. Atque per istum modum dicimus vestigium est posterius
sua factione nec fit vestigium ut est sicut nec domus
quia manet post abscessum. Ideo dico quod si vestigium hic
fuisset ab eterno, a calcante utique factum fuisset.

[illegible] Civitatem dei dicimus cuius ea scriptura testis Liber Undecimus
est que non fortuitis motibus animorum sed plane
summe dispositione providentie super omnes omnium gentium litteras omnia 1
sibi genera humanorum ingeniorum divina excellens auctoritate
subiecit. c. 1. Ergo dicit auctor circa. Quia plus de isto
deinceps scripture fuere quam in eius sapientissimo Romanorum quia
divina similitudine vel ingenia huic scripture subiecit.

2 vis. Deus per prophetas deinde per se ipsum postea per apostolos
quantum satis esse iudicavit locutus est et scripturam condidit que 2
canonica nominatur eminentissime auctoritatis cui fidem habemus
de his rebus quas ignorare non expedit nec per
nos ipsos nosse idonei sumus. c. 2. Ergo circa dicta
quod ea que continentur in divina scriptura non sunt nota [illegible]
et tamen sunt ad salutem necessaria.

3.

3 videtur. Aliqui philosophi mundum a deo factum concedunt et nihilominus cum hoc tenent sed per creationis hic nunc ut modo quaedam impossibilia intelligibilia ipse sit factus ex nihilo. Istius autem dicti potest ratio et contra impugnationem. Ratio autem prima est ut salvarent dictam divinam immutabilitatem ne subito forte ei veniret in voluntatem quod ante non fuit posse mundum ab eterno creasset. Contra potest impugnatio quia ipsum tamen concedit in istis in aliis rebus cum ipsa ponat divinam voluntatem deo eternam et cum hoc novo venire in esse nunc tamen volitum dicunt. Sed attendendum quod ille qui opponit dicunt non potuisse mundum fuisse ab eterno adducunt istud quod dicunt propter quod dicunt quod bene angelus non potuit intelligere quod mundus fuisset eternus et factus et ideo dicunt impossibile esse intelligibile. Illi autem qui ponunt mundum potuisse esse eternum dicunt ipsum ad propositum oppositum ut videtur apparere quia omne quod est impossibile intelligibile est aliquo intelligibile esse intelligere et per illa opposita licet cum difficultate. Intelligendum tamen quod iste modus ponendi mundum possibile et cetera quod fuisse factum et eternum est impossibile intelligibilis propter duo. Primum est quod fuisset factus de nihilo et omne quod fit de nihilo quandoque est nihil et illud quod quandoque est nihil non est semper. Secundum est quia in permanentibus rebus dicitur si non fuerit nunc sed fuerit et ideo non immediate sunt permanentes difficile est videre quomodo fuit eternum et tamen aliquando factus cum semper durans sed utrum istorum obstaculorum concludit convincendum intelligibilitatem quos inducunt difficultatem et ideo dicuntur duo impossibilia intelligibilis. Quod autem dicunt primum quod videlicet fuit factus de nihilo. Dicitur quod non fuit factus de nihilo quod ponitur quod aliquando fuit nihil sed quia de nihilo negative quia non de aliquo et sic fieret ab eterno et non de aliquo. Item non fit et non de aliquo nec ideo est nihil licet ipsa ista compositio maior sit falsa. Ad secundum cum dicitur quod in permanentibus rebus quod fit non est verum est quantum ad factionem quae est per motum sed quantum ad productionem omnis creaturae dicitur sic fuit quia semper dependent essentialiter a deo ut sicut sol diceret illuminatio semper et semper fit. Intelligendum tamen quod dicit posse quod iste modus potuisset fuisse eternus aut quod fuit factus in tempore eternitate et utraque durans per infinitum tempus ab illo et ab eterno et iste modus est semper non intelligibilis quia illud semper fuisset tamen durationis prius et in illo modo non durasset sed incepisset

apponendum quod creatio est

Alio quod mundus fuit factus sic et sic et iste modus licet sit
temporalis est tamen intelligibilis. Ideo dicitur in duplici exemplo primo
in productione verbi eterni secundo sic generatur et sic generatus est. Secundo in pro-
ductione qua producit deus creaturas in esse cognito ab eterno et
iterum sicut intellecto de reali productione sicut productione ut etc.

8 vi9. Quod felicitas dicit quod quod anima sua operatione sit bona 8
et eadem quod ista debet dici docta quod non vera delectatio habuit
de falsa estimatione sui ipsius. Sed falsum delectatur sed non
illa est tamen felicitas eadem virtus quod felicitas non est perfecta
intellectus sed tamen dispositio ipsius.

7 vitus. Quod credendum est deum extra tempus fare potuisse et tamen in eo 7
faciendo et in quolibet et valedicere non mutasse. Et eadem sequitur quod
dubium tamen sit intellectui sed tamen de eo agendum sine
mutatione. Secundo quod licet actus non sit in eo facere sed in certa
denominatione de ideo electione operationis sic est tamen mutatione in natura 22 q 8 Argumento

6 vltus. Quod creatio non mediante tamen tantum hinc tantum difficultates 6
de finibus loci sed mediante de finibus temporis. Et tamen sicut mundus
tempus deberet in eodem tempore sit deus et quia quare pars
et non ante factus est mundus. Eodem sed quare eum hic et
non alibi. Sed si inspiciat unus spacia temporis et cum mundus cogitat
in quibus deus non erat tamen iste ponit deum ubique totum
sine distinctione et determinatione et sic non est magis singulariter quidem
ut fortuito parum quod coram dum deus non aliis sed isto
in quo est locus mundus consistit et sit infinite ubique patentis
nullo occurrente merito posset hic elegi quo modo vero
dimitteret quia id sine est nulla posset reddi responsio ubi
item non est magis quos ut de continue aliquid accidisse
fortuitu quod illa parum quam anteriore tempore condidit mundum et
infinita spacia preterita sine omni differentia. Et si aut singula
dies et tempora sunt hominum cogitacionibus quibus infinita ymagi-
nentur loca et locus nullus sit preter mundum. Responsio: eis eodem
quod inaniter cogitent homines preterita tempora variationes dei
et tempus nullus sit ante mundum.

1 vltus. Quod ratione dissimili eternitas et tempus quia tempus sine
aliqua mutabilitate non est et eternitas est sine mutatione 1
quis ergo magis non videat quod tempora non fuissent nisi creatura
fieret quod aliquid aliqua mutatione mutaret et cum mutatio etc.

Eternitas includit in se
omne tempus et deo
omnia sunt presencia.

Quo ad aliquid ad aliud aliquid succedit in productionibus ubi diversis
morarum intervallis temporis sequitur. ¶ Ysidorus dicit [illegible] singula que
non habent quam [illegible] dicuntur [illegible] aliquid creasse nisi quod finxisset
aliquam creaturam cum motibus [illegible] currerent et [illegible]
~~quod mundus~~ quod mundus non est factus in tempore sed cum tempore cepit
¶ Ego dicto autem duo [illegible] docentur [illegible] est quod [illegible]
motu [illegible] esse [illegible] ¶ [illegible] sed creatum cum [illegible]
[illegible] ad [illegible] sed [illegible] ad [illegible] in quo et
mundus [illegible] sunt.
8 fiat lux | 8. [illegible] ¶ Nomine lucis [illegible] est [illegible] que fuit dum fiat lux
[illegible] quam [illegible] quod [illegible]
de creacione angelorum que [illegible] principaliter creatur
[illegible] ¶ [illegible] alia notacio angelorum matutina et alia
9 vespere et mane | 9 [illegible] [illegible] et alia [illegible]
que fuit dum vespere et mane dies [illegible] ¶ [illegible]
mane [illegible] matutina et vespere [illegible] et [illegible] hor
[illegible] dies [illegible] quod angeli [illegible] qua [illegible]
[illegible] cognicionem notitia matutina et vespertina in
[illegible] quo omnia sed [illegible] c. 1 et 8 ¶ [illegible]
est quod [illegible] habet [illegible] singulis [illegible]
[illegible] quod [illegible] dies [illegible] Magister [illegible]
sed [illegible] per [illegible] sed [illegible] separacio [illegible]
[illegible] quod omnia fuerunt [illegible] in [illegible] ¶ [illegible]
[illegible] ad [illegible] dum [illegible] quod [illegible]
[illegible] ut [illegible] dies [illegible] Eccl. 18 c. [illegible]
[illegible] creat omnia simul ¶ [illegible] ut magis [illegible]
[illegible] singulas creaturas [illegible]
que [illegible] fuerunt create ¶ Sed [illegible] quod [illegible]
in [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] non [illegible] angelis [illegible]
omnes alii sed creaturis [illegible] in littera
ista [illegible] non est [illegible]
10 requievit die .1. | 10 ¶ [illegible] die septimo [illegible] modo [illegible]
est quod sequitur id est [illegible] [illegible] dicitur [illegible]
que [illegible] et [illegible] die
[illegible] dedit in isto die [illegible] c. 8
11 | 11 [illegible] ¶ Mali natura nulla est sed amissio boni mali nomen
accepit c. 9. ¶ Ego dicto autem [illegible]
[illegible] malum [illegible] est aliquid [illegible] ut potest [illegible]

est quedam actus volitiuus tunc foret mali ullus vt malus est
2. Malum non est nisi privacio boni quia amissio nisi boni
nichil nomen accipit
2 ibi Trinitas est unus deus. Non ideo non simplex quia trinitas 2
sed ideo simplex quia quod habet est excepto eo ad quod relative dicitur.
r x Ergo dicto vtitur ille famosissimus regula in divinis quod
Deus est quidquid habet excepto eo ad quod relative dicitur.
Secundo patet quia filius in divinis et tamen non est filius. Ergo quia regula
autem et theologi doctrina / Sequitur est quod vero simpliciter accipitur quod
et simplicitate quia ideo dicitur deus simplex quia est quidquid habet
Esse autem hoc est verum respectu / 3. Nota quod licet ista sententia
magistri doctoris satis moderni qui dicit quod non inveniatur expressa
in dicta scriptura quia proprietas relativa perdicitur et divina essentia in
abstracto quia deus est quidquid habet etc. et ideo dicitur principaliter
2. Preterea simplicitas sunt non distrahunt quia dicit quod ideo non
est deus minus simplex quia est ibi trinitas / 4. Eminencia
est ista sententia porrectanum qui negabat istam. Deus est deitas
quia non deus habeat deitatem est quod habet ut 6 / Sed
oritur dubium de ratione simplicitatis consistit in ratione respectiue quod
distincta sunt esse sunt opposita in ista divinitate apparentur. Sed
Non est eadem ratio in respectiue et simplicitate omnino licet simplicitas
presupponat respectum et ideo differunt quod quia hec sunt per suam proprietatem
Secundo differentias et unum deus simplex excepit id ad quod relative
dicitur. Patet ut ista vera intelligatur quod simplex est quod habet forma
et non formaliter. Aliquem deus sive creatura non habeat tamen
3 Sancti Angeli sunt creati sunt lux sunt dicti quia non solum
creati sunt ut esset sed illuminati sunt ut superent sicut quod lucent. 3
c. 11. Ergo quo dicto autem duos theologi doctores / Primus
Angeli ante quam sint conversionis habuerunt tamen superiorum et inferiorum
notitiam quod superiorum in superiorem quia sunt creati ita et
illuminati sunt / 2. Angeli ante sui conversionem eundem fuerunt
beati sicut sunt eos debitum tamen ita et beata tamen sunt hic et
Non tamen est pertinendum quod hec loquatur de illa felicitate que consistit
in visione divine essentie quia sic in illa demones eterne
equaliter apparent fuisse numquam credendum est / Sed sunt post Adam in
paradiso ante se fuisse beatus. · 1 Privacio boni vt bonum est carentia ei mali
et non vt bonum est privatio boni: et
ex parte sunt in genere et sunt dicti non in genere
et sufficiencie.

Gratia

18

18 veritas Quantum ad delectationem quam boni beati sunt primus
homo in statu innocentie quam aliquis iustus in hac vita
sed quantum ad spem futuri boni beatior est quilibet iustus
continuus tribulatus qui certus est de futura felicitate quam
ille qui erat incertus de suo statu / c. 17 Ego dicta
autem dicit Theo. dicitur p. 7 In hac beatitudine aliquis
[illegible] quod est certus de futura felicitate ex hoc supplet c. 2.
Sed tamen de felicitate unde afferunt homo qui fuisset
affecti et in statu innocentie [illegible] quantum ad
spem beate [illegible] quilibet iustum illi homini in [illegible]
beatum [illegible]

17. In veritate non stetit
17. veritas Illud quod dicitur est de dyabolo In veritate non stetit
est intelligendum quod in veritate fuit sed non permansit Et illud
quod dicitur Dyabolus ab initio peccat Non tamen ab initio ex quo
creatus est peccare putandus est sed ab initio peccati c. 17.
Ego dicta autem dicit Theam deutra De facto dyabolus
non peccavit in primo instanti sue creationis sed aliquam [illegible]
non ab initio sui sed peti [illegible] Boni angeli non
[illegible] sunt beatitudinem in primo instanti [illegible] erant non
[illegible] et [illegible] fuerit simul [illegible] Sed 9o
[illegible] potuisset [illegible] aut demereri in primo instanti
[illegible] non [illegible] qui voluntas [illegible]
[illegible] non indiget [illegible] ad [illegible] non illud [illegible]
in instanti quod nos in [illegible] Et [illegible] in primo instanti habuerit
[illegible] [illegible] et sufficienter [illegible] non [illegible] quam in
illo instanti non potuerit sed in [illegible] alio.

23 [illegible] dyabolus non [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible]

16 veritas In libertate [illegible] plurimum [illegible] ratio
[illegible] [illegible] ut in ordine [illegible] angeli
[illegible] in lege [illegible] boni [illegible] mali angeli
[illegible] c. 16

19 veritas Verum [illegible] est [illegible] ut non possit non [illegible]
c. 19 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] vel diminuat 1
Ut non est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vobis
Malam [illegible] [illegible] [illegible] aut 2
impediat a suo fine [illegible] ut sit maxime omnium
[illegible] [illegible] est [illegible] maxime bonum.

17/18

18 Sicut deus naturarum bonarum optimus creator, ita est malarum voluntatum iustissimus ordinator, ut cum male utantur ille naturis bonis, ipse bene utatur etiam voluntatibus malis. c [illegible]

19 Deus non crearet ullum angelorum vel hominum quem malum esse futurum praescisset nisi pariter nosset quibus eos bonorum usibus commodaret atque ita ordinem saeculorum tamquam pulcherrimum carmen ex quibusdam quasi antithetis honestaret. c 18. Nota Augustinus [illegible] vocat antitheta [illegible] quae sunt contraria [illegible] locutionis [illegible] per genus et [illegible] per [illegible] et bona [illegible] in [illegible] varietatibus apparet decor; [illegible] in universo decor boni magis [illegible] ex [illegible] mali. 19

20 Istud dictum: Vidit deus quia est bonum in factoribus [illegible] creaturarum [illegible] deus dixit bonum [illegible] dixit. Et Plato quidam ait Augustinus plus ausus fuit dicere elatum scilicet fuisse deum gaudio mundi universitate perfecta. Ubi dicit Augustinus quod ista Plato [illegible] ut putaret deum novitate sui operis factum beatiorem sed artifici placuisse iam factum quod placuerat in arte faciendum. c 21. 20

21 Sicut ad deum fuit facere lucem [illegible] creata angelorum ita [illegible] divisit deus lucem a tenebris [illegible] est dispositio [illegible] bonorum angelorum et malorum. c 19 21

22 Deus futura, praeterita et praesentia stabili ac sempiterna praesentia comprehendit. [illegible] ipsa praesentia [illegible] nec futura [illegible] c 21 22
Ergo dicta [illegible] [illegible] quod deus [illegible] et futura eo quod [illegible] stabili praesentia sicut centrum circuli [illegible] equaliter appropinquat centro. [illegible] non potest quia ille [illegible] nec futura [illegible] praesentia [illegible]

23 Causa melior quam deus conderet mundum nulla [illegible] quam ut bonum crearetur a bono. Unde videtur Platonis [illegible] iustissimam causam condendi mundi ut a bono deo bona opera fierent. c 21. Intelligendum quod ipse Augustinus [illegible] quadrupliciter [illegible] per quem Plato potuit [illegible] in [illegible] veritatem [illegible] vel quia ista [illegible] legeret, vel quia ab hiis qui ista legerant didicerit, vel quia ab illis qui ista [illegible] habuit, vel acumine ingenii per ea que facta sunt ista intellexit [illegible] per quas potuerit [illegible] in notitiam eorum que [illegible] 23

Et iste dicte autem duo apparentia dicta per bonum et mali
angeli quedam revelaverit plures quia zy nec ipse non potuit
nisi de illis quia alii potuerunt apparere mali carnaliter cum eo
plenum revelasse nisi isti. ¶ Augustinus In notam carnaliter
nisi sic posuit eo pla. per aliquas determinationes videlicet quia ad hoc
perdidit 4 mulier
25 ¶ 25 vers. Rationis eterna est artifex virginum ut non sit imitandum in primis
que prima non sua predicta que ulla est sed artifex
sapientia investiganda sit. Hec eo proprius redditur homini quia intellectu
dicitur corpus sed ultimum dicitur pulchritudinem, que non in mole
consistit sed in pulchritate ac dimensione membrorum c. 22.
27. ¶ 27. vers. Errare fecit autem Ipsum deo neque fuisse fratres non
ut bona et dicuntur. sed ut mala exhibentur. ¶ Et hinc aut
angeli Origenes male culpatur In libro 4. quod appellat
Perriarchon. i. de principiis hac sunt hac posuit vel plurimi
Deo per modum angeli. Miror hanc de eadem litteris tam
doctus et exercitatus non attendisse hac esse scripture contrarium que
est per audi dei capitulum bona cuncta dei quod esset bona c. 23
Drouss de duob. mundis. Bon. est puxed diffi. spiid
26 ¶ 26. vers. Pater et filius et spiritus. hac tota et unitas est propter personarum
proprietatem et unum deus propter inseparabilem deitatem. Et licet sit
certum filium esse sapientiam dei patris in verbo eodem sed
quod sit bonitas patris et filii non audio nisi temeraria
scripture frangi c. 28. ¶ Sed autem dicitur eundem hunc
ordinem esse de effectibus. Augustinus quia filius dicitur esse sapientia
dei patris non quod sapientia sit ei propria sed appropriata. ¶ Et quia bonitas
appropriatur spiritui sancto sicut sapientia filio In deo videtur spiritus sanctus bonitas
patris et filii sicut filius sapientia patris quia tamen videntur non
esse expressum in sacra scriptura noluit Augustinus Scripture frangi
29 ¶ 29 vers. Sed queritur de sancta societate angelorum unde sit
eo deum cognoscit. Sed videtur sit superius. ut dicitur ubi supra. videlicet sit
filius dei fuerit. ¶ c. eius. Ergo dicto autem Christo
cognita. primum societas angelorum consistit in arte fruentis
quia ad quam dicitur redditur deo fruatur. ¶ Augustinus. societas
angelorum non dicitur consistere in arte complacentis quia ipse pro
eo sapientiam hanc autem Augustinus distinguit cognitionem de sapientia et cognitionem
de societate et non concedunt.
28 ¶ 28 vers. Propter tripertitam sapientie disciplinam inveniunt Phisicam Logicam Ethicam

Iste autem tractatus secundum eorum librorum continet tria que mihi videntur quibus artifices / Natura Doctrina Usus
Nota tamen ingenium doctrina studium usus fructum [illegible] Natura Doctrina Usus
Et primo naturalis doctrina primo [illegible] / Scholastica autem primo doctrina Moralis
autem primo libro c 27 Intelligendum tamen quod studium adiungit delectatio /
Quod intelligit per finem et [illegible] quia finem dicamus illa rebus
que nos delectant primo et et non ad aliud referuntur / Sic autem
dicimus illa re primo quod aliud queramus /

24 nota Item utilius esse est etiam miseri magis eligunt primo et 24
esse in sua miseria quam non esse / Contra Intelligendum tamen est quod
hic quantum allegatur magis in miseria sufferunt ad delectandum
quod illi magis vellent esse esse quam non esse / Et tempore eius est
ad oppositum quod si loquitur de miseris que in hac mundo sunt
Tamen quia magis illa dicit ad hoc probandum miseri malunt in
crudelia vivere quam ea morte finire et tunc in [illegible] non est mors finis eorum in / enim quia dat aliud
tanto plus reputat ad tandem quod non potest intelligi nisi in signum quod quibus operibus in miseria
hac littera / Unde intelligendum est quod ad penam eorum suum
de qua est maior differentia / Illos magis appetere non esse
quam esse esse / Hac potest intelligi et cordis sunt secundum valorem inclinationem / Melius esse esse quam non esse
Et omnis non appetit esse / ut oppositum non possit appetere / quod
declarat plus Augustinus tamen in animalibus quam in plante / Ratio
secundum passiones inclinationem quemadmodum homo nature ut sunt
et non timore reponentes impulsione ut studio primo arbitrium
passiones tristitie vellet magis non esse / sed hoc quomodo
nimis affligitur desiderat mori / et secundum hoc [illegible] consentire
dicitur desiderabilis mori et fugiunt mors aberis / 3o secundum
virtutem rationis comprehendo ad penam solam Extra si eligerent secundum
virtutem rationis quod tamen electionem de facto non sunt / sed magis vellet
esse esse quam non esse / quia bonum tristitie tamen secundum virtutem rationis
est appetendum / Illud autem quod patet ad eorum penam est damnum
et dolor iustitie valet quibus bonum gaudet quod iuste patitur
4o secundum virtutem rationis opposite ad malam culpe quod tamen vellet
obstinaciam quia secundum deum blasphemavit / Et si permittit iudicio
recte rationis plus vellet non esse quam sed esse quia quibus
plus deus velle [illegible] quam videre in diebus offensio
sed oportet [illegible] in [illegible] dei homo / et ad istud
patet [illegible] dicitur [illegible] Bonum illi erat si natus non fuisset homo ille.

30 ¶ 30 visio Creatum ad imaginem hominis spem qui est et imago eius instar
formarum et duplicem speciem instar et cuius praeparationum c. 21. Ergo
dicto autem ... dignitatem ad speciem materiam primam Est di-
species intellectum in rebus distinctum ab actu intelligendi quia
negat quod si ipse intellectus hoc esset iterato et esset suum intelli-
gere et instar et illud speciem praeparationem eo et praeparationem actus
intellectus posset intelligere in quo intelligere praeparatio actu producto Re-
spondetur praeparationem cognoscit et speciem iterato per quam assumitur et
et praeparationem illud speciem augmentatum licet est quod est magis. Dubium

31 ¶ 31 visio Primo corporum habet monstra et pauca sine corpo-
ribus et corpore lenitate vitantur. Item in corporis pauca est
animum amor fert et quemque fert c. 28. Ergo dicto autem
quae plura augmenta primam Primum et bona actus et habet
ad suum motum quod dicit quod multum amorem et dicitur Nos
autem non potest nisi ad effectum sed verum est passio
actus Respondetur Primo motum animi et animum est actus
ab anima Item et in ... et ... ab quo de ... quod dicit
quod corpus est animo fert Circa dubium autem Primum comparat
motum amoris motum quae ad amorem sed ... sparsim
... quod primo inclinationem indifferens quod habet amoris ad amare
sed quae ad ... et licet quae est tardius in aspectu ... in
... in ...

32 ¶ 32 probatur Multis dei creaturae ... non cognoscitur aliqui et quod
suum est autem in ... sed aliter ... vel de ... visio
figuras ad intellectum comparantur aliter vel de ... et
aliter ... in ... quod ... aliter de suo
instar c. 29 hoc ad ... visio Matutina et

33 ¶ 33 visio Sancti angeli contemplativi fruuntur. Vespertina
c. 32. Ergo dicto autem ... actu primo omnium
fruendi in primo est actus ... et non ipsa et ...
quod dicit quod contemplativi fruuntur Respondetur Primo actu
fruendo non potest quod ... sed ... in ...
... ipsa contemplatio sed ... et ... quod ... augmen-
tum ... ... in c. 22 ...
... et ... quod nullo bono ... est fruendum ...
non dicit hoc quod sancti angeli fruuntur contemplativi ... est
contemplative primum sed ... in ... et non
contemplativi sed ... sed ... in ...

Et vitas lucifer qui est princeps omnium dyabolorum teptacionis 7
in descrto. Et ideo princeps hominis dyabolus cum tota
dicitur sed michaelem admiratur inter c. 3 3. Et ad hoc de
thomas angelus 7 sic pertinere dyaboli sunt deputati ad 7
teptandum homines contra quos angelus ad ipsum custodiendum deputantur et viatoris
est quia aperiunt peccata 2 7 et ideo boni et mali angeli
sunt comites / cum peccatis adversus opere militis obviam
Sed in isto non in aliis handibus quia sunt meliores tanto
meliores habet angelos et peiores dyabolos / et crudeliores
quia vasa preciosa possunt diligencius custodiri.
Et vult summa clamans et aliqua dicens aquas a deo
non fuisse factas quia in principio legitur in principio mundi
dei aquas fuit et ideo fuit mixtum et sic varietate
peccatum dicere quia in principio legitur quod deus dyabolos fecit terram
et terra a deo non esset facta c. 3 7 Et ad hoc dicto aut
bonaventura quia tyn theologia licet ab similitudine non valet negatione
cum dicitur sunt spiritus hoc non dicit quo non fuerit sunt quia plures
est argumentum ille quos hec continent simul.

Liber duodecimus

.1. Prima ratio in medio principio boni angeli a
malis fuerit amissi quia illi qui bonus quod est
deus constituit sibi primum sive proximum elementum sicut sua
boni perseverant quia bonus ad ipsa deficit. c. 1.
Et ad hoc dicto aut doctor thomas de aquino 7 p. 7 ordo
virtutis moralis est inordinatio delectacionis principii sui boni p. 4
quia in demonibus fuit prima radix peccati. Sed principium
omnis boni moralis est amor boni summi. Et boni
angeli in hac fine meruerunt

.2. Virtutis vero valde magna et multum laudabilis videtur
ipsi in angelorum / tamen in tota vituperatur carnis porro
magis dubius laudatur una c. 2. Et ad hoc dicto aut
doctor cornelius de aquino / p. 7 Culpa tanto est gravior
certis paribus quanto est nobilior quia sic non laudatur
et malicia vicii sed contra vituperatur et nobilitatem
vicii gravior peccato potest in appetitu tanto magis in spiritu
Culpa tanto est levior certis paribus quanto magis
infirmior. Et sic est stultitie non potest aggravari sed contra
est infirmitate et gravius alleviatur. A sicco peccatum dicitur peccatum

fuisset in paradiso quam modo. Et peccatum hominis fuit remissibile et non
angeli. Tertio alias ratio huius ratio est quia plus est de
voluntario in eo qui posset facilius evitare peccatum.
3 Tertius. Ille non quam summa est nulla vera contraria est, nisi quod non s[...]
ei quippe nequit quod est et non est. Contrarium est. Ex hoc
contrarias autem per contradictionem quia est et non est aliud non opponitur.
Sed oritur dubium: quod quod est illud non est aliquam ne
quod opponitur dico quod contradictorie. Et hoc non potest accipi
non esse summo, quia dicit quod illa una quae non est contraria dico
esse. Non autem dicendo non potest non esse. Et secundo dicit quod
intentio eius est sed quod illud est naturaliter [illegible] contradi-
cere contradicit deo. Sed dubium quomodo potest non esse
esse contrarium deo cum contradictio sit tantum et eadem affirmatio
et negatio. Et hoc quod illud dicit non videtur posse salvari
nisi ponatur quod esse cuiuslibet rei est in deo et creatura
et secundum hoc idem est ibi contradictio secundum [illegible] doctores.
8 Octavus. Deum naturaliter non admittit [illegible]
valitudinem salutem virtutem. Et [illegible]
[illegible] potest accipi [illegible] pro [illegible] actu malo quo [illegible]
peccatur. Secundo pro [illegible] quae ex malis actibus generatur.
Tertio pro [illegible] quae relinquitur. Quarto pro [illegible] dicendo
[illegible] quae generatur et [illegible] / primo autem et secundo
modo corrumpit virtutem et salutem cum quia malis actibus
et malis habitibus habet ad ipsam [illegible] contrarietatem. Sed autem
tertio et quarto modo nisi [illegible] quia illa [illegible] non
sunt nisi [illegible] voluntatis divinae. Et [illegible] non
absolute virtutis quae per [illegible] actio non dicitur
non esse respectus [illegible] acta acquiruntur.
7 Septimus. Sola bonitas [illegible] est [illegible] sola mala
[illegible] et [illegible] dicta [illegible] quod nulla
creatura potest esse cum [illegible] non sit in [illegible] quia
nulla creatura est mala et sola mala [illegible] est.
6 Sextus. Sed [illegible] de [illegible] moralibus. ([illegible]
[illegible] de voluntariis [illegible] sunt. ([illegible] dicta
[illegible] moralia [illegible] In illis quaestio [illegible]

nemo est laudandus [illegible] vituperandus qr laus est [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
1 [illegible] 1
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
4 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
8 [illegible] 8
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
9 [illegible] 9
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
2 [illegible]
[illegible]

Tho [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

C · Vitas. Mala voluntas est causa efficiens operis mali. Male autem
voluntatis efficiens nulla est causa. Istud videtur esse contra [illegible] quia mala
voluntas non fit a bona voluntate et hoc [illegible]. Aut
fit a voluntate mala et tunc queritur de ista mala voluntate a qua
alia qua est facta et sic erit processus in infinitum. Unde concludit
Male voluntatis non est causa efficiens sed deficiens. Et hoc totum
est intelligendum quantum ad malum quod est in ea non quantum ad ipsam
C · Vide. Aliquando duo equaliter affecti animo et corpore videant
unius corporis pulchritudinem hac visa unus illorum ad illicite
fruendum moveatur alter in voluntate pudica stabilis persistit quid
putamus esse causam ut in illo fiat voluntas mala
in illo non fiat. Non enim pulchritudo corporis quia ambobus
apparuit non dispariter. Item Neque caro nec animus
similiter [illegible] et corpore et animo pariter affectatus [illegible]
nec maligni spiritus suggestio [illegible] [illegible] malo
suggestioni est mala voluntas quam querimus ipse causa
ut ipsum impedimentum aut ab hac [illegible] [illegible] ponamus
et equaliter temptatio [illegible] [illegible] et unus appetit alter
respuit. Unde intelligendum est non [illegible] voluntate [illegible] quod voluntas
sola est ad quam fit [illegible] ipsius libertatis [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ad oppositum et eadem. Intendit [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] ipsius [illegible] non [illegible]
et mala voluntatis nullam esse causam efficientem sed deficientem
Non aliquis posset cogitare quod ipsa voluntas mali voluntatis
esset causa eo quod ista non fuerat [illegible] [illegible] [illegible]
Ideo probat quod Nec voluntas que nullum bonum [illegible] [illegible]
potest esse causa mali. Voluntas [illegible] [illegible] est bona
Nisi forte quis dicat quod voluntas [illegible] [illegible] de nihilo
facta. Et ideo concludit quod illud est [illegible] [illegible] [illegible]
efficientem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
silentium [illegible] [illegible] quod non in [illegible] sed in [illegible] [illegible]
sunt [illegible] [illegible] [illegible] nescimus sic enim mens nostra
[illegible] [illegible] [illegible] sed [illegible] deficiendo addunt
[illegible] ad [illegible] [illegible]. Et ideo [illegible] est quod manifeste [illegible]
ista [illegible] contra illos qui dicunt quod voluntas non
determinatur a [illegible] [illegible] ut non possit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

rapuerunt boni angeli demones [illegible] et corpora dispositionibus pro[illegible]
aspectu [illegible] bonum et [illegible] intelligunt [illegible] et aliquando non
videt sed illud dicit [illegible] non [illegible]
[illegible] **Item queritur utrum aliquis ante bonum fuerit adeptus** 12
ipse sit in bonum [illegible] et [illegible] [illegible] et quod
Et quod dicto [illegible] dicendum quod quando aliquis [illegible] quod indebite
[illegible] ipse sit [illegible] a [illegible] bonus, sed ille non dicitur [illegible]
ut auferatur [illegible] [illegible] bonum [illegible] quod apparet
et [illegible] bonus [illegible] quod est [illegible] [illegible] efficitur [illegible]
[illegible] **Nec mala voluntate illud sit causa operis sed** 13
deficiens causa est non [illegible] bonum angelorum voluntate
a deo non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aut bona
voluntas cum angelis facti sunt et hoc non est dubium [illegible] sed
[illegible] ab illo [illegible] aut angeli [illegible] [illegible] [illegible] bona
voluntate et [illegible] fuisset [illegible] a deo, non sit voluntate
bona [illegible] fuisset quod [illegible] et [illegible] angeli [illegible]
[illegible] bonam voluntatem non [illegible] a deo habuerunt Et quod dicto
[illegible] [illegible] [illegible] angeli non potuerunt [illegible]
in [illegible] [illegible] quod [illegible] bona voluntas [illegible] [illegible]
angelis [illegible] est [illegible] a deo [illegible] non est [illegible] ab
[illegible] sed ab [illegible] [illegible] **[illegible]**
angeli mali [illegible] non potuerunt [illegible] peccare [illegible]
[illegible] angelis ut [illegible] [illegible] est a deo [illegible] et [illegible]
non [illegible] malum **[illegible]** angeli boni non meruerunt
[illegible] [illegible] quod [illegible] meruerunt [illegible] bonum [illegible]
[illegible] angeli mali [illegible] meruerunt [illegible] in [illegible] bona
voluntate non [illegible] [illegible] [illegible] Sed [illegible] quod [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] angeli non [illegible] quod angelis
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ab [illegible] creatus
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
~~[illegible] quod angelis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~ 18
[illegible] **Deus creavit angelos [illegible]**
~~[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] Et quod dicto [illegible]
[illegible] [illegible] quod angeli fuerunt [illegible] [illegible] et non
in [illegible] [illegible] sed [illegible] [illegible] [illegible] valet [illegible] quod
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

17
6111

17 veritas Ad restitucionem primi hominis opus non fuit non defuerit compleri
[illegible] milia cum centum [illegible] sed aut [illegible]
angeli quorum ramen est plures [illegible] nostri

16
36000

16 veritas Quidam philosophi posuerunt [illegible] cadem [illegible] particularem
cum magnam quod magnus aliquam posuerit [illegible] singularem [illegible]
[illegible] Et videat illud [illegible] aliud est quod [illegible] est
[illegible] quod futurum est [illegible] ut dicit angeli [illegible] illud
quod dicit [illegible] [illegible] ambulant.

[illegible]

[illegible] Item aliud est [illegible] et horum [illegible]
aliquis [illegible] voluisse [illegible] voluntate [illegible]
[illegible] dominium [illegible] [illegible]
[illegible] horum [illegible] tempore dubitare [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non ab
[illegible] horum volunt [illegible]
non est [illegible] quod voluit ab [illegible]
[illegible] remanet difficultas [illegible] ab [illegible] non fuit
[illegible] ab [illegible] fieri [illegible] fuit [illegible]
[illegible] fuit [illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] in alio [illegible] [illegible]
in deo quod [illegible] in [illegible] quod [illegible] volunt
[illegible] facere [illegible] factus [illegible] difficilem [illegible]
[illegible] difficultatem [illegible] [illegible] fuit [illegible]
[illegible] non esset. quod [illegible] non [illegible]
[illegible] dominium non fuisset. [illegible] relacio ad
[illegible] non [illegible] [illegible] quidam doctores.

deus cum tempus fuit deus
[illegible] dominium non
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] deus ad tempus 17
non [illegible]
tempus

18

18. Illud quod est [illegible] non [illegible] dicit [illegible]
[illegible] dicit [illegible] angeli [illegible] fuerit quod [illegible] facti sunt
[illegible] a celo [illegible] [illegible]
a motibus [illegible] incepit. [illegible] aut [illegible] fuerit [illegible]
in [illegible] angelorum [illegible] angeli [illegible] fuerit [illegible]
[illegible] 17 [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] motus [illegible] [illegible] [illegible] fuit quod
[illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] quod [illegible] fuerit creata [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Aut [illegible] motus [illegible] non [illegible]

[illegible] creata — Celum empireum
[illegible] 2 [illegible] 2. — Natura angelica
Nunc tempus
Chaos

Et ita accipit tempus ante celum sive ante omnem creaturam dicere quod
aut cum firmamento creatum fuerat dicere scilicet mora motus primi
mobilis id est celi cristallini secundum quod creditur fuisse creatum celo
empireo et quousque incipit moveri. Et tempus sunt creati
cum angelis ut hic dicitur.

Utrum fuerint angeli antequam fuerint cum creatore non fuerit coeternum 19
quod dicit quod in deo fuit ab eterno coeternum quam fuisse / quia omne tempus sed ipsi
tempus fuit omne tempus et tamen sunt creati. Sed utrum quia omne
tempus tempus non fuit ante tempus quando nullum erat tempus. Sed
ante aut simpliciter hanc de ipsis hac si quis dicat. Erit hoc
quando nullum erat hoc quod est impossibile dicit et ita
ergo dicto etiam deus manifestius dicunt quod aliquis
ipse esse et aliquid desinere sed tempus erit esse accipiendo pro omni
tempore. Et tamen quam desinit. Et ita motus celi ut hic dicitur
I. Motus fuit esse quia omne tempore et tamen incipit quando de celo
et non esse quando non sit accipiendo pro omni tempore in potentia sed tamen potentia
quam in actu. Tempus tamen quod in istud habet angelus in hac libro
est ante dicendum quod contradictio est maxima impossibilitas et quod hic
possit dicere quod dicit quod illud est impossibile quam dicit quod erat
hoc quando non hoc erat quia ista sunt contradictoria scilicet ista affirmativa
et ulterius negativa.

20 utrum Utrum est quod ut si esse fuerit angeli cum deo non sunt creati et eadem 20
et in eadem enim dicitur quod dicit esse fuerit angeli ab eterno creatori coeternum non sunt
ergo dicto videtur accipi manifestum argumentum quod creature non repugnant
esse ab eterno quia dicit quod non est quod ut si angeli
fuerit esse quod ab eterno non sunt creati quod licet quod esset si creature
repugnaret eternitas esset esse. Tempus tamen est quod ipsius argumentum non
sunt scilicet sed tamen haec angeli utrum ergo in eadem dicit quia ipse
non accipit illud esse quod creature sed esse pro omni tempore de facto.
Et confirmatur quia eadem dicit quod angeli esse fuerit de facto et tamen
esset quod de facto eternum non fuit.

21 utrum Utrum quod creator esse fuit deus sive creatum 21
fuerat non fuit esse et quod creatum non coeternum sibi esse
fuit. Videtur mihi magis affirmare quod nescio quam dicere quod
scio. Et [illegible] ad illa que sunt conservator nos volunt

Illa vero que vel sapientibus in hac vita sunt [illegible] vel sunt
perfecte in alia vita sciunt [illegible] videntur esse perfectiora
Et ideo [illegible] ut Aug(ustinus) [illegible] affirmacione tenendum
utrum hic [illegible] quibus [illegible] [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible] arbitror etc. Ergo
dicto autem [illegible] quod [illegible] est [illegible] ad [illegible]
[illegible] quia [illegible] Aug(ustinus) [illegible] materia [illegible]
[illegible] determinacione [illegible] ut dicit [illegible]
22. C 2 utrum [illegible] phylosophorum [illegible] a [illegible]
vita sit [illegible] [illegible] possit [illegible] alia [illegible]
etc. [illegible] [illegible] phylosophos qui [illegible]
[illegible] argumento quod [illegible]
non [illegible] [illegible] in actu Et [illegible]
quod [illegible] quia [illegible] [illegible]
[illegible] ad capacitatem et [illegible] Ergo dicto autem
[illegible] quod [illegible] Aug(ustinus) [illegible] [illegible] Theologi
possunt [illegible] phylosophis [illegible] que [illegible] ad fidem
23. C 3 utrum [illegible] qui [illegible] aliquid pati et [illegible]
pati [illegible] est etc. Ergo dicto autem [illegible] quod
[illegible] est [illegible] pati quia [illegible] est [illegible]
24. C 4 utrum [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] est [illegible]
est hac vita [illegible] [illegible] [illegible] Vide [illegible]
[illegible] [illegible] hac etc. [illegible]
quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in rebus [illegible]
non [illegible] et [illegible] [illegible] Ergo [illegible] autem [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] est. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] Aug(ustinus) [illegible]
[illegible] [illegible] hic [illegible] esse [illegible]
2m argumento quod [illegible] [illegible] esse in [illegible]
[illegible] [illegible] esse [illegible] [illegible]
in [illegible] [illegible] non esse in [illegible] [illegible]
esse [illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] Aug(ustinus) [illegible]
[illegible] esse in [illegible] quod [illegible]

25 utrum infinitas numeri esse certissima est c 18. Dicendum ad
deum ipsum dicitur eiusdem. In quocumque numero sine fine faciendo, puta in 3
ipsum est unum addito non solum augetur sed et similiter multiplicetur
et ita utique finis potentialis quorumcumque numeri [illegible] fuerit ut
nullus eorum unquam alteri par esse possit. Alio dicendum quod
singuli sunt infiniti et omnes infiniti. Item eidem dicit quomodo infinitorum
numerorum nullus sit numerus. Non est enim incomprehensibilis ei cuius
sapientie non est numerus quapropter si quicquid non comprehenditur scientie
comprehensione finitur, profecto omnis infinitas quodam modo deo
finienda est, quia scientie ipsius incomprehensibilis non est c 18 et 19 vide 20
Item dicta linea capud solitus disponit et alia componit
et salvat. Contra est quod deus non intelligit illa quae sunt
quia sic convertitur ut forte intelligit actu infinita distincte
in virtute sua potentia. Ideo sic haec ponitur infinita nunc a deo
actualiter intellecta. Responsio apud [illegible] quod deus sub ratione infiniti
non est cognitivus alicuius creature, sed sub ratione finita
est. Hec incomprehensibilitas accipitur per infinitatem et constat quod
nulla creatura attingit deum ut ipsum comprehendat, quia
non finitur sic ... sicut bene dicitur est ad propositum.
26 utrum beatissimi qui carent corpore aeterna miseria 26
quibus ... ad beatitudinem pervenerunt. Item beati quibus
sic arte in miseriam devolvuntur c 20. Item dicit deus
... est felicitas per miseriam
quam felicitas ante miseriam, quia et Paulus esse beatissimus
... summa miseria est felicitas ... quia nunquam
descrescit a beatitudine.
27 utrum Porphyrius dicit animam post ... de mala 27
... ut ab eis liberata atque purgata redeat
ad patrem nullatenus ... passura c eodem
28 utrum deus fecit animam humanam sed modo nunc 28
angelos et bestias c 21
29 utrum deus animam primi hominis quam non fecit sufflando 29
immiserit in corpus sufflando fecit c 23. Item dicto
... quod ... nunquam fecit ... opus sit alicui
... imponi quod deus ... angelis
26 ... cum ... quod per sufflando
fecit

Ap(ostolus) dicitur quia capitulo 8 per [illegible] ad litteram [illegible] quia hec
loquitur determinando et ubi magis [illegible].

30 Tercia veritas [illegible] angeli [illegible] sunt [illegible] [illegible]
aliarum rerum [illegible] [illegible] plurimum [illegible] // Vide de [illegible]
c. 22. Angeli [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] verbo
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] modo

31 Tercia veritas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
incommutabili [illegible] fuit [illegible] quicquid est // [illegible] [illegible]
sed ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Ita
[illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Nota [illegible] [illegible] omnis que de nichilo [illegible] in nichilo tendunt nisi ea auctor omnium [illegible] [illegible] [illegible]

1 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
2 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
3 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

32 32 veritas [illegible] [illegible] gubernacione [illegible] [illegible] [illegible]
tempus latitat frustra [illegible] c. 20. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] // [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible]
1 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] // [illegible] est [illegible]
2 [illegible] [illegible] [illegible] nichil faciens frustra.

Liber Tercius

1 Prima veritas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
culpa peccati originalis pena tamen illius peccati
[illegible]. Ut Mors et alie calamitates huius [illegible]
que sunt peccati originalis c. 4. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
in eodem loco [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est.
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in statu innocencie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est.

2 2 veritas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cum
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Nota [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Nota [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

amore
Tertium [illegible] Homicidium quod non sit affectatum iustitie non est
contra leges imperiales veteres nisi forte cum magna pena
quia ad magis ad transgressores inclinant nisi amore pene
retrahantur et cum peccant non faciunt contra prohibitum
2. Homicidium quod sit affectatum amore iustitie excedit
leges veteres sub pena apposita quia non inclinant et hoc
ad transgressores ad sunt amatores iustitie et tanto
amplius [illegible] cum legi quanto plus alii [illegible] cum legi
legi parendo. Intelligendum tamen quod [illegible] [illegible] indicat
istud regulam ad [illegible] [illegible] [illegible] veteres [illegible]
legem [illegible] quia sunt [illegible] peccandi homicidium quod non
causa [illegible] iustitie affectati.
Vtrum [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] per [illegible] 3
[illegible] [illegible] [illegible] valet ad [illegible] [illegible]
[illegible] sit [illegible] [illegible] [illegible] baptizatus [illegible]
Ergo dicta [illegible] [illegible] quod baptismus [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quia [illegible] absolvit [illegible] [illegible] culpa
et pena. [illegible] tamen sit [illegible] [illegible] [illegible] quia baptismus
[illegible] dicit [illegible] martyrium et [illegible] alius [illegible] [illegible]
in [illegible] [illegible].
Vtrum [illegible] sit tantum [illegible] quod non mortem [illegible] non 4
possit baptizari [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et hoc [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mortem [illegible] non possit
[illegible] non [illegible] quia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Ergo dicta [illegible] [illegible] [illegible] quod baptismus
[illegible] [illegible] est [illegible] baptismo [illegible] non [illegible]
Vtrum Moriens [illegible] [illegible] non [illegible] 7

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] mors [illegible]
non est moriens sed [illegible] [illegible] mors [illegible]
mortuus est et non moriens [illegible] [illegible] est [illegible]
[illegible] non est moriens sed [illegible] quia [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non est moriens sed [illegible]
mortuus. Intelligendum tamen est [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Mors est [illegible] [illegible] a [illegible]
et [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

in quo fit illa separacio dicitur homo moriens, sed in tempore sequenti
mortuus est, in tempore precedenti vivens. ¶ Sed contra
dubium quia in instantaneis simul est et fieri et factum esse
cum ibi nulla sit successio. Et ideo cum ista separacio fiat
in instanti, in eodem instanti est facta et sic homo est mor-
tuus in illo instanti. ¶ Item Philosophus dicit idem est mori et
mortuum esse. Sed tunc fieri et factum esse, cum ibi nulla
sit successio. Et ideo cum ista separacio fiat in instanti. In
eodem instanti est facta et sic homo est mortuus in illo instanti.
Dicitur autem quod philosophus loquendo simul est mori et mortuum
esse, sicut idem est creari et creatum esse per se. Et isto modo
non oportet distinguere inter morientem et mortuum,
sed potest mortuus dici in instanti. ¶ Tercia dubitacio.
Si in instanti mortis est dolor maximus. Dicitur ad utramque
partem, quia mors ponitur pro maxima privacione. Unde
dicebat rex Amalech: Siccine separat amara mors.
Et istud non valet ut supra fuit dictum, quia in instanti sepa-
racionis anima est separata ut predictum est. Et tunc corpus non potest
[illegible] nichil potest dolere, nec potencia [illegible]
a corpore quia iam est separata. Et ideo si dolor est
in disposicione prima, non tamen in puncto mortis, nisi
forte quis fingeret in eadem transitum et separacionem.
Et illa eadem racione potest manere quamdiu est separata. Unde
dicitur tamen quod mors est maxima privacio quia amittitur
bonum maximum, ut sic homini esse quantum ad separacionem,
non tamen pena maxima sed in [illegible].
G ¶ [illegible]. In [illegible] tempus prius non invenitur quia
sine ullo spacio est per quod transitur de preterito in futurum

Prius non invenitur.

et eciam [illegible] quo dicto autem [illegible] philosophus dicit
[illegible] et instans de preterito in futurum sit per aliquid medium
quod nunc appellatur, quia dicit quod id per quod transitur de
preterito in futurum est sine ullo spacio et tale sit [illegible].
¶ Dicitur quod prius non potest inveniri [illegible] preteritum
et futurum, quia inter illa duo esset spacium medium.
Et ideo habetur ex hac littera quod tempus prius est [illegible]
[illegible] quod futurum est ut [illegible]
[illegible] et [illegible] non invenitur, sed ut distinguitur a
preterito et futuro.

7 vitas. Secunda mors que est eterna dampnacio
tenebrosior est et omnium malorum pessima c. [illegible]
quia in morte secunda est quadruplex mala simul
subordinata in nocumento. Primum malum est pena dampni — 1. pena dampni
quia [illegible] [illegible] eos videt quia non potuissent
salvari quia sua liberalitate venerit ad tanta calamitate
se cruciat aliquis de bono perdito [illegible] et irreparabili. — 2. pena sensus
2. pena sensus que erit ab igne qui affliget magis
[illegible] [illegible] et ista est peyor quia supplicialis
acria est magis intensa quam [illegible] / 3. pena dampni — 3. pena dampni
que est carentia felicitatis eterne et ista videtur peyor
quia tantum est in malo privacio quantum est in bono
eius posicio sed tunc malum mors quanto bonum vita
et quia est maius bonum felicitas eterna [illegible] malum eterne
dampnacio [illegible] pena dampni que in malo computabitur illi
bono erit maius malum quam pena sensus / 4. malum — 4. pena culpe
pena culpe in quibus est in perpetua blasphemia / et demum
offensa / et est ultimum in complexione omnium malorum
quia quilibet [illegible] pocius eligat totum aliud [illegible] quam
istud solum malum / et rursus quia est / quia deus dat [illegible] unius
malo quod maiori in puniendo [illegible] [illegible] dat
maius bonum quam meruit et in [illegible] dat quod [illegible] merito
culpa [illegible] [illegible] in supplicio / et ad aliud malum
est [illegible] [illegible] [illegible] aut ad aliud [illegible] que
[illegible] in morte secunda /

8 vitas primum parentes [illegible] [illegible] et erubuerunt quia [illegible] — 8
membra que pudenda [illegible] in eis senserunt novum motum
inobedientie carnis sue ut et foliis ficulnee que
forte magis a perturbatione repleta sunt [illegible] pudenda texerunt
c. 13. [illegible] dicto aut [illegible] [illegible] [illegible] putandum
erubescere [illegible] sunt [illegible] sola membra [illegible] membris
[illegible] inordinate motibus carnis in eis /

9 vitas. Anima primi hominis non fuit creata adeo — 9
ut deserveret sed ut deserveret deseruit ergo ad malum
eius prior est [illegible] eius voluntas sed bonum [illegible] eius
voluntas creatoris / c. 17 [illegible] dicto [illegible] [illegible] [illegible]

Primum est In actu quo homo magis homo ad deum placet
diuine voluntati et nimis propter mundi quia ipse omnis bene
cum humana ¶ 2 dominus In actu quo [illegible] adeo propter
voluntas contra in vane actionis corrumpitur et propter voluntas
diuina in raro iuste destruitur ¶ Sed contra dubium
Utrum voluntas nostra sit in contradictione sed non diuina sit
adeo dicta in hoc ponitur ¶ Respondetur ad placite diuinos
omnia fuit [illegible] [illegible] non diuinam [illegible] et [illegible]
sequitur diuina [illegible] ¶ 2 dubium Utrum voluntas
nostra in [illegible] sit placere a diuina voluntate
[illegible] [illegible] et ipsa non [illegible] [illegible] que est nostra
¶ Respondetur voluntas nostra [illegible] agit non solum ut motu sed etiam
in [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible].
¶ Contrarius. Si [illegible] fuit [illegible] deus i. angelus
est mobilis sicut [illegible] [illegible] et [illegible] quia sit factus
adeo [illegible] diuina voluntate [illegible] ¶ Et quia diuina
[illegible] et voluntas sit validiora [illegible] sit [illegible] non [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] c. 16.
¶ [illegible] [illegible] [illegible] in medio paradisi sit [illegible] [illegible] arbor
[illegible] [illegible] et illa arbor [illegible] [illegible] [illegible] quia ipsa
[illegible] malis [illegible] quandam [illegible] et simplex obediencie
[illegible] c. [illegible] Ergo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Primum [illegible] [illegible] prohibita quia mala ut adulterium [illegible] mala
quia prohibita [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fuit solum malum
quia prohibitum quia [illegible] [illegible] non [illegible] malum ¶ 2 dominus

Obediencia: Simplex / Co[m]uneta

Duplex est obediencia quedam simplex que est de rebus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] quedam [illegible]
que est de rebus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in
[illegible] [illegible] [illegible] fuit obediencia [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ¶ Sed dubium [illegible]
obediencias [illegible] melior [illegible] quando [illegible] [illegible]
[illegible] quia [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] que est [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible]
¶ 2 dubium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
de [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] obediencie [illegible]
¶ Respondetur [illegible] est ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ut [illegible] magis [illegible] [illegible] [illegible] magis de
habetur.

Accidentia illa que est prima quia plus de [illegible] [illegible] [illegible]
q[uia] in alia q[uam] [illegible] alia virtus generatur que non ubi[que] fuit
multis totum [illegible] ex prima [illegible] doctoris fuit ad
assumendum [illegible] [illegible] de [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible]
una tamen hic est [illegible] [illegible] [illegible] patet [illegible] [illegible] 2

2 vers Recordo [illegible] in scriptura [illegible] [illegible] commedisse
[illegible] in fantasmate [illegible] sicut [illegible] est [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] de angelis de salvatore
nostro [illegible] non est quod [illegible] sed [illegible] [illegible] comedit c 22 3

3 vetus [illegible] de quo fit [illegible] hoc [illegible]
fuit [illegible] [illegible] i. [illegible] fuit. Ista est homo
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] et [illegible] est quarta
[illegible] habet homo [illegible] c 34. Ergo dicto [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] non fit [illegible] [illegible] et corpus [illegible] [illegible] [illegible] quarta
et [illegible] non [illegible] aliqua [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] doctor [illegible] 4

4 vers. [illegible] [illegible] [illegible] o [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] est [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] c 22.

Liber Cathegoriarum

Passiones virtutis [illegible] [illegible] animi [illegible]: Cupiditas, Timor, Leticia, Tristicia 1
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] originalis
[illegible] atque [illegible] c 3: Et ille dicitur [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est. Illa [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quia
[illegible] dyabolus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] caput et origo
est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dyabolus [illegible] [illegible] est
[illegible] [illegible] [illegible] pater [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] illa que
[illegible] ab [illegible] [illegible] ad mala [illegible] homines. [illegible]
ab [illegible] [illegible] [illegible] illa [illegible] [illegible] a carne. Et omnes
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible].

Dyabolus est medius et pater [illegible]

2 vers. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in bona [illegible] 2
[illegible] in mala [illegible] [illegible] [illegible] nostre
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aliud dicit [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fuit [illegible] [illegible]
et aliud dicit [illegible] in [illegible] fuit et [illegible] [illegible].

quod bona voluntas est bonus amor et prava voluntas
est malus amor. Amore aut [illegible] agit hic
quod amat 2 c 1

3 Utrum timor possit in anima nostra ... constituere
[illegible] perturbacionibus [illegible] voluntatem [illegible]
[illegible] tristicia [illegible]
aliquid esse in [illegible] [illegible] tristicia est de
malo quod iam accidit [illegible]
posse ... in [illegible] c 8.

4 Utrum [illegible] [illegible] volunt ut
faciant voluntatem [illegible]
[illegible] voluntas est [illegible]
[illegible] c [illegible]

Qui quicumque volunt ut faciant voluntatem [illegible]

7 Utrum [illegible] [illegible]
[illegible] infantes [illegible]
[illegible] c 9 [illegible]
[illegible] voluntatem a [illegible] in nobis
[illegible]

6 Utrum [illegible]
[illegible]
[illegible] ut [illegible]
c [illegible] [illegible] in hac
[illegible]
[illegible]

1 Utrum amor [illegible] est in patria [illegible]
Timor [illegible]
[illegible] timor [illegible] est timor [illegible]
[illegible] voluntas [illegible] est qua nos
[illegible] est nolle [illegible] c 9

8 Utrum [illegible] est ea que [illegible]
[illegible] timor [illegible]
c 8 [illegible]
[illegible] voluntas [illegible]
[illegible]

9 Utrum [illegible] [illegible]
[illegible] c 11

Peniteat me fecisse. [illegible]

0. [illegible] 10 Utrum mala voluntas [illegible]
[illegible]
[illegible] voluntas est [illegible]
[illegible]
[illegible] c 11.

Deus peniteat 3 — facta [illegible] 6. peniteat me fecisse hominem
— facienda [illegible] 3. de [illegible]
— promissa [illegible]

Quintus. Per colubrum videlicet dyabolum decepit [illegible]
quia [illegible] ad lubricum [illegible] [illegible] [illegible] suo [illegible]
per quam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
describens [illegible] ordinis [illegible] [illegible] dicit [illegible] dyaboli
incepit a [illegible] ut [illegible] placeret non estimans [illegible]
facile crediturum nec eum deo posse decipi. Sed dum
alienis [illegible] [illegible] errori [illegible] ut ibi [illegible]
credidit [illegible] ad fabricandum ydola [illegible] [illegible] [illegible]
sed [illegible] abstractus [illegible] Salomonem credibile est
aut [illegible] errare putasse ydola esse [illegible] sed
blandicijs [illegible] ad illum [illegible] fuisse compulsus
[illegible] [illegible] est illud [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] aut [illegible] [illegible]

12 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
non putavit esse [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] deo dicit quod non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ut credit [illegible] esse [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] dicit quod [illegible] [illegible]
2 glosa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] 3 glosa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] dicit quod non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] non [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
4 glosa [illegible] putavit [illegible] [illegible] [illegible]
quia dicit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

13 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] quia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
in loco tante felicitatis [illegible] Sed obedienciam
[illegible] quam data est [illegible] [illegible] [illegible] aut [illegible] [illegible] Obediencia
est quod deo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] quia [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible]
ut deo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] facta est [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quia dicit quod est [illegible]
2 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quia
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible]

14 Vltimo precepto transgresso a primis parentibus tanto maior
iniusticia violatum est quanto facilior patuit obseruancie
custodia c. eodem. Hic dicta contra duo notabilia
dantur. Primum. Vnum tanto vituperabilius celerius [illegible]
quanto est minor pronitas ad peccandum. Et ideo fuit maior
vituperatio peccati primorum parentum quam nullam habebant inclinacionem
ad peccandum. Secundum maior valitudo in peccatis [illegible]
et per quod magis dimittitur. 2. dicitur tanto [illegible]
est laudabilior quanto vitare difficilius est ad preceptum
est sicut [illegible] vituperatur ex facilitate [illegible]
difficultate [illegible] [illegible] et sic [illegible] et illud quod
quis preceptum non obstante maiori difficultate est
magis valitudini et per quod plus [illegible].

17 Vltimo Mala voluntate mutua in homine primo non
potest esse nisi superbia que non est nisi peruerse celsitudinis
appetitus c. 13. Et in eodem [illegible] duo notabilia
docentur. Primum. Primus homo ab incommutabili bono
deserit quia ei magis placere debuit quam ipse sibi ipsi.
2. Voluntas primorum parentum in bono incommutabili stabilis
permansisset nisi non ad plus placendum aduertere. Vt eam
hac interpretatione ut ubi ista [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ubi ille [illegible] modicum [illegible] [illegible] voluntatem
putaret quia [illegible] [illegible] esse transgressionem precepti [illegible]
[illegible] sine [illegible] non deserit in [illegible] peccati.

16. Vltimo [illegible] ruina que fit in occulto precedit illam
que in manifesto. Et dicitur nisi dicit. Superbiam
esse talem ruinam in aliquando manifesto peccato ut
sibi displiceat que iam sibi placendo [illegible] c. eodem.
[illegible] duplicem [illegible] peccatum [illegible] esse tale [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Et quod non potest esse tale
[illegible] [illegible]. Sed [illegible] [illegible]. Ideo [illegible] peccatum
[illegible] superbus [illegible]. Et [illegible] [illegible] [illegible].

1 Vltimo [illegible] [illegible] non [illegible] magnum [illegible]
[illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] difficultas
est [illegible]. Et [illegible] in paradiso [illegible] [illegible]
quanto id quod preceptum est nullius difficultatis fuit. c. 17.
[illegible] duplicem [illegible] [illegible] quanto [illegible]
[illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. Et ideo [illegible] peior
fuit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Augustinus in Enchiridion.

Unde patet ... oppositum ex hac parte habet. Ad 2m in proposito
obedientia et inobedientia non comparantur ad invicem sicut contraria
que adinvicem repugnant et contrariantur, sed sicut privative opposita.
Quando aliquod privatum est melius cuius privatio est
peior, quia maius bonum adimit, sicut cecitas est
peior surditate quia visus est melior auditu.
Et idem est in moralibus quia istud adimit maiorem
virtutem. Ad 2m dicendum quod sicut in naturalibus peior est privatio
superioris quam [illegible] obedientie cuiuslibet virtutis eo quod illa includit
istam et non econverso. Quamvis obedientia sit melior in quibus
subordinatur cuiuslibet virtutis. Et ideo quia inobedientia
sed qualibet inferiorum quam obedientia [illegible] includit
inobedientiam que sumitur in speciali [illegible] peior
[illegible] licet ista obedientia fuit melior
ut illa non [illegible] in quibus cuiuslibet virtutis tunc ordinatur
sed tamen in disparate.

18 Utrum dolor est offensio sive contrarie et gaudium 18
ab aliquo passione dispersio. Et dicit quod dolor autem qui
tristicia nuncupatur dispersio est [illegible] [illegible] que
[illegible] [illegible] accidunt [illegible] [illegible] Ergo dicit [illegible]
[illegible] [illegible] Primo dolor non est contrarium [illegible] sed
passio [illegible] [illegible] illam contrariam sicut ira [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] dicit quod dolor a passione [illegible] in [illegible]
et [illegible] que dicit [illegible] [illegible] et [illegible] non est [illegible].
2° dicendum tristicia non est [illegible] quia [illegible] autem
ut [illegible] dicit et ideo est passio quo [illegible] sicut gaudium
[illegible] [illegible] 3° dicendum quod dolor est supplicium [illegible]
[illegible] tristicia est supplicium sive [illegible] [illegible] tristicia
sive dolorum. 4° dicendum [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] non est [illegible] tristicia quia aliud non est [illegible]
dolor autem.

19 Utrum in carnalibus [illegible] [illegible] voluptates [illegible] 19
maior in [illegible] voluptatibus [illegible] est [illegible] ut [illegible]
[illegible] [illegible] quo [illegible] [illegible] pervenit [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Et ideo dicit quod qui non est in [illegible] [illegible]
plus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sicut [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Ad autem dubium
[illegible] delectatio sit [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] sit [illegible] [illegible] [illegible] autem [illegible] que est
[illegible] delectatio sit [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]

potestas [illegible] quam per hoc in suo actu maior [illegible]
[illegible] secundo [illegible] potentie [illegible] [illegible] non [illegible] est [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sicut [illegible] est quia
[illegible] [illegible] [illegible] in patria et non [illegible]
et per [illegible] [illegible] [illegible] quia [illegible] [illegible] est maior
[illegible] et [illegible] patitur [illegible] magis [illegible]
20 [illegible] quod [illegible] potentie [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible]
[illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] c. 19
[illegible] dicto articulo [illegible] Thome [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] potentia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et in hac [illegible] [illegible] de [illegible]
[illegible] in statu [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] arbitrio [illegible] [illegible]
[illegible] illa [illegible] non [illegible] [illegible] arbitrio [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quod in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] illa [illegible]
21 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] dicto articulo illa [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] magis [illegible]
22 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] doctor [illegible] [illegible] [illegible]
in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] c. 18 [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
23 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] c. 22.
24 [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
c. 23. [illegible] dicto articulo [illegible] Thome [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
2. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in isto
statu [illegible] [illegible] [illegible] quia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
3 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in illo statu

fuissent concubitus nisi masculorum et feminarum quia omnes
generassent [illegible] adultos electos / cum illi nullo [illegible]
nec [illegible] et nullus fuisset [illegible] X

¶ 4 · [illegible] quod masculi qui fuissent [illegible]
electi [illegible] electos et nullus [illegible] fuisset
[illegible] ad [illegible] [illegible] / ¶ [illegible] oritur
dubium. Si fuisset [illegible] petere quin [illegible] / [illegible] omnes
qui non [illegible] electus [illegible] quam non
fuisset [illegible] ¶ 2 dubium. Si fuisset [illegible]
[illegible] ad [illegible] petere
utrumque [illegible] et [illegible] sicut [illegible]
[illegible] libero [illegible]
liberum [illegible] ¶ 3 dubium. Si [illegible]
[illegible] fuisset [illegible]
nullus fuisset [illegible] in [illegible]
[illegible] ¶ 4 dubium.
[illegible] fuisset [illegible] fuisset
[illegible] ad [illegible] et
[illegible] ad [illegible] electorum et
[illegible] [illegible] probabile.

¶ 1 [illegible] alia membra [illegible] voluntati [illegible] quibus 27
ille qui in [illegible] libidine [illegible] quod appetitus [illegible]
non [illegible] custodiret pudicitia non amisisset sed non [illegible]
delectatione [illegible] nec [illegible] in paradiso
[illegible] genitale vas seminaret ut nunc [illegible] sine
libidine / [illegible] Ex quo [illegible]
[illegible] pudicitiam custodiret [illegible]
et [illegible] voluntati [illegible]
ut [illegible] ¶ [illegible] pudicitia non
delectatio [illegible] pudicitia
[illegible] delectatione ¶ [illegible] oritur dubium [illegible] fuisset
¶ [illegible] fuisset delectatio. [illegible] [illegible] sed non [illegible] simpliciter.
[illegible] fuisset [illegible] non [illegible]
[illegible]
[illegible] delectatio [illegible] 26
¶ 6 [illegible] [illegible]
c. 27 Ex quo [illegible]
[illegible]

possent esse plures vel plures quia ipsa unde amat et complendo
sunt ut intendunt. Ad 2m arguitur dicendo quod sicut in actu
aliquando quia non actu potentie possent esse plures isto se in
illis subsequentibus modo utpote in corpore et [illegible]
vita habet et non habetur.

27 Ultimo queritur utrum in paradiso defectum ullum fuisset sibi aut frigus vel ullum impedimentum actus c. 26. Et dicit augustinus quod Adam quando in paradiso erat habuit actus impedimentum in conversione corporis et alia que non potuisset. Sed si Adam in primis temptationem restitisset, non fuisset in ipso conformitas ad statum sue positionis sicut fuerunt angeli boni post lapsum malorum, et ideo neque ullum aliquando impedimentum ipse potuisset.

28 Quinto queritur utrum in statu innocentie potuisset esse virgo et sine semine generationis virile semen immitti sine corruptione sed non integritate salva et tunc vel plures quam utriusque immittere c. 26. Et quo dicto augustinus et thomas respondetur primum in statu innocentie mulier non virgo generasset quia salva integritate feci generationis. Ad 2m. Homo vero corrumpisset quia non ministrasset integritas debent fuisset in corpore [illegible] in corpore mulieris. Ad 3m. In statu puri nulla esset innocentie post gratiam vero vel [illegible] per torio per ingredi semen carnale quod [illegible] [illegible]. Et quia dicitur anima immittitur [illegible] quod mulier habet statum aperturam sue uteri. Et alius quis ut fertur de facto est impetum. Ad 4m. In hac statu vero post peccatum est emissa semen non domina hominis integritatem et ipso emissa sine aliquo a parte mulieris. Item isto dicitur sine ventre non dividendo non sine [illegible] [illegible] corrumpendo vel [illegible] modo.

Alius queritur quandoque mulier perdidisset virginitatem per violentiam vel per violenciam corruptam et licet non natura fuisset virgo tamen [illegible] a statu sue integritatis non fuisset [illegible] [illegible] modo [illegible] [illegible].

29 Quarto queritur utrum in statu innocentie non dolore generaret sed maturitate impulsus partus fieret ... Et quo dicto augustinus et thomas dicitur primo in illo statu fuisset partus sine dolore quia dolor partus fuisset inflictus tamquam pena peccati. Et dicitur quod non est sine dolore generans. Ad 2m. Tunc fuisset partus non virginitate salva et dicitur quod fuisset sine corruptione et non per simul [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] oribus non

frangit ipsum sed [illegible] et [illegible] ¶ Quod autem debuit
[illegible] iste status [illegible] parit [illegible] ¶ Item [illegible] naturaliter
non est ita [illegible] ad [illegible] sed [illegible]
ad [illegible] ¶ [illegible] non patet [illegible]
[illegible] in [illegible] sed in [illegible] et non [illegible]
[illegible] [illegible] sed [illegible]
[illegible] sed [illegible] non [illegible] ¶ Item
[illegible] fuit [illegible] sed non fuit sed [illegible]
sed [illegible] partus. ¶ Rebecca non [illegible] quod mater [illegible]
[illegible] non [illegible] in parte [illegible] qualis-
[illegible] in [illegible] ordinatur. sed duo [illegible]
in [illegible] loco [illegible] sed [illegible] sed in [illegible]
de sepultura.
Hec visio [illegible] fratris duos [illegible] amor [illegible] 30.
[illegible] ad [illegible] amor [illegible]
[illegible] ad [illegible] ¶ [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] data [illegible] est amor
[illegible] est [illegible]

Prima visio ¶ [illegible] est Liber [illegible]
Caym primus [illegible] non [illegible]
Abel primus [illegible] 1. capitulo
Caym edificavit [illegible]
[illegible] non [illegible]
¶ [illegible] 2.
[illegible] nature [illegible] sed [illegible]
non [illegible] ¶ [illegible]
[illegible] in [illegible]
Mater [illegible]
[illegible] non est [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] et [illegible]
[illegible] quod [illegible]
[illegible] ¶ Sed [illegible]
[illegible] et de Esau [illegible]
fuit de Mater [illegible] et [illegible] de Esau [illegible]
[illegible] habere ¶ Item [illegible] non
fuit [illegible] sed [illegible]
et [illegible] fuit [illegible]

3 Utrum invidia qua invidetur malis bonis est propter [illegible]
dyali [illegible] ullo est causa alia [illegible] nisi quia ille bonum
est et malus. Nullo modo fit invidia attendendum [illegible]
[illegible] possessio bonitatis etc. Et [illegible] [illegible] modo de
invidia una que [illegible] [illegible] quod [illegible] alterius diminuitur
aliquod bonum [illegible] Esau invidet Jacob [illegible] benedictionem.
Alia est solum quia alius habet bonum [illegible] in ullo
[illegible] nocerat, sicut Justo Abel invidet Cayn
et [illegible] diabolus. Quia alia est [illegible]
Circa hanc dicto autem [illegible] dictum. Nullus bonus [illegible]
detrimento alterius quia [illegible] possessio bonitatis in ullo
minuitur [illegible] in bonitate. Et [illegible] [illegible]
aliud bonum unius bonum habeat et similiter [illegible] in hac plus
habet de virtute quam [illegible] [illegible] acceptum.
4 Utrum mali [illegible] malos et mali [illegible] et [illegible]
et [illegible] [illegible]. [illegible] aut [illegible] [illegible]
bonos [illegible] quia bonum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. Circa dicto autem dicitur quod [illegible]
et [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] est [illegible] quia bonum [illegible]
7 [7]. [illegible] [illegible] nemo potest [illegible] [illegible].
6 [6]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] atque [illegible]
[illegible] [illegible] homo [illegible] [illegible]
[illegible] aut hac [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] autem dicitur quod [illegible] [illegible] est
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] alios [illegible] [illegible] [illegible].
1 Utrum [illegible] [illegible] fuit [illegible] ad Cayn [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] etc. 1.
8 Utrum Abel est [illegible] quam aliquo [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sacrificium Abel et Cayn
[illegible] [illegible] [illegible] acceptum et [illegible] etc. 1.
[illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] flamma [illegible] [illegible] ad sacrificium
Abel et non ad sacrificium Cayn etc.
[9] Utrum Abel [illegible] Cayn [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] etc. 1. [illegible] autem dicitur quod [illegible] [illegible]
[illegible] Abel Cayn [illegible] [illegible] [illegible]

Et ceterum replet sicut aliquis dicit quia ipsa destruit
non patent [illegible] [illegible] [illegible] sed [illegible] assumitur
et ideo augent [illegible] non et [illegible] per [illegible] palude
et [illegible] [illegible] quo [illegible] quia [illegible] [illegible] [illegible]
quod quo obtulit sic ad [illegible] aut non [illegible] [illegible] [illegible]
ad [illegible] eius
C. 10 iuxta [illegible] cum [illegible] hec vir [illegible] vt [illegible] 10
[illegible]
[illegible]
[illegible]
petere [illegible] qui [illegible] [illegible] quos [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] que [illegible] [illegible] [illegible] dicat quod [illegible]
[illegible] est [illegible] non [illegible]
C. 11 [illegible] hec [illegible] [illegible] augent [illegible] [illegible] 11
[illegible]

Invidia
[illegible]
et hec [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
C. 12 iuxta [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] petere ut alii alii 12
[illegible] hec est [illegible]
[illegible] et [illegible] petere non [illegible] [illegible] [illegible]

c. Nota de cupidine cum
[illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] ad [illegible]
Nota de cupidine cum
C. 13 iuxta [illegible] appetitus mali non [illegible] [illegible] 13
[illegible] [illegible] palude [illegible] [illegible] [illegible] et
[illegible] non [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] palude [illegible] [illegible] [illegible]
et in appetitu [illegible] [illegible] [illegible] ab [illegible] [illegible]

Subtile et cetera appetitus eius et tu [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible] Subtile et cetera appetitus eius
et tu [illegible] [illegible]
C. 14 iuxta [illegible] est hec [illegible] [illegible] 14
[illegible] sit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] quod [illegible] [illegible] est [illegible] non [illegible]
[illegible] [illegible] sed ad passionem [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
C. 15 vix [illegible] [illegible] aliud est quam [illegible] [illegible] 15

c. Cupiditas
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dictum

q[uod] eo amplius non consistit in quantitate corporis [illegible] pro in [illegible]
[illegible] [illegible] cum [illegible] quo breviore vita [illegible] esse debet
Et ad doctrinam [illegible] [illegible] apud illos qui [illegible] esse
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] esse [illegible] [illegible]
non [illegible] ad [illegible] [illegible]
16 ¶ 16 ubi Erat [illegible] homines [illegible] gigantes
annos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ¶ 3 [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible]
ad [illegible] [illegible] [illegible]
17 Denique [illegible] gigantes ingentis magnitudinis ¶ 17 ubi Postquam [illegible] [illegible] [illegible] Molach homines
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible]
potentes [illegible] Istud [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible]
18 ¶ 18 ubi Omnes [illegible] [illegible] magis [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Istud [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] plurimi [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Iste [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] homines [illegible]
[illegible] anno [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
19 ¶ 9 ubi Post [illegible] Hebreorum codicem et nostrorum
[illegible] [illegible] Mathusalem [illegible] annos
post diluvium [illegible] [illegible] [illegible] codices
nostros Mathusalem [illegible] [illegible] [illegible] annos clxxxvii
[illegible] [illegible] lamech [illegible] [illegible] Noe [illegible] clxxxii
annos qui fuit [illegible] [illegible] [illegible] Et [illegible] [illegible] Noe
[illegible] [illegible] diluvium [illegible] [illegible] [illegible]
Ergo Mathusalem natus est [illegible] ad diluvium annos
[illegible] [illegible] Mathusalem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] diluvium [illegible] annos [illegible] ¶ [illegible] [illegible]
[illegible] non fuit [illegible] in diluvio [illegible] in Archa
non fuit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in paradiso [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est anno
diluvii est mortuus Mathusalem [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in Hebreorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] in 14 annos [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] est [illegible]

Matusalem vixit 969 annis.

Matusalem vixit 187 annis et genuit lamech

Matusalem [illegible] genuit lamech vixit 182 annis

In collectione fuit 969 annis [illegible] [illegible] [illegible] annis [illegible] 31 annis

20 notandum — secundo ad dicendum est illis qui putant tante bonitatis 20
fuisse annos istos, scilicet quod unum septuaginta interpretes alterum alterius
ut pro de illis fecerunt unum de nostris ac magis quam nonaginta c. 12.
21 Civitas de discordia numerorum que est inter codices 21
hebreorum et nostros nullus prudens dubitat credere ut omnes
Iudei tam longe lateque dispersi ut corrumperent sic textum
nec istos sed viros magis memorabiles in hoc opere
qualium sed hoc credibilius est ut hoc scriptori tribuatur quo
primo transtulit Bibliothecam Ptolomei c. 13 unde patet quod hic
Augustinus sit ad veritatem codicum hebreorum quam nostros
22 Civitas quod contra [illegible] apparet in historia regum 22
gestarum inter nos et hebreos ab ea lingua magis [illegible]
recipiendum est fides quo qua interpretatum est c. 14
Et istud totum ad hunc errorem pertinet et ubi aut non fuit
eorum error credendum est quod prudentius aliter voluit pro istis
dicere interpretandi libertate sicut patet ad aliquos [illegible] que supersunt
aliqua de dubiis incompetentibus
23 [illegible] est quam homines ante diluvium procedentes generare 23
non dicuntur stabant per centum annos quod non generabant.
Et tunc dicit primo quod tanto fuit senior etas pubertatis
quanto prolixior annorum series vite c. 20 quod primogeniti filii non
fuerunt aliquando sed quos successionis ordo poscebat ut
veniretur ad Noe. Et [illegible] tempus magis credit ibidem c. 17
Et sola secundo videtur declarare ad hoc quod diuturnitas illius
vite fuit immoderata. Tertia autem ratio est ad propositum
Et ibidem Augustinus [illegible] p[illegible] [illegible] in [illegible]
24 [illegible] In principio [illegible] [illegible] suas uxores 24
acciperet quod [illegible] religione prohibente nec [illegible]
Et ad illud assignat duas rationes prima est ad multiplicandam
vinculum necessitudinum in quibus caritas utitur quod sit
[illegible] aliena attributum. Secunda est [illegible] propinquitatis [illegible]
honorum [illegible] et in lingua copula coniugali sit [illegible]
c. 16 Et ista secunda ratio est magis [illegible] Et qua [illegible]
dicendum quod [illegible] superior in eodem gradu ad inferiorem
est minus culpabilis quam [illegible]. [illegible] minus [illegible]
inferiorum, immo iste magis culpabilis.

27 ¶ 27 [illegible] alliciendum vel offendendum [illegible] valet plurimum

c. [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qr in aliquibus

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] qr [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] qr [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] longitudo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] longius abest

[illegible] [illegible]

26 ¶ 26 [illegible] Bonum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

finem boni [illegible] [illegible] qr [illegible] diluvium [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] vt abstineret a [illegible] cum [illegible]

qui [illegible] [illegible] cum [illegible] filias et filios

[illegible] c. 14. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] fine.

2a ¶ 2a [illegible] [illegible] [illegible] ad diluvium [illegible] [illegible]

2.2.12 codices nostros [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

1676 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] c. 20 [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] nostrum [illegible] [illegible] [illegible] qr [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nostro [illegible] [illegible]

28 ¶ 28 [illegible] diluvium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] regnabit

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] aliqua [illegible] vel [illegible] [illegible]

[illegible] filios [illegible] [illegible] c. 21 [illegible] [illegible]

[illegible] aliquam [illegible] [illegible] [illegible] diluvium fuerit

regnum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

patris [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

que non fuit ad diluvium [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] diluvium [illegible] [illegible] [illegible] vt

[illegible] [illegible] [illegible] qr [illegible] [illegible] [illegible] ab [illegible]

qui fuerunt ad diluvium.

29 ¶ 29 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qr [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] c. 21 [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]

30. ¶ 30 [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

c. 21 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] est ordo

[illegible]

31 Aliqui demones assidue temptant et inducunt subditi 31
sed dei ultores sunt ita ut videtur impudentiae hec misit
negare propterea tunc dicit quod non dicit hec diffinite utrum
sint aliqui spiritus aerei incorporati qui illis se fecerunt
c 23 Iste autem demones dicunt incubi.
32 Et viderunt dicit scriptura quod filii dei ingressi sunt ad filias hominum 32
per filios dei intelligitur de genere Seth . per filias hominum intelligitur
de genere Cayn et tamen ubi prius quod conferunt sunt qui dicit
filios dei fuisse angelos malos.
33 Erunt dies eius c xx annorum
non sunt intelligendi quod per totum diluvium tunc homines non
crescerent sed quod magis fiet dicit quod Noe habuit tunc ccccc annos
per totum quod homines peccatum per diluvium ad c xx annos
et dicit ubi Ang. quod scriptura dicit ubi Noe fuisse quingentorum annorum
nunc suo totum accipiendo per maiore parte c 20.
34 Non sit hic Deus dicit penitet qui dicit Penitet
me fecisse hominem sed sicut non loquitur magis loquitur nostra
ut sic insinuabit familiarius hominibus quia ille quam
quasi ut pertinet simplices exierunt quemadmodum oportet
intelligentes et alios intelligentes c 27 Penitet fecisse
35 Mensura Arche Noe secundum longitudinem latitudinem et altitudinem
sit corporis humani cuius longitudo a vertice usque ad vestigia
sexies tantum habet quam latitudo quae est ab uno latere ad
alterum et decies tantum quam altitudo cuius mensura est
magis a dorso usque ad ventrem et magis fuit quantitas
trecenti arche c 26 cubitorum 17 non est intelligendum quod
ista mensura oportet multum habuit pro bono proportionato
et ideo quod corpus Christi fuit aptum proportionatum mensurare
illam mensuram.
36 Hostium in latere arche illud est figuraliter vulnus
quod de latere Christi lancea perforatum hoc
sumpsit ad illud magis dicimus magis tamen quod magis inde
sacramenta manaverunt quibus credentes intrant et ad
Ecclesiam accipiunt aliquid augustius quod corpus est tamen quod
quando fuit vulneratus quasi hec venit quod per id vulneris
fuit in corpore eius magis intrinsecus Ipsum quod quinto est
manifeste quod Christus sic ad Iohannes eius vel quod quasi
ad fratrem debet ut latus eius in Martini fuit vulnus latere latus
Genesis apparuit 10. 15

31.

Filii dei ingressi sunt ad filias hominum 32

Erunt dies homo c xx 33

Penitet me fecisse hominem 34

Sed deus de creando non sit ... scribendo ... ingressi dimittendo. 3

Archa 35

Latus 36

et hoc dicitur ad istorum augmentum quod dum minime adeo [illegible]
videlicet quia est signum apparens templi celestis ipse [illegible]
dum de eiusmodi sacramentorum de latere eius expon[illegible]
Sed ante dubium quare dicitur quod [illegible] fluxerit de latere
ad tantum pro [illegible] suspenderit ante mortem que [illegible]
Hoc quod [illegible] sepeliamus [illegible] aqua [illegible]
[illegible] vendunt et [illegible] discipulis [illegible]
3a xiii. Gigantes non intelligant de Magog [illegible] gi-
gand in eiusdem capitulo [illegible] qui dixerit geometricos
accepisse cubitos geometricos in mensuracione ar-
che Noe. quorum quilibet unus habet 6 de nostris et illi
aut Augustinus qui talem magnitudinem nimiam reputans
[illegible] cum quibus [illegible] archa [illegible]
[illegible] valde [illegible] inopinum [illegible]
archa et [illegible] Moyses [illegible] cubitos
[illegible] quod [illegible]
Sed ante dubium. Si in illa archa fuerunt omnia
[illegible] Augustinus [illegible] que [illegible]
[illegible] ut [illegible] aquas
ut [illegible] alios [illegible] generatio [illegible]

Liber Sextus

1 Primo vitans Noe filium suum nudum quem [illegible]
[illegible] non maledixit in persona sed in filio
eius Chanaan c. 1. Et [illegible] Augustinus non
[illegible]
[illegible] de archa non fuit [illegible]
[illegible] aliquid [illegible] maledictum

2 Heretici Multi ad fidem catholicam [illegible]
tudine [illegible] ut adversus eos defendi possent
[illegible] diligenter et intelligenter [illegible] et instruantur
[illegible] et ab adversariis [illegible]
[illegible] c. 2. [illegible]
in [illegible] ut [illegible]
[illegible]

3 [illegible] Noe [illegible]
ad Abraham de [illegible] que [illegible]
[illegible] annos [illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible] c. [illegible]

4 Ninive. Nimrod [illegible] a Nino Beli filio
[illegible] Assiriorum et ab ipso [illegible] c. [illegible]

Et quod dicitur in scriptura Assur [illegible] urbem post [illegible] edificationem
dilatacionem eius c. [illegible]

¶ Heber primus nominatus est in generacione [illegible] 7
a [illegible] et tribus filiis [illegible] [illegible] quinque
nepotes quare tenditur aut [illegible] quod [illegible] hebreos Hebr
esse cognominatos licet [illegible] esse [illegible] quod Hebrei
dicti sunt ab Abraham quasi Abrahei c. 3.

¶ Quod Nemroth dicitur [illegible] gigas venator contra
dominum non sit intelligendum [illegible] [illegible] 6
Et [illegible] quod [illegible] gigas dicitur venator [illegible]
[illegible] i. homo [illegible] deceptor et oppressor c. x

¶ Ex filiis Noe 72 gentes totidem linguae
[illegible] esse [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] 7
[illegible] linguarum c. 6. [illegible] dicitur [illegible]
[illegible] quod [illegible] est maior numerus linguarum quam 72
[illegible] dicitur [illegible] numerus linguarum

¶ [illegible] genera [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 8
ad insulas maris natanda [illegible] [illegible] aut
[illegible] [illegible] studio [illegible] [illegible] aut [illegible] et [illegible]
angelorum [illegible] [illegible] [illegible] c. 7.

¶ [illegible] est ad [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] 9
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
non [illegible] c. [illegible] 10

¶ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible]
monstra [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible]
monstruosa [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] c. 8
¶ [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible]
in aliqua regione [illegible] [illegible] [illegible]
sunt [illegible] ¶ Antipodes esse [illegible] [illegible] [illegible] Antipodes 11
nostris pedibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] historiam [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
c. 9 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

sed cum illud potuit discrepare tamen ab ista parte sed ab illa
quia lingua [illegible] semper [illegible] Aut si non
[illegible] facere et non est fuit [illegible]

2. A diluvio usque ad Abraham fuerunt [illegible] an[illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Hebreus aut Chaldeus longe [illegible] a diluvio [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aut ultra
aut [illegible] reddidit c. 10

3. [illegible] fuit domus Heber [illegible] [illegible] fuit
omnium [illegible] lingua [illegible] [illegible] dicta est
lingua hebrea [illegible] lingua [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Heber
[illegible] lingua [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Abraham

4. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] Heber [illegible] filios
[illegible] [illegible] Phaleg et [illegible] Iectan et
Iectan [illegible] fuit [illegible] [illegible] Iectan [illegible]
[illegible] lingua [illegible] 12 filios [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
lingua [illegible] [illegible] Phaleg.

5. [illegible] diluvium [illegible] [illegible]
Aran [illegible] fuit domus Thare [illegible]
[illegible] [illegible] domus Thare
fuit [illegible] a Chaldeis [illegible]
[illegible] [illegible] c. 13 [illegible]
[illegible] Thare [illegible] [illegible] [illegible] ad
Holofernem in Iudith.

6. [illegible] Abraham [illegible] est de Charran [illegible]
[illegible] [illegible] Chaldeorum [illegible] est
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] c. 17.

7. [illegible] Abraham [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] c. [illegible] [illegible]

Tamen [illegible] qui voluit relinquere [illegible] ut magis [illegible] abiciat affectus quos temporalis [illegible] c.

18 Septuaginta annorum facta sunt a vocatione Abraham [illegible] promissio a qua [illegible] in Charran et in Charran [illegible] et [illegible] Nota [illegible] magister quod Eusebius in Cronica ab [illegible] [illegible] promissionis computat per ccc xxx annos exitum de Egypto quod lex data est [illegible] 18

quinquagesimo [illegible] c. 16. — Aziam, Affricam, Europam

19 Sed orbis divisus in tres partes — 19

Medium [illegible] Asia [illegible] Europa [illegible] in duas [illegible] occeani [illegible] c. 18

20 Ninus filius Beli qui [illegible] in regno Babilonis regnavit 52 annis et anno [illegible] natus est Abraham qui [illegible] [illegible] ante [illegible] Romam, vel [illegible] in [illegible] Babilonia c. [illegible] 20

21 Abraham [illegible] fuit [illegible] quod dicit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] 21

[illegible] [illegible] appellatur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut Romanus [illegible] [illegible] [illegible] patent [illegible] magis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] c. 19 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] magis [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible]

22. [illegible] quod Abraham [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] magister facta est [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] est Maior [illegible] et minor eligit c. 20 Et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] eligere [illegible] [illegible] ad [illegible] et Maior [illegible] minori [illegible] Et [illegible] [illegible] maior [illegible] [illegible] 22

23 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Abraham [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est – qua [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] c. 21.. 23

24 ¶ 24 In epistola ad Hebreos multa dicuntur de Melchisedech quem inquit
Epistolam Pauli apostoli plures esse dicunt ... quidam non recipiunt c 22
¶ Ego dicto autem doctorum quod hec epistola non sit [illegible] reputatur
Pauli licet non sit ab eodem [illegible] quod sit [illegible]
27 ¶ 27 Plures stelle nobis occulte existimantur preter illas
que in altera parte orbis nobis incognita [illegible]
[illegible] [illegible] Unde et quod [illegible] et
alios qui [illegible] se numerum stellarum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] c 23
26 ¶ 26 Quod et Abraham [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]
25 ¶ 25 Nilus est fluvius magnus Egypti Nilo [illegible] [illegible] qui
dividit inter Egyptum et Palestinam [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
28 ¶ 28 Abraham utroque [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] c 77
29 ¶ 29 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] c 26 Et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qui [illegible] [illegible] [illegible]
in [illegible] [illegible] [illegible]
30 vetus testamentum novi occultatio ¶ 30 [illegible] Ezechiel aliud fuit vetus testamentum nisi
nova occultatio et novum nichil aliud nisi veteris
revelatio et eadem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
31 ¶ 31 [illegible] qui non [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] c 21
32 ¶ 32 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] Abraham [illegible] Moyse [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
33 ¶ 33 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] c 28
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Abrahe [illegible]
[illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

389
196

cap. 19. Ergo anc[?] patet deintus q[uod] ... ratum p[ro]prie de modo

34 Illos angelos quos prius patres receperunt hospicio ut[rum] de Abraham et Loth putabant esse homines quia eos offerre cibando voluerunt. Dicit eos esse [illegible] apparebat non ... Dubitant non possit c. 19 [illegible] aut sunt illud tacet. 37

35 [illegible] qui habebant a Sodomis [illegible] Loth et sui cum q[uo]d non est redemptio ad [illegible] Et idem [illegible] Loth fuit [illegible] statuam [illegible] alias [illegible] in [illegible] c. 20. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] est [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] a dicto [illegible] adulacio [illegible] [illegible] intellectualis [illegible] [illegible] [illegible] ad corpus fuit totaliter [illegible] in [illegible] q[uod] non fuit [illegible] [illegible] q[uia] corpus [illegible] et statue [illegible] [illegible] 37

36 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] c. 19. [illegible] [illegible] [illegible] q[uod] fuit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Ergo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fuit in hac [illegible] [illegible] 36

37 [illegible] precepto [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] c. 22. [illegible] [illegible] [illegible] est ad [illegible] q[uod] bene [illegible] Abraham q[uod] deus [illegible] [illegible] non [illegible] ut [illegible] [illegible] hoc [illegible] q[uod] Abraham [illegible] ad [illegible] [illegible] filium suum a morte [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] patet [illegible] [illegible] precepto [illegible] tam [illegible] [illegible] q[uod] [illegible] aliquis [illegible] filium [illegible] [illegible] [illegible] multo magis [illegible] divino [illegible] Et idem non est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Abraham [illegible] [illegible] q[uod] [illegible] Abraham [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] q[uod] Abraham [illegible] [illegible] de divino precepto. 31

38 Nunc dixit sibi [illegible] Abrahe [illegible] cognovi quod timeas deum
[illegible] est [illegible] quod [illegible] fuit sed pro effectum [illegible]
illud quo [illegible] c. ad. Sed contra [illegible] [illegible]
fuit ob [illegible] sed [illegible] obscurior [illegible] quia in [illegible] est
[illegible] quod magis est. [illegible] dicit quod [illegible] in
[illegible] quod [illegible] [illegible] Albertus [illegible]
[illegible] in [illegible] et [illegible] sed [illegible] [illegible] forte [illegible]
[illegible] Alberti [illegible] alio [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] quod id [illegible] [illegible]

39 Abraham fuit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] cum quia [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] c. 33.

40 [illegible] Jacob et Esau in [illegible] matris [illegible]
[illegible] maiori [illegible] quia [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] ad [illegible] c. 37.
[illegible] dicit [illegible] quod Jacob in utero matris [illegible]
[illegible] quia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] est [illegible] quia [illegible] [illegible]

41 Sed Isaac [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sed [illegible]
[illegible] ille [illegible] quia [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] quia [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Isaac. [illegible] ille [illegible] ille [illegible] qui [illegible]
in [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] ille qui
[illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. quia [illegible]
[illegible] Abraham [illegible] [illegible].

42 [illegible] [illegible] duo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] qui [illegible] alio [illegible]
est [illegible] qui [illegible] in [illegible] [illegible] c. 31.
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible]
est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sed
[illegible] [illegible] est [illegible] [illegible]. 2. [illegible] [illegible]
est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sed [illegible]
[illegible] sed [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
in illos qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Sed [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Tercia que sunt extra nos sunt bona fortune et ista dicuntur bona minima — 1a extra nos
quia nec sunt sine gratia / Sed ordinata ad omnia alia. Secunda — 2a circa nos
circa nos sunt bona corporis [illegible] instrumentaliter sicut pulchritudo fortitudo
et sanitas et ista sunt meliora quam extra que habet
homo [illegible] per bona corporalia [illegible] [illegible] pulcher — 3a intra nos
per pulchra et [illegible] que habet quod debet [illegible] Prima
intra nos sunt potentie anime et virtutes et ista sunt meliora
precedentibus quia spiritualia corporalibus preferuntur. Bona supra nos — 4a supra nos
sunt ut deus et omnes celestes et ista sunt maxima bona
quia spiritualia naturalibus preferuntur / [illegible] autem [illegible] illos [illegible]
[illegible] bonorum sunt [illegible] [illegible] [illegible] preferendo [illegible] nostra
in statibus diversis. Item quia contra bona fortune opponitur paupertas | paupertas
contra bona corporis opponitur castitas / contra bona anime opponitur — et castitas
obedientia. que est [illegible] [illegible] valde sunt [illegible] — et obedientia
castitate et paupertate [illegible] et [illegible] [illegible] melior
est paupertate et obedientia melior [illegible]. et latria — latria
melior obedientia [illegible] / quia [illegible] [illegible] bona et
[illegible] ille status qui [illegible] in latria [illegible] est
[illegible] [illegible] quibus [illegible] in [illegible] aliorum [illegible]
[illegible] quia latria est [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qui
religiosus [illegible] ad alia a mundo separatur/
43 Item [illegible] super [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] — 43
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Egipto [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] culpam c. 38.
44 Item [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] — 43
[illegible] [illegible] fuit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] — 47
47 Item Jacob [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] c. 39
4 [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] — 46
41 Item ingressus est Jacob in Egiptum [illegible] — 41
[illegible] 17 [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible]
[illegible] quia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qui
Egiptum ingressus est ipse Jacob
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] habet [illegible] [illegible]
est [illegible] Joseph [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
c. 41.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
qui [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]

Et istud quod contigit quia in filiis [illegible] [illegible] filii
et Nepotes Manasse [illegible] [illegible] [illegible]
quod ingressus est Iacob Egyptum [illegible] 9 annorum [illegible]

48 .144. ¶ 48 Defunctus Ioseph fuerunt filii Israel in Egypto per
c xl annos c 44

49 ¶ 49 Decem fuerunt mirabiles plage quibus Egyptus flagellatus est

1	Aqua in sanguinem versa	6	Grando
2	Rane	7	Locuste
3	Sinifes et cynomia	8	Tenebre
4	Mors pecorum	9	Mors primogenitorum
5	Ulcera	10	Submersio egyptiorum

c eodem

50 ¶ 50 Lex fuit data [illegible] [illegible] postquam filii Israel de Egypto
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] c [illegible]

Liber decimusseptimus

Prima pars [illegible]. Capitulum [illegible] [illegible] [illegible]
quia aliqua [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible] ad [illegible]

1 ¶ 2 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in littera
2 [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] quia [illegible] modo [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] allegorice involuta [illegible] 9
[illegible] c eodem

3 ¶ 3 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] religiosi
omnes et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] c 3 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Cur nos religiosi omnes et [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quia [illegible]
1 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] Et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
2 ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
quia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] fuerunt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
3 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
in [illegible] [illegible] [illegible] quia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] 4 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
4 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quia
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible]

Est tamen dubitandum quid psalmus [illegible] ad psalmos
pertinet ~~[illegible]~~. Sicut [illegible] ambitum [illegible] psalmi ut
videtur [illegible] et in [illegible] quae [illegible].
Sicut in comparatione ad alios psalmos ut videtur iste
psalmus plus quam aliquis alius / Et id [illegible] non est
[illegible] quod multi psalmi sunt [illegible] bona meliora
quam sit [illegible] ut [illegible] Sed est
[illegible] quod psalmi [illegible] principalem magis principaliter videtur
Et ideo videtur [illegible] melior.

Quadragesimo anno regnavit Saul super Israel. quod et David.
Et sic fuit et [illegible] anno regni [illegible]
[illegible] regni Israel [illegible] magis [illegible]
[illegible] quod [illegible] fuit [illegible]

Ubi dicitur [illegible] in [illegible] [illegible] — prima est mutacio [illegible]
[illegible] [illegible] dicit [illegible]
quod [illegible] Saul regnum [illegible]

[illegible] testamento [illegible] testamento
[illegible] et [illegible] est quod [illegible]
[illegible] quod [illegible] est [illegible]
ut [illegible] testamento [illegible] nostre
[illegible] [illegible] quod [illegible]
[illegible] fuisse [illegible].

Quando David [illegible] quod [illegible] aliorum
regum [illegible] dicto anno [illegible]
[illegible] reges [illegible] in [illegible]
regum regnavit. [illegible] David et Salomon [illegible] regnaverunt
[illegible] [illegible] filius [illegible] regni et
[illegible] et [illegible]. Sed Salomon [illegible] David fuit [illegible]
et [illegible]

Sed est [illegible] aliorum [illegible] quod dicit David [illegible]
[illegible] illos psalmos qui [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] psalmi [illegible] David
[illegible]. [illegible] [illegible] et [illegible] Salomon [illegible]
allegat [illegible] David in [illegible]. [illegible] dicit David quod
[illegible] est quod ipse David fecit omnes [illegible]
Dicit tamen quod quosdam David [illegible] aliorum ad
[illegible] aliquem qui [illegible] ad illos / Et dicit [illegible]

quod aliqui posuit Naum prophetam quem credo in aliis titulis
Hunc ut dicit cantor sed Tobias fuit prophetatus per certos
annos et plures annos.
9 ¶ Ultimo porro fuit in [illegible] post quod rebellaverunt contra Roboam
volentes patris tyrannidem [illegible] sicut [illegible] quod preter
quam ad Roboam fuit prophetus valde [illegible] c. 21.
Ergo dicto anno [illegible] Sancti Polixena [illegible] licet
[illegible] contra tyrannidem ut [illegible] tyrannus
[illegible] alia [illegible] tyrannus fuit per potestatem
2. [illegible] tyrannus [illegible] ad [illegible]
[illegible] quia [illegible] valde [illegible]
sedem hic dicitur.
10 ¶ In regno Jude aliquando fuerit post aliquem [illegible]
sed in regno Israel omnes fuerunt reprobi facti [illegible]
Regum 22 c. 21
11 ¶ Judei post captivitatem templum 70 annis in captivitate fuerunt
12 ¶ Ergo Judei redierunt de Babilonia post c. [illegible]
Malachiam Aggeum et Zachariam qui prophetaverunt
et Esdram ut habetur prophetas [illegible] ad [illegible]
[illegible] alium Zachariam patrem Johannis et [illegible]
[illegible] Elizabeth [illegible] natum [illegible] et [illegible]
[illegible] Simeone [illegible] et Anna vidua et [illegible]
Johannem [illegible] c. 34 [illegible]
[illegible] Esdras fuit propheta et [illegible]
[illegible] in canone [illegible]
et [illegible] quod [illegible] allegat [illegible] auctoritatem
[illegible] propheta [illegible] filius
meus [illegible] in [illegible]
Liber decimus octavus.
1. Postrema vetus. Ninus Beli filius [illegible]
rex [illegible] Assiriorum [illegible]
[illegible] in terra Babilonie [illegible]
subiugasse [illegible]
[illegible] fuit [illegible] Assiriorum et [illegible]
[illegible] Ninus fuit [illegible]
[illegible] et [illegible] fuit
[illegible] alii [illegible]
Babilonia [illegible] c. 7.

Computatis Ioseph in Egypto mortuus est cx annorum. Z.
post cuius mortem populus dei mirabiliter crescens mansit in
Egypto cxlv annos tranquille donec post morerentur
omnes qui Ioseph noverant c. 1

Athlas magnus astrologus fuisse dicitur unde occasionem 3
fabula invenit ut eum celum portare confingeret c. 8
Sparte antiquitus dicebantur quia de thebis [illegible] fuerant c. 9 X
[illegible] demonum per dimittentem multos homines in apparentia 7
vertit dicit enim quod in Italia audivimus stabularias infectas
quod quedam aliquid dabant eis in caseo viatoribus ut Stablarie
in iumenta mox verterentur et onera queque portarent
postea ad se redirent nec tamen in eis mentem bestialem fuisse
sed rationalem humanam. Sic Apuleius scribit sibi accidisse ut Apuleius
accepto veneno asinus fieret humano animo permanente
quod [illegible] aut indicavit aut finxit c. [illegible]
Et tamen [illegible] in questione c. quod ista incredibilia sunt
aut falsa ut modo ista non credantur et firmiter tamen credendum
est deum omnipotentem omnia facere posse et quod licet demones
non tamen creant creaturas ita immutant ut videantur
quod non sunt et ideo dicit quod corpus [illegible] in iumenta
figuras arte demonum mutari non posse sed fantasticum hominis
in fantasia hominis quod [illegible] dimittuntur
[illegible] demones dimittunt ut aliis ista videantur

Tyberis apud latinos dicta est Albula [illegible] 6
dumque rex latinorum [illegible] Albanorum rege appellatus est c. 9
Tempore quo Romulus [illegible] Hebreis regnaret fuit α
Sibilla quam dicunt Erithrea que de Christo multa scripsit Erithea
per 28 versus quorum in greco si littere prime iungantur
ex ipsa [illegible] omnia [illegible] ista verba [illegible]
Iesus Christus Dei filius salvator. c. 40 [illegible] hic ponit
et declaratio [illegible] dicit primus est iste:

Iudicii signum tellus sudore madescet
E celo rex adveniet per secla futurus
Scilicet in carne presens ut iudicet orbem
Unde deum cernent incredulus atque fidelis
Cum anime cum carne aderunt quas iudicat ipse

iste autem in latino apud 16 versus posuit [illegible] iesus christus in fine contra [illegible] hoc libro [illegible]

Ille qui de greco in latinum transtulit versus scilicet [illegible] corrupit eos
velud [illegible] c. [illegible] Sibilla [illegible]
et in multis [illegible] que pertinent ad civitatem dei.

et postea in sella est corpore opere qui dixit quod omnes
prophete Sibille fuerint a spiritu maligno sed quidam dicunt
semel contra magnum magis doctus

8 ¶ Regnavit apud Ebreos Sedechias et apud Romanos
Tarquinius dictus est propheta Iudeorum captiva
in Babilonia et eo tempore Pytagoras claruit
ut dicit est nobis plus c. 22.

9 ¶ Per idem tempus qui et ceteris et Cyrus Iudeos relaxavit
relaxatio aliquorum captivorum Iudeorum vel incolarum
ad instaurandum templum regni dei fecit a quibus tamen
prima scripta fundamentorum edificata sunt quia per hostes
impedita fuerunt dilatata quod est usque ad Darium. Per
tempus gesta sunt illa que scripta sunt in libro Iudith. que
Holofernem in Samaria non deprehendit sub Dario qui
usque Cyrum impleret sed anno quo Ieremias propheta dixit
completa est tota captivitas et libertas reddita
Regnavit rex Romanorum Tarquinius c. 26
Item per istud quod predicta sunt sed Eusebius dicit inter
pauperes fuit Holofernes fuit Cyrus qui cum dicit
deus esse sicut Machabeum Iudith tamen Cyrus non ullo
pariter fuisse filius Assueri et Hester.

10 ¶ Melius habet illa cadens qui habet in cantico Abacuc
exultabo in deo Ihesu meo quia illa in habet exultabo
in deo salutari meo. quia nobis Ihesu est misit nobis
dominum et dulcem vocat. c. 33

11 ¶ Per hos tres prophetas Aggeum Zachariam et Malachiam
per idem tempus liberatum per eos Babilonie prophetavit
Esdras qui magis rex gestorum scriptor. hic
quidam propheta sed liber Hester ab ipso scriptus non longe
c. 36 Item quod hec non fuit mulier de qua Hester
liber Assueri qui est per Assueri prophetie. Item est aliquo
quod in eo fuit amictus. Item Iudith quod aliquo
Iudith precessit Hester et in Hester non fuisset
Cyri sed sorte Darii qui fuit Iudicis inter familiares

12 ¶ Socrates floruit per Esdre tempora qui barbaros tenuit
in moralibus philosophia. Item et quod lingua Grecorum
unde eius libros lingua magis floruit in prophetia eam

10
Cantabo domino
in vita mea.

12
Socrates

13 Multo suspecta habentur in hystoriis que nimie antiquitatis
referuntur c 38

14 Magnes in philosophia dicitur constare qui diversis literis per
figuram quam legit illas literas nescivit c eodem

15 Astrologia et alie artes primo inventae ad exercendum ingenium
quam ad alimenta dicuntur [illegible] facultates valent c eodem

16 Frustra quaeritur aliquis dubius ex quo contemptus vanos
suos comprehendit c Anaxagoras multa tempore non nisi plus
[illegible] duo milia annis [illegible] tempus [illegible] [illegible]
[illegible] c 3 Et ibi dicit quod Magnes et Athlas illo
tempore philosophi fuerunt contemporanei [illegible] et Athlas quam
sapiens astrologus [illegible] prefuit [illegible] temporis

17 Nos [illegible] in [illegible] religionis hystoria dicimus
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] non [illegible] [illegible] c eodem

18 Michael agit quo tenuit ad beatitudinem humana infelicitas
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] c [illegible] Ex quo dicto [illegible] 18
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qua
tendit ad beatitudinem [illegible] Et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Expers [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non venit [illegible]
[illegible] [illegible]

20 Anaxagoras [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 20
[illegible] fuit ~~[illegible]~~ disputatio apud [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qui non [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] c 4o

21 Creditur [illegible] magistros [illegible] ac [illegible] plane quod 21
[illegible] in corpore [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] corpore [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et ad [illegible] valet
corpore [illegible] [illegible] ab alto [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] magistros [illegible] ad omnes magistros [illegible] [illegible] [illegible]
quam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] c [illegible] Ex quo dicto [illegible] [illegible] quod [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et a [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quod [illegible] hystoriam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod
[illegible] c eodem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Et [illegible] de
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

22 ¶ 22. Nec desunt et pluribus nostris [illegible] presbitero Iero-
nimo doctissimo et aliis trium linguarum peritis qui [illegible]
[illegible] sed ex hebreo in latinum [illegible] [illegible] [illegible]
c. ad.

23 ¶ 23 Quemadmodum et in hebreis codicibus quod non est apud
lxx interpretes velut [illegible] sed per illos [illegible] dei dici
[illegible] utrisque [illegible] esse prophetas c. ad.

24 Adhuc 40 dies et Niniue subuertetur. ¶ 24 Sed in Iona alii codices habent adhuc 3 dies
et Niniue subuertetur. Et alii Adhuc 40 dies [illegible]
esse [illegible] quod inuenitur apud hebreos adhuc 40
dies c. 43.

27 ¶ 27 Apud eos [illegible] litteris scilicet hebreis et lxx interpretibus
[illegible] prophetiam [illegible] et [illegible] [illegible] esse
[illegible] c. ad.

25 Allexander magnus. ¶ 26 Allexander magnus immolauit in templo dei [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Ptolomei et [illegible]
[illegible] filius post mortem Allexandri [illegible] Iudeos in
Egyptum transtulit quos [illegible] [illegible] Philadelphus
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
lxx interpretes c. 44

21 ¶ 21 [illegible] Allexander in regno et [illegible] [illegible]
[illegible] Allexandri regina Iudeorum fuit ipsius Allexandri
uxor c. ad.

28 ¶ 28 Pompeius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
templum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] per [illegible] c. ad.

29 ¶ 29 Non defuit [illegible] Iudeorum [illegible] ad Herodem
[illegible] Iudeis quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

30 voluit deus Iudeos dispergi et non interfici. ¶ 30 Deus voluit Iudeos dispergi et non interfici [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] c. 47.

31 ¶ 31 Nec magis creditur in aliis [illegible] qui in Iudeis
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
est [illegible] [illegible] angelos malos qui
[illegible] [illegible] [illegible] c. 46 [illegible] [illegible] [illegible]
in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
est [illegible] liber [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

in Auct. Regum quod 3a generatione postea fuisse quam Job
dicunt. Sed oritur dubium. Item Hieronymus dicit quod in scriptura
Paralipomenon Hebreorum ab Esau posuit libri Job pater nisi Zara
sepha vero non credit dispositum esse se dicit hic Augustinus.
Et quod Jeronimus accepit Canonem quod tamen est positum prout
hic autem prius longe primus libri quod Hebrei reputant
in divina scriptura. Item dubium. Genesis [illegible] quod
Dina filia Jacob fuit uxor Job. et non credit
Job fuisse 3a generatione post Jacob. Et quod illa historia
de Dyna non bene concordat cum ista tempore. Et ideo
illa ~~[illegible]~~ similis est [illegible].

32 Item quod in libro Regum prius aliquid capitula sunt correcta 32
aut recte capitula respective continentur sunt propter posteriori — Error pt[...] nis fuit Hebreus
dogmata [illegible] nihil sed descripsit respective Hebreorum
[illegible] c. l. Ergo dicta auctoritas dicit quod talis error
nullus fuit Hebreorum sed error [illegible] et confundatur.

33 Item quod divinis [illegible] ponuntur. Item defensatus 33
in presens consolatione fingatur et in adversis contristatur
ne corrumpatur c. [illegible] Ergo dicta auctoritas dicit
quod sicut apparet [illegible] quod presidens sit est quod
talis custos sicut advesperas fuit ne corrumpatur
sed presitas ne fingatur / tamen per diuturna parte talis
talis paulatim incipit corrumpi.

34 Item quod Decem sunt persecutiones ecclesie alii computant fuisse 34
et [illegible] computant innumeras aut compendiosa compendia a Nerone
Et quod plage de Egypto fuerunt c. l. — 2 a Domiciano
Item decem plage non applicat [illegible] tamen — 3 a Traiano
[illegible] Augustinus non applicat ~~[illegible]~~ tamen — 4 ab Anthonio
quod persecutio Juliani illa est ab — 5 a Severo
[illegible] tamen quod persecutio Valentiniani — 6 a Maximino
[illegible] non est ibi capitula. — 7 a ~~[illegible]~~ Decio 27
— 8 a Valeriano
35 Illi qui computant numerum — 9 ab Aureliano
determinato [illegible] Valdenses numerum — 10 a Dyocleciano et Maximiano.
videntur quantum et non scripturis
[illegible] [illegible] [illegible] calculandum
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] quod [illegible]
[illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] c. [illegible]. Ergo dicta auctoritas
dicit quod [illegible] est apud [illegible] quod [illegible] [illegible]
[illegible]. — Ex modo [illegible].

36 C 36 Dum a paganis [illegible] de [illegible] religione [illegible]
[illegible] [illegible] fuisset [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sed petrus iste [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] per 367 annos
367 It [illegible] [illegible] ad istud [illegible] [illegible] [illegible] per
[illegible] [illegible] et [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] c 72
31 C 31 Ergo [illegible] [illegible] fuit per [illegible] [illegible]
ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qui [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Et [illegible] quod multi qui ante [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] ad fidem [illegible] c 73
38 C 38 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ut [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible]
[illegible] [illegible] facto [illegible] [illegible]
[illegible] ad paupertatem [illegible] [illegible] Item [illegible]
paupertas quod ad [illegible] [illegible] paupertas [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et ita non est [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] possit. Ut dicit [illegible] 13 c
quod [illegible] paupertas est in [illegible] [illegible] [illegible]
2 [illegible] paupertas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qui [illegible] in
religionis. [illegible] esse in paupertate [illegible] [illegible]
It [illegible] non est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] aliquis ad [illegible] statum
obligatur et [illegible] [illegible] possit [illegible] [illegible] [illegible] bonis.
3 [illegible] paupertas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] aliquis [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] paupertatem [illegible] et [illegible] est [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
x [illegible] [illegible] [illegible] paupertas [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] et ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

paupertas

ut 7o c. Ex omni dicto Circa partes pcium est
Justitia virtus 7 s[ecun]do ... est pt[er]a ... q[uod]
d[ic]o est justitia virtus et non quod sit per ... ... complectur
7 cum o ... ordinatur ad eundem sunt vt dicit
justitia et non sunt virtutes quod sit per virtutes s[ed] ...
... quod sic dicit vero ... per justitia dicit ...
hec sic nulla est ... nisi de ... nunc ut ... 39
7 ...
Et ... ... de ...
... 7 dicit sed cum ... ...
... ... de ... ... in ... 7 ... post
... pro ... ...
... ...
... ... qui ... ...
... ... 3 6 2 ... ...
3 6 ... ...
7 ... ...
... ...
... ... vedit.
Prima lectio decimi ... quod ... ... Liber decimus
... ...
possunt 1
... ... quod ...
... ... est ... ...
... ...
2. dubitatur ... ... non est ...
... ... est ... ...
2. ... ... est ... quod sit ... 2
... ...
... ... que est cum ... ...
... ... 7 ... ...
... ...
... quo ... ...
... ... quo ... ...
... ...
... ... est quod ...
... ... ita ... ... quod ... ...
7 ... ... quod ...

Ze fine quod male operans intendit acquirere.
que in alio lucrans intendit euitare. Sed de illo
Alius est finis operis mali. ¶ Et dubi(tatur)
vtrum iste sit preintentus ab operante. Si sic. Respondeo primo licet
a proprium institutionis ecclesie [illegible] dicit B. Augustinus quod deus
ordinat culpam quam prouidet.

3 ¶ Varro posuit voluptatem et quietem duarum virtutum
in eadem et dicit quod propterea Varro fuit iste finis quia
nullo tempore perturbandi homo nisi ut liber sit.

4 ¶ Trinum sit genus vite in actibus humanis et humanis
una est in contemplatione veritatis vel secundum actionem
aliorum in gerendis rebus humanis negociosa. Tertia quae
ex vtroque genere temperata. Et dicit quod Magnus [illegible] sunt apud
philosophos quod [illegible] elegit Varro [illegible]
medium eligit. etc.

5 ¶ Varro posuit duo in natura hominis scilicet animam et corpus
et animam corpori inclusam. Et quod homo non est
solum corpus aut solum anima sed anima et corpus simul.
Et idem posuit felicitatem hominis quod homo vtrisque
fruens et virtute constat [illegible] Tertium [illegible] quod bonum est
duo a philosophis concepta. Sunt per naturam hominis [illegible]
et ista dicit Boecius. Beatitudo est status omnium bonorum
aggregatione perfectus. Sunt quidam praecipue [illegible]
dicta Aristotelis 1 et 4 ethicorum. Sic quod dicitur operatio

Beatitudo

optima optimi potentie. Et secundum optimam virtutem.
Sunt autem in predictis [illegible] [illegible] et [illegible] perfecta
[illegible] Et constat quod [illegible] operatio de qua loquitur
Aristoteles est [illegible]

6 ¶ Virtus est respectu omnium appetibilium que respectu

De Virtute

omnium [illegible] et respectu [illegible] eo fine ut omnibus
perfruatur. etc. ¶ Sed aut dubium [illegible] vtrum
appetit eam propter respectum [illegible] non sit alius finis
Et quod non [illegible] appetit propter respectum nisi animam [illegible]
que sit ordinata ad virtutem. ¶ Et dubito. [illegible]
[illegible] [illegible] ut [illegible] perfruatur eo fine
[illegible] nisi diuina [illegible] Et [illegible]
[illegible] ut [illegible] perseuerent in diuina [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quam diuina [illegible]

7 Quam bonum aut vel cor tt inthel ẞ ocio virq spot
et sic hac phi plat qr itus bonum alys alia ut g
finis que sit virtute no pfeunt sed btum bitud Ergo
dicto hor q bo m itus se hoc sed sit ita notabile
in pri sedm mo sit magis est ch gute qm aliquid
quod pticat ad aiam ut ad corpus Ergo prout dic qs
p bono itutes est bene corpalis correspondet. S3. uita
sed gtio ad qz s coid delib pfectus amicabilis
qr ullus astor pla itus ppoint

8 Diligam pro bonum vero phib quod genalem. i. qr 8
amicor bonum sed sit ipa diligat sed fun. eius q q
scipos hac velit quod sibi sit in bono sit in ceu te
sit in tota gente. c aut

9 Virtus que bonam velud sibi reddit humanas 9
uncthil aliud hic agit nisi pfectum bella cum viciis
mixta alt que temperanci vocat que frenant
magis omnibus libidinis Vet bellat cum viciis cphorthy
sed mmunthy 7 dicit et q ullis in hac bita sit qz
bono cum his bello interfitus c ced Ergo dicto auri
dux dicta cornicula//S7 Temperancia est bonus Temperantia
ardenspanis qr habet magis cum viciis bella magiora
5 dicit valet et dum sit ape capiet 7 Remus sit
qz gtur6 magis dy dt ali //Z. dote In hac
vita no pt qz bonum hereyn qz dt q ppt thin
papanus pugnaud ullus sit hic qz bonus et sit heremis
pount allum peppendy cum libertatem

10 Iusticie munus est tribuere sua tribuere 10
Vnde fit ingt in ipo homine quidam iusti ordo ne
et sed predictis ed 7 quod sit 7 cum cum
sed ds c aus Iusticia sit q sedm dum 6 Justicia
magis in isto c 4 sit iusticia ppost fysdem 1.
Mystica que est cumper cum sic 7 h. ista v qui corpus mistica
p sui 7 ficio p mobiliffery sui potestem sed est iusticia. 2.
Reuerencia sedm quod pt sucticas inste regit alia q ptinet Reuerencia
ad domum sed 3 Justicia politica p quid 3 Politica
preceps gubernat Rempublicam 4 Iusticia Ierarchica 4 Ierarchica
qz fit d dispensacionem ierarchie utpote in celesti
ierarchia Et p ista sed hic d. reddita do

Deum reddit gracias p bonis collatis
malis pressis
honor papa Satisfactionem do pro pp scri
Hugo de Iusticia (3 3 ad
pathe e ad Scire proximo qd sibi vult fieri
proximo non facere proximo qd sibi nollet fi i ndesspfile
Anglus gentis herpin vt Ecclesia sit sedita sit
apud rpele pp per fniums Corpus sit sedita ecclesie.

11

Fortitudo est testis humanorum malorum que appellantur [illegible] que mala que Stoyci nescio unquam quasi non esse mala contendunt / quibus fatentur se impeditos fuerit ut eis sapientes non possit nisi in [illegible] positum cogi eos morte consulunt inferri e [illegible]

Et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] inducunt [illegible] [illegible] [illegible] qui [illegible] a [illegible] non [illegible] eum portari [illegible] [illegible] plus [illegible] impacatum quam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] distinguunt inter errores Stoycorum quia ista mala negabant et errores platonicorum et errores peripatheticorum qui ea esse mala ~~[illegible]~~ concedebant / [illegible] dicebant [illegible] [illegible] [illegible] malorum debet sibi mortem inferri et adiungit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Magna [illegible] est in eis mali [illegible] fortitudinem faciunt homicidam si [illegible] [illegible] est fortitudo que ista malis [illegible] ut homo qui [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] non possit [illegible] [illegible] custodire [illegible] cogatur occidere Et [illegible] [illegible] quod [illegible] malum ~~[illegible]~~ et [illegible] [illegible] in hanc vitam que quotannis [illegible] quod [illegible] tamen [illegible] [illegible] misericordiarum

12 Pax est maxima bonum [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] aut [illegible] [illegible] adiungit quod Nulli [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] hec [illegible] [illegible] in [illegible] officium aut in aliquo [illegible] [illegible] [illegible] eo qui est pacem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

13 [illegible] aliquis [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] accidit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] accidit [illegible] [illegible] accidit [illegible] eo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] accidit

405
204

Et primo Augustinus [illegible] q(uod) ad illud officium (con)stringit humana
societas. Et ibid(em) adiungit duas miserias q(uam)
q(uan)do puniu(n)t(ur) innocentes [illegible] vitas ~~[illegible]~~
(con)quirit(ur). Alia d(icit) de falsis testib(us) q(ui) veritatem
impugnant, utpote q(uan)do aliquis vir qui plac(er)e non possit
c. 6. [illegible] dicit in aliis [illegible] in ista vita
accid(it) q(uod) multa [illegible] [illegible] ad regi(men) rei publice
s(ed) non [illegible] torq(ue)ntes quos [illegible] multa [illegible] q(uo)s
Et n(on) q(uod) ad illud (com)pellit humana societas tam (con)suetudine
[illegible] [illegible] [illegible] Dato [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] non p(otes)t [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non s(unt) [illegible] dicit q(uod)
alia pena est ne aliquis de falsis testib(us) contra
veritatem disputat. [illegible] dato q(uod) aliud [illegible] [illegible]
dicta s(unt) [illegible] [illegible] in innocentes [illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] a [illegible] [illegible] non est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
q(uod) [illegible] [illegible] ista non fuit a[illegible] s(ed) [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dato
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et non [illegible] [illegible]
non [illegible] q(uod) ista (com)pellit [illegible] societas in iure
[illegible] [illegible] ad [illegible] innocentem. Et ideo [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] q(uod) [illegible] [illegible] ista fuit [illegible] [illegible]
[illegible] in h(oc) [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
pax est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] et [illegible]

Magna dei misericordia non [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tanto
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] — 18

Finis bonorum [illegible] est pax. Et [illegible] est
[illegible] pax [illegible] in rebus [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] — 17 pax
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] c. 14o
pax [illegible] [illegible] dicta de ~~[illegible]~~ [illegible] q(uod)
[illegible] [illegible] [illegible] est pax. c. 27. q(uod) pace [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aliis [illegible] [illegible]

16 ¶ 6. Exsuperabat mundum de superbia. Sed non ...
non suis factis expectabat sub illo / sed imperavit
velut dominus super illo. ¶ 11 [illegible] quod
exsuperabant non mundum de superbia sed et ...
sed superbiam [illegible] ... Hanc superbiam deo sicut
fuit dei ... angeli

1a ¶ 17. Pax omnium rerum est tranquillitas ordinis. [illegible]
Pax 8. [illegible] quod ... plures pacis ...
Ideo ... et quod pax corporis est ordinata partium temperantia
2. quod pax anime est ordinata requies actionum et [illegible]
3. pax corporis et anime est ordinata vita et salus animantis
4. pax hominis mortalis est ordinata in fide sub eterna lege obedientia
5. pax hominum concordia ordinata [cohabitantium]
6. pax domus est ordinata imperandi et obediendi concordia
7. pax civitatis ordinata imperandi et obediendi civium concordia
8. pax civitatis celestis est ordinatissima et concordissima societas
fruendi deo et invicem in deo.

18 ¶ 18. Ordo est parium dispariumque rerum sua cuique
Ordo loca tribuens dispositio. ¶ Sed autem
dubium ... [illegible] dispares sit ordo ... pares
... pares ... est ordo ... ordinata
... dispara ... par
et impar ... hec quod ordo
... et ...
quod ordo ... [illegible]
parium dispariumque rerum quod in omni ordine est
invenire ... disparitas et
ideo ... parium ... dispares et ideo
... imparium. ... aliqua sit ordinata ...
quod sit ... plura et ... plura ...
in ... plura ... in civitate
et ... prius ... et posterius ... hec est ... ordinata
conformitas ... est
... et posterius ... disparitas ... et in ...
... et ideo ... quam /
¶ dubium ... [illegible]

Albertus magnus super ...
pax est concordia fruendi deo vel invicem in deo.

1. ... quod hanc concordiam impedit ... est pax ... 1 ... pax
2. ... et in ... pax ... [illegible]
3. Concordia ... Ephe. 2 ... pax ... [illegible]
4. ... Job 1 ... pax ... [illegible]
5. ... ad deum et ad ... Judic. 6 ... Gedeon
altare ... dominus pax
6 ... pax dei ... [illegible]

ulterius sunt ordinata per ... que non sunt lucentia
et lucentiorum ordo per lucem lucentium non mittitur
Hic tamen accipitur locum et situacionem et gradualis in
quibus ... in quo consistit ordo ... et ...
... dicitur dominus ... in tuno ... differentia
Ordo disparatorum ... quia ordo est disparatorum
non ... concordia ... non dispar ... et
ordinis ... dispositio ... diffinitur
ordinis disparatorum locum ... accipitur ... disparatur
... quia ... dispositio non est ... per
... dicitur ... in ... ordo

Dolor est ... bonum adeptum et bonum ... 19 Dolor
... in ... bonum ... amissio dolor ... passio
... dicitur ... dolor est
... enim ... est ...
... est ... bonum et ... quod ...
... est ... et ... quod ...

... hoc ... quod 20
... quod est ... et ... non
aliquid ... et ... dicitur ...
... in quibus ... non ...
... contemplamur

Ordo pacis est ... 21 Ordo pacis
non patitur ... dicitur ...
... in quibus ... reperitur
... est ... et ... est ... quia
... patitur ... ut ...
... valet ... negligens ... est ...
... ut ... et ...

... 22 Serpens
... quia ... in ...
... hoc ... filii ...
... et ... culpa ... non ...
... dicitur ... vocatur ...
... est ... quia ... culpa
... merito non ... filii ... non
... quia ... culpa ...

Vel est quorum non cupit amorem prout non exhibent [?] ...
contrarium non licet etiam quod parentibus filios mittere sua pro redigi
in servitutem. Cetera vero debent Quia libertas sit adeo
debita de iure naturali ut hic dicitur quod servitus est contra naturam
quod iure positivo possit iuste auferri quod est datum a iure
naturali. Sed Oportet melius sit datum a natura et tanto magis
et plus naturale. quando libertas tamen potest auferri iuste propter
culpam in peccato. Ratio huius est quia licet naturale videtur
tamen ex parte ... aliquam non potest utendo per
habitum debet malus per hoc infringere vel sic. Tunc est dicendum
et idem quod quando propter habent ad malum est servitus
licite introducta. Similiter quod ... et cetera. Latum
... cum dicit sed a ... quod illi qui in iure bellico
non possunt accidi a victoribus servabantur et servitus fuit
introducta merito eorum more

23. Felicius sunt homines qui liberalius. Sed liberius magis
est in ... vastet vel ... morbum et
... servitute alteros ... dicitur in ... non ... volentes
nostra sit ita libera ut non possit ab aliquo vel ...
... et bellum ... aliquo actu ad servitutem vel
servitus liberos ita ipsum ... ut possint et
sunt per consuetudinem ... tenent ipsum per captum
ut faciliter ... ab omni malo et potest quod ...
2. ... quia in altera ... quibus facilius et melius
sunt ... in ... et ... a quo pro
in ... tyrannide quia ... ad servitudinem
liberum quibus facilius ... temporibus tantis
servitus in fine ... conservantur.

24. Dominus pro se famulus se gaudent appellari c. 16
Ergo dicto dicitur duo mandata dantur ...
... magis debent ... in ... quia
quando in ... quod ... pro se famulus non est
... sed ... 2. ... famulos
... pro se famulus ... possunt in familiaritate et
cura appellari quod in hac magis ... gaudent
... refert quod ... patrem
non ... appellabant ... in suo fine.

25. Ceterum non est benefactum ut ... quod magis est ...
... non est ... prendo fine ut in ...
fine

inducitur potest per magis ad [illegible] offerendo nec solum verum
malum inferre, licet et cohibere a peccato vel cohiberi peccantem
ut et ipse qui plectitur corrigatur exemplo et alii terreantur
exemplo, et ideo [illegible] dicto articulo [illegible]
[illegible] cum aliquis vult aliquem admonere ad aliquid [illegible] .1.
[illegible] ne [illegible] quod [illegible] magis [illegible]
et [illegible] ad [illegible] malum [illegible]
[illegible] magis malum [illegible]
pertinet ad [illegible] .2. [illegible] est malum [illegible] .2. Correctio
corrigatur qui corrigitur [illegible] plebis [illegible]
[illegible] passe [illegible]
[illegible] plage [illegible] quod non [illegible]
[illegible] ad [illegible] malum .3. [illegible] 3
que pertinet ad [illegible] est [illegible] a peccato
[illegible] exemplum [illegible] et [illegible]
[illegible] a peccato .2. [illegible] peccatum [illegible]
peccatum [illegible] .4. [illegible] .4.
[illegible] peccatum [illegible] ad corrigendum [illegible]
[illegible] ad [illegible] aliud, ut [illegible] corrigatur [illegible] exemplo
et alii terreantur exemplo. [illegible] corrigendum [illegible]
omnis qui plectitur [illegible] non est [illegible]

26 [illegible] ad aliquem [illegible] et 26
[illegible] reducitur [illegible]
[illegible] .7. [illegible] pars pars toti
[illegible]
[illegible] est [illegible] .2. [illegible]
[illegible] ad bonum [illegible] ad finem et [illegible]
[illegible] bonum [illegible]
est in [illegible] et [illegible]
[illegible]
ad [illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible] est [illegible]
et [illegible]
[illegible]
[illegible] qui [illegible]

27 [illegible] .27.
[illegible] est [illegible] .18. [illegible]
[illegible]
[illegible]

28 Epus — C 28. Episcopatus nomen est operis non honoris q. Episcopus grece dicitur superintendens
latine c. 19 Et dicit ibi q. [illegible] s[e] ulli[us] [illegible]
[illegible] est [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ad veritatem [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Ergo dicto [illegible] [illegible] Episcopatus
[illegible] est [illegible] [illegible]
[illegible] est [illegible] [illegible]
[illegible] est [illegible] 2. [illegible] [illegible]
[illegible] ab illo [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in isto libro Episcopus [illegible]
[illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

29 — 22 q. 2 Fraus — C 29 [illegible] quod [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] c. 21 Ergo dicto [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

30 — C 30 [illegible] a [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] c. 22 et
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]

31 — C 31 [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] c. 33
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

32 Pater noster — C 32 [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] est c. 21 [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

gravium obtemperandum de quo [illegible] et qui digne [illegible] in ipsis orare
regnum dei possidebunt [illegible] ad [illegible] non [illegible] nisi in
grado [illegible]

c 3 In ista vita non est perfecta pax [illegible] nisi [illegible] non 33
facile operari in [illegible] [illegible] aut [illegible] registrorum
[illegible] c. [illegible] non est [illegible] [illegible] est [illegible]
[illegible] nisi forte [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] fuit temptationibus [illegible] [illegible] /

c 4 [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non est 38
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est nisi [illegible] [illegible] non est non [illegible]

c 7 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] est [illegible] est [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible]
c. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] in [illegible]
[illegible] nisi [illegible] affligit [illegible] [illegible] non corpus [illegible] dolore et
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dolor [illegible] in hac vita [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dolor [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] dicta [illegible] [illegible] [illegible]
hac est ut [illegible] [illegible] est vita [illegible] que est
[illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible]
in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et dato [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ad [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
habet aliquid [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

c [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] quam [illegible] qui [illegible] [illegible] ut non [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] que [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] illo est [illegible] [illegible] ista
plus affligitur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] plus [illegible].

Liber XX

P[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

c 2 In testamentis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 2
testamenta novum testamentum testamentis antiquum [illegible] Novum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] antiquus
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
c 6 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
plus est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

Iudicium

3

[illegible] malos in die iudicii qui [illegible] aliud [illegible]
[illegible] alios [illegible] corpus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] apparuit [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
in [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] ad
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] 124
[illegible] iudicium [illegible] et [illegible] ad [illegible] malos
[illegible] [illegible] malorum [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] iudicium
[illegible] iudicium [illegible] et [illegible] ad
[illegible] [illegible] [illegible] iudicium [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] iudicium [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Matthei
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] alterius [illegible]
[illegible] terra vel [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] que [illegible] in [illegible]
[illegible] iudicium et [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] que [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible] que [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] est [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Mille annos [illegible] in [illegible]
in [illegible] ad [illegible] Mille annos
Et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Mille annos [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] Mille [illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible] Mille annos [illegible]

Sma [illegible]

Topa [illegible]

Apbri [illegible]

Iudicium [illegible] [illegible]

7

pro aliquo [illegible] 1o [illegible] cum finis istius [illegible] fiet cum millenarius
non spatia [illegible] voluntur [illegible] pro eo quod [illegible] futuro est
omnis [illegible] plenitudinis [illegible] et [illegible] millenarium
[illegible] solus redditur c. 1.

6 Religatio diaboli que loquitur in Apocalypsi non est [illegible] 6
[illegible] toto tempore [illegible] in [illegible]
[illegible] aut [illegible] c 8

7 [illegible] anno et [illegible] loquitur diaboli [illegible] 7
[illegible] c 8 et [illegible] aut [illegible]
in [illegible] que [illegible] et [illegible] in [illegible]
que [illegible] quod [illegible] quod [illegible] ad illos
[illegible] ad [illegible]
[illegible] Ergo [illegible]
[illegible] et [illegible] a [illegible]
[illegible]

8. [illegible] 8
[illegible] ad [illegible] c [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] quod [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] Quod [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible]

9. [illegible] ad Martinum [illegible] 9.
[illegible] ad [illegible]
[illegible] in [illegible]
ad [illegible] in [illegible]
[illegible] ad [illegible] ad [illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible] c 4. Ergo [illegible]
[illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible]

10 [illegible] Johannes in Apocalypsi Gog et Magog 10.
[illegible]
[illegible] et Magog [illegible]
[illegible]
[illegible] c. 11

Gog
Magog

11 descendit ignis de celo et devoravit eos

¶ 11 Quod dicitur in Apocalipsi quod descendit ignis de celo et devoravit eos scilicet persecutores fidelium. Iste ignis scilicet caput dei
vel spiritus cum illo zelo nobilitate quo operabantur ministri
christi quia non poterunt sanctos vincere vult et pugnare
plena dei mirum insuperabiles fuerunt scilicet sancti sub christiani
nomine. Alio scilicet capitulo compellitur per illa plaga que precedit
sunt homines celo venientes iam christo quos [illegible] innuerint
super terram. Qui incideret autem spiritu ore suo dicit ergo
quod istud non erit nisi in supplicium disputationis et 12.
¶ Hec dicta accipiuntur dum theori dicuntur quia christus
venerit scilicet ad inficiendum autem magis veniat de celo
iudicaturus. Item dicit quod istud non erit nisi supplicium 12.
Dicitur christus interficiet autem spiritu oris sui et ignis
descendit de celo et devoravit cum capitulo 12 et
ipsa plaga inter alias ad 6 iah. dum descendit
ignis de celo nobiscum et [illegible] tunc [illegible] quamquam

12 ¶ 12 Hec autem quando cum accidit impetus belli tanta
incipit plaga tempore et tanta persecutio omnia martirii etc.
¶ Hec dicta accipiuntur dum theori dicuntur quia Item hec
illius persecutionis erit inter persecutiones que dissipabit bellum
victoriosissime 12. Hec ille erit martirio precipue
quia quod illud persecutionis et quod est multiplex causa martirii
impugnans quod martirio illi singulariter quando [illegible] dicuntur
primo de absoluta persecutionis que scilicet [illegible]
qui a principio ecclesie fuit legitimi ut secunde tales reuerenter
in ideo inducitur persecutio atrocissima 12. Ita sanguinis
decipiantur quia in principio ecclesie martires fuerunt multi
ante alios crudeliter 12 autem tantum sunt multi
ante alios martires.

13 ¶ 13 Restat quod vidit beatus Iohannes 13 quod preuidens
persecutor per unum pseudoprophetam autem prouidus per hoc
erit caput 14
Pseudoprophata

14 ¶ 14 Mutacione virorum non omnium mirum tunc fuit hec inde
verbi cum et ipsius fuit figura quam inde figuram magis
iungere fuit hec cum. Hec dicta concedit dum
theori dicitur 7 Moderius ista [illegible] de quibus per
plus non mutabitur sed quod et quod non mutabitur 12 dicitur
Ita mutabit eum ut dicitur per alterationem in mentibus
et dicit et quod figuram fuit.

17 In die iudicii non erit unus liber omnium sed singuli singulorum
iste autem liber scilicet conscientie erit quasi vis divina qua fiet
ut cuique opera sua omnia in memoriam reducentur atque
acta singula et omnia indicentur scilicet illa que mentis
intuitu mira celeritate cernantur etc. Sed oritur
dubium utrum istis actibus omnibus aliis ordinate notitia erit
[illegible] [illegible] dicit dum omnium dolebit
ad manifestandum iudicis equitatem quia illud cum erit iudicium
publicum et non secretum sed dubitatio est quomodo
poterit fieri ista manifestatio tanta actuum / Et quod de omnibus actibus
patet apud quosdam dispositio [illegible] intellectus
[illegible] corrumpitur [illegible] in intellectualibus
[illegible] non cadit oblivio sicut in singulis [illegible] / Et
[illegible] omnibus [illegible] et alijs intuitu / et intuebitur
quilibet omnia illos disparatos intelligibiles per quos sit
reversionem intellectiva / et omnia intelligentur sicut
[illegible] nostre sed [illegible] unus [illegible] [illegible] omnibus
[illegible] in eo nobis [illegible] / quia [illegible] sit notorum
[illegible] in isto tempore [illegible] intuitu Sed remanet
dubium Utrum erit unus actus intelligendi sicut videtur
unus actus habendi intuendi [illegible] [illegible] [illegible]
ut [illegible] quod erit unus actus habendi [illegible] abiecta
sunt [illegible] distinctio et in ratione [illegible] et unus [illegible]
remaneat aliquis [illegible] et per istud modum
videtur quod [illegible] in [illegible] multa abiecta habent
de ipsis multos actus distinctos.

16 Erunt non absque ordine [illegible] antiquis sanctis
ad [illegible] locis ab impiorum tormentis per remotissimis
[illegible] apud inferos esse [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] bonum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] inferos [illegible] [illegible] [illegible] bona
[illegible] que meruerint etc. in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quod purgatorium [illegible] in [illegible] [illegible] in hac
[illegible] quod [illegible] quod bonum [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] quod [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] purgandi etc.

In morte omnia opera [illegible] 17

16

¶ a. Consequenter medicina electorum corruptibilium [illegible]
qui corporibus nostris corruptibilibus [illegible]
[illegible] tribuunt [illegible]
que corporibus [illegible]
[illegible] ut medicus in [illegible] civitatis [illegible]
[illegible] in [illegible] c. 16. Ex quo dicta
[illegible] Thome [illegible] [illegible] corporibus
[illegible] medicus [illegible] corpora [illegible]
et corpora [illegible] habeant [illegible] ut elementa
[illegible] dantes pulchritudinem
[illegible] in [illegible]
[illegible] medicus [illegible] 2. datum elementa
[illegible] ad [illegible]
[illegible] corporum [illegible]
[illegible] quas [illegible] ad [illegible]
[illegible] et alie [illegible] et [illegible] patet
[illegible] [illegible]
[illegible] Augustinus in [illegible] de Mari [illegible]
[illegible] Mare [illegible]
[illegible] Mare [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] Mare [illegible]
[illegible] Mare mediterraneum [illegible]
et [illegible] elementum [illegible]
[illegible] a [illegible] elementorum
[illegible] corporibus [illegible] [illegible]
corruptibilium [illegible] et ad [illegible]
[illegible] Iohannis. Mare [illegible]
¶ 18. [illegible] alias [illegible]
[illegible] in quibus sol et luna et stelle [illegible]
[illegible] Ecce [illegible]
[illegible] in [illegible] c. 18. et [illegible]
[illegible] b. Augustinus [illegible]
[illegible] corpora
[illegible] Augustinus [illegible] alie [illegible]
[illegible] attingere. [illegible] corpora
[illegible]

Ex hoc dicit auctor et Theo[illegible] augustinus [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] sed ad celos [illegible] cum Christo quam diu [illegible]
in quo [illegible] in hac vita erit ut hic dicit admodum
[illegible] divinarum. 2. augustinus. Ignis ille non exhibuit
[illegible] [illegible] [illegible] que [illegible] erit sed ut hic dicitur
sed in illud usque ad quod possit [illegible] [illegible] [illegible]
et sicut in [illegible] [illegible] [illegible]. 3 augustinus. Ignis [illegible] — Ignis … ipsius …
erit [illegible] et non ante sed [illegible] patitur [illegible]
[illegible] ignem et [illegible] sit [illegible] et [illegible] illud
[illegible] [illegible] [illegible] prophetarum Ignis ad [illegible] [illegible].

19. Illud quod tunc habetur In templo dei sedeat etc. — 19
Augustinus quod habetur In templo dei sedeat tamquam [illegible] — In templo dei sedeat
[illegible] sit templum dei i. ecclesia et 19. Ergo dicto
[illegible] augustinus [illegible] est [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] quam templum
dei i. in [illegible] ecclesie aut [illegible].

20. [illegible] [illegible] [illegible] qui tenet teneat donec de medio — 20
fiat [illegible] est difficile [illegible] [illegible] [illegible] — Qui tenet teneat de medio fiat
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ipsius paulus [illegible] [illegible] [illegible]
de Romano imperio ad [illegible] [illegible] [illegible] aut
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
non [illegible] [illegible] sed [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] in regnum. Et in [illegible] [illegible] [illegible] est
[illegible] [illegible] [illegible] sed illud [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] sic et [illegible] [illegible] qui tenet tenet in
[illegible] imperium teneat donec de medio fiat i. tollatur
de medio [illegible] [illegible] [illegible] imperium [illegible] [illegible] donec
de medio fiat i. donec de medio [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible]. Et [illegible]
aut [illegible] [illegible] augustinus [illegible] [illegible] — Nota hic de imperatore fidelissimo [illegible]
Romanum imperium et [illegible] [illegible] ille imperator sit fidelissimus — qui [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. Et [illegible] aut [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible]
[illegible] sit [illegible] [illegible] etc.

21 Ultra murum [illegible] ... per filii.

21 Sed dubitatur utrum signa [illegible] fuerit signum Medorum quod erat [illegible] et [illegible]. Aut quod ad [illegible] Moyses [illegible] signa fecit [illegible] signa quod dicit quod [illegible] de celo [illegible] ad [illegible] filiis Tob. non fuit [illegible] que [illegible] fuit a dyabolo [illegible] cum [illegible] erat [illegible] c. [illegible]

22 Deinde nos quod uterque qui rephen [illegible] etc.

22. Sed queritur de illis quod [illegible] in [illegible] [illegible] nos quod unus qui [illegible] per [illegible] non moritur aut [illegible] [illegible] ad [illegible] dicit quod [illegible] non est [illegible]. [illegible] non [illegible] c. 7o. Et dicit aliud [illegible] de illis quod [illegible] non [illegible] ad illud [illegible] [illegible] [illegible] Paulus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] moritur [illegible] aut [illegible] ad [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible]. Sed [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] ita [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible]

23 [illegible] et [illegible] et [illegible] quibus [illegible] [illegible] [illegible] c. 23 et [illegible] dicitur quod [illegible] [illegible] fuit quatuor regna: Assyriorum, Persarum, Macedonum, Romanorum. Quarta [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible]

24 Propheta Malachias [illegible] [illegible] [illegible] ab aliis [illegible] c. 23 et [illegible] dicitur quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] nos [illegible] Malachias [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] propheta [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non dicit [illegible] [illegible] [illegible] c.

25 Golyas quot cubitorum fuit.

25 Multi [illegible] [illegible] [illegible] Golyas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] c. 24 [illegible] [illegible] [illegible] dicit [illegible] Golyas quod [illegible] [illegible] est.

c. 26 Appendit per locum ut quod eo quod futurum est tempus preteriti
verbis figuravit c. 30 In istis autem divinis solet accipere
homines sunt ... quo est infallibilis
per illa quod preterita futurum ... ita illa que
preterita sunt infallibiliter ... c.

Prima visio in divinis locutionibus aliquid dicitur
multum per eo ... clamat que ... in resurrectione
... que ... in resurrectione ... aliquam ad multa
... in supplicio eorum ... ad ...
... dicto autem ... quod ... capere ...
... in ... sub ... ...
... altius ... c.

c. 2. Dolor qui dicitur corporis magis ad animam pertinet. Dolere enim
est ... corpus et quod ... corpus dolendi cum
... quod ... et quod ... et ...
... ... et ... et ... In ...
... est a ... organorum ... hec ad
... et ... que ... est ... ...
... ... quod ... dicto ... quod
per corpus dolere ... per organa ... ... idea
mori ... Ita per ... ignis ... corporis ... dolere
non ... morte. Capitulum ... corpora ... ...
... ... Hec ... de ... per ... ...
... est de salamandra que in ignibus vivit. c. 2.
1 In ... que ... ignibus ... et ...
2 In ... pavonis que ... ... fuit ... morte
3 c. 3. ... ut ... ... c. 4 ... de paleis
& que poma ... et ... In ... adurit
... carbones ... corrumpi ... ut ... hec ...
que ... ... ut ... carbones
c. 3. Appendentes ... in rebus ... pantera ...
... ... c. 4 ... de ... in ...
... ... ferro ...
sanguine 2o de magnete ... ferrum ita ut ...
... ... 3o de lapide ...
ferrum argento ... c. 4 de ... Sicilia
... est sal ... in igne ... aqua ...
in igne ... c. 5 de fonte ... frigido.
... ita.

liber xxi 2. 3.

in dextra ut in libro. Et ita fundo in [illegible] ut in [illegible].
6 De fonte in quo facula extinguitur. Et extincta accendit 6
In [illegible] inde [illegible] Balhe / [illegible]
qui accensus extinguitur ut patet c. 7.

R. Demones aliquando ad inhabitandum per creaturas per diversa delectantur c. 6. Quod autem dicitur creaturis aliquibus demones ad inhabitandum in [illegible]. Hoc non est quod [illegible] sed quod [illegible] malorum sic quod diverse creature habent diversas [illegible]

[illegible]. Fuit templum apud Maguntiam constructum tempore paganorum in medio cuius erat [illegible] ferreus pendens c. 6 [illegible] & [illegible] Machometi quod ferreus [illegible] in Mecha

6. Cum est aliquis videns vel aliquem inspiciens non [illegible] ut dicitur quod [illegible] est corpus [illegible]. Augustinus [illegible] ... est [illegible] ... quod dicto autem [illegible] ... est [illegible] ... non [illegible] ... Et [illegible] ... ut [illegible] ... est [illegible] ... non [illegible]

A Cum aliquis [illegible] est [illegible] ... [illegible] ... patet ... qui [illegible] ... est ut [illegible] c. 8

Quod [illegible] est quod non sed non [illegible] ... quod non [illegible] ... est [illegible] Venus
est stellarum nobilissima et pulcherrima.
[illegible] ... stella [illegible] ... et [illegible] ... c. 8.
... quo dicto [illegible] ... [illegible] ... est [illegible] ... [illegible] ... nobilissima ... stellarum ... et [illegible] ... stelle [illegible] ... Et [illegible] ... [illegible] ... quod Magi [illegible] ... Sed [illegible] ... stella ... et [illegible] ... forte quod [illegible] stelle [illegible] fuit.

Venus [illegible] ... [illegible]
[illegible] possibilitas [illegible] ... est [illegible] possibilitas ... ut [illegible] ... Sed [illegible] ... [illegible] Sup[illegible] ... Peter [illegible] ... Sout [illegible]
[illegible] ... aliquam ...
[illegible] c. 91.

9 Quod non fuit impossibile deo quando voluit instituere unionem
sic etiam non est impossibile in aliquibus valuit quas instituit
unionem unius et cetera. Ergo dicto auctoritas augustini [illegible] dei
ut quodlibet [illegible] in quolibet ut corporali et spirituali. Et ergo
et sicut potuit instituere istam et supernaturalem sic eciam
istam potuit instituere per unionem supernaturalem etc. Et sunt alii
qui negant deum posse quicquam corporale et incorporale.
10 Alio dicitur de separatione spiritus unius corporis non moveri 10
et spiritus corporis non extinguuntur licet hec ad [illegible]
aliorum [illegible] una pena sed sicut trina [illegible]
et unius ligamen sic [illegible] [illegible] [illegible]. Sed ad
aut [illegible] unum quod [illegible] ad penam corporis [illegible].
et quod Sed autem dubitatur utrum spiritus patitur [illegible]
[illegible] alio [illegible] [illegible] [illegible] per [illegible] in
sed [illegible]. Et quod spiritus per corpus [illegible] aliqua pena [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] per [illegible] spiritus [illegible]
[illegible] [illegible] corpus affligit ad [illegible] spiritus
[illegible] aut [illegible] in [illegible] [illegible].
11 [illegible] spiritus est in [illegible] [illegible] et de [illegible] 11
Sed [illegible] [illegible] sunt aliqui [illegible] qui [illegible]
et [illegible] [illegible] in [illegible] ab [illegible] [illegible] spiritus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non est in [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Sed [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] spiritus corporis
[illegible] [illegible] licet [illegible] modo [illegible] spiritus corporis
affligere [illegible] spiritus [illegible] affligitur a corpore. Ergo
[illegible] [illegible] dicendo [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] illos [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible].
12 [illegible] spiritus [illegible] [illegible] affligit spiritus in [illegible] [illegible] est 12
incorporalis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] Lazari
et non est in [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et
digitum Lazari [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] affligitur corporalis [illegible] spiritus corporalis
et [illegible] spiritus [illegible]. Sed in [illegible] quod spiritus spiritus
corporali affligitur [illegible] [illegible] et cetera. Sed autem dubitatur
[illegible] spiritus non possit aliquid facere nisi [illegible] deo
[illegible] spiritus non [illegible] spiritus [illegible] [illegible]
et [illegible] et spiritus non [illegible] spiritus [illegible]. Sed [illegible] est [illegible] spiritus
quod [illegible] ab spiritus [illegible]. Et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et voluntate in [illegible] [illegible]
et [illegible] non est de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible]
spiritus [illegible] [illegible] [illegible] que est pena [illegible] [illegible]

Spiritus corporis non moritur et spiritus corporis non extinguitur

Nec iste ignis quia cum illa parte quam demum ordinatur quod
pena ignis inextinctus cum infligit tamen et semper
sed per baptismatis ablucionem extinguitur penitus.

13 ¶ 13. Quam penitenciam in legibus esse statuit Pelag. 1. { Capud / Nucleo / Verba / Talionem c. ii. / Infirmas / Gelandi / Mortem [illegible]

14 ¶ 14. In impugnacionibus contra deum iniusticia patuit
quod pro peccato levi operis peccatoris aliquis plectitur
pena eterna. Responsio in illatis. Ista de iusticia
c. ii. Ista autem iusticia ipse tunc delevit peccato
quia in [illegible] pena [illegible] peccatoris
ut adulterium [illegible] longiori tempore penis puniatur et ita
de homicidio, sed quis [illegible] per ipsum peccatum [illegible].
Ubi [illegible] in [illegible] morte [illegible]
[illegible] pena [illegible] in hac morte sustinet
sed [illegible] pena [illegible] [illegible] Iudicium
[illegible] penas [illegible] non est
[illegible] posset quis [illegible] non est
[illegible] posset [illegible] pendere. [illegible]
[illegible] paganum qui [illegible]
[illegible] morte in qua
[illegible] pena [illegible] [illegible]
[illegible] non esse [illegible]
quando [illegible] non fit [illegible] iusticia [illegible]
qui eos posset [illegible] eos [illegible] in [illegible] statu
in quo [illegible] est.

17 ¶ 17. [illegible] sapiencie [illegible] sentencia in [illegible]
[illegible] eius [illegible] qui hoc in [illegible] peccatis
[illegible] quod [illegible] est [illegible] magis [illegible]
magis [illegible] tanto maiore [illegible]
[illegible] dicto [illegible] [illegible]
[illegible] magis est [illegible] in [illegible] tanto est [illegible]
[illegible] quia [illegible] sapiens [illegible] 1. 2. [illegible]
[illegible] magis in [illegible] sapiens [illegible]
tanto est culpabilior [illegible] ab eo [illegible].

16 ¶ 18. In [illegible] plus [illegible] in [illegible]
[illegible] ut ostendit [illegible] quod [illegible] quia
[illegible] iusticia [illegible] nemo [illegible]
[illegible] c. ii. et [illegible] si [illegible]
in nullo apparet [illegible] et si nullus [illegible]
in nullo apparet [illegible] [illegible]
[illegible]

a

a Ille qui [fecit] aliquid contra preceptum per ignoranciam contra preceptum innocenter(?) peccat /.
et cetera. Dicendum quod [illegible] dicunt quod ignorancia facti excusat
licet non ignorancia iuris et peccat quia cum ius sit generale
potest negligi vel ignorari [illegible] ultra quod excusat qui
tenedit(?) quod aliud [illegible] Secundo dicunt sancti
non per aliud quia una est [illegible] ignorancia iuris sicut facti
non per quod valitudinis(?) que non potest fieri in ignorante et sic
non per quod voluntarium non per quod peccatum. Ideo dico quod omnis
ignorancia sive iuris sive facti in toto excusat peccatum
et in toto quidem inculpat [illegible] quod [illegible] est [illegible] ignorancia.
1. Prima que procedit ex imperitia quia licet tenetur ad [illegible]
[illegible] ad eum [illegible]
et ista dicitur [illegible] et ista [illegible]
2. excusat a toto quia ultra ad impossibile obligatur || Secunda
procedit ex negligencia quia nolebat [illegible] non
potest addiscere [illegible] iuris vel facti || et ista [illegible]
excusat a tanto sed non a toto quia aliquid habet de
voluntario [illegible] negligencia est voluntaria || Tercia procedit
3. ex certa malicia || quia [illegible] negligit [illegible]
appetit [illegible] et dicitur ignorancia affectata [illegible]
[illegible] et talis non excusat nec a toto nec a tanto
quia voluntarium [illegible] et [illegible] aggravat [illegible]
duplex voluntas et ignorancia et [illegible].

18 Certa licet potest est plena [illegible] c. 12
[illegible] quod ignorancia et [illegible]
[illegible] non potest [illegible]
[illegible] 20 q. dicitur quod quedam [illegible]
[illegible] quod [illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible]
[illegible] Et quo dicto [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

19 Si nullus [illegible] Malle [illegible]
et cum [illegible] affectata [illegible]
[illegible] c. 13 Et quo dicto [illegible]
[illegible] est [illegible]

Inmortabilis(?) [illegible]
Crassa supina
Ex negligencia
Affectata
Certa Malicia

18

19

que possit haberi quam Melius est in virtute se tenere [illegible] et delectari
pariter [illegible] Magis virtuosus est qui perficit opus virtutis
sine spe remunerationis eterne paribus ceteris ille qui expectat
remunerationem quia ille diligit propter se virtutem iste autem propter remunerationem
sed hic iste est virtuosus qui solum propter remunerationem

20 Quoniam homines etc. [illegible] que per velle [illegible]
[illegible] Et 2a [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible]
propter [illegible] contra [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quam non [illegible] [illegible] est [illegible]
[illegible] [illegible] accipit et habet in [illegible] [illegible]
[illegible] a [illegible] [illegible] in regnum dei non [illegible] [illegible]
non [illegible] [illegible] sed [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] dicit [illegible] ad quod [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] in [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] et [illegible]
ab [illegible] [illegible] [illegible] medium [illegible] non [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] propter [illegible] [illegible]

21 [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] non [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] in [illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible]

22 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] est [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] penis cum differre poterit ut in quibusdam exemplis
que sunt patet per [illegible]

23 Sed multi apud se vicia aliis leviora et levius [illegible] 23
qui putant esse levitates in quibus regnant peccata
et [illegible] placidi alta [illegible] sed [illegible]
[illegible] deputando sed [illegible] amore [illegible] [illegible]
[illegible] aut dicit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quos
ambicione [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible]
[illegible] quos propter laudem frangit [illegible] et [illegible] [illegible]

28 Parentissime [illegible] filius ut in [illegible] adolescentia 28
[illegible] flagiciosa et [illegible] [illegible] plurimi [illegible] propter
[illegible] [illegible] [illegible] fuerit [illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] que fuit [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ad Ergo [illegible] [illegible]
[illegible] aliquibus [illegible] ut fortius [illegible] quemadmodum [illegible]
in [illegible] [illegible] fortem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] fortem [illegible] [illegible] [illegible] Sed aut dubium [illegible] plus
[illegible] deo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] plus diligit qui maiorem remissionem accepit
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] alius est
timor filialis alius [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] et [illegible] ad
[illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Maria Magdalena
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] ad [illegible] plus [illegible]
Maria Magdalena [illegible] plus [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible]

Exemplum. Dimittitur. plus diligit

27 Purgatorius [illegible] esse [illegible] per [illegible] [illegible] 27
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] est pena purgatorii [illegible] [illegible] [illegible] Purgatorium
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] impassibilia [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] impassibilis [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
et [illegible] de corporibus [illegible] [illegible] [illegible] dubitatur [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] tota [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Origenes — Plato / philosophia

26 Misericordiae fuit Origenis quod oportuit quod daemones
et angelos cum peccatoribus hominibus supplicia credidit
et sanctos angelos peccaturos credidit. [Et] dicit autem quod
[illegible] et non [illegible] alia et incipiet post alternantes per
[illegible] beatitudines et miserias ~~[illegible]~~ [redeuntes] status
[illegible] mutabiles ab istis ad illa ~~[illegible]~~ innumerabiles
[illegible] multo [illegible] Augustinus [illegible] capitulo / c. 17
Et quidem autem Augustinus quod philosophus Platonis decepit Origenem
[illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] et hic [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod in philosophia Platonis
[illegible] [illegible] Augustinus [illegible] fuit [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] obtenebraverunt [illegible] [illegible] est ut
philosophia [illegible] [illegible] [illegible] deviatos a vera fide
quod et philosophia [illegible] Averroys [illegible] [illegible]
plures in pluribus [illegible] qui [illegible] [illegible] [illegible]

27 [illegible] fuit [illegible] et [illegible] dictum est Angelos
sanctos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quia et
[illegible] que [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
non [illegible] c. 27 [illegible] autem [illegible] [illegible] [illegible]
orare pro illis quod [illegible] est damnatum quia non [illegible] non
[illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] ab [illegible] [illegible] aliquis in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] quia [illegible] Traiano orante [illegible] autem dubium
[illegible] [illegible] [illegible] damnato [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible]
de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et quia [illegible]
[illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] ad illa que [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]

28 De quibusdam [illegible] non [illegible] quod [illegible] non [illegible]
in hoc seculo [illegible] in futuro [illegible] [illegible] aliquis et [illegible]
non in isto ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] in futuro [illegible]
[illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] in hoc [illegible] est
[illegible] [illegible] penam purgatoriam quia [illegible] non [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in
[illegible] qui [illegible] in [illegible] [illegible] non [illegible] in hoc
seculo [illegible] in futuro.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] in [illegible] [illegible]
29 misericordias [illegible] et [illegible] ad damnatos quia non
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
non ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Et [illegible] autem [illegible] [illegible] Deus
[illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est

Marginal notes:

26

27
[illegible] est orandum pro damnatis.
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quia [illegible] [illegible]

28
[illegible] non [illegible] in hoc seculo [illegible] in futuro.

29
Deus [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible].

desistentes in peccando citra contricionem [illegible] et iste [illegible]
[illegible] qui maxime [illegible] dignum penitencie

30 Duabus de causis [illegible] peccatores aut [illegible] 30
[illegible]
[illegible]
[illegible] ad salutem [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

31 [illegible] 31
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

32 [illegible] est [illegible] 32
[illegible]
[illegible]
[illegible]

33 Si aliquis fidelis [illegible] 33
[illegible]
[illegible] Memoria
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] homo
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
fidelis [illegible] Officium ad [illegible] 1 Officium
[illegible] est actus [illegible]
[illegible] ad [illegible] ordinarie [illegible] 2 Debitum
[illegible] est actus [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] Officium est congruus actus unicuique persone secundum instituta [illegible]

Quia aut(em) p(rae)cepta ap(osto)li(?) ... Mirro(?) ... Aut in eccl(es)ia

statu(?) 3 ... for(n)icaciu(m) ... ap(osto)l(u)s ... sed

habent ... formacio(n)e(m) ... in ... ne

reperit(?) eos ... ad ... isto modo

... ad ... potest non in ...

vel a(?) sed in illa qua(m) fugit ... q(uia) tunc ...

... u(na) pars est ut sit non ... in

... sed ... ap(osto)lus. Aut ... potest

armo(?) 4 ... aucti

... qua(m) ... posset. s(cilicet) ... fuit.

Et non ... potest ... in actu ... Sep(?)

sed intemperancia ... non ...pate. Aut alia

... ad corpus ... vel est alis(?)

... sunt in duob(us) ... Et ... aug(ustinus) in app(ar)at(u)

... acta ... ille ... fuerit

... uno obviat ... [illegible]

Sed et ap(osto)l(u)s ... opus ap(ar)et parati(?) ...

34 34 ... est ... qu(a)m non ...

... clericos c. 27 ... purgatorium

Prop(ter) q(uo)d in ar(tic)ulo sequitur parati(?) ... 37 ... o(mn)ia sua ... indigentib(us)

37 ... a ... q(uo)d ... aut

aut ... sunt, ... omnes incipiat

... a ... in actu ... (struck through)

... c. 26 ... ad ...

... a ... in actu

... ordinem ... Ad ...

38(?) ... q(uia) ... potest ... et ...

... ad ... attrita(?) ... in ...

ad ... sed ... ad ...

36 36 ... non ... sed ...

c. eod(em) ... q(uo)d ... fuit

que ... q(uo)d ... quo ...

est ... q(uia) ... potest ...

... ut ...

31 31 ... alium ...

... c. eod(em). ... q(uo)d ...

... qui ... ut ... non ...

... qui est ...

... aliud ... ad ... Item

Aliqui [illegible] qui recipiunt sacramentum et rem sacramenti sicut Simon [illegible] | 1 Sacramentum et rem
quem baptizavit Philippus qui cum non posuit obicem
recepit et caracterem baptismalem et gratiam. ff. ut habetur de [illegible]
2o Aliqui recipiunt sacramentum et non rem sacramenti sicut illi qui | 2 Sacramentum et non rem
accedunt ficte quemadmodum creditur de Simone et [illegible]
[illegible] que [illegible] ff. et de [illegible] caracteris suscipiunt
[illegible] non habent. 3 Alii recipiunt rem sacramenti
et non sacramentum sicut illi qui baptismi [illegible] effectum et non pro- | 3 Rem sine sacramento
-[illegible] [illegible] baptismo [illegible] non [illegible] aliquam [illegible]
[illegible] quando [illegible] [illegible] [illegible] ff. [illegible]
baptizati [illegible] de [illegible] 4 Alii non recipiunt sacramentum nec | 4 nec sacramentum nec rem
rem sacramenti sicut illi qui recipiunt. Alii non [illegible] sed [illegible]
requirunt in adultis [illegible] [illegible] sacramento [illegible]

37 [illegible] est elemosinis [illegible] (Glossa [illegible] | 38
[illegible] et in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] quod [illegible] qui [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

39 Per orationem dominicam qua dicimus dimitte nobis debita | 39
nostra non [illegible] nobis dimitti nisi [illegible] peccata [illegible]
[illegible] non [illegible] [illegible] dicto [illegible] | Dimitte nobis debita nostra
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] peccata venialia [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] peccata
venialia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

40 [illegible] [illegible] peccata [illegible] [illegible] impediunt | 40
ut ad regnum dei non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Facite vobis amicos de | Facite vobis amicos de Mammona iniquitatis
Mammona iniquitatis. Difficilem [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non potuit [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] dicto [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] peccata ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] peccata
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

41 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] | 41
[illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] de Mammona iniquitatis [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] dicto [illegible] [illegible] peccata

Mirabilior homo vita est non potest in modus corp(orum) c(on)iu(n)ct(u)m.
c. 2 Eligantur pro beatitudine et dispe(nsatione) (vide ut h(ic) h(abe)t(ur).
22. Alii qui de [illegible] vere tamen pars ista beati
ut in(ter) eos ipsi ut(er)entur qui p(er) alios liberandi
sunt ... in(ter)cessione / c. 2 Isto et in opp(osit)o dicitur h(ic).
Ramel a quodam et ... dict(um) Origenes qui dicebat
q(uod) ... sanctorum ... omn(ibus) finalit(er) liberandi
... p(er) hoc aliq(ui) ... dicebant a ... Ideo
iste et ... ut ... ad bonum ... dato q(uod)
... esset ... ... q(uo)d ... non est ...
Liber XXII
1. Prima veritas. Magnitudo mali declarat nobilitatem
p(er)uersi / Tale declarat in d(ic)to c(a)p(itu)lo In angelis vero
q(uia) ... an(ge)li ... ... prosperitate indicant
... an(ge)li nobilitatem q(uia) f(a)c(tu)s est ... huius capax. Non
in angelis malis quia ... optimum fuisse nisi
... ... quo(d) miserum est / c. 1.
2. c. 2. Deus non solum p(rese)ntia et p(re)terita sed et futura iam fecit
q(uia) omnia iam an(te) ipsa disposuit / Et deus facit ac-
... ... / Nota q(uod) deus ... ... voluntate sed
q(uod) ... ... c. 2. ... ... in
... ... Deus p(er)ducit ab(s)q(ue) ... ... creata
in ... s(cilicet) quod ... dictor ... ... h(ic) dicit
... q(uod) deus ... ... fecit q(uia) ... ... disposuit
et ... ... aliquid ... de novo / q(uo)d
non ... ab ... q(uia) deus non ... ... voluntate
... ... s(cilicet) ... ... / Et ... ...
... ... q(uia) ... ... disponit ... ... futura
... non ...
3 c. 3 ... deus ... quo ... ...
... ... ad ... ...
... ... ad ... / Et ... q(uod) ...
... in ... ...
... c. 3 / Et ... ... ad ... quo
... ... in ... ...
4 c. 4 Tria ... incredibilia / homines ... ...
ad fidem ... q(uod) ... ... et ... ...
1 2 q(uod) ... ... incredibilia ...
2 3 q(uod) ... ... / s(cilicet) ... ...
tria incredibilia ad fide(m) ... ... incredibilia ... ... c. 7.

Invenitur q. Antonius b. Angel in hac loco et [illegible]
mirabiliter que tu certa esse [illegible] audito per in credibile
esse credendum q ista [illegible] mirabilius 7 [illegible]
[illegible] a morte [illegible] et in [illegible] et q [illegible]
fuerit [illegible] tanto [illegible] [illegible] mirabiliter
[illegible] Sed [illegible] q sed [illegible] Magistri [illegible]
[illegible] q [illegible] tam mirabilia credita est ipse [illegible]
[illegible] ad mirandum [illegible] q [illegible] tam [illegible] quo
[illegible] Romanis [illegible] accepi
Sicut est [illegible] un Mirabile et aliis [illegible] que [illegible]
[illegible] quo [illegible] indocta fuerunt [illegible] accepi
7 [illegible] q [illegible] fuit credendum [illegible] qui
[illegible] [illegible] Julius [illegible] c 7.

a. Mors [illegible] [illegible] [illegible] dicto 7
[illegible] Mors est [illegible] Mors
[illegible] in hac [illegible] [illegible] aliis aut [illegible]

6. Bellum [illegible] capitis [illegible] 6.
[illegible] dat salute c [illegible] Bellum
[illegible] ad salute [illegible] q salus [illegible] est [illegible] Salute
[illegible] [illegible] salute [illegible] laudabile Fide
[illegible] 2. [illegible] ad fidem [illegible] fidem [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in Manu [illegible] hostes Romanos / [illegible]
[illegible] [illegible] capite [illegible]
[illegible] morte in bello [illegible]
[illegible] 7 [illegible] / 7 [illegible] laudabile
[illegible] morte [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

a. [illegible] illa Miracula [illegible] 7 [illegible] a
[illegible] q [illegible] [illegible] credere [illegible]
7 [illegible] credidit c 8 8

&. [illegible] ut [illegible] Medicina est Morbus [illegible]
ut [illegible] ut [illegible] parte [illegible]
[illegible] c [illegible] 7 [illegible] Mala [illegible]

9. Baptismus [illegible] [illegible] ad [illegible] 9.
[illegible] [illegible] [illegible] Batismus
7 [illegible]

10 Elementa sunt ordinata ut patet libro primo [illegible] capitulo 2a. Item
3m et celum 4. Et [illegible] super omnia [illegible]. Et dicit
quod Aristoteles quintum corpus esse dicit plato vero ultimum c. 11
Sed contra dubitatur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ignis [illegible] quod ipse sunt [illegible] ad plenum. quod celum
aut orbis corporis [illegible] esse de natura ignis [illegible] esse [illegible]
[illegible] infra orbem lune esse ad nos. 2m dubitatur [illegible]
Aristoteles ponens [illegible] ignis iuxta celum et [illegible] patet cum
demonstratione in [illegible] libro proprietatum [illegible] quod [illegible] sic aliquem
generatur in libro apparent [illegible] demonstratio [illegible] in celum
esse ignem [illegible] forte aliud vnde ignem quod Aristoteles
[illegible] fuerunt non est vtile.
11 Miracula [illegible] de [illegible] paganum [illegible] fuerunt [illegible]
[illegible] [illegible] sic [illegible] [illegible] nisi angeli de
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] suspensa de superno
[illegible] [illegible] de aqua Tyberis et ad pedes iudicis
[illegible] cum [illegible] portasse [illegible]. Et dicit angeli
[illegible] quod sicut angeli ut demones patent [illegible] [illegible]
suspendere ut videtur aquam [illegible] esse [illegible] ut [illegible] sicut
potest ut in eadem clemente [illegible] [illegible] corpus in quo
[illegible] [illegible] [illegible] c. 11. Et quia dicto autem argumentum
quod [illegible] est forma [illegible] quod et quod [illegible] [illegible]
a corpore separari et [illegible] lapis non mouetur [illegible] [illegible]
sed [illegible].
12 [illegible] dubium est [illegible] qui moritur in [illegible] resurget
in iudicio [illegible] dicit sic [illegible] resurrectionis sic affirmatur
[illegible] [illegible] non [illegible] c. 13. Et [illegible] quod [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible]
[illegible] quod sit [illegible] [illegible] [illegible] sunt [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] sic dicit [illegible] Aristoteles
13 [illegible] [illegible] [illegible] habent [illegible] [illegible]
in corpore [illegible] [illegible] cum in [illegible] [illegible]. Et [illegible] dicit quod
[illegible] resurget [illegible] quantitate quod [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] resurget in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] sunt [illegible] [illegible]
corporis sui. [illegible] sic aliquis sunt impedimentum [illegible]
resurget maior sicut forte in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Et [illegible] [illegible]

Left margin, beside section 11: 11 / Vestalis virgo
Left margin, beside section 12: 12
Left margin, beside section 13: 13

aliud dicitur quod nullus resurrexit nisi qui fuit [illegible]
resurget in quantitate quam habuit in [illegible] et
ultra [illegible] maioris qui numquam fuerunt
multa resurgent [illegible]

¶ In resurrectione resurget ut [illegible] quod corpus [illegible] 18
[illegible] quod fuit in [illegible] Martinus est
[illegible] vel fuerit [illegible] cum mortuus est c 17
[illegible] apud [illegible] in [illegible] plenitudine [illegible]
[illegible] ut [illegible]
[illegible]
[illegible] resurgent [illegible] mortuorum [illegible]
[illegible] quod [illegible] annos
[illegible] quantitate [illegible]

¶ [illegible] resurget in [illegible]
[illegible] apud [illegible] 17
[illegible] fiat resurrectio
[illegible]
[illegible]
[illegible]

¶ [illegible] quod corpus [illegible] 16
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] c 14 [illegible]
[illegible] quod in resurrectione [illegible]
[illegible] corpus [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] in hac [illegible]
[illegible] in Marte [illegible] quod fuit in [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Magdalena

17 ¶ 17 Nichil est corpori humano peius in resurreccione quod nat[illegible]
inchoavit sed quod deformiter nati [illegible] fuerint et ordinati
penalis eorum mobilitas etc. Ergo dicit aug[ustinus] de ci[vitate] dei quod
vicina supplebuntur monstrosa auferentur ut gibbus et [illegible]
[illegible] et resurreccione de pena mobilitas quod hec pot
est bona [illegible] et in dampnatis est enim est mobilitas

18 ¶ 18 Pulcritudo corporis est rerum congruencia cum quadam coloris
suavitate. In resurreccione autem erit nulla erit deformitas
quod fiat perfecta congruencia. Ubi et quod minus est quod
decet bonis creator noverit supplebit et quod plus est quod
decet manente [illegible] integritate detrahet etc. Et sic dicitur
[illegible] materie integritas cum detrimento [illegible] hec
corporis integritas et sufficiencia.

Pulcritudo

19 ¶ 19 Claritas in corpore [illegible] cum resurrexerit ab oculis dispu[illegible] lux
poterit abscondi sicut [illegible] credendum quod carnem
[illegible] dubium [illegible] patet abscondi [illegible] impediri
[illegible] illa lux [illegible] colores in [illegible] [illegible] dubium [illegible]
[illegible] videbuntur aliquorum colores qui erunt impossibiles videri
[illegible] [illegible] colores [illegible]
[illegible] omnes [illegible] [illegible] aliquorum [illegible]
[illegible] in [illegible] de [illegible] colores
[illegible] et de nocte lux [illegible] colores
[illegible] corpore sed [illegible] et [illegible] colores et
[illegible] colores [illegible] de die [illegible]
[illegible] impossibile [illegible] est [illegible] sed [illegible]

20 ¶ 20 [illegible] non [illegible] veritate [illegible] [illegible]
ab angelis [illegible] ut [illegible] sed ut hostium [illegible]
non [illegible] etc. Et [illegible] [illegible]
[illegible] non [illegible] aliquid [illegible] [illegible]
[illegible] fuit [illegible] lux corporis [illegible]

21 ¶ 21 [illegible] in illo [illegible] ut [illegible] gloriose
[illegible] in illa [illegible] [illegible] [illegible]
ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] 20 [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] gloriose [illegible] Ergo dicit [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible] resurreccione non [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] resurreccionem

post forte post^a corporis resurrectionem. R. Dicendum. Sicut fructus
per defectum gladius vel pluvias stigmatibus et vulneribus resurget
quia ista non fuerunt bona post vitam [illegible] cum ratione
qua supra et per istud modum pronuntiantur [illegible] fecit [illegible]
[illegible] fuit in matre [illegible] [illegible] matris [illegible] /

22 Utrum partes corporis [illegible] omnia que 22
de corpore [illegible] [illegible] vel [illegible] vel aliud [illegible] resurget
quia [illegible] [illegible] non [illegible] / et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] materia [illegible] [illegible] ad corpus resurgentis
[illegible] fuerit [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible]
Sed contra [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
redibunt [illegible] quia [illegible] [illegible] [illegible] corpus
[illegible] sed ille partes que fuerunt [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] supplentur [illegible] [illegible] [illegible] dubio
[illegible] magna pars materie fuit [illegible] in morte et [illegible]
fere [illegible] et [illegible] corpus [illegible] [illegible] quod moritur et
sepelitur non resurget. [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
non [illegible] et forte [illegible] [illegible] [illegible] ille partes
que sunt posteriores resurgent et [illegible] [illegible] [illegible]
et fuit [illegible] [illegible] quod est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

23 Utrum ille radice in qua omnes filii [illegible] [illegible] 23
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] que in [illegible] Dives nascitur filius ire
[illegible] est / et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] que
in [illegible] apparebit ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible]
in [illegible] et flagitia [illegible] / [illegible] 22 [illegible] [illegible] Ephes. 2
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non fuit
[illegible] sed [illegible] [illegible] est quod fuerit in [illegible] [illegible]
et non [illegible] [illegible] radice [illegible] / sed [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible]
in illa etate [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
quia non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] non [illegible] 8 annos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible]
quia in infantia [illegible] [illegible] [illegible] / et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] Elizabeth / et
[illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

24 Nullus [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] innocentia 24
ut non affligatur quia nullus innocentior [illegible] [illegible] baptizatus Innocentia

Item ipsi volunt loquantur et cetera viri patrem quod baptismo non delet
peccatum sed tantum culpam originalis peccati sicut in hac littera

27 ⁋ 27 Rursus predicatores curiosos fiant ultra liberalitatem potentiam
non tantum apud laicos sed etiam apud peritos, ne propter hoc querat
religio que propter aliud littera quedam est / et ad hoc
melioris admonet gratia ut qui ea fidelis tanto forcius to
[illegible]. Et quod viri perfecti predicent magis angeli dicuntur propter
hunc precedo et cetera

26 ⁋ 26 In medicinalibus medicamenta sunt tormenta ut homines
a pena equo periculo evadant auxilio et cetera

Medicina vilenda — Unde accipit ipse dominus Katherine velud duo pauros
dolor est medicina doloris. Item 4o videtur quod in
moralibus littera ostendit quod pene etc. in moralibus
pene sunt sed medicine, sicut in capitulo dato

21 ⁋ 21 In originali malo duo sunt pro pena et supplicium
In originali bono alia duo preparata et conservata et cetera

28 ⁋ 28 Et non quibus specialiter homo intellexerit deus vellet
implere tres quos creat unde sunt in assumptione Marie et
fecunde generaliter ait nec potest queri nisi illo sancto
spiritu ad apparens que non apparet efficiat ut angeli
ut unus suos expleret secundum et a quibus dona laberentur
in valorem in suis capitibus decorem evolent et cetera

29 ⁋ 29 In figuris consilii proprium locum vertere tenent flenda

30 ⁋ 30 Nec ut auctor remis opponit pena predictum est in
tenuem et erecta est homo sed erecta in celum
corpus foras admonet ipsum que sursum sunt sape

Oculus metha[phorice] 1 — Porro ut mens nobilitas que longe ut mundus
Quia qui non petit anima celum [illegible] ab homine solummodo dat celum et vide
absoluta est / ad corpus et pelendus et vultus eius
actionum plurimorum. Qualiter autem ut sunt que corpus
est admonet et cetera. Et sola dicta autem [struck through] quia
1. Anima nisi corpus non est sursum nisi ad sinistram ac
et dextera pars est quasi summa tangere sunt in homine
2. Item dextera. Et sic corpus est melius tanto sursum cum insignit
ad sinistram est melior et ad hoc pro hoc supponit quod excellent
luminis est signum excellencie aliorum. Et per hanc rationem audiatur
quod corpus homo est melius quam corpus bruti. Et et
orientis dictum ex ea et cetera vere probatur de quibus
organis nisi potentie [struck through] presens et tunc est aliis ipsis
est efficacior ad videndum quam alium. Et unus homo

est mollior quamvis ipse sit efficacior quia intensior in qualitatibus
elementaribus et ipse in sua specie. Sunt forte patet
sicut causa patet in mixto organico quamvis non sua tota
31 Et interiora membra passiones interiores que nullum [illegible] 31
[illegible] vt [illegible] forme [illegible] apparent
que in oculis placent [illegible] que oculis [illegible]
preferret arbitrio c [illegible] [illegible] aut [illegible] q
[illegible] corpora in [illegible] [illegible] [illegible] et
[illegible] magis decora quam aliqua alia [illegible]
ut [illegible] et [illegible] ad decorem
[illegible] q [illegible] q [illegible] corpore q sit [illegible] ad
decorem et ad [illegible] sit [illegible] in [illegible] homo et
[illegible] in [illegible]
32 Illa mulier plus habet admirationis que habet minimam 32
[illegible] magis [illegible] aut [illegible] aut
[illegible] quam corpora [illegible]
33 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 33
[illegible] c [illegible]
34 Et quis velit [illegible] quod non sit [illegible] 34
[illegible] q [illegible] c 22.
35 [illegible] platonis [illegible] q sit [illegible] c 26 35
[illegible] q [illegible] sit [illegible]
[illegible] ut illa que non [illegible] sit [illegible] ut patet
q [illegible] [illegible] sit [illegible] sit [illegible]
[illegible] quod quia non [illegible] sit a [illegible] [illegible] est
[illegible] et [illegible] est [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible]
36 Plato et porphirius [illegible] q si [illegible] 36
[illegible] [illegible] [illegible] plato [illegible] ut
[illegible] [illegible] non [illegible]
[illegible] ad corpora [illegible] porphirius dicit
[illegible] non [illegible] ad [illegible]
[illegible] non [illegible] [illegible] [illegible]
ut [illegible] est [illegible] [illegible]
[illegible] ad corpus et non ad [illegible]
[illegible] c 21 [illegible] aut [illegible]
q [illegible] est [illegible]
[illegible] platonis [illegible] est [illegible]
[illegible] quod [illegible] [illegible]

qz ullā [illegible] pt spectus [illegible] sic fuit tn n esset frustra
finis [illegible] ualis [illegible] est spacium [illegible] est sita
[illegible] ppl̄ ferrum [illegible] forā & non ppl̄ spacium [illegible]
[illegible] uallis [illegible] hominis [illegible] est spectra [illegible]
spectus [illegible] spacio [illegible] est sita [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible]
esse [illegible] corpus [illegible]

37 [illegible] corporalia in [illegible]
[illegible] alia [illegible]
[illegible] 20
[illegible] in isto [illegible] disputat [illegible]
[illegible] in [illegible] corporali [illegible]
[illegible] confirmari

38 [illegible] disputat [illegible]
[illegible] corpus [illegible] intelligibile
[illegible] corpus [illegible] corpora [illegible] habent
[illegible] specie [illegible]
[illegible] corpus [illegible] specialis ullo [illegible]
[illegible] in isto [illegible] vera [illegible]
[illegible] dicit [illegible]
[illegible] dicit [illegible]
corporalia isto [illegible]
[illegible] corpus [illegible] corporalia [illegible]
[illegible]
[illegible] corpus [illegible]
[illegible] specialis corpus [illegible] corpus
[illegible] est [illegible]
[illegible] intelligibilis est [illegible]
a singulis & in singulis

39 In patria [illegible] cogitaciones [illegible] ergo
[illegible] cogitacio [illegible]
[illegible] cogitacionem [illegible]
[illegible] in patria
[illegible] cogitacionem
[illegible]

40 [illegible] corpus [illegible] dispositio [illegible]
[illegible] plenitudinis
[illegible] in [illegible]
[illegible] in [illegible] capitis
[illegible] in corpus [illegible] corpus [illegible] corpus [illegible]

Ubi animo usque ad eandem inferret delectionem / et affirmat
quia pars potius fuit [illegible] [illegible] data et non
in statu [illegible] / et tunc nullis corporis patiens esse [illegible]
[illegible] secundum corpus [illegible].

1 Motus et status dicitur esse in nullis corporibus et ubi X1
valet quod primum est corpus etc. 30 [illegible] dicto autem
[illegible] quod [illegible] non [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] ut
non nullis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] secundum modos in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quocumque voluerit.

2 Nec ideo [illegible] liberum arbitrium non habebit quia [illegible] X2
[illegible] [illegible] non poterit. Magis quippe est liberum a
[illegible] peccandi [illegible] ad [illegible] non peccandi
[illegible] liberatum. Nec liberum arbitrium [illegible]
[illegible] datum fuit quod potuit non peccare et potuit peccare
hoc autem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non patitur
etc. / et [illegible] [illegible] [illegible] / quod deus peccare non potest
nunquam non [illegible] liberum arbitrium [illegible] [illegible] est quia
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] cum voluntatem [illegible] in [illegible] [illegible] voluntas [illegible]
non potest impediri ab aliquo [illegible] / et ideo [illegible] quod hoc [illegible]
[illegible] quia voluntas divina [illegible] eius [illegible] [illegible]

3 Prima [illegible] quam Adam perdidit [illegible] X3
fuit posse non mori et novissima quam [illegible] est
non posse mori. / Et sic et liberum arbitrium fuit posse
non peccare et id non posse peccare etc. [illegible] et [illegible]
non [illegible]. De libero arbitrio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] voluntas et [illegible] [illegible] [illegible] quia [illegible]
[illegible].

4 [illegible] Nec [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] X4
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] etc.

5 Nos [illegible] [illegible] potius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] X5
[illegible] [illegible] maiore [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] est [illegible] etc. [illegible] [illegible] autem [illegible] quod
[illegible] est [illegible] [illegible] quod Adam fuit lapsus [illegible]
[illegible] [illegible] non [illegible] lapsus. quia [illegible] [illegible] ad maiorem
gratiam [illegible] et [illegible] ad [illegible] gloriam. [illegible]
[illegible] [illegible] melius est [illegible] [illegible] [illegible] Adam non
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / et ideo [illegible] melius est [illegible] [illegible]

qu[illegible] de 27.

Libertas voluntatis
- Contradictionis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] — [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
- Complacentie [illegible] quod voluntas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Christe qui semper nos custodis sedem gaudia dicta Melius fuit
illis peccatum ~~ad~~ flevit pro dies apud [illegible] si melius esset
eis non esse semper.

26 Nam etates volunt doctores quod secundum eas septem articulos
continuari que in septenario includuntur explicari. Ubi
Salvatoris apparebit evidenter secundum quod quandoque fiet
sancti in patria / ut sex etates temporum per sex dies fiat
ab Adam usque ad diluvium / secunda ab egressu
Noe de archa usque ad Abraham non equaliter tempore
sed numero generationum. Decem quippe habere reperiuntur hinc
tamen sicut Matheus evangelista [illegible] tres etates usque ad Christum
[illegible] adiecit que singule denis et ~~[illegible]~~
quaternis generationibus explicantur ab Abraham usque ad
David, tertia a David usque ad transmigrationem Babilonis
quarta a transmigratione usque ad nativitatem Christi quinta
sexta nunc agitur non generationum numero incerta
propter illud quod dictum est. Non est vestrum nosse tempora vel
momenta que pater posuit in sua potestate per hanc etatem
sexta tamquam per diem sextum in etate tamquam die
in requiesceret. Hec nunc ymago Dei est sabbatum
nostrum cuius finis non erit vespera sed dominus dies velut
octavus in Christi resurrectione consecratus eterna non solum
spiritus sed corporis requiem prefigurans / ubi etc. Ubi se
videbunt etc. Illa videbunt videbunt et amabunt et
laudabunt. Amen.

Adulterium pot committi cum sua coniuge et potest conueniri cum aliena sine adulterio li. 1 vi. 20
Ars est genus ad virtutem et est species virtutis li. 4 vi. 8
Amor patrie et cupido laudis compellit ad magna li. 5 vi. 7
Anima fit beata solo deo illustrante li. 10 vi. 7
Adulacio fecit appellari homines deos li. 1 vi. 10 vnde illi qui sic dii a paganis appellabantur vere homines fuerunt
Anime sunt tres quorum nec tres dii li. 1 vi. 11
Appetendum est magis non esse quam esse depravatum li. 8 vi. 19 et li. 11 vi. 29
Amor magnus est sine delectacione li. 9 vi. 3
Animus prius potest irasci tristari et timere li. 9 vi. 1
Anima est melior quamuis corpore li. 9 vi. 1
Anima corpori viuit et quomodo et quare [illegible] li. 10 vi. 7
Alicui [illegible] magis [illegible] quam [illegible] li. 11 vi. 1
Angeli ab origine sue creationis habuerunt [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] infelices et qui beati fuerunt a principio sue creationis li. 11 vi. 13
Amoris corporum velut momenta sunt pondera li. 11 vi. 31
Angeli sancti contemplatione fruuntur li. 11 vi. 33
Aque sunt facte a deo [illegible] li. 11 vi. 37
Angeli boni fuerunt a malis [illegible] li. 12 vi. 1
Angelorum bonorum voluntas est facta a deo et non ab eis li. 12 vi. 13
Angeli non potuerunt mereri nec demereri in origine sue creationis li. 12 vi. 13
Angeli fuerunt [illegible] li. 12 vi. 14
Anni ab institucione mundi [illegible] li. 12 vi. 17
Annus magnus [illegible] Platonis li. 12 vi. 16
Anima est in agente li. 12 vi. 24
Angeli secundum suam naturam sunt mortales et [illegible] voluntate autem diuina sunt [illegible] li. 13 vi. 20
Amor et dilectio [illegible] bona [illegible]
Abstinendum est a peccato non timore pene sed amore iusticie li. 14 vi. 8 [illegible] mala li. 14 vi. 7
Amores duo fecerunt duas ciuitates: amor sui usque ad contemptum dei [illegible] et celestem amor dei usque ad contemptum sui li. 14 vi. 30
Abel non fuit peccator sicut Cayn quia ille offerebat [illegible] et Cayn [illegible] quia [illegible] non [illegible] li. 15 vi. 9
Antipodes [illegible] li. 16 vi. 9
Anni Abrahe 75 quando egressus est de Carram [illegible] li. 16 vi. 17
Abrahe [illegible] li. 16 vi. 1
Abraham non fuit [illegible] li. 16 vi. 21
Apli [illegible] li. 17 vi. 3
Astrologia et omnes [illegible] li. 18 vi. 17
Augustinus [illegible] li. 20 vi. 1
Augustinus [illegible] li. 20 vi. 12
Augustinus [illegible] li. 20 vi. 19

Assiduitas in comprehendendis verbis naturalibus aufert admirationem li 21 vi 3
Auxilia illa petenda sunt ad miracula que habent maximam molem.

Bona et mala communiter bonis et malis dat deus li 1 vi 8
Bona temporalia dat deus aliquibus petentibus et aliquibus non li 1 vi 7
Boni cum malis temporaliter flagellantur li 1 vi 1
Bona temporalia et bona eterna opposito modo sunt li 1 vi 10
Baptismus delet omnem culpam et omnem penam li 1 vi 22
Bonum imperium habere non potest esse sine bonis et iustis li 3 vi 1
Bonus si est liber malus si est servus li 4 vi 7
Bruta non habent voluntatem et illa que agunt agunt sine voluntate li 7 vi 1
Bona fortuna et alia sunt moderatio vite aliorum li 9 vi 1
Bona minora sunt dimittenda ne petantur maiora mala li 10 vi 8
Beatitudinem alii acquirunt aliter quam sit alio perfecto li 10 vi 17
Baptismus sanguinis et flaminis sunt pares tantum culpe et pene necessarium tantum sive
li 13 vi 3 et quod baptismus sanguinis prestat ubi 17 vi 9
Bonorum genera li 16 vi 42
Beatitudo quam expectamus in patria non solum est habenda per fidem sed etiam
per visum naturalem necessarium demonstratum li 19 vi 1
Bonum finis est per quod sunt appetenda cetera cuius causa appetuntur li 19 vi 2
et similiter finis mali dicitur esse pena habet non per se tantum ubi operante
Bonitas creatura causata per peccatum li 19 vi 2
Baptismus super iam et modo non evitatur effectus qui est testificatus sunt
li 21 vi 31
Bellum [illegible] li 22 vi 6
Bona corporis non sunt dispensatores salutaria li 22 vi 33

Civitas est concordia hominum multitudo li 1 vi 12 et li 15 vi 17
Cagi ad petendum ubi fuit hostis propter hoc li 1 vi 11
Concordia est multitudinis virtute inius inter li 3 vi 9
Causa omnis effectus precedit suum effectum secundum aliquem ordinem et dicitur vel
sicut ad modum deus et sunt quot causis non causaret eum effectus li 7 vi 6
Cantigena stat non per proprietatem per fidem li 7 vi 9
Blemina Theodosii li 7 vi 19
Comparatio plurium et simplicium li 8 vi 16
Contraria signis sunt li 8 vi 23
Cupiditas maior appetitu cedit li 9 vi 11
Conscientia est quam alteri non li 12 vi 1
C[illegible] aliquando agunt petentes et aliquos non dicitur li 12 vi 1

Cont pauditos cu laterum li 12 v 22
Consonus actu duo voluntas efficit quod mod pars movetur et ausporo
actu hujusmodi voluntas pariter curasio dantur li 13 v 9.
Concedissent angelos sic aliquem esset proportionaliter eo est [illegible] fuisset
fruitiopera eo certissimum est [illegible] 79 [illegible] non aeter-
nam dicissent li 13 v 12
Coluber quod multorum decepit ... secundum dyalectica [illegible] est at
lubricus et tortuosus sine capite [illegible] li 14 v 11.
Cuntas ubi [illegible] est quod homini multa de aliquo sermo [illegible] collegatim
Compendio plurium valet li 17 v 27. li [illegible] v 12.
Cubitus dicitur longitudo mensis in [illegible] Arche et Tabernaculi et aliorum
sit autem dicitur secundum cubitus geometricos [illegible] quorum [illegible] 6 [illegible]
Codicis quando [illegible] constant [illegible] 40 [illegible] li 17 v 31
dies et noctes [illegible] et alius [illegible] dies et noctes est
quod [illegible] apud [illegible] secundum 40 dies li 18 v 29
Certum non est [illegible] illis qui vigilat [illegible] ad salutem li 21 v 11
Concupiscitur [illegible] [illegible] [illegible] primum
[illegible] [illegible] [illegible] li 21 v 21
Clauitus accepisse sed [illegible] et [illegible] ab aliis [illegible] corpus
pauperum [illegible] fuisset quam [illegible] est li 22 v 19
Corpus non est [illegible] ad [illegible] suis li 22 v 30
Corpora [illegible] in patria erit [illegible] li 22 v 31
Cogitaciones aliorum intueri possit non [illegible] li 22 vi 31.

Dimitte non sit male pro [illegible] li 1 vi 8.
Divinas [illegible] sit [illegible] li 1 vi 9
Defunctis [illegible] solemnitas [illegible] aliquando et aliquando non li 1 vi 13
Demones [illegible] possunt esse in [illegible] li 2 vi 1.
Demones morbi causa sunt li 3 vi 3.
Demones [illegible] ambigue li 3 vi 6.
Deus est causa mali quodammodo et quodammodo non li 7 vi 8
Deum negat qui negat deum infallibiliter [illegible] futurorum li 7 vi 9
Deus sit omnia [illegible] ut [illegible] motu agat sicut li 1 vi 13.
[illegible] sit causa non est [illegible] ad [illegible]
Deus non habet [illegible] et unum li 8 vi 8.
Demones aliquid [illegible] futurum li 8 vi 11
Deffectu demonum [illegible] ploratos [illegible] li 8 vi 19.
Demones aliquid [illegible] dicunt verum li 8 vi 22
Delectacio sine [illegible] li 10 vi 3.
Desiderium [illegible] li 10 vi 6
Deus in [illegible] li 10 vi 10

Delectacio non est vna de sola pura extimacione li. xi vi. 4
Deus pro tempore de ano in eternum pro sua multitudine li. xi v. 2
Dixit illi pro quo curauit Moyses ... non fuerit pro predestinacio
pro ... secundum repeticione ... li. ii vi. 9
Deus quod quesiuit de pro li. ii. vi. 8
Deus non curat ullo angelorum ad hominem quod malum est factum perfecit
nisi per nupcia quibus eos vsque ... conduxit
De dileccione bonorum propter bonum gradus li. 12 vi. 1 .. li. ii vi. 19
Deus pro fuit deus li. 12 vi. 11 7 21
Deus conseruat dimidiat ... est ... annihilauit deo ...
... 7 ... non effectum ... 7 ... pro
... non ... corrupta li. 12 vi. 31
Deus 7 ... nichil facere frustra li. 12 vi. 32
Dolor est ... est ... Vnde dolor non est
... pro ... quod ... li. 12 vi. 18
Deus aliquo signo ... pro ... et ... Abel 7 Cayn li. 12 v. 8
Dilectio ... non ... inquietus ... quod ... in ea
Dilectio non ... non ... consequitur multi ... li. 17 vi. 16
... pro modo est ... ut dicto ...
Delectacio est ... omnium ... li. 17 vi. 30 ... li. 17 vi. 28
Demones aliquando ... et ... li. 17 vi. 31
Deus ... multipliciter demonum ... locum 7 ...
Demones ... non ... quod pro multiplicare ... li. 16 vi. 22
pro ... ut ... pro quod ... li. 18 vi. 7
Deus magis ... non 7 ... pro 7 li. 19 vi. 37
Demones aliquando ... in ... pro ... in ...
Deus pro ... in ... in ... li. 21 vi. 4
7 ... li. 21 ...
Dampnabuntur plures quam saluabuntur li. 21 vi. 16
Deus ... et ... non est ... quod ... 7 ... pro ordinaciones ... demonis
... non ... li. 22 vi. 7
Eclipsis solis in passione ... li. 3 vi. 4
Exemplum de ... et ... li. 4 vi. 3
Error non ... est ... in ... li. 7 vi. 1
Equalitas ... est ... in corporis
celestia 7 ... li. 7 vi. 2
2 Electio aliquorum non est ... aliorum li. 1 ... 1 7 ... non ...
a Exemplum ... li. 1 vi. 11 ... melius ...
Epistola platonicorum li. 8 vi. 13
Eternitas non est de essencia ... li. 8 vi. 19 7 ... li. 10 vi. 11
Eternitas 7 tempus different 7 quomodo li. 11 vi. 1
Esse pro aliquo ... 7 ... aliquo ... li. 17 vi. 19
Erubescere ... causa ... non ... sed ...
... mouentur ... li. 13 vi. 8

Etates antiquorum de quibus mencionem facit sacra scriptura non sunt computande secundum quod ponunt aliqui ut 10 anni de illis fuerunt unus de nostris vel secundum annos lunares li 17 vi 20

Error solus non facit hereticum sed error pertinacie et contumacie defensus li 18 vi 31

Exemplum aliquorum utiles est ad excitandos aliquos compertos li 18 vi 24

Epicurus nomine est appetitus non dignus ex pudore habens li 19 vi ~~28~~ et i plura de epicuro

Expedit aliquibus occultari ut fervorem confingat li ~~17~~ vi ~~24~~ 16

Elemosine facte in parte mortis non proficit ad eternam beatitudinem licet proficit ad purgandum et ad misericordiam gratiam pro gloria li 21 vi 37

Elate melius est quod aliquorum fuit lapsus quam si non fuisset lapsus li 22 vi 47

2 Falsa fingentes ad delectandum non sunt persuadendi li 2 v 3
Fictura sunt repellenda li 3 vi 2
Felicitas dubitatur est actus li 4 v 9
Felicitas est illud propter quod appetitur quicquid appetitur propter ipsam li 4 v 10
Fatum non est nisi divina providencia quam habet deus de voluntate sua li 7 v 1
Felicitatis regnum li 7 vi 19 et non est de felicitate Constantini et Theodosii imperatoris
Fortuna est in omnibus preter actus li 1 v 3 et quid sit fortuna
2 Finis sunt plus appetitur quam illa que sunt ad finem li 1 vi 9
2 Felicitas humana consistit in custodia omnium virtutum et maxime in regimine potentie li 1 v 1
Finis philosophi et philosophie li 4 vi 7
2 Finis ultimus consistit in dilectione quam in voluntate li 8 v 7
2 Finis boni secundum philosophum li 8 v 11
Fides nostra conveniens dicta philosophorum li 8 v 14
Finis constituunt in moralibus prior est quam status actus li 9 v 4
2 Futura predicere et preterita dicere stabilia et preterita predicta comprehendit li 11 v 22
Felicitas est melior per misericordiam quam absolute et quod primum miserum est fuisse felicem li 12 v 26
2 Fidelis plus non ministratur quam meruerit in statu [illegible] li 13 v prima
Fortiter quod [illegible] concurrunt per suam mortem in [illegible] respergit li 22 v 17
Fiducia ultimi dei habet de sua [illegible] li 22 v 24

Deus non potest corpus ad celum tollere sed potest illud ad empyreum elevare li 22 vi 3
Deus non potest [illegible] li 22 vi 34

Circa vera vite hec quod ad felicitatem pertinent li 7 c 12
Gladiatorum [illegible] li 7 c 12 et tamen quam [illegible]
Gaudium magnum est de [illegible] [illegible] in [illegible] li 10 c 6
Gigantes quam [illegible] sit de [illegible] ut de [illegible] li 12 c 11
Gratia [illegible] sit [illegible] in [illegible] [illegible] li 19 c 4
Gentes quos appellat [illegible] [illegible] [illegible] et Magos li 20 c 10
Gratia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] li 21 c 22
Gravitas est [illegible] [illegible] li 21 c 11
Gratia [illegible] sit [illegible] li 22 c 37

Homo solus inter animalia habet libertatem li 5 c 9
Homo omnis sit una persona [illegible] [illegible] li 7 c 9
Hermaphroditus li 7 c 16
Homines [illegible] sit [illegible] li 7 c 18
Homo [illegible] de [illegible] [illegible] fuit [illegible] quam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] li 11 c 12
Homo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] li 11 c 16
Homines quod [illegible] sit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] li 13 c 2
Homo fuit factus de pulvere humectato i. de [illegible] li 13 c 13
Homines in statu [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] sit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] li 14 c 20
Homines ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] 100 annos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] li 17 c 23
Hostia in [illegible] [illegible] [illegible] sit [illegible] [illegible] li 12 c 36
Humana [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] est [illegible] [illegible] li 16 c 21
Homo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quam [illegible] [illegible] li 18 c 18
Homo in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] li 19 c 20
Helyas [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] li 20 c 27
Homo [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] tanto est [illegible] [illegible] [illegible] li 21 c 17
Homo quanto magis [illegible] [illegible] in [illegible]
tanto est culpabilior [illegible] [illegible] li 21 c 17

Heresis est peccatum quod punit infideles li 21 v. 37

Interficere se ipsum non licet alicui li 1 v 18
Jus nature et jus civile li 2 v 4
Iniuria a civitate illata non est ad medicinam reducenda li 4 v 7
Infelicior est peccator qui peccat libere i. hic habetur ab Augustino tyranno
quam ille qui liberate ... li 7 v 20
Intellectus illius dicti Ego sum qui sum li 8 v 17
Invidus est miserrimus li 9 v 9
Intellectus illius dicti de dyabolo In veritate non stetit li 11 v 17
Intellectus illius dicti Divisit deus lucem a tenebris li 11 v 21
Infirmitas alleviat culpam li 17 v 5
In statu innocentie ... cum coniuge concupisset et homo cum coniuge genuisset
In statu innocentie partus fuisset sine dolore li 14 vi 24
Ismael dicitur natus secundum carnem li 14 vi 24
quia usitata lege nature absque miraculo sed Isaac per miraculum
Et ideo prius ... fuit in litteris prefiguratus li 17 vi 7
Iudicium dei super dyabolum et hominem li 17 vi 3
Intellectus illius dicti Progressus est ... ad filios hominum li 17 vi 37
Intellectus illius dicti Erit deus homo ... li 17 vi 33
Intellectus illius dicti Remittit ... hominem li 17 vi 34
Josephus defunctus fuit filius ... in Egypto ... 44 annos li 16 vi 48
Iudeos deus reliquit dispersos ... ut ubique essent liber ... testimonio ... li 18 vi 29
Ideo quod est in deo li 8 v 4

Iustitia est constans sui tribuens li 19 vi. ... titulo de iustitia
Iudicis iudicio ... alligatur et non ... ignorantiam ... C. et ...
Iuste fit quod iure perfecte fit li 19 vi 29 li 19 vi 13.
Iudicium triplex li 20 vi 3. ... et in non quod ... id ... 12 ...
iudicabunt 12 tribus ...
Iudicium factum non solum sancti ... ad ... vi ...
... quartum ... conflagratio ... iudicio ... ... ad
Ignis conflagrationis non conburet ... superiorum ... li 20 vi 18
sancti ... li 20 vi 18
Ignis conflagrationis ... Iudicium et non ... li 20 vi 18
Infra ... dicti ... ... li 20 22
... dicti ... ... li 20 vi 22
Ignis infernalis ... ... perpetuum
... ... li 21 vi 7.
... dicti ... ... li 21 vi 7
Ignis ... ... li 21 vi 14
Ignis affliget corpora ... li 21 vi 22.
... ... li 21 vi 14
... li 21 vi 14
Ignorantia ... et quod ... et quod ... li 21 vi 11
Infantes qui ... ... li 22 vi 23.

Leges Romanorum habuerunt ortum a Grecis li 3 v 7.
Leges ... ... li 7 v ...
Laudes platonis li 8 v ...
... li 10 v 1
Latria quid sit li 10 v 2
Loquendi est ... li 10 v 17
Lucis ... li 11 v 8.
Lucifer ... li 11 v 39.
Locus ... li 11 v 37.
... li 13
Liber ... est ... et quid sit liber ... li 11
Liberum arbitrium ... li 7 v 17.
... liberum arbitrium
... li 22 v 47.

Mors mala putanda non est quam vita bona precessit li. 1 c. 17
Mulier congregata si oppressa non contrahit adulterium li. 1 c. 20
Milites Romani nescit ... quodam li. 3 c. 8.
Mulieres deus ... non requirunt li. 3 c. x.
Manifestum non est omnibus omnia ... li. x c. 17
Mulier ... ipsa non ... alio ... li. 7 c. 3.
Mysterium est ... li. 7 c. 20
Melius est ... obligari ... li. 7 c. 20
Mala frequentia non est tollenda li. 6 c. 2.
Melius est ... li. 8 c. 7.
Moyses tenebat ... li. x c. 8.
Mortalitas ... in ... est ... li. 9 in pena ... li. 9 c. 8.
Misericordia ...
Mundi ... li. x c. 16. ... li. 11 c. 3.
Mundus ... li. 11 c. 11
Mundi quando ... li. 11 c. 23
Malum ... li. 12 c. 11
Miseria est ... li. 12 c. 12
Motus ... li. 12 c. 19
Mors ... est ... li. 13 c. 1 ... malo
Mulier peccat ... li. 14 c. 17. ... subordinata
Martis ... est ... li. 17 c. 9.
Mensura ... li. 17 c. 31
Moyses in ...
... li. 18 c. 9.
Mundus iste ... li. 20 c. 14
Miracula que ... li. 21 c. 8.
... li. 21 c. 21.
Malum ... li. 22 c. 1.
Mors est ... li. 22 c. 7.
In ... li. 22 c. 14
Natura est ... li. 22 c. 36
Misericordia est ... li. 9 c. 7.
Misericordia ...

Natura inclinat ad bonum li 2 v 9
Nobilitas corporis vel augt nobilit(a)t(em) sponsi vel prie li 8 v 18.
Notitia dei in hac vita est imperfecta et in alia vita perfecta li
Naturales platonis li 8 vi 14. C x v 13.
Nauclus vitae est detestanda li 9 vi 1.
Notitia materia et super tunc quod dicit li 11 v 9.
Nomo est laudandus vel vituperandus de filiis nisi sit auni li 12 v 6
Nepotes cum petiit dei instituit qui magistri et fictum cunct.
et yas imperans cum dicit .d. Cheruster et illi tunt li 12
Nuo naturae d stratu (?) inextu sup(er)flu primo C vi te 23
percepit sit. nig. uno electorum li 14 v 24.
Nuo tardenius sit transgressum quod tenet donum propterea
et conuenit inter quoduis in apostolos et prudenciis li 12
Noe filius suus medius qui peccat? in q(ui)bus suo maledixit in scriptura vi. 19
sed in suo filio Chanaan li 16 v. 1.
Noe de generatione 1o gentes et totidem linguae li li 16 vi 1
Nuncius diuinae scripturae per prouenientes praeuidet li 16 v 9
Na ff. generando indicat li 16 vi 33
Nepotes aliquid genitum in scripturis inuenit sit generatione in illa li 19 v 20
Natura humana est prima ad generatio li 21 vi ~~21~~ 22
Natura quae est nobilior tanto prius infecta est et peior li 19 v 19

Obedientia est nobilior virtus quam sapientia et paupertas li 1 v 9
Orto intellec. est sub sole nimis in logistrio cum pradicet li 12 v 32
Obedientia praecipua adhuc prout est mgrum et uestus impo
et inobedientia praecipitat adhuc tempo li 14 v 22
Operatio ardes sit radix mali clandestina li 14 v 21
Omnia res facta in hac collatione sunt rationabiles li 12 v 22.
Opiniones generis d Theophrasti de laudibus ut iugum amore
doctores opinantur li 15 v 7.
Observare quae aplin vel vita mala est vitio sit rectis li 1 v 3
Ordo est pariter dispari in (?) pro lemnisci latentis
li 19 v 18.
Ordo paternus est primus ut ille moriret de uno ipsi est
patre in quo quasi dixit ante inviolabilis dicit quis
omnia quae ut facient vobis bonum li 19 v 21.
Opera sunt aliqua b ... diuina anim a primo bono
sufficient sit b facit deus in (?) facere sit li 20 v 7.
Ordo diuina qualis profecit et abiit et ... ... li 19 v 37.
Ornatus diuina deum ... vermula et alia li 21 39

Opus uoluntatis in effectu mala est voluntas uel ... li 12 vi 9
Quod quis uelit ut faciat uobis bonum facite et uos ... li 14 vi. 8

Orac̄ ullis de pello que gessit super disputacio et premit mort̄
 que orantis per fidelibus quos orav̄ deus per te de libro Gregorii et Trayano
li 21 vi 21.
Opera mala nichil dur. et licet post deus li 21 vi 31.
Oculis clausis corporalibus in patria sancta videbunt deum oculis intellectualibus
 et se oculis corporalibus aspicient videntes alterum eius partem li 22 vi 32.

Pueri dicitur optimus infortunati in pueritia li 1 v 1
Putant aliqui mala et eius dicunt in hac vita li 1 v 7 — Pyctagoras li 1 v 2
Petrus non est ypallia pete eius mandatum asserit li 1 v 7. li 3 v 1
Prelati sunt semper inter virtuosos religiosos licet religiosi plura quam li 1 v 9
Pollucio in scripturis non est peccatum li 1 v 21.
Peccatum omne est contra naturam li 7 v 8
Providencia divina non tollit liberum arbitrium li 7 v 10
Passio per corpus deus et quod sit passio li 8 v 26
Pura cinda et putredo que sunt illa li 17 v 6.
Peccatum humanum consistit in applicacione divina li 9 vi 11.
Pena pro originali remanet post baptismum li 17 vi 1.
Paradisus in terris sed ullus sufficit celestis a frigus ita ut expediret eam li 19 vi 21
Pacem non habet nemo per deus peccatum li 17 vi 7.
Peccatum fortune vindicta est Magis li 17 vi 40
Parcere inimicis aliquando magis quam dimittere et unde clerici sunt per se de Mineha
 et laici li 16 vi 22.
Persecucio iniusta est a deo permissa li 18 vi 32
Patriarchis per corpus sanctorum li 18 vi 31
Penas in Judicio quam non per plenam deus penam plus sustinent quam sit meruit li 19 vi 13
Plura est pace li 19 vi 17 et vi 10 cuius libri
Pauper bona dicitur applicari in Alexandria que in Hanna gloria li 19 vi 24
Platonis liber de hoc quod li 19 vi 27.
Post deus nisi stetit nomine tamen et in bono partem ordinatum ad bonum quod
Purgatorium non est in Infernus sed in hac vita. li 19 vi 26
Parabola ad Symonem leprosum li 20 vi 16
 cum plus dilexit li 21 vi 24
Philosophus platonis dixit originem et inferioris philosophus philosophis
 dixit multos, que non est ita ignorancia fidei se philosophus platonis
li 19 vi 9 — et magis dixit philosophus auctoris li 24 vi 26

Penitenciam fecisse horis li 17 v 32. 78 li 11 vi 7.

Pecio sermonis certa esse humana non sunt li 21 vi 41.

Quatuor sunt affectiones animi ex quibus oriuntur omnia li. 14 c. 1
Quod quando [illegible] alio [illegible] nulla alia [illegible]
pro reddi meliori quam ut dicitur [illegible] li. 21 c. 6
Aliquis queritur de aliquo re [illegible] impius quod est
[illegible] nullo pro reddi [illegible] melior [illegible] valentes [illegible]
[illegible] li. 21 c. 4

Regna ubi sunt nisi furta [illegible] li. 4 c. 3
Regnum [illegible] concessit [illegible] li. 5 c. 13
Regnum celeste et terrenum [illegible] li. 5 c. 18
Remunerationem magnam habuerunt Romani [illegible] li. 5 c. 15
Resistentia bonae voluntatis [illegible] li. 17 c. 13
Res duplex [illegible] in principio [illegible] duplex [illegible] li. 12 c. 28
Reges duo possunt in [illegible] regno regnare li. 11 c. 4
Rebelliones [illegible] li. 11 c. 4
Reparatio [illegible] li. 20 c. 1
Resurgent [illegible] li. 20 c. 6
Resurrectio [illegible] li. 22 c. 13
Resurrectio [illegible] li. 22 c. 16
Resurrectio mortuorum est [illegible] li. 22 c. 36

Sepeliri mortuos est opus pietatis li. 1 c. 4
Sapientes antiqui [illegible] li. 6 c. 3
Sapientes [illegible] li. 9 c. 6
Senatus [illegible] li. 10 c. 17
Senatus [illegible] li. 1 c. 33
Sancti [illegible] li. 8 c. 27
Sancti [illegible] li. 9 c. 17
Sapientia et felicitas [illegible] li. 11 c. 21
Sapientia triplex [illegible] li. 11 c. 28

Est duplex species ... distinctarum ab actu intelligendi /
et quomodo pervenitur ... species earum li. 11 vi. 30

Superbia est initium omnis peccati large accepta li 12 v. 9

Superbis utile est cadere in aliquod peccatum apertum li 14 vi 16

Superstitiosus non solum invenitur in cibis et amictibus li. 16. vi 43

Sibilla prophetissa Erithrea que de Christo prophetat li 18 v. 1

Simulatio amicorum peior est quam dolus apertus publicorum li 19 vi 12

Sensitivus ... non est ... li 19 vi 22.

Signa ... angeli ... li 20 vi 21

Septem ... in ... Tullium li 21 vi 13

Superfluitas ... non ... in ... ut ...
li 22 vi 1a.

Sodomite non fuerunt ... caritate li 22 v. 20

Spiritus ... corporalem videtur li 22 vi. 34

Sancti non erunt semper ... stelle in ... alleluia ...
valebunt ... volent li 22 vi 41

Sancti non erunt ... quod ...
sed ... li 22 vi. 44

T

Trinitatis ... li 10 vi 11

Trinitas ... li 11 v. 12

Tempus ... quod est ... li 12 v. 19.

Tristitia non est ... sed est passio quod volentem

Testamentum vetus nichil aliud est (li 14 vi 18
nisi novum ... aliud est nisi ... li 16 v. 30

Temperancia est virtus ... que habet ... bella ...

Torporis ... aliquis li 19 v. 9
... publicum li 19 vi. 13.

Tempore ... ardu...

Templum ... li 20 vi 12. et vi. 1
... 88 17
... Margarete.
li 21. vi 7.

Vota vera religiosis li. 1 c. 9

Virtutes necessarie que ducunt ad beatitudinem li. 2 c. 6.

Voluntas omnia efficiens alias contraria est li. 7 c. 7.

Virtutes corrumpuntur ad excessum et defectum li. 7. c. 12.

Virtute largiri nec castitate nec defendere maxime malum est li. 7 c. 1.

Voluntas bona nec bellet proptereat ulterius fine nec tamen nolle li. 8 c. 17

Voluntas mala nec est a deo li. 7 c. 8

Voluntas est nobilior potentia li. 1 c. 7.

Virtus cardinalis per quam plato vel homo poterit dirigi vite li. 11 c. 23.

Virtus moralis non est quid et quanta li. 12 c. 4

Vita presens brevis est quia dura necesse per finem sine penitentia venialis secundum mortalis

Virtus est quid li. 14 c. 6

hic integra dicitur li. xi. c. 11

Virtus laudatur non li. 12 c. 7

Voluntas per ea opposita virtutis li. 13 c. 11

Virtus contraria est vituperabilis atque penalis quanto est maior puritas ad peccandum et vitio laudabilior quanto est difficilior ad peccandum li. 14 c. 18

Voluntarie mala faciunt in quo habet fiat peccatum li. 14 c. 17

Vita beata est nec habetur nec li. 14 c. 26

Virgo manens in statu puro per gratiam et hoc virgo per gratiam li. 15 c. 28

Verba sed cum fine sermonis omnis peccati li. 16 c. 16

Vita presens brevis est quia sine pace nec per se perfecta li. 19 c. 33

Vita presens est plena dolore et miseriis li. 21 c. 18.

Virtus brevis est eligenda pro se plus quam alia delectacio. li. 21 c. 19

Ignis presens magis est ille qui ardet corpus vivens sine corpore tormentum ceterorum penalis quam ille qui exspectat tormentorum li. 21 c. 19

Sed exposicio sua in libro dicto excellencie vero secundum peccata venialia

secundum augustinum sunt peccata venialia li. 21 c. 33

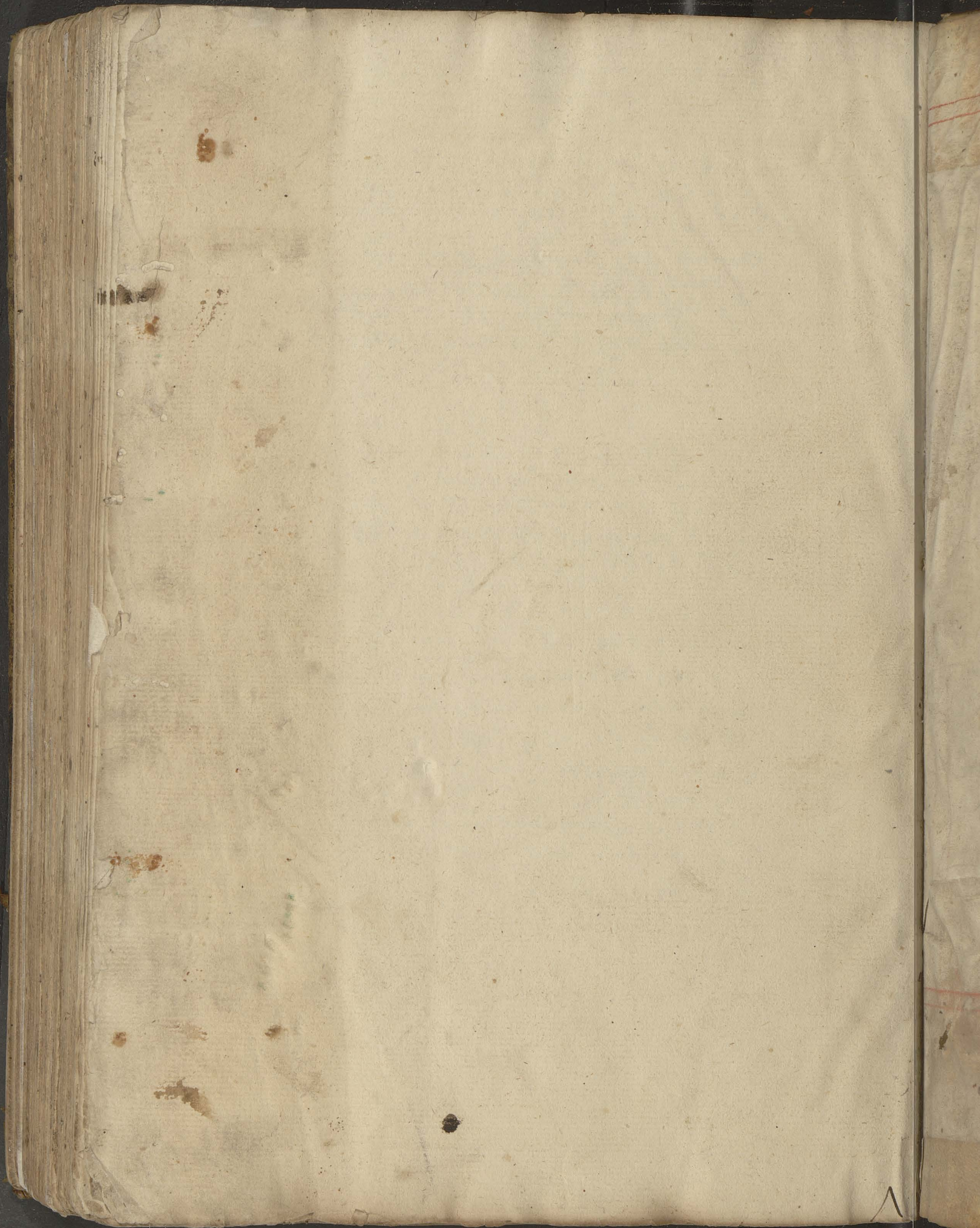
Vera amicitia per penitenciam venialibus quam peccata sunt que mediocra secundum simplex li. 22 c. 26

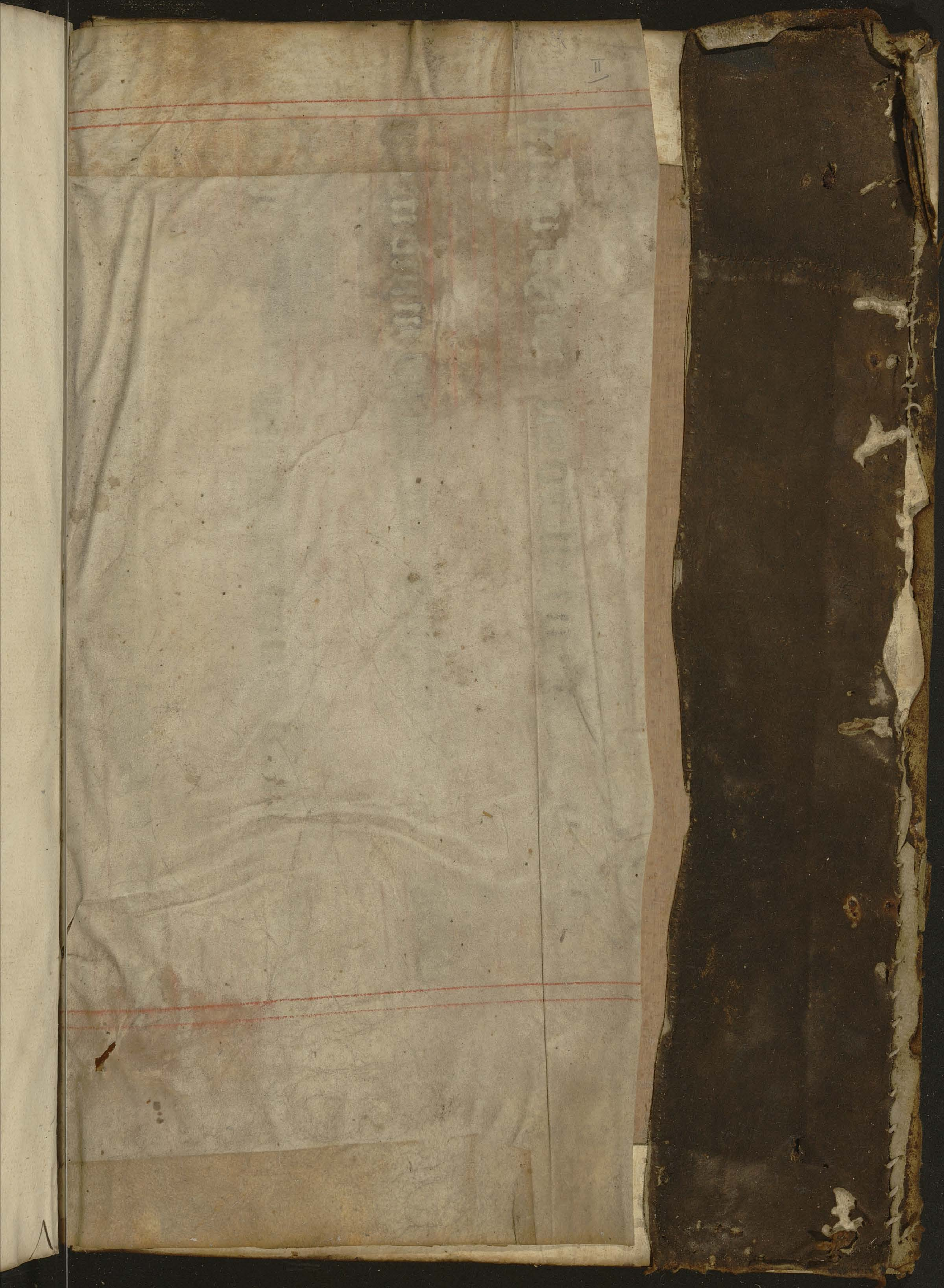
Vetus testamentum est novum contentum li. 16 c. 30.

Veteris testamenti et novi distinccio li. x.

Xpus apparuit pollicitum penitus post in nubibus aut sp angelis ... ipsum
ypdanis apte est puer Judeis ... li 14 c 7
et corpus sepultum tercio die ... fuit nostre li 11 c. 6.
Xpus mortuus est 8 kl aprilis li 18 c 29
De xpo audivit dn requisiti a paganis quod fuit puer 7
miracles li 19 c. 3.
Xpus circumcisus est ... aug ... li 20 ci. 11
Xpus sic ... li 22 c. 21 ... 6 ...

Voc ad quod ... li a ci 12
... quod ... li 8 ci 9

ebus et quadraginta noctibus postea esuriit De

[illegible] on in solo pane vivit ho mo

sed in omni ue bo tet lege po [illegible] arte

per me fac[illegible] us omnium [illegible] [illegible]

